

بازنگری به شیوه‌ها و روشهای عالمانه این استاد فقیه هستند.

به منظور بزرگداشت یاد و نام استاد علامه محمد قزوینی و تعیین جایگاه او در حوزه تصحیح متون میزگردی با حضور آقایان محمد روشن، محمود عابدی، عباس ماهیار و محمود فتوحی تشکیل دادیم. آنچه می‌خوانید حاصل این بحث و گفت و گو است.

● از تشریف‌فرمایی شما در کتاب ماه ادبیات و فلسفه به مناسبت پنجاهمین سال درگذشت استاد علامه محمد قزوینی تشکر می‌کنیم. قبل از آنکه راجع به شیوه و روش تصحیح استاد قزوینی گفتگو کنیم، استاد روشن به عنوان مقدمه بفرمایند که تصحیح به شکل علمی و انتقادی در ایران از چه زمانی آغاز شد و آغازگر این حرکت چه کسانی بودند؟

محمد روشن: به نام خدا با کسب اجازه از محضر

سروران و استادان عزیز، تصحیح انتقادی متون به شیوه امروزی که به اصطلاح می‌توان گفت به شیوه خاورشناسان و متن‌شناسان غربی است با مرحوم علامه شادروان محمد قزوینی در ایران آغاز شده است ولی چنانچه جست‌وجو و گریخته‌ها در متن‌ها و احادیث و روایات درباره جمع‌آوری و تدوین قرآن می‌بینیم مسئله تحقیق انتقادی از گذشته‌های دور مطرح بوده است یعنی تصحیح متن امری بی‌سابقه و نادری نیست. اما علیرغم سلیقه‌های متضاد و متفاوت، شیوه تصحیح انتقادی متون امروزه تقریباً مورد قبول همگان است در گذشته تصحیح متن به شیوه‌ای دیگر رواج داشت.

وقتی به روزگار عثمان تصمیم می‌گیرند که قرآنهای مختلف را بررسی کنند در واقع می‌خواهند به بار معنایی و ظرایف کلام خدا به نحوی که از رسول‌الله (ص) شنیده‌اند، نزدیک شوند و استنباط‌های شخصی یا فردی را که قهراً ناشی از سلیقه‌های مختلف

پنجاه سال از درگذشت علامه محمد قزوینی می‌گذرد. استاد قزوینی در حیات ارزشمند خود همواره در پی کسب علم و معرفت بود. نام بلند قزوینی این استاد بی‌بدیل عرصه تحقیق و تصحیح با آثار شکوهمندی گره خورده است که هر کدام خود سندی از افتخار ملی ما است.

اشراف او بر تاریخ، فرهنگ و ادبیات این سرزمین، سبب‌ساز تألیف و تحقیق و تصحیح آثار ارجمندی شد که امروز، پس از گذشت چندین دهه یگانه منبع و مأخذ در باب تحقیق است و محققان و مصححان ما، بیش از همیشه نیازمند

علامه قزوینی و تصحیح متون

گفتگو با
استاد محمدر روشن
دکتر محمود عابدی
دکتر عباس ماهیار
و دکتر محمود فتوحی

بوده از متن اصلی، بپیرایند. در مورد شاعران و نویسندگان هم ما از مختارات و نوشته‌هایی خبر داریم که نشان می‌دهد پاره‌ای از شاعران، اشعار شاعر دیگر را انتخاب می‌کردند. فی‌المثل اتوری از مسعود سعد منتخبی فراهم آورده بود. خود مسعود سعد از شاهنامه منتخبی فراهم آورده بود که اینها اگر امروز در اختیار ما بود امکان بحث و بررسی معقول‌تر و دلپذیرتر می‌شد.

با زندگی شخصی و ادبی مرحوم قزوینی خوشبختانه از همان دوران دانشجویی - که در خدمت استان دانشمندی مثل مرحوم پورداود، مدرس رضوی، استاد فقید و پراستی بی‌نظیر مرحوم فروزانفر، استادکم مانند مرحوم مجتبی مینوی بودم - آشنا شدم و از همان سالها آثار علامه را می‌خواندم. در سال ۱۳۳۶ بنده نسخه‌ای از جامع‌التواریخ، خریده بودم و بعد با مراجعه به خزانه کتاب همه حواشی علامه قزوینی را بر روی کتاب خودش نقل کردم و این را با امانت و دقت در یکی از سالها در تشریه «فرهنگ ایران زمین» استاد ایرج افشار چاپ کردم. اما مسئله تصحیح متون دو مرحله دارد: اول شناخت نسخه‌هاست وقتی مصححی می‌خواهد کار را آغاز کند باید نسخه‌شناس باشد و آگاهی داشته باشد.

● آقای روشن شما ضمن فرمایشاتان فرمودید که تصحیح متون دو مرحله دارد یکی شناخت نسخه‌ها است ضمن بیان مرحله دوم بفرمائید آیا علامه قزوینی بر هر دو مرحله تسلط داشتند؟

محمد روشن: البته مرحوم علامه قزوینی چنان که سروران بنده با شرح حالشان آشنایی دارند تحصیلات حوزوی بسیار عمیقی داشتند. تحصیلات حوزوی هنوز هم جنبه‌های متنوعی دارند یعنی پاره‌ای طلبه‌ها رشته‌هایی را انتخاب می‌کنند که به فقه برمی‌خورد مثل حاج آقا حسین بروجرودی که مرجع شیعیان جهان بود یا پاره‌ای از اینها گرایش علمی - انسابی داشتند، آقا نجفی مرعشی که ملاحظه فرمودید ایشان متخصص به علم انساب بودند یا مانند مرحوم علامه طباطبایی که به فلسفه گرایش داشتند ولی بر ادبیات هم مسلط بودند. مرحوم قزوینی شاگرد میرزا حسن آشتیانی - مرجع بسیار نام‌آور مقیم ایران و تهران که یک عکس وجود دارد که نشان می‌دهد کل مردم تهران در تشییع جنازه او رفته بودند - و مرحوم حاج‌شیخ فضل‌الله نوری بود - می‌گفت پسرش پیش من درس می‌خواند و من پیش خود استاد تلمذ می‌کردم - علامه قزوینی برادری داشت که به نمایندگی بانک ظاهراً شاهنشاهی آن روزگار که بانک انگلیسی بود برای مأموریتی به لندن رفته بود و آن کتابخانه‌ها را نگاه می‌انداخته بود و عشق برادرش را به کتابخانه‌ها می‌دانست. از او دعوت کرد تا یک ماهی از آن کتابخانه‌ها دیدن کند و آن مسئله حدود سی سال مرحوم قزوینی را در در کشورهایی چون انگلستان و

فرانسه و آلمان پاگیر کرد. در زمینه تحصیلات ایشان در ادبیات شاخص بودند. البته در زمینه‌های دیگر نیز به مدارج عالی رسیده بودند. البته ما اجازاتی از ایشان ندیدیم که چاپ کرده باشند و آن طور که برمی‌آید پیش بزرگانی ایشان تلمذ کرده بودند که شأن علمی و فقهی کامل داشتند ولی گرایش شخصی ایشان ادبیات عرب بود و در آنجا با متون فارسی آشنا شدند و کار را به شیوه بسیار وسواس‌گونه ادامه دادند. البته شرایط و امکانات در آن روزگار از همان جوانی فراهم شده بود و ارتباط با بزرگان و رجال آن زمان مثل مرحوم محمدعلی فروغی (ذکاءالملک) که می‌گفت او پیش من عربی می‌خواند و من پیش او فرانسه می‌خواندم. کارش همین بود که آنجا تحقیق و مطالعه بکند چنانکه همین کتاب جامع‌التواریخ را ملاحظه می‌کنید ۲۴ سال بعد از چاپ این جهانشکای جویی است کار تا آخر عمرش ادامه داشت.

● آن مرحله دوم را بفرمائید چه بود؟
آقای روشن: آن مرحله ثانویه است که هیچ وقت آدمی از کار بررسی و تصحیح و انتقادی متون‌ها دل کنده نمی‌شود.

● آقای دکتر عابدی شما بفرمائید با توجه به اینکه شیوه تصحیح انتقادی قدمت زیادی ندارد آیا این شیوه به تقلید از غریبان در ایران رواج یافت یا اینکه علامه قزوینی با نگاه دقیق به روش تصحیح پیشینیان ما به این اسلوب دست یافتند؟ به بیان دیگر آیا شیوه علامه قزوینی در تصحیح متون شیوه‌ای ابداعی بود یا شیوه‌ای تقلیدی؟

محمود عابدی: به نام خدا. با اجازه از استادان محترم البته عرض بنده چیزی بر سخنان آقای روشن نمی‌افزاید اما شاید بتوان گفت که آن مطالب را مقداری باز می‌کند.

همانطوری که اشاره فرمودند تصحیح متن به هدف عرضه متن به بهترین صورت به خواننده در ایران بی‌سابقه نیست. خوب اشاره کردند به قرآن که در حقیقت اصیل‌ترین و معتبرترین منبع جهان اسلام است. ما در گذشته بارها شنیده‌ایم که فلان متن به دست مؤلف نوشته شده است. فلانی متنی را به دست آورده است که به دست مؤلف نوشته شده و چه بسا حواشی‌ای که در آن کتاب است از مؤلف است که این نوع نسخه‌ها گویی ارزش ثانویه‌ای داشته‌اند. اصلاً غرض یک مصحح در تصحیح یک متن رسیدن به همان متن است و ما در گذشته از این نوع کارها که نوعی کار ارزشی بود، فراوان داشتیم تا آنجا که من یادم هست مثلاً در آثار جامی می‌بینیم که اشعة‌اللمعات را وقتی جامی می‌خواهد بنویسد از او می‌خواهند که از لمعات فخرالدین عراقی نسخه‌ای منقح و مصححی فراهم کند. معلوم است که این شیوه سابقه داشته است. قبلاً

احیاناً اگر از متنی نسخه‌های متعددی وجود داشته است آنها را با هم مقابله می‌کردند و نسخه بهتر و کاملتر و دقیقتر که تصحیح شده است را در اختیار خوانندگان قرار می‌دادند. این شیوه تا همین اواخر معمول بوده است. گمان نمی‌کنم که کار جامی و کسانی مثل جامی قطع شده باشد. اما تصحیح متون به گونه‌ای که امروزه متداول است با آثار علامه قزوینی رواج یافته است یعنی پیش از پرداختن به متن، یافتن نسخه‌ها و پیش از دادن متن صحیح به خواننده، مقابله کردن آنها و بعد از آن یافتن صحیح‌ترین صورت‌ها و احیاناً حل مشکلات، یعنی آنچه که می‌تواند اطمینان خواننده را به اصالت متن هر چه بهتر و بیشتر برانگیزد و اعتماد او را بیشتر بکند شیوه‌ای نیست که سابقه داشته باشد. تا جایی که می‌دانیم این شیوه را فرنگی‌ها باب کردند. البته مرحوم قزوینی ظاهراً اگر هم نخستین کس نباشد بنا بر معروف نخستین کسی است که در عرصه فرهنگ ایرانی این کار را کشف و توجه خوانندگان و اهل ادب و اهل کتاب را به این شیوه معطوف کرده است و این ایمان را در آنها برانگیخته که این شیوه معقول و درستی است.

● آقای دکتر ماهیار، با توجه به این که استادان روشن و عابدی در مورد پیشگامان تصحیح متون و ویژگی‌ها و روش تصحیح متون توضیحاتی دادند حضرت‌عالی درباره ویژگی‌های تصحیح متون به شیوه علامه قزوینی توضیحاتی بفرمائید و این که روش ویژه ایشان با دیگر مصححان چه تفاوت‌هایی دارد؟
عباس ماهیار: با نام خدا. بنده چیزی مضاف بر سخنان آقای روشن و آقای عابدی نخواهم افزود اما یکی دو نکته به نظر می‌رسد که عرض می‌کنم: اول در باب قرآن مجید بگویم یعنی آن وقت که صاحب‌سر رسول‌الله به هنگام جنگ‌ها متوجه شدند که نیروهای اسلامی عرب زبان که از مناطق مختلف هستند گاهی پاره‌ای از واژه‌های مترادف قرآن را به جای هم بکار می‌برند؛ از اینرو پیش خلیفه سوم آمد و گفت اگر می‌خواهی قرآن از دست نرود یک قرآن مصحح کامل انتخاب کن بنابراین در همان زمان مقرر شد جماعتی چهار نفره برای این کار تعیین بشوند این جماعت چهار نفره تحت یک شرایطی شروع کردند به نوشتن و پیراستن متنی که در زبانها بود. در این زمینه ظاهراً یک نظر دیگر هم هست و آن اینکه احیاناً نوشته‌هایی که صحابه رسول‌الله از قرآن مجید داشتند جمع‌آوری می‌شود. امیرالمؤمنین قرآنی نوشته بود بر مبنای اوقات نزول، این که کی نازل شده است می‌خواستیم این توضیح زیادی را در این باب داده باشم.

اما درباره نکته‌ای که به تصحیح متون مربوط می‌شود دلم می‌خواست که آقای روشن که در این زمینه سابقه‌ای ممتد و طولانی دارند در باب نسخه اساس بفرمایند که آیا نسخه اساس باید اقدم نسخه‌ها باشد یا

اصح نسخه‌ها؟ و آیا اقدم نسخ اصح است یا نیست؟ اگر این نکته را در چند جمله‌ای بفرمایند بعد من می‌خواهم چند سؤالی در این زمینه مطرح کنم.

● آقای دکتر ماهیار: ما در ادامه نسخه‌های اقدم به عنوان نسخه اساس از دیدگاه مرحوم قزوینی بحث خواهیم کرد. شما بفرمائید تصحیحات علامه قزوینی دارای چه ویژگی‌هایی بوده است و آیا با روش تصحیح مصححان قبل و بعد از خودش تفاوت‌هایی دارد؟ و شاخص‌های عمده تصحیح انتقادی علامه چه بوده است؟

عباس ماهیار: به نظر من مهمترین ویژگی‌ای که در کار علامه وجود دارد دقت اوست این دقت در زاویه‌های متفاوت می‌تواند بررسی شود.

محمد روشن: علم وافر ایشان به زمینه‌های مورد مطالعه هم همینطور.

عباس ماهیار: این دقت را با مثال می‌توان چنین گفت: علامه قزوینی کتابهای مختلفی را تصحیح کرده‌اند و برای آنها مقدمه نوشته‌اند مثلاً مقدمه‌ای که بر تفسیرالفتوح رازی نوشته‌اند یک تفسیر است. یا مقدمه‌ای که بر تاریخ جهانگشا نوشته‌اند یک مقدمه عالمانه است. کتاب شاهنامه ابومنصوری را ایشان تصحیح کرده‌اند. یک دقت وسواس‌گونه‌ای در این تصحیح نهفته است و به نظر من مهمترین ویژگی کار علامه قزوینی دقت است. این دقت را ما در جاهای متفاوت کار ایشان می‌بینیم حتی در نامه‌ای که به مرحوم جمالزاده می‌نویسند در باب یکی بود و یکی نبود، این دقت کاملاً مشهود است که چه کار می‌کند و چه می‌نویسد و چه می‌گوید.

مهمترین کار او دقت اوست. دقت در تنظیم مطلب، که مطلب را چگونه تنظیم کنند و بعد توضیح یک یک آن مواردی که تنظیم کرده است و بعد دقت در هر مسئله‌ای که در آن زمینه مطرح کرده است. مثلاً در تفسیر ابوالفتوح رازی وقتی می‌خواهد بحث از ابوالفتوح را شروع کند از اجدادش شروع می‌کند وقتی از اجدادش شروع می‌کند یک اشتباهی در مستدرک‌الوسائل مرحوم محدث نوری پیدا می‌کند. اما ادبش اقتضا می‌کند که این اشتباه را یک طغیان قلم بنویسد یعنی می‌نویسد این طغیان قلمی است. چون از محدث نوری انتظار این اشتباه را ندارد. هم ادب و هم دقت خودش را نشان می‌دهد. بعد وقتی که سلسله ابوالفتوح را بررسی می‌کند در مواردی که اهل سنت هستند به همه کتابهایی که مربوط به آنهاست مراجعه می‌کند از قدیم‌ترین کتاب‌های رجال شروع می‌کنند، از الاستیاف شروع می‌کند و بعد می‌رسد به اسدالغابه و بعد به اصحابه، همین طور در کتاب‌های اهل سنت شروع می‌کند و می‌آید پایین و بعد که می‌رسد به خود ابوالفتوح رازی از کتاب‌های شیعی شروع می‌کند مثلاً از فهرست شیخ مستجب‌الدین که معاصر و شاگرد ابوالفتوح بوده و بعد از ابن شهر آشوب از معالم‌العلما و اندک اندک می‌آید پایین‌تر تا به تنبیه‌المقال آقا شیخ عبدالله مامقانی می‌رسد. این دقت را در هر بابی از سخن علامه قزوینی می‌بینیم و فکر می‌کنم که انگیزه اساسی شهرت قزوینی در تصحیح متون برخاسته از دقت او باشد.

● آقای دکتر فتوحی آیا مصحح باید نسخه‌شناس باشد؟ آیا باید بر علوم زبان خودش مثلاً در زبان‌شناسی تخصص داشته باشد. دستور هم بداند تاریخ و جغرافیا و علم رجال و انساب هم بداند یا نه؟ آیا علامه قزوینی بر همه علوم اشراف داشتند؟

محمود فتوحی: با نام خدا. با کسب اجازه از محضر استادان عزیزم. جسارت است که بنده در برابر استادانی که سالها شاگردشان بوده‌ام، سخنی بگویم، اما آنچه که می‌گویم اندوخته‌هایی است که از محضر همین بزرگان کسب کرده‌ام. در پاسخ به سؤال شما باید بگویم که علامه مرحوم قزوینی یک ادیب به تمام معنا بود با آن شاخص‌هایی که ابن خلدون در مقدمه کتاب خودش درباره ادب و شاخه‌هایش می‌نویسد. مرحوم دهخدا در ذیل واژه ادب، علوم و معارفی را که ادب بر آنها اطلاق می‌شد برمی‌شمارد و آنها ده تا پانزده مورد است که در واقع علامه قزوینی آشنا به همه این مقولات بوده است؛ از انشاء، قرائت، نحو، لغت و صرف بگیریم الی آخر، معمولاً علامه نوع قرائتی که از متن‌ها و تسلطی که بر قرائت متن‌ها داشته‌اند به وضوح مشهود است علاوه بر این در تعلیقاتی که در تصحیح داشته‌اند اگر نگاه کنیم احاطه ایشان بر تاریخ و نجوم پیداست. مثلاً در چهار مقاله خواهیم دید که چقدر بر نجوم تسلط دارند. در علم طب که در چهار مقاله می‌بینیم. در علم تاریخ که در تصحیح جهانگشا مشخص است و نیز در حواشی آنها و در علم کلام و همچنین در علم زبان عربی - چون من در نامه‌ای از ایشان به یکی از مستشرقان خواندم که نوشته بودند اغلاط شما اغلاط یضحک ثکلا است. (این یکی از تعابیر کهن عربی است به این معنی که زنی که فرزند جوانش مرده به اغلاط شما خنده‌اش می‌گیرد.) در علم رجال و همه علوم که در واقع یک حکیم و یک ادیب در قدیم باید می‌دانست ایشان تسلط داشتند.

نکته مهم این است که علامه قزوینی یک سبک‌شناس متبحری بود که سبک‌شناسی را نه از روی فرمول‌های جدید بلکه از شم قوی زبانی خودش و از کثرت ممارست قرائت متون کسب کرده بود. شما اگر یادداشت‌های قزوینی را ملاحظه فرمائید متوجه می‌شوید که نکته‌هایی که در متون انگشت گذاشته بودند نکته‌هایی بودند که در این متون مهم هستند و یا مسئله مهم و مشکل مهمی است که اگر ایشان نتوانستند حل کنند کسان دیگر نیز نتوانسته‌اند حل کنند.

در واقع این نکته‌یابی‌ها دلالت بر این دارد که قزوینی امهات متونی را که در هر یک از این شاخه‌های علمی از نظر گذرانده‌اند و همان چیزی که اشاره کردند و من هم به آن اضافه کنم این است که امروزه یکی از ضعف‌های بزرگ ما این است که به اصطلاح ژورنالیستی به منابع دست اول مراجعه نمی‌کنند و یادداشت‌های قزوینی و تعلیقه‌های قزوینی در متونی که تصحیح کرده‌اند تماماً دست اول است یعنی پیش از آن منابع نمی‌شناسید و نمی‌توانید پیدا کنید مگر این که در دسترس ایشان نبوده باشد.

● استاد روشن به نظر حضرت تعالی تعلیقات علامه قزوینی بر آثاری که باشیوه‌ای علمی تصحیح کرده‌اند تا چه اندازه دارای ارزش و اهمیت است؟

محمد روشن: البته عزیزان عنایت دارند که مرحوم قزوینی وقتی از سفر طولانی خود از فرنگ بازگشتند اکابر رجال به خاطر احترام و ارادت و آشنایی که به مرتبت و فضایل علمی ایشان داشتند بسیار مُصر بودند که مرحوم علامه قزوینی در یکی از دانشکده‌ها مشغول به تدریس باشند که ایشان به سختی تحاشی کردند. این به زعم من یک نوع ویژگی مرحوم قزوینی را نشان می‌دهد. می‌گفت: آقا من یک محقق و یک کتابخوان هستم در گوشه یک کتابخانه باید بنشینم و استنباط‌های خود را به همان صورت یادداشت به یادگار بگذارم. تدریس را قبول نکردند برای این که معتقد بودند احیاناً در عرصه تدریس کمیت‌شان لنگ است که

حاشا و کلاً نبوده است. البته زندگی علامه قزوینی چنانکه اشاره کردم به خاطر ارتباط‌ها و آشنایی‌ها باز استثنایی بود به صورتی که امروزه برای هیچ یک از علمای ما با وجود این که دانشگاه‌ها گسترش پیدا کرده‌اند وجود ندارد. مرحوم قزوینی استثنائاً از این موهبت برخوردار بود که با اکابر و رجال دوست بود و آنها هم غمش را می‌خوردند به هر حال چیزی به او می‌رساندند که مایه معیشت ایشان فراهم باشد و خودش هم الحق و الانصاف آن قدر بزرگوار و با سعه صدر و نجیب بود که هیچ وقت از وقت خودش را العیاذلله صرف لهو و لعب و مسائل دیگر نمی‌کردند. اما در پاسخ استاد عزیزم آقای ماهیار درباره نسخه‌ها که آیا نسخه اساس اقدم نسخ یا اصح نسخ باشد باید عرض کنم اگر نسخه اساس به خط مؤلف باشد آن دیگر نعم‌المطلوب است و تاکنون خیلی نادر اتفاق افتاده است ولی نسخه اصح اصطلاح بسیار مقبولی است. در حال حاضر بهترین دیوانی که از حافظ وجود دارد نسخه قزوینی است. با وجود این که چندین نسخه دیگر هم کشف و پیدا شد ولی دقت نظر و اصالت تتبع مرحوم قزوینی را نشان نمی‌دهند. دقت مصحح و قدرت استنباط آن می‌تواند نشان‌دهنده این باشد که با توجه به اصالت متن به نسخه نگاه کنیم چه بسا که نسخه مؤخر به اعتبار تجدید نظرهای مؤلف و سایر وجوه برتری را به ما عرضه بدارد. اینها هنرها و ظرایفی است که مصحح باید داشته باشد.

● آقای دکتر ماهیار در مورد تعلیقات و نسخه‌های اقدم و اصح صحبت بفرمایید.

عباس ماهیار: من معتقد هستم که با توجه به همان دقت و وسواس که بعضی از همین مقولات از آنجا سرچشمه گرفته است در مقدمه شاهنامه ابومنصوری که تصحیح شده بعضی غلط‌های روشن می‌بینیم از جمله اینکه نوشته است «و چینیان بصلویر اندر افزودند» که

خود مرحوم قزوینی در زیر این کلمه نوشته‌اند که به نظر می‌رسد کلمه تصاویر باشد و از یک نسخه‌ای که از سال ۷۱۳ در کتابخانه دارالکتب قاهره است مقدمه شاهنامه ابومنصوری را توسط یکی از دوستانم بدست آوردم تاریخ آن موخر است. یعنی نسبت به نسخه قبلی که تصحیح شده ۶۷۵ است ولی نسخه سال ۷۱۳ دقیقاً تصاویر است. و به خاطر همین مورد است که بنده از آقای روشن سؤال کردم که چه کار می‌شود کرد؟

بعضی از وسواسها، گرفتاریها بوجود می‌آورد چون ما زمانی در فرهنگستان زبان کتابهایی را تحت عنوان واژه‌نامه‌های بسامدی کار می‌کردیم؟ میزان‌الحکمه خازنی را کار کرده بودند و برای من فرستادند که ببینم و اظهار نظر کنم. من به یک واژه‌ای برخورددم به نام؟ الحایه‌بر. این کلمه برای من خیلی عجیب بود که معنای این کلمه چیست؟ بعد این کلمه را در کتاب مشهور ابوریحان دیدم که نوشته الحایه دیسه به معنی بیضوی شکل. این کلمه را مرحوم مدرس رضوی با توجه به وسواس خودشان الحایه‌بر نوشته‌اند و این کلمه را مشکل‌تر کرده‌اند و مشکلی برای نسل جوان بوجود آمده است که وقتی به این کتاب نگاه می‌کند به کلمه الحایه برمی‌خورد که معنی آنرا نمی‌فهمد.

● آقای دکتر مرحوم قزوینی از نسخه اقدم استفاده کرده بودند یا از نسخه اصح؟

عباس ماهیار: البته از نسخه اقدم استفاده کرده مرحوم قزوینی در شاهنامه ابومنصوری نسخه اقدم را انتخاب کرده‌اند و این اقدام‌بودن را همه آنها می‌دانند که کار کرده‌اند انتخاب کرده‌اند.

محمد روشن: بلی متأسفانه همه از نسخه اقدم استفاده کرده‌اند.

عباس ماهیار: و متأسفانه نسخه ۶۷۵ آن اندازه ارزش ندارد که نسخه ۷۱۳ دارد. نسخه ۷۱۳ از کتابخانه دارالکتب قاهره خیلی باارزش است و خود متن این را نشان می‌دهد. من متن مقدمه شاهنامه ابومنصوری را که از مصر آورده بودند چون فیلم بود گفتم، این به درد من نمی‌خورد و اگر بماند خراب می‌شود و به کتابخانه

عباس ماهیار

مرکزی دانشگاه تهران دادم تا آنجا نگهداری شود. محمد روشن: قاعدتاً باید به ازای آن، عکسی را به شما می‌دادند چون روش آنها این است. من هر وقت فیلم به آنها دادم عکس آن را به من داده‌اند.

عباس ماهیار: به هر عنوان این وسواس خواص مرحوم قزوینی باعث شده است که این گونه مشکلات در آثار بوجود بیاید.

محمود عابدی: حضورتان عرض کنم که بحث من بر می‌گردد به اول بحث، یعنی خصلت‌های مرحوم قزوینی. یعنی آن صفتهای اصلی‌ای که امروزه یک مصحح پای بر جای پای قزوینی می‌گذارد باید در آن ببیند و می‌تواند ببیند و قزوینی را این صفتهای قزوینی کرده است. بنیه‌ها و توانایی‌های علمی علامه قزوینی را به خوبی اظهار کردند و حق مطلب را ادا کردند. قزوینی انصافاً در متون و کارهایی که تصحیح کرده است آنچنان که از مقدمات و تعلیقات برمی‌آید و مشهود است به موضوع اشراف داشته است حالا نه اینکه وقتی به جامع‌التواریخ اشاره می‌کنیم یعنی در تاریخ اشراف دارد اما به آنچه که باید بخواند و بنویسد اشراف داشته است، اشراف لا اقل اجمالی. اما اگر از این نکته بگذریم غیر از آنکه در مورد دقت و وسواس ایشان گفتند چیز دیگری نیز در قزوینی مشهود است. من گاهی اوقات وقتی به کار قزوینی نگاه می‌کنم این احساس را در خود می‌بینم که قزوینی گویی خود مولف این کتاب است. یعنی چنان می‌خواهد این کتاب را به بهترین صورت به خوانندگان ارائه دهد که گویی نوشته خودش است.

محمد روشن: دقیقاً این مورد را تأیید می‌کنم. محمود عابدی: یعنی پیوند به متن. این غیر از این است که بین نویسنده و مولف و مصحح یک پیوند روحانی وجود دارد. در واقع علامه نشان دادند که به فرهنگ ایرانی و اسلامی نیز پیوند دارند. نکته‌ای را که اینجا می‌خواهم عرض می‌کنم این است که قزوینی اعتقاد به کار داشت. مرحوم جمالزاده در باب زن گرفتن مرحوم قزوینی می‌گوید: که وقتی زنی را به او نشان دادند مرحوم جمالزاده گفتند استاد این زن از بزرگان

اروپاست. گفت خوب! بنده نیز مرزبان نامه را تصحیح کردم. یعنی متن مرزبان نامه برای قزوینی یک ارزش بود و یک کار بزرگ برای او تلقی می‌شد یعنی رفتن او به طرف تصحیح متن به عنوان انجام دادن یک کار و خدمت بزرگی است و این اولین دلیل بود. دومین دلیل بعد از اشراف به متن حوصله و وسواس است اینکه حوصله می‌کرد این همه در یک متن تأمل کند بی‌تردید همانطور که اشاره فرمودند غیر از اعتقاد و امکانات، همان امنیت خاطری بود که به آن مربوط است. اما خود قزوینی را عرض می‌کنم گویی با این متن خلوت می‌کرد. آیا برای شما حیرت‌انگیز نیست که کسی که تاریخ جهانگشا و جامع‌التواریخ و مرزبان نامه را تصحیح کرده است حافظ را هم تصحیح کند؟ خیلی عجیب است! اما چون به فرهنگ ایرانی و به کار و به متن و به عرضه کتاب و به خواننده به درستی می‌اندیشیده و معتقد بوده است به نظر من این عوامل باعث شد که قزوینی، قزوینی شود.

● آقای دکتر عابدی اشاره کردید به تصحیح دیوان حافظ. بهترین تصحیحی که از دیوان حافظ موجود است تصحیح علامه قزوینی است و با توجه به اینکه علامه قزوینی بیشتر عمر خود را صرف تصحیح متون کرد و تصحیح دیوان حافظ نیز بهترین تصحیحی بود که علامه در حوزه متون منظوم انجام داد، می‌خواهیم نظراتان را درباره مفهوم تبدیل به احسن بفرمائید. در دیدگاه قزوینی عامل ذوق تا چه اندازه در تصحیح دخیل بوده است و خود ایشان تا چه اندازه در تصحیح متن به سلیقه و نظر و ذوق خود اعتماد می‌کردند و در تصحیح آن را روا می‌داشتند؟

محمود عابدی: امروز استادان من بهتر از من می‌دانند مصحح امین هرگز خودش را و ذوق خودش را بر آن نمی‌گذارد که متن را تغییر دهد. محمد روشن: ایداً نباید این نظر را داشته باشد. محمود عابدی: غرض کشف هنر و کار و نوشته مولف است.

● حتی در بخش‌هایی که متن خوانا نیست؟

محمود عابدی: این را خود قزوینی هم به بهترین شکل دریافته بوده است. در جایی که یک مصحح با کمی عدول از نسخه و خط اساس و اندکی تغییر دادن و پیروی کردن از ذوق می‌توانسته مشکل یک متن را حل کند مرحوم قزوینی این کار را نکرده است. به سختی پایبند آن متن بوده است و گاهی با حیرت، اندکی از ذوق پیروی کرده ولی به خودش حق نداده متن را عوض کند. عباس ماهیار: دقیقاً. چون نظر ذوقی خود را در حاشیه نوشته است.

محمود عابدی: در همین جا یک نکته گفتنی است و آن هم این است؛ متأسفانه در تاریخ نسخه‌نویسی در جهان و نسخه‌نویسی فارسی وقتی ما نگاه می‌کنیم، می‌بینیم هر چه از گذشته‌های دور به طرف خودمان می‌آییم نسخه نویسهایی شتابزده، عجول و کم دقت‌ترند، گویی که امانت‌داری در تاریخ نسخه‌نویسی کم‌رنگ‌تر می‌شود و این نشان دهنده این حقیقت تلخ است که به آدم می‌گوید که نسخه اقدم اگر چه بهترین نسخه هم نباشد باید ثابت شود که ضعیف است اما نسخه متأخر اگر چه اصح هم باشد اما باید ثابت شود که درست است. ببینید! اینها گویی با هم یک اختلاف ارزشی دارند یعنی اقدم بودن در نسخه‌نویسی ما یک ارزش است هر چند که ضعفهایی هم داشته باشد. نسخه‌ای که متأخر است با اینکه متأخر است ولی ممکن است اصح باشد و اما به این سادگی نمی‌توان از نسخه اقدم گذشت به دلیل اینکه تاریخ بررسی نسخه نویسی به ما می‌گوید نسخه نویسان متأخر چندان امین نبوده‌اند و این یک آفتی است که ظاهراً بر روی نسخه نویسی ما افتاده است.

● علامه قزوینی متون مختلفی را تصحیح کردند و این متون گاه دیوان حافظ بوده که در واقع یک متن ادبی است، گاه چهار مقاله نظامی عروضی و گاه متن تاریخی مانند جامع‌التواریخ. یعنی در حوزه‌های مختلف تجربه‌های بسیارگران قیمتی داشته است و هر کجا هم که پا گذاشته بهترین کار را انجام داده است. حالا آقای دکتر فتوحی می‌خواهم بفرمائید آیا مرحوم قزوینی برای

هر کدام از این متون روش و شیوه خاصی بکار برده‌اند یا اینکه یک روش خاصی را برای همه این متون اعمال می‌کردند یعنی وقتی می‌خواستند یک متن منتور را تصحیح کنند همان روش و شیوه را بکار می‌بردند که مثلاً برای تصحیح دیوان حافظ بکار می‌بردند؟

محمود فتوحی: تصحیح متن بین نظم و نثر تفاوت چندانی ندارد مگر اینکه در استنباط‌ها و در تعلیقاتی که به متن می‌نویسند این تفاوت بروز کند. دلیل موفقیت علامه قزوینی در همه زمینه‌های متنوعی که کار کرده‌اند به گمان من اول دقت و دوم جامعیت علمی ایشان است.

● این به روش‌مندی ایشان بر نمی‌گردد.

محمود فتوحی: بله. ولی دقت، خودش یکی از مبانی روش‌مندی است.

محمد روشن: علامه قزوینی در زندگی علمی‌اش انسانی است دقیق‌النظر.

دکتر فتوحی: البته من تجربه تصحیح متون ندارم اما توری که به عنوان شاگرد در کار استادانم کردم می‌توانم بگویم که تصحیح متون روش‌های متعدد دارد. می‌توان گفت یک روش دارد و بقیه ضدروش هستند و آن روش درست عبارت است از رسیدن به متن درست و صحیح و پرهیز از استنباط‌های نه چندان نادرست یا اصلاً دخل و تصرف کردن در متن.

● ببخشید! منظور این بود که شیوه کارشان چه بود؟ در شیوه‌های معمول تصحیح از گذشته تا به امروز، همانطوری که علامه قزوینی نسخه اقدم را نسخه اساس قرار می‌داد خوب بعضی این کار را نمی‌کنند. آیا علامه قزوینی در تصحیح همه متون این کار را می‌کردند و آیا به روش التقاطی هم اعتقاد داشتند و نیز روش قیاسی و شیوه بینابین تا چه اندازه‌ای مورد قبول او بود. یعنی روش‌های گوناگونی که در تصحیح وجود داشت آیا آنها را می‌پذیرفت یا آنکه بنا به گفته شما فقط یک روش داشت و آنهم اینکه براساس نسخه اقدم کار می‌کرد و آن را اساس قرار می‌داد؟

دکتر فتوحی: تا جایی که ذهن من یاری می‌دهد ایشان بیشتر به نسخه اقدم توجه داشتند.

دکتر ماهیار: وسواس خاص ایشان ایجاب می‌کرد

که او این کار را بکند و به نسخه اقدم توجه کند، علامه می‌نویسد: همیشه صرف رخی بالای سرم قرار دارد هر وقت هم، هر مطلبی از من می‌پرسند به آن نگاه می‌کنم یعنی متکی به حافظه و ذهن خودم حرف نمی‌زنم این همان وسواسی است که او را وادار می‌کند تا از نسخه اقدم تبعیت بکنند و از خودش نمی‌خواهد حرف بزنند.

دکتر فتوحی: بالاخره نسخه اقدم در اغلب کارهای علامه قزوینی لحاظ می‌شد چون اقدم بودن خود دلیل بر صحت و سندیّت متن است.

من در یک جستجویی که در نسخه‌های خطی دوره صفویه به مناسبت کاری که داشتم انجام می‌دادم دیدم بعضی از نسخه‌نویسان به قدرتی غلط‌های فاحش داشتند که گاهی اوقات واقعاً تعجب می‌کردم که اینها چگونه می‌نوشتند. مثلاً کتاب احیاء العلوم الدین غزالی را نوشته بود اجبار علوم الدین. حتی با خط سنگرف (به قلم سرخ) هم نوشته بود و خیلی اشتباهات دیگر.

آقای روشن: اشکال در تصحیحات در خط فارسی همیشه امکان وقوعش هست خاصه که عدم دقت کاتبان وجود داشته باشد.

دکتر فتوحی: فکر می‌کنم علامه قزوینی اعتمادی هم به نسخا خان دوره‌های متأخر و به ویژه دوره صفوی که بی‌سوادی خیلی رواج داشت، نداشت به همین جهت شاید بتوان گفت که یکی از دلایلی که علامه قزوینی از نسخه اقدم استفاده می‌کرد و آن را مورد توجه قرار می‌داد همین باشد و دیگر شیوه‌های تصحیح را کمتر مورد توجه قرار می‌دادند.

دکتر عابدی: حقیقت این است که هرکاری با نقد تکمیل و تصحیح می‌شود. علامه قزوینی در واقع آغازکننده این شیوه در فرهنگ ایران بود به شیوه‌ای که ما اصطلاحاً می‌گوییم شیوه‌های تحت تأثیر فرهنگی. ضمناً شخصیت او هم شخصیتی بود که خوانندگان متون او به خود اجازه نمی‌دادند به این سادگی به او ایراد بگیرند و اصلاً فرصت توفیق این را هم پیدا نکرد که از آراء منتقدان و صاحب‌نظران استفاده کند. و امروز آنچه که ما در آثار او و کارهای او می‌بینیم نقدهایی است که از

آن روز تا امروز انجام گرفته است و همین‌ها در روزگار خود او نبود که ما بگوییم که شیوه او در کارها تغییر کرد و دیگرگون شد.

به نظر من امانت و اعتقادی که علامه قزوینی به این کار داشت کم نظیر است و امروز ما به این چیز احتیاج داریم. بعد از اعتقاد به ارزش این کار و بعد از فراهم شدن آن، امنیت خاطر مهمترین شرط این کار است که عزیزان فرمودند. چون این کار خلوت است و کار تأمل. کار فرورفتن در یک متن است که چه بسا با ارزش‌های امروز ناسازگاری دارد. فرض مصحح این است که کتاب را از کنج کتابخانه بیرون بکشد و به خواننده بگوید که این کتابی که در کنج کتابخانه‌ها متروک بود دارای ارزش‌هایی است که بخش‌هایی از زندگی و ذهن اهل زندگی امروز را روشن می‌کند. این کار، کار ساده‌ای نیست و لوازمی دارد که امروز متأسفانه فراهم نیست اما بخشی از آن برای علامه قزوینی فراهم بود.

● **علامه قزوینی** چه تأثیری بر مصححان روزگار خود و عصر ما گذاشته است. و دیگر اینکه مصححان عصر ما توانسته‌اند شیوه علامه را به کمال برسانند؟

دکتر ماهیار: به نظر من آنهایی که اندیشه قزوینی و آن دقت و وسواس را داشتند پیروی از او کردند و احیاناً اگر مطلب تازه‌ای پیدا شده از آن هم بهره برده‌اند اما آنهایی که پیرو قزوینی نبودند یعنی کسانی بودند که دانسته‌های خود را و ذهن خود را بر متن ترجیح می‌دادند آنها به نظر من یک راه دیگری رفتند.

● **شما کار چه کسانی را ادامه کار قزوینی می‌دانید؟**
استاد روشن: مرحوم مینوی، چون در جوانی جزو معتمدان کار قزوینی بود اما به دور از وسواس تقریباً بی‌حد و حصر قزوینی. اولین بار مرحوم مینوی این شهامت را به کار برد که در تصحیح ناصر خسرو در مقابل هر بیتی که آن را نفهمیده بود یک علامت سؤال گذاشت. باید مصحح این شأن و شرف را داشته باشد که چیزی را که نمی‌فهمد با یک علامت سوالی برای خواننده‌اش روشن کند چون همه چیز را همگان دانند. شاید برای من مسئله‌ای شاق است ولی برای اساتید یا خوانندگانم حتی متعارف، روشن روشن باشد.

● آیا استاد خانلری در شیوه تصحیح از علامه قزوینی پیروی می‌کردند؟
دکتر ماهیار: فکر می‌کنم باز در میان کسانی که این راه را پیمودند مرحوم امیرحسین یزدگردی در نفقه‌المصدور است که خدا بیامرز به خاطر وسواس و دقتی که کرده است، نشانه‌هایی از دقت مرحوم قزوینی را دارد.

● آقای دکتر عابدی روش علامه قزوینی بعدها تکمیل شده یا شیوه ایشان تداوم یافته است؟
دکتر عابدی: عرض کنم به حضور شما که به «کمال رسیدن»، گفتن سخت است.

● سیر صعودی داشته است یا نه؟
دکتر عابدی: از یک دید که نگاه کنیم متأسفانه خیر. با اینکه به همه مصححان باید احسن گفت و در مقابلشان سر تعظیم فرود آورد و در تاریخ ادب کار آنها را قدر و ارزش گذاشت اما باید بگوییم که آن مایه اولیه و آن دقت و تأملی که تأکید و تکرار کردیم متأسفانه کمتر شده است. به غیر از مرحوم دکتر یزدگردی که عزیزان گفتند، فرو رفتن در متن و وسواس داشتن و یافتن آن دقایق و ظرایف متن که رسیدن به آن کار ساده‌ای نیست در کمتر کاری می‌توان جستجو کرد. اما در طول زمان طبیعی است که هرکاری که بر اثر گذشت زمان رو به کمال می‌رود. در این باب می‌توان از بسیاری از کارها مانند حافظ به تصحیح سایه یاد کرد، که ابتهاج با کمال دقت انجام داده‌اند و البته کار نهایی نیست و کاستیهایی در آن می‌توان یافت، اما نمی‌توان گفت از کار مرحوم قزوینی پایین‌تر است. حاشا که چنین باشد.

استاد روشن: از جمله کسانی که شیوه علامه

قزوینی را ادامه دادند، دکتر شفیعی کدکنی است. ایشان با تصحیح اسرارالتوحید مسئله اسرارالتوحید را حل کرده است. تا حدودی چهره‌های مشخصی هست ولی امید چندانی به گسترش و کمال این دانش که بسیار حوصله سوز و مایه زحمت خاطر و تشویش خاطر است، نداریم یعنی در میان دانشجویان نمونه‌های درخشان نمی‌بینیم.

دکتر عابدی: بنده چیز دیگری نیز اضافه می‌کنم و آن این است که در این سیر کمالی تصحیح متون، خوشبختانه اخیراً عرصه‌ها و شاخه‌های تازه‌ای بر تصحیح متن افزوده شده است. عالی‌ترین نمونه این کار را همان اسرارالتوحید آقای شفیعی کدکنی - که عزتش پر دوام باد - در آنجا باید جستجو کرد که ظاهراً مرحوم قزوینی به زمینه‌ها و عرصه‌های آن نرسیده بود.

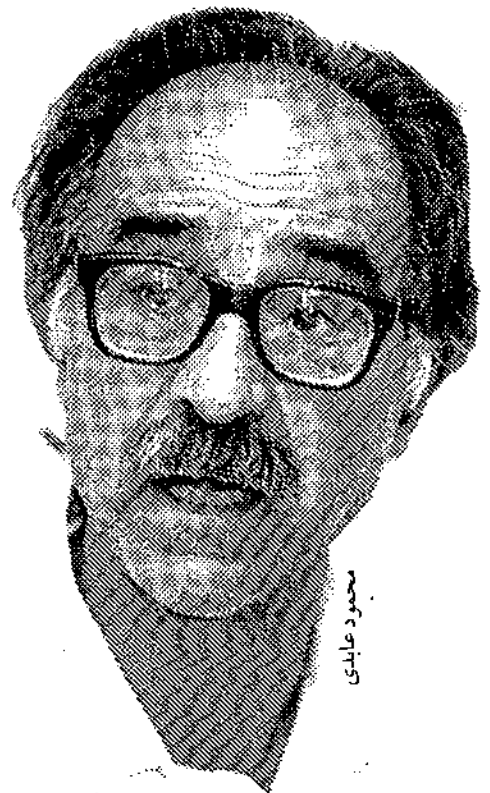
چیزی که می‌خواهم بگویم این است که یک نوع همدلی کردن و همخوانی کردن با خواننده است یعنی در عین حالی که مصحح، کتاب را برای خواننده عرضه می‌دارد سوالات مقدر او را هم پاسخ بگوید. این سوالها ممکن است در دو بخش پیش بیاید یکی در باب مؤلف و موضوع کتاب و دیگری در باب مشکلات متن. این چیزهایی است که در اسرارالتوحید می‌توان دید. بی‌تردید این نقطه برتر، نقطه‌ای است که نشان می‌دهد این کار از کارهای مرحوم قزوینی خیلی پیشرفته‌تر است. مقدمه کتاب را وقتی نگاه کنیم می‌بینیم که تحقیق جامعی در باب شیخ ابوسعید و تحقیق دل‌انگیزی است در باب محمد منور. تعلیقات آن را وقتی نگاه کنید می‌بینید که یک مجموعه عناصر ادبی و فرهنگی است که یک محقق تیزباز و صبور و سخت‌کوش و یک شاعر و یک ادیب می‌تواند آنها را کشف کند. گمان می‌کنم یکی از کسانی که روح مرحوم قزوینی را در این باب بسیار شاد کرده است آقای دکتر شفیعی کدکنی است. البته فرصت نیست وگرنه به کارهایی که بعد از مرحوم قزوینی در پیرامون همان متون از جمله المعجم که کار مدرس رضوی است تا کار دیگران بپردازیم متوجه می‌شویم که در همه این کارها می‌توان نقاط درخشان و کارهای تازه‌ای جستجو کرد که

کار مرحوم قزوینی را به کمال برده است.
● بنده به یک موردی اشاره کنم و آن اینکه به نمونه‌هایی می‌توان اشاره کرد مانند «مقالات شمس» آقای موحّد، آیا به کمال نرفتن تصحیح متون به دلیل این نیست که تصحیح متن به صورت تخصصی تعلیم داده نشد؟

دکتر عابدی: اگر تخصصی شود البته که خوب می‌شود. اما آیا امکان این است که کسی تصور کند که در قلمرو تصحیح کسی بتواند این را به بخش‌های مختلف تقسیم کند و به مصححان بگوید که فلانی شما متخصص این دوره هستی و تو این کار را بکن. گویا که تصور این تصور ساده‌ای نباشد اما می‌توان تصور کرد که اقلاً مرکزی بوجود بیاید متون کشف نشده و قابل عرضه شده که اتفاقاً شمار آنها زیاد هم هست، آنها را جمع و کشف و معرفی کند و همچنین مصححان متخصص را تعیین کند و آن متون را در اختیار آنها قرار دهند. اگر بتوان از تصحیح هم تخصصی تصور کرد مسیرش این باشد. تصحیح متون بر مبنای تخصص وقتی قابل تصور است که رشته متنوع و بسیار گسترده ادبیات تخصصی شود.

استاد روشن: تداوم ادبیات فارسی، اشرافی برای مصحح ایجاد می‌کند که آن اشراف می‌تواند موجب تخصصی شدن را فراهم کند که اگر آن مایه نباشد نمی‌شود.

دکتر ماهیار: حال مسئله‌ای دیگر می‌ماند و آن حوصله و فرصت است. امروزه اغلب معلمان ما و استادان ما روز شنبه شروع می‌کنند و می‌روند به اراک و بروجرد و از آنجا به علی‌گودرز و بوشهر و تا می‌آیند اینجا. اینها هیچگونه وقتی نخواهند داشت برای این کار. حالا آنها که مشتاق کار هستند - از آقای دکتر عابدی بپرسید که برای کشف المحجوب چقدر وقت صرف کردند و برای نفحات الانس چقدر وقت صرف کردند آیا همه می‌توانند این همه دندان روی جگر بگذارند و این همه را تحمل کنند؟ و بگویند که عیب ندارد من به خاطر علاقه‌ای که به تصحیح این کتاب دارم همه مشکلاتش را تحمل می‌کنم و تأمل و صبر می‌کنم.

محمود عابدی

● آیا می‌توانیم از علامه قزوینی به عنوان بنیانگذار تصحیح متون به شیوه انتقادی یاد کنیم؟
دکتر فتوحی: همانطور که استادان من اشاره فرمودند، بنده نیز باز تعبیر آقای دکتر عابدی را تکرار می‌کنم اینکه علامه قزوینی اگر بنیانگذار این مکتب نباشد و اولین کس هم نباشد یکی از دقیق‌ترین افراد و برجسته‌ترین متقدمان این بحث است اینکه صاحب مکتبی یا بنیانگذار مکتبی شود معمولاً حتماً به تقدم او در طرح مسئله مربوط نمی‌شود بلکه به برجستگی و شاخص بودن آن مربوط می‌شود. مرحوم قزوینی در میان ادبا و استادان و محققان ما جزو برجستگان هستند.

من هیچوقت یادم نمی‌رود زمانی که در محضر استادان بودیم استادان ما همیشه دقت قزوینی را گوشزد می‌کردند. بنابراین وقتی که کسی نوع روش و نگاه و کار او شاخص می‌شود و بقیه پیوسته به آن اشاره می‌کنند در واقع آن صاحب یک سبک و یا یک مکتب هست و تقریباً می‌شود گفت مکتب و یا روش قزوینی. این مکتب همانطور که از بحث این جلسه بر می‌آید دو محور یا شاخصه عمده داشت: یکی دقت - که استادان من خیلی تأکید بر آن داشتند - و دیگر احاطه و اشراف علمی. شما در سیر بعد از قزوینی اگر نگاه کنید مصححان برجسته هر دو مورد را دارا هستند (دقت و اشراف علمی). و خود این مسئله اشراف علمی است که مصحح را به زمان نگارش اثر می‌برد. منتقدان جدید یک اصطلاحی دارند به نام روح زمان. آیا مصحح می‌خواهد با روح زمان معاصر که در آن زندگی می‌کند به تصحیح بپردازد یا با روح زمانی که مؤلف در آن وجود داشته است. بنابراین من اشاره کنم به فرمایشات استاد روشن، اگر امروز ما در میان مصححان جوان خود کسی را نمی‌یابیم که این دقت را داشته باشد و بتواند گامی در مسیر قزوینی‌ها بگذارد، دلیلش عدم اشراف علمی

است. نکته یافتن دلیل بر اشراف علمی و دانایی دارد. شما نگاه کنید کسانی را که به عنوان شاخص از آثارشان یاد کردیم یکی از شاخصه‌های زندگی آنها احاطه علمی است که دارند. در یک جلسه‌ای در خدمت دکتر شفیعی کدکنی بودیم و ایشان صحبت می‌کردند که حدود ۲۰ سال مشغول تصحیح اسرارالتوحید بودند و بعد خانم ایشان در یک جلسه دیگر که بودیم می‌گفتند من ۷ بار با دکتر شفیعی کدکنی این متن را خوانده‌ام ببینید! روح و یا عشق این متن در خانه استاد هم سایه می‌افکند و خواندن ۷ بار یک متن قدیمی توسط یک زن و شوهر. در واقع اینها عاشق رفتن به آن زمان هستند و در اکنون نیستند. و این رفتن به آن زمان یکی از لازمه‌های بزرگ مسئله تصحیح است که در واقع مصحح می‌خواهد به قصد مؤلف برسد و رسیدن به قصد مؤلف جز همسو شدن با تجربه‌های مؤلف امکان‌پذیر نیست. بنابراین یکی از شاخصه‌های مکتب قزوینی دقت و اشراف علمی است و هرکس این دقت و اشراف علمی را داشته پایبند مکتب قزوینی بوده است و هرکس پایبند مکتب قزوینی نبوده است یعنی دقت و اشراف علمی نداشته است و مسلماً آثار آنها نیاز به تصحیح مجدد است.

● با توجه به ویژگی‌هایی که برای تصحیح خوب بر می‌شماریم اگر بخواهیم یک تصحیح از میان تصحیح‌هایی که علامه قزوینی انجام داده‌اند برگزینیم شما کدامیک از آنها را انتخاب می‌کنید و چرا؟

استاد روشن: من در نثر تاریخ جهانگشای جوینی را از دقیق‌ترین و صحیح‌ترین می‌دانم. بنده که بعد به کار مرزبان نامه پرداختم البته با توصیه مرحوم دکتر معین - که خدا بیامرزاد - و استاد مرحوم مینوی - که خداوندش بیامرزاد - صفحه به صفحه با ما می‌خواندند و می‌گفتند که مرزبان نامه از کارهای جوانی استاد قزوینی است و اولین کار ادبی آن است ولی اعتبار تاریخ جهانگشای جوینی از لحاظ دقت و صحت برتر است. دیوان حافظ هم در میان آثار علامه بی‌نظیر است.

دکتر ماهیار: البته که نظر آقای دکتر روشن را تمجید می‌کنم اما به نظرم گمان می‌کنم که با فرمول‌های

خاصی نمی‌توان این مورد را پیدا کرد.
● اگر مجبور شوید که پاسخ بدهید انوقت کدام اثر علامه را برمی‌گزینید؟
دکتر ماهیار: اگر مجبور به پاسخ باشیم می‌گوییم همه آثار علامه قزوینی شایسته انتخاب هستند.
● طبعاً آثاری که علامه قزوینی تصحیح کردند دارای اعتبار یکسانی نیستند. به نظر شما از لحاظ شیوه تصحیح کدام اثر برتر است؟

دکتر ماهیار: اگر یک کار ایشان را انتخاب کنم همان تاریخ جهانگشا را انتخاب می‌کنم چون خیلی دقت کرده‌اند مخصوصاً تعلیقاتی که نوشته‌اند و چیزهایی که پیدا کرده‌اند. به ویژه احاطه مرحوم قزوینی به شعر عربی و پیدا کردن اشعار نادر در آنجا و ثبت آن اشعار در اثر نشانگر این است که برای این کار زحمت زیادی کشیده‌اند و آنهمه برخاسته از اشراف علمی عربی اوست یعنی در عربیت هم اشراف داشتند. شاید اصل کار ایشان عربیت بود چون اشعار نادری که از عربی، علامه پیدا کرده است بسیار کسان دیگر پیدا نکرده‌اند. درباره نظم هم چون تا به حال کتابی بالای تصحیح قزوینی بر حافظ چاپ نشده است - البته تصحیح حافظ چاپ شده است ولی اگر بخواهند دنبال یک کتاب تصحیح شده حافظ بروند دنبال حافظ به تصحیح قزوینی می‌روند. این مراجعات در نظم نشان می‌دهد که این کتاب لابد یک چیزی دارد که دنبال آن می‌روند. اگر نمی‌داشت نمی‌رفتند. اگر نسخه‌های دیگری پیدا می‌کردند که بهتر از قزوینی باشد دنبال آنها می‌رفتند. همه امیدها بر این بود که بعد از حافظ مرحوم خانلری دیگر همه کتابها بسته شود چون این کتاب از همه کتاب‌های دیگر غنی‌تر و قوی‌تر و بهتر است اما همه آنها می‌گویند که صاحب ذوق هستند معتقد هستند که یک سری گرفتاریهایی در تصحیح خانلری هست که در کتاب مرحوم قزوینی کمتر است.

دکتر عابدی: البته تشکیک و تردید در آرای استادان حاضر مودبانه نیست اما حقیقت این است که بزرگترین کار علامه قزوینی همان تصحیح محمد قزوینی است. یعنی همین که قزوینی این کار را کشف و

محمد روشن

به آن پرداخته و این متون را عرضه و آغاز کرده است.
● یعنی به نظر شما تصحیح جهانگشای جزوینی با تصحیح مرزبان نامه یا تصحیح دیوان حافظ به یک اندازه اهمیت دارند؟

دکتر عابدی: تصحیح حافظ انصافاً گویی اینکه هیچ نافی و مانع کار دیگران نیست. کارهای دیگران در جای خود، کار علامه در تصحیح حافظ به جای خود، به خصوص آنهایی که صمیمانه و به تناسب قدرت هنری خودشان وارد عرصه حافظ شده‌اند و از آنها هستند از جمله آقای سایه و مرحوم خانلری که آنها در جای خود صاحب ارزش هستند. اما همین که کار مرحوم جزوینی همپای آنها هنوز هم پیش می‌رود و ادیبان ما از آن بی‌نیاز نیستند، نشان می‌دهد که کار بزرگی است.

دکتر فتوحی: بنده بانظر استادانم موافق هستم اما این نکته را بگویم که خود متن نیز خیلی مهم است یعنی کتاب عتبه‌الکتبه را معمولاً کسی نمی‌خواند در صورتی که حافظ یکی از پرفروش‌ترین کتابهاست. همچنین جهانگشا را هم مورخین می‌خوانند و هم یکی از واحدهای درسی رشته ادبیات است. توجه و اقبال مردم به این مورد، این را طبعاً در میان خوانندگان جدا می‌کند و گرنه به نظر من روش جزوینی در تمام آثارش مشهود است.

● علامه جزوینی متونی را براساس نیازهایی که احساس می‌کرد، انتخاب و تصحیح کرد. حالا شما فکر می‌کنید اگر علامه جزوینی زنده بود چه متنی را برمی‌گزید و یا اینکه شما دوست داشتید که چه متنی را انتخاب می‌کرد و آن را تصحیح می‌کرد؟

استاد روشن: از اینکه واقعاً زندگی جزوینی به اعتبار راه یافتن به گنجینه و یادداشتها و دبستگی ایشان به کارهای گذشته و حال، خود یک چهره متمایز و منحصر به فردی بود! تردیدی نیست. یکی از آرزوهای مرحوم جزوینی تصحیح تاریخ جامع التواریخ بود.

بنده تقاضا دارم که اسم غنی را همپای جزوینی بیاورید. بنده حاضرم زیر شلاق انتقادی عزیزان قرار بگیرم ولی تعارف و مجامله نکنم من هرگز نام غنی را

هم طراز علامه جزوینی نمی‌آورم. غنی مرد مخلص بود که به جهات علمی دلبسته مرحوم جزوینی بود. در خاطراتش می‌نویسد: راننده من تعجب می‌کند که من کارم را رها می‌کنم و ماشینم را دنبال مرحوم جزوینی می‌فرستم. من در گفتاری این مورد را نوشتم و نیز اخیراً دانشگاه مشهد یا آستان قدس، کتابی را که در عرفان اسلامی از نیکلسون چاپ کرده به ترجمه دکتر اسدالله آزاد، نشانه‌ها و نمونه‌هایی دیدیم که ایشان انتحال کردند و از شگفتی‌هاست، یا از حجب و حیا و ملاحظه خدمات غنی بود که مرحوم جزوینی اشاره‌ای به آن نکرد. این است که بنده استدعا دارم استادان عزیز این مرادفه و ترداد را نپذیرند که بگویند حافظ جزوینی و غنی. غنی کارهای نبود فقط اسباب گردان معرکه بود. وسایل را فراهم می‌کرد. کاری که مرحوم جزوینی نمی‌توانست انجام دهد و نباید می‌کرد.

دکتر ماهیار: مرحوم جزوینی در نامه فرهنگستان کتابهایی را معرفی کرده است که این کتابها برای تصحیح خوب است.

استاد روشن: من شرف النبی را از همان توصیه مرحوم جزوینی شروع به تصحیح کردم.

دکتر ماهیار: بنده فکر می‌کنم که اگر زنده بود از همان کتابها انتخاب و تصحیح می‌کرد.

● شما خودتان دوست داشتید کدامیک از آنها را انتخاب می‌کردید و یا اینکه چه متنی برای الان لازم‌تر است یعنی چه متنی را ما الان باید در اولویت قرار بدهیم؟

دکتر ماهیار: ما به همه متون بدون استثنا نیازمندیم.

● آقای دکتر یک کتاب انتخاب کنید.

دکتر ماهیار: ببینید کتابهای ادبی ما نمی‌تواند برای ما نیازهای تکنولوژی برطرف کند. اینها همه‌شان نیازهای ادبی ما هستند و این کتابهای کشف المحجوب و روضة‌العقول و یا مرزبان نامه و یا غیره نمی‌توانند پیچی از ماشین تمدن ما را باز کنند اما نیازهای ادبی ما هستند. میراث فرهنگ و تمدن ما هستند.

● جناب دکتر عابدی فرض می‌گیریم که علامه جزوینی زنده بودند و از شما درخواست انتخاب متون برای تصحیح

می‌کردند شما چه متنی را انتخاب می‌کردید؟

دکتر عابدی: شما سولاتان کشف رابطه ذهن جزوینی ۶۰ و ۷۰ سال پیش با متون امروزی است که معلوم نیست جزوینی اگر زنده بود باز جزوینی همان جزوینی باشد. اما درحقیقت باید گفت درست است که جزوینی آغازکننده این کار بود و درست است که کارهای بزرگ و با ارزش و مهمی انجام داده‌اند که هرکدام از این کارها در جای خود بسیار عزیز است اما هنوز ما در آغاز کار هستیم فی‌المثل در آثار دینی و منابع دینی کتابی که شما و یا بنده به ذهنم برسد که آنچنان که باید عرضه نشده است تفاسیر قرآنی است که عرضه نشده‌اند. به غیر از تفسیر ابوالفتوح و کشف الاسرار که هم در عرصه تصوف و هم در عرصه زبان هم در عرصه قرآن، به آن حالتی که آدم می‌تواند یک عبارت را در تمام عمر زمزمه کند و در این کتابها هست هنوز کار بایسته‌ای روی اینها نشده است، ما شاهنامه، مثنوی و غزلیات شمس و غیره داریم که جزو متون نخستین ما هستند کسی مدعی نشده است که بهترین و آخرین کار روی آنها انجام گرفته است گرچه کارهای بزرگی بر این متون انجام گرفته است. اگر جزوینی زنده بود به یکی از این کارها می‌پرداخت.

دکتر فتوحی: من با توجه به اینکه جبراً یا به قول شما قهراً به سؤال شما باید پاسخ بگویم، دوست داشتم اگر علامه جزوینی زنده بود شاهنامه را تصحیح می‌کرد. گرچه با پیش زمینه‌های علمی ایشان فکر می‌کنم علامه جزوینی دوست داشتند دنبال متونی بروند که در آن متون عربیت و تاریخ و دانش‌های قدیم مندرج بود ولی مثلاً آرزو داشتم تصحیحی بر روش جزوینی روی شاهنامه صورت گیرد به دلیل تعلق خاطری که به شاهنامه دارم.

● از همه شما سپاسگزاریم.

هنگامی که محمد قزوینی (۱۲۹۴ ه.ق) طفلی سه ساله بود، در محله سنگلج تهران کودکی قدم به عرصه هستی گذاشت که مقدر بود سالها بعد در پاریس (سال ۱۳۳۶ ه.ق) مدتی همنشین و همخانه وی باشد. این کودک، علی اکبر دهخدا (۱۲۹۷ ه.ق) بود. و شگفت اینکه این دو چهره برجسته قرن حاضر که به تعبیر استاد شفیعی کدکنی از سازندگان این قرن بودند،^۱ هر دو تباری قزوینی داشتند.

درخصوص رابطه این دو بزرگمرد فرهنگ ساز، در دوران پر آشوب مشروطیت و استبداد صغیر، استاد و مدارکی وجود دارد.^۲ اما درباره آشنایی آن دو قبل از این دوران، بخصوص دوران تحصیل آن دو مطلبی در دست نیست. شاید بتوان به حدس و گمان گفت که دهخدا و قزوینی در دوران نوجوانی و جوانی در محضر عالم فاضل آیت الله هادی نجم آبادی یکدیگر را دیده و احیاناً به دلیل اینکه هر دو از طلاب درخشان و با پشتکار محفل نجم آبادی بوده اند، به یکدیگر کششی

پیدا کرده اند. زیرا هر دوی آنها مدتی از محضر این روحانی معظم، بهره برده اند.

چنانکه می دانیم، علامه علی اکبر دهخدا، با کودتای محمد علی شاه بر علیه مشروطیت، همراه با بسیاری از آزادیخواهان دیگر برای مدتی از ایران تبعید شد. نقش و عملکرد انقلابی دهخدا در استقرار مشروطیت با فعالیت در «کمیته انقلاب» و انتشار روزنامه تندرو «صوراسرافیل» و همگامی و همراهی او با اولین شهید آزادی بیان و مطبوعات، میرزا جهانگیرخان شیرازی، چندان او را منفور دستگاه استبداد قجری کرده بود که به روایت برخی محققان و مورخان وی یکی از هشت نفری بود که شاه تسلیم و تبعید او را از مجلس درخواست کرده بود.^۳

دهخدا حدود یک ماه پس از بمباران مجلس و شهادت همزم شهیدش میرزا جهانگیرخان در باغشاه از طریق بندر انزلی از ایران خارج و از راه باکو به طرف اروپا حرکت کرد. وی مدتی از تبعید خود را در پاریس، جایی که شیخ محمدخان قزوینی (در آن ایام)، ساکن و مشغول تحقیق و مطالعه بود، گذراند.

دهخدا در پاریس به سختی روزگار می گذرانید، علت این سختی نیز ناشی از وضعیت بد مالی دهخدا و سرخوردگی و یأس ناشی از شکست نهضت مشروطیت بود. ظاهراً در هنگام تبعید آزادیخواهان دولت تقبل می کنند تنها تا سرحدات به تبعیدیها کمک مالی بکنند. از این رو دهخدا، با توجه به اینکه خانواده اش از تمکن

مالی خوبی برخوردار نبودند، با ضیق مالی رنج آوری روبرو می شود. این مشکل همراه با تأثیر تخریب کننده شکست، نهضت مشروطیت، آنچنان وی را دچار ناامیدی می کند، که به شهادت نامه های بازمانده از این دوره، مرگ و نیستی را بر هستی تحقیرآمیز ترجیح می دهد. در نامه ای که در اکتبر ۱۹۰۸ از پاریس برای معاضدالسلطنه پیرنیا در لندن می فرستد، بعد از گله مندی از دوستان و شکایت از روزگار می گوید: «... از این رو از زندگی و آنچه که در آن هست خجالت زده و متنفرم و گمان می کنم که راحت در عزلت کلی یعنی مرگ است.»

در چنین شرایط روحی و وضعیت مالی، دهخدا با شیخ محمد قزوینی در پاریس دیدار می کند. و مدتی در منزل شیخ سکنی می گزیند. ظاهراً علت عمده این هم خانگی به وضعیت بد مالی دهخدا مربوط بوده است. وی در نامه ای که در تاریخ ۱۵ نوامبر ۱۹۰۸ از پاریس به لندن، برای ابوالحسن معاضدالسلطنه می نویسد، می گوید: «... به عکس این بنده که از ترس زیاد شدن قرض پانسین را رها کرده و اینک در منزل جناب شیخ محمدخان قزوینی به قدر پهن کردن یک رخت خواب روی زمین (آن هم فقط در شب) جا عاریه کرده ام و یا سه فرانک و نیم پول که الان در کیف (یعنی آنچه که پول در تمام دنیا دارم) می خواهم محمدعلی شاه را از سلطنت خلع کرده و مشروطه را به ایران عودت بدهم.»

بلیقیس سلیمانی

علامه محمد قزوینی و علامه

دهخدا در این نامه با لحنی سرد و غیرصمیمی از هم خانگی با شیخ محمدخان قزوینی سخن می‌گوید، البته با توجه به وضعیت روحی و مادی وی و با عنایت به اینکه دهخدا تلاش می‌کند تا کمک مالی معاضدالسلطنه را با گزارش اسفبار اقامت خود در پاریس، جذب کند، فهم عبارات فوق و لحن سرد نویسنده آن قابل فهم و درک می‌باشد.

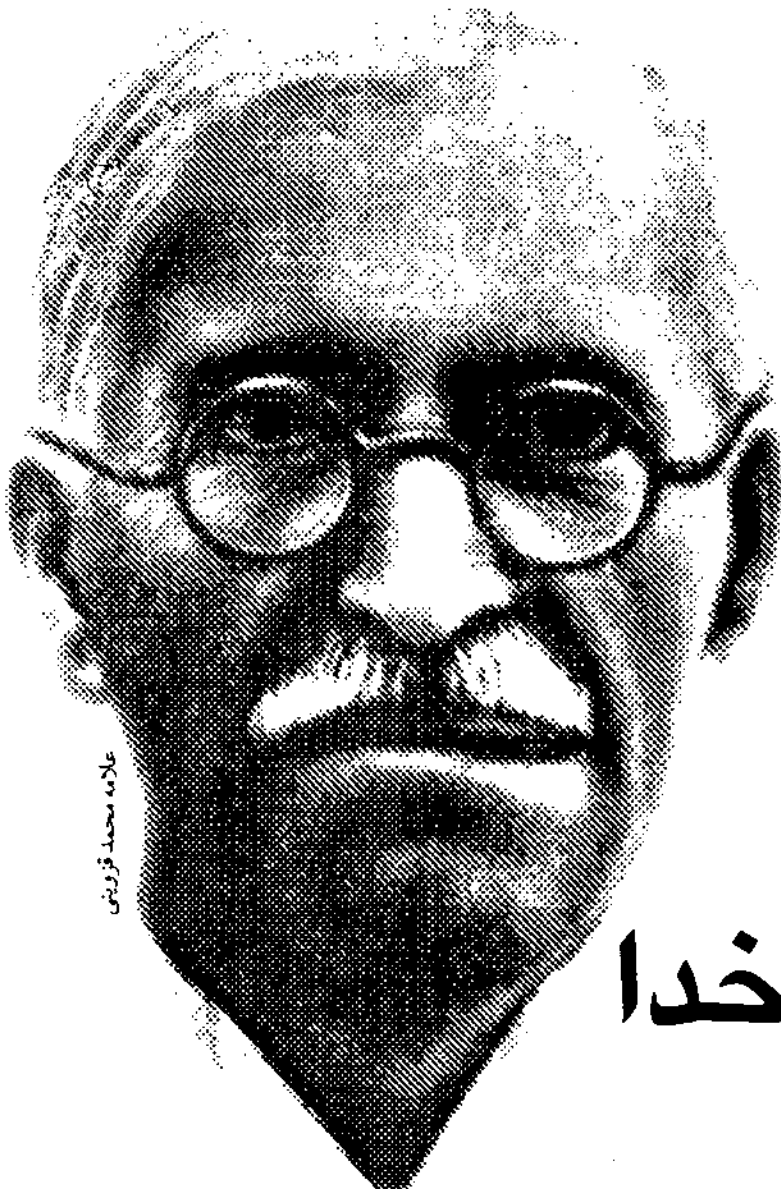
اما مرحوم علامه محمد قزوینی بعدها از این مجالست و هم خانگی با لحنی حسرت‌بار و ناستالوژیک گونه سخن می‌گوید: «در این مدت توقف خود در پاریس با آقای میرزا علی اکبر خان دهخدا نویسنده مشهور که در آن اوقات استبداد صغیر در جزو مهاجرین ملی به پاریس آمده بودند تجدید عهد مطول مفصلی نمودم. در تمام مدت اقامت معظم‌له در پاریس من اغلب اوقات را در خدمت ایشان به سر می‌بردم و از مؤانست با آن طبع‌الطّف از ماء زلال و ارق از نسیم صبا و شمال بغایت درجه محظوظ می‌شدم و فی‌الواقع تمتعی که من از عمر در جهان بردم یکی همان ایام بود و آرزو می‌کنم که باز قبل از مرگ یک بار دیگر این سعادت نصیب من گردد»^۴

رابطه علامه دهخدا با علامه محمد قزوینی در پاریس، تنها به مجالست و هم منزلی، محدود نمی‌شد. علامه قزوینی در چاپ سه شماره از روزنامه صوراسرافیل که به طبع «ایوردون» معروف است با معاضدالسلطنه پیرنیا و دهخدا همکاری داشته است.

چنانکه می‌دانیم، دهخدا بعد از مدتی اقامت در پاریس، به صلاحدید معاضدالسلطنه پیرنیا، همراه با جمعی دیگر از آزادیخواهان به شهر ایوردون سوییس می‌رود و در آنجا روزنامه صوراسرافیل را مجدداً راه اندازی می‌کند. ظاهراً دهخدا مطالب را از ایوردون به پاریس می‌فرستاده و در پاریس معاضدالسلطنه با محمدخان قزوینی آنها را برای چاپ آماده می‌کردند، قزوینی در تنظیم و غلط‌گیری مطالب و امور اجرایی چاپ روزنامه صوراسرافیل با معاضدالسلطنه همکاری داشته است. در نامه‌ای که در نهم ژانویه ۱۹۰۹ معاضدالسلطنه برای دهخدا در ایوردون می‌فرستد از این همکاری سخن می‌گوید: «بعد از این که مطبوعه مدتی ما را معطل کرد و با جناب شیخ محمدخان رفتیم به چاپخانه و پول دادیم و قبض گرفتیم و قرار بود دوشنبه برویم برای غلط‌گیری دیروز جمعه بود کاغذی نوشته بود بیائید کار داریم»^۵ همچنین علامه قزوینی نیز طی نامه‌هایی چگونگی چاپ روزنامه را در پاریس، به دهخدا در ایوردون گزارش می‌دهد. البته علامه قزوینی بعدها از این همکاری در جایی سخن نمی‌گوید اما در نامه‌ای که ظاهراً بعد از مهاجرت دهخدا از سوییس به استانبول و قضا‌یای فتح تهران نوشته است ضمن ابراز محبت به شخص دهخدا، به این همکاری اشاره مبهمی می‌کند: «... دیگر آنکه جناب جلالت مآب اجل عالی آقای میرزا علی اکبرخان دام‌اقباله که از جان خدا شاهد است عزیزترش دارم کجاند و چه می‌کنند. آیا از اسلامبول مراجعت کرده‌اند یا

از همان راه به طهران رهسپار شده‌اند... البته اگر آنجا تشریف دارند دو کلمه از سلامتی خودشان مرقوم دارند. این رسم دنیا نیست که به محض اینکه کارتان که به من رجوع می‌کردید تمام شد دیگر حاجی را کجا دید مکه باشد تا به هم برسیم. اگر آنجا تشریف دارند می‌خواهم یک جلد کتاب مرزبان نامه که تمام شده است برای ایشان بفرستم»^۷

علامه علی اکبر دهخدا درباره شخصیت و آثار علامه محمدقزوینی کم سخن گفته است اما بدون هیچ شک و تردیدی به علو شأن و مرتبه علمی علامه قزوینی ایمان داشته و واقف بوده است. وی در نامه‌ای که برای یکی از رجال سیاسی دوران مشروطیت از استانبول فرستاده است چهار نفر را جهت نمایندگی مجلس کاندید می‌کند که یکی از آنها شیخ محمدخان قزوینی است. وی در توصیف شخصیت این چهار نفر می‌گوید: «در معارف جدید و علوم عصر حاضر درجه‌ای را پیموده‌اند که می‌توان امروز آنها را به هر کار انداخت و از وجودشان همه نوع انتفاع برد»^۸ سابق بر این نیز در زمان اقامت در ایوردون دهخدا از علامه قزوینی در امور گوناگون نظرخواهی می‌کرده است و احتمالاً یکی از خوانندگان اولیه مسقط مشهور «یادار ز شمع مرده یادار» دهخدا که آن را به یاد دوست شهیدش میرزاجهانگیرخان سروده است، علامه قزوینی بوده است و جالب اینکه دهخدا اشعار خود را به قصد تصحیح، خدمت علامه قزوینی می‌فرستاده است. در

علامه محمد قزوینی

علی اکبر دهخدا

یادداشتی که در ۵ ژانویه ۱۹۰۹ از ایوردون به پاریس برای شیخ محمدخان می نویسد می گوید: چند تا شعر ساختم برایت می فرستم. تصحیح کن پس بفرست. می خواهم بدم صله بگیرم.^۹ به نظر می رسد دهخدا در همان ایام با وجود موقعیتی که در میان آزادخواهان تبعیدی اروپا بخصوص فرانسه داشته است^{۱۰} باز در برخورد با شیخ محمدخان احتیاطهای لازم علمی را مبذول می کرده است. از فحوای یکی از نامه های شیخ محمدخان به دهخدا بر می آید که وی همراه با ادوارد براون از دهخدا چیزی را خواسته است که دهخدا در فرستادن آن مطلب کوتاهی کرده است دهخدا علت این قصور را دقت خیال قزوینی و علو شأن پروفیسور براون می داند. «... دیگر هیچ می دانید یک هفته است منتظر آن دو سه سطر مرحمتی هستم و همه کارم را به واسطه آن در بوته تعویق انداخته ام. چرا فوراً نفرستادید. هی تنبلی کن و خودت را به رندی بزنی و مرا شیخ کن و بگو چه بنویسم که لایق دقت خیال جنابعالی و علو شأن پرفسور براون باشد. نگو رنده لربود و نفهمید.»^{۱۱}

علامه محمد قزوینی درباره برخی آثار دهخدا اظهار نظر کرده است. و در همه موارد طبع و استعداد و کوشش و پشتکار دهخدا را ستوده است. اولین اظهار نظر مربوط می شود به مثنوی معروف «انشاءالله گریه است» که در مجله مهر در سال ۱۳۱۲ به چاپ رسیده بود. این مثنوی طولانی که تفسیر و تأویل مثلی به همین نام است در ذیل این مثل در مجموعه امثال و حکم به چاپ رسیده است. این مثنوی شرح ریاکاری شیخی است که دهخدا چهره های مشمئزکننده از او تصویر می کند. علامه قزوینی این مثنوی را شاهکاری از شاهکارهای ادبی معاصر می داند: «در عین اینکه تمام مقالات مندرجه در این سه نمره همه خوب و همه نخبه و همه قابل تقدیر و استحسان است، شکی نیست که گل سرسبد همه آنها بلاکلام و بالاترید اشعار بسیار بسیار نفیس بدیع وحید فی باب دهخدا مد ظله العالی است. حکایت «انشاءالله گریه است» که ظاهراً به سبک حدیقه سنائی سرانیده شده و بدون هیچ گفتگو شاهکاریست از شاهکارهای ادبی امروزه. ای کاش که بقیه ای داشته باشد یعنی این قصه جزو کتابی باشد از

قبیل همان حدیقه نه اینکه قصه منفرد جداگانه ای باشد که ایشان تقناً آن را به نظم آورده باشند. زیرا که فی الواقع جای افسوس خواهد بود که ذوالفقار علی در نیام و زبان آقای دهخدا در کام باشد.»^{۱۲}

همچنین علامه قزوینی درباره اثر سترگ دهخدا یعنی لغتنامه اظهار نظر کرده است. وی این اثر را بزرگترین و جامع ترین و نفیس ترین فرهنگی می داند که بعد از اسلام تاکنون برای زبان فارسی فراهم شده است: «... دوست دانشمند ما، آقای علی اکبر دهخدا مد ظله العالی که قریب سه سال است، بدون فتور و توانی، مشغول جمع آوری مواد فرهنگ جامعی هستند برای زبان فارسی، با شواهد کثیره بسیار و مفصل متنوع مبسوط برای هر یک از معانی حقیقی و مجازی هر کلمه، و تاکنون متجاوز از یک میلیون ورقه یادداشت، در این خصوص جمع کرده اند و اگر روزی انشاءالله اسباب مساعدت نماید، و این مسودات خارج از حد احصاء مرتب شود و به پاکنویس مبدل گردد، بزرگترین و جامع ترین و نفیس ترین فرهنگی از آن عمل خواهد آمد که بعد از اسلام تاکنون برای زبان فارسی فراهم آورده شده است، و گویا متجاوز از صد هزار بیت، شعر ملقط از اغلب دواوین شعراء مشهور و غیر مشهور برای شواهد این فرهنگ عجیب جمع کرده اند.»^{۱۳}

همچنین علامه محمد قزوینی ضمن تقدیر از کار دهخدا در تهیه و تدوین مجموعه گرانقدر «امثال و حکم» یکی از نتایج غیرمترقبه استقصاء وی را در جمع نظایر و متشابهات هر مثل، بدست دادن کلید بعضی قوافی شعر می داند. مثلاً هر جا «الصبر مفتاح الفرج» در مصراع آورده شده است در مصراع دیگر حرج قافیه بسته شده است.^{۱۴}

مخلص کلام اینکه: علامه شیخ محمدخان قزوینی از جایگاه ویژه ای نزد دهخدا برخوردار بوده است، همانطور که علامه علی اکبر دهخدا شأن خاصی در نزد قزوینی دارد، به یقین هر یک از این دو بزرگ مرد، در مدت کوتاهی که با همدیگر مجالست داشته اند، نشانه های صولت و بزرگی را در چهره یکدیگر به فراست دریافته اند، به این دلیل است که هر یک از آنها به این دوستی و رابطه با افتخار نگاه کرده اند. اگر

بخواییم از تأثیر و تأثر میان آن دو سخن بگوئیم، شاید با کمی احتیاط بتوانیم بگوئیم، علامه علی اکبر دهخدا، با بریدن از سیاست و روی آوردن به امر تحقیق و تتبع تا حدودی به شخصیت و شیوه زیست علامه قزوینی نظر داشته است و یا دست کم در دوران انزوا در بختیاری یک چند به آن اندیشیده است.

پانویسها:

- ۱ - شفیع کدکنی، محمدرضا، خانلری و تحقیقات ادبی، دنیای سخن، مهر ۱۳۶۹.
- ۲ - محقق ارجمند استاد ایرج افشار در این خصوص تلاشهای قابل تقدیری انجام داده اند.
- ۳ - برخی محققان دهخدا را جزء این هشت نفر نمی دانند، ولی جان او را به دلیل فعالیت بیش از اندازه در استقرار مشروطیت در خطر می دیدند، ناظم الاسلام کرمانی، یحیی دولت آبادی، تقی زاده، استاد ایرج افشار و استاد محیط طباطبایی، دهخدا را جزء لیست درخواستی شاه نمی دانستند، اما ابراهیم باستانی پاریزی در کتاب تلاش برای آزادی دهخدا را جزء این هشت تن می داند.
- ۴ - بیست مقاله قزوینی، جلد اول، صص ۱۱ و ۱۲.
- ۵ - جانزاده، علی، علی اکبر دهخدا، مقاله علی اکبر دهخدا و مبارزه با محمدعلی شاه، نوشته استاد ایرج افشار، ص ۵۹.
- ۶ - همان، ص ۲۰.
- ۷ - همان، ص ۹.
- ۸ - استاد ایرج افشار به نحو تفصیلی درباره این نامه در کتاب دهخدا و مبارزه با محمدعلی شاه سخن گفته اند.
- ۹ - احتمالاً یکی از این اشعار مسط «یادآر» بوده است، زیرا در همین تاریخ دهخدا این مسط را برای معاضد السلطنه فرستاده است. شاید به طور همزمان این مسط را برای علامه قزوینی نیز فرستاده است.
- ۱۰ - به شهادت نامه های دهخدا وی در میان تبعیدیهای فرانسه از جهت شأن و منزلت علمی، از جایگاه ویژه ای برخوردار بوده است، تا آن حد که معاضد السلطنه و حتی علامه قزوینی بدون صلاحدید او هیچگونه تغییر و تحولی در مطالب صوراسرافیل ایجاد نمی کرده اند.
- ۱۱ - جانزاده، علی، علی اکبر دهخدا، دهخدا و مبارزه با محمدعلی شاه، ایرج افشار ص ۵۸.
- ۱۲ - مجله مهر، سال اول، شماره ۵، ص ۳۹۶، سال ۱۳۱۲ ه.ش.
- ۱۳ - تاریخ عصر حافظ، مجلد اول، مقدمه قزوینی، ص «ی» از حاشیه.
- ۱۴ - یادداشتهای علامه قزوینی - ج ۱ - ص ۱۱۱.

علامه دهخدا

در جامعه علمی نکاتی چند را پیرامون این کتاب که البته بیشتر جنبه استحضانی دارد، بیان می‌کنم.

الف- عنوان کتاب:

در ابتدای امر نام این مجموعه است که با روش و محتوای آن مطابقت ندارد. عنوان روی جلد کتاب «فرهنگ اصطلاحات نقد ادبی» است. در عرف کتابشناسی فارسی عنوان فرهنگ اصطلاحات تقریباً معادل Glossary در زبان انگلیسی است. لغت‌نامه Webster در معنی آن می‌نویسد: «مجموعه‌ای از واژگان خاص و اصطلاحاتی که به یک زمینه علمی-کاربردی خاص محدود می‌شود». بنابراین وجود ۱۴ مدخل نام اشخاص، با این عنوان سازگاری ندارد. از طرف دیگر عنوان انگلیسی کتاب را

«Encyclopedia of Literary Theory» نوشته‌اند که اگر چه عنوان دائرةالمعارف با محتوای کتاب سازگاری بیشتری دارد؛ اما محدودکردن آن به «نظریه ادبی» نیز با وجود اصطلاحات بلاغی، فلسفی، زبان‌شناسی و حتی نقد ادبی در مدخل‌های کتاب سازگار نیست. ظاهراً خود مؤلف نیز به این آشفتگی کار واقف بوده‌اند که عنوان فارسی را به گونه‌ای نوشته‌اند و عنوان انگلیسی را به گونه‌ای دیگر. جالب آنکه این عدم مطابقت دو عنوان از نظر برگه‌نویسان کتابخانه ملی ایران نیز گذشته است.

ب- مدخل‌ها:

اگر چه «هدف اصلی نویسنده در نوشتن این فرهنگ این است که اطلاعات کافی درباره نقد ادبی از افلاطون تا زمان حاضر به خوانندگان ارائه دهد» (ص ۹) اما وجود تنها ۱۶۵ مدخل درباره بیست و سه قرن تلاش‌های نقد ادبی به وضوح از «کافی» نبودن این کتاب حکایت می‌کند. ۱۴ مدخل از این میان نام اشخاص است: (آدورنو، ارسطو، افلاطون، امبرتواکو، الیوت، پل دمان، دوسوسور (زبان‌شناس)، ریچاردز، شکولفسکی، کریستوا، لوکاچ، میشل فوکو، یاکوبسون).

جای ماتیو آرنولد، بن جانسون، درایدن (پدر نقد انگلیسی)، ویلیام امپسون، هیپولیت تن، سنت بُوو، رولان بارت، درایدا، راسکین و بسیاری از منتقدان قدیم و جدید خالی است. همچنین از منتقدان آلمانی، و فرانسوی چندان نامی و ذکری نرفته است.

نوشتن چنین کتابی با این عنوان، (با توجه به در اختیار داشتن منابع نسبتاً معتبر و مفید و فراوان) کاری است بسیار شتابزده.

در حال حاضر دهها دائرةالمعارف و دانشنامه و فرهنگنامه در نقد ادبی و شعر و شاعری و ادبیات داستانی موجود است و دائرةالمعارف نقد ادبی معاصر در ۸ ج چاپ شده است و منابع کافی و وافی در دسترس محققان وجود دارد. البته چنان که خود استاد مقدادی اشاره کرده‌اند این کار از عهده یک نفر برنمی‌آید و مستلزم سرمایه‌ها و همکاری‌های فراوان است.

از این که بگذریم، نام حدود ۲۱ مکتب در مدخل‌ها آمده است: مکاتب ادبی (۴) مکاتب فلسفی (۱۱)، مکاتب نقد ادبی (۶).

روشن نیست که در این گزینش‌ها چه ملاک و معیاری لحاظ شده است. آنچه مسلم است این است که کاستی‌های بسیار در مدخل‌ها مشهود است. مثلاً مکتب فرمالیسم که از مکاتب عمده نقد ادبی است مدخلی ندارد اما مطالب پراکنده زیادی در ذیل مکتب پراگ، یاکوبسون، و شکولفسکی درباره فرمالیسم آمده است.

بسیاری از اصطلاحات مهم نقد ادبی در این کتاب نیامده مانند متن (text)، شکل (form)، ساختار (Structure) سبک (style)، بافت (texture)، صفت هنری (epithet) و بسیاری اصطلاحات کلیدی و اساسی دیگر. حال آن که اصطلاحات فلسفی مانند مرکززدایی، معرفت‌شناسی، انقلاب کوپرنیکی، ماتریالیسم فرهنگی، زیرساخت و زیربنای اقتصادی، مارکس، شرق‌شناسی، مارکسیسم و نظریه مثل افلاطونی، به

دانش‌های بشری به همان سرعت که گسترش و فزونی می‌یابند مستقل‌تر نیز می‌شوند. لازمه این استقلال داشتن زبان ویژه و تاریخ مستقل است. امروزه فرهنگ‌نامه‌ها و دائرةالمعارف‌های تخصصی در میان صاحب‌نظران جایگاه و پایگاه بلندی یافته‌اند. به ویژه در رشته‌های علوم انسانی تب و تاب دستیابی به واژگان قراردادی و مصطلح در میان اهل فن محسوس‌تر است. شاید به این دلیل که نسبت و تفسیرپذیری در این علوم بیش از علوم ریاضی و تجربی است.

در نقد ادبی نیز دانشنامه‌ها، فرهنگنامه‌ها و دائرةالمعارف‌های بسیاری صورت تألیف یافته است.

کتاب «فرهنگ اصطلاحات نقد ادبی» اولین نمونه در نوع خود است که در زبان فارسی به زیور طبع آراسته گردیده است. ضرورت این کار و جای خالی آن بر کسی پوشیده نیست، چنانکه خود استاد مقدادی در پیشگفتار نیز به آن اشاره کرده‌اند. پیشگفتار کتاب حاکی از دلسوزی استاد نسبت به فقر مطالعات و تألیفات نقد ادبی در ایران است. تهیه و تدوین فرهنگ اصطلاحات نقد ادبی کار ساده‌ای نیست. کاری است عظیم که همکاری متخصصان برجسته در رشته‌های علوم انسانی، روانشناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، الهیات و غیره را می‌طلبد. البته متخصصانی که ادبیات را هم خوب بشناسند. شاید همان نگرانی و دلسوزی استاد بوده است که ایشان را برانگیخته تا «یک تنه دست به این کار عظیم» بزنند. ضمن احترام و ارجمندی به مقام علمی استاد و همت مردانه ایشان به حکم ضرورت نقد

محمود فتوحی

فرهنگ

اصطلاحات نقد ادبی

فرهنگ اصطلاحات نقد ادبی (از افلاطون تا عصر حاضر)

دکتر بهرام مقدادی

انتشارات فکر روز، ۱۳۷۸.

طور مبسوط به بحث گذاشته شده‌اند. در برخی از این مدخل‌ها چندان اشاره‌ای به ارتباط آنها با نقد ادبی و ادبیات نمی‌توان یافت، مگر یکی دو جمله که مؤلف برای آنکه مقاله را با عنوان کتاب همسو کرده باشند در ارتباط آنها با ادبیات و نقد ادبی بیان می‌کنند: مانند اثبات‌گرایی (ص ۳۹) زیرساخت و زیربنا (ص ۳۱۰) و... پاره‌ای مدخل‌ها هم که چندان ارتباطی با موضوع نقد ادبی و نظریه ندارند، بیش از حد انتظار مورد توجه قرار گرفته‌اند: مانند بحث ترجمه (ص ۱۴۸-۱۵۶) (بویژه بخش نخست این مقاله که دربارهٔ ویژگی‌های مترجم است).

برخی مدخل‌ها نیز بسیار ساده و کم‌مایه است. مانند: تشخیص (ص ۱۵۷). در این مقاله گزاره‌های نه چندان مفید و بدیهی که بیشتر زیندهٔ بدیهی‌نویسان روزنامه‌هاست فراوان به چشم می‌خورد: «از دیرباز انسان سعی در شناخت خود داشته و سعی می‌کرده محیط اطراف خود را نیز از طریق مجانست با خود بشناسد و توصیف کند...».

انتظار می‌رود که در ذیل تشخیص که ترجمهٔ Personification انگلیسی است از استعاره مکنیه در متون بلاغی قدیم فارسی نیز یاد شود. و نسبت آن دو برای «خوانندهٔ فارسی‌زبان» روشن گردد.

همچنین است در بحث استعاره و مجاز مُرسل که مؤلف فقط به گفته‌های غربیان و بویژه یا کوپسن بسنده کرده‌اند. گویی در میان ایرانیان و مسلمانان هیچ خبری از بلاغت و نقد نبوده است. البته این بی‌توجهی به مباحث بلاغی ایرانی-اسلامی از جانب مؤلف خیلی دور از انتظار نیست چرا که ایشان عمده‌تاً از منابع انگلیسی بهره می‌گیرند. و نمونهٔ بارز آن اصطلاح «علم بدیع» است (ص ۳۴۶) که معادل «Rhetoric» فرنگی آورده‌اند. معمولاً رتوریک را در فارسی معادل بلاغت و خطابه می‌آورند.^۲ آنچه مسلم است علم بدیع یکی از شاخه‌های سه‌گانه بلاغت (معانی، بیان، بدیع) است و بیشتر ناظر بر آرایش‌های صوتی و لفظی کلام است. اما آنچه مؤلف در ذیل مدخل علم بدیع (Rhetoric) نقل کرده‌اند بیشتر به فن خطابه و بلاغت غربی ناظر است تا به علم بدیع اسلامی.

برخی از مترجمان عبارت «figures of speech» را صنایع بدیعی ترجمه کرده‌اند. ظاهراً تحت تأثیر همین ترجمه است که مؤلف محترم گفته‌اند «مجاز از صنایع بدیعی است». (ص ۴۴۴)

در کتاب‌های متأخر بلاغت علم بدیع مباحث جداگانه‌ای دارد.^۳ و مجاز متعلق به قلمرو علم بیان است. بنابراین وقتی می‌گوییم «صنایع بدیعی» باید بدانیم که مراد ما بخشی از صنایع ادبی (بلاغی) است. و لذا مجاز به قلمرو بدیع تعلق ندارد. این اشتباه مترجمان از آنجا ناشی می‌شود که می‌خواهند طبقه‌بندی‌های مسائل بلاغت فرنگی را با بلاغت ایرانی-اسلامی تطبیق دهند.^۴

گاه با مدخل‌هایی روبرو می‌شویم که اصطلاح رایج نقد ادبی نیستند، مؤلف یک ایدهٔ کلی را تحت عنوان اصطلاح نقد ادبی آورده‌اند. مثلاً عنوان «سازش اضداد» (The Recocilation of opposites) یک ایده و یا یک امر طبیعی است و عبارت است از تناقض‌آلود بودن هستی. مؤلف نظر بزرگان نقد ادبی و فلسفه را در این باره از هراکلیتوس تا امروز نقل کرده‌اند و در نهایت به بازتاب این سازش اضداد و وجود وحدت در کثرت در ادبیات اشاره می‌کنند آیا «سازش اضداد» اصطلاح نقد ادبی است؟ چه کسی آن را وضع کرده است؟ بحث از «وحدت سازمند» و «فُرم ارگانیک» از کوله ریح، «شعر شمول و شعر حذف» از ریچاردز؛ «شعر خالص» و «شعر ناخالص» از پن وارن و به طور کلی مباحث مربوط به تناقض‌های شعری که به طور مبسوط در ذیل سازش اضداد مطرح شده است به راحتی می‌توانست در ذیل مدخل «تناقض» (ناسازنده‌نما Paradox) و انسجام یا شکل (که البته مدخل ندارد) مطرح شود.

هر چند هر یک از تعبیر «وحدت سازمند» «شکل ارگانیک» «شعر شمول و حذف و خالص و ناخالص» به تنهایی یک اصطلاح رایج و مشهود هستند.

ج- روش:

نکته دیگر در باب روش کار مؤلف در تدوین مدخل‌هاست. معمولاً ارائه مطالب به شیوهٔ دانشنامه‌ای از روش و منطق خاصی پیروی می‌کند که با وجود تأکید بر اختصار و روانی و روشنی این منطق را معمولاً مراعات

می‌کنند:

- ۱) معنای لغوی اصطلاح.
 - ۲) مفهوم اصطلاح و تعریف دقیق آن.
 - ۳) سابقه و سیر تاریخی اندیشه‌ها و نظریات.
 - ۴) اقسام و طبقه‌بندی‌ها.
- در کتاب فرهنگ اصطلاحات نقد ادبی گاه اصلاً اصطلاح تعریف نشده است: کارکرد زبان (ص ۳۸۷) شخصیت‌زدایی (ص ۳۳۶) سُنّت (ص ۳۲۶) فقط نظریه تی. اس. الیوت درباره سُنّت بیان شده و تعریفی از سُنّت بدست نداده‌اند و یا این که دیگران چه عقیده‌ای دارند. حتی کسانی که نامشان به صورت یک مدخل آمده است دقیق معرفی نشده‌اند فقط چکیده‌ای از نظریات آنان بیان شده است: میشل فوکو (۲۸۰) پُل دمان (ص ۲۳۵).

آنچه در ذیل هر مدخل می‌آید (بویژه مدخل‌هایی که نام مکتب یا اشخاص دارد) اطلاعات فراوان و البته جالبی است که اغلب به شکل یک مقالهٔ مستقل تحقیقی است و گاه هم همهٔ جوانب آن مقوله را نیز در بر ندارد. (کارکرد زبان ص ۳۸۷) نویسنده از نقش‌های مختلف زبان تنها به نقش ادبی و اطلاع‌رسانی اشاره کرده است. و البته مراد از کارکرد (function) توضیح داده نشده است.

د- تکرار:

در این کتاب تکرارهای بسیار مشاهده می‌کنیم، معمولاً در روش فرهنگ‌نامه و یا دائرةالمعارف برای پرهیز از تکرار و رعایت اصل اختصار؛ در یک جا به طور مبسوط دربارهٔ یک موضوع بحث می‌کنند و هر جا سخنی از آن موضوع به میان می‌آید به مدخل مربوط ارجاع می‌دهند؛ اما در فرهنگ اصطلاحات نقد ادبی دکتر مقدادی ایداً ارجاعات درون متنی را نمی‌یابیم به همین دلیل برخی موضوعات و مطالب در چند جا مطرح شده است. مثلاً:

- ۱- آشنایی‌زدایی (ص ۲۴) - شکولوفسکی (ص ۳۴۶) - مکتب پراگ (ص ۴۶۷)
- ۲- عنصر مسلط (Dominant): (ص ۳۶۶) - عنصر غالب (ص ۴۶۸) - عامل مسلط (ص ۶۲۴)
- ۳- استعاره و مجاز از دیدگاه یا کوپسن (ص ۶۱۵) -

استعاره و مجاز مرسل (۵۶) - مکتب پراگ (ص ۴۶۷) - مجاز (ص ۴۴۵)
 ۴- فمینیسم: فمینیسم مارکسیستی (ص ۳۷۷) - جنبش طرفداری از حقوق زنان (ص ۱۹۵) - زن در ادبیات (ص ۳۰۵) - زبان نوشتار زنان (ص ۳۰۳) - سخن زنانه (ص ۳۲۴) نقد زن محوری (ص ۵۴۹) - نقد زنانه سیاهان (ص ۵۵۴)
 ۵- وارگان و معادل‌ها:

یکدستی اصطلاحات که یکی از ویژگی‌های مهم فرهنگ‌نویسی است در این کتاب چندان مورد توجه نبوده است. یکی از اهداف و کارکردهای مهم فرهنگ‌نامه‌ها، دستیابی به زبانی روشن، یکدست و معنادر در قلمرو دانش‌های بشری است. و این مهم در این کتاب مغفول مانده است، چنانکه برای کلمه Dominant سه برابر نهاد آمده است. عنصر مسلط، عنصر غالب، عامل مسلط. گاه نیز برای برخی اصطلاحات که معادل مقبولی در فارسی دارند برابری که چندان مقبولیت نیافته‌اند ذکر شده است: ناسازهما (Paradox) پستار (closure) و اسازی (Deconstruction) به معنی شالوده‌شکنی و ساختارشکنی، فرا واقع‌گرایی (Surrealism) اما رئالیسم به همین صورت آمده است که برای یک دست شدن اصطلاحات باید بجای رئالیسم «واقع‌گرایی» می‌آمد. نویسنده به تقلید از محققان اروپایی به ساختن واژه‌های ترکیبی نیز دست زده‌اند: مثلاً در ترجمه mytheme تعبیر «اسطوره‌آ» را بر ساخته‌اند، که ترکیبی است از اسطوره + وآج (ص ۴۰). همچنین در جای دیگر آمده است: «درایدا با ترکیب دو مفهوم «تفاوت» و «تاخیر» واژه جدید «تفاوت» را وضع کرد» این کار (بهتر بود که به صورت «تفاخیر» می‌آمد) در زبان فارسی تازگی دارد؛ مؤلف محترم در نوشتن منابع نیز شیوه یکدستی پیشه نکرده‌اند گاه منابع انگلیسی را به زبان فارسی معرفی کرده‌اند، مثلاً در صفحه ۴۹۵ کتاب: مایکل هالکوسیت، منطق گفت و شنود، راتلیج، لندن،

۱۹۹۴. و نیز صفحات ۵۰۲، ۴۹۴، ۵۲۸، ۵۶۸، ۵۶۹ و ۵۹۵
 گاه بر عکس عنوان کتابی که به فارسی ترجمه شده به لاتین آمده است (ص ۲۹۰)
 Wellek, Rene: A History of Modern criticism. trans. Saeed Arbab Shirani, ...
 (تاریخ نقد ادبی جدید، رنه ولک، ترجمه سعید ارباب شیرانی)
 گاه نیز منابع دقیق معرفی نشده‌اند (ص ۵۱۶ و ۵۱۷ و ۵۱۸ و ۵۹۶ و ...).

در کل فضای حاکم بر کلیت کتاب جدید است و غلبه با دیدگاه‌ها و نظرگاه‌های نقد جدید می‌باشد از آن میان دیدگاه‌های زیان‌شناختی و فلسفه تحلیلی زبان پررنگ‌تر است. مباحث مربوط به نسبیّت معنی، تحلیل معنا، نظریه خواننده، متافیزیک حضور، غیبت معنی و پدیدارشناسی و مسائل مربوط به زبان و زیان‌شناسی و فمینیسم با رغبت و دقت بیشتری دنبال شده‌اند؛ در عوض مباحث نقد در حوزه بلاغت، سبک‌شناسی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی چندان مورد توجه قرار نگرفته است.

دکتر مقدادی در پیشگفتار خود، سخنی بر قلم رانده‌اند که از آن بوی سوداگری و سودجویی به مشام می‌رسد گرچه این روزها سودای سود و بازارزدگی، ذهن و ضمیر اهل فرهنگ را به بازی گرفته است، اما تصریح به چنین منوئاتی درخور مقام علمی مشایخ مذهب قلم نیست که بگویند: «کتاب با عجله به دست نشر سپرده شده چون هر لحظه بیم آن می‌رفت که شخص یا اشخاص دیگری دست به تألیف این کتاب یا کتاب مشابهی در این زمینه بزنند» (ص ۱۰). ساکنان کوی کتاب می‌دانند که آقای دکتر مقدادی بیهوده بیمناکند، چرا که به گفته‌ی اهل بازار «جنس خوب مشتری خوب دارد» و جنس بد... به هر حال باب این گونه تألیفات بسته نیست، و در این زمینه بسیار خواهند نوشت «تا که قبول افتد و چه در نظر آید». کاش استاد این دو سطر را در پیشگفتار نمی‌نوشتند، و حرمت قناعت اهل قلم و فرهنگ پاس داشته می‌شد. با این همه از انصاف بدور است که ویژگی‌های خاص این کتاب را در پایان

برنشماییم:

- ۱- تازگی و ابداع و یگانه‌بودن کتاب در نوع خود
- ۲- نثر نسبتاً روان و ساده در بیان مطالب دشوار
- ۳- غنای مطالب و مباحث و اعتبار مراجع
- ۴- چاپ زیبا و چشم‌نواز با مدخل‌های شگرف و سرخ. (البته کم و بیش اغلاط مطبعی نیز دیده می‌شود) آنچه این شاگرد بر قلم راند، بیشتر ناظر بر روش کار است که آن هم ناشی از شتابزدگی است. امید آن داریم که خدای دانا و توانا، طول عمر و سلامت به استاد بزرگ دهداد تا روزی این کار سترگ را سامانی بخشند. انشاءالله.

پی‌نوشت:

1. Encyclopedia of Contemporary Literary criticism, 8. vol.

- ۲- برای مثال: میرصادقی میمنت، واژه‌نامه هنر شاعری، تهران، کتاب مهناز، ۱۳۷۳، ص ۴۰
 شفیعی کدکنی، محمدرضا؛ موسیقی شعر، تهران، آگاه ۱۳۶۸، ص ۶۰۴
 داد واد، سیما، فرهنگ اصطلاحات ادبی، تهران، مروارید، ۱۳۷۱، ص ۴۹
 شمیس، سیروس، معانی، تهران، میترا، چاپ دوم، ۱۳۷۳، ص ۱۷

و هبه، مجدی، معجم مصطلحات‌الادب، بیروت، مکتبه لبنان، ۱۹۹۴، ص ۴۷۷ (علوم‌البلاغه)

- ۳- رک. کتاب‌نگاهی تازه به بدیع، دکتر سیروس شمیس.

۴- در زبان انگلیسی صناعات ادبی را به دو دسته تقسیم می‌کنند الف) figure of Speech (Language) صورت زبانی ب) figure of thought صورت اندیشه.

الف)- وقتی در ادبیات یک کلمه جانشین کلمه دیگر شود (مجاز، استعاره) مثلاً نرگس را استعاره برای چشم بیاوریم در این صورت ما یک صورت زبانی (نرگس) را جانشین صورت زبانی دیگری (چشم) کرده‌ایم (صورت زبانی).

ب)- اما وقتی یک ایده یا اندیشه‌ای داریم (مثلاً ایده عالم غیب یا جهان مجرد) و برای بیان آن از یک صورت زبانی (دریا- بحر) استفاده می‌کنیم. در اینجا سمبل یا تمثیل به کار برده‌ایم. (صورت اندیشه).

می‌بینیم که figure of speech را نمی‌توان صنایع بدیعی خواند، چرا که صنایع بدیعی در فارسی شامل استعاره و مجاز و تشبیه نمی‌شود.

معارف عقلی عمدتاً متأثر از حکمت مشاء بوده‌اند و نسبت به فلسفه صدرایی نه موافقت که نظر انتقادی نیز داشته‌اند.

یکی از این دیدگاه‌های انتقادی مربوط به حکیم نام‌آور عصر صفوی و معروف به استاد اکمل فی‌الکمل آقاحسین خوانساری است که به ویژه از جهت تلقی حکمای مشائی از فلسفه صدرایی و مواضع نقد آنها بر این فلسفه، قابل توجه است. حکیم خوانساری در معقول شاگرد میر فندرسکی و در منقول شاگرد علامه ملا محمد تقی مجلسی است. بی‌شک یکی از مهمترین و مفصل‌ترین آثار این حکیم، حاشیه بر الهیات شفا است که اینک با تصحیح آقای حامد ناجی اصفهانی و به همت کنگره بزرگداشت آقا حسین خوانساری طبع و نشر شده و در اختیار دوستداران فلسفه اسلامی قرار گرفته است. این حاشیه تا فصل هشتم الهیات شفاست و تا آنجا که با تعلیقه صدرالمآلهین همراه است پیوسته ناظر بر آن می‌باشد، هر چند که این نظارت از موضع انتقاد و ایراد صورت می‌گیرد.

مصحح محترم این حاشیه را با استفاده از پنج نسخه خطی متعلق به کتابخانه‌های آستان قدس رضوی، ملی ملک و مدرسه عالی شهید مطهری تصحیح کرده‌اند و از تلفیق آنها متن نسبتاً قابل اعتمادی از حاشیه را فراهم آورده‌اند علاوه بر این ضمن استخراج اقوال منقول در کتاب (که اساساً از خود شفا و حواشی آن بوده) فهرست آیات، احادیث، کتب و رسائل، اعلام و فرق و مصادر و تحقیق را نیز به دست داده‌اند و مقدمه‌ای در سی و دو صفحه در معرفی کتاب و مؤلف نیز بر آن افزوده‌اند. در مقدمه ضمن گذری کوتاه بر حیات حکیم خوانساری و اشاره به سه حاشیه از مهمترین حواشی مورد اشاره

کتاب شفا مفصل‌ترین کتاب فلسفه در عالم اسلام و مهمترین کتاب فیلسوف بزرگ مشائی ابوعلی سینا و تأثیرگذارترین اثر فلسفی در ادوار تفکر اسلامی است. این دائرةالمعارف عظیم فلسفی مشتمل بر یک دوره کامل فلسفه به معنای عام آن است که همه شعب علوم عقلی را دربر می‌گیرد. شفا در سه قسمت اصلی منطقیات، طبیعیات و الهیات تنظیم شده و هر یک از آن سه نیز به شعب و فروع دیگری منقسم شده است.

به دلیل اهمیتی که این کتاب از دیرباز در مجامع و حوزه‌های علمی اسلامی پیدا کرده و محور بحث و تحقیق و تدریس قرار گرفته است، آثار مختلف دیگری اعم از اقتباس، تلخیص، شرح و یا حاشیه و تعلیقه نیز درباره آن تألیف و تصنیف شده و از این رو به روش‌های گوناگون مورد اخذ و اقتباس واقع شده است.

ارزش این شروح و حواشی از جهت نوآوری‌های فلسفی و دقت در تبیین مبانی حکمت مشائی متفاوت است و طبقه‌بندی و ارزیابی آنها خود موضوع تحقیقی مستقل و جداگانه است. به اعتقاد محققان فلسفه اسلامی مهمترین حاشیه الهیات شفا، تعلیقه صدرالمآلهین بر آن است که عمدتاً مربوط به الهیات بالمعنی‌الاعم است ولی از آنجا که عمده سیطره صدرالمآلهین مربوط به ادوار پس از ظهور آخوند ملاعلی نوری است^(۱)، در زمان خود او و پس از آن تا روزگار حکیم نوری، حوزه‌های علوم دینی در بخش

مؤلف (غیاث‌الدین منصور دشتکی، میرداماد و ملاصدرا) ویژگی‌های شرح محقق خوانساری را برشمرده‌اند و ضمن مقایسه حاشیه ملااولیا با حاشیه او در نهایت به شیوه تصحیح و نسخ مورد استفاده اشاره کرده‌اند. علاوه بر این از حاشیه دوم محقق خوانساری بر الهیات که پس از مشاهده انتقادات محقق سبزواری (صاحب کتاب ذخیره المعاد) بر حاشیه نخست او صورت گرفته و از این رو وی به نگاشتن حاشیه دوم خود بر الهیات شفا اقدام کرده و در آن به ایرادات محقق سبزواری پاسخ گفته است. ذکر به میان آورده‌اند.^(۲)

درباره این تصحیح ذکر دو نکته را لازم می‌دانیم:
۱- مصحح محترم در مقدمه خود متذکر نشده‌اند که در تصحیح از کدام یک از شیوه‌های رایج و مقبول فن تصحیح استفاده کرده‌اند. تنها گفته‌اند که تصحیح در سه مرحله انجام پذیرفت. در مرحله اول با بهره‌گیری از سه نسخه به تصحیح تلفیقی نسخه‌ها پرداخته شد. ولی نگفته‌اند که چرا از بین نسخ مختلف این کتاب تنها سه نسخه خاص مورد استفاده قرار گرفتند و دیگر اینکه تصحیح تلفیقی به چه معناست و منظور از آن دقیقاً چیست و چرا از این شیوه در تصحیح استفاده شده است.
۲- این حاشیه بویژه از جهت تعرضاتی که به آراء صدرالمآلهین دارد محتاج مقدمه‌ای تحلیلی و مفصل در بررسی وجوه این ایرادات تا حدودی دآوری درباره آنها بود که از این جهت نیز خلأی به چشم می‌خورد.

۱- حتی بعد از آخوند نوری هم بزرگانی چون ملامهدی تراقی گاهی کاملاً انتقادی به حکمت متعالیه داشته‌اند.

۲- الحاشیه علی الهیات الشفاء، ص ۱۰ (مقدمه مصحح)

الحاشیه علی الهیات الشفاء

سید محمود یوسف ثانی

آقا حسین خوانساری

تصحیح: حامد ناجی اصفهانی

کنگره بزرگداشت آقاحسین خوانساری، ۱۳۷۸

یکی از مهمترین منابع برای تحقیقات موضوعی تهیه کتاب‌شناسی‌های تفصیلی در باب موضوع موردنظر و جمع‌آوری مشخصات آثار تألیف و تحقیق شده درباره آن است. نمونه این گونه آثار در زبان فارسی بسیار اندک است و در عین حال ضرورت تألیف آثاری از این دست امری است آشکار.

از جمله آثاری که اخیراً در باب فیلسوف بزرگ اسلامی صدرالمآلهین شیرازی و در این راستا تألیف و تنظیم شده است، کتاب‌شناسی جامع ملاصدرا است. این کتاب در دو بخش تنظیم شده:

۱- بخش خطی ۲- بخش چاپی: در بخش خطی مشخصات آثار مخطوط موجود صدرالمآلهین در کتابخانه‌های مختلف جهان - اعم از دولتی و خصوصی - به صورتی کاملاً فنی و دقیق آورده شده است. این بخش خود به قسمت‌های جزئی‌تر تقسیم می‌شود: ۱- ادبیات (اشعار، دیوان) ۲- تفسیر (آثار تفسیری صدر) ۳- حدیث (شرح اصول کافی، احادیث پراکنده) ۴- عرفان و اخلاق (سه اصل، کسرالاصنام) ۵- فلسفه (اسفار، رسائل فلسفی، تعلیقات شفا و شرح حکم‌الاشراق) ۶- کلام (عرشیه، مبدا و معاد، الشواهد الربوبیه، المظاهر الالهیه، زادالمسافر، القضاء والقدر، عرشیه، رساله الحشر) ۷- منطق (رساله‌های تصور و تصدیق، اللمعات المشرقیه) ۸- متفرقات.

بخش چاپی نیز مشتمل بر آثار چاپ افست و سربى ملاصدرا، کتب چاپ سنگی، پایان‌نامه‌های دکترا و کارشناسی ارشد، کتاب درباره ملاصدرا و مقالات به زبان‌های فارسی، عربی، انگلیسی، فرانسوی، آلمانی و روسی است. فهرست‌های کتاب نیز شامل نمایه تاریخی، نمایه عمومی، نمایه منابع انگلیسی و منابع مأخذ است.

روش تدوین این کتاب‌شناسی بدین ترتیب است که به دنبال عنوان هر کتاب، شناسایی نسخه‌های خطی آن در دو بخش «کتاب‌شناسی» و «نسخه‌شناسی» انجام گرفته است و در آن از شیوه معرفی نسخ مورد استفاده در فهرست موضوعی نسخ خطی کتابخانه‌های جمهوری اسلامی ایران تألیف آقای دکتر سیدمحمدباقر حجتی استفاده شده است. در بخش کتاب‌شناسی، کلیاتی درباره موضوع و محتوای کتاب، ابواب مختلف و زبان آن ذکر شده، سپس آغاز و انجام کتاب در حدی نه چندان کوتاه بلکه به میزان تمیزدهنده حدود واقعی کتاب از مکتوبات دیگر نگارش یافته و در انتها مأخذ کتاب‌شناسی مذکور مشخص شده است. در بخش نسخه‌شناسی هم نسخه‌های هر کتاب به ترتیب قدمت کتابت ذکر شده‌اند و سپس نسخه‌های بی‌تاریخ آورده شده‌اند. در این بخش هم ابتدا نام کتابخانه‌ای که نسخه متعلق به آن است، شماره بازیابی نسخه در همان کتابخانه، نوع خط، کاتب، تاریخ و مکان تحریر، شماره مجلد، صفحه یا اوراق و تعداد سطر به ترتیب گزارش شده‌اند.

شاید بتوان گفت که در حال حاضر مهمترین مأخذ صدراشناسی (چه از حیث آثار خود او و چه از جهت آثار مربوط به او) همین کتاب است که بصورتی مطلوب و نفیس نیز به چاپ رسیده است ولی با اینهمه از کاستی‌هایی خالی نیست که از جهت عطف توجه

مولفان محترم مذکور می‌افتد:

۱- چون معرفی آثار ملاصدرا در بخش کتاب‌شناسی نسخ خطی براساس فهرست‌های مختلف موجود تهیه شده است و این فهرست‌ها نیز از حیث مقدار و کیفیت شرح و معرفی کتاب با یکدیگر تفاوت دارند، این امر سبب بروز نوعی نایکسانی در معرفی کتابها شده است.

۲- آنجا که مطالب از مأخذ عربی نقل شده سعی در ترجمه دقیق کلمات به عمل نیامده است. مثلاً نسخه اول تفسیر سوره الحدید چون از مأخذی عربی به نام سلسلة فهرس المکتبات الخطیة النادرة نقل شده به نام نسخه دانشگاه برنسون معرفی شده، حال آنکه منظور دانشگاه پرنستون است و در تعریب، برنسون شده است.

۳- کتابهایی از این دست باید کاملاً از هر گونه غلط چاپی خالی باشد، ولی متأسفانه در این کتاب اغلاطی از این دست به چشم می‌خورد. مثلاً عنوان رساله‌ای از صدرا چنین آمده است: سران نور وجود الحق فی الموجودات و احاطة بالمسکات که در این عنوان و احاطة صحیح است. عنوان کتاب شواهد در بالای صفحات ۲۵۷ تا ۲۷۱ همه جا اینگونه آمده است: الشواهد الربوبية فی المنهاج السلوکیة که در این عنوان فی المناهج صحیح است.

در بخش آثار چاپی در ص ۳۳۹ عنوان کتابی از ملاصدرا که عیناً مربوط به کتاب واحد با مشخصات واحد است دوبار ضبط شده ولی مشخصات در یکی از این دو مورد غلط ضبط شده است. یا در صفحه ۲۵۴ عنوان پایان‌نامه‌ای چنین آمده است: ترجمه و تحقیق از کتاب شرح هدایة اثیریة فن سوم عنصریان [۱] که معلوم نیست آخرین کلمه در این عنوان به چه معناست. فن سوم شرح هدایه فی الملائكة است.

کتاب‌شناسی جامع ملاصدرا

سید محمودیوسف ثانی

ناهد باقری خرم‌دشتی با همکاری فاطمه عسکری

بنیاد حکمت اسلامی صدرا و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۸.

در اواخر سال ۱۳۶۵، هنگامی که سیدحسین خدیوچم به دیدار خدا شتافت، در گوشه‌ای از دفتر یادداشت خود چنین نوشتیم: امروز (۶۵/۱۱/۳۰) در روزنامه کیهان خواندم که سیدحسین خدیوچم، مترجم و ادیب ارزنده، در مشهد مقدس بدرود حیات گفته است؛ به سن ۵۹ سالگی. وی که مصحح کتاب کیمیای سعادت و مترجم عقاید فلسفی ابوالعلاء، بویژه مترجم کتاب آن روزها (از طه حسین)، بود. از بهترین مترجمان زبان عربی در ایران به شمار می‌رفت. به هر حال: گذر کوتاهی به تاریخ این هفت هشت ساله نشان می‌دهد که بسیاری از نام‌آوران ادب و فرهنگ ایران در چند سال اخیر بار سفر بسته و به دیار بقا کوچ کرده‌اند. اسامی بعضی از آنها را در اینجا می‌آورم؛ بدون هیچ ادبی و ترتیبی: شهید مطهری، شهید بهشتی، شهید باهنر، حمید عنایت، جلال‌الدین محدث ارموی، دکتر محمود رامیار، آیت‌الله طالقانی، دکتر علی شریعتی، امیری فیروزکوهی، محمود تفضلی، دکتر چمران، سهراب سپهری، جلال‌الدین همایی، شهید مصطفی خمینی، علامه طباطبائی، دکتر امیرحسن یزدگردی، آیت‌الله محمدباقر صدر، استاد محمود شهابی، دکتر مهدی حمیدی، محمدباقر آشتیانی، حاج میرزا محمدتقی، یحیی آرین‌پور، شیخ مرتضی حائری، شیخ ذبیح‌الله محلاتی، ذبیح‌الله منصوری، مجتبی مینوی. بعد از آن نیز این چند اسم دیگر (ابوالحسن شرانی، کریم کشاورز، محمدتقی مدرس رضوی، ابوالقاسم پاینده، محمدتقی شریعتی،

خلیل‌الله خلیلی، پرویز خانلری، مهدی اخوان ثالث، دکتر غلامحسین یوسفی) را به آنها اضافه کردم و رها نمودم.

اخیراً که کتاب گلزار مشاهیر را دیدم آن را در راستای یادداشت خود یافتیم و آن را گرفته به تورق و مطالعه پرداختیم و اکنون حاصل نگاه خود را به این مجموعه به خوانندگان محترم کتاب ماه تقدیم می‌کنم. ابتدا باید از انجمن آثار و مفاخر فرهنگی تشکر کرد که به چنین کاری که در تاریخ فرهنگ و ادب ما کمتر سابقه دارد و کاری است متفاوت از تذکره‌نویسی‌های گذشته، اقدام کرده و اسامی حدود یکهزار نفر از چهره‌های فرهنگی معاصر را که در طی بیست سال گذشته به دیار بقا پیوسته‌اند و جمعی از آنان از نوادر فرهنگی تاریخ ما به شمار می‌روند، ثبت و ضبط کرده و به «قید کتابت» درآورده است.

گلزار مشاهیر به معرفی ۸۹۸ نفر (۶۶۷+۲۳۱) اختصاص دارد. بدین ترتیب که برای ۶۶۷ نفر از مشاهیر زندگی‌نامه‌های نسبتاً مشروح نوشته‌اند و برای ۲۳۱ نفر که دسترسی کاملی به شرح زندگی آنان نبوده، به ذکر نام و بیان اطلاعات اندکی بسنده کرده و این عده را در بخش «استدراکات» متمایز ساخته‌اند. نمایه‌های متعدد از جمله «نمایه مدخل‌های اصلی، نمایه اشهر و القاب، اسامی مستعار، اشخاص، شهرها و کشورهای، مجله‌ها و روزنامه‌ها، عنوان کتابها، نمایش‌ها، تخلص شعرا، اسامی فیلم‌ها...» نیز فهرست منابع و مأخذ و بالاخره عکس جمعی از شخصیت‌های معرفی شده از ضمایم مفید کتاب است.

متن اصلی کتاب، یعنی زندگی‌نامه‌های مشاهیر، به شش فصل تقسیم شده است به این ترتیب: فصل اول: زندگی‌نامه حضرت امام خمینی (ره)؛ فصل دوم: گروه دین؛ فصل سوم: گروه ادبیات؛ فصل چهارم: گروه علوم نظری؛ فصل پنجم: گروه علوم عملی؛ فصل ششم: گروه هنر. سپس هر شخصیت را، برحسب این که به کدام

یک از این گروه‌ها (برحسب تشخیص پژوهشگران) متعلق است، در یک گروه معرفی کرده‌اند. هر چهره تحت یک شماره که در مقابل نام او قرار دارد معرفی شده و ترتیب اسامی هر فصل بر حسب حروف الفباست. حجم مطلب درباره هر شخصیت بسته به شهرت و معروفیت او و نیز منابع قابل دسترس از چند سطر تا چند صفحه متغیر است. اسلوب کلی در نگارش معرفی‌نامه هر فرد این است که پس از ذکر عنوان (نام و نام خانوادگی)، تعلق او را به یکی از شاخه‌های دین، ادبیات و هنر و... تحت عناوینی چون: فقیه، مجتهد، عالم علوم دینی، مرجع، استاد، شاعر، مترجم، محقق، روزنامه‌نگار، خواننده، بازیگر، کارگردان، نوازنده و... مشخص کرده و سپس به شرح حال و ذکر آثار او می‌پردازند و در پایان نیز منبع یا منابع مورد تحقیق را نام می‌برند.

باید دانست که شرح حال نویسی و فهرست‌نگاری و نمایه‌سازی و اصولاً کارهای دانش‌نامه‌ای کاری است صعب و دشوار و مستلزم صرف وقت و دقت بسیار؛ و علاوه بر این که باید از طرحی منسجم و استوار برخوردار باشد، ظرافت‌های خاص خود را نیز می‌طلبد تا اثری متقن و قابل اعتماد برای مراجع به وجود آید. بی تردید محققان یا پژوهشگران گلزار مشاهیر، خانم مریم آقاشریف محمد و آقای سعید نوری نشاط، نیز رنج فراوان برده‌اند تا توانسته‌اند این کتاب را به مرحله چاپ برسانند و سعی‌شان مشکور است. اما از آنجا که کتاب موردنظر یک کتاب مرجع به حساب می‌آید و بویژه انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، به عنوان یک نهاد مسئول و رسمی، سفارش تهیه آن را داده است، نمی‌توان آن را مورد نقد و نظر و حتی انتقاد قرار نداد، بویژه که متأسفانه کتاب دارای اشکالاتی است که حتماً باید مورد توجه قرار گیرد. ما در اینجا تنها به پاره‌ای از اشکالات که ملاحظه شده است اشاره می‌کنیم و امیدواریم همین مقدار هم بتواند در ویرایش نهایی

جعفر ربانی

گشتی در گلزار مشاهیر

کتاب و چاپ‌های بعدی، ان شاء الله مفید واقع شود. ضمناً از آنجا که این «نقد» در کتاب ماه ادبیات منتشر می‌شود، نگاه ویژه‌ای به بخش ادبیات کتاب خواهیم داشت که پس از این ملاحظات خواهد آمد:

۱- برحسب شماره‌گذاری‌های انجام شده تعداد ۶۶۷ نفر در متن اصلی و ۲۳۱ نفر در بخش استدراکات معرفی شده‌اند؛ جمعاً ۸۹۸ نفر؛ اما درواقع چنین نیست. زیرا در مواردی بدون دلیل مشخصی، چند نفر ذیل یک شماره و شماره‌های فرعی آن قرار گرفته‌اند که این سبب شده نتوان به شماره‌های اعلام شده اعتماد نمود. مثلاً ذیل شماره ۴۱ سه نفر معرفی شده‌اند: مصطفی زمانی (۴۱)، حسن سعیدتهرانی (۴۱/۱) محمدباقر سلطانی (۴۱/۲) و از این موارد مکرر دیده می‌شود. ضمن این که پاره‌ای از چهره‌های فرهنگی فوت شده در این دوره مشهورتر از آن بوده‌اند (حداقل در مقایسه با بعضی از چهره‌های غیر مشهور این کتاب) که نامشان از قلم بیفتد، در حالی که ذکر از آنها نرفته است. به عنوان مثال می‌توان از مرحومین: سیدمصلح‌الدین مهدوی (مؤلف و محقق، که خود از تذکره‌نویسان معاصر بود) آیت‌الله طیب اصفهانی (صاحب تفسیر اطیب‌البیان و کتاب کلامی کلم الطیب)، حبیب‌الله فضائلی (خطاط و خوشنویس شهیر)، ابراهیم فخرایی (مترجم و پژوهشگر نهضت جنگل).

۲- فصل‌بندی کتاب به شش فصل، علاوه بر این که از منطق روشنی برخوردار نیست یک اشکال دیگر هم دارد و آن این است که فصل اول تنها به زندگی‌نامه حضرت امام خمینی اختصاص یافته و تازه بیش از ۲/۵ صفحه را شامل نمی‌شود در حالی که به دنبال این فصل، فصل «گروه دین» قرار گرفته که صد صفحه است و ۸۸ چهره دینی را شامل می‌شود. در اینجا دو نکته قابل ذکر است: از نظر منطق صوری هم که نگاه کنیم نمی‌توان در تقسیم‌بندی مشاهیر، موضوع و مصداق را یکی دانست. آیا زندگی‌نامه امام خمینی «مصداق»

یک زندگی است یا موضوع یک زندگی. معلوم است که «مصداق» است. پس چگونه می‌توان این فصل را در طراز موضوعاتی چون «دین»، «ادبیات» و هنر قرار داد؟ ثانیاً به نظر نمی‌رسد این گونه برخورد با زندگی‌نامه حضرت امام موجب ایجاد شان خاصی برای ایشان بشود، آن هم در یک کتاب تحقیقی که جنبه اطلاع‌رسانی دارد و نه بیشتر. لذا بهتر می‌بود امام هم به عنوان یک چهره دینی در فصل «گروه دین» معرفی می‌شدند، البته با تفصیل بیشتر، تا کتاب «مشاهیر» از هنجار مطلوب و مورد انتظار خارج نشود.

۳- در همین تقسیم‌بندی موضوعی، مصداق‌ها بر موضوعات دقیقاً منطبق نیست و بعضاً وجه بارز یک شخصیت (مثلاً مترجم) تحت‌الشعاع وجه ثانوی شخصیت او (مثلاً شاعری) واقع گردیده و لذا او را شاعر قلمداد کرده‌اند. مثلاً منصور منصوری که شاعر و نقاش است نه در فصل هنر که در فصل ادبیات معرفی شده است. کریم کشاورز، مترجم طراز اول ایران، در فصل علوم نظری، ریاضیدانانی چون محمود آق‌اؤلی، تقی فاطمی و غلامحسین مصاحب در فصل علوم عملی، سیدجواد مصطفوی، چهره صاحب نام فقهی و دینی و از روحانیون مشهد، در فصل علوم نظری؛ نیز عیسی بهنام که باستان‌شناس بوده است در فصل علوم نظری معرفی شده‌اند. بگذریم از این که اصولاً کتاب‌های «فرهنگ» و «دایرة‌المعارف» و «دانشنامه» را به این صورت فصل‌بندی نمی‌کنند و همان ترتیب الفبایی هنوز هم بهترین شیوه است. نهایت این که می‌توان با تنظیم نمایه‌های متعدد این گونه تفکیک‌ها را قائل شد و کار را برای مراجعین آسان کرد. این را هم اضافه کنیم که معلوم نیست پژوهشگران چه معیار و ملاکی را برای این نوع تقسیم‌بندی و نیز این که چه کسی را باید در زمره «مفاخر» قرار داد، در نظر داشته‌اند آیا نمی‌توان طبقه‌بندی‌های دیگری نیز چون حقوق‌دانان، مربیان، سخنرانان، سیاستمداران، مدیران و مؤسسان نهادهای

فرهنگی و امثال اینها قائل شد تا بتوان اشخاصی را چنان که بوده‌اند و در رشته خاص خودشان معرفی کرد؟

۴- در مقدمه کتاب می‌خوانیم: «فهرست استدراکات که از ۲۳۱ مدخل تشکیل شده است آن دسته از مواردی هستند که در روند تحقیق با آن برخورد داشته‌اند اما نتوانسته‌اند در تلاش‌های خود زندگی‌نامه درخور توجهی از آنها بدست آورند». چنین نیست، زیرا در استدراکات به شرح زندگی کسانی برمی‌خوریم که مطالب درج شده راجع به آنان بسی بیشتر از حد مطالبی است که در متن اصلی راجع به بعضی افراد نوشته است. مثلاً در متن اصلی گروه علوم نظری معرفی فرهاد آبادانی در ۱۲ سطر آمده است درحالی که در بخش استدراکات، درباره آیت‌الله اعرافی ۲۵ سطر نوشته شده است یا درباره سلطان حسین تابنده کتابی ۲۲ سطر. در همین بخش (استدراکات) از اشخاصی نام برده شده است که مشهورتر از آن هستند که نتوان زندگی‌نامه‌ای در حد مورد نیاز این کتاب، از آنان تهیه کرد. به عنوان مثال: مرحوم آیت‌الله محمدتقی تهرانی که از علمای طراز اول تهران و پدر همسر امام خمینی بود تنها در سه سطر معرفی شده است. در حالی که فرزندان ایشان حی و حاضرند و کسب اطلاع از آنان درباره پدرشان به راحتی میسر است و حتی در حاشیه زندگی‌نامه امام خمینی می‌توان به آن پرداخت. نیز حسن اسدی‌لاری از مؤسسان انجمن اسلامی معلمان، اکبر زوّار (بنیانگذار انتشارات زوّار) که دستگاه نشر او همچنان برجاست، از مواردی هستند که کسب اطلاعاتی راجع به آنها چندان دشوار نمی‌نماید.

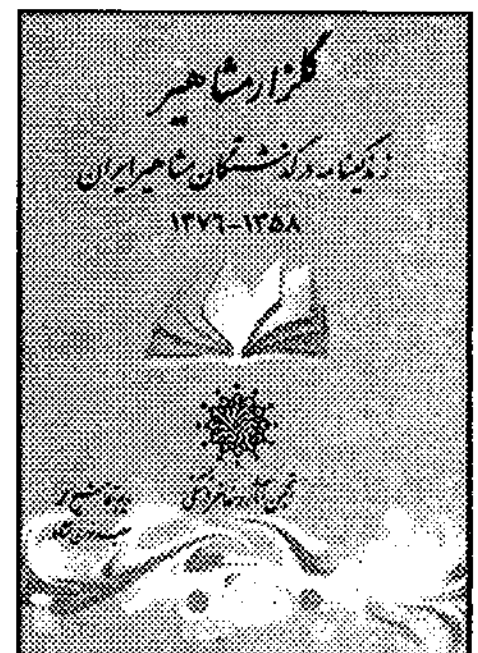
۵- قرار بوده است کتاب تنها به معرفی درگذشتگان بپردازد. اما سهوی روی داده است و نام استاد منوچهر ستوده، محقق و مؤلف سخت‌کوش نیز جزء رفتگان آمده است. خوشبختانه به وسیله برگه کوچکی که لای کتاب گذاشته شده از آقای ستوده و خوانندگان کتاب عذرخواهی گردیده است. ولی متأسفانه این اشتباه

گلزار مشاهیر: زندگی‌نامه درگذشتگان مشاهیر ایران (۱۳۵۸-۱۳۷۶)

ناشر: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی ایران با همکاری نشر زیتون

پژوهشگران: مریم آقا شیخ محمد، سعید نوری نشاط

تهران: چاپ اول، ۱۳۷۷؛ ۶۴۳ صفحه + ۱۶ صفحه عکس؛ ۲۰۰۰ نسخه؛ ۳۰۰۰۰ ریال

منحصراً در مورد آقای ستوده اتفاق نیفتاده است. بلکه دامان شخصیت دیگری را نیز گرفته است و آن آقای محمدجواد شریعت استاد بازنشسته دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان است که در بخش استدراکات سال درگذشت ایشان! را ۱۳۷۵ نوشته‌اند آن هم نه در بخش ادبیات که در بخش علوم نظری! این در حالی است که دکتر شریعت خوشبختانه هنوز با تمام توان به کار تألیف و تدریس مشغول است و آن شاء الله عمر ایشان مستدام باد. اکنون نمی‌دانم آیا کسان دیگری باز مشمول این سهو واقع شده‌اند؟ به هر حال این اشتباهات از یک نهاد رسمی و مسئول پذیرفته نیست.

۶- در تنظیم نمایه‌های کتاب، از نظر ارجاع مطلب به متن، شیوه‌گرایی به کار رفته و آن این است که خواننده را به جای ارجاع به شماره صفحه، به شماره یا کد شخصیت ارجاع داده‌اند. مثلاً شما برای یافتن نام کتاب مسالک المحسنین باید به شماره ۹۷ (مهدی اخوان ثالث) مراجعه کنید و نه به صفحه ۱۰۴ کتاب که این نام در آن آمده است. نیز برای یافتن نام کتاب دوزخ اما سرد (اثری از اخوان) باز هم باید به شماره ۹۷ مراجعه کنید ولی این نام را در صفحه ۱۰۵ بیابید. زیرا اخوان در سه صفحه معرفی شده است. این شیوه ارجاع به متن که مسبوق به سابقه هم نیست، شماره‌گذاری صفحات کتاب را در عمل بی‌معنی ساخته است.

۷- اتفاق بامزه دیگر در تنظیم فهرست کتاب روی داده است. بدین معنی که بخش استدراکات که باید طبق فهرست از صفحه ۴۷۹ شروع شود از صفحه ۵۹۱ شروع می‌شود؛ و برعکس نمایه‌ها که باید از صفحه ۵۹۱ شروع شود به صفحه ۴۷۹ رفته است. یعنی عملاً بخشی از متن کتاب بعد از نمایه‌ها قرار گرفته است.

۸- کتاب خالی از اغلاط چاپی و غیره نیست. مثلاً نام کوچک شهید بهشتی «محمد» است و آن بزرگوار خود تاکید می‌کرد که نامش محمد حسینی بهشتی است و نه محمد حسین بهشتی، اما در کتاب «محمد حسین» ضبط شده است. محیط طباطبایی (روزنامه نگار، مورخ، ادیب...) اصولاً به همین نام مشهور است و نه سید محمد طباطبایی که در کتاب آمده است. امیر فریدون گزگانی، در اصل گزگانی (گرگان از توابع استان مرکزی) است نه گزگانی. جالب این که در همین صفحه (۲۰۳) که شخصی به نام فضل الله گزگانی نیز معرفی شده، این کلمه یک بار گزگانی و در سطر بعدی کرگانی آمده است. نیز در جای دیگر مهندس عزت الله سحابی را به دکتر ملقب ساخته‌اند.

نگاهی به بخش ادبیات گلزار مشاهیر آنچه در بالا آمد کلیاتی راجع به تمامی بخش‌های کتاب بود. اکنون می‌کشیم با نگاهی دقیق‌تر به فصل ادبیات، نکات دیگری را روشن سازیم.

بخش ادبیات گلزار مشاهیر، برحسب شماره‌گذاری شخصیت‌ها، از شماره ۹۰ (محمود آذر یغمایی) تا شماره ۳۰۸ (غلامحسین یوسفی) را دربر می‌گیرد؛ یعنی دقیقاً ۲۱۹ نفر از مشاهیر ادب (تحت عناوینی چون شاعر، مدرس، مؤلف، محقق، مترجم، روزنامه نگار، مورخ، داستان پرداز و...) معرفی شده‌اند. اما با توجه به این که شماره‌های ۱۸۴ و ۲۱۱ حذف شده است (چون سیزده عدد نخس است!) و نیز شماره‌های ۲۴۲/۱ و ۲۴۷/۱ و ۲۵۲/۱ و ۲۵۹/۱ به معنی معرفی چهار نفر اضافه بر شماره‌های اصلی است، مجموع معرفی‌شدگان این فصل ۲۲۱ (۲۱۹+۲+۴) نفر می‌شود. از این عده هم ۱۴۹ نفر فقط شاعرانند یا هم شاعرانند و هم چیز دیگر... و بقیه هم عناوین دیگری دارند. و این در واقع یکی از مشکلات طبقه‌بندی کتاب است. علی‌القاعده باید پژوهشگران در ابتدای فصل تعریف خود را از ادیب یا کسی که در حوزه ادبیات کار می‌کند مشخص می‌کردند تا اولاً حوزه دقیق کار هر کسی مشخص گردد و ثانیاً سره از ناسره قابل تشخیص باشد. در این بخش به کسانی برمی‌خوریم که به صرف سرون یک شعر شاعر به قلم رفته‌اند درحالی که می‌دانیم شاعری کار فردی ذوقی آنان بوده است و این صفت، برآزنده آنان نیست. در مورد عناوین اطلاق شده به بسیاری دیگر نیز همین مشکل وجود دارد که مواردی را یادآور می‌شویم.

۱- مهری آهی (۹۳) مدرس و ادیب معرفی شده درحالی که ترجمه او از کتاب «جنایت و مکافات» داستایوسکی به تنهایی می‌تواند شاهدهی بر «مترجم» بودن او باشد.

۲- سیداحمد آیت‌اللهی (۹۴) بی‌تردید از چهره‌های دینی است و باید در فصل دین بیاید در حالی که در بخش ادبیات و به عنوان شاعر معرفی شده است. جالب است که شاعر بودن او را با قید «همچنین شعر هم می‌سرود» مشخص کرده‌اند ولی روحانی بودن و تألیف «تفسیر سورة حمد» او را نشانه عالم دینی نمی‌دانند!

۳- محمدعلی انصاری (۱۰۹) نیز با توجه به کسوت روحانی و آثار متعددش در زمینه حدیث و قرآن یک چهره دینی است نه ادبی، اگرچه کتاب شعر هم دارد.

۴- احمد تقضلی (۱۳۱) بی‌تردید از محققان درجه اول معاصر در زبان‌های باستانی ایران بود تا جایی که

به عضویت فرهنگستان زبان و ادب فارسی هم نایل شده بود. اکنون می‌خوانیم که وی روزنامه نگار و زبان‌شناس بوده است.

۵- برای ایرج جهانشاهی (۱۴۳) اطلاق عنوان ویراستار، به صرف این که در سالهای پس از بازنشستگی ویراستار ارشد فرهنگنامه کودکان و نوجوانان بوده است صحیح به نظر نمی‌رسد. آن شادروان بنیانگذار و مدیر مجلات آموزشی پیک بود که در کمتر کشوری، با این تیراژ و بُرد سابقه داشته است و پس از انقلاب با عنوان «رشد» انتشارش ادامه یافت. به هر حال جهان‌شاهی اصولاً در زمره مشاهیر ادبی نمی‌گنجد و باید در طبقه‌بندی دیگری با عنوان «مدیران فرهنگی» قرارش داد.

۶- مجید حداد عادل (۱۴۷) از شهیدان گرانقدر انقلاب اسلامی و از چهره‌های فرهنگی سالهای اول انقلاب اسلامی و دفاع مقدس است. او در گلزار مشاهیر به عنوان شاعر (و فقط شاعر) معرفی گردیده است. البته با توجه به منبع موردنظر پژوهشگران کتاب (یعنی کتاب شهیدان شاعر، زیر نظر نصرالله مردانی) بر آنان حرجی نیست که مجید حداد عادل را شاعر به شمار آورند ولی در همین معرفی‌نامه کوچکترین اشاره‌ای به شاعر بودن او یا عرضه شعری از او نشده است.

۷- محمود هدایت (۲۹۸) - شاعر، نقاش؛ به اعتبار نقاش بودن باید در بخش هنر معرفی می‌شد و حالا که به بخش ادبیات وارد شده به شهادت همین معرفی‌نامه که او را دارای ۷ کتاب ترجمه می‌داند، بایستی مترجم قلمداد شود.

● سالشمار تولد و وفات مشاهیر دچار پیریشانی است و فاقد اسلوب مشخصی است در اینجا فقط به ذکر چند نمونه بسنده می‌کنیم:

۱- سیداحمد آیت‌اللهی (۹۴): تولد: ۱۲ ذیحجه ۱۳۳۵ ق. درگذشت: ۷ بهمن ۱۳۶۸.

۲- محمود افشار یزدی (۱۰۲): تولد ۱۲۷۲ (= ۱۳۱۳ ق.). یزد. درگذشت: ۲۸ آذر ۱۳۶۲ تهران.

۳- احمد افشار شیرازی (۱۰۳): تولد: درگذشت: ۱۳۶۳.

۴- مهدی بیانی (۱۲۰): تولد: ۱۲۸۵. درگذشت: ۱۳۶۴.

بهتر می‌بود پژوهشگران محترم با استفاده از یک فرمول ساده ریاضی تمام تاریخ‌های قمری را به تاریخ شمسی تبدیل می‌کردند چنان که بعضی را کرده‌اند، تا خواننده با مشکل روبرو نشود. بویژه در مواردی که تولد

به سال قمری و وفات به سال شمسی درج شده است که ممکن است سن شخصی را از ۱۲۰ سال هم بالاتر ببرد. ● چنانکه می‌دانیم پاره‌ای از افراد و اشخاص بویژه شاعران، از اسم تخلص یا نام مستعار دیگری به جز اسم شناسنامه‌ای خویش برخوردارند. به این واقعیت باید در تدوین کتابی که ویژگی اساسی آن اسم اشخاص است توجه کرد. مثلاً بنده ابتداگمان کرده بودم که نام مرحوم زهرا خانلری (کیا) باید در حرف خ باشد و چون نیافتم تصور کردم از قلم افتاده است ولی بعداً متوجه شدم او را در حرف ک (ذیل کیا) آورده‌اند. همچنین همسر او پرویز نائل خانلری را در حرف ن یافتیم (نائل) و نه در حرف خ. نمونه دیگر محیط طباطبایی است که قبلاً هم بدان اشاره شد. در این موارد رسم و قاعده بر این است هر دو اسم را در فهرست اسامی یا مدخل‌ها می‌آورند ولی یکی را به دیگری ارجاع می‌دهند مثلاً زهرا خانلری (کیا) - کیا؛ یا محیط طباطبایی - سیدمحمد طباطبایی؛ و تکلیف مراجع را روشن می‌کنند.

● قلت منابع در مواردی و کثرت آن در مواردی دیگر از کاستی‌ها یا موارد قابل انتقاد کتاب است. مثلاً رضا مشایخی (۲۶۷) که بحق از مترجمان بزرگ و پرکار کشور و تا حدی بی‌نام و نشان است، تنها با استفاده از یک منبع (مجله آینده) معرفی شده است. یا در معرفی محمدجواد مشکور (۲۶۹) که از دانشمندان معاصر است، به دو منبع اکتفا گردیده است ولی مورد مهدی حمیدی شیرازی (۱۵۳) خواننده را به ۱۵ منبع مختلف ارجاع داده‌اند. درباره دو منبع اول باید گفت، لازم بود با توجه به اهمیت این دو چهره از منابع بیشتری استفاده می‌شد ولی در مورد سوم هم معلوم نیست که آیا از همه این ۱۵ منبع در معرفی مهدی حمیدی شیرازی استفاده شده یا این که اینها منابعی هستند برای مطالعه بیشتر درباره او.

● در مورد شیوه نگارش یا نشر کتاب نیز شاهد دست‌انداها، بی‌دقتی‌ها و اشتباهاتی هستیم که به چند مورد محض نمونه اشاره می‌کنیم.

- منصوره آتابکی برای فراگیری از محضر چندین استادان حاضر شد... (ص ۱۰۳ کتاب).

- انتشار این قبیل اشعار موجب دستگیری و تعقیب از سوی کنسول‌گری انگلستان در شیراز و حامیان اجانب گردید (ص ۱۳۲ جمال‌الدین جمالی).

- سپس مدتی نیز به دبیری و ریاست دبیرستانی رسید (ص ۱۳۴، ایرج جهانشاهی).

- وی تا زمان شهادت در مشاغل زیر را دارا بود (ص ۱۳۷، مجید حداد عادل).

- گزیده‌ای از کتاب تجارب‌الامم منسوب به حمدالله مستوفی را از یگانه کتابخانه ایاصوفیه آماده چاپ ساخته بود (ص ۱۵۴، ریاضی هروی).

- در سفری که سیدحسن سادات ناصری به دعوت مقامات فرهنگی کشور افغانستان برای بازدید مراکز فرهنگی و بررسی چگونگی وضع آموزش و پژوهش زبان و ادب فارسی در آن کشور، در هفتم بهمن ۱۳۶۸ به همراه هیئتی عازم افغانستان شد روز شنبه چهاردهم بهمن ۱۳۶۸ در حدود ساعت ۷/۵ بعدازظهر در اثنای ضیافت شامی که از سوی کاردار سفارت جمهوری اسلامی به افتخار هیئت مذکور برپا شده بود ناگهان و بی هیچ سابقه قبلی دچار حمله قلبی گردید و جان سپرد (ص ۱۵۷). آیا این نحوه بیان، جدای از اشتباه نگارشی که دارد، مصداق اتم «طنباب مُمل» نیست. کافی بود می‌نوشتند: سیدحسن سادات ناصری در بهمن سال ۱۳۶۸ هنگامی که به یک مأموریت فرهنگی به افغانستان رفته بود، بر اثر سکته قلبی درگذشت.

● از اینها که بگذریم در جای جای کتاب با موارد مختلفی از اطلاعات ناقص، اغلاط فاحش چاپی و غیرچاپی برمی‌خوریم که به هیچ رو از چنین کتابی انتظارش نمی‌رود.

ابتدا روی جلد و صفحه شناسنامه کتاب: روی جلد اسامی خانم شیخ محمد و آقای نوری نشاط آمده است. در صفحه عنوان کتاب، کلمه محققان مقدم بر آنها ذکر شده و در صفحه شناسنامه عنوان پژوهشگران به آنان اطلاق گشته است. در فهرست‌نویسی پیش از انتشار نیز [برای] انجمن آثار و مفاخر فرهنگی به نام پژوهشگران اضافه شده است. موارد دیگر:

ص ۱۰۱: آذر یغمایی را در گرمه خور و بیابانک در جوار معصوم‌زاده و در کنار آرامگاه پدرش به خاک سپردند. (معصوم‌زاده کیست؟ آیا منظور امامزاده معصوم نیست؟)

ص ۱۰۸: روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه را به

دکتر محمود افشار یزدی منسوب کرده‌اند در حالی که می‌دانیم اصل آن اثر اعتمادالسلطنه وزیر انطباعات ناصرالدین شاه است و آقای ایرج افشار (فرزند دکتر محمود افشار) آن را تصحیح کرده و انتشار داده است.

ص ۱۲۰: مهدی بیانی چنین معرفی شده است: مهدی بیانی در مجله‌های پیام نوین، پیام نو... مقالاتی به طبع رسانده است. از آثار اوست... (در واقع معرفی نشده است و تنها به ذکر آثار او بسنده کرده‌اند).

ص ۱۲۹: محمد تولایی... در دارالسلام شهر خود [کاشان] به خاک سپرده شده. (این طور تلقی می‌شود که هر شهری دارالسلام خاص خود را دارد مثل مسجد جامع یا گورستان. در حالی که دارالسلام نام خاص گورستان شهرستان کاشان است.

ص ۱۳۵: ابوالقاسم حالت در بهار سال ۱۳۳۷ (از هندوستان) بازگشت... و پس از یک ماه همکاری با رادیو عازم آبادان شد... پس از متوقف شدن صدور نفت به مدت سه سال به تحصیل زبان فرانسوی پرداخت... حالت در اواسط سال ۱۳۳۷ به تهران منتقل شد...

ص ۱۴۱: علی‌اصغر حکمت در تهران وفات یافت و در شیراز در مقبره خانوادگی در حضرت عبدالعظیم (باغ طوطی) به خاک سپرده شد! (سوال: علی‌اصغر حکمت در کجا مدفون است: شیراز؟ تهران؟ باغ طوطی؟ هر سه جواب صحیح است!)

ص ۱۵۰: ابراهیم دهگان، تولد: روستای مرزجران اراک، قاعدتاً باید مهاجران باشد که روستایی است معروف در حوالی شهر اراک.

ص ۱۵۸: غلامحسین ساعدی از سال ۱۳۴۸ فعالیت خود را در سینما آغاز کرد و فیلم گاو را ساخت (می‌دانیم که اصلاً ساعدی فیلم‌ساز نبود. فیلم گاو را داریوش مهرجویی ساخت. فیلم نامه‌اش را هم خودش نوشت. البته بر اساس داستانی از کتاب عزاداران بیتل نوشته غلامحسین ساعدی. جالب اینجاست که ساختن چند فیلم دیگر را هم به ساعدی نسبت داده‌اند از آن جمله: آرامش در حضور دیگران (با همکاری ناصر تقوایی) دایره مینا (با همکاری داریوش مهرجویی).

ص ۱۶ نوشته‌اند: سهراب سپهری... پیکر وی در صحن شرقی امام‌زاده علیمحمد باقر (ع) در قریه مشهد اردهال به خاک سپرده شد؛ که صحیح آن: امام‌زاده سلطان علی فرزند امام محمدباقر (ع) است.

ص ۱۶۸: ذیل عبدالرحمن شرفکندی (هزار)... از جمله آثار اوست... عیرقان به راهبه ری تازادی (ترجمه عرفان در مقابل آزادی از دکتر شریعتی)... و

ترجمه یک در کنار صفرهای بی پایان (تألیف دکتر علی شریعتی از فارسی به کردی).

در این مورد چند نکته قابل ذکر است: دکتر شریعتی جزوه کوچکی دارد به نام عرفان، برابری، آزادی که اگر به کردی بنویسیم رسم الخط صحیح آن چنین است: عیرقان، به رابه ری، نازادی، و نه آنچنان که در گلزار مشاهیر آمده است. نیز دکتر شریعتی جزوه دیگری دارد به نام: یک در مقابلش تا بی نهایت صفرها! و نه یک در کنارش صفرهای بی پایان.

ص ۱۷۱: محمد حسین شهریار... گلستان سعدی و نصاب الصبایان را در مکتب خانه های همان روستا نزد پدرش آموخت و پس از اتمام تحصیلات حوزه های سیکل متوسطه را در مدرسه متحده و فیوضات تبریز به پایان رساند... چه کسی گفته است: به پایان رساندن تحصیلات حوزه های (حوزوی) یعنی خواندن گلستان سعدی و نصاب الصبایان؟! اینها تحصیلات مکتب خانه ای است. ضمناً اصولاً مرسوم نیست که تحصیلات حوزه های را پایان یافته، مثل تحصیلات دانشگاهی، تلقی کنند. نیز سیکل متوسطه اشتباه است. در نظام قدیم آموزش و پرورش، پس از دوره ابتدایی دوره دبیرستان شروع می شد و طی دو دوره سه ساله (سیکل اول و سیکل دوم) پایان می یافت و به دیپلم منتهی می شد. عده ای تا سیکل اول می خواندند، عده ای تا سیکل دوم و دیپلم می شدند و عده ای هم به دانشگاه می رفتند.

ص ۱۷۲: پیکر استاد شهریار در مقبره الشهدا به خاک سپرده شد. در تمام ایران یک مقبره الشهدا داریم که در تبریز است و مدفن بعضی از شاعران گذشته و امروز. حال چگونه مقبره الشهدا شده است؟! پیدا کنید حروف چین و نمونه خوان را!

ص ۱۷۶: فتح الله صفاری در سال ۱۳۶۱ در ساری به درود حیات گفت. در چند جای دیگر هم بدرود را به درود نوشته اند.

ص ۱۸۱: سید محمد طباطبایی (محیط) و پس از او سید محمود طباطبایی اردکانی معرفی شده اند، حال شما بیاید و این دو تاریخ را با هم مقایسه کنید تا ببینید چه اتفاقی افتاده است:

- سید محمد طباطبایی: تولد ۲۶ خرداد ۱۲۸۱. قریه گزلا از قراء سفلاي اردستان زواره
- سید محمود طباطبایی: تولد ۱۲۸۱ (۱۳۱۵ ق.)، اردکان (قریه گزلا از قرای سفلاي اردستان).

ضمناً در معرفی محیط طباطبایی چند بار به اولقب دکتر بخشیده اند که باید گفت اگرچه شأن آن علامه فراتر از این لقب است ولی چنین عنوانی نداشت. ص ۱۸۴: ارداویرافنامه یا بهشت و دوزخ در آیین مزدیستی، که صحیح آن مزدیسینی یا مزدیسنا است. ص ۱۹۱: نوشتن کلمه ایران ویج به صورت ایرانویج علاوه بر آن که غلط چاپی است ممکن است یک کلمه روسی قلمداد شود.

ص ۲۰۱: توروتومبو! از ترجمه های زهرا خانلری (کیا) است ولی صحیح آن توروتومبو است.

ص ۲۰۳: محمد نسفیت السادات؟ آیا در اصل نقیب السادات نبوده است؟

ص ۲۲۱: محمود منشی کاشانی... به تحصیل علوم ادبیه و عربیه پرداخت. (آیا منظور علوم ادبی و عربی است؟)

ص ۲۴۲: عباس یمینی شریف چه در دانشسرای مقدماتی تهران و چه در دانشسرای عالی دانشکده ادبیات (۵) و چه در تیچرز کالج کلمبیا، رشته تحصیلاتش همیشه آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان بود. در تیچرز کالج کلمبیا علاوه بر رشته آموزش و پرورش به تحصیل در رشته ادبیات کودکان نیز پرداخت!

تا آنجا که می دانیم تا امروز هم در ایران در هیچ دانشگاه و دانشکده ای رشته ای به نام آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان دایر نشده است! اما شاید در کلمبیا (که نمی دانیم منظور کشور کلمبیا است یا دانشگاه کلمبیا در آمریکا) علاوه بر رشته آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان رشته ادبیات کودکان نیز دایر شده باشد! بهرحال شادروان یمینی شریف را به این ترتیب و با این تحصیلات ظاهراً باید «علامه» این رشته ها دانست!

عیب می جمله بغفتی...

این بود بررسی بخش ادبیات کتاب گلزار مشاهیر که در حد وسع این نگارنده با ارائه شواهدی از کتاب، به رشته تحریر درآمد. علیرغم آنچه گفته شد، این موارد انتقادی که البته تعداد آنها بیشتر از اینهاست، اصل موضوع یعنی نیاز به کتابی چون گلزار مشاهیر و تلاش فراوانی را که در تهیه آن به کار رفته است منتفی نمی سازد و به نظر من با این حال کتابی قابل استفاده است. زیرا اولاً درباره مشاهیر درجه اول یا صاحب نام معاصر (در اینجا مشاهیر حوزه ادبیات مورد نظر است) اطلاعات مستند و قابل توجهی دارد. مشاهیری از قبیل:

مهری آهی، اخوان ثالث، محمود افشار یزدی، امیری فیروزکوهی، انجوی شیرازی، مهرداد اوستا، مهرداد بهار، احمد تفضلی، علی اصغر حکمت، مهدی حمیدی شیرازی، حسین خدیو جم، غلامحسین ساعدی، سهراب سپهری، عصمت ستارزاده، عبدالرحمن شرفکندی (هه زار)، شهریار، محیط طباطبایی، حسن عمید، مسعود فرزاد، سیده کاشانی، علی اکبر کسمایی، پرویز نائل خانلری، زهرا خانلری (کیا)، کیوان سمیعی، سیدصادق گوهرین، محدث ارموی، محمدتقی مدرس رضوی، مشایخ فریدنی، محمدجواد مشکور، ذبیح الله منصوری، احمد میرعلایی، جلال الدین همایی، امیرحسن یزدگردی، حبیب یغمایی، عباس یحینی شریف و غلامحسین یوسفی.

ثانیاً منابع مورد اشاره به خودی خود قابل استفاده است.

ثالثاً چون اثر منسوب است به انجمن آثار و مفاخر فرهنگی و به واقع متولی رسمی دارد می توان انتظار داشت که در آینده تداوم داشته باشد. با همه این احوال شایسته است مطالب این کتاب به عنوان ماده خام برای یک تألیف نهایی تلقی گردد. یعنی با ویرایشی تازه و دقیق منتشر شود؛ و حال که انجمن آثار و مفاخر در نظر دارد به این کار شایسته اقدام نماید چند پیشنهاد را با مسئول محترم آن در میان می گذاریم:

۱- با دعوت از جمعی از صاحب نظران تعریف روشنی از این که چه کسی را می توان از مفاخر یا مشاهیر به شمار آورد به دست بدهند. در غیر این صورت تمیز سره از ناسره مشکل است.

۲- این کار به صورت کتاب سال عرضه شود و نه پس از بیست سال. تا هم جمع آوری اطلاعات آسان تر باشد و هم بتوان شرح بیشتر و مبسوط تری از زندگی فرد به دست داد.

۳- حوزه انتخاب را فراتر از حوزه مکانی (ایران) در نظر گیرند و آن را به حوزه فرهنگی زبان و ادب فارسی تعمیم دهند تا بتوان در ارتباط با زبان فارسی تا هند و پاکستان و تاجیکستان و افغانستان هم رفت و در ارتباط با انقلاب اسلامی و اندیشه اسلامی عراق و لبنان و سوریه... را هم مشمول این قاعده دانست. چنان که مثلاً در همین گلزار مشاهیر، روانشاد خلیل الله خلیلی، شاعر افغانی ساکن در پاکستان را جزء مشاهیر فارسی آورده اند و کاری بسزاست.

کلیات سلمان ساوجی اخیراً برای چهارمین بار به تصحیح آقای دکتر عباس وفایی و به سرمایه انجمن آثار و مفاخر فرهنگی به مناسبت هفتصدمین سال تولد این شاعر به چاپ انتقادی رسیده است؛ قبلاً یک بار به همت مشفق و یک بار هم به تصحیح مهرداد اوستا و بار سوم به کوشش ابوالقاسم حالت و احمد کریمی، چاپ انتقادی شده بود، بجز چاپهای سنگی و یا چاپهایی که در خارج از ایران احتمالاً انجام پذیرفته است. البته در این مقاله به کیفیت چاپهای قبلی کاری نداریم.

تا آنجا که مصحح محترم در مقدمه بیان می‌کند این تصحیح بر اساس چهار نسخه خطی و عنایت به نسخه‌های چاپی سابق انجام پذیرفته است و درواقع پایان‌نامه مقطع دکترای مصحح بوده است که زیر نظر آقای دکتر اسماعیل حاکمی انجام گرفته. این دیوان با صحافی نسبتاً خوبی به بازار نه چندان پررونق کتاب عرضه شده است. نگارنده با مروری گذرا بر این کتاب به نکاتی برخورد که نشر آن می‌تواند در هر چه بهتر شدن چاپهای بعدی این دیوان مؤثر واقع شود.

در نگاه اول و به اصطلاح با برانداز کردن کتاب آنچه به عنوان عیب جلوه می‌کند که بر اثر شتابزدگی و عدم دقت کافی در هنگام حروف‌چینی و غلط‌گیری و صفحه‌آرایی عارض این اثر شده است، عبارت‌اند از:

۱- بیت‌ها شماره‌گذاری نشده است، می‌دانیم که یکی از اولین اصول انتشار دیوانهای شعر سنتی، شماره‌گذاری ابیات است تا کار ارجاع دادن برای خواننده و محقق آسان باشد که متأسفانه این چاپ از این زیور بی‌بهره است.

۲- انتخاب حروف نامناسب برای چاپ شعرها، تا به حدی که باعث آزار چشم خواننده می‌شود.

۳- رعایت نکردن آیین سجاوندی که منجر به غلط‌خوانی بسیاری از ابیات شده است، خصوصاً که در حروف‌چینی ابیات هم گاهی رعایت فاصله حروف نشده است؛ مثلاً در بیت‌های ۵/۵ و ۱۲/۱۱ و ۲۱/۱۲ و ۱۲/۱۳ و ۱۳/۱۳ و ۹/۱۷ و ۸/۱۹ و ۸/۲۱ و ۷/۲۴ و ۱/۳۹ و ۶/۴۲ و ۱/۶۹ و ۹/۱۶۰ و ۵/۱۶۳ و ۹/۱۶۴ و ۵/۱۷۰ و ۸/۱۷۰ و ۶/۱۷۱ و ۱۵/۱۷۱ و ۱/۱۷۲ و ۹/۱۷۱ و ۵/۱۷۴ و ۴/۲.

۴- مقدمه بسیار سطحی کتاب به حدی که از تحقیق مختصری که مرحوم رشید یاسمی در حدود ربع قرن پیش انجام داده است تجاوز نمی‌کند.

۵- جای خالی فهرست لغات و ترکیبات نادر در انتهای کتاب.

۶- وجود اشتباهات فراوان چاپی، که اگر یکی دوبار از سر دقت در هنگام حروف‌چینی، غلط‌گیری و ویرایش می‌شد کار تا این حد خراب نبود.

۷- و سرانجام ناتوانی مصحح محترم در درست خواندن متن‌های نسخ خطی و ضعف در انتخاب صورت صحیح بین چند صورت موجود در نسخه‌های مورد استفاده. نگارنده فقط به چند مورد از خطاهای مورد شش و هفت اشاره می‌کند که از مطالعه چند قصیده حاصل شده است؛ نشان دادن اشتباهات کل کتاب نیاز به استقصای کامل دارد که چنین مجالی در اختیار بنده نیست.

صفحه ۳ در مصراع «هرکه رو بر درگهت بنماد کارش شد چو زر» «بنماد» اشتباه چاپی است به جای آن «بنهاد» درست است.

صفحه ۴ در مصراع «باز دارد آنگه به دست دشمنم سر رشته را» «دان» به جای «دارد» درست است.

صفحه ۴ در مصراع «هست دایی بی دوا در جان من از عشق تو» «دردی» به جای «دایی» درست است.

صفحه ۵ در مصراع «غنچه هر برگی که کرد آورد گل بر باد داد» «گرد آورد» به جای «کرد آورد» درست است.

صفحه ۶ در مصراع «آهوی از پشته عدلت می‌رود در کام شیر» حرف «ی» در کلمه «آهوی» زاید است.

صفحه ۷ در مصراع «از گیا هرگز کی آید در جان کارکیا» «جان» خطاست و «جهان» درست است.

صفحه ۷ در مصراع «بلبل دستان سرای، چند باشم بی نوا؟» «سرای» خطاست و «سرایم» درست.

صفحه ۸ در مصراع «تا فشانند برسم کافور باد مشکسا» «سم» خطاست و «شم» درست.

صفحه ۱۱ در مصراع «کز آن رو شاه مرغان شد که خود را کرد کم عنقا» «کم» خطاست و «گم» درست.

صفحه ۱۲ در مصراع «حکیمی نیست حادث خود که درمانی کند درد» «دروا» صحیح است و «دردا» خطا.

صفحه ۱۳ در بیت «شکوفه رنگ شد مویت چو سرو آن به که بُرنایی به رعنائی که بر پیران نریند کسوت دیبا» ضمه روی «برنایی» زاید است زیرا به معنی «برنایی» است نه به معنی «جوانی».

صفحه ۱۶ در بیت «نظام گوهر پرور طبعم به ثنایت در نظم رساند سخنم را به ثریا» «گهر» درست است و «گوهر» خطا، چون وزن شعر را مختل کرده است.

صفحه ۱۶ در بیت «لیک زنان بر عرفات سر کویت صد قافله جان منتظر آواز درآرا» کلمه «درآرا» خطاست و «درارا» درست.

صفحه ۱۷ در مصراع «ما طوف‌کنان بارگاه کعبه بنا را» «بارگه» بجای «بارگاه» صحیح است.

صفحه ۱۹ در مصراع «کشندش بر سر بازار و ریزندش آبرو، رسوا» ضمیر «ش» در «ریزندش» زاید است.

صفحه ۲۰ در بیت «آن ماه، رواگر شبی بنماید به ما در وجه او نهیم دل و جان به رو نما» وزن مصراع اول مختل است، احتمالاً مصراع اول چنین بوده است «آن

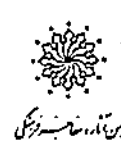
محمد مهیار

کلیات سلمان ساوجی

تصحیح و مقدمه: دکتر عباس وفایی
انتشارات انجمن آثار و مفاخر فرهنگی
چاپ اول ۱۳۷۶

کلیات سلمان ساوجی

به تصحیح و مقدمه
دکتر عباس‌غلی وفایی

ماه، رو اگر بنماید شبی به ما».

صفحه ۲۱ در مصراع «خورشید را که صفت اکسیر کار اوست» «صنعت» بجای «صفت» صحیح است.

صفحه ۲۲ در مصراع «طبع جواد تو محیطی است همه گرم» به این صورت صحیح است: «طبع جواد توست محیطی همه گرم».

صفحه ۲۲ در مصراع «بر خور زرای پیروز بخت جوان که کرد» فاصله بین «پیر» و «واو حرف عطف» و «ز» به معنی از» رعایت نشده در نتیجه درست خواندن مصراع را بر همگان مشکل کرده است، پس درست آن است که مصراع اینگونه نوشته شود «برخور ز رای پیر و ز بخت جوان که کرد».

صفحه ۲۴ در بیت «ازین محیط تلّوح از خروج می طلبی کسی برون نرود جز به کشتی می ناب» «تلّوح» خطاست و «تُلّوج» درست است که در نسخه بدل هم آمده است، «تُلّوج» جمع مکسر «تِلج» به معنی برف است. محیط تلّوج، به معنی دریای برف و اضافه تشبیهی است.

صفحه ۲۵ در مصراع «نجوم کوکبه شاهی که در جمیع امور» «کوکبه» خطاست و «کوکب» درست، کوکب شاهی، اضافه تشبیهی است.

صفحه ۳۰ در مصراع «گرد خیل تنق پرده نشینان سهاست» «سما» به جای «سها» صحیح است.

صفحه ۳۱ در مصراع «گرنهد یک سر موی پای برون از چپ و راست» حرف «ی» در «موی» زاید است و وزن را آشفته می کند.

صفحه ۳۴ در مصراع «سنگها بر سینه کوبان جامها در نیل غرق» کلمه «جامها» به «جامه ها» باید تبدیل شود.

صفحه ۳۴ در مصراع «خدمتی لایق نمی آید ز من بهر نثار» «نثار» خطا و «نثار» درست است.

صفحه ۳۸ در مصراع «هزار نقش برآورد زمانه و نبود» «برآورد» خطا و «برآرد» صحیح است، زیرا وزن شعر دچار اشکال شده است.

صفحه ۳۸ در بیت «که بی ارادت و اختیار قرب دو ماه کمینه بنده شاه از رکاب شاه جداست» به جای «اختیار» «بی اختیار» درست است و نیز روی آخرین حرف کلمه «بنده» یای کوچک قرار گیرد.

صفحه ۳۹ در مصراع «شمه حاصل مشکم است ز زلفت و آن نیز» «مشک» به جای «مشکم» صحیح است.

صفحه ۴۲ در بیت «به خاک بر سر و چشم، سیر، به که به پا که هرکجا که بران پا نهند چشم و سر است» مصراع اول آن آشفته وزن و بی معناست و بنده هم نتوانستم برای آن شکل مقبولی تصور کنم.

صفحه ۴۸ در مصراع «با عود شکر اگر چه ندارد قرابتی» حرف ربط «اگر» باعث آشفتگی وزن شعر است و به جای آن «آر» که مخفف اگر است باید قرار داد.

صفحه ۴۸ در مصراع «از بحر مدح من به ثنابت درین محیط» کلمه «ثنابت» اشتباه چاپی است و «ثنایت» درست است.

صفحه ۵۵ در بیت «ساقی زمان آذر و دوران بهمن است خون زلال رز زلال به زندان آهن است» کلمه «زلال» دوم، زاید است و باید حذف شود.

صفحه ۵۶ در بیت «تا کرده ابر آب دهان را ز دل سپند افتاد راز چ او همه بر کوی و برزن است» حرف «چ» متصل، اشتباه چاپی است، اما در بیت چند خطای دیگر هم وجود دارد، کلمه «سپند» خطاست و «سپید» درست است چون صحبت از برف و زمستان است و مصراع دوم بدین گونه بوده است: «افتاده راز او همه بر کوی و برزن است».

صفحه ۶۶ در مصراع «با یاد ار در آتش سوزنده باشد کسی» که در این صورت وزن آن اشکال دارد، «باشد» خطاست و «شد» درست.

صفحه ۶۶ در بیت «فکر و هوای بشریت کجا و کی در بارگاه وصف هوایت جمال یافت» مصراع اول آن اشکال وزنی دارد.

صفحه ۶۷ در مصراع «رستم حشمت فشرده پای و بیابان گرفت» «فشرده» خطاست و «فشرد» درست.

صفحه ۶۹ در مصراع «باریک تر از مو کمرت را دقیقه ای» «از» خطا و «ز» درست است.

صفحه ۶۹ در مصراع «سرگشته زلف همگی بر کران نهاد» از نظر وزن اشکال دارد و درست آن چنین می شود «سرگشته زلف تو همگی بر کران نهاد».

صفحه ۷۱ در مصراع «قدرت مکن و پایه خود چون قیاس کرد» «مکن» خطا و «مکان» صحیح است.

صفحه ۱۳۷ در بیت مطلع «زنجیر بند زلفت زد حلقه بر در دل خیل خیال ماهت در دیده ساخت منزل» در چاپ مشفق بجای «ماهت» «خالت» آمده که مقبول تر به نظر می رسد.

صفحه ۱۶۰ بیت «به حسنی نازک آمد که زد چون باد با اودم عذار ناز پروردش، به دم آلود گشت از دم» به این شکل، هم از نظر وزن و هم از نظر معنی اشکال دارد. با توجه به نسخه بدل و دو بار حذفی که در بیت اتفاق افتاده شکل صحیح آن اینگونه است «به حدی نازک آمد گل که زد چون باد با اودم

عذار ناز پروردش، به دم آلوده گشت از دم» البته «به دم» چون قید است و به معنی بد سرعت، مطابق بعضی آرا باید سرهم نوشته شود.

صفحه ۱۶۳ در بیت «زهی همچون صدف رایم شرف را صدر تو مولد! زهی چون مملکت را دین خرد آرای تو توأم» دو خطا وجود دارد، اول بین «را» و «یم» به معنی دریا باید فاصله لازم به وجود بیاید تا باعث اشکال در خواندن و فهم بیت نشود؛ و دیگر در مصراع دوم «آرای» خطاست و «با رای» درست است.

صفحه ۱۶۳، در آخرین بیت، در مصراع «تو از قلب سپاه آن روز در میدان رزم آرایی» کلمه «آرایی» خطا است و «آیی» درست.

صفحه ۱۶۴ در مصراع «گهی چون فرقدان تیغ دو پیکر سازد از فرقی» که «فرقی» خطاست و «فرقد» صحیح.

صفحه ۱۶۴ در مصراع «دماغ حاسد فاسد به حال صحت کلی» که ظاهراً «فاسد حاسد» درست تر از شکل ضبط شده است.

صفحه ۱۶۴، در مصراع «نوا از مطربی بشنو که اوراد دلاویزش» بجای «اوراد» «آواز» درست است که در نسخه بدل ها هم آمده است.

صفحه ۱۶۴، در مصراع «زهی نهال قدرت سرو جویبار روان!» «قدرت» اشتباه چاپی است و «قدت» صحیح.

کلیات سلمان ساوجی

به تصحیح و مقدمه
دکتر عباسعلی وفائی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

پارسی سرایان بام ایران

کتاب حاضر شامل آثار و زندگی نامه ۵۸۳ تن از شعرای چهارمجال و بختیاری است. این استان که مردمانش در شجاعت، تیراندازی، سوارکاری، مرزداری، وطن پرستی، دیانت و امانتداری مشهور و معروف بوده و هستند، از لحاظ شعر و ادبیات نیز دارای فرهنگی غنی و پربار می باشد اما به علت کم توجهی و عدم انتشار و یا به علت از بین رفتن بعضی مکتوبات و دواوین آنها از بنیان گزاران شعر و ادب خطه چهارمجال و بختیاری نام و نشان آنچنانی وجود ندارد و آنچه از آثار و هویت شعری این محل بجای مانده مربوط به دوران صفوی و پس از آنست.

در دوران قاجاریه شعرای فراوانی در چهارمجال و بختیاری ظهور نموده که از حمایت مادی و معنوی ایلخانان و حاکمان محلی برخوردار و بعضاً به دربار نیز راه یافته و اشعاری سروده اند، در این دوران تقریباً در هر قصبه و روستای چهارمجال و بختیاری شاعر یا شاعرانی به منصب ظهور رسیده اند و اشعاری در قالب غزل، قصیده، قطعه، مثنوی، دو بیتی، رباعی و غیره سروده و یا به شیوه و زبان محلی روستا و زادگاه خود اشعاری بجا گذاشته اند، شعرای بختیاری به هر دو زبان فارسی و لری بختیاری اشعاری نغز و شیوا سروده اند که فصاحت، زیبایی و لطافت زبان و روح ایللی در اشعارشان متبلور است و تعدادی از آنها هم صاحب دیوان بوده و از معروفیت خاصی برخوردارند.

شعرايي که در این مجموعه معرفی شده اند همه در یک سطح نبوده و میزان توانایی و قدرتشان در شعرسرایی بر یک پایه و رتبت نیست و تعداد اندکی از این شاعران شهرت ملی دارند. یکی از مشهورترین شاعران این خطه عمان سامانی است که سخنوری بوده کامل و عارفی عاقل که آثار او عبارتند از: گنجینه الاسرار، مخزن الدرر، معراج نامه، دیوان غزلیات و قصاید. چند بیتی از گنجینه الاسرار سامانی را در اینجا می آوریم:

کیست این پنهان مرا در جان و تن
کز زبان من همی گوید سخن
این که گوید از لب من راز کیست
بنگرید این صاحب آواز کیست
در من اینسان خودنمایی می کند
ادعای آشنایی می کند
کیست این گویا و شنوا در تنم
باورم یارب نیاید کاین منم
متصل تر با همه دوری بمن
از نگه با چشم و از لب با سخن
خوش پریشان با منش گفتارهاست
در پریشان گویش اسرارهاست

خطاست و «مجال» درست است.
باز همان صفحه و همان قصیده در مصراع «دعای
من به جناب یکان یکان برسان» که «جناب» خطاست
و «جنابش» درست.
صفحه ۱۷۱ در قصیده ای که تحت تأثیر
کمال الدین اسماعیل سروده است و در وصف زورق
است، می گوید

«معدۀ او بگذارند سنگ خارا ز سنگ
لیک آب خوشگوارش بر مزاج آید گران»
که ضبط مصراع اول خطاست و درست آن چنین
است «معدۀ بگذارند سنگ خارا را سبک».

صفحه ۱۷۳، در بیت:
«شیر گردون بیشه گر ز مرغزارت بگذرد
از صفای شیر حوضت شیر آرد در دهان»
که درست مصراع دوم چنین است: «از صفای شیر
حوضت آبش آید در دهان» که اتفاقاً نسخه بدل هم
همین ضبط را تأیید می کند.

در صفحه ۱۷۷، در بیت:
«با محیط دست درپایش جواد او چرا
ابرش ابر آبخور سازد ز دریای عدن؟»
که درست مصراع اول چنین است «با محیط دست و
دریای جواد او چرا»

در صفحه ۱۸۹، در بیت:
«آسمان با سینۀ پر آتش و پستی دوتاه
شد به های های گریان بر سر بیرامشاه»
که در مصراع دوم، «هایهای» درست است.
در همان صفحه، در بیت:

«در میان خاک پنهان چون تواند دیدنش
آنکه نتوانست دیدن کرد مشکین گرد ماه؟»
که ضبط صحیح مصراع دوم چنین است «آنکه
نتوانست دیدن گرد مشکین گرد ماه» و باز هم در همان
صفحه در مصراع «بر سرش روحانیان فریاد و زاری
می کشند» «فریاد و زاری می کنند» درست است.
در صفحه ۴۰۱، بیت:

«باز چون امروز دریایم که فردا بامداد
هر که خواهد جست خواهد یافت در زندان مرا»
ضبط صحیح مصراع اول چنین است: «باز جو امروز
و دریایم که فردا بامداد».

درست است.
صفحه ۱۶۶، در دو بیت:
«به درس آدم تدریس علم الاسماء
به علم احمد و تعلیم علم القرآن»
به پنج نوبت احمد درین سپنج سرای
به چار بالش عیسی برین بلند مکان
در مصراع اول «درس آدم و تدریس...» و در مصراع
چهارم «بر آن بلند مکان» درست است.
صفحه ۱۶۸، در بیت «مدار دور فلک باد در تصرف
تو چنانکه گردش و در تصرف چوگان» مصراع دوم
«گردش گو» درست است.

صفحه ۱۶۸، یکی از قصاید زیبای سلمان با مطلع
«نسیم صبح سلام به دلستان برسان» که به پیروی از
کمال الدین اسماعیل و ظهیر قاریابی سروده، آمده
است، متأسفانه اغلب ابیات این قصیده ضبط نادرست
دارد که در ذیل به برخی از آن موارد اشاره می کنیم:
در بیت «به هم رهیت روان را روانه خواهم کرد
روانه کرد بجائان روان روان برسان» مصراع دومش باید
چنین ضبط شود «روانه کرد به جائان روان، روان
برسان»

در بیت «هزار قصه رسیدست زمن به گوش به گوش
وگر مجال نباشد یکی از آن برسان»
در مصراع اولش «به گوش، بکوش» درست است.
در بیت

«نسیمی از سر زلفش بیار و جان بستان
به پایمرد بگویم به رایگان برسان»
ضبط صحیح مصراع دومش اینگونه است «به
پایمزد، نگویم به رایگان برسان».

همان قصیده صفحه ۱۷۰، بیت «به چرخ گو که
قضیب سمند سلطان را ز دخل سنبه بر دوش کهکشان
برسان» در مصراع اولش «قضیب» خطاست و «قضیم»
به معنی علف و چو ستور، درست است.

صفحه ۱۷۱ همان قصیده، در بیت
«به گرگ عدل تو گفت از پی خوش آمد میش
بدوش بر، بره را بر شبان برسان» شکل درست
مصراع دوم آن چنین است «به دوش بر بره را تا بر شبان
برسان» باز همان صفحه و همان قصیده، در مصراع:
«صبا برای خدا هیچ اگر مجالی افتد» که «مجال»

«مَدَد از خاطر رندان طلب ای دل ورنه

کار ضعیفست، مبادا که خطایی بکنیم»
(حافظ)

هر چند، چنان که زنده یاد دکتر احمدعلی رجائی بخارائی گفته، «نحوه انتخاب کلمات، طرز تلفیق جملات و زیبایی و ابهام بسیاری از تشبیهات، حالتی به اشعار حافظ داده است که اکثر مردم، بی آن که مراد گوینده و مفهوم واقعی شعر را درک کنند، به همان کشش ظاهری سرمست می شوند و عبارات را بر وفق نیت و مقصود خویش تأویل و تفسیر می کنند»^(۱)، همواره آن اقلیت که بدین گونه بسنده گری خرسند نبوده، باعث تأمل و تعمق و تفرس در دقائق و حقائق و باریکیهای شعر حافظ بوده اند و بر شعله بحث و اختلاف بر سر تک تک واژگان و تعبیر لسان العیب و ناهمسانیهایی دستنوشتهای دیوان او، هیمة افزوده اند. ایشان را دل نداده تا برای روشنگری «نکال شب که کند در قدح سیاهی مشک» مشعلهای نیفرورزند و در چون و چندی آن تلخوش که صوفی ام الخبائش خواند» درنگی نکنند و بارها در دیگرسانی موجود دستنوشته در ضبط «قصه» و «وصله» در نیایوزند؛ و تا این مردمان هستند و حساسیت آنان باقی است، طومار اظهار نظرهای تازه و دوباره در عرصه تصحیح دیوان خواجه در نور دیده نخواهد شد.

دیوان حافظ به کوشش هاشم جاوید (و) بهاءالدین خرمشاهی نیز حلقه‌ای است از سلسله نمودهای همین حساسیتها و درنگ ورزیهای متن پژوهانه.

استاد بهاءالدین خرمشاهی - که از سالها پیش بدیشان ارادت می ورزم - از حافظ شناسان کامیاب این مرز و بوماند و حافظ نامه و ذهن و زبان حافظ و چارده روایت و تکنگاشته حافظ ایشان بسی تردید از برجسته ترین آثار حافظ پژوهی سی ساله اخیر به شمار می رود^(۲).

آقای هاشم جاوید هم، چنان که از حافظ جاوید ایشان - که مجموعه‌ای از تأملات و داوریهایی ضبطی و معنائی در دیوان، خواجه است - پیداست^(۳)، با اشعار حافظ از منظر متن شناسی و حساسیت‌های مصححانه و شارحانه آنسی دراز داشته اند و در کنار فضیلت

شاعری^(۴)، فضل پژوهندگی را نیز دارا هستند. این تصحیح تازه دیوان حافظ را شاید به نوعی بتوان حاصل عمر حافظ پژوهانه این دو محقق باریک بین قلمداد کرد و گویا از همین حیث است که ایشان بی غرقه شدن در واخوانش و گزارش نسخه و نسخه بدل - که به جای خویش کاری است درست و ناگزیر - به زمینه‌ای آشناتر، یعنی سنجش هفت تصحیح در خور اعتنای دیوان، پرداخته اند؛ و از یک سو مجالی برای نمایش مهمترین ناهمراهیهای حافظ شناسان بزرگ در قرائت این دیوان شریف - از خلال آن هفت تصحیح - فراهم آورده اند، و از دیگر سو قرائت مختار خویش را از دیوان حافظ فرا نموده اند. هفت تصحیح مبنای این پژوهش، عبارتند از:

(۱) تصحیح بلند آوازه علامه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی.

(۲) تصحیح آقایان دکتر اکبر بهروز و دکتر رشید عیوضی (چاپ یکم، تبریز، ۱۳۵۶ ه. ش.).

(۳) تصحیح استاد زنده یاد پرویز نائل خانلری (چاپ یکم، ۱۳۶۱ ه. ش.).

(۴) تصحیح آقای دکتر سلیم نیساری (چاپ یکم، ۱۳۷۱ ه. ش.).

(۵) تصحیح آقای جلالی نائینی و زنده یاد نورانی وصال (چاپ یکم، انتشارات سخن، ۱۳۷۲ ه. ش.).

(۶) تصحیح آقای امیر هوشنگ ابتهاج، متخلص به «سایه» (چاپ یکم، ۱۳۷۳ ه. ش.).

(۷) تصحیح آقای بهاءالدین خرمشاهی - پرنیاد دستنوشته خلخال (چاپ یکم، ۱۳۷۳ ه. ش.).

آقایان خرمشاهی و جاوید، براساس نگرشی که به تصحیح نخست (یعنی غنی - قزوینی) داشته اند - و ما بدان خواهیم پرداخت - آن را «اساس» قرار داده و دیگر چاپها را با آن سنجیده اند. سپس - آنگونه که از توضیحات درباره روش پژوهش و همچنین، خود کار بر می آید - کمتر با تکیه بر نسخه شناسی و دلائل و قرائن روایتی و بیشتر با اعتماد به پُرسمانیهای بلاغی، معنائی و محتوایی و به دیگر سخن، قرائن درایتی، گاه ضبطی را از نسخه بدلهای برگزیده و به متن برده و ضبط قزوینی - غنی (= اساس) را به حاشیه برده اند. این که پژوهندگان محترم، آقایان جاوید و خرمشاهی، نوشته اند: «ما در این قرائت گزینی استدلالی و انتقادی هم به نقل بها داده ایم و هم به عقل، هم به روایت و هم به درایت» (ص هجده)، اگر چه درستست، نباید مایه این پندار شود که ایشان تفرس و ژرفاوری در

پُرسمانیهای درایتی را همسنگ روایتی گرفته اند، چه باریک بینی و خرده پژوهی در نسخه شناسی اثری چون دیوان حافظ دامنه‌ای فراخ دارد و کاری باریک و طاقت سوزست، و از بُن، این پژوهش (= تصحیح جاوید - خرمشاهی) در خواه چنین پهنارویها و عرصه پیمائیها نیست، بلکه بیشتر به «قرائت گزینی انتقادی» (همان ص) و جنبه درایتی بها داده است.

آقایان خرمشاهی و جاوید، در پیشگفتار تصحیحاتشان بتفصیلی نشی (۵) روش تصحیح و پژوهش خود را توضیح داده اند و این تفصیل - که نشان دهنده درک روشن و صحیح مصححان از ظرافت و اهمیت روش در تصحیح دیوان خواجه است - بستر خوبی برای شناخت و ارزیابی آراء و منش متن شناختی ایشان به دست داده است. به زعم بنده، یکی از پُرسمانیهای که عامه مصححان، ساده - و شاید بدیهی - انگاشته و بی اعتنای کافی از کنارش گذشته اند و بی عیار سنجی، اصلی از آن منتج کرده و به کار گرفته اند، این است که «آیا ضبط «مناسب تر» و «صحیح تر» و «منطقی تر» از لحاظ معنا و بلاغت، لزوماً «اصیل تر» است؟» مع الأسف غالباً بدون جستجوی ژرف برای یافتن پاسخ این پرسش، اصلی را به کار برده اند، بدین صورت که ضبطهای استوارتر و سازگارتر از جهت معنا و جمال شناسی و مانند آن را اصیل تر تلقی کرده و به متن برده اند.

این مطلب آن اندازه میان متن پژوهان و ناقدان ساده و روشن و انکارناپذیر تلقی شده که شاید کسی گمان نبرد بتوان در آن هیچ «ان قلت» و «قلت» افکند؛ ولی در واقع پشتوانه استدلالی نیرومندی ندارد.

در همین تصحیح تازه چند مورد از به کارگیریهای این اصلی مورد مناقشه را بنگریم:

(۱) در کنج دماغ مطلب جای نصیحت

کاین گوشه پر از زمزمه چنگ و ربابست

نسخ عیوضی - بهروز و خانلری و نیساری «کاین حجره» دارند و آقایان خرمشاهی و جاوید در حاشیه رقم زده اند: «گوشه» از آنجا که اصطلاح موسیقی هم هست و با زمزمه، چنگ و رباب ابهام تناسب دارد، بی شک بر حجره ترجیح دارد. (ص ۳۷).

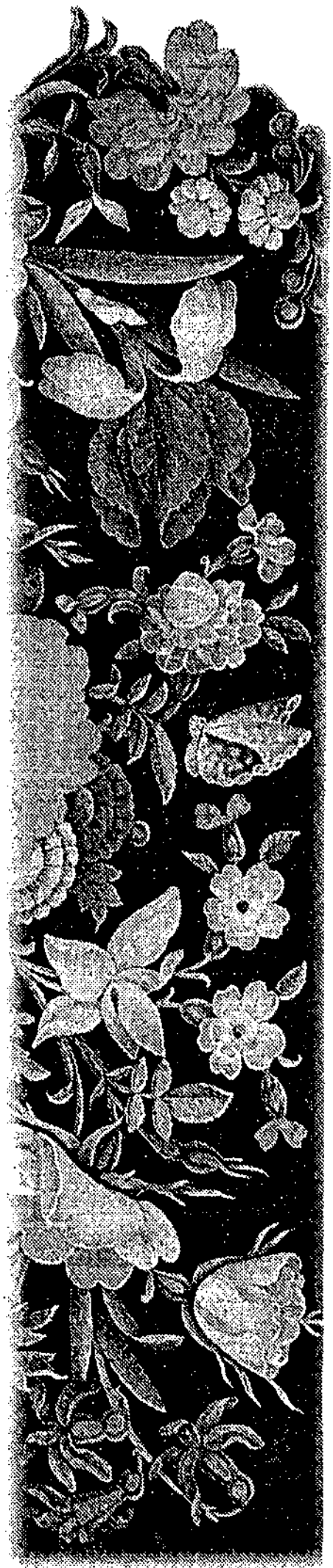
(۲) مرنج حافظ و از دلبران حفاظ مجوی

گناه باغ چه باشد چو این گیاه نرست

نسخ عیوضی - بهروز و خانلری و جلالی - نورانی، «این درخت» دارند و آقایان خرمشاهی و جاوید در حاشیه مرقوم فرموده اند: «... درخت با داشتن «خ»

کرشمه

جادو و طرح و روایتی دیگر

خوشاهنگ نیست. در ثانی «گیاه» با «گناه» جناس دارد.» (ص ۵۲).

۳) آنجا که کار صومعه را جلوه می دهند

ناقوس دیر راهب و نام صلیب هست

نسخ عیوضی - بهروز و خانلری و نیساری و جلالی - نورانی و سایه «ناموس دیر» دارند و آقایان جاوید و خرمشاهی نوشته اند: «با وجود پشتوانه نقلی نیرومند که «ناموس» دارد، وجهی برای ترجیح آن به «ناقوس» به نظر نمی رسد. بلکه ناقوس با توجه به مراعات نظیرش با دیر و راهب و صلیب، انسب است.» (ص ۸۵).

بغرض، اگر همه این صحیح تر و منطقی تر و «انسب» بودن ها، راست آیند، جای این پرسش باقی است که آیا تصرفات کاتبان گاهی نمی توانند واجد این شرایط باشند؟ و اساساً آیا علت دستبرد بعضی کاتبان به متن این نبوده که ضبطی «انسب» به خاطرشان می رسیده و می خواسته اند در جهت په گردانی صورت متن از آن بهره ببرند؟ دیگر به این مقوله نمی پردازیم که فی المثل در همان نمونه سوم چه وجه معقولی می یابیم برای آن که کاتبان ضبط خوش افتاده «ناقوس» را که در کنار دیر و صلیب و راهب کرمشمه جاودانه می کند، دگر سازند و «ناموس» را که فاقد آن سازگاریهای ظاهری است به جای آن بنشانند.

ایضاح درباره همان مورد پیشگفته قلم فرسایی و صفحه پیمائی بسیار می خواهد؛ تا چه رسد به نکته بعدی در منطق تصرف کاتبان و...

در واقع، چنین اختلاف نگرشی در شیوه تصحیح، در کنار اختلاف نظرهای دیگری، چون پُرسمان کدامینگی نسخه اساس و...، دگر سانیهای بنیادینی در نتیجه کلی کار ویرایش و آرایش اثر می آفریند. شاید جدی ترین صاحب دگر اندیشی صاحب این قلم نسبت به آراء پژوهندگان ارجمند این ویراست، آقایان خرمشاهی و جاوید، موضوع برتری دستنوشته دیوان حافظ مورخ ۸۲۷ ه. ق.، مشهور به نسخه خلخال، باشد بر برخی از دیگر دستنوشتههای قدیم و معتبر این کتاب.

تفصیل این انگاره ترجیح را استاد خرمشاهی پیشتر در مقدمه تصحیح تک نسخه ای شان (چاپ یکم) و همچنین در مقاله «حقیقت ستیزی مؤدبانه» (چاپ شده، نخست در نشر دانش، و سپس در در خاطره شط) باز گفته اند و این بنده نیز شمه ای از داوری و رأی خویش را درباره ترجیح برخی دستنوشتههای دیگر بر نسخه خلخال - از جمله دستنوشته مورخ ۸۱۳ ه. ق.، محفوظ در ایا صوفیه، که به زعم من ترجیح مسلم بر

بیشترین دستنوشتهها، از جمله خلخال، دارد در مقاله ای انتقادی که درباره چاپ تک نسخه ای ایشان نوشته، به حضورشان تقدیم کردم و در مقدمه چاپ دوم آن اثر مورد تشویق و نواخت استاد قرار گرفت، درج کرده است. این نوشتار، جایگاه مناسبی برای تفصیل و توضیح و درج دقائق آن اندیشه و نظر نیست، تنها از این حیث که آقایان خرمشاهی و جاوید در مقدمه دیوان مورد بحث ما (ص پنج و شش)، نوشته اند: «فی الواقع نسخه خطی دیوان حافظ مکتوب به سال ۸۲۷ ق. که به نام مالک و مصحح نخستین آن، شادروان عبدالرحیم خلخال، به خلخال معروف است و دو چاپ حروفی و یک چاپ عکسی از آن به عمل آمده است، از بسیاری از نسخه های خطی و قدیمتر همین دیوان از جمله نسخه مکتوب به سال ۸۱۳ ق و ۸۰۵ ق... و چندین و چند نسخه کهن و شناخته شده دیگر، روایتاً و درایتاً مضبوط تر و منقح تر یعنی اصیل تر و صحیحتر و کم غلط تر است» و علی الخصوص ازین رو اعتقاد یافته اند که «متن مصحح شادروانان قزوینی - غنی، من حیث المجموع بر همه متون مصحح چاپی دیگر (جز بر متن سایه) برتری دارد و این قولی است که اکثریت قریب به اتفاق حافظ پژوهان، در این نیم قرن اخیر و بیشتر، برآنند» (ص هجده)، شایسته می دانم که عرض کنم: آنچنان که از نقد روایتی - درایتی دستنوشته خلخال استفاده کردم، این دستنوشته را در میان دستنوشتههای اقدم از نیمه سده نهم، دستنوشته متوسطی باید دانست با چند حسن و امتیاز؛ از جمله مرتب و نسبتاً کامل بودن.

توضیح این که برخی از این دسته دستنوشتهها - که همانا نسخ اقدم دیوان حافظ بشمار می روند - از لحاظ کمی نقصهای قابل توجهی دارند و از دیوان غزلیات حافظ - که با کم و زیاد، به توافقی نسبی محققان، حدود پانصد غزل دارد - غزلهای بسیار و گاه افزون بر نصف دیوان را فاقدند؛ همچنین بعضاً از جمله دستنوشته ۸۱۳ ه. ق.، محفوظ در ایا صوفیه - که بدان اشارت رفت - از لحاظ ترتیب و نظم غزلها، کاستی و ضعف فراوان دارند و این همه به پندار راقم این سطور، قدری معلول آنست که در آن ایام، نسخ کامل و مرتب و منظم و متشکل دیوان حافظ، کمتر رواج یافته بوده است.

باری، دستنوشته خلخال از این منظر - و شاید به تعبیری فراخ دارانه، از دیدگاه کتاب آرانی - در میان نسخه های اقدم دیوان بسیار مقبول و ستودنی است و از قدیمترین نمودارهای ترتیب یافتگی و جمع اشعار

جویا جهان بخش

دیوان حافظ

به کوشش: هاشم جاوید - بهاء الدین خرمشاهی

نشر و پژوهش فرزانه

چاپ اول، ۱۳۷۸

خواجه است. در مقابل دستنوشته ۸۱۳ ه. ق. محفوظ در ایا صوفیه از لحاظ قدمت ضبطها سخت در خور نگرش است و در برخی ضبطها که «دشوار» و ویژه دارند یا به تعبیری وام کرده این کمترین از نظامی و سپس حافظ، «خلاف آمد عادت»^(۶) هستند، هماوانی‌های قابل اعتنائی با برخی نسخ قدیم دیوان که از دستنوشته خلخالی به روزگار خواجه نزدیکترند، دارد. گمان می‌کنم افق جدیدی که مرحوم خانلری در برخی مقالات و تصحیح تک نسخه‌ای قدیمش از برخی غزلهای خواجه^(۷) پیش چشم حافظ پژوهان گشود و انتقادات سودمند ولی سخت درایت مدار علامه فقیه سیدمحمد فرزنان و آنگاه پاسخ کمی تند خانلری را در پی داشت^(۸)، شناخت نسلی قدیم تر و مضبوطتر از دستنوشته‌های دیوان حافظ بود که زنده یاد استاد مینوی عقیده داشت شعر سخته تر و زیباتری از حافظ ارائه می‌کنند^(۹) و هر چه باشد، روایتشان متضمن نوعی خشونت بارز نسبت به روایتهای تلطیف شده‌ای است که در نسخه‌های مرحومان پژمان و انجوی و جز ایشان خوانده‌ایم و حتی پسندیده، نه می‌خواهم و نه این مجال را می‌یابم که در اینجا از ترجیح ضبط «وصله / وصلت» بر «قصه» (در مصراع: شبی خوش است بدین وصله / وصلت / قصه‌اش دراز کنبد)، و مانند آن، سخن بگویم^(۱۰)؛ ولی در یک نظر به نکته‌ای توجه می‌دهم و آن این که چرا اکثر دستنوشته‌های اقدم حافظ‌گاهی در یک ضبط که بظاهر خشن و کم ملاحظت است یا به تعبیری مناقشه پذیر^(۱۱) «حافظانه نیست»، همداستان می‌شوند و یکباره صورت لطیف و بظاهر موجه آن ضبط از دستنوشته‌های متأخرتر سر در می‌آورد؟

در این باب سخن بسیارست و تنها در توضیح همین دقیقه می‌توان و باید مقاله‌ها نوشت و نباید این منطقی استوار متن شناختی را از یاد برد که - با احراز شرائط معمول - ضبط دشوارتر برترست.

این از اصولی است که متن شناسان باریک بین بدان بها داده‌اند و آقای دکتر جلال خالقی مطلق در تصحیح شاهنامه با قرائت شخصیشان از این اصل، مرعی داشته‌اند و پاره‌ای از روشنگریا پیرامون آن را در مباحثه قلمی آقای دکتر علی رواقی و ایشان بر سر تصحیح شاهنامه می‌توان دید.^(۱۲) این همان اصلی است که آقایان خرمشاهی و جاوید، روایتی از آن را، از مرحوم استاد دکتر عباس زریاب خونی استفاده نموده و تلقی به قبول کرده‌اند؛ چنان که جانی نوشته‌اند: «... طبق یک اصل روش شناختی که شادروان استاد زریاب خویی مطرح کرده‌اند، قابل انتظار است که کاتبان و رونویس کنندگان، کلمه مهجور و نامأنوس و دیرپا را به مأنوس و مفهوم و زودیاب تبدیل کنند» (ص ۶۷) و همچنین جای دیگر: «طبق یک اصل مهم روش شناختی که شادروان عباس زریاب خونی پیشنهاد کرده،

کاتبان، کلمات غریب یا مهجور یا قدیمتر را به کلمات مأنوس تر یا جدیدتر تبدیل می‌کنند» (ص ۱۳۲). چنان که از سابقه بحث در تصحیح متون فارسی و به ویژه شاهنامه معلومست، این منطق که مقبول مرحوم زریاب نیز افتاده، پیشینه‌مندتر از اینهاست و - که می‌دانند - شاید از اصول مصححان عهدین در سده‌های میانه، و یا حتی قدیم تر باشد. بر این منطق، مزید می‌توان کرد که ای بسا کاتبان یا سواد و باذوق، ضبطهای «ارجح» را به جای «ارجح» و «ارجح» را به جای «مرجوح» - به ویژه از نظر بلاغی و جمال شناختی - می‌نشانده‌اند. راستی شگفت و بی بنیاد نیست که همواره بگوئیم این ضبط چون «درست تر» است از فردوسی است، یا چون «فصیح تر» است از حافظ است؛ یا چون رجحان آن دیگر ضبط هویدا شد، همانا از سعدی یا نظامی است؟! راستی نمی‌توان گمان - بلکه: باور - کرد که گاه جرقه‌ای در ذهن کاتب زده شود که به ذهن ما خطوط نکرده باشد؟! آیا تاریخ امثال این رخداد را گزارش نکرده؟ و آیا از آنهمه کاتبان دانشور و فاضل و مفضل که در «ترقیمه»‌های نسخ نامشان را می‌بینیم و آنهمه وراق و رونویسگر که خود خداوندگار مؤلفات فراوانند، خبری به ما نرسیده؟!^(۱۳)

از همینجا، از یکسو شش پایگی اصل قراردادن ادله درایتی و بلاغی و جمال شناختی را در تصحیح متون - چنان که بسیاری کرده‌اند و می‌کنند -، در می‌یابیم و از دیگر سو، پیچیدگی کار تصحیح را و ماندگی آن را به «غیب گوئی»^(۱۴) و این که مصحح چقدر باید محتاطانه و دست به عصا راه رود و در تغییر و تبدیل و تصرف برخورد سخت بگیرد تا کار صبغتی عالمانه بیابد «مینوی»‌ها و «یزدگردی»‌ها چه کشیدند و چه مایه رنج بردند و خون دل خوردند تا «کلیله و دمنه» و «نقشه المصنوع»‌ها به بار بنشینند و باز به ذروه صحت و مقصد اعلیٰ نرسیدند و علامه فرزنان بر صفحه عنوان کلیله مینوی که به اجتهاد خود اصلاح و تحشیه کرده بود، سخن حافظ را دستمایه و دستاویز ساخت که: «... لیک این هست که این نسخه سقیم افتادست»^(۱۵)! پردهور نیفتیم... آقایان خرمشاهی و جاوید در مصداق جونی همان نظری که از قول زنده یاد زریاب آورده‌اند (نیزنگر: ص هفده) و بدین عنوان که «کاتبان خود آگاهانه و یا ناخودآگاهانه، ضبط مأنوس (جدیدتر) را جانشین ضبط غریب (کهن تر) می‌کنند، نه بالعکس»، نوشته‌اند: «یعنی «کاوین» را به «کابین» و «ساروان» را به «ساریان» تبدیل می‌کنند، نه بالعکس. مثال دیگر در این مورد کاج / کاجکی، در برابر کاش / کاشکی است.» (همان ص).

این نگرش مبتنی است بر این پیشفرض که لزوماً «کاوین» و «ساروان» و «کاجکی» برای کاتب، غریب و به ترتیب - از «کابین» و «ساریان» و «کاشکی»

نامأنوس تر بوده‌اند و در سیر زبان فارسی، کهن تر بشمار می‌روند. چنین پیشفرضی هم مستلزم نادیده گرفتن بحثهای گونه شناختی است و به تعبیر دیگر از این منظر، «گونا گونی»، تنها به «خط طولی» تاریخ زبان فارسی محدود می‌شود و در «خط عرضی» مطرح نمی‌گردد.

زبان فارسی، از دیر باز تا کنون، نه تنها در برشهای طولی انواعی داشته، در زمان واحد، گونه‌های مختلفی را دارا بوده که از حیث دستور و واژگان و پسندهای بلاغی، دیگرسانیهایی بنیادین داشته و دارند و هیچ مستبعد نیست همانقدر که «کابین» برای کاتبی در اصفهان قرن نهم آشنا بوده باشد، در سمرقند یا خجند برای کاتبی غریب و نامأنوس و از این رو کاتب خجندی ریخت «کاوین» را که - فرضاً در گونه زبانی وی مأنوس تر بوده - بدل «کابین» ساخته باشد.

در اینجا مفهوم اصل راست آمده و ضبط «دشوار» تر و «مهجور» تر به «ساده» تر و «معمول» تر تبدیل شد؛ ولی «ساده» و «معمول» یا «دشوار» و «مهجور» بودن، در این ساخت، بکلی یسبی و از یک گونه زبانی به گونه دیگر متغیر است و دستنوشته‌های دیوان حافظ یا متون دیگری مانند آن، در بلاد مختلف و حالات گوناگون کتابت می‌شده‌اند: واژه‌ای که در یک حوزه مهجورست، در حوزه دیگر رایج می‌باشد و لفظی که جانی بعدها مستعمل شده، در جای دیگر پیشترها از یاد رفته و...

از همین حیث بود که دکتر علی رواقی - بدرست - بر شیوه دکتر جلال خالقی مطلق در تصحیح شاهنامه خرده گرفت و نشان داد مطلقاً «کاول» را کهن تر از «کابل» پنداشتن و «گوسپند» را دشوار تر از «گوسفند» انگاشتن، پذیرفته نیست.^(۱۵)

شاهد مؤید ما در این مقام، خود، این نکته است که اگر بپذیریم بخشی معتابه از دیگرسانیهایی دستنوشته‌های دیوان خواجه، از همین غرابت یا عدم غرابت‌ها و مأنوس گردانی‌ها برخاسته است، با توجه به

آن که در فاصله کوتاه سه چهار دهه اینهمه دیگر سانی فراهم آمده و زبان فارسی در خط طولی ممکن نیست چنین دگرگونیهای ژرف و گسترده‌ای در این فاصله سی چهل ساله به خود دیده باشد، باید ناهمگونیهای اساسی را در قلمروی فارسی در زمان واحد بپذیریم و به نسبت غرابت‌ها و دشواریها نیز تن دهیم.

مصطحان و متن پژوهان که در این عرصه لغزیده‌اند، معمولاً زمان و دریافت خویش را ملاک این سنجش و نسبت قرار داده‌اند.

به همین می‌ماند، داوری بر بنیاد دریافت‌های بلاغی اینزمانی که در تصحیح متون قدیم حقیقتاً لغزش آفرین است، زیرا بی‌تردید معاییر بلاغی در زمانهای مختلف مختلف‌اند^(۱۶).

مصطحان محترم آنجا که درباره دگرسانی «شایسته / مستوجب» در مصراع «ای بسا خرقة که مستوجب آتش باشد»، نوشته‌اند: «با آنکه «شایسته» ی فارسی خوشاهنگ‌تر و با آتش همخوانتر است اما «مستوجب» یک نوع تنبیه و مکافات را می‌رساند که شایسته نمی‌رساند.» (ص ۲۰۶)، شاید به همین دام گرفتار آمده‌اند؛ زیرا که لزوماً بار معنایی این دو واژه و حوزه احساسی شان، به فرض صحت آن داوری برای این زمان، در ششصد هفتصد سال پیش ازین نیز چنین نبوده.

در مصراع «بر این رواق زبرجد نوشته‌اند به زر» هم که نسخ خانلری و نیساری و سایه «برین (= بر این)» و قزوینی «بدین» داشته، «بر این (= برین)» را اختیار کرده و نوشته‌اند: «این ضبط بر ضبط قزوینی (بدین رواق) ترجیح دارد. زیرا نکته و حدیث و شعر و شعار و غیره را بر چیزی می‌نویسند، نه به چیزی.» (ص ۲۳۳).

هر چند با غایت این داوری - یعنی ترجیح «برین» بر «بدین» - همداستانم ولی نفس و فرایند داوری را از همان جنس پیشگفته می‌دانم که بیشتر بر بلاغت اینزمانی تکیه دارد و به معانی و کاربردهای گوناگون و رنگارنگ «به / بد» در فارسی قدیم - خاصه تا سده دهم، و به طور اخص تا سده‌های هفتم و هشتم - عنایت کافی مبذول نمی‌نماید. از اصولی اصیلی که مصطحان دیوان حافظ و ناقدان آن، پیرامونش گشته‌اند و بدان توجه داده، یکی آنست که - قاعدتاً و چنان که از جنس و فصلی برخی دگر سانیهای دستنوشته‌های دیوان به ذهن خطور می‌کند - خواجه رندان جهان‌گاه در شعر خود تصرفی می‌کرده و اصلاحی می‌نموده و لفظی یا مصرعی را بدل می‌ساخته.

در مقبولیت این اصل و اصالت آن گفتگویی نیست ولی در کاربرد و وجهه عملی‌اش گفتگوهاست؛ چرا که تمیز این که کدام دگرسانی، حاصل بازنگری خود حافظ است، بس دشوار و در هاله‌ای از ابهام است.

آقایان خرمشاهی و جاوید در مقدمه مرقوم

فرموده‌اند: «... حافظ شعر خود را ویرایش می‌کرده است، مثلاً «بنت العنب» را به «آن تلخوش» تبدیل می‌کرده است. یا «با دوستان تلطف با دشمنان مدارا» را که در بعضی از قدیمترین و اصیلترین نسخه‌های خطی دیده می‌شود، به «با دوستان مروت با دشمنان مدارا» تبدیل کرده است، یا «به بند و دام نگیرند مرغ دانا را» به «به دام و دانه نگیرند مرغ دانا را» تغییر داده است که صنعت تر است و تبدیل به احسن است یا فی المثل: «حکایتست که عقلش نمی‌کند تصدیق» را به صورت «تصور است که عقلش نمی‌کند تصدیق» اصلاح کرده است.» (ص پانزده).

از سیاق سخن بر می‌آید که نویسندگان محترم، نمونه‌ها را نه بر سبیل طرح فرض و مفروض، بلکه به عنوان نمونه‌های راستین بازنگریهای حافظ آورده‌اند که البته - بمانند داوری‌شان حول «وصف رخساره خورشید زخفاش مهرس» (ص ۲۵۳) - پذیرفتنی نمی‌نماید و دست کم این بنده، در محدوده آگاهیهای اندک خویش، از اثبات چنین نسبتی ناتوان است؛ ولی نفس این که پژوهندگان ارجمند بدین اصل اصیل انعطاف آخرین عنایت کرده‌اند و آن را رکنی از بنای نگرش مصطحان‌شان به اشعار حافظ ساخته‌اند، ارج نهادنی است.

به هر روی، اکثر حافظ پژوهانی که برخی دگرسانیها را نتیجه دستبرد و بازبینی و بازنگاری خود حافظ دانسته‌اند، این اصل را محمل توجیه وجود ضبطهایی کم تراش و درشتناک خواسته‌اند که در دستنوشته‌های اقدم یافت شده و این اگرچه از نظر مفهومی درست می‌باشد، از دیدگاه مصداقی اشکال خیز است. شاید بی‌پروترین حافظ پژوه در حکم به چنین مواردی آقای علی محمد رفیعی باشند در تصحیح خودشان^(۱۷) که مع الاسف این جنبه پژوهش ایشان هم بر مبانی مقبول متن شناختی استوار نمی‌گردد. هرچند در اصول پژوهش آقایان خرمشاهی و جاوید، مانند این که «جمله یا عبارت هر چه طبیعی‌تر و دستوری‌تر باشد، احتمال صدورش از حافظ بیشتر است» (ص چهارده) یا «تلفظ عادی و طبیعی کلمات، به شرط آنکه وزن شعر اجازه بدهد، بر تلفظ تغییر یافته بی‌دلیل، ترجیح دارد» (ص پانزده)، مناقشه‌هایی رواست، ولی روی هم رفته آیین مئدی کار را باید ستود. برخی حافظ پژوهان معاصر چون آقای دکتر سلیم نیساری (در مقدمه‌ئی بر تدوین غزلهای حافظ) و استاد سایه (ابتهاج) (در پیشگفتار حافظ به سعی سایه)، حتی انکارناپذیر بر گردن فرهیزش تصحیح دیوان خواجه و آیین مند شدن آن دارند. هر چند با شیوه و حاصل بررسی آقای علی محمد رفیعی موافقت زیادی ندارم، از مقدمه ایشان هم بر تصحیح خودشان^(۱۸) باید یادکرد که حکایتگر بهائی است که به روشمندی در تصحیح

شعر حافظ داده‌اند.

تصحیح آقایان خرمشاهی و جاوید هم از حیث ابتناء بر آیین مئدی ویژه چشمگیرست و البته میزان بر صواب بودن روش و کامیابی در اجرای آن بحثی دیگرست و جای دیگر نشیند. طبعاً چنین بحثی را در نقد مورد به مورد تصحیح و قرائت گزینی آقایان جاوید و خرمشاهی باید دنبال کرد که ما در اینجا، به عنوان نمونه، به چند مورد از آن می‌پردازیم.

(۱) شکفته شد گل حمرا و گشت بلبل مست

صلای سرخوشی ای صوفیان باده پرست
نسخ خانلری و نیساری و جلالی - نورانی و سایه دارند: «وقت پرست». مصطحان مرقوم فرموده‌اند: «حافظ «وقت شناس» دارد، اما وقت پرست ندارند. اما به هر حال ضبط مقبولی است. به ویژه آنکه پشتوانه نقلی خوبی هم دارد. و وقت پرستی و اغتنام فرصت از معانی و مضامین مأنوس شعر حافظ است.» (ص ۶۰) همانگونه که خود گفته‌اند «وقت پرستی... از معانی و مضامین مأنوس شعر حافظ است»، پس چرا «حافظ... وقت پرست ندارد»؟ اگر بدین معناست که در شعر حافظ جز اینجا این واژه به چشم نیامده، البته دلیل مقبولی نیست؛ چرا که همه بزرگان ادب حتی صاحب مثنوی و خداوندگار شاهنامه نیز واژه‌هایی با «چند آمد»^(۱۹) اندک و حتی یک بار کاربرد دارند و ...

به پندار بنده، صفت «وقت پرست» برای «صوفی» ای که حافظ می‌گوید و به تعبیر قدما^(۲۰) «ابن الوقت» است^(۲۱) و «وقت» را مغتنم می‌دارد، جداً مناسب است و «وقت پرستی» با اغتنام وقت و ابن الوقت بودن تناسب بیشتر دارد تا «وقت شناسی». وقت نزد صوفیان «حالی که بر بنده غالب است و به گذشته و آینده تعلق ندارد، و آنچه بر بند وارد می‌شود و در او تصرف می‌کند و بنده به حکم آن از خوف یا حزن یا فرح رها می‌شود»^(۲۲) است و می‌بینیم که این معنا چه مایه مستعد «وقت پرستی» صوفیان است - یعنی مترصد «وقت» بودن. گذشته از همه اینها، راستی، «صوفیان باده پرست» را چه می‌شود؟!

(۲) عاشقی را که چنین باده شبگیر دهند

کافر عشق بود مگر نشود باده پرست
نسخ عیوضی - بهروز و خانلری و جلالی - نورانی دارند: «عارفی را که چنین ساغر شبگیر دهند». نیساری هم در آغاز مصراع «عارفی را» دارد. مصطحان گرامی نوشته‌اند: «سرپای غزل عاشقانه است و هیچ کاری با عارف ندارد و «عاشقی را» البته بهتر است.» (ص ۶۲).

می‌نویسم: اگر بیت بعدی (یعنی: برو ای زاهد و بر دُرْدکشان خرده مغیر/ که ندادند جز این تحفه به ما روز الست) را، ادامه سخن همان دلبر «زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست / پیرهن چاک و غزلخوان و

صراحی در دست» بدانیم، خالی تر از تناسب نیست که دلبر شوخ شیرین کار که خواجه را واجد مشرب زهد و دیانت قلمداد می‌کند، وی را - بجد یا طنز - «عارف» نیز بنامد و راستی کاربرد لفظ «عارف» یا «صوفی» یا... با عاشقانه‌گی یک غزل منافاتی ندارد. تناسب «عارف» آنگاه دو چندان می‌نماید که واژگان «کافر» و «باده پرست» را در تقابل با آن، در همان بیت ملحوظ کنیم. افزون بر آن «عاشق» در بیت پیشین (یعنی: سر فرا گوش من آورد به آواز حزین / گفت ای عاشق دیرینه من خوابت هست) هم آمده و تکرار لفظ از لطف سخن می‌کاهد.

۳) در نمی‌گیرد نیاز و ناز ما با حسن دوست

خرم آن کز نازنینان بخت برخوردار داشت مصححان دانشمند نوشته‌اند: «همه نسخه‌ها همین ضبط را دارند. آقای محمود رکن بر آنند که نیاز متعلق به عاشق / عاشقان و ناز و حسن متعلق به معشوق است. لذا اینها را نمی‌توان مترادف به کاربرد و هر دو یا هر سه را به عاشق / عاشقان نسبت داد. به نظر می‌رسد حق با ایشان است. اما چون پشتوانه نقلی - ولو در حد یک نسخه - ندارد، حق نداشتیم متن را تغییر بدهیم. قرائت قیاسی و پیشنهادی ایشان چنین است: در نمی‌گیرد نیاز ما و ناز و حسن دوست» (ص ۱۰۴). می‌نویسم: گمان می‌کنم نسخه‌ها در حفظ «لطف سخن حافظ» امین بوده باشند و حافظ هم «ناز» و «نیاز» را نه مترادف، بلکه با آگاهی از همان تقابلی معنایی ویژه‌شان آورده باشد.

خواجه می‌گوید که هر تیر تدبیر که از سرینجه عشق گشوده، ناکار گشته و چه «ناز» و چه «نیاز» در جلب محبوب مؤثر نیفتاده است.

ضمناً دانستنی است منطقی رفتار عاشقانه در سراسر تاریخ ادب فارسی یکسان نبوده و یک عاشق بر چکاد غزل عراقی، در تغزل سبک خراسانی این لطف و ظرافت رفتار را ندارد و اصلاً در غزل اصفهانی (/ هندی) اینقدرها کشته مرده معشوق نیست! از این رو نباید با تغزل فارسی با نگاهی قالبی مواجه شد.

۴) من اگر نیکم و مگر بد تو برو خود را باش

هرکسی آن درود عاقبت کار که کشت مصححان گرامی، درباره ضبط نسخه‌های عیوضی - بهروز و خانلری - که «خود را گوش» بوده، نوشته‌اند: «این ضبط خالی از وجاهت و وثاقت نیست»؛ و درباره ضبط نسخه جلالی - نورانی - که «خود را گوش» بوده - «این ضبط هم بی‌وجه نیست.» (ص ۱۰۶).

می‌نویسم: وجهی‌ترین و موثق‌ترین ضبط از این میان همین «خود را گوش» است. نمی‌دانم نخستین بار چه کسی این قرائت را مطرح ساخته، ولی مسلماً مرحوم استاد مجتبی مینوی در حاشیه کلیله و دمنه (در یکی از دو قرائتی که برای این بیت آورده) از پیشگامان است.^{۲۳} مرحوم استاد نورانی وصال در مقاله‌ای در گلچین^{۲۴}

صحت این ضبط را مورد تشکیک قرار داد و دکتر علی رواقی در پاسخی مستدل - که مورد پسند خود مرحوم نورانی هم واقع شده بود - در همان مجله^{۲۵} درباره صحت و اصالت این ضبط و مشتقات مصدر «گوشیدن» داد سخن بداد. شاید مرحوم نورانی پس از آن گفتگوی قلمی، این ضبط را برای متن مصحح خود اختیار کرده باشد.

به هر روی، ضبط «خود را گوش» (از گوشیدن) در اوج آرکائیزم (archaism) متنی چون دیوان حافظ است و بنابر گوهر همان قاعده که مصححان محترم دیوان از مرحوم زریاب استفاده کرده‌اند، سخت برگزیدنی.

۵) مگر می‌فروش حاجت رندان روا کند

ایزد گنه ببخشد و دفع بلا کند مصححان محترم، با توجه به این که عیوضی - بهروز، خانلری و جلالی - نورانی «دفع وب» ضبط کرده‌اند، نوشته‌اند: «... جای قی و اسهال و حصه و وب در غزل آن هم در مطلع غزل نیست. حتی اگر ثابت شود که شراب دافع وب است، جای آن در تحفه حکیم مؤمن است نه در صدر غزل حافظ...» (ص ۲۴۰).

می‌نویسم: اینگونه دآوری از پایگاه این ارجمندان بدور یاد! چه یادآور شیوه دآوری احمد شاملو در باب «جان جهان / جان و جهان» است.^{۲۶}

حاجتی نمی‌بینم درباره واژه «وبا» در این جایگاه روشنگری کنم؛ زیرا استادم، دکتر علی رواقی در نوشتاری به نام «شب تاریک و بیم موج و...» در این باب داد سخن داده‌اند^{۲۷} و از آنجا معلوم می‌توان کرد که «وبا» در اینجا اعم از باعث قی و اسهال... است و کار زنده‌یاد خانلری و برخی دیگر مصححان اختیارگر این ضبط سنجیده‌تر از آن بوده که وانموده شده.

۶) بخت حافظ مگر از این گونه مدد خواهد کرد

زلف معشوقه به دست دگران خواهد بود عیوضی - بهروز و خانلری و نیساری و جلالی - نورانی «مدد خواهد کرد» ضبط کرده‌اند و مصححان گرامی این تصحیح چنین دآوری نموده‌اند: «ضبط قزوینی درست‌تر است. با مدد فعل کردن می‌آورند. طالع اگر مدد کند دامنش آورم به کف. در بیت دیگر خواجه: بخت از مدد دهد که کشم رخت سوی دوست خواجه خواسته است از موسیقی کلام مدد و دهد و بخت و رخت گونه‌ای هماهنگی ایجاد کند و گرنه اینجا هم مدد کند می‌گفت.» (ص ۲۶۸).

می‌نویسم: اولاً، چنان که خود شاهد ناقض را آورده‌اند، با «مدد» هم «کردن» به کار می‌رود و هم «دادن»؛ و از این رو استدلال «با مدد فعل کردن می‌آورند»، مفید حصر نیست. ثانیاً، در «طالع اگر مدد کند...» هم می‌بینیم که حافظ «ت» (ad) را در پایان هر دو کلمه به هماهنگی آورده. ثالثاً اگر می‌گفت: «بخت از مدد کند که کشم رخت سوی دوست» باز هماهنگی «ت» (ad) در پایان دو کلمه - و نیز شاید یک کاف افزون‌تر در سماع کافها! - حاصل می‌شد.

باری برخی ممیزات روش تصحیح آقایان جاوید و

خرمشاهی، خاصه برای دیوان حافظ، بسیار سودمند و کارآمد است.

«تصحیح تفسیری»^{۲۸} از انواع تصحیح است که در آن مصحح «باید هم اصول روش خود را شرح دهد و هم دست کم در موارد مهم، چرایی‌های درستی یا نادرستی ضبطی را که سبب گزیدن آن در متن یا افکندن آن از متن بوده‌اند برشمارد».^{۲۹}

تصحیح آقایان جاوید و خرمشاهی گونه‌ای تصحیح تفسیری است که در آن در مواردی که به نظرشان مهم بوده، علت رد یا قبول ضبط‌ها را توضیح داده‌اند و امید داریم قلمی را که برای این تصحیح و قرائت‌گزینی انتقادی (و تفسیری) برداشته‌اند، بر زمین نهند و جامع تفاسیر قرائت‌گزینانه مطرح شده حول دیوان حافظ را که از وزانتی برخوردارند، ترتیب دهند؛ زیرا، طی چند دهه اخیر در مجلاتی مانند یغما، سخن، نشر دانش، آینده، کلک، گلچرخ، اینه پژوهش و...، تفسیرهای قرائت‌گزینانه خوبی درباره ضبط‌های حافظ ارائه شده که خبست این تفاسیر و تفاسیل با شیوه‌ای یکدست و دانشمندی در ذیل دیوان جای‌گیر شوند تا کار بر ناقدان و مصححان و شارحان و خوانندگان ژرفا طلب آسان شود.

شاید این کتاب از وجهی یادآور کتابهایی استدلالی باشد که فقیهان مسلمان در شاخه «خلاف» رقم زده‌اند و در آنها اختلاف آراء فقیهان و ارباب مذاهب را در پُرسش‌های ریز و درشت فقهی باز نموده و عیار سنجی و ارزیابی کرده‌اند.

»

از نکات جالب تصحیح آقایان خرمشاهی و جاوید آنست که در پی همداستانی تصنی نبوده‌اند و عاقبت هم جایی هست که توافق نکرده باشند:

ساقی و مطرب و می‌جمله مهیاست ولی

عیش بی‌یار مهتا نشود یار کجاست در حاشیه نوشته‌اند: ضبط قزوینی «مهتا» ایه جای «مهتا» است و یکی از دو مصحح حاضر (هاشم جاوید) بر آن است که همین ضبط قزوینی درست است...» (ص ۲۷).

این به پندار صاحب این قلم نمودی مبارک از طبیعی بودن همکاری و برکناری‌اش از تصنع و تکلف است: راستی مگر ممکن است دو مصحح در تصحیح متنی چون دیوان حافظ، هیچ اختلاف نظری نداشته باشند؟

مقدمه فاضلانه این تصحیح فوائد و اخبار نگرستی مختلفی در بر دارد.

از اخبار نگرستی مندرج در مقدمه این کتاب، آگاهی‌های مربوط به دو دست‌نویس دیوان حافظ، یکی مورخ ۸۰۳ و دیگری ۷۹۱ ه.ق.، می‌باشد:

«... هم اکنون دو تن از فضلا دست در کار تصحیح نسخه‌ای که انگاشته می‌شود در سال ۸۰۳ کتابت شده، هستند. یا خرمشاهی در کار بررسی صحت و اصالت نسخه‌ای مکتوب به سال ۷۹۱ ق. (یک سال قبل از

فوت حافظ) است که دوست فرزانه فرهنگپورش جناب حسن انوشه، اخیراً نسخه عکسی آن را از هند به ایران آورده است.» (ص ۱۱).

هر چند بی اعتباری برخی از این تاریخها در هر پژوهشگری - و حتی خود استاد خرمشاهی^{۳۰} - نوعی بدبینی به نسخه های اقدمنمای تازه مکشوف یا مخفی و دور از انظار پدید آورده، امیدوارم پژوهندگان محترم آگهی های جامع تر و تفصیلی تر از این دو دست نوشت نشر کنند تا بدانیم آیا دستنوشته ۸۰۳ همانست که به کوشش یکی از تاریخ پژوهان معاصر در تهران در آستانه انتشار است؟ یا...

✱

دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن در پیشانی نقدی که بر تصحیح زنده یاد خانلری نوشت، این ماجرای تصحیح و نقد و بررسی دیوان را «ماجرای پایان ناپذیر حافظ» خواند^{۳۱} و حق با او بود.

بگذارید تا در وصف شعر حافظ، تعبیری نغز از خود خواجه وام کنم^{۳۲} و بگویم سروده های او همانا تجلی «کرشمه جادو» است بر «ذهن و زبان حافظ»؛ و هر کس قرآنی و روایتی از سخن خواجه اقلیم غزل بر میگزیند و در می اندازد، ازین کرشمه طرحی می زند و نقشی می آفریند.

باز جای این پرسش باقی است که خواجه رندان جهان، از اینهمه گفت و شنید و رد و قبول، کدامیک را می پسندد و به گفته خویش نزدیک تر می داند؟

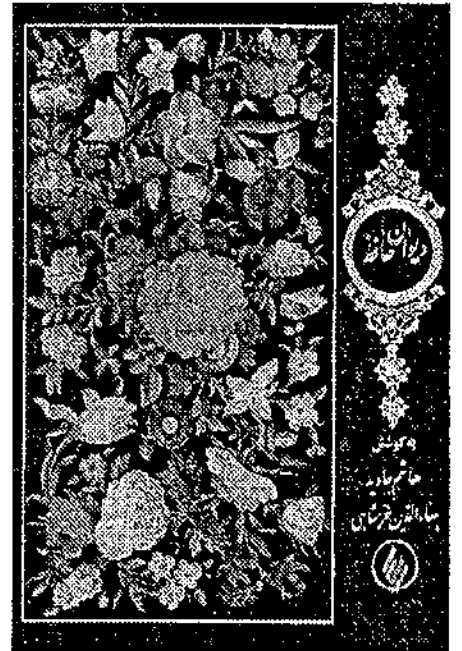
می فمده هر کسش افسونی و معلوم نشد

که دل نازک او مایل افسانه کیست؟
«حافظ»

یادداشتها:

۱- فرهنگ اشعار حافظ، احمدعلی رجایی بخارانی، ج ۲ (با اضافات)، ص ۱۳.

۲- از دیگر آثار ایشان است در حوزه حافظ پژوهی: شرح عرفانی غزل های حافظ (تصحیح) / با همکاری آقایان کورش منصوری و حسین طبعی (امین)، دیوان حافظ (تصحیح) / بر بنیاد دستنوشته خلخال، برگزیده و شرح غزل های حافظ (با همکاری مهرداد نیکنام).

۳- حافظ جاوید اخیراً با افزایش هایی از سوی نشر و پژوهش فراز به چاپ دوم رسید.

۴- نیازی نیست به شناساندن مقام شاعری استاد جاوید برای خوانندگان ادب پژوه بردارم؛ شاید آنان نیز چون من دریغ و شکر حاصل از «پیروخرد» آقای جاوید را (که مرحوم یوسفی هم در چشمه روشن نقل کرده) تجربه کرده باشند!

۵- نسبت بدانچه برخی مصححان و متن پژوهان عمل می کنند.

۶- نظامی گفته است:

هر چه خلاف آمد عادت بود

قافله سالار سعادت بود

و خواجه سروده:

از خلاف آمد عادت بطلب کام که من

کسب جمعیت ازان زلف پریشان کردم
راقم این سطور، مقالتی به نام «خلاف آمد عادت در تصحیح متون» پرداخته و به خاطره ارجمند استاد زنده یاد میر جلال الدین محدث ارموی تقدیم داشته و چند سال پیش که احتمال تدوین یادنامه ای برای ایشان می رفت، به فرزند ایشان، جناب میرهاشم، سپرده است.

امیدوارم دیر نباید که آن مقاله را با تصرفی جزئی به چاپ برسانم.

۷- چاپ سوم این اثر (غزل های خواجه حافظ شیرازی) به سال ۱۳۶۷ ه. ش. از سوی انتشارات معین نشر یافت.

۸- نکر: مقالات فرزنان، به اهتمام احمد اداره چی گیلاتی.

۹- استاد زنده یاد مجتبی مینوی که آهنگ تصحیح مشترک دیوان حافظ را با مرحوم خانلری داشت، در مصاحبه ای که به سال ۱۳۵۲ ه. ش. از او - در «کتاب امروز» - منتشر شد، گفت: «مرحوم میرزا محمدخان قزوینی نسخه ای را به دست آورده بود که در آن زمان قدیمی ترین نسخه ها بود، و پس از آن هم ما اقل دوازده نسخه دیگر پیدا کردیم که از آن نسخه هم قدیمی تر است و هر چه به نسخه های قدیمی تر دسترسی پیدا می کنیم می بینیم که شعر حافظ قشنگ تر است...» (کتاب شناخت، کتابخانه طهوری، ص ۶۴).

۱۰- درباره این ضبط، به تفصیل، در رساله ای با عنوان «ساقیا لطف نمودی...» سخن گفتم که هنوز به چاپ نرسیده. این رساله را چند سال پیش، وقتی قرار بود مجموعه ای از نقد و معرفی های حافظ به سعی سایه در یک جلد انتشار یابد، به تشویق استاد بهاء الدین خرمشاهی نوشتم و اگر عمر برقرار و بخشش ایزدی یار باشد، دیر یا زود، به چاپش خواهم سپرد.

۱۱- بر سر تعبیر «حافظانه بودن» (در این کاربرد) میان مرحومان دکتر حسینعلی هروی و مسعود فرزاد مناقشتی رفته است که در مقالات حافظ مرحوم هروی و همچنین مجموعه ای از مقالات حافظ پژوهانه مرحوم فرزاد که به اهتمام آقای دکتر رستگار فمایی در شیراز منتشر شد، آمده.

۱۲- این مقاله ها را بنگرید در: مجله کیهان فرهنگی، س ۶ ش ۱۱ و ۱۲ و س ۷، ش ۱ و ۳.

۱۳- مرحوم مینوی، جایی درباره تصحیح شاهنامه سخن گفته و چنین بیان داشته است: «بعضی از ابیاتی که دیگران به شاهنامه الحاق کرده اند بسیار محکم است و اگر چه از فردوسی نباشد نمی توان گفت که از سایر شعرهای فردوسی سست تر یا پست تر است مثل این بیت:

متم عیسی آن مردگان راکنون

روان شان به مینو شده رهنمون

انسان افسوس می خورد کسی که می توانسته است چنین شعری بسازد چرا خود در صد سرودن یک داستان حماسی بر نیامده است و شعرهای محکم خود را به فردوسی نسبت داده است؟

(مینوی و شاهنامه، بنیاد شاهنامه فردوسی، ۱۳۵۶ ه. ش، ص ۱۱۱).

۱۴- عکس صفحه اول این نسخه که بیت خواجه:

چشم سودای تو خود عین سواد سحرست

لیک این هست که این نسخه سقیم افتادست

به قلم علامه فرزنان بر آن نوشته شده، در مجله کلک به چاپ رسیده است.

۱۵- بنگرید به مقاله های مذکور در پی نوشت ۱۲.

۱۶- تفاوت های برداشتها و پسندها و مایبیر بلاغی و جمال شناختی را، از جمله در موسیقی شعر و صور خیال در شعر فارسی استاد دکتر شفیعی کدکنی، می توان دید.

۱۷ و ۱۸- چاپ قطع کوچک این تصحیح را انتشارات قدیانی و قطع بزرگ را نشر ستارگان انجام داده است.

۱۹- واژه «چند آمد» را استاد محمدجان شکوری، پژوهنده تاجیکستانی، به جای «بسامد» - در نشستی که در محضرشان بودیم - پیشنهاد می کردند.

۲۰- آشکارست که «ابن الوقت» به معنای سوء «فرصت طلب سودجو» کاربردی امروزیه است و مورد نظر ما نیست.

۲۱- مولانا جلال الدین گفته است:

صوفی ابن الوقت باشد ای رفیق

نیست فردا گفتن از شرط طریق

۲۲- مبانی عرفان و احوال عارفان، دکتر علی اصغر حلبی، انتشارات اساطیر، ص ۸۷۸.

نظام الدین برینی قندهاری پوشنچی گوید:

«الوقت و هو ما غلب علی العبد من الأحوال. و لذا قيل: الصوفی ابنُ وقته. إعلم الوقت موقف الثانی من منازل الثامن يُقال له الولايات.»

(قواعد العرفاء و آداب الشعراء، به اهتمام احمد مجاهد، ج ۱، ص ۶۱).

۲۳- مع الأسف هم اکنون دیوان حافظ چاپ مرحوم سید عبدالرحیم خلخالی را پیش دست ندارم؛ آنجا را هم - خصوصاً چون مرحوم مینوی در تصحیح آن شرکت داشته - باید دید.

۲۴- مجله گلچرخ، شماره ۴.

۲۵- مجله گلچرخ، شماره ۵.

۲۶- در نقدی که بر تصحیح زنده یاد خانلری در مجله دنیای سخن نوشت.

۲۷- ماهنامه کلک، ش ۱۹-۲۱.

۲۸- تعبیر «تفسیری» را در این مقام، استاد دکتر جلال خالقی مطلق به کار برده اند؛ نکر: شاهنامه، به کوشش جلال خالقی مطلق، ضمیمه دفتر یکم، تهران، ۱۳۶۹ ه. ش، ص ۱۰.

۲۹- مأخذ مذکور در پی نوشت پیشین، همان ص.

۳۰- نکر: مقاله «حقیقت ستیزی مذهبانه» ی پیشگفته.

۳۱- آن مقاله را نکر در: درباره حافظ، به کوشش نصرالله پورجوادی، مرکز نشر دانشگاهی؛ و: ماجرای پایان ناپذیر حافظ، (مجموعه مقالات) دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن، انتشارات یزدان.

۳۲- خواجه تعبیر «کرشمه جادو» را که در اینجا از و وام می کنیم، در این بیت به کار برده است:

تا سحر چشم یار چه بازی کند که باز

بنیاد بر کرشمه جادو نهاده ایم

فرهنگ نمادها، اثر شاعر و نویسنده نامدار اسپانیایی، ژان ای. سرلات^۱، کتاب عظیم و ارزنده‌ای است که توسط جک سیج^۲، به زبان انگلیسی ترجمه شده است. این فرهنگ با دارا بودن نزدیک به هزار مدخل جامع‌ترین کتابی است که در قرن حاضر در زمینه نماد و نمادشناسی نوشته شده و شهرت و اعتباری جهانی یافته است.

هدف از نوشتن این مقاله نقد کتاب مورد بحث نیست؛ زیرا نگارنده کتاب را خود ترجمه کرده و طبعاً پس از انتشار آن فرصت هرگونه نقد و بررسی (اعم از متن اصلی یا ترجمه کتاب) فراهم خواهد بود. اکنون آنچه ضروری به نظر می‌رسد بررسی کوتاهی است در مورد مقدمه کتاب مزبور، که خود به تنهایی مجموعه‌ای است جامع و ارزنده حاوی برداشت‌ها، نظریه‌ها، دیدگاه‌ها و گاه استنتاج‌های پژوهشگران و اندیشمندان معاصر، (با تخصص‌های گوناگون در زمینه‌های تاریخ تمدن و هنر، دین، جامعه‌شناسی، خاورشناسی، اسطوره‌شناسی، روان‌کاوی‌های تحلیل‌گرایانه) درخصوص نماد، نمادگرایی و نمادشناسی و نقش پراهمیت این دانش جدید و کاربرد آن در دیگر دانش‌ها، از جمله در هنر و ادبیات. نکته جالب توجه آنکه مترجم انگلیسی زبان، مقدمه اصلی کتاب را بدون آنکه کلمه‌ای از آن بکاهد یا نکته‌ای بر آن بیفزاید عیناً نقل کرده است و هربرت رید^۳ در پیش‌گفتار کتاب، صادقانه اعتراف می‌کند که پروفیسور سرلات، با ادراک عمیق و دانش گسترده خویش در قلمروی نمادها هیچ نکته‌ای را در زمینه مورد بحث ناگفته نگذاشته و تنها وظیفه‌ای که اکنون برای ما باقی مانده، معرفی نویسنده کتاب به خوانندگان انگلیسی زبان است.^۴

ژان ادوآردو سرلات در سال ۱۹۲۶ در شهر بارسلون اسپانیا به دنیا آمد. او در اوان جوانی به آموختن موسیقی و به سرودن شعر پرداخت و میان سال‌های ۱۹۴۳ تا ۱۹۵۲ چهار دفتر شعر از او منتشر شد. در همین

سال‌ها گروه متحد شاعران و نقاشانی که در بارسلون با نام «دائو آلسه» تشکیل شده بود، سرلات را به عنوان رهبر و استاد نظریه پرداز گروه خود برگزیدند. سرلات، یکی از پایه‌گذاران مکتب نویناد، نیرومند و مستقل «بارسلون» بود و با انتشار مجموعه‌ای از کتاب‌ها و رساله‌ها، نه تنها تک‌تک افراد این گروه را معرفی کرد، بلکه به طور کلی به تعلیم تأثیر فرهنگ و زبان اسپانیولی در تاریخ و در پایه‌گذاری جنبش‌های متأخر پرداخت و در روند این تکاپوی علمی به «جوهره نمادین» هنر معاصر پی برد. به عقیده پروفیسور سرلات، هنر، اگر موضوعی برای تفسیرهای روانکاوانه باشد، عنصر نماد را در تمامی انواع آن می‌توان یافت، اما در روزگار ما که هنر، از تجلی واقعیت‌های هدفمند دور شده و به گونه بیان کیفیت‌های انتزاعی احساسات درآمده است، می‌توان هنر را به طور کلی «مجموعه‌ای نمادین» نام نهاد. به هرحال، لزوم تعیین و تبیین نقش هنر، انگیزه‌ای بود قوی برای پروفیسور سرلات تا به بررسی عمیق سمبلیسم، از تمامی جنبه‌های آن بپردازد.

نتیجه مطالعات و بررسی‌های عمیق و گسترده سرلات، کتاب فرهنگ نمادهاست که از سویی جایگاهی معتبر در فرهنگ مراجع یافته است و از سویی دیگر می‌توان آن را همانند کتابی لذت‌بخش و آموزنده مطالعه کرد.^۵

واقعیت نماد

نخستین عنوان اصلی مقدمه، «واقعیت نماد» و نخستین عنوان فرعی آن «حدود نمادین بودن» است. نویسنده بر آن است که گام آغازین در این زمینه حدود فعالیت نمادهاست و اگرچه دست یافتن به تحقیقات آرمانی و مطلوب در این حوزه همواره میسر نیست، لیکن همانگونه که ماریوس اشنایدر^۶ می‌گوید: «امری به نام «آرا یا عقاید»^۷ وجود ندارد، بلکه آنچه وجود دارد «آرا و عقاید» است.^۸

سرلات سپس به تبیین این مسأله می‌پردازد که تاکنون رویکردی درست نسبت به ارزش واقعی سمبلیسم صورت نپذیرفته است، بدین معنا که در بسیاری از موارد، «نماد» را در قالب کوچک و کم‌رنگ

«تمثیل» محدود ساخته‌اند. برای مثال، مریخ را نماد جنگ و هرکول را نماد نیرومندی معرفی کرده‌اند، در حالی که باید مریخ را تنها تمثیلی از جنگ و هرکول را تمثیلی از نیرومندی دانست. زیرا نماد در معنای خاص خود بسیار فراتر و گسترده‌تر از آن است که معنایی چنین صریح و محدود از آن دریافت شود.^۹ نماد، عبارت است از واقعیتی پویا و دربرگیرنده چندین معنای کشف نشده (= نمادین) که با ارزش‌های عاطفی و تصویری و به سخنی دیگر با زندگی واقعی درآمیخته است.^{۱۰}

سمبلیسم و حقیقت تاریخی

دومین عنوان مقدمه، «سمبلیسم و حقیقت تاریخی» است. سرلات در این بخش به خطایی آشکار در نظریه‌های سمبلیسم اشاره می‌کند مبتنی بر اینکه گاه رویدادهای ناشناختنی که به ظاهر دارای هر دو جنبه تاریخی و نمادین هستند، اموری صرفاً نمادین انگاشته می‌شوند که نخست به افسانه و سپس به تاریخ تبدیل شده‌اند، خطایی که در اعتراض بدان، بیشتر پژوهشگران و محققان رشته‌های الهیات، معارف نهان‌نگرایانه و خاورشناسان به سخن درآمده‌اند و از جمله مرجع‌الیهاده^{۱۱} در این زمینه می‌گوید: «نباید پنداشت که داشتن مفهومی نمادین، از اعتبار مادی یا ارزش خاص یک پدیده یا یک رویداد می‌کاهد؛ بلکه درست برعکس، نمادین بودن ارزشی تازه بر پدیده‌ها و رویدادها می‌افزاید، بدون آنکه اعتبار تاریخی یا ارزش ملزم و وجودی آنها را خدشه‌دار سازد. پدیده‌ها یا رویدادها، هنگامی که معنای نمادین آن مورد توجه قرار گیرد به صورت پدیده یا رویدادی «آزاد» یا «گشاده» در می‌آیند؛ زیرا اندیشه نمادین، راه ورود به واقعیت‌های بی‌واسطه را بر ما می‌گشاید، بی‌آنکه آن واقعیت را کم‌رنگ سازد یا از اعتبار آن بکاهد. در پرتو چنین درخششی، جهان هستی دیگر جهانی بسته و مهر و موم شده نخواهد بود و هیچ شیئی، در درون خویش به انزوا و فراموشی سپرده نخواهد شد بلکه تمامی پدیده‌ها، در نظامی از تطابق‌ها و همانندی‌ها با یکدیگر پیوند خواهند یافت.^{۱۲} سخن الیهاده به گونه‌ای آشکار و روشمند، تمایز میان تاریخی بودن و نمادین بودن را

مهر انگیز اوحدی

نگاهی بر مقدمه فرهنگ نمادها

می نماید و نیز نشان می دهد که همواره پلی وجود دارد که می تواند این دو واقعیت را به صورت آمیزه یا ترکیبی کیهانی به هم پیوند دهد.

رنه گنون^{۱۳} نیز در زمینه ارتباط تاریخی بودن و نمادین بودن می گوید: «به تازگی پذیرش این باور که دارا بودن معنای سمبلیک خود، انکاری است بر معنای تاریخی یا لغوی پدیده ها، بسیار مورد توجه قرار گرفته است؛ در حالی که این باور به معنای نادیده انگاشتن قانون تطابق ها در جهان هستی است. بر بنیاد قانون تطابق ها - که سرچشمه کل سمبلیسم به شمار می رود - تمامی اشیا و پدیده ها دارای اصلی فراطبیعی هستند؛ اصلی که مبدأ و هسته واقعی آنهاست و هر شیء یا هر پدیده، به شیوه خاص و بر مبنای مراتب هستی خویش آن اصل را ترجمه و تفسیر می کند؛ به گونه ای که تمامی پدیده های هستی در یک هماهنگی کلی و جهانی با هم ارتباط و پیوند می یابند و این هماهنگی فراگیر، در چهره ها و نمودهایی متعدد، وحدت بنیادین خود را باز می نماید. یکی از پیامدهای این وحدت، گستره فراخ معنایی است که در هر نمادی وجود دارد؛ به راستی که هر پدیده ای، نه تنها تصویری از اصل های فراطبیعی است که می تواند نمودی از مراتب والای حقیقت باشد.^{۱۴}

این تأملات روشن می کند که جنبه نمادین بودن پدیده ها به هیچ روی جنبه تاریخی آنها را رد نمی کند؛ زیرا از دیدگاه مکتبی (= ایدئولوژیک)، هر دو وجه، تابع اصل سوم، یعنی اصل مابعدالطبیعه یا «مُثل» افلاطونی است؛ به سخنی دیگر، هر سه وجه را می توان تعبیرهایی گوناگون از یک معنا به شمار آورد.^{۱۵}

اصل و استمرار نماد

عنوان بعدی کتاب «اصل و استمرار نماد» است. سرلآت در آغاز این بخش می گوید: بیشتر نویسندگان بر این مسأله توافق دارند که آغاز اندیشه های نمادین به دوران پیش از تاریخ؛ یعنی به بخش پایانی عصر پارینه سنگی باز می گردد. نویسنده بر آن است که این امر را می توان به ویژه از راه بررسی کتیبه ها و حکاکی ها اثبات کرد. او تأکید می ورزد که آزمایش های بی شماری

که بر بنیاد ایمان و خرد آدمی صورت پذیرفته، این امر را ثابت می کند که نظم معنوی و پنهان امور با نظام مادی پدیده ها قابل قیاس و تشابه است.^{۱۶} سپس سخن مشهور افلاطون را نقل می کند: «آنچه حواس ما می تواند دریافت کند، بازتابی است از آنچه ذهن ما آن را معقول می یابد.»^{۱۷} و تعبیر دیگری از این سخن بدانگونه که در لوح زمرد^{۱۸} آمده چنین است: «بر فراز، همان است که در فرود است.»^{۱۹} گوته^{۲۰} شاعر نام آور آلمانی نیز سخنی دارد با همین مضمون: «آنچه در درون است همان است که در برون است.»^{۲۱} در هر حال، سمبلیسم با نقش سازنده و با تعبیرات گسترده اش بسان دستگاهی از ارتباطات پیچیده و در عین حال سازمان یافته است؛ دستگاهی که عنصر مسلط آن جاذبیتی است حاصل در آمیختن جهان مادی و جهان فرا مادی.^{۲۲}

در ادامه این مبحث، نویسنده به دوره ای از تاریخ (حدود چهار هزار سال پیش از میلاد مسیح) اشاره می کند؛ دوره ای که انسان به دگرگونی های بزرگی دست یافت و این دگرگونی ها نیروهای سازندگی، سازمان دهی و قابلیت هایی را در او پدید آورد که سبب جدا ساختن او از طبیعت صرف شد. این دوره را بر تلوت^{۲۳}، عصر «زیست - نجومی»^{۲۴} نامیده است. بر تلوت روند این دوره را در کشورهای خاور نزدیک مورد مطالعه قرار داده و می گوید: در این دوران، دیدگاه انسان نسبت به جهان هستی، دیدگاهی بینابین تصور مردمان بدوی و تصور علمی امروزی اروپای غربی بوده است. بدین معنا که کنش ها و واکنش های متقابل قوانین علم هیأت (= نظم ریاضی جهان) و زندگی گیاهی - حیوانی (= نظام زیست شناسی) در یکدیگر، مورد توجه بشر قرار گرفته است. بر تلوت بر آن است که تمامی اشیا و پدیده ها، درست همزمان با هم، سازنده یک مجموعه منسجم و یک نظام دقیق است. رام کردن حیوانات و نگهداری گیاهان (کشاورزی)، حدود بیش از سه هزار سال پیش از میلاد مسیح در کلد و نیز در مصر واقعیتی مسلم بوده است. کشاورزی، یعنی اطمینان به برداشت محصولی منظم از انواع برگزیده رویدنی ها و نیز اطمینان از التذاذ «آهنگ» سالیانه رویدن، جوانه

فرهنگ نمادها

نویسنده: ژان. ای. سرلآت

مترجم انگلیسی: جک سیج

Routledge and Kegan Paul Ltd. 1992

زدن، بار دادن، کاشت و برداشت؛ اهنگی که با گاهشمار و به سخنی دیگر با اجرام آسمانی ارتباط مستقیم دارد.^{۲۵} در دوره بعد یعنی در عصر نوسنگی، مفهوم هندسی فضا شکل می‌گیرد و تعبیرهایی چون عدد هفت (برگرفته از مفهوم فضا)، رابطه میان آسمان و زمین، چهار جهت اصلی، رابطه میان عناصر گوناگون هفت تایی (الاه‌های آسمانی، روزهای هفته) و میان عناصر چهارگانه (فصل‌ها، رنگ‌ها، چهار جهت اصلی، عناصر چهارگانه آب، باد خاک، آتش) همه در همین زمان پدید آمده است. بر تلوت بر آن است که این مفاهیم نه آگاهانه و دل‌خواهی و به صورت نمودهای مستقل و جدای از هم، بلکه به آهستگی و اندک‌اندک و به گونه‌ای طبیعی در سراسر جهان پراکنده شده است.^{۲۶}

سمبلیسم در مغرب زمین

مسئله دیگری که سرلات تحت عنوان «سمبلیسم در مغرب زمین» بدان می‌پردازد، جایگاه پیدایش نمادهاست: بر بنیاد مطالعات او نخستین آگاهی انسان از دوگانگی‌های مادی و معنوی، طبیعی و فرهنگی جهان از سرزمین مصر آغاز شد؛^{۲۷} اگرچه نویسندگانی چون کراپه^{۲۸} تمدن‌های گوناگون بین‌النهرین، از جمله تمدن بابل (روزگار حمورابی - دو هزار سال پیش از میلاد مسیح) را نیز از گونه تمدن‌های اسطوره‌ساز می‌دانند، پژوهشگران دیگر در مجموع برآنند که ملت‌های گوناگون از جمله سوریان، فنیقیان، یونانیان، سرخ‌پوستان بدوی، همه در تشکیل نظام اسطوره‌شناسی سهیم بوده‌اند و آنچه می‌توان در این زمینه گفت اینکه آنان، تمامی تمثیل‌ها و نمادهای ادبی یا منطقی را در غرب، جویبارهایی می‌دانند که آبشخور یا سرچشمه نهانی آن مشرق زمین بوده است.^{۲۹}

معنای نمادین رؤیاها

سرلات در بخش دیگری از مقدمه به معنای نمادین رؤیاها و تحلیل آنها، هم از دیدگاه پیشینیان و هم از منظر روانکاوان جدید، به ویژه یونگ^{۳۰} می‌پردازد، بخشی که از شیرین‌ترین بخش‌های کتاب به شمار می‌رود. عنوان بسیار جالب دیگر مقدمه، «سمبلیسم و کیمیاگری» است. از دیدگاه نویسنده، فرایند کیمیاگری همان تلاش و جستجوی همواره انسان در راه دستیابی به تعالی و معنویت بوده که از دیرباز تا امروز آدمی را به خود مشغول داشته است. سرلات، این سیر معنوی را ادامه حکمت افلاطون در زمینه روح و روان انسان می‌داند که پس از گذار از فراز و نشیب‌های گوناگون می‌توان آن را با اصل معنویت یونگ در روزگار ما برابر دانست. نویسنده، سپس به انشعاب دانش کیمیا به دو بخش عرفان و علم شیمی می‌پردازد و بر آن است که هدف کیمیاگران تنها یک کشف ساده در مورد حقایق اسرارآمیز یا برای یافتن اکسیری مادی نبود بلکه در واقعی تلفیقی از هر دو هدف و در جهت دستیابی بدان چیزی بود که برای آنان مفهومی مطلق

داشت: «سرچشمه‌ای از زندگی معنوی»^{۳۱} او در این زمینه به سخن بچلارد^{۳۲} اشاره می‌کند که: «کیمیاگری دارای کیفیت دقیق روان‌شناسانه است» و «بسی فراتر از توصیف عینی پدیده‌هاست»^{۳۳} و نیز «کوششی است برای بازتاب عشق انسان در درون پدیده‌ها»^{۳۴}

تعریف نماد

در این بخش سرلات به تعریف و گاه تحلیل‌هایی می‌پردازد که اندیشمندان در مورد نماد ارائه داده‌اند. او نخست به سخن کوماراسوامی^{۳۵} فیلسوف هندی اشاره می‌کند: «نماد، عبارت است از «هنر اندیشیدن در تصویرها»؛ هنری که انسان عصر جدید آن را از دست داده است»^{۳۶} همین سخن را «اریک فروم»^{۳۷} در «زبان از یادرفته»^{۳۸} و «بیلی»^{۳۹} در «زبان از یادرفته» نمادها»^{۴۰} به گونه‌ای دیگر بیان کرده‌اند.

تعریف دوم از «دی‌یل»^{۴۱} است: «نماد ابزار دقیق و صیقل یافته زبان است و جوهره آن تطابق است که با جهان درونی پدیده‌ها (اعم از شدت و کیفیت) - در تقابل با جهان بیرونی (حاوی گستردگی و کمیت) دارد»^{۴۲} در این مورد «دی‌یل» با گوته هم‌عقیده است که در نماد، هر مفهوم جزئی نشانه‌ای است از مفهومی کلی؛ نشانه‌ای نه مانند یک سایه یا یک رؤیا، بلکه بسان مکاشفه‌ای زنده و ناگهانی در زمینه رازی بزرگ و دست‌نیافتنی»^{۴۳}

«مارک سونیه»^{۴۴} بر آن است که: «نماد، تعبیری است حاصل دانش شگفت‌انگیزی که انسان امروز آن را از یاد برده است، درحالی که نماد، تمامی آنچه را بوده است و خواهد بود در شکلی تغییرناپذیر به ما می‌نمایند»^{۴۵} در واقع دریافت سونیه از نماد چنین است: «نمادها، فی‌نفسه در ساختار ذاتی خود مدرکاتی بی‌زمان هستند»^{۴۶}

«ژول لوبل»^{۴۷} یادآور می‌شود که «هرآنچه آفریده شده، از دیدگاهی، بازتابی است از کمال الهی و نشانه‌ای است طبیعی و دریافت شدنی از حقیقتی متعالی»^{۴۸}

و سرانجام اریک فروم به سه گونه نماد، با درجات مختلف تأمل است: (۱) نمادهای ساختگی؛ (۲) نمادهای تصادفی؛ (۳) نمادهای جهانی. گونه سوم همان است که در این کتاب مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت. بر بنیاد تقسیم اریک فروم، در این گونه سوم، «می‌توان به رابطه درونی و فطری میان نماد و آنچه نماد آن را می‌نمایند دست یافت»^{۴۹}

از دیدگاه روان‌شناسان، نماد تقریباً به طور کامل در ذهن ما وجود دارد و بنابراین برچهره بیرونی طبیعت انعکاس می‌یابد. از سوی دیگر خاورشناسان و اندیشمندان مذاهب نهان‌گرایانه، بر آنند که بنیاد سمبلیسم بر پایه این معادله بی‌چون و چاراست که «عالم صغیر با عالم کبیر برابر است»^{۵۰} اما مرجع‌الایاده در این زمینه سخنان جالب‌تری دارد، او برای نماد، رسالتی را قائل است که بسی فراتر از حدود این «ذره کوچک» است که انسان نامیده می‌شود.

او می‌گوید این در واقع نماد است که این «ذره کوچک» (= انسان) را به حوزه‌های گسترده‌تری چون جامعه، فرهنگ و کل جهان هستی پیوند می‌دهد.^{۵۱} آهنگ مشترک اشنایدر

از دیگر بخش‌های بسیار شیرین مقدمه کتاب نمادها، بخشی است با عنوان «آهنگ مشترک»^{۵۲} که ظاهراً عبارتی است بر ساخته اشنایدر؛ یعنی اشتراک عنصری منسجم، قاطع و پویا که در یک پدیده یا یک شیء وجود دارد و می‌تواند از آن ساطع شود و به دیگر پدیده‌ها یا اشیا انتقال یابد. اشنایدر در این زمینه بر آن است که: «تعریف آهنگ مشترک، در فرهنگ‌های گوناگون متفاوت است. مردمان بدوی روزگار باستان، آهنگ مشترک را در ارتعاش صداها، طنین گام‌ها، جنبش‌ها، رنگ‌ها و مواد درمی‌یافتند. فرهنگ‌های پیشرفته‌تر، با نگاه داشتن همین معیارها، به صورت اشیا و به جنبش اشیا (آنچه به چشم می‌آید)، اهمیتی بیش از صدا یا آهنگ راه رفتن می‌دادند. به سخن دیگر انسان بدوی اشکال و پدیده‌ها را به گونه‌ای روان و سیال می‌نگریست، در حالی که مردمان متمدن، به جنبه‌های ایستایی و طرح‌های صرفاً هندسی اشیا اهمیت می‌دادند»^{۵۳} نتیجه آنکه در فرهنگ عصر مگالیت یا دوره زیست - نجومی، حتی نابرابرترین پدیده‌ها نیز به سبب دارا بودن «آهنگ مشترک»، در کنار هم قرار داده می‌شوند و انسان درمی‌یابد که برای مثال اشیا و عناصری نظیر ابزارهای کشاورزی، آلات موسیقی، حیوانات، خدایان، اجرام آسمانی، فصل‌ها، جهات اصلی، آیین‌های مذهبی، رنگ‌ها، مراسم عزاداری، اعضای بدن و مراحل زندگی انسان، همه یا یکدیگر ارتباط دارند.^{۵۴} بنابراین، سمبلیسم را می‌توان نیروی جاذبه‌ای نامید که پدیده‌های حامل یک آهنگ مشترک را به سوی هم می‌کشاند و حتی گاه سبب می‌شود تا آنها جای خود را با هم عوض کنند»^{۵۴}

کهن الگوی یونگ

از دیگر بخش‌های بسیار جالب این مقدمه، بخشی است تحت عنوان «کهن الگوی یونگ»^{۵۵} سرلات در این بخش به مقایسه میان «کهن الگوی» یونگ و «آهنگ مشترک» اشنایدر می‌پردازد: از طریق «آهنگ مشترک» اشنایدر، انسان (= عالم صغیر) توسط جهان (= عالم کبیر) تفسیر می‌شود؛ در حالی که با «کهن الگو» (آرکی تایپ)، این انسان است که با او می‌توان جهان را تفسیر کرد؛ زیرا کهن الگو، برگرفته از اشکال، ارقام یا موجودات عینی نیست، بلکه برخاسته از تصویرهای درون روان انسان و ژرفنای آشوبگر ناخودآگاه اوست. تعریف کهن الگو عبارت است از یک تجلی؛ یعنی آشکار شدن نهان، توسط نیروهایی اسرارآمیز چون رؤیا، شهود، تخیل و اسطوره، از دیدگاه یونگ، این تجلیات روانی، تصویرهایی بی‌روح نیستند که جایگزین پدیده‌های زندگی شده باشند، بلکه ثمرات زندگی درونی هستند که پیوسته از ناخودآگاه تراوش می‌کنند؛ به گونه‌ای که می‌توان آنها را با ظهور تدریجی

عمل آفرینش مقایسه کرد. درست همانگونه که آفرینش، موجودات و پدیده‌ها را به صورت جوانه‌هایی در وجود می‌آورد، نیروی روان نیز، در قالب یک تصویر یا جوهری که نشان دهنده مرز میان آگاهی و تصور، یا میان تاریکی و روشنائی است، شکوفا می‌شود.^{۵۶} یونگ در کتاب «در باره نیروی روان»^{۵۷} به صراحت می‌گوید: «آن سازوکارهای روان شناسانه‌ای که سبب تغییر شکل انرژی می‌شود، نماد است.»^{۵۸} یونگ در بخش دیگری از این کتاب می‌گوید: «ارکی تایپ‌ها، عناصر تعالی یافته و بنیادین روان انسانند؛ عناصری که دارای استقلال و نیرویی خاص هستند و این نیرو آنها را قادر می‌سازد تا مناسب‌ترین اندوخته‌های خودآگاه را جذب کنند. نقش نمادها، نقشی منتقل‌کننده است؛ یعنی، نیروهای پست شهوانی را به نیروهای متعالی بدل می‌سازند.»^{۵۹}

تحلیل نماد

سرلات سپس به تحلیل نماد می‌پردازد و می‌گوید: «فرضیه‌ها و تصوراتی که سبب می‌شود تا تصور ما از سمبلیسم، همواره با آفرینش و نیروی حیاتی هر نماد، همراه گردد عبارتند از:

(۱) هیچ موجودی بی‌معنا یا بی‌وجه نیست؛ هر پدیده‌ای دارای مفهومی است.

(۲) هیچ چیز مستقل و یا تنها نیست؛ همه اشیاء و پدیده‌ها با هم پیوند دارند.

(۳) در برخی از ماهیت‌ها، کمیت به کیفیت بدل می‌شود؛ به سخنی دیگر برخی از ماهیت‌ها، به طور دقیق از کمیت‌ها تشکیل شده‌اند.

(۴) هر پدیده، خود، بخشی از یک مجموعه پی‌درپی (= دنباله‌دار) است.

(۵) مجموعه‌ها از جهت وضعیت به یکدیگر وابسته‌اند و اجزای هر مجموعه، از جهت معنا، با هم پیوند دارند.^{۶۰} عنوان‌های دیگر مقدمه عبارتند از:

- قیاس‌های نمادین

- مقایسه‌ای میان نماد و تمثیل

- نماد و بیان هنری نماد

- ستایش و تفسیر

- تفسیر روان شناسانه

- سطوح گوناگون معنایی

- پدیده نمادین شده و عامل نمادین‌کننده

همانگونه که در آغاز بحث گفته شد، مقدمه مبسوط، مفصل و پر محتوای فرهنگ نمادها، می‌تواند جدای از متن اصلی کتاب انتشار یابد و نگارنده امیدوار است که به زودی بدین کار توفیق یابد.

پی‌نوشت‌ها:

1. Juan Eduardo Cirlot
2. Jack Sage
3. Herbert Read
4. Foreword
5. Ibid
6. Marius Schneider

7. Ideas or beliefs
8. Introduction, P.XI
9. Ibid
10. Ibid
11. Mircea Elide
12. Intro. P.XIV
13. René Guenon
14. Intro. P.XIV & XV
15. Ibid
16. Ibid P.XVI
17. Ibid
18. Tabula Smaragdina

۱۹. و این همان سخنی است که عرفای ما به زبان‌های گوناگون گفته‌اند و از جمله میرفندرسکی می‌گوید: صورتی در زیر دارد آنچه در بالاستی.

20. Goethe
21. Intro. P.XVI
22. Ibid
23. Berthlot
24. Astrobiology
25. Intro. P.XVII
26. Ibid
27. Ibid P.XIX
28. Krappe
29. Intro. P.XIX
30. Karl G.Jung
31. Intro. P.XXXVII
32. Bachelard
33. Intro. P.XXXVII
34. Ibid
35. Coomaraswamy
36. Intro. XXIX
37. Fromm
38. The Forgotten Language
39. Bay ley
40. The Lost Language of Symbolism
41. Diel
42. Intro. P.XXX
43. Ibid
44. Marc Saunier
45. Intro. P.XXX
46. Ibid
47. Jules Le Bele
48. Intro. P.XXX
49. Ibid
50. Ibid
51. Ibid
52. Common Rhythm
53. Intro. P.XXXIII
54. Ibid
55. Jung's Archetype
56. Intro. P.XXXIV
57. On Psychic Energy
58. Intro. P.XXXV
59. Ibid
60. Ibid. P.XXXVI

ادوار مختلف شعر فارسی دارای بنیان‌های جمال‌شناسی متفاوتی است. هیچگاه نمی‌توان اصول و معیار خاصی را بر همه ادوار شعر تحمیل کرد زیرا ذوق جمعی‌ای که دارای پایگاه هنری است در هر دوره‌ای بر جریانی از شعر مهر تأیید می‌زند. بنابراین شعر هر دوره‌ای باید براساس معاییر جمال‌شناسی خاص خود بررسی شود. شعر نیمایی دارای خاستگاهی متفاوت از شعر پس از انقلاب است. تحولاتی که در چند دهه اخیر در جهان به وقوع پیوست، نگاه و تماشای انسان معاصر را نسبت به جهان و هستی دگرگون کرد. انسان امروز مانند انسان پنجاه سال قبل نمی‌اندیشد. ادراک و شناخت او به اشیاء و عناصر موجود در هستی تغییر یافته است. بنابراین طبیعی است که شعر به عنوان یک پدیده ادبی به شکلی متفاوت از گذشته بروز کند از اینرو شعر جوان امروز را که پس از انقلاب روید و بالید باید براساس اصول و معاییر زیبایی‌شناسی شعر جدید

سنجید. اگرچه سنجش و داوری درباره شعر که هنوز در حال گذار از مرحله‌ای به مرحله دیگر به سر می‌برد، دشوار است. اما با کمی تأمل شاید بتوان معیارهای اصلی را از درون این شعر جوان بیرون کشید و با کمی تأنی و تأمل غث و سمین را از هم بازشناخت.

در چندین سال اخیر حرکت‌های زیادی در حوزه شعر به راه افتاده است اما دارای ماهیت و وجود یکسانی نبوده‌اند. به عنوان نمونه ماهیت شعر موج نو با دیگر حرکت‌های شعر جوان امروز متفاوت است و این تفاوت در ماهیت را براساس وجود اثبات شده شعر این گروه می‌توان نشان داد. هریک از حرکت‌های شعر امروز، در واقع تلاشی است برای پاسخگویی به نیازهای هنری جمعی از اهالی هنر. بنابراین طبیعی است که یک جریان تازه به راه افتاده که هنوز دوران گذار را به سر می‌برد، نتواند به همه نیازهای یک جامعه ادبی پاسخ گوید.

متأسفانه در کنار جریان اصیل شعر فارسی، چند جریان فرعی و غیراصیل چهره نموده‌اند و می‌کوشند تا خرمهره‌های خویش را به جای دُر و مروارید بفروشند و به راستی:

جای آنست که خون موج زند در دل لعل
زین تغاین که خذف می‌شکنند بازارش
اما از آنجا که آنچه آنان عرضه می‌کنند، چیزی جز

هذیان‌های شخصی بیش نیست، هیچ‌گاه ره به جایی نمی‌برد. تلاش آنان در جهت ایجاد بازی‌های مختلف زبانی است بدون اینکه کارکردی هنری داشته باشد. جامعه ادبی اصیل ما به این حرکت‌ها وقعی نمی‌نهد و تاریخ کوتاه شعر نو نشان می‌دهد که شعر حجم، موج نو و پلاستیک هیچ‌گاه پایگاهی شایسته نداشته است. زیرا چیزی که در شعر برخی از جوانان خام و بی‌مایه این روزگار وجود ندارد، جان شاعرانه است. اینان با کنار هم نهادن واژه‌ها و ترکیبات در ساختی نامنظم و غیرشاعرانه می‌کوشند تا «خود» را به اثبات برسانند.

شاعری از این گروه در دفتری به نام «روبروی شما ایستاده‌ام» چنین نوشته است:

تازه به دنیا آمده‌ها فراموش نکنند:

«بوق نزن

بوقنده را بزن

بوقیدم!»

الا همه با هم:

- بوق نزن

بوقنده را بزن

بوقیدم!

دوباره:

بوق نزن

بوقنده را بزن

روایتی از سطرهای پنهان

بوقیدم!

- بوق!

- نزن آقا! بوق نزن

بوقنده را بزن

بوقیدم!

(۵۱-۵۰)

اما در کنار این جریان انحرافی شعر که موجبات بحران را فراهم می‌کند و ماهیتاً انکار شدنی است، جریانی آرام آرام در حال شکل گرفتن است. شاعران جوانی چون حافظ موسوی، کسرا عنقای، مهرداد فلاح، بهزاد خواجات، رضا چایچی، و چند تن دیگر با درایت و هوشمندی می‌کوشند تا آنچه را که از جانشان بر می‌آید در زبانی منظم و ساختاری مناسب عرضه کنند. بنابراین نباید همه شاعران جوان امروز را در یک صف قرار داد و با خواندن یک مجموعه به اثبات یا نفی بقیه پرداخت. هریک از این شاعران دارای مقام و موقعیتی خاص هستند و در عرصه شعر به شکل‌های متفاوت بروز می‌کنند.

«سطرهای پنهانی» که در بهار ۷۸ وارد بازار کتاب گردید یکی از آن مجموعه شعرهای قابل تأملی است که با تکیه بر جریان اصیل شعر جدید فارسی شکل گرفته است. حافظ موسوی در سال ۱۳۷۳ مجموعه شعری را به نام «دستی به شیشه‌های مه گرفته دنیا» عرضه کرده است و پس از ۵ سال مجموعه‌ای دیگر از او با معنا و

نشانی دیگر به خوانندگان شعر عرضه شده است.

شاعر «سطرهای پنهانی» در سطرهای آشکار شعرش در اثبات اینکه هیچ یک از ما راوی جهان نیستیم، به چهل سالگی خود اشاره می‌کند:

پدرم سی سال پیش مرده است

پسرم بیش از دوازده بهار را ندیده است

و من

چهل بار

زمستان را

از شانه‌هایم تکانده‌ام. ص ۷۸

چهل سالگی برای هنرمند سن کمال به شمار می‌آید، اگر هنرمندی تا چهل سالگی نتوانسته هنرش را به اثبات برساند، کوشش او در سالیان بعد چندان چشمگیر نخواهد بود، اما موسوی که در چهل و چهار سالگی به سر می‌برد با «سطرهای پنهانی» جایگاه واقعی‌اش را در شعر جوان امروز پیدا کرده است، و شعر او نه در برابر جریان غیراصیل شعر جوان امروز، بلکه در برابر شعر اصیل جوان امروز مقام و موقعیتی ویژه دارد. زیرا موسوی با تکیه صرف بر ذهنیات شعر نگفته است از اینرو خواننده احساس نمی‌کند که شاعر ذهنیت ساختگی خود را بر او تحمیل کرده است.

ارتباطی که او با جهان پیرامونش برقرار می‌کند و استفاده‌ای که از عناصر موجود در زندگیش می‌برد،

گویای این واقعیت است که ارتباط او با هستی ارتباطی کاملاً عینی است. کوشش او در اثبات یگانگی انسان با هستی است که یکی از جلوه‌های آن عناصر طبیعت است. میان شاعر و عناصر موجود در شعرش بیگانگی وجود ندارد بلکه تمام تلاش‌ها در جهت رسیدن به یگانگی است. او بین انسان و مادیت او و جهان و معنویتش ارتباط برقرار می‌کند. در شعرهای عاشقانه که ذهنیت غنایی بر فضای آن‌ها حاکم است، اگرچه کاملاً «فردیت» حضور ندارد و «توعی ذهنیت غنایی» خود را نشان می‌دهد، ارتباط ماده با معنا از طریق کارکردهای مجازی زبان نمود کامل دارد:

دست در دست ماه

کنار برکه قدم می‌زنیم

ماه خیس است

تو می‌لرزی

بارانی را به شانه‌ی ماه می‌اندازم

برکه تاریک می‌شود

تو کجایی؟

ص ۴۵

البته در برخی دیگر از شعرها فردیت حضور ملموس‌تری می‌یابد و شاعر هم می‌کوشد تا از فضای پرورش یافته ذهنی به فضای تجربی نزدیک شود. فضایی که شاعر آن را معاینه کرده است: اما هنوز نمی‌دانم

سطرهای پنهانی (مجموعه شعر)

حافظ موسوی

انتشارات سالی، بهار ۱۳۷۸

محضر رضا محمدی آملی

شعر

دختران

با موهای شور چسبیده بر گونه‌هاشان
چه وقت از مزرعه بر می‌گردند
و انحنای خسته اندام‌هایشان را

در آب‌رها می‌کنند ص ۱۶-۱۵

«سطرهای پنهانی» مشتمل بر ۴۵ قطعه شعر است. در این مجموعه شعر فضاهای گوناگونی متجلی شده‌اند؛ زیرا شعر موسوی بیان تجربه‌های شخصی او در زبان ادبی است و این تجربه‌ها در زمان و مکان‌های مختلف شکل گرفته است. اشراف و احاطه شاعر بر عناصر موجود در شعر بخوبی پیداست. در بیانی عاشقانه می‌گوید:

از این راه هم می‌توانستی آمده باشی
یا حتی آمده بودی

که سرخس‌ها این گونه سرخم کرده‌اند ص ۱۲
اما فضای همه شعرهای او را ذهنیت غنایی شکل نمی‌دهد. تکیه بر موقعیت اجتماعی انسان امروز و تجربه تاریخی انسان در برخی از شعرها نشان می‌یابد: ما را به این آسیابخانه نیاورده‌اند که سنگ چرخان را تماشا کنیم سنگ چرخان را نشانمان می‌دهند تا از در دیگر سپید و شکسته بیرونمان کنند.

و شاعر همه این‌ها را در زبانی ساده و قابل فهم به دست می‌دهد. پیچیدگی و دشواری بر شعر او حاکم نیست و اگر بخواهیم از حذف و اضافات در شعر او سخن بگوییم معیاری جز ذوق و استحسان نخواهیم داشت. در شعر «شعری خواهم نوشت» می‌گوید:

من اهل اینجا نیستم
غریبه‌ام

لاک پستی غمگین
که در تالابی بی‌فرجام

گیر کرده است ص ۶۴-۶۳

ذوق‌ها مراتب مختلفی دارند، شاید برخی کلمه «من» را در سطر اول نپسندند و یا حتی اعتقاد به حذف سطر اول داشته باشند، اما آنچه که زبان شعر موسوی را شکل می‌دهد، مجموعه این عناصر مختلف است و اگر هر خواننده‌ای بخواهد ذوق خود را بر شعر تحمیل کند، آنگاه اصل شعر خودبخود حذف خواهد شد.

شاعر «سطرهای پنهانی» در مجموعه اشعارش سه موقعیت مختلف را ترسیم می‌کند:

الف: ارتباط با انسان

ب: ارتباط با طبیعت

ج: ارتباط با جهان

گاه این ارتباط‌ها با هم می‌پیوندند و گاه فقط در یک شعر یکی از این ارتباط‌ها تجلی می‌کند. شاعر آنگاه که به انسان می‌اندیشد، انسان در ذهن و یاد او معشوقی

است خاطره‌انگیز که با صمیمیت و صفا لحظات خوش زندگی را برایش تداعی می‌کند و آنگاه که با طبیعت ارتباط می‌یابد، پیوندی یگانه میانشان برقرار می‌شود تا تسلط او را بر اجزای مختلف زندگی پیرامونش نشان دهد.

در همه ارتباط‌های سه‌گانه‌ای که یاد کردیم من شاعرانه به خوبی حس می‌شود و این شاید یکی از نقاط قوت شعر موسوی باشد. من شعرهای «سطرهای پنهانی» من نوعی نیست، بلکه در اغلب شعرها فردیت و من بودن محصور به شخص شاعر است. فردیت او به دلیل غیرتکراری و تقلیدی بودن ارزشمند است. آنچه به نام من حضور می‌یابد، تجربه شخص شاعر است و اگر این تجربه فردی در کنار فردیت اشیاء حضور به هم می‌رساند و شاعر تصویری که از اشیاء به دست می‌داد از حالت مفهومی دور می‌شد، شاید زیباترین لحظات را در شعر مدرن خلق می‌کرد. شاعر من فردی خود را در لحظات گوناگون قرار می‌دهد:

از ستاره‌ها دور تر نمی‌روم

تو همین جا منتظرم باش

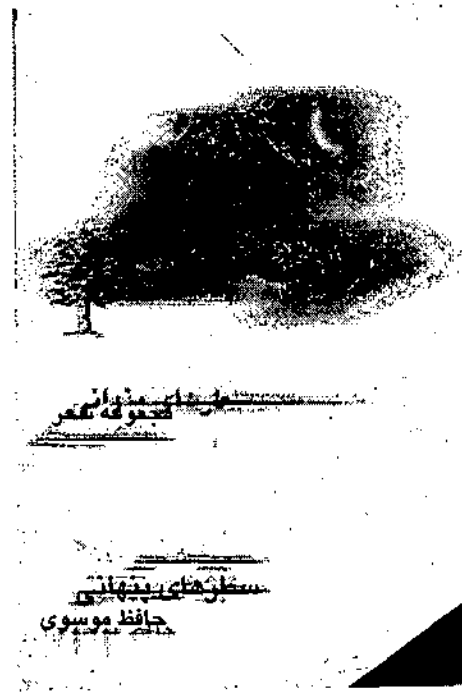
به گنجشک‌ها گفته‌ام

هوای دلتنگی‌ات را داشته باشند

تا من برگردم ص ۳۰

زبان ساده و بیان رسا و شفاف یکی از ویژگی‌های بارز شعرهای موسوی است و همین دلیل خوبی است تا خواننده با شعرهایش ارتباط منطقی - عاطفی برقرار کند. برخی از شعرهای شاعران جوان ما به دلیل آنکه بیان‌کننده ذهنیت‌های پیچیده و انتزاعی هستند، کمتر با خواننده ارتباط برقرار می‌کنند اما شعرهای موسوی در همان نگاه اول، خواننده را به سوی خود جلب می‌کند. این سادگی بیان که با کارکردهای عاطفی زبان بهم آمیخته، حاصل شفافیت ذهن و ضمیر اوست. شعر موسوی به تعبیری بیانگر تفکر عاطفی اوست.

در اغلب شعرها شاعر از واقعیت برای ره بردن به حقیقت بهره می‌گیرد. واقعیتی که در شعر او مجال بروز

سطرهای پنهانی

حافظ موسوی

یافتند، واقعیاتی برگرفته از زندگی کودکی، جوانی و میانسالی ایشان است، بنابراین ارتباطی که با خواننده از این طریق برقرار می‌کند، ستودنی است. در روزگاری که خوانندگان جدی شعر نمی‌توانند با شعرهای جوان ارتباط معنایی و عاطفی برقرار کنند، شعرهای شاعر «سطرهای پنهانی» خود غنیمتی است. موسوی خود از پیچیدگی بی‌بهره گریزان است:

شما پیچیده هستید

صراحت حرف‌های شما گیجم می‌کند ص ۶۴
زیرا او بر آن است تا هم با معشوق یگانه شود و هم بتواند یگانگی‌اش را با طبیعت و جامعه به اثبات برساند. در ایجاد یگانگی تا حدود زیادی موفق است چه آنجا که با محیط اجتماعی یگانگی بهم می‌رساند مانند شعر «گزارش» و «آسیابخانه» و چه آنجا که با معشوق یگانه می‌شود مانند شعر «از این راه‌ها»، «عید که آمد» و «سبب».

سببی که در نگاه تو می‌چرخد

آدم را وسوسه می‌کند.

باید شتاب کنیم

اما تو... باید مواظب موهایت هم باشی

شاخه‌های این درخت‌های کنار خیابان

گیره از موی دختران می‌ربایند

باد هم که نباشد

برای پریشانی این شهر

هزار بهانه پیدا می‌شود

حیف است سبب را تنیده بمیریم! ص ۳۵-۳۴

شعرهای «سطرهای پنهانی» در میان مجموعه‌هایی که طی سال گذشته و بهار امسال منتشر شده است، خواندنی است و بی‌شک با رشدی که از شعور شاعرانه ایشان از دفتر اول تاکنون ملاحظه کردیم، در آینده نزدیک اشعار زیباتری از او خواهیم خواند.

یگانگی، یکرنگی و یکدلی او در پیوند با انسان، طبیعت و جهان در زبانی ساده و آشنا، شعرش را قابل تأمل کرده است:

زندگی

همیشه که این جور پیچ و تاب نخواهد داشت

بد نیست گاهی هم دستی به موهایت بکشی

بایستی کنار پنجره

و با درخت و باغچه صحبت کنی

پنهان نمی‌کنم که پیش از این سطرها

«دوست دارم» را

می‌خواسته‌ام بنویسم

حالاکمی صبر کن

بهار که آمد

فکری برای آسمان تو

و سطرهای پنهانی خودم خواهم کرد. ص ۳۳

«دعوت»

خوراک مرا می‌مزد، ای خورندگان!
فردا به کامتان غزه‌ی بهتری دارد
پس فردا نیز به!
فزونتر می‌خواهید؟
هفت اصل کهن مرا
بذل به هفت جسارت کنید!

اکنون می‌آید دو هیچ، ص ۲۹

فریدریش ویلهلم نیچه در جهان فلسفه، نام‌آشناست. بیشترین شهرت او، فلسفه «ابر انسان» او و نظریات جسورانه‌اش در باب قدرت و اخلاق است. علاوه بر آن، نیچه، فروید و مارکس سه ضلع مثلث مدرنیسم در جهان‌اند و تأثیر نیچه بر مدرنیسم اروپا و جهان، انکارناپذیر است. او هرچند مانند فیلسوفان دیگر، دستگاه مدون و نظام‌مند فلسفی ندارد اما فلسفه او بیشترین تأثیر را بر اندیشه جهانی گذاشته و می‌گذارد. بخش بزرگی - یا حتی می‌توان گفت تمامی فلسفه او - مدیون سحر کلام و هوشیاری زبانی اوست. مهمترین آثار فلسفی نیچه مانند «چنین گفت زرتشت»، «فراسوی نیک و بد» و «تبارشناسی اخلاق» در واقع، شاهکارهای ادبی و کلامی در زبان آلمانی، محسوب می‌شوند.

وی استاد مسلم گزیده‌گویی و کلمات قصار است. نثر جادویی‌اش بر مخاطب تأثیر شگفتی بر جای می‌نهد. اما خوب است بدانیم که این فیلسوف بزرگ پیش از طرح دیدگاه‌های فلسفی‌اش، شاعری زبردست و قدرتمند بوده است. شعرهای او استحکام کم‌نظیری دارند و از ذوق

سرشارش حکایت می‌کنند. این فیلسوف از شعر به فلسفه رسید شاید ماندگاری و تأثیر او مدیون سحر شاعرانه کلام اوست. فیلسوفی که انواع ادبی جهان‌باستان و روزگار خود را می‌داند، مسلّم است با چیرگی بیشتری بر کلام وارد میدان می‌شود.

فریدریش ویلهلم نیچه از ده سالگی شعر می‌گفت. زمانی که در مدرسه «پفورتا» درس می‌خواند شعر می‌سرود. تصویری از شعرهای او موجود است که در ۱۴ سالگی برای بیان تنظیم کرده. او در آن سالها پیاپی هم می‌نوشت.

شعرهای نوجوانی نیچه، اغلب رمانتیک، احساسی و تا حدی امپرسیونیست هستند. او در این دوره شاعری سخت طبیعت‌گرا و سرخوش است که با دیدن مناظر طبیعی به وجد می‌آید:

... دیگر از آن من نه‌ای تو!

خوشترین رؤیایم اکنون

با تصویر بازی می‌کند

و تو همچون ستاره‌ای تنها از قلبم بر می‌آیی،

گدازان، در آسمان شبانهنگی زندگی‌ام

که جایی، بس دور

پس دور، فرو مرده است.^۲

او در شعری دیگر به نام «نغمه» چنین با باران و باد و بخت نجوا می‌کند:

این باد است که نیمه شبان

آرام بر درِ چهارم می‌گوید

این باران است

که آرام بر اتاقم می‌بارد

این رویای خوشبختی من است

که چون باد در دلم می‌پوید

این وزش نگاه توست

که به نرمی باران دلم را می‌کاود.^۳

در همان دوران نیز دغدغه «خداوند»، جستجوی او و مذهب در شعرهای نیچه نمودار است:

... دستهایم را بلند می‌کنم
به سوی تویی که از او گریزانم
و به شکوهمندی،
می‌ستایم، در محرابی در سویدای دلم...

... ای ناشناخته!

می‌خواهم بشناسمت

ای چنگ انداخته در میانه جانم!

... می‌خواهم بشناسمت و به خدمت درآیم!^۴

نیچه جوان شیفته طبیعت و جلوه‌های آن و بویژه چکاد قلّه‌هاست. فلسفه‌ای که جان او را در خود گرفت، بر چکادهای نوجوانی‌اش چندان رؤیت نمی‌شود، اما، نیک که بنگریم، ستیز دو نیروی خیر و شر، اندوه و شادی، تاریکی و روشنی را در کارهای نخست او می‌بینیم.

شعرهای آغازین این شاعر - فیلسوف، موزون، مقفا و مطمئن هستند. او گویی جسارت فرا رفتن از قالبهای گذشته‌گان را نیافته و هنوز الگوی او گوته، نوالیس و دیگرانند اما به سرعت راه خود می‌گیرد و خود را بی‌راه می‌کند، چون در «مرد تنها» می‌سراید:

نفرت می‌ورزم

به دنباله روی و راهنمایی

- آمر بری؟ نه!

- حکمرانی؟

آن هم نه!

... تنها آنکه هراس می‌افکند

دیگری را زه می‌نماید

نفرت دارم

از راهبری خود حتی!

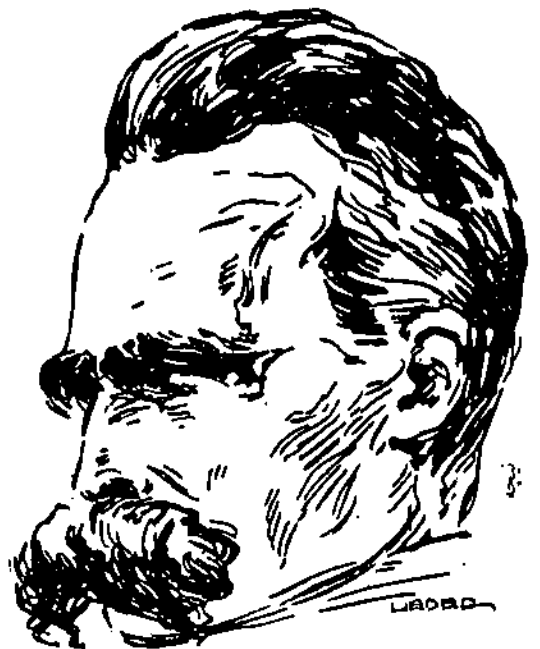
نیچه عاشق جنوب گرم و مهربان است از این رو هرگاه که از مه و بارانهای طولانی مرکز اروپا دلزده می‌شود، هوای جنوب به سرش می‌زند و به ایتالیا

تأملی در

اشعار فریدریش ویلهلم نیچه

شاعرِ فرازها

علی عبداللهی

می آید. جایی که بیشتر عمر خود را در آن گذراند. این طبیعت‌گرایی، تا آخر عمر نیز در آثار نیچه مشاهده می‌شود:

... دریای سپید خفته، بادبانی ارغوانی فرازش
صخره و انجیر بن‌ها، برج‌ها و بندرگاه
چکامه‌های موج‌گرداگردم و نینوع بزه‌ها!
بی‌گناهی جنوب، پذیرایم شو!^۶

در همین شعر، نیچه پس از شرح پرواز خود به جنوب و کیفیت آن و تاختن به جزده، که «پیشه رنج‌آوری» است و البته ما را به مقصود هم می‌رساند، دیدگاه‌های شاعرانه خود را رنگی فلسفی و اندیشه ورزانه می‌دهد:

... اینک اعتراف می‌کنم
- با لختی درنگ -

که در شمال به بانویی عاشق بودم،
سخت پیر و زغشه‌ای،
که «حقیقت» نام داشت.^۷

فریدریش نیچه فیلسوف - شاعر، تند مزاج و عصبی، در سال ۱۸۴۴ زاده شد و پس از ۵۶ سال شاعری و فلسفیدن از جهان رفت. هیجانها و شیفتگی‌هایش، کار او را به جنون و خاموشی مطلق کشاند.

نیچه را شاعر فرازا و بلندی‌ها دانسته‌اند و این داورِ هوشیارانه‌ای است. او همیشه در پی جایی است که «باد در آن تیزتر می‌وزد» و تنها بزرگویی می‌تواند، تا نزدیکی‌های آن گام زند:

خانه‌ام بر بلندی‌هاست
هوس بلندی‌ها را ندارم،
چشم‌هایم را به بالا نمی‌دوزم
یکی فرو نگرم،

که ناچار به تیز کردن است.^۸
شعر نیچه، شعری حکیمانه است و شاعر گاه در اشعار کوتاهش، چهره فرزانه، کاهن یا عارفی شرقی را به خود می‌گیرد. شعری که تصویر ندارد و هیچ تمهید آشنای شاعرانه‌ای نمی‌توان در آن جست:
«خوبی و بدی پیش داورِ خداوند است»
مار چنین گفت و
با شتاب گریخت.^۹

دوستان می‌دارم؟...

از آن سان که سواری اسبش را
چون او را به مقصود می‌رساند!^{۱۰}

حسن‌اش یاوه است
شوخی‌اش، شوخی‌اش انا و اگر!^{۱۱}

بازی زبانی و ساخت ترکیبات بدیع یکی از ویژگی‌های شعر اوست. او با زبان برخوردی جسورانه دارد و از امکانات پنهان و خلاقه زبان سود می‌برد:

اینجا، طلا غلتان بود
این‌جا با طلا بازی می‌کردم؛

در واقع
طلا با من بازی می‌کرد
من غلتان بودم.^{۱۲}

من آنم که سوگندها
به او سوگند می‌خورند؛

سوگندم دهید به همین!^{۱۳}

حسن بازی با زبان، گاهی در نقیضه کردن آثار بزرگان (پارودی) نمود می‌یابد. ممکن است عبارتی مشهور از شعر شاعری، ضرب‌المثلی مشهور، گزین‌گفته‌ای از زبان لاتین و یونانی یا حتی گفته‌ای از کتاب مقدس دست مایه کار او قرار گیرد:

بازی جهان، آن شکوهمند
بود و نمود را در می‌آمیزد
دیوانگی بدی ما را نیز با آن،
تو نیز درآمیز!^{۱۴}

این شعر که برای گوته گفته شده در واقع نقیضه واپسین سطرهای «فاووست» گوته است که می‌سراید:
«زنانگی ابدی به خود می‌کشاندمان» در شعر «با من بیا - با خود بیا» نیچه با عبارت لاتین Vademecum واژه Vadetecum را می‌سازد و از حاصل این بازی زبانی می‌خواهد نتیجه‌گیری کند که «تنها روراست، از پی خود برو! اگر چنین پیروی‌ام کنی، باشد! باشد!»^{۱۵}
نیچه در نقیضه‌سرایي چیره‌دست است و اصولاً با ته مایه‌ای از خیانت، موضوع اصلی خود را به باد انتقاد و نیشخند می‌گیرد.

فلسفه نیچه مورد کج‌فهمی‌های بسیاری در کشورش و در جهان قرار گرفته است این خود زائیده شیوه بیان اوست که بیش تر شاعرانه است تا نظام‌مند. و از آن رو که کلام او تأویل‌های فراوانی را بر می‌تابد. نیچه شاعر اقا، در سایه افکار فلسفی خود تقریباً به تمامی گم شده است.

شعرهای نیچه در ردیف اشعار کلپشتوکم رانکه، قرار می‌گیرد و با آثار گوته، هولدرلین، موریگه، ایشن‌دورف و ریلکه برابری می‌کند. هولدرلین و گوته - همچنانکه گفتیم - از استادان نیچه‌اند. علاوه بر آن کلام نیچه ریشه در آثار ادبی، اساطیر، و نوشته‌های فلسفی یونان دارد. لحن کتاب مقدس، ساختار افسانه‌های جانوران و تمثیل‌ها، حکایات کوتاه و... از جمله تمهیداتی هستند که نیچه در شعرهای خود از آن‌ها سود می‌برد.

اندیشه‌های پرمخاطره نیچه در اشعار اخیر او نمایان است این شعرها در واقع، هسته اولیه کتابهای او یا زهدانی است که، اندیشه‌هایش در آن رشد می‌کند، پرورش می‌یابد، و در زمانی موعود در هیأت «زرتشت»، «دجال»، «ویرانگر» و... به جهان آثار او پا می‌نهد:

«اینک انسان»

اری! می‌دانم از چه تیارم!

سیری‌ناپذیر چون آخگر،

می‌تابم و خود را تباه می‌کنم

روشنی می‌شود، هرچه بدان دست می‌سایم

زغال می‌شود، هر آنچه وا می‌نهم؛

به یقین یکی آخگرم!^{۱۶}

خود بر تربیتی و غرور، یکی از بن‌مایه‌های اصلی شعر اوست. او نیز چون بسیاری از بزرگان، بر بال خیال ظریف و ناب که به پرواز درمی‌آید، دیگران را از فراز قله، از بلندای آسمان با ته مایه‌ای از تحقیر و خوار شماری می‌نگرد:

فراتر از آدمی و حیوان

فراتر رونیدم،

و سخن می‌گویم،

کس را با من سخنی نیست،

بس تنها بالیدم و بس بلند

چشم به راهم. چشم به راه چه؟

بارگاه ابرها به من بس نزدیک است

چشم به راه نخستین آذرخشم!^{۱۷}

زرتشت در شعرهای نیچه هم حضوری بلا منازع دارد گویی این شاعر همزاد اوست همزاد ضد اخلاقی آن نخستین اخلاق گرای جهان، و در «سیلس ماریا» او را می بیند که از کنارش می گذرد: پس آنگاه ناگهان، دلدادها! / یکی، دوگشت / و زرتشت - از کنارم بگذشت! ۱۸

نیچه در شعرهای کوتاه و گزیده گویه هایش، چهره های ویرانگر، انقلابی و مدرن دارد. تجربه های کوتاهش بسیار ناب و منحصر به فرداند. او در این تجربه ها به سرشت نهفته کلام دست می یابد. و این از تیزهوشی نیچه در عرصه زبان و اندیشه است:

هم آنجا که ایستاده ای

ژرفا را بکاوا

آن پایین چشمه ای است!

مردان تاریک، بگذار فریاد برآورند:

«همواره در آن پایین، دوزخ است!» ۱۹

باد به غیب فینداز

ورنه می ترکاندت

خردک نیشی! ۲۰

بیخ لیز

بهشتی است

برای آنکه رقصیدن را نیک می داند. ۲۱

تا بیازم

از خاطر زودم، همدردی با خود را، حتی! ۲۲

ویرانه های ستاره گان قدیمی!

از همین ویرانه ها،

جهانی برپا کردم! ۲۳

فریدریش نیچه هرگز خود را شاعر نمی دانست اگرچه شاعری سترگ بود و در «چنین گفت زرتشت» ۲۴ شاعران را به خوبی به تصویر کشید. بعد از مرگ این شاعر - فیلسوف، خواهرش، کتابی از اشعار پراکنده او را گرد آورد و «فرتیس فوگل» اشعار او را در مجموعه هشت جلدی آثارش، در مجلد هشتم در ۱۸۹۴ منتشر کرد.

خلاصه کلام اینکه نیچه در شعرهایش ما را به سلوکی اندیش ورزانه در دنیای خود می بزد و این آثار جاودانی و ماندگار ما را با متفکری بت شکن و جسور آشنا می کند که همواره سر بر دوییدن از پله های امکان، از حد انسان ستی و معمولی و رسیدن ناممکنی که در خور آدمی است، دارد. این فرا رفتن ها و برجهیدن ها، در طنز، کنایه، نقیضه، جدیت و... در همه آثار نیچه نمایان است:

گله مندی،

که هیچ چیز باب سلیقه ات نیست؟

باز هم

آشنا

آن پشه های قدیمی؟

می شنوم که آزارت می دهند،

دور و بَرَت و زوز می کنند

و نیشات می زنند

دلم می شکند، طاقم طاق می شود!

- پی آم بیا، دوست من!

مردانه غزم بلعیدن وزغ کوچک چربی کن!

به سرعت دور شو و دور و برت را

نگاه کن!

این کار، درمانی است برای ناراحتی گوارشی ات! ۲۵

همه مثالها از کتاب «اکنون میان دو هیچ»

مجموعه اشعار نیچه، ترجمه علی عبداللّهی، نشر نارنج

چاپ اول ۱۳۷۷ انتخاب شده اند. □

پانویست ها:

۱ - اکنون میان دو هیچ، ص ۲۹

۲ - همان، ص ۲۵۲

۳ - همان، ص ۴۷

۴ - همان، ص ۲۴۲

۵ - همان، ص ۶۱

۶ - همان، ص ۶۴

۷ - همان، ص ۶۳

۸ - همان، ص ۱۹۲، ش ۳

۹ - همان، ص ۸۲

۱۰ - همان، ص ۲۰۲، ش ۴

۱۱ - همان، ص ۲۲۵، ش ۵۷

۱۲ - همان، ص ۱۳۴

۱۳ - همان، ص ۲۰۲، ش ۲

۱۴ - همان، ص ۳۲ به گوته

۱۵ - همان، ص ۱۱۴

۱۶ - همان، ص ۴۲

۱۷ - همان، ص ۴۲، صنوبر و آذرخش

۱۸ - همان، ص ۲۷، سیلس ماریا

۱۹ - همان، ص ۴۵

۲۰ - همان، ص ۷۳، علیه خودبینی

۲۱ - همان، ص ۸۹، برای رقصندگان

۲۲ - همان، ص ۱۹۴، ش ۱۰

۲۳ - همان، ص ۱۹۴، ش ۱۱

۲۴ - همان، ص پیشگفت

۲۵ - همان، ص ۲۸، دوامی بدبینان

فریدریش نیچه

ماشنکا برای زندگی به اتاق وی می آید، درحالیکه او باید اتاق را ترک کند.

آیا «ماشنکا» تمثیلی از روسیه از کف رفته است که نهایتاً می توان با خاطره هایش دلخوش بود. از اینجاى زمان است که فضای خوش پترزبورگ و روسیه پیش از انقلاب و عشق های آن ایام جا به جای کتاب جلوه گری می کند تا اینکه بالاخره گانین با کشمکشى درونى تسلیم واقعیت می شود و پیش از این که ماشنکا به پانسیون بیاید آن جا را بدون اینکه مقصد معینی داشته باشد ترک می کند: «گانین به وضوح بی رحمانه ای دریافت که رابطه اش با ماشنکا برای همیشه پایان یافته است... اکنون دیگر خاطره هایش را به انتها رسانده بود. با آنها ارضا شده بود و تصویر ماشنکا به همراه تصویر شاعر پیر رویه مرگ اکنون در خانه ی ارواح [= پانسیون] مانده بود که خود آن هم اینک یک خاطره بود. ماشنکا به جز در آن تصویر وجود نداشت و نمی توانست هم وجود داشته باشد» (ص ۱۵۱)

همه داستان «ماشنکا» طی شش روز در یک پانسیون می گذرد. یکی از کسانی که در این پانسیون روزگار می گذرانند، پیرمرد شاعری است که تمام زندگی اش را در روسیه گذرانده و حالا مجبور به ترک آن شده است. او با اینکه پولی ندارد، مدت ها معطل ویزای فرانسه می ماند، اما وقتی هم با هزار زحمت و انتظار ویزا می گیرد، آن را گم می کند و دچار سکتة خفیف می شود و این نمادی است از اینکه وی با وجود ریشه و خاطراتی که از روسیه دارد جایی برای رفتن ندارد. داستان ماشنکا در شرایطی نوشته شد که تا هفتاد سال بعد از آن هم هر کسی می خواست درباره وقایعی از این دست بنویسد یا می باید در کنار

واقعی سیاستین نایت» و آثاری که بعدتر خلق کرد - مثل لولیتا - ضعیف و نازس تر می نماید.

نابوکف در بیست و شش سالگی و در برلن بود که «ماشنکا» را نوشت و طبق گفته خودش اولین رمان وی بوده است. داستان در یک پانسیون در برلن می گذرد. پانسیونی که تمامی میهمانان آن را روس هایی تشکیل می دهند که وجه اشتراک شان مخالفت با انقلاب کمونیستی است و اینکه غربت را به بودن در روسیه ترجیح داده اند...

این یکی از اساسی ترین ویژگی های آثار نابوکف است که به شدت تحت تأثیر زندگی و گذشته وی است، طوری که داستانهايش تا حدی به خاطره شبیه می شود. او که در یک خانواده متمول و اشرافی و با فرهنگ زندگی می کرد بعد از انقلاب دور از وطنی که از آن خاطره های خوش بسیاری داشت در برلین در کنار روسهای مهاجر به زندگی پرداخت و در چنین محیطی رمان «ماشنکا» را نوشت.

شخصیت اصلی رمان مرد جوانی به نام «گانین» است. گانین قوی و نیرومند است. دوست دختری به نام لیودمیلا دارد، درحالیکه کلارا هم به وی بی علاقه نیست، اما گانین علیرغم جوانی کسل و بی حال است و زندگی را با باری به هر جهت می گذرانند، تا اینکه خیردار می شود که «ماشنکا» همسر یکی از کسانی که در پانسیون است به زودی از روسیه می گریزد و در پانسیون به آنها ملحق می شود. شوهر ماشنکا مردی پرحرف و زشت است و چون شنیده که گانین قصد رفتن از پانسیون را دارد اتاق وی را پیشاپیش برای همسرش رزرو کرده است و گانین اکنون دائماً به یاد روزها و ایامی می افتد که با ماشنکا در روسیه گذرانده بود و اینکه

وقتی اهلی کتابی رمان «ماشنکا» اثر ولادیمیر نابوکف را در دست می گیرد، نمی تواند تحت تأثیر نام و آوازه نویسنده آن نباشد، چرا که وی یکی از بزرگترین نویسندگان و منتقدان قرن بیستم است. چنانکه خود رمان «ماشنکا» نیز پس از اینکه در سال ۱۹۲۵ نوشته شد و به مدت چهل و پنج سال در محاق بود، تنها پس از شهرت جهانی صاحب اثر بود که در سال ۱۹۷۰ دوباره به چاپ رسید.

بدین ترتیب خود به خود این سؤال پیش می آید که آیا فراموشی درازمدت رمان ماشنکا به علت ضعف اثر نبوده، یا حداقل به این علت نبوده که فاقد جاذبه های عامه پسند بوده است. اما در این میان نکته نظرگیر اینکه در کتابی چون «آن دنیای دیگر»^۱ که تأملی در آثار نابوکف است و به وسیله منتقدی صاحب نظر در چهارصد - پانصد صفحه منتشر شده هیچ اشاره ای به رمان ماشنکا نشده است، جز اینکه صرفاً سالی انتشار آن را ذکر کرده اند! یعنی آن را در حد و حدود یک سیاه مشق دانسته اند. خود نابوکف هم در مقدمه ای که بر چاپ دوم کتاب می نویسد از خود در ایام نگارش کتاب به عنوان یک «نویسنده مبتدی» نام می برد و این کاملاً طبیعی است چرا که «ماشنکا» در قیاس با آثار بعدی نابوکف مانند «دعوت به مراسم گردن زنی»، «زندگی

اردلان عطارپور

ماشنکا

نابوکف

خلیل رستم خانی

نشر دیگر، ۱۳۷۸

درگذشت پدر کاریکلماتور ایران

نرنگی نگاه

پرویز شاپور پدر کاریکلماتور ایران در سحرگاه پانزدهم مرداد ماه سال ۱۳۷۸ به سرای باقی شتافت. شاپور در پنجم اسفند ماه ۱۳۰۲ ش به دنیا آمد. دوران تحصیل را در مدرسه دینی خانی آباد و مدرسه صنعتی سپری کرد و سپس دوره کارشناسی را در رشته اقتصاد گذراند. اولین بار آثارش را در ۱۳۳۳ ش در نشریات اهواز منتشر کرد. در ۱۳۳۴ به تهران آمد و همکاری خود را با نشریات «سپید و سیاه» و «توفیق» آغاز کرد. آثار او در توفیق با نام‌های مستعار «کامیار» و «مهدخت» بیشتر در صفحات دارالمجانین، سیدیات و یا با نام عقاید و آرا به چاپ می‌رسید. مطالب کوتاه او اولین بار در (۲۰ خرداد ماه ۱۳۳۶ در مجله «خوشه» با نام کاریکلماتور به چاپ رسید. کاریکلماتور - نام پیشنهادی احمد شاملو - تلفیقی از کلمه و کاریکلماتور بود. با مطرح شدن کاریکلماتور، پرویز شاپور به عنوان طنزنویسی شناخته شد و اولین کتاب کاریکلماتور او در سال ۱۳۵۰ توسط انتشارات نمونه در تهران به چاپ رسید. شاپور علاوه بر طنزنویسی، به کاریکلماتور هم روی آورد. کاریکلماتورهای او طرح‌های ساده اما عمیق و ظریف از اشیاء و موجودات اطراف ما بودند. نمایشگاه‌هایی از طرح‌های او در سال ۱۳۵۲ در گالری زروران، در سال ۱۳۵۶ در نگارخانه تخت جمشید و در سال ۱۳۷۶ در نگارخانه آریا برپا شد. طرح‌های شاپور در نشریات «گرافیس سالانه» و «دیزاین جورنال» نیز به چاپ رسیده است. همچنین نمایشگاهی از آثارش به مناسبت صدمین سال سینما در نمایشگاه «استاد اولم» ترکیه برپا شد.

آثار شاپور عبارتند از:

- ۱- کاریکلماتور ۱، انتشارات نمونه، ۱۳۵۰
- ۲- کاریکلماتور ۲، انتشارات بامداد، ۱۳۵۲
- ۳- کاریکلماتور ۳، (با گردباز می‌رقصم)، انتشارات مروارید، ۱۳۵۴
- ۴- کاریکلماتور ۴، انتشارات مروارید، ۱۳۵۶
- ۵- کاریکلماتور ۵، انتشارات مروارید، ۱۳۵۸
- ۶- کاریکلماتور ۶، انتشارات مروارید، ۱۳۶۰
- ۷- موش و گربه غنبد زاکانی با طرح‌های پرویز شاپور، انتشارات نمونه، ۱۳۵۲، انتشارات مروارید، ۱۳۵۵
- ۸- فانتزی سحاق قلع، انتشارات توفیق، ۱۳۵۵
- ۹- تفریح‌نامه (طرح‌های مشترک پرویز شاپور و پرویز شاپور)، انتشارات مروارید، ۱۳۵۵

شاخص و چشمان شگفت‌انگیز قهوه‌ای مایل به آبی، و در اتاق ۶ در سر پیچ راهرو هم دو بالرین زندگی می‌کردند، کالین و گورنوتسوف...» (ص ۲۳ و ۲۴). واقعاً که باید حرف ولادیمیر نابوکف را به خود وی تذکر داد که گاه در ایماژهای هنری و افسانه‌پردازی‌ها عصا را گیراتری از حقیقت وجود دارد تا در توصیف‌های صادقانه و پروسواس و ریز به ریز که بیشتر به درد گزارش و شرح و توضیح دادن می‌خورد تا اینکه اساس نثری هنری و داستانی باشد.

البته شاید توقع زیاد ما از نابوکف تا حدی از اینجا باشد که اگر چه وی در سال ۱۹۷۷ درگذشت، اما خواننده فارسی زبان نهایتاً ده سال است که او را می‌شناسد و این باعث شده که او را بیش از اندازه به روز بگیریم، درحالی‌که رمان «ماشنکا» در هفتاد و چهار سال پیش نوشته و چاپ شد و اگر ما در نقد آن، معیارهای ادبی همان زمان را در نظر بگیریم شاید نقاط قوت بیشتری به چشم‌مان بیاید.

نکته آخری که نمی‌توان از آن گذشت و در برخی از جملات به چشم می‌خورد نثر بد و غیرداستانی است که مترجم به کار می‌برد: «کلارا محض رعایت اصول پرسید» (ص ۲۴)، «از نوک گوش‌اش پیدا بود که لب‌خند می‌زد» (ص ۵۰)، «معمولاً اشغال خودش را جارو می‌زد» (ص ۷۵)... به علاوه اینها جلدانویسی افراطی کلمات نیز عامل محکمی بوده است تا رمان با سهولت و روانی بیشتری خوانده نشود، چنانکه همسایه، دستکش، گلدان، سوگوار... در متن داستان به شکل‌های غریب هم‌سایه، دستکش، گل‌دان، سوگوار... آمده است.

پی‌نوشت:

۱- آن دنیای دیگر، آذر نفیسی، انتشارات طرح نو.

کمونیست‌ها و یا در کنار مخالفان آنها بایستد، اما نابوکف به دور از سیاسی‌نویسی‌های معمول، غم و شادی و امیدها و ناامیدی‌های آدم‌هایی را تصویر می‌کند که فقط «سیستم جدید» برای آنها غیرقابل تحمل است و ترک خانه و موطن و حتی غرور و ریشه‌ها و خاطرات خود را برمی‌گزینند، تا در رخوت و سستی در دیار غربت فقط روزگار بگذراند و این نقطه قوت اثر است و شاید همین نقطه قوت باعث شده است که در آن شرایط حادی که یا باید موضع له یا علیه گرفته می‌شد کتاب‌هایی از این دست مهجور ماندند.

اما نکته‌ای که از همان سطور اول رمان به چشم می‌خورد توصیف ریز به ریز و گزارشی و حتی توضیحی صحنه‌ها و وقایع است: «گانین مشغول تراشیدن ریش‌اش شد. این کار امروز به او لذت بخصوصی می‌داد. کسانی که ریش‌شان را می‌تراشند هر صبح یک روز جوان‌تر می‌شوند» (ص ۴۹)

دقت کنید که چطور هال پانسیون را توصیف می‌کند. یک گزارش کامل است: «هال یک راهروی لخت و بسیار تنگ بود. در هر طرف آن سه اتاق قرار داشت که شماره‌های‌شان با عددهای سیاه بزرگ روی درها چسبانده شده بود. این عددها برگ‌هایی بودند که از تقویم سال پیش کنده شده بودند... شش روز اول آوریل ۱۹۹۳. اول آوریل - در سمت چپ - اتاق آلفیوروف بود. بعدی از آن گانین، سومی به خانم صاحب‌خانه، لیدیا نیکولونا دورن، تعلق داشت - بیوه‌ی بازرگانی آلمانی که بیست سال پیش وی را از ساریتا آورده و خودش سال پیش از تب مغزی درگذشته بود. در سه اتاق سمت راست - ۴ الی ۶ آوریل - آنتوان سرگیویچ پوتیاگین، یک شاعر پیر روسی؛ کلارا، دختری با اندام

وداع با روسیه

دهه‌ها پیش، نویسندگان زن در سراسر جهان، به سبب الزامات اجتماعی و فرهنگی ناچار بودند یا داستان نویسند (که نوشتن کاری مردانه محسوب می‌شد) یا اگر می‌نویسند خود را پشت نام یک مرد پنهان کنند. مشهورترین این نویسندگان که غالب دوست داران ادبیات او را می‌شناسند، جورج الیوت بود.

اما امروزه دیگر در جهان کمتر فضایی یافت می‌شود که یک نویسنده زن نیاز به پنهان کردن نامش داشته باشد، ولی انگار متأسفانه این بار مشکل خود را به صورت دیگری نشان داده و آن این است که اینک (لااقل در داستان نویسان کشور) غالب نویسندگان زن هنوز نتوانسته‌اند قالب ذهنی مردانه‌ای را که به مرور زمان در اندیشه‌شان رسوخ یافته بشکنند و با نگاه مردانه به جهان ننگرند، طوری که اگر داستان‌هایشان را بانام خود نیز منتشر می‌کنند، باز خواننده مشکل‌ی‌آور می‌کند که نویسنده این آثار زن است. این امر نشان می‌دهد که هنوز این گروه تا خانه تکانی ذهنی‌شان که تفکر مرد مدارانه را از اندیشه و زبان‌شان بزدايد، فاصله ندارند. البته لازم است بگوئیم که در حیطه داستان‌نویسی عده‌ای سخن گفتن از زن و مرد را زائد می‌دانند و می‌گویند نویسنده می‌بایست بتواند حالات درونی کلیه انسانها را فارغ از جنسیت و نژاد و غیره وصف کند و در این باره از نویسندگانی چون فلوبر و یا تولستوی نام می‌برند و می‌گویند که این دو بسیار بهتر از یک زن، حالات درونی شخصیت‌های داستانی‌شان مانند مادام بواری یا آنکارینا را وصف کرده‌اند. اما سخن ما این است که این همه به جای خود، ولی تفاوت قائل نشدن میان زن و مرد در امر آفرینش هنری و مسائل اجتماعی سیاسی دلیل بر این نیست که زنان می‌بایست هویت خود را فراموش کنند و چون مردان به جهان بنگرند و برای ترسیم گوشه‌ای از جهان ناشناخته درونی‌شان نیازمند قلم نویسندگانی چون تولستوی و یا فلوبر بوده باشند. آنها می‌بایست خود، با اقتدار و مهارت، مهر هویت‌شان را بر آثار داستانی‌شان بزنند، چرا که امروزه بدیهی است که اگر خواننده‌ای نام یک زن را بر صفحه اول یک رمان یا جلد یک مجموعه داستان

می‌بیند، کنجکاو است هویت اصیل زنان را در لابه‌لای سطور نویسندگانی از خود آنان بیابد و بدان احترام بگذارد. این را نیز می‌دانیم که امروزه در نقد داستان، اصولاً منتقد با مؤلف سروکاری ندارد و نام او برایش مهم نیست و به تعبیر رولان بارت مؤلف مرده فرض می‌شود و جز متن یکه و نهایی چیز دیگری وجود ندارد. اما با این وجود مایلیم باز بگوئیم که جای چیزی در این میان خالی است که شاید با استدلال زبان علمی و منطقی نتوان آن را بیان کرد، بلکه تنها می‌توان آن را حس کرد و با زبانی هنری درباره آن سخن گفت. و آن این است که جای خالی نویسندگان زن در ادبیات ما کاملاً محسوس است (هر چند بی آن که نیاز به نام بردن باشد، هستند معدود نویسندگان زنی که هم زن‌اند، هم نویسنده)

با این مقدمه به بررسی مجموعه داستان «ضیافت شبانه» اثر فرزانه کرم‌پور می‌پردازیم. از بیست و سه داستان این مجموعه می‌توان ادعا کرد که تنها سه داستان دلک - شبانه و رنگ آن، (این نگاه زنانه را در خود دارند و بقیه فاقد این حال و هوا هستند. حتی می‌بایست بگوئیم در داستانهای چون شب برفی - ضیافت شبانه - چترهای رنگی - پوتین و شب زده، کاملاً برعکس، نگاهی مردانه بر فضای داستان حاکم است، تا بدان حد که در داستان شب زده، هنگامی که افسر داستان می‌خواهد مردمی را که روی پل جمع شده‌اند، براند، می‌گوید: «آقایون بفرمایین خونه‌هاتون...»^(۱)

انگار نویسنده در تعبیر زبانی نیز پذیرفته است که مردم یعنی آقایان! و زنان و دختران جزء مردم نیستند! حال بهتر است به ویژگی‌های کلی این داستانها توجه کنیم تا عناصر مشترک در آنها را بیابیم. اولین ویژگی تعداد قابل توجهی از این داستانها، حضور شخصیت‌های مسن و سالخورده در آنهاست به عبارت دیگر در یازده داستان از این مجموعه، یا مستقیماً شخصیت اصلی، فردی جاافتاده و مسن، با موهایی خاکستری است، یا حداقل شخصیتی با چنین ویژگی‌هایی در آن حضور دارد. در داستان‌های شب زده - چترهای رنگی - ضیافت شبانه - آوای شب - عطر نعن - ماهی و باران - سرپند - سفر و دکل شخصیت‌های اصلی مسن هستند و در داستان دلک و آخر کار دو فرد مسن شخصیت فرعی هستند. از این یازده داستان، شخصیت‌های شش داستان آن از عصا استفاده می‌کنند یا حداقل در داستان به عصا اشاره شده است. دلیل حضور گسترده این شخصیت‌ها با خصایص جسمانی -

روانی‌شان در داستانها، اشاره به عدم تحرک و پویایی جهان این داستانها و جایگزینی این حالات، با رکود و سستی (هر چند عقلانی و همراه با متانت) در آنهاست به همین دلیل از شور و سرزندگی در فضای خاص غالب این داستانها خبری نیست و این عدم تحرک را علاوه بر این دلیل که برشمردیم، دلایل دیگری نیز همراهی می‌کند که به آنها اشاره خواهیم کرد دومین عنصر مشترک این داستانها و دلیل دیگری بر فضای سرد و کسالت باز غالب آنها، حضور باران در پس زمینه دلگیر و افسرده آنهاست. بیهوده نیست که در هشت داستان: ماهی و باران - شب زده - آوای شب - چترهای رنگی - سرپند - سفر - فیلم تکراری و دلک از حضور بیش یا کم و پررنگ یا کم رنگ باران یاد شده است و در داستان پنجره هم جای باران را برف گرفته است.

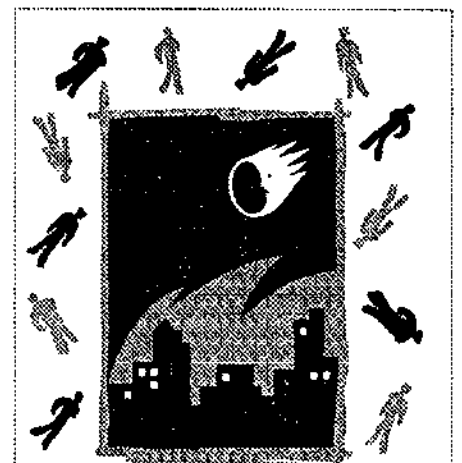
باران به رغم زیبایی و لطافتی که دارد و حال و هوایی شاعرانه به داستان می‌بخشد، چون پاییز و باد و سرما را در ذهن بیدار می‌کند، با نوعی دل‌گرفتگی و ملال همپا و همراه است. پس برخلاف زیبایی‌های بصری باران، نویسنده با آوردن آن در داستان سعی کرده است نشان دهد که بر درون شخصیت‌های داستانهای با این پس زمینه، سردی و دل‌مردگی حاکم است و همگی‌شان افرادی به جان آمده هستند که در اندوه بی‌پایان و بی‌دلیلی غرق شده‌اند. عنصر مشترک بعدی این داستانها که باز دلیل دیگری بر افسردگی و تیرگی فضای آنهاست، زمان وقوع رخدادها و اغلب آنهاست. در چهارده داستان: تهاجم - پوتین - عطر نعن - پنجره - ضیافت شبانه - آوای شب - شب برفی - کمپ خارجی - شب زده - خلوت - ماهی و باران - دکل - شبانه و آخر کار، یا شب حاکم است یا غروب. این مقطع زمانی با ویژگی تاریکی و وهم آلود خود، بار مضاعفی بر فضای سرد و بارانی داستانها اضافه می‌کند تا زمان و مکان و پس‌زمینه، در خدمت بیان حالات عاطفی و درونی شخصیت‌ها قرار بگیرد و با توجه به موقعیت سنی شخصیت‌ها، مبشر از هم پاشیدگی و تک افتادگی آنها باشد. عنصر مشترک بعدی که آن نیز تأکید دوباره‌ای است بر ویژگی حال و هوای این داستانها، بی‌نام بودن اکثر شخصیت‌های آنهاست.

در این بیست و سه داستان، جز در تعداد معدودی از آنها نامی از شخصیت‌ها ذکر نشده است. انگار نویسنده عمد داشته است که شخصیت‌ها را بی‌نام و نشان و بی‌تشخص نشان دهد تا تأکیدی بر پا در هوایی و بی‌هویتی آنها باشد اگر بی‌نام بودن شخصیت‌های

محمدرضا گودرزی

نقد و بررسی مجموعه داستان «ضیافت شبانه» تنهایی و گم‌گشتگی

داستانی را (چون بی‌نامی برخی از شخصیت‌های داستانی فرانتس کافکا) حرکتی در جهت نشان دادن از خود بیگانگی و خرد و بی‌مقداری آنها بدانیم و این حالت را در جهت مخالفی تفرد و تشخیص قرار دهیم، پس نام نداشتن اکثر شخصیت‌های داستانی این مجموعه در راستای همان فضای شبانه و سرد و بارانی غالب داستانها و بهترین دلیل بر تنهایی و جدا افتادگی این شخصیت‌هاست که در عین حال بیانگر جهان آشفته‌ای است که این شخصیت‌ها در آن به سر می‌برند. در غیر این صورت دلیلی نداشت که نویسنده، هر شخصیت را با نامی معین و خصایصی ویژه مشخص نکند و به آنها تفرد نبخشد. عنصر مشترک بعدی فقدان خصایص معین و جسمیت نداشتن غالب مکان‌های این داستانهاست. مثلاً اتاقهای این مجموعه، اتاقهایی کلی هستند و یا آشپزخانه‌ها مادیت ندارند و تنها نامی از آشپزخانه برخوردارند. پنجره‌ها مشخص و ملموس نیستند و خواننده نمی‌داند که از چوب پوسیده‌اند یا فلز براق؟ و یا رنگشان چگونه است، آیا رنگی روشن و شاد است یا تیره و غمگین؟ تازه رنگ خورده‌اند یا رنگشان جابه جا ریخته است و بیانگر بی‌تفاوتی و به جان‌آمیزی صاحبان خود هستند؟ یا نه، صرفاً دریچه‌ای هستند تا شخصیت‌های داستان از آنها جهان را نظاره کنند... هر چند هنگامی که شخصیت‌های داستانی، هویت و منش و ویژه و ملموسی ندارند و چون شخصیت‌های داستان ضیافت شبانه همه چیزشان در پول و کسب پول خلاصه شده است و یا در داستان دلچک، انسان‌هایی که اطراف شخصیت اصلی را گرفته‌اند، همگی کسانی هستند که «ضربان قلب شان با حقوق آخر ماه تند می‌شود»^(۲) پس طبیعی است که اشیاء و عناصر تشکیل دهنده زندگی این افراد هم کلی و بی‌تشخص بوده باشد (مگر این که بخواهیم همچون نویسندگان رمان نو اصالت و تشخص را در وجود اشیاء جستجو کنیم). از بیست و سه داستان این مجموعه راوی چهار داستان آن اول شخص است: عطر نعا - رنگ -

ضيافت شبانه

فرزانه کرم پور

فیلم تکراری و نقش تنهایی، و بقیه راوی سوم شخص است. به دلیل آن که در نظرگاه اول شخص، نویسنده محدودیت بیشتری بیان حالات شخصیت‌ها و نفوذ در ذهن‌شان دارد و ناچار است به کمک ذهن و نگاه یک فرد، جهان داستانی خود را بسازد، برخی از نویسندگان کمتر به دنبال استفاده از این نظرگاه می‌روند، در صورتی که راوی اول شخص، هر چند که محدودتر است اما چون خواننده را در حالات و عواطف خود شریک می‌کند و او را همپای خود وارد بحران داستان می‌کند، راحت‌تر می‌تواند اعتماد او را به خود جلب کند و حس همدلی و شفقتش را تحریک کند. از چهار راوی این چهار داستان، راوی داستان «رنگ» شخصیتی آشفته حال و پریشان است. فضای داستانی «فیلم تکراری» فضایی و هم‌آلود و خوفناک است. در داستان «عطر نعا» راوی شرح کشف و شهود و بازیابی خاطرات را از پس گذر زمان شرح می‌دهد و در داستان «نقش تنهایی» راوی تنها بیان‌کننده خط سیر یک تحول است و نقش دیگری در داستان ندارد. او می‌خواهد ثابت کند که هرکس یک روز به دنبال کار خود خواهد رفت و به مرور در محیط غرق خواهد شد، و افراد محکوم به تنهایی هستند و روزمرگی در انتظار بلعیدن انسانهاست. اشکالی که در داستان «رنگ» هست، در شخصیت‌پردازی راوی است. اگر قرار نویسنده با خواننده این است که راوی فردی روان‌پیش و آشفته حال است، پس دیگر سخنان سنجیده و معقولی که گاهی‌گاه ابراز می‌کند چه معنایی دارد؟ مانند این عبارات: «عکس من بالای صفحه چاپ شده، پشت سرم یکی از نقاشی‌هایم پیدا است و شاید دوستانم به یاد بیاورند که سالهاست گم شده‌ام»^(۳) اما اگر سالم و هشیار است و گم‌گشتگی خود را درک می‌کند، پس چرا در نقاشی‌هایش زن‌ها سر ندارند؟ و پاسخ دکتر و زن همراهش را با عباراتی سر راست نمی‌دهد؟ و یا می‌خواهد به گوشواره پرستار دست بزنند؟ یا مهمتر از همه در خود کار دکتر را زیر بالش خود پنهان می‌کند تا آنها در عوض رنگ‌هایش را پس بدهند؟ ما معتقدیم در مجموع، انسجام ذهنی راوی، همخوان با بیماری روحی و یا آشفتگی ذهنی‌اش نیست و اگر این روایت را «تک‌گویی» نیز فرض کنیم، او نمی‌بایست در این حالت، مطلبی را که خود می‌داند برای خود با وجه اخباری تعریف کند. حال آن که راوی این گونه عمل نمی‌کند، مثلاً معلوم نیست برای چه کسی تعریف می‌کند: «وسط صفحه عکسی از تابلوی پسر را انداخته‌اند. زیر درخت

توت در عمق زمین، از نیم‌رخ خوابیده و ریشه گل‌های اطلسی را مانند سینه مادر می‌مکد»^(۴) از دیگر ویژگی‌های این داستانها که بسیار هم‌گیرا و دلچسب است، استفاده مناسب نویسنده از حواس پنج‌گانه انسان برای هر چه بهتر ملموس و محسوس کردن داستانهاست. او سعی کرده از تمامی حواس شخصیت‌ها برای القای هر چه بهتر حال و هوای داستان استفاده کند. به عنوان نمونه می‌توان به چند مورد از این بهره‌گیری‌ها اشاره کرد: نمونه برای استفاده از حس شنوایی: «آهنگ تندی با ریتم شش و هشت، شیشه‌ها را لرزاند»^(۵) یا «صدای پارس سگ پر قدرت‌تر از هیکل لاغرش به گوش رسید»^(۶) نمونه برای حس چشایی: «دهانش از طعم گس و آشنا جمع شد»^(۷) نمونه برای حس بویایی: «یک لحظه بوی باران و پیچ‌های امین‌الدوله در اتاق پیچید»^(۸) یا «بوی لوبیایی پخته و گلپرقاتی دود سیگار در فضا شناور بود»^(۹) نمونه برای حس بینایی: «برگ‌های شسته زیر نور چراغ سرتیر برق می‌زد»^(۱۰) یا «مہتاب نوک برگ‌ها را با نوری نقره‌ای روشن کرد»^(۱۱) از این حس نویسنده استفاده فراوانی کرده است و اکثر داستانهای او سرشار از تصاویر بدیع بصری است که چشم را نوازش می‌دهد. نمونه برای حس لامسه: «به لاله‌های سرما زده گوش دست کشید»^(۱۲) یا «پا روی موزاییک‌های سرد راهرو گذاشت»^(۱۳) نمونه برای حس مشترک بویایی و شنوایی: «صدای خس خس سینه مرد با بوی تند سیگار ارزان قیمت اتاق را پر کرد»^(۱۴) یا «عطر شب را بویید. چشم‌ها را بست و شنید زنی برای کودکش لالایی می‌خواند»^(۱۵) در خاتمه می‌توان گفت که چند داستان درخشان در این مجموعه هست مانند: تهاجم آوای شب و بهتر از همه «سربند» که داستانی است در نهایت ایجاز، اما این ایجاز در آن حد نیست که داستان را بی‌سرو ته و نامفهوم کند و با اندکی تعمق در آن می‌توان داستانی خواندنی را خواند و لذت برد. و از طرفی داستانهای کم‌ارزشی هم در آن هست که کاش نویسنده آنها را حذف می‌کرد: مانند «کوچه» «پنجره»، که مجال برای بررسی دقیق‌تر آنها نیست و فرصت بهتری می‌طلبید.

پانویس‌ها:

از (۱) تا (۱۴) به ترتیب صفحات ۷۵-۱۲۵-۱۲۳-۱۲۳-۳۴-۱۲۵-۷۲-۴۹-۵۶-۵۰-۴۹-۵۶-۷۱-۴۹-۵۰ و کتاب ضیافت شبانه اثر فرزانه کرم‌پور / نشر راهیان اندیشه / چاپ اول بهار ۱۳۷۸.

فرزانه کرم پور

انتشارات راهیان اندیشه

بهار ۱۳۷۸

تقدیس تک‌بینی و طرد سراسرنگری، سنتی دیرین در شیوه حکومتگری قاجار بود. در این ساختار خدایگان و بندهوار، عامه مردم توده‌ای محو و زدودنی به حسابند و در محاسبات حکمرانی، مصلحت عامه کمترین محلی از اعراب ندارد. همه راه‌ها به شیوه، سلیقه و سنت شخصی شاه ختم می‌شود و بر مردم فرض است و واجب، تا مطابق این سلیقه قهار طی طریق نمایند.

خلاف رأی سلطان رأی جستن

به خون خویش باشد دست شستن
اگر خود روز را گوید شب است این

بباید گفت، آنک ماه و پروین
در پایه‌های هرم حکومت (توده مردم) مکانیزم الوهیت بخشی کاذب، بی‌خلل صورت می‌پذیرد و زبردست در خداسازی زبردست جهد بی‌دریغ می‌نماید تا باور به پایداری ارکان و نظم قواعد بر سیاق اجدادی کامل گردد. انتساب افعال ماورایی که در اثر تلقینات و تبلیغات به شاه القاء می‌گردد حقانیت و سایه خدا بر زمین بودن را هرچه بیشتر بر او مشتبه می‌سازد، توهمی تقویت شده که در اثر تکرار و باورپذیری یک سویه جاودانگی متزلزلی برای شاه به ارمغان می‌آورد.

در یک نگاه کلی منطق رفتاری در دربار ناصری به منطق قصه‌های پریان شبیه‌تر است. ترس، توطئه،

تردید همه را به هم نزدیک و از هم دور می‌سازد. هر تن صورتی بیش نیست، آدم‌ها به طور تام وجود خارجی ندارند و بسته به انبساط خاطر مبارک و باد و بروت نامبارک فعل و انفعالات می‌نمایند. تزلزل و بی‌ثباتی در این دوره تاریخی چنان زایدالوصف است که آدمی می‌پندارد حتی ابعاد نیز سیالیت دارند. در این جهان کابوسی همه آدم‌ها برای موجودیت خویش می‌جنگند و همه توأمان در حال عزل و نصب می‌باشند. بنی نوع بشر معجونی از خوف و رجاست که در برابر خوقی عظیم (هیبت شاهانه) سنجش می‌شود تا منزلت یابد یا به عقوبت رسد.

در این دسته خیمه شب بازی نهان روشی شرط بقا است و رمز ماندگاری در همانندی صرف نهفته است. هم از این رو در محیطی چنین مشوش و مشکوک خفیه‌نویسی رواج می‌یابد و به سنت فرهیختگی بدل می‌گردد. کلیات عبید و عمده غزل‌های حافظ دلالت بر استمرار و ماندگاری این دست آثار دارد. شاید امروز موثق‌ترین منبع به روانشناسی اجتماعی قرن هشتم لطایف و پندهای عبید باشد که با وارونه‌نمایی تعمیدی روح عمومی عصر خویش را منعکس می‌سازد و در جهان مطایبات تیره‌های قومی، قبیله‌ای و مذهبی را و می‌دارد تا با خصلت‌های منحط‌شان بروز یابند که در حقیقت جوابیه پنهانی است به فوج تاریخنگاری سفارشی که در سایه سلطان و زیر سقف سلطانیه نگاشته می‌شد. در دوره قاجار همین شیوه البته در جهت ثبت وقایع روزانه دربار رواج می‌یابد که عمده این دست‌نوشته‌ها جنبه خصوصی داشته و نویسندگان (رجال ادبی یا سیاسی محشور با دربار) از نشر آن پرهیز می‌نمود. شاید، دلیل اصلی این پرهیز و گریز،

روشن‌نویسی و گاه غرض‌ورزی بی‌حدی باشد که نویسندگان در خلوت ممنوع خویش بی‌ملاحظه شاه و گدا می‌نوشت که اگر بر ملا می‌شد بیم جان داشت و عقوبت بدتر از آن.

سنت خاطرات‌نویسی در همین حدود تاریخی (دوره قاجار) در فرهنگ ایرانی باب می‌گردد که در حقیقت گریه‌برداری از یادداشتهای روزانه فرهنگی است که در هیأت روزنامه خاطرات ظهور می‌یابد. روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه در سفر سوم فرنگستان (۱۳۰۶ ه.ق.)، روزنامه خاطرات عزیزالسلطان - ملیح‌ک‌ثانی (از ۱۳۱۹ تا ۱۳۳۶ ه.ق.)، روزنامه خاطرات حاج معین‌السلطنه (۱۳۱۰ ه.ق.) و روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه (از ۱۲۹۲ تا ۱۳۱۳ ه.ق.) از جمله مهمترین منابع وقایع‌نگاری در این زمانه می‌باشد. در این مختصر روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه (محمدحسن خان) را با هم از نظر می‌گذرانیم و به نکاتی چند متذکر می‌گردیم.

اعتمادالسلطنه نمونه نوعی ایرانی فرهیخته‌ای است که توهّم پایداری حقوق شخصی دائماً ذهنش را می‌آزارد. او شأن خویش را اجل از روزنامه‌خوانی و اداره احتساب شهر (بخشی از وظایف شهرداری امروز) می‌داند و با نخوت و غرور در صف چاکران حضور حاضر می‌شود:

«شاه بیرون تشریف آوردند. سفارش پاک کردن کثافت و نجاست سلطنت آباد را به من فرمودند، تنها این خدمت بزرگ را به من روا ندیدند و مرا قابل ندانستند.

البته سی مرتبه به امین‌السلطان و شصت مرتبه به خودم و چهل مرتبه به باغبان باشی و نایب سلطنت آباد

امیر قنبری

هر یک

زندانی حرکات خویش است!

فرمودند. ای کاش در همه امور دولت این طور ساعی بودند.^۲

حتی ذکر این مطلب که او رجال سیاسی - فرهنگی (رئیس اداره انطباعات - عضو دارالشوری - مورخ - روزنامه‌نگار) بوده و در کتاب «تاریخ منتظم ناصری» با ملاحظات چند به ذکر احوال معاصران خویش پرداخته نه تنها از ارزش این کتاب نمی‌کاهد بل به خاطر بی‌پروایی و نگاه حُب و بُغضی شاخص از اهمیت روانشناسانه - تاریخی بسیاری نیز برخوردار است. در حشر و نشر روزانه او به دربار لحظاتی ثبت گردیده که در هیچ کتاب و رساله دیگری این اتفاقات تا بدین حد انعکاس ندارد. وجه خانگی تاریخ در این متن موج می‌زند که این خصوصیت در جهت نمایاندن نوع روابط رجال دولت در خلوت و بر ملا نمودن پشت پرده حکومت شایان ذکر است:

«من به اطاق شاه رفتم که در وقت آمدن شاه حاضر باشم. شاه تشریف آوردند. به من فرمودند روزنامه را بخوان و مرا مشغول کن. من مشغول خواندن روزنامه شدم. شاه بدون مقدمه به طور مرحمت از من سوال فرمودند امروز کدام جهنم بودی؟ در راه آهن پیش من نیامدی. عرض کردم کالسکه ما چون آخرتر از همه بود و راه به کالسکه شما نداشت به آن جهت نیامدم. و این مطلبی نبود که راجع به کسی باشد. باز مشغول خواندن روزنامه شدم. یک وقت ملتفت شدم که این وجود کوچک وزیر بزرگ (میرزا علی اصغر خان امین السلطان - صدراعظم) دارد فریاد می‌کند و به خودش فحش می‌دهد. باز من ملتفت او نیستم که با کی هست و جهت چیست و شاه مکرر می‌فرماید یواش حرف بزن، فرنگی‌ها می‌شنوند. و او شدت در ردالت می‌کند. دُرُست

ملتفت شدم دیدم حرفش با من است و این عبارت را می‌گوید: «اگر من شما را در ذغال دان یا مبال جا بدهم یقین شاه مرا معزول نمی‌کند». من فی‌القور برخاستم و همین قدر به شاه عرض کردم در حضور مبارک که این طور وقاحت می‌کند در غیاب شما چه می‌کند؟ در کمال ادب تعظیم کرده بیرون آمدم.^۳

اعتمادالسلطنه هر روز جهت شاه روزنامه می‌خواند و آخرین تمهیدات و تهدیدات فرنگستان و ینگه دنیا را به سمع حضور انور همایونی می‌رساند. در این معاشرت‌های مستمر و نزدیک او آنقدر طرف اعتماد شاه قرار گرفت که به لقب «شیخ‌الخلوت» ملقب گردید و هرچند به گاه از جانب شاه مأمور می‌گشت تا جهت ترتیب کتب سری به کتابخانه اندرون زند. او «عادت مرتاضانه‌ای به حفظ سالاری خویش داشت، هم از اینرو از سرانزار و انقیاد توأمان با هزار هول و ولاء به اندرون پا می‌نهاد تا مبدا طرف سبکسری زنان شاه قرار گیرد و حرمتش بشکند:

«امروز در خانه رفتم. شاه که بیرون تشریف آوردند فرمودند بعد از ناهار برو اندرون کتابهای مرا ترتیب بده. بعد از ناهار شاه رفتم. سه طاقچه اتاق کتابخانه را ترتیب دادم. باقی مانده فردا انشاءالله. زن‌ها زیاد به من خندیدند. با قد خمیده، سر بی‌مو و ریش جو و گندم. از در اطاق هر خانم که می‌گذشتم خنده ممتد کرده تمسخر می‌کردند. اعتنا نکرده بالاخانه شاه رفتم چهار ساعت مشغول کتاب چین بودم.^۴

این مرد سوءظنی روابطی عمیقاً تلخ و مشکوک با محیط اطراف خویش داشت. او با وسواسی بیمارگون در زندگی لحظات تیره و تاری را از سر گذراند تا بدان حد که گاه جهت همین خصایص (وسواس، سوءظن، هراس

مرضی) مورد اشاره و مضحکه شاه قرار می‌گرفت. این حالات حتی در تکیه کلام‌های روزنامه خاطرات نیز کاملاً پیداست:

«الحمدالله زنده هستم، باید منتظر صدمه باشم، تا فردا چه پیش آید، جای بسیار خوف دارد، تا بعد چه شود، جای شک کلی دارد. یقین صحت ندارد، کارهای جزئی را آنقدر عظم می‌دهند تا اسباب عذاب گردد، البته هیچ علاج ندارد».

اعتمادالسلطنه در نوشتن این خاطرات عمیقاً از بلاغت تحمیلی می‌پرهیزد. سطر سطر این وقایع‌نگاری اینطور می‌نماید گویا همه کتاب در اثر غلیان یک خودجوشی ادبی بروز یافته است. سبک نوشتار کتاب محاوره‌ایست و جملات ثبت شده به گفتگوی مرسوم مردم آن زمان نزدیک‌تر است تا به متن منشیاانه مصنوع. در دوره ما نیز روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه تأثیری ژرف در خلق آثار هنری داشته است. تعداد زیادی از هنرمندان (سینماگر، نویسنده، مترجم) از این کتاب بهره‌برده‌اند که از بین این جماعت می‌توان به شاخص‌ترین چهره یعنی علی حاتمی نام برد که فی‌الواقع روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه کتاب بالینی او بود.

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- اوکتاویو باز، سنگ آفتاب، ص ۴۰.
- ۲- روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه، امیرکبیر، چاپ چهارم، ۱۳۷۷، ص ۳۰۵.
- ۳- روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه، امیرکبیر، چاپ چهارم، ۱۳۷۷، ص ۶۴۶.
- ۴- روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه، امیرکبیر، چاپ چهارم، ۱۳۷۷، ص ۱۲۲.

روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه

محمدحسن خان اعتمادالسلطنه

مقدمه و فهرس: ایرج افشار

امیرکبیر: ۱۱۰۹ ص

چاپ چهارم: ۱۳۷۷

تمثیلی که می‌خواهم از آن شروع کنم الاکلنگی است میان یک زمین بازی با یک کودک که می‌خواهد دو طرف آن بنشیند و بازی را شروع کند اما این بازی یک طرفه به کجا می‌رسد؟

نخست بگویم که این بازی به هر حال هیجان‌آور است چرا که بکر است و آن کودک که شاعر است جذاب است چرا که چنین فکری به سرش زده اما نام این نقد کلمه‌ی فیلسوف را در خود جای داده است.

این کودک علاوه بر شاعری گاه خود را در جایگاه فیلسوف می‌نشانند و جای شاعر را خالی می‌گذارد. این‌ها همه یک فرض است که احتمالاً خود شاعر آن را نمی‌پذیرد و این بازی را تا به انتها ادامه می‌دهد. در این تمثیل جای مخاطبان خالی است. آنها کجا می‌روند؟ آن زمین، خیابانی بی‌ابتدا و بی‌انتهای که می‌توانید زندگی‌اش را بخوانید با مردمانی بی‌اعتنا، مسیر خود را رو به ابدیت ادامه می‌دهد. نقش منتقد در این میان جلب توجه همان مردمان است که می‌آیند و می‌روند. زمین بازی، با یک الاکلنگ، یک کودک بی‌تماشاچی است! این‌ها را همه یک تمثیل، یک فرض بدانید! می‌خواستم این نقد را با جمله‌ای یا عبارتی درخور یک فیلسوف یا شاعر شروع کنم. عبارت را نیافتم با بهزاد خواجهات شروع می‌کنم و اول از همه بگویم که به عنوان یکی از مخاطبان احتمالی، با شاعری که این سوی الاکلنگ می‌نشیند موافق و با فیلسوف مخالفم. کودک را نمی‌توان از میان نصف کرد. کودک باید دنبال یک همبازی برگردد: فیلسوف یا شاعر؟

«من با کدام نام خود از کوچهٔ پردرخت شما بگذرم / تا سرانجام گونه بر گونهٔ یک گل مریم / به یاد کسی آمده باشم / که سخت در جریان پرنده است»^۱

فیلسوف جهان را تفسیر می‌کند اما شاعر از منظر خویش آن را نشان می‌دهد بی‌هیچ تکلیفی بر خویش که تماشاگران آن را بپذیرند یا نه؟

اما هر دو - هم فیلسوف هم شاعر - راه‌های متعدد را نشان می‌دهند. فیلسوف سوال می‌کند و پاسخ می‌گوید، شاعر تنها سوال می‌کند. هر فیلسوفی، شاعری را در خود جای داده است اما هیچ شاعری، فیلسوفی را به تمامی در خود پنهان نکرده است. بر این الاکلنگ وزن کدام یک می‌چربد؟ شاید اصلاً این بازی، تمثیلی یک سره به خطاست؟ با این همه برای خواجهات به خطا نیست چرا که وی، وسوسه‌ی در هر دو قالب گنجیدن را از جان شعر خویش نزدوده است:

«... روح تمام جهان به سایه نخواهد رفت / در زیر چتر بر شده از مرگ / زمین، روزان خود را عبور می‌دهد / از ریشه‌های تر و خشک / و تو، ذره‌ای در دل غولی / و غولی در دل ذره / که حواسیلان را پیراهن بال می‌دهد / تا رنگ دریا به سینه برند / آه اگر دو چشم خالق خود را نیاورده باشی / به گورستان یختاب منقبض / در فضای کهنهٔ تکوین، روز / بر جام تهی از ماه می‌نگرد، پیگیر / آن سوی تر، تو / که گلی دورنگ چیده‌ای از سجلِ قبیله / اشک ریزان، در گرگ و میش روز / در گرگ و میش شب / (انسان / خاکستر تش صد رنگ / بر برگ انجیر بن / این درختِ قسم)»^۲

«... پیامی که در آسمان می‌گذرد / عطر تو را داشت / اگر علامت استفاده - تاج همیشگی ات - / فلزی نبود / زنگ خورده در کنار خیابان...»^۳

«... تنها گناه او این بود که خودش بود / و تنها گناه من این بود که خود بودم / اگر انسان بتواند کس دیگری باشد / دروغی برای رستگاری آدمیان گفته است / این را تو باید بهتر از من بدانی گالیله! / وقتی بر فرفرهٔ زمین / با سرگیجه پا می‌شوی / تا به سکونش سوگند بخوری / آیا برای اینکه دست بریده‌ام را باور کنی / باید دست دیگرم را نشانت دهم / که خنجر گرفته و خونین است؟...»^۴

«... من و آسمان پاییزی / و مثلثی به چرخش... / بر روز می‌نویسم: / مردگان قدیمی چقدر زیبايند / با حریری در سینه / که دستمال گریه‌های خدا بود / و نعش تو، تا همیشه‌های سمج / بر شانهٔ دلقکان پیر / - به میدانی که دهان خندهٔ شيطان است - / تاب خواهد خورد / مثل مثلثی در باد»^۵

می‌پذیرم که اساس کار شاعری بر کشف دوباره جهان است. و می‌پذیرم که تنها با بسته ماندن به شگردهای نو، تضمین‌کننده‌ی تداوم موفقیت یک شاعر نیست اما تعادلی ظریف بین این دو، شاعر را از گزند باد و باران سال‌ها به دور می‌دارد (یا لاقلاً همچون سعدی باید زبانی چنان - بر تارک ذهن‌ها - درخشان را فراهم آورد تا کم‌شگردي را در پس - آن پنهان داشت). با این وجود بهزاد خواجهات از چهره‌های درخشان شعر دهه‌ی هفتاد است؛ نه به اعتبار آنچه که تاکنون از شعر وی آورده‌ام بلکه از منظر شاعری مکاشفه‌گر که این سوی الاکلنگ نشست است و از تفسیر جهان می‌گذرد تا آن را نشان دهد:

«این شب، شب نیامده است / که گیسو از پیش چشم پس می‌زند / تا سپیدی گردنت را ببیند / قویی که در اولین روز زیبایی‌اش / برای سوختن آماده می‌شود...»^۶

«نیمهٔ مرداد زنی است که از عشق‌های جوانی / تنها برایش اجاق گازی مانده / هدیهٔ او که شویش خطاب می‌کند...»^۷

«... و من تا نیمهٔ مرداد هفتاد و پنج آمده‌ام / - ای تنِ خوابها - / که بگویم دوستت دارم / و بگویم کسی باید بالاخره / این گل سرخ را / در «باغ شیخ» ببوید...»^۸

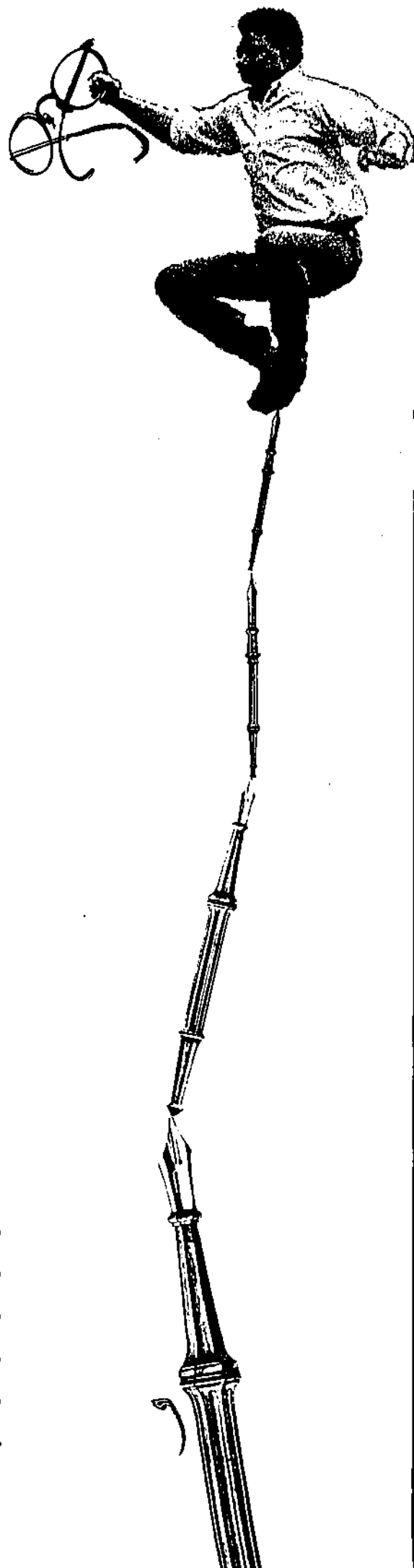
«... اما کودک از معلم خود سیلی خورده است / چون نمی‌تواند نام ماه‌ها را حفظ کند / و کلاس‌های خالی پُر از پشه‌هایی است / که روزی فرمول‌های ریاضی بوده‌اند...»^۹

شاعر این سوی الاکلنگ، شاعر تصویرگری است که لحظات جزئی زندگی را به هم می‌پیوندد تا پازل بزرگ جهان را پیش روی خواننده قرار دهد.

در این لحظات زبان شاعر، ساده و شفاف و عاری از ترکیب‌سازی است که به زعم من یکی از نقاط ضعف شعرهای وی به شمار می‌رود. ترکیب‌سازی، گذشته از کهنه‌نمایی و فراوانی در ادبیات گذشته‌ی ما، که ورود به این حیطه را بسیار سخت می‌نماید، استعدادی ذاتی می‌طلبد که به گواهی ترکیب‌های آمده در این کتاب، در ذات شاعرانه‌ی شاعر کمتر به لحظه‌ای دلنشین می‌رسد. شاعران، بسته به نوع استعداد خود، شعر

فیلسوف روی الاکلنگ

یزدان سلحشور

خویش را رقم می‌زنند ضعف‌هایشان را پنهان می‌کنند و نقاط قوت را زیر ذره‌بین می‌گذارند. شفافیت و ساده‌گویی در شعر خواجهات از مزایاست و ترکیب‌سازی از معایب. چرا پنهان نمی‌کند؟ به دلیل ریشه‌ای که در «موج تاب» دارد؟

نگاه کنید به این ترکیب‌ها:

طبل آبی، اندوه نقره‌ای، پوست ماب زمین، همیشه‌های سمج (ص ۱۴ و ص ۱۵)، گل حیرت، فرشتگان تمام چشم، روح طلایی، باران لاله‌ها، هزاره سنگ، پنبه خواب (ص ۱۶ و ص ۱۷) مکعب‌های تیره انس، شاهزاده آب، ایوان آینه، پرندگان بشارت، آهوان صبح (ص ۱۸ و ص ۱۹) پل وصله کوب هلالی، نان خشکیده انگشتان، گاو لاغر سرد، صدای هستی (ص ۲۲) غار همیشه، چتر درختان، اندوه آسمان، چراغ میوه‌ها (ص ۲۹)

و...

که بعضی تکراری - چتر درختان، اندوه آسمان، صدای هستی، باران لاله‌ها، هزاره سنگ - و بعضی دیگر اگر هم قوتی دارند حاصل از هم‌زمانی یا ترکیب‌های شاعری همچون سپهری است - پرندگان بشارت، آهوان صبح، غار همیشه، چراغ میوه‌ها - و مقایسه کنید با شعرهایی که شاعر به نقاط قوت خود - مکاشفه، روشنی و ساده‌گویی - رسیده است:

«هر موقع از روز که باشد مهم نیست / باید به تمام ایستگاه‌های جهان بشتابیم / و حین سوار شدن بر قطاری فرسوده / چمدانی کوچک را جا بگذارم / آنگاه قطار دود کند، برود / برود، دود کند / و با تأخیری بی‌خاطره به شهر برسد / که ایستگاه خلوتش / پر از چمدان‌های جامانده است / شاید، هزاره‌ای دیگر / مسافری بی‌حرف / در قطاری که گنج، می‌رود / شعری بخواند: / «هرموقع از روز که باشد مهم نیست...» / و چمدان جا مانده را / به یادآورده، پلرزد»^{۱۰}

«پسرک بر بام شد / و پیراهنش را در باد به درآورد / کیوتران در اوج درک بودند / او بر پنجه پا بلند شد / و با سختی تکه‌ای از آسمان را کند / تا آن را به سینه بچسباند / در خیابان مردی عطسه کرد / و در چشمش از این منظره / چهره نهایی خندید / اما او با زنتش / بر سر جورابی گمشده درگیر شده بود / و بی‌حوصله از آنجا

گذشت / پسرک از بام افتاد / و مثل اشک یک غول دلشکسته / زمین را صورتی کرد / اما مرد، کافه‌ای می‌جست / که شرابی کهنه داشته باشد / و کیوتران می‌پريدند»^{۱۱}

«از یخچال ما همیشه / صدای گریه بلند است / پدر می‌گوید: چیزی نیست / شاید آن شیر ماهی کوچک / از سرما به گریه افتاده است / مادر گمان می‌کند / آن انار ترک خورده، باز دلگیر است / و برادرم که از بس فلسفه خوانده / نمی‌شود از او نهراسید / ایده‌ای برای خودش دارد: / «این گریه‌های خودماست / که در دیگران دیده‌ایم آن را...» / و باز همان صدای حزن آور / همان! / که طعم اشک را به سفره می‌ریزد»^{۱۲}

■

شاعری اینچنین را چگونه باید ارزیابی نمود؟ باید از سکوی نفی نگاهش کرد یا از منظر اثبات به استقبالش شتافت؟

خواجهات محصول زمانه‌ای است که در آن حقانیت از یک منظر، بدل به اسطوره‌ای در خور یادها شده است. و در اینجا است که خواجهات شاعر را باید به نفع ارزش‌های مثبتش پذیرفت از دیدارش لذت برد و الا کلنگ را برای طرف دوم بازی، در کتاب بعد خالی گذاشت.

«و قصه تمام خواهد شد / چون مردی که هنگام دوشیدن شیر / ناگاه ایستاد / و هنوز که هنوز است / گنجشکان بر او لانه می‌سازند...»^{۱۳}

پانویس‌ها:

- ۱- چند پرنده مانده به مرگ؟ این مرد بی‌چهره / ص ۱۰۳
- ۲- همان - مرگ و میش / ص ۲۸
- ۳- همان - دورتر از / ص ۱۸
- ۴- همان - قصیده‌ای برای آنی / ص ۹۱
- ۵- همان - چند قرن دیگر...؟ / ص ۱۴
- ۶- همان - تنها شب هستی / ص ۸۰
- ۷- همان - نیمه مرداد / ص ۸۸
- ۸- همان - نیمه مرداد / ص ۸۸
- ۹- همان - نیمه مرداد / ص ۸۹
- ۱۰- همان - چمدان جامانده / ص ۱۱
- ۱۱- همان - منظره / ص ۱۲
- ۱۲- همان - از یخچال ما / ص ۴۴
- ۱۳- همان - و قصه / ص ۱۰۹

چند پرنده مانده به مرگ؟

مجموعه شعر: بهزاد خواجهات

انتشارات نارنج

تعداد ۱۵۰۰ نسخه

چاپ اول ۱۳۷۸

اقتصاد، فرهنگ... و البته هنر و ادبیات که موضوع صحبت ماست. آن اعتقاد و نگاه ویژه این است: «اشتقاق برای فراموشی راههای رفته و ایمان به آفرینش راههای جدید».

برخی از عالمانی که در حوزه مسایل روانشناسی اجتماعی ایران بحث می‌کنند، اعتقاد دارند منشاء این حرکت، نداشتن حافظه تاریخی در ملت ایران است. اما به نظر می‌رسد که نمی‌توان علت چنین روحیه و اعتقادی را تنها این مسئله بیان کرد. از نگاه و جنبه‌ای دیگر مشاهده می‌شود که اتفاقاً مردم ما حافظه تاریخی خوبی دارند، اما حکم مارگزیده‌ای دارند که به خاطر ترس از نیش مار ترجیح می‌دهند ریسمان سیاه و سفید نداشته باشند. این موضوع شاید نتیجه منطقی نگاه بیشتر قشرهای ملت باشد. نگاهی که در به دست آوردن نتیجه عجول است و پیرو تئوری «همه یا هیچ».

به این معنی که مردم ما با نگاه به گذشته و به سبب به یادآوردن نیش‌هایی که خورده‌اند ترجیح می‌دهند ریسمان سیاه و سفید هم نداشته باشند. این نگاه ویژه مثلاً در سیاست کاملاً مشهود بود. از کار انداختن نظامی شاهنشاهی و به وجود آوردن حکومتی جدید به نام جمهوری اسلامی یا در اقتصاد، قطع یا ضعیف کردن رابطه با منابع قدرتی که راهبرد اقتصادی رژیم گذشته را مشخص می‌کردند و یا در حوزه فرهنگ؛ به وجود آمدن حرکتی به نام انقلاب فرهنگی که نیت‌اش معماری جدید فرهنگ جامعه بود. اما روی سخن ما در این گفتار مسایلی است که در حوزه ادبیات داستانی می‌گذرد و به ویژه یکی از بزرگترین مولودهای آن ادبیات جنگ یا به تعبیری مانوس‌تر ادبیات مقاومت. در درجه اول این نگاه ویژه؛ یعنی قطع رابطه با گذشته و ساختن بنا از صفر این حسن را دارد که در حرکت جدید، نقاط ضعف جریان پیشین را به همراه نخواهیم داشت. اگر به شکل جدید ادبیات داستانی ایران که از ابتدای سده ۱۵ شمسی شروع شده است نگاهی جدی‌تر

بیان‌دازیم؛ مشاهده می‌کنیم این حرکت از مبنای صحیح خویش آغازیدن نگرفته است. اصولاً هر حرکت فرهنگی و اجتماعی که داعیه همه‌گیر بودن و هدف ماندگار شدن را دنبال می‌کند، می‌بایست از روح جمعی مردم زمانه خود پیروی کند. البته واضح است که عبارت روح جمعی مردم، مفهومی به ظاهر گنگ و تعریف‌ناپذیر می‌آید. یعنی از طرفی دایره آن چنان وسیع است که به چهارچوب درآوردنش به نظر کار عبثی می‌رسد و از آن طرف هر ادعا و تحرکی را می‌توان با لطایف الحیلی در آن جا داد. هرچند سمت و سوی گفتار ما تبیین روح جمعی مردم نیست، بلکه گپ و گفتگویی درباره ویژگی ادبیات داستانی و به خصوص ادبیات جنگ است، اما سعی می‌شود در حد مقدورات این مقال درباره آن بحث شود. دکتر حسین الهی قمشه‌ای همواره در بحث‌هایش به تشبیه لطیفی اشاره می‌کند که استفاده از آن را در این جا مناسب می‌بینیم. وی برای اوج تناسب و هماهنگی دو یا چند مقوله با هم از استعاره «تناسب هارمونی» آنها با هم استفاده می‌کند. به گمان غالب، هارمونی روح برآمد، از تعامل ملت ایران در سده اخیر با هارمونی آثار ادبی به وجود آمده از طرف نویسندگان متناسب نبوده است. به نظر می‌رسد با آوردن یک مثال سخن روشن‌تر شود. رمان معروف «بوف کور» در دهه سی میلادی نگاشته شده است. سالهاست که از این رمان به عنوان یک اثر نمونه ایرانی یاد می‌شود. اما در آن سالها یعنی دهه سی با کمی اغماض، روح جمعی مردم ایران تازه داشته پایه‌های دستگاه «کلاسیسیزم» را پی می‌ریخته است. یعنی روح کلی، در نگاه به جایگاه فرد در اجتماع، نوع نگاه به ساختار و مراتب قدرت و مسئله حق و تکلیف هنوز به سوالهای اصلی و بنیادی «کلاسیسیزم» توجه داشته است. اما رمان «بوف کور» منطبق بر نت‌های پایه «سوررئالیسم» که دستگاه رایج آن زمان اروپا بوده است هارمونیزه شده است. نسل نویسنده برآمده از انقلاب با

«علیرضا نادری نجف‌آبادی» نمایشنامه‌نویس جوان و خوشفکر، نمایشنامه‌ای دارد که دقت در داستان آن، ورود ما را به بحث آسان‌تر می‌کند. در این نمایشنامه جانبازی حضور دارد که بر اثر شدت موج انفجار به عارضه فراموشی دچار شده است. اما نوع فراموشی او خاص است. به این صورت که هر روز صبح که از خواب برمی‌خیزد، حافظه‌اش خالی و پاک است. اما در طول روز آن چه را که فراموش می‌کند و یا می‌بیند کاملاً در ذهن می‌سپارد و آنها را فراموش نمی‌کند. یعنی تا پایان همان روز ذهنش مانند یک فرد عادی عمل می‌کند. به این معنی که روابط پیرامون خود را و نسبتش را با دیگران و نیز نام و دیگر خصوصیاتش را به ذهن می‌سپارد. ولی با تمام این تفصیل صبح فردا و پس از خواب شبانه تمام چیزهایی را که روز قبل در حافظه‌اش حک شده، پاک می‌شود و در هنگام صبح دوباره حافظه‌ای دارد مانند تابلویی سفید که در آن چیزی نوشته نشده است. این تمثیل زیبا را می‌توان در ابعادی گسترده‌تر به نسل‌های مختلف ایرانیان تعمیم داد.

به خصوص نسلی که در این گفتار بیشتر از او سخن به میان خواهیم آورد. یعنی نویسندگان ادبیات جنگ. نسلی که انقلاب اسلامی را به وجود آورد و نیز نسلی که از آن سربرآورده، در نگاه به مسایل پیرامونی دارای یک ویژگی خاص بود. نگاهی که تقریباً تمام موضوعات اساسی زندگی‌اش را در بر می‌گرفت. از جمله سیاست،

به دنبال ریسمانهای سیاه و

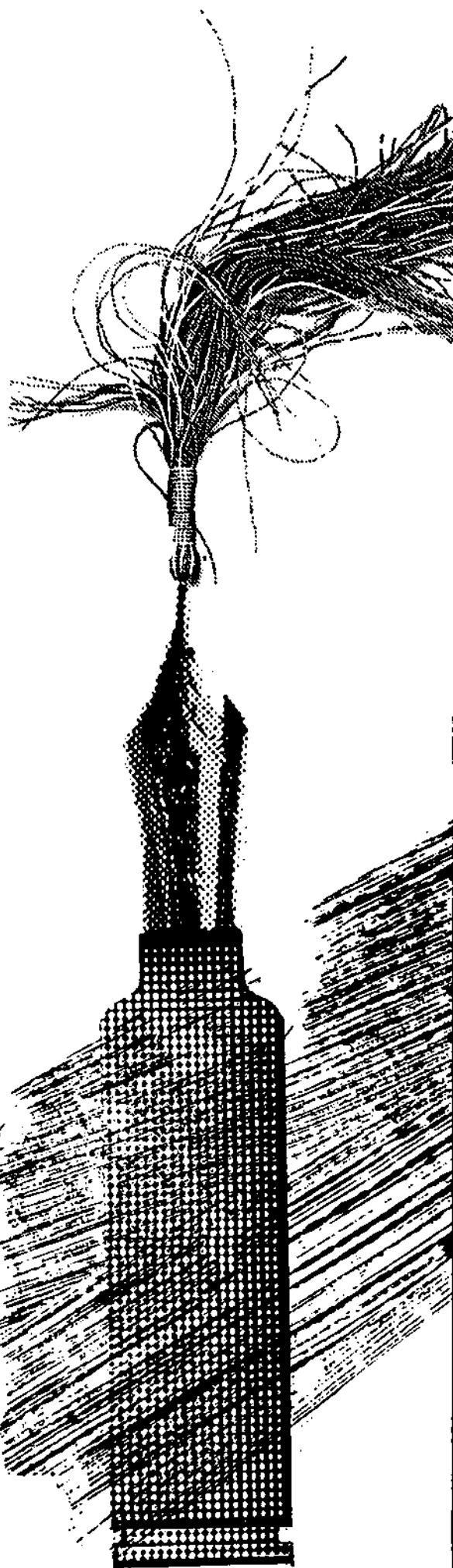
اشتیاقی که برای فراموشی این راه داشت بسیاری از مسایل را از صفر شروع کرد. پیدایش هسته‌های اولیه داستان‌نویسی در حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی و سعی آنها در تعریف مجدد تمام عناصر داستانی مؤید همین موضوع است.

در این دوره اصل بر جذابیت و همه فهم بودن داستان‌ها قرار گرفت. و جزوه‌های فراوانی بر تبیین عناصر اصلی جذابیت تهیه شد. کتاب محبوب این دسته هنر داستان‌نویسی اثر ابراهیم یونسی و یا عناصر داستان نوشته جمال میرصادقی بود. یعنی کتبی که به ریشه‌های اصلی عناصر داستانی نظر داشت و ملاک یک داستان ایده‌آل به خصوص در کتاب ابراهیم یونسی «گردنبند» مویاسان و یا «آخرین برگ»، او هنری بود. سالیانی که از آن بحث می‌کنیم اوایل دهه شصت است. اگر ۶۰ سال به عقب برگردیم به «یکی بود یکی نبود» جمالزاده می‌رسیم به خصوص به قصه «درد دل ملا قربانعلی». یعنی پس از شصت سال راهپیمایی آن تجربه‌ها به فراموشی سپرده و بازگشتی می‌شود به پیش از آن و به رگه‌های اولیه جذابیت و داستان گویی. پس تا این جا به این نقطه رسیدیم که ادبیات انقلاب و به خصوص رشیدترین فرزندان ادبیات جنگ دارای این ویژگی مثبت است که خودآگاه یا ناخودآگاه سعی دارد، توده مردم را بفهمد و بفهماند. همه این‌ها نتیجه همان مسئله‌ای است که در ابتدا ذکر شد یعنی: «اشتیاق برای فراموشی راههای رفته و ایمان به آفرینش راههای جدید». به همین سبب است که می‌بینیم قاطبه داستان‌های جنگ دارای طرحی ساده، نثری همه فهم و پیرو طرح کلاسیک داستان‌نویسی یعنی مقدمه - اوج - پایان، هستند.

البته بدیهی است که در پیمودن این راه حتی به طور نسبی هم موفق نبوده‌اند. اما مسئله مهم در این جا سعی جمعی در این مهم است. مصادیق این گفتار هم شامل داستان‌های کوتاه است و هم معدود رمانی که

نوشته شده است. صحبت اصلی این نیست که داستان‌های جنگ نسبت به دیگر داستان‌ها یا داستان‌های قبل از انقلاب مورد استقبال قرار گرفته است. می‌بینیم که در اکثر موارد این طور نیست. اما مسئله مهم این است که اگر داستان‌های جنگ را به مردم عادی بدهیم تا بخوانند، آغاز و انجام آن را می‌فهمند و می‌توانند چند جمله‌ای درباره آن صحبت کنند. حالا ممکن است کاملاً نپسندند که البته مشکلی رونده (نویسنده) است و نه راه. به هر صورت مردم عادی از داستان‌های جنگ به عنوان فرزندان خود یاد می‌کنند، هرچند ممکن است بگویند خوب تربیت نشده. ولی آیا می‌شود این مطلب را برای اکثر داستان‌های وابسته به جریان دیگر گفت؟ منظور استثنائات نیست. دقیقاً منظور اکثریت آنهاست. آیا مردم عادی آنها را می‌خوانند؟ یا وقتی می‌خوانند با آغاز و انجام آنها رابطه برقرار می‌کنند؟ با کمال تأسف باید گفت در بیشتر موارد مردم آن داستان‌ها را به فرزندانی قبول نمی‌کنند.

در نظر اول یک خصیصه در ادبیات جنگ کاملاً مشهود و برجسته است و آن وفور اتفاقات و صحنه‌های جالب، تأثیر گذار و حسی است. همان طور که اشاره شد در حرکت جدید داستان‌نویسی عاملان اصلی جریان، یعنی نویسندگان سعی کردند همه چیز را از نقطه صفر شروع کنند. اما در نقطه صفر تاریخ رمان به شکل جدید، اصالت با ماجرا بود. در واقع ستون اصلی که حواشی دیگر، حتی عنصر مهمی مانند شخصیت بر آن استوار بودند، ماجرا و عمل بود. در «دن کیشوت» اثر ماندگار «سروانتس» با شخصیتی منحصر به فرد روبه‌رو هستیم. اما این شخصیت را نه براساس ذهنش، رویاهایش و خلاصه آن چه که درون نام گرفته است، می‌شناسیم. بلکه او را با عملش می‌شناسیم. عمل «دن کیشوت» نماینده و شناسه شخصیت او و منحصر به فرد بودن اوست. بیشترین چیزی که از دن کیشوت به یاد خواننده می‌ماند نه رویاها و افکار او بلکه مبارزه

راه اصلی در ادبیات جنگ سفید

محمد حسن شهسواری

کردن او با آسیاب‌های بادی یا از بند رها کردن زندانیان است.

در جریان داستان‌نویسی جنگ نیز چنین اتفاقی افتاد. با نگاهی گذرا می‌توان مشاهده کرد که عزیزان نویسنده در درجه اول به دنبال ماجراهایی منحصر به فرد و موقعیت‌هایی جذاب بودند. در کثیری از داستان‌های کوتاه و حتی رمان‌های جنگ اساس اثر بر پایه ماجرا بنیان نهاده شده است. در برخی کمتر و در برخی بیشتر. اما زمانی که به این سطح از قضیه یعنی اصالت ماجرا نزدیک می‌شویم به وادی دیگری پا می‌گذاریم. سرزمینی که دیگر داستان نیست بلکه نام آن «خاطره» است. خاطره و خاطره‌نویسی یعنی حذف عناصر منحصر به فرد ادبیات از آن. اساس در خاطره واقعیت است. یعنی آن چه واقعاً اتفاق افتاده. اما چهارچوب ادبیات واقعیت نیست بلکه حقیقت است. یعنی آنچه باید اتفاق بیفتد. در خاطره راوی صرفاً یک نقل‌کننده امین است اما در ادبیات راوی یا همان نویسنده نقال نیست بلکه از دیدگاهی، خداوندگار اثر و شخصیت‌های آن است. راوی در خاطره مسئول اتفاقات نقل شده نیست اما نویسنده مسئول جزء جزء داستان خویش است و باید آنها را در نهایت ظرافت و قوام‌یافتگی عرضه کند.

اما بحث خاطره چیزهای دیگری را هم یادآور می‌شود و آن این که شاید به همین سبب بود که بیشترین بخشی که از جنگ مورد استقبال عموم قرار گرفت در واقع خاطره، رویی‌ترین سطح جنگ بود که به راحتی با رویی‌ترین سطح روح جمعی که «خیرگی در برابر ماجرا» است جوش خورد. اتفاقی که به ظاهر طبیعی می‌نماید.

خوب تا این جا گفتیم که عدم نگاه به عقب و عمارت کردن قلعه جدید از نقطه صفر این حسن را دارد که روند حرکت، به طور غریزی هماهنگ با هارمونی روح توده مردم پیش می‌رود، لوازم و مصالح کارش را از میان مردم و خواسته‌ها و آرزوهای آنان می‌گیرد، حرف زمان خود را می‌زند و از برآیند جهت نگاه مردم سفارش می‌گیرد.

اما این حرکت مثل هر عمل انسانی، دارای جنبه‌های منفی هم هست. البته کاملاً طبیعی است که وقتی راهی رفته را انکار می‌کنیم مطمئناً از خطرات آن

راه مصون می‌مانیم اما از طرفی از تجربه راهیان رفته آن مسیر محروم می‌شویم. وقتی تمام ریسمان‌های سیاه و سفید را نابود می‌کنیم تا مورد حمله نیش مار قرار نگیریم، البته از ترسهای بیهوده خلاص می‌شویم ولی از آن طرف یک وسیله مهم زندگی را از دست می‌دهیم. در این جا آن وسیله مهم عنصر فکر و اندیشه است. یعنی همان چیزی که هرمان بروخ، نویسنده آلمانی از آن به عنوان یگانه اخلاق رمان یاد می‌کند. بروخ می‌گوید: «نوشتن یعنی بسیج همه توانایی‌های فکری و همه اشکال شاعرانه برای آشکار ساختن آنچه فقط رمان می‌تواند کشف کند. یعنی هستی انسان. زمانی که جزء ناشناخته‌ای از هستی را کشف نکنند غیراخلاقی است. شناخت یگانه اخلاق رمان است.»^۱

البته اگر با واقع‌بینی ابرهای تاریک تاریخ داستان‌نویسی‌مان را کنار بزنیم و به طور شفاف و بی‌غرض به آن نگاه بیندازیم خواهیم دید که به عنصر شناخت به معنایی که مورد نظر بروخ است، بسیار کم پرداخته شده است. شاید این ادعا از طرف برخی متهم به بی‌انصافی شود و این که با قبول این فرض، میراث ادبی‌مان بی‌قدر می‌شود. ولی بی‌رودریاستی ادبیات معاصر ما چه چیزی به ادبیات جهان اضافه کرده است؟ چه راههایی را رفته است که دیگران کشف نکرده‌اند؟ به غیر از یکی دو استثناء بقیه نویسندگان، نقطه مطلوب را رسیدن به دنیایی کامویی، کافکایی، همیگویی و یا شولوخوفی دانسته‌اند. البته شاید خود نویسنده چنین منظوری نداشته اما برآیند خواسته‌های عمومی جماعت ادبیاتی به این سمت و سو توجه داشته است.

خوب نسل نویسنده پس از انقلاب از جمله نویسندگان ادبیات مقاومت که رابطه‌اش را با جریان پیشین قطع کرد این ضرر را هم دید که نتوانست با همان چند استثناء هم روبرو شود تا یگانه اخلاق رمان را درونی کند. این نسل فرصت نداشت یا نخواست به پشت سر نگاهی بیندازد تا از تجربیات راهیان جاده‌های دیگر استفاده کند. در هر حال پس از بیست سال گویا کم کم نسیم باور و همدلی و نگاه به اطراف، وزیدن گرفته است. و افق را از پس پشت ابرها، روزنی بخشیده با خط نوری گرمابخش.

در ادامه سعی می‌شود به راههای پیش روی ادبیات مقاومت نظری اجمالی انداخته شود تا با بررسی چند و

چون آن مشخص شود کدام راه با توجه به شرایط جنگ ما نتیجه‌بخش تر است.

با نگاهی به تاریخ ادبیات جهان متوجه سه جریان اصلی در حوزه ادبیات داستانی جنگ می‌شویم. جریان اول متعلق به آثاری است که بیشتر از آن که دغدغه ادبیات داشته باشد رویکرد تبلیغاتی دارد. یعنی از بین دو جریان اصلی درگیر در جنگ، کاملاً جانب یک طرف را می‌گیرد و برای محق جلوه دادن آن طرف هرکاری که از دستش بر بیاید انجام می‌دهد. البته این جریان را نمی‌شود در نفس خویش یکسره بی‌ارزش پنداشت. حداکثر می‌شود گفت از تعریف ادبیات دورافتاده است. مثلاً در جنگی مانند جنگ ما با عراق که در واقع دفاعی چنانچه بود در برابر یک متجاوز، جانبداری از طرف مظلوم نه تنها مجاز بلکه واجب بود. منتها عمر این ادبیات حداکثر به مدت طول جنگ است و بیشتر به کار روحیه‌سازی مدافعین می‌آید.

از این جریان که اطلاق کلمه ادبیات بر آن کمی احتیاط می‌طلبد، بگذریم به دو جریان مهم می‌رسیم که هر دو سهم عمده‌ای در بارور ساختن ادبیات جنگ و به گمانی ادبیات جهان داشته‌اند.

جریان اول آثاری را در بر می‌گیرد که به «ضدجنگ» مشهور هستند. آثاری که خود جنگ را محور قرار داده‌اند و در نهایت به عبث و غیرانسانی بودن این عمل انسانی رسیده‌اند. تاریخ ادبیات داستانی آثار مهمی از این دسته را به یاد دارد. به عنوان نمونه رمان در جبهه غرب خبری نیست اثر اریش ماریارماک نویسنده آلمانی و نیز سفر به انتهای شب اثر لویی فردینان سلین نویسنده فرانسوی. نکته جالبی که مقایسه این دو رمان به دست می‌دهد این است که هر دو نویسنده در جنگ جهانی اول شرکت داشته‌اند البته در دو نقطه و جبهه مخالف. اما با نگاهی به هر دو اثر مشاهده می‌شود که هر دو نویسندگان علاوه بر این که به هیچ عنوان از عمل کشورهای خود دفاع نمی‌کنند بلکه جا به جا از پوچی این درگیری و حماقت سردمداران خود سخن می‌رانند. هر دو سرگردانی انسان در این گرداب سهمگین خود ساخته را نشان می‌دهد و به شدیدترین وجه امیال بی‌مقدار فرماندهان را زیر سوال می‌برند.

گاه در تاریخ ادبیات جنگ به رمان‌هایی

برمی‌خوریم که این نگاه ضد جنگ را به لحن طنز زیر شلاق نقد می‌کشند. رمان شوایک سرباز پاکدل نوشته یاروسلاو هاشک نویسنده چک تبار، با ایجاد لحن و فضاهای کمیک چنان بنیان‌های جامعه درگیر جنگ را بی‌هویت می‌کند که انسان به فکر می‌افتد چرا اصلاً جنگی چنان خانمان سوز شروع شده و از آن مهم‌تر چرا ادامه می‌یابد.

رمان‌های سیمای زنی در میان جمع اثر هاینریش بل، وداع با اسلحه نوشته ارنست همینگوی و داستان کوتاه به ازمه با عشق و نکبت اثر جروم دیوید سالینجر از آثار بسیار مشهور و تحسین شده‌ای از این جریان است که خوشبختانه به فارسی ترجمه شده‌اند. در یک جمله می‌توان گفت که در این جریان محور اصلی خود جنگ است، فارغ از طرفین درگیر. و کمابیش همگی به یک نتیجه مشترک می‌رسند که همانا عبث بودن این عمل بشری است.

و اما جریان سوم. این جریان علاوه بر این که از هیچ کدام از طرفین درگیر، جانبداری نمی‌کند و جنگ را به عنوان یک عمل غیرانسانی زیر سوال می‌برد، نتایجی فراتر از این نتیجه ساده را مدنظر دارد.

این دسته از آثار به جنگ به عنوان یک شرایط ویژه نگاه می‌کنند که می‌تواند خصوصیت‌های نهفته انسان را هویدا کند. شرایطی که انسان عریان و در جوار مرگ به عمل دست می‌زند. این گونه آثار، جنگ را نه هدف بلکه وسیله‌ای می‌بیند که اندیشه مرکزی را در هیئت رمان پرورش دهند. نمونه والای این جریان اثر عظیم لئون تولستوی، جنگ و صلح است.

ماجرای جنگ و صلح در زمان حمله ناپلئون به روسیه اتفاق می‌افتد. تولستوی در عین حالی که با چیره‌دستی تمام وجوه مختلف نبرد و آدمیان درگیر در آن را بررسی می‌کند، هدفی فراتر از تاریخ‌نگاری یا جانبداری از تزار روسیه دارد. یک اندیشه مرکزی در طول رمان سیلان دارد. در واقع ماجراهای متعدد آن و جنگ و گریزهای فراوان ابزاری هستند برای شکوفاتر شدن این اندیشه مرکزی.

منظور اصلی تولستوی در واقع تشریح «تأثیر عنصر اندیشیده نشده در سرنوشت بشری» است. در واقع جنگ، چهارچوب و شرایطی خاص را به وجود آورده است تا این اعتقاد و فکر به مدد آن کاویده شود.

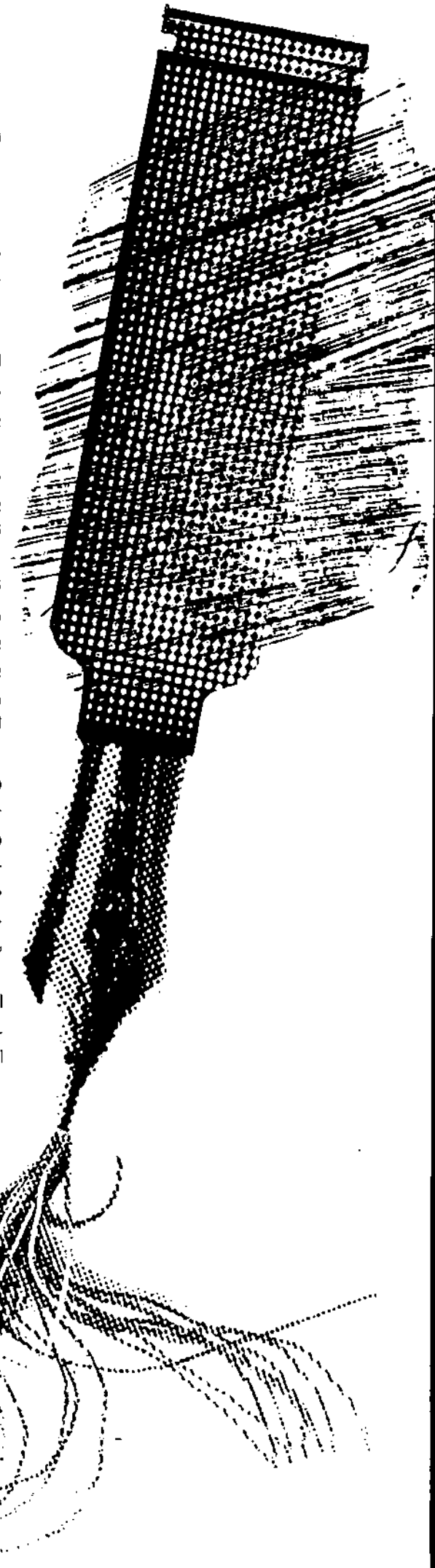
به طور مثال در رمان صحنه‌ای است که «شاهزاده آندره بالکونسکی» افسر ارتش روس در شرایطی ویژه و در خط اصلی نبرد گیر کرده است. نیروهای فرانسوی به شدت آنها را زمین‌گیر کرده‌اند و می‌رود که شکست سختی به نیروهای روس وارد شود. «آندره» که به تازگی خبر بی‌وفایی نامزدش را شنیده و خود نیز زخمی شده است و بیم آن دارد که تا آخر عمر علیل بماند ناگهان در یک شرایط نامتعادل روحی پرچم سپاه را برمی‌دارد و به سمت دشمن می‌رود. هدف او از این کار مردن است زیرا دیگر نمی‌تواند به زندگی ادامه دهد ولی عمل او نتایج غیرفردی دیگری در بردارد. زیرا نیروهای روسیه که تا آن زمان در حالت دفاعی کامل قرار داشتند و هر لحظه احتمال شکست آنها می‌رفت با مشاهده فرمانده خود که بی‌مهبا به سمت گلوله‌های دشمن می‌رود، روحیه گرفته و پشت سر او حمله می‌کنند. طوری که جنگ مغلوبه می‌شود.

در این قطعه شاهدیم که چگونه عنصر اصلی تفکر تولستوی که همانا تأثیر یک عنصر اندیشیده نشده است، در چهارچوب یک حادثه تبیین می‌یابد. و همه این‌ها در جنگ و در جوار مرگ و زندگی صورت می‌گیرد. گمان می‌رود به خاطر نوع ویژه جنگ ما و شکل حضور ملت ما در جنگ، آثار قابل توجهی از جریان اول و دوم آفریده نشود. کاملاً مشخص بود که رزمندگان ما چرا به جبهه می‌رفتند و در آن جا چه می‌گذشت و فضا چه رنگ و بویی داشت. حداقل از زاویه دید رزمندگان جنگ نه فاجعه بلکه نعمت بود.

پیش‌بینی می‌شود که جریان تبلیغاتی و نیز جریان ضدجنگ کاربرد بایسته‌ای در ادبیات جنگ ما نداشته باشند. اتفاقاً جنگ ما شرایطی بود برای عریان کردن روح جوان ایرانی و همه دیدیم که چه قسمت‌هایی از وجود او را شکوفا می‌کرد. همه قرائن نشان می‌دهد که راه اصلی در برابر ادبیات مقاومت ما قرار گرفتن در جریان نوع سوم است. اگر ادبیات جنگ ما در آینده حرفی برای گفتن داشته باشد به «جنگ و صلح» خواهد رسید نه «در جبهه غرب خبری نیست». «تولستوی» خواهیم داشت نه «اریش ماریارماک».

پی‌نوشت:

۱- هنر رمان، میلان کوندرا، ص ۲۷۲

دکتر نصرالله امامی

ارزیابی شتاب زده

مقاله انتقادی آقای محمدرضا محمدی آملی در شماره هفدهم، اسفند ۷۷ نشریه کتاب ماه، توفیق بیان چند نکته را فراهم ساخت. آنچه می‌آید بیشتر برای رفع ابهام است تا دفاع، زیرا پیش‌درآمد نویسنده محترم مقاله و لحن و نگرش او به گونه‌ای است که خواننده هوشمند خود آنچه را که باید ادراک می‌کند و زحمت مرا در دفاع از کاری که در کتاب مبانی و روش‌های نقد ادبی انجام داده‌ام می‌کاهد.

مقاله سالیه در سالیه مورد بحث، اگر نوشته دبیر تحریریه نشریه نبود، بی‌تردید احتمال این ذهنیت را فراهم می‌ساخت که شاید این نقد هم از گونه بازارگرایی رایج و لون دیگری از پنبه‌زنی‌هایی باشد که بدبختانه در کار نشر ما متداول است، زیرا بسیار دیده می‌شود که گاه نویسنده‌ای به مجرد سپردن کاری به ناشر یا چاپخانه، با واسطه و بی‌واسطه و با نام‌های حقیقی و مستعار، اصالت کارهای دیگری را که رقیب میدان او محسوب می‌شوند، به زیر سؤال می‌برد و به عدم اصالت، انتحال، و خامی و نظایر آن منسوب می‌سازد و به اصطلاح «طرقوا» برای کار خود می‌زند. امید من آن است که ساخت نویسنده مقاله انتقادی از این شائبه مبرا است.

نویسنده محترم مقاله، در آغاز سخن خود مطلبی بدیهی را در پیدایی تفکر انتقادی می‌نگارد و عواملی محدود و ناقص را برای آن برمی‌شمارد تا وارد این مقوله

شود که در گذشته ادبی ایران، نقد ادبی زمینه‌ای برای بالندگی نداشته است. باید به ایشان متذکر شد که کار به این آسانی‌ها نیست. بالندگی و تحول نگرش‌های انتقادی در ادبیات نیازمند بسترهای خاص فردی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و سرانجام فلسفی مناسبی است که گاه به ندرت با هم فراهم می‌شوند و گاه بعضی از آنها در کنار هم جمع می‌آیند. نسبت‌های مختلف در دیدگاه‌های انتقادی هم در گرو همین موضوع است (برای برخی از جنبه‌ها بنگرید به: گرایش‌های فلسفی در نقد ادبی، اثر دکتر سعید عدنان، ترجمه نصرالله امامی، دانشگاه شهید چمران، ۱۳۷۶).

نویسنده محترم مقاله در پیش‌درآمد یاد شده می‌نویسد: «وقتی ما امروز به گذشته خود می‌نگریم، در می‌یابیم که نقد ادبی نیز مانند دیگر نمونه‌های تفکر انتقادی، رشد مناسبی نداشته است». و در جای دیگر می‌نویسد: «از آنجا که ساخت نظام حکومتی ما ساختی استبدادی بود و همه چیز اعم از فرهنگ و هنر و ادبیات را تحت شعاع قرار می‌داد، نقد و انتقاد در این کشور رشدی نیافت.» و در جای دیگر می‌آورد: «عقل و تفکر عقلانی (!) در جوامع بشری به خصوص ایران رواج چندانی نداشته است».

سخن نویسنده محترم نقد، در این فتح باب سخن، متضمن دعوی‌های کلانی است که نپندارم بتواند از عهده اثباتش برآید. به گمان ایشان پنداری گذشته فرهنگی و ادبی ما برهوتی است که نشانی از هیچ تفکر و دریافتی انتقادی در آن نمی‌توان یافت. بگذریم از این که ایشان خود ضمن برشمردن کاستی‌های فصل دوم کتاب مبانی و روش‌های نقد ادبی بر این مطلب کتاب که دوره صفویه در تاریخ نقد ادبی ایران عصر تابناکی نیست خرده می‌گیرد و می‌نویسد: «مؤلف براساس

استناد به کدام مراجع و منابع چنین حکمی داده‌اند؟ تذکره‌های عصر صفوی از لحاظ نگاه انتقادی از ارزش زیادی برخوردار است.» و در ادامه، متذکر این نکته می‌شود که برخی از دیدگاه‌های انتقادی صاحبان تذکره‌های عصر صفوی با دیدگاه‌های انتقادی ناقدان (امروز برابر است (ر.ک: مقاله انتقادی، ص ۴۱).

ضرورت ندارد احساسی برخورد کنیم. هم سخن پیشین و هم سخن اخیر نویسنده محترم نقد، هر دو اغراق‌آمیز است. کافی است که ایشان بجای ارجاع به نام پایان‌نامه‌ها، خود نگرشی انتقادی بر تذکره‌های دوره صفوی می‌انداخت و خود قیاس کار را می‌گرفت. در هر حال، سخن منتقد محترم در این موضع، بر مبالغه و متناقض و شایسته تأمل و تعدیل است.

نویسنده نقد، در ادامه پیش‌درآمد سه بندی خود می‌گوید: «مسئله در غرب کاملاً برعکس است. در آنجا از درون دستگاه‌های فکری و فلسفی، ناقدان سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ظهور می‌کنند اما متأسفانه در ایران به خصوص از قرن چهارم به بعد عملاً با پیش خردمندانه مقابله شده است و امکان تفکر عقلانی به کلی از بین می‌رود.» این مطلب هم کلی و فاقد حدود قابل استناد است، زیرا نویسنده محترم نقد مشخص نمی‌کند که در غرب از چه تاریخی تا چه تاریخی و در کجای غرب.

اگر غرض مقایسه‌ای میان زمینه‌های فکری و فلسفی ایران با غرب در قرن چهارم هجری به بعد است، باید گفت قرن‌های چهارم و پنجم از حیث علوم عقلی، از مهمترین ادوار فرهنگی ایران محسوب می‌شوند، چنان‌که این دوران را عصر طلایی علوم عقلی در فرهنگ ایران به شمار می‌آورند زیرا در همین روزگار است که دانشمندانی چون ابن سینا، فارابی، رازی،

مجوسی اهوازی، و ابوریحان بیرونی ظهور کردند و شمار کثیری از مترجمان، آثاری از یونانی، هندی و سریانی را به عربی و فارسی ترجمه کردند. عمده آثار علمای اسکندریه و آتن هم در همین روزگار، ترجمه و شرح و نقد شد. و اما اگر مراد منتقد محترم، ضعف در اندیشه‌های معتزله و تحقیر نسبت به فلسفه از نیمه قرن پنجم به بعد است، باز هم مطلب را نباید آن گونه قطعی و کلی مطرح کرد زیرا سلسله تفکرات انتقادی و دریافت‌ها و بینش‌های فکری همچنان ادامه یافت و دلیل آن هم خیل دانشمندانی است که طی قرن‌های چهارم و پنجم و ششم و حتی پس از آن به اتهام کفر و زندقه و الحاد و فلسفه‌گرایی کشته شدند، و یا آواره شهر و دیار گردیدند.

و اما برگردیم به کتاب مبانی و روش‌های نقد ادبی. نویسنده محترم مقاله انتقادی درباره فصل دوم کتاب نوشته‌اند: «کل این فصل، تلخیص از نقد ادبی دکتر زرین‌کوب است». برای روشن شدن ذهن برخی از خوانندگان که مجال مقایسه دو کتاب را ندارند، یک مورد از این فصل را با مطلبی که استاد زرین‌کوب در نقد ادبی درباره شمس قیس رازی آورده‌اند مقایسه می‌کنیم و خوانندگان کنجکاو و حقیقت‌جو را به مقایسه بردارانه دو کتاب با یکدیگر فرامی‌خوانیم.

آنچه استاد زرین‌کوب درباره شمس قیس آورده‌اند جمعاً مشتمل بر دو صفحه است که یک صفحه آن درباره معرفی شمس قیس و فصول کتاب المعجم است، و عمده مطلبی که به دیدگاه انتقادی شمس قیس اختصاص داده شده، یک صفحه است که تقریباً نیمه‌ای از همان یک صفحه نیز نقل مستقیم مطلبی از المعجم است. آنچه این شاگرد ناچیز زرین‌کوب که افتخارش خوشه چینی از خوان کرم و فضل استاد می‌باشد، می‌آورد

شامل سه صفحه در استخراج و تحلیل طبقه‌بندی شده تمامی دریافت‌های انتقادی شمس قیس در نهایت فشردگی و ایجاز است که برای اولین بار توسط نگارنده در منابع فارسی مطرح می‌شود. از آنجا که قطعاً آقای محمدی‌املی مایلند تا منتقدی منصف باشند، از ایشان می‌خواهم که یکبار دیگر مطلب را با بردباری بیشتری مرور کنند.

منتقد محترم، فصل سوم کتاب مبانی و روش‌های نقد ادبی یعنی فصل «نقد ادبی در ادبیات عرب» را فاقد حدیث تازه‌ای می‌داند و می‌نویسد: «مثلاً وقتی که از عکاظ به عنوان یکی از اماکن نقد و داوری شعر سخن می‌گوید، کل بندیر گرفته از کتاب نقد ادبی زرین‌کوب است و این اتفاق در صفحات مختلف تکرار می‌شود. باید گفت که آگاهی‌ها درباره «بازار عکاظ» اندک نیست، و انبوهی از مطالب را در این باره می‌توان از کتب ادب عرب از الاغانی و عقد الفرید گرفته تا، العصر الجاهلی اثر شوقی ضیف استخراج کرد.

بنده نویسنده مبانی و روش‌های نقد ادبی خدا را سپاس‌گزار است که به سبب سهو یا غرض، مرتکب نقد مطلبی بدون مأخذ نشده است تا در این موضع از ناحیه منتقد محترم به سرقت متهم شود. اما گفتنی است که استاد زرین‌کوب، خود در بحث مربوط به نقد ادبی در ادبیات عرب، به شدت متکی بر کتاب النقد الادبی اثر احمد امین بوده است، و این کتاب مأخذی است که مورد مراجعه مکرر بنده نیز بوده است و نگارنده همواره خود را در این موارد مقید به ذکر مأخذ دانسته است. در همین فصل مورد بحث یعنی بخش سوم کتاب، چهارده بار به النقد الادبی اثر احمد امین و تنها سه بار بر حسب مورد به نقد ادبی دکتر زرین‌کوب ارجاع داده شده است. و اما بحث درباره بازار عکاظ که منتقد محترم بر آن انگشت

پاسخی به مقاله «نگاهی انتقادی به مبانی نقد ادبی»

نهاده‌اند، شامل توضیحی در باب محل جغرافیایی، و مدت اقامت اعراب در آن موضع و مجالس شعرخوانی و داوری شاعران و اهل شعر درباره سروده‌هایشان بوده است. بدیهی است که استاد زرین کوب خود نیز این اطلاعات را از منابع دیگری گرفته و در تعلیقات بخش چهارم از جلد دوم نقد ادبی، مأخذی را هم آورده است و اگر ایشان اصلاً مأخذی نمی‌آوردند و یا بنده هم نمی‌آوردم، جثاتی نبود زیرا این مطالب برای اهل فن بسیار بدیهی و سخت مشهود است.

فصل چهارم یعنی «نقد ادبی از یونان باستان و غرب» از جانب نویسنده محترم نقد، کوتاه و فاقد نکته جدیدی معرفی شده و اشاره می‌کنند که «نه تنها کوتاه است بلکه مربوط به نظریه‌های دهه ۴۰، ۵۰ و ۱۹۶۰ است، در صورتی که ما در پایان این قرن به سرمی‌بریم و بایسته است وقتی از نقد جدید سخن می‌گوییم حداقل به منابعی استناد کنیم که در دهه اخیر نوشته شده است. استناد به منابعی چون A Short History of Literary Criticism که در دهه ۶۰ نوشته شده، نشان از آن دارد که مؤلف با کتب جدید آشنا نیست.»

نویسنده مقاله نقد ظاهراً آگاهی ندارند که قلمرو تحقیقات ادبی، مسائلی متفاوت با طب کودکان، و یا مثلاً داروشناسی است که همیشه روزینه بودن منابع، حرف اول را بزنند. اهل اطلاع می‌دانند که برای مثال هنوز هم استوارترین یافته‌ها درباره نقد یونان کهن و ادبیات لاتین متعلق به پژوهش‌های چند دهه پیش است. و این نسل از محققان، درباره ادبیات کلاسیک یونان تقریباً چیزی را ناگفته نگذاشته‌اند. پژوهش‌های مربوط به نقد جدید هم تا حدودی همین وضع را دارد. شاید ایشان لااقل مطلع باشند که عظیم‌ترین اثر درباره نقد جدید، تحت عنوان تاریخ نقد جدید، تألیف رنه ولک که مجلدات آن طی سال‌های اخیر به همت استاد دکتر سعید ارباب شیرانی ترجمه شده است، مربوط به دهه پنجاه است، و ترجمه جلد اول آن هم از روی چاپ (۱۹۵۵) کتاب به فارسی برگردانده شده است. و اما در مورد کتاب کم‌حجم و بسیار فایده (۱۹۶۴) A Short History of Literary Criticism باید اشاره کنم که اثر مذکور برخلاف نام ساده و کم‌ابهت خود، یکی از مفیدترین آثاری است که می‌تواند مورد استفاده علاقه‌مندان نقد ادبی قرار گیرد و جا دارد که یکی از مترجمان صاحب فن، ترجمه آن را وجهه همت خود قرار دهد. گفتنی است که اثر مذکور هم از جمله مراجع

استاد زرین کوب در کتاب نقد ادبی بوده است (برای نمونه بنگرید به نقد ادبی، ج ۱، صص ۷۴۶، ۸۹۷، ۸۲۱). به نظر می‌رسد که تازیانه نویسنده محترم نقد، در باب فصل‌های آخر کتاب از رمق افتاده است، وگرنه منابع مربوط به نقد ادبی در دهه‌های ۷۰، ۸۰، ۹۰ را نیز که مکرراً در پانویس فصل‌های مختلف کتاب، مورد ارجاع قرار گرفته‌اند ملاحظه می‌فرمود. اگر چه برشمردن این ارجاعات و تاریخ نشر آنها برای خوانندگان این جوباییه، وقت‌گیر و موجب ملال خواهد بود اما برای نمونه به بعضی از این آثار در ارجاعات فصل‌های کتاب اشاره می‌کنم:

- A Ungian Approach to Literature (۱۹۸۴)
- A Russian Formalism (۱۹۸۴)
- A Dictionary of Literary Terms (۱۹۸۴)
- An Introduction to Literary Criticism (۱۹۹۱)
- Encyclopedia of Literature and Criticism (۱۹۹۱)
- A Handbook to Literature (۱۹۹۲).

در اینجا باید اعتراف کرد که بسیاری از منابع جدید نقد به فارسی ترجمه شده و امکان مراجعه به آنها برای خوانندگان کتاب خصوصاً دانشجویان، آسان‌تر است و نویسنده کتاب نیز قصد تفاضل نداشته تا به اصل لاتین آنها ارجاع دهد، و گرنه چنان که غالباً معمول است، به آسانی می‌توان حواشی کتابها را میدانی برای نمایش زبان دانی و خودنمایی و خودفروشی کرد و نهایتاً مورد تحسین خامان و مبتدیان هم قرار گرفت.

آنچه نویسنده محترم نقد در ادامه مطالب، درباره فصل‌های پنجم تا دهم کتاب می‌آورد، همچنان تکرار کلیشه‌وار عباراتی نظیر: «برگرفته از...»، «سخن تازه‌ای ندارد...»، «علمی و دقیق نیست...»، «...کامل نیست...» و سرانجام با تعبیر «کتابی تازه و بدیع نیست...» می‌کوشد تا تیر خلاص را بر شقیقه کتاب مبانی و روش‌های نقد ادبی شلیک کند.

تنگ حوصلگی منتقد محترم در پایان مقاله انتقادی سبب می‌شود تا به یک حمله پرسوخت، پنج فصل کتاب را یکجا تخته‌بند کند، و در این مهم می‌نگارد: «فصول دیگر (فصل پنجم تا دهم) کتاب مبانی و روش‌های نقد ادبی به بررسی نقد اخلاقی، روان‌شناختی، تاریخی - زندگینامه‌ای، صورت‌نگرایی و اسطوره‌ای اختصاص دارد، و مؤلف از فصل ششم به بعد

کوشیده است تا ضمن ارائه نظریات گوناگون از شیوه‌های نقد امروز سخن بگوید و در پایان متنی را از آن دیدگاه مورد بررسی قرار دهد. این فصول سخن تازه‌ای ندارد و در واقع مؤلف به گردآوری آرای صاحب‌نظران پرداخته است.»

در پاسخ منتقد محترم باید گفت که مباحث مورد اشاره در نمونه‌های نقد شده، برای اولین بار در زبان فارسی مورد بررسی و تحلیل انتقادی قرار گرفته است و در نوع خود بی‌سابقه است. دعوی منتقد محترم زمانی اصالت خواهد داشت که بتواند نمونه یا مشابهی از آنچه نقد شده است را در مقالات و منابع موجود نقد ادبی به دست دهد. اما گذشته از همه اینها، مطلب غریب آنست که منتقد محترم در همه جا خواسته است که آگاهی‌های پراکنده خود را «میزان‌الاقوال» قرار دهد. بنده به عنوان معلم درس نقد ادبی همواره به دانشجویانم توصیه می‌کنم که منتقد در اولین قدم باید اعتماد به نفس خود را حفظ کند، اما جانب احتیاط را نیز از دست نهد. نکته دیگر آن که منتقد باید در کنار نویسنده باشد نه در برابر او، عرصه نقد ادبی، میدان مقدسی است تا ما به آگاهی‌های هم بیفزاییم و کاستی‌های کار یکدیگر را اصلاح و ترمیم کنیم و حضور در آن را فرصتی برای اظهار فضل خود و اثبات چهل دیگران تصور نکنیم خصوصاً که وظیفه ما اطلاع‌رسانی هم باشد.

در کنار مطالب گفته شده از بابت یادآوری منتقد محترم در مورد انتساب کتاب نقدالشر به قدامه بن جعفر و تعلق آن به اسحاق بن ابراهیم معروف به ابن وهب براساس مقاله چاپ شده دکتر حسن عبدالقادر (۱۹۴۸م)، به نقل از مقاله آقای دکتر علوی مقدم متشکرم. در این مورد، مرور جدی‌تر در کتاب تاریخ‌النقدالادبی عندالعرب از دکتر احسان عباس (عمان ۱۹۸۶م)، که تقریباً چهل سال پس از مقاله دکتر حسن عبدالقادر نوشته شده است، ضرورت دارد.

در پایان باید اشاره کنم که نگارنده، پس از تألیف کتاب، به اندازه کافی مورد لطف همکاران دانشگاهی در رشته‌های ادبیات فارسی، ادبیات عرب، و ادبیات انگلیسی قرار گرفته است تا تشویقی برای گسترش و ادامه کار باشد. از آقای محمدی آملی هم که سبب شدند تا طبق نیتی که کرده بودند، باب گفتمانی گشاده گردد سپاسگزارم.

دامن دوست به صد خون دل افتاده به دست

به فسوسه که کند خصم، رها نتوان کرد .

آنچه که در باب نقادی و ارائه نقض‌ها و نکته‌های کتاب «نقد شعر در ایران» در نوزدهمین شماره نشریه «کتاب ماه» آمده، آمیخته‌ای است از شتاب‌زدگی و وارونه‌خوانی به علاوه برخی برداشت‌ها و پنداشت‌های سلیقه‌ای، و البته همراه با مقداری ذوق و علاقه نقادی که چنانچه با همین شیوه به کار گرفته شود فرجام چندان درخشانی برای آن متصور نیست!

شیوه نقادی این کتاب نشان می‌دهد که آقای دهقانی، در یک لحظه و حتی پیش از خواندن این کتاب تصمیم به نقد آن گرفته، و آنگاه برای اجرای این «پروژه نقد»، با یک مرور سطحی و شتاب‌زده، نکته‌هایی را از آن استخراج کرده است که بسیار شگفت، نابجا، و دور از هنجارها و معیارهای نقادی است! و کار این شتاب‌زدگی به آنجا کشیده که حتی برخی از نقل‌قول‌های کتاب نیز که شماره ارجاع نیز دارد، جزء آراء من قلمداد شده است! و با این وصف این شیوه نقدنویسی توهماتی را در ذهن انسان، درباره انگیزه کار نویسنده دامن می‌زند، که من در این لحظه برای دور ماندن از پیش‌اندیشی و قضاوت نادرست کار آقای دهقانی را از آن بری می‌دانم، و تنها برای نشان دادن ضبط و خطای آن، گوشه‌هایی از نوشته او را بررسی می‌کنم:

۱- دو ستون از این نوشته شش ستونی تعبیر و تفسیر آن چیزی است که من خود در معرفی کتاب آورده‌ام، و چون در این باب به ناچیزی و ضعف مباحث نقادی در ایران اشاره کرده‌ام، جناب دهقانی آن را به

عنوان شاهدهی برای نشان دادن ضعف و ناچیزی نوشته من ارائه کرده است، درحالی که من در آن کتاب هیچ دعوی بلند و گزافی درباره کار خود نداشته‌ام تا نیازی به انکار و تردید درباره آن پیش آید!

۲- همه نقل‌قول‌هایی که از نویسندگان متفاوت اروپایی و یا عرب در طی مباحث کتاب آمده است به گمان آقای دهقانی «با مقصود اصلی کتاب ارتباطی ندارد» و «فقط به حیث تعرف الاشياء باضدادها می‌تواند محلی از اعراب داشته باشد». درحالی که کثیری از این نقل‌قول‌ها برای تبیین مباحث مختلف نقد و شیوه‌های آن و نیز برای نشان دادن پیشینه چنان نظریه‌هایی در سخنان پیشینیان ما آمده است، و من دآوری در این باب را به عهده هریک از خوانندگان کتاب می‌گذارم.

۳- تنها در باب فصل‌بندی کتاب حق را به آقای دهقانی می‌دهم، و این نکته درستی است که اگر فصل مربوط به نقد معنایی، شماره‌گذاری جداگانه‌ای پیدا می‌کرد، با بخش‌بندی کتاب سازگارتر می‌شد، اما در شکل کنونی نیز، فصل‌های آن گنگی و ابهامی برای خواننده پیش نمی‌آورد، زیرا از آغاز تا پایان فصل‌ها، یکایک شیوه‌های نقادی مورد بررسی قرار می‌گیرد. اما گذشته از همه اینها، من امروز انتقاد اساسی‌تری به این نوع تقسیم‌بندی دیدگاه‌های نقد ادبی دارم. چون دیگر شیوه‌هایی مثل نقد روان‌شناختی، نقد جامعه‌شناختی و... را تنها متوجه معنی و محتوا نمی‌دانم، و مسائل زبانی، و بیان و سبک و تکنیک را نیز بیرون از حیطه بررسی آنها نمی‌شمارم و در نتیجه چنان تفکیکی را دقیق نمی‌یابم و این است آن نکته اساسی که یک منتقد نکته‌شناس باید انگشت بر روی آن بگذارد!

۴- «بزرگترین اشکال کتاب [در] دسته‌بندی مقولات نقد سنتی بر مبنای تعاریف امروزی» دیده شده است. البته شتاب‌زدگی آقای دهقانی در نقد این کتاب،

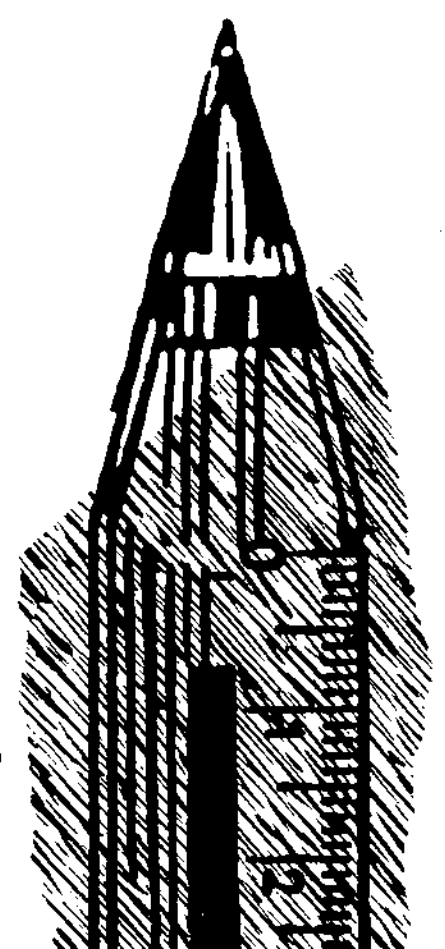
او را از یک بررسی و استقصاء کامل در باب آن محروم نموده، و در نتیجه ظاهراً ندانسته است که عنوان این کتاب «دیدگاه‌های نقد ادبی در متون فارسی» بوده است که حتی هنوز هم در زیر عنوان جدید آن با اندکی تغییر باقی است و با همین عنوان نیز زیر نظر سه تن از آشنایان نقد شعر تألیف شده است! اما گذشته از همه اینها، مگر دسته‌بندی مقولات سنتی بر مبنای تعاریف امروزی چه اشکالی پیش می‌آورد؟ این کاری است که امروزه در حیطه همه علوم از پزشکی و علوم دقیقه تا جامعه‌شناسی و علوم سیاسی و... صورت می‌گیرد، و ردپای آراء و نظریات امروزی در آثار گذشتگان نشان داده می‌شود! و بدیهی است که ادبیات و مباحث نقادی نیز در این باب هیچ‌گونه استثنایی ندارد، و کافی بود که آقای دهقانی به همان کتاب آشنایی با نقد - مباحثی مثل نقد روانشناسی، نقد اجتماعی و... - که مرا بدان ارجاع داده است، رجوع می‌کرد و یا اندکی در صفحات نخستین کتاب موسیقی شعر تأمل می‌نمود، تا بداند که آوردن مقولات سنتی در زیر تعاریف و عنوان‌های امروزی یک رسم شایع و یک شیوه بررسی علمی است، و جایی که منتقدان غربی، آراء کسانی چون اریستوفان و سقراط و افلاطون و حتی کهنه‌تر از اینان را در زمره نظریه‌های ادبی و به مثابه سنگ‌بنای شیوه‌های نقادی می‌آورند، چرا ما اندیشه‌های نظامی عروضی، خواجه نصیرطوسی، جلال‌الدین محمد مولوی و دیگران را با معیارهای امروزی بررسی و تعریف نکنیم؟!

۵- ارتباط برخی از مطالب کتاب مانند «عشق و سرمستی»، «حمایت و تربیت ممدوح» و مانند آن با مبحث «نقد فنی» برای آقای دهقانی مبهم و نامعلوم بوده است و این نکته نیز از شگفتی‌های درک و دریافت نامبرده است. بدین دلیل که این مطالب در کتاب به صورت زیر مجموعه «سرچشمه‌های شعر» آمده، و سپس هر یک از آنها درحد مقدور از تبیینی محدود یا

محمود درگاهی

پاسخی به نقد

«نقد شعر در ایران»

مبسوط برخوردار شده است و بدیهی است که در فصل‌بندی موجود کتاب، و حتی هر فصل‌بندی دیگری که برای مباحث نقد ادبی در نظر گرفته شود، مناسب‌ترین فصل برای این مقوله‌ها همان مبحث نقد فنی است، زیرا «سرچشمه‌های شعر» مربوط به چیستی شعر است و چیستی شعر نیز یک مقوله فنی است و حتی برخی از ناقدان قدیم نیز به برخی از این «سرچشمه‌ها» با عنوان «منابع الہام شعر» اشاره کرده‌اند، که از آن جمله می‌توان به تبیین این مقوله مشهور او در این باب رجوع کرد... اما آوردن «دو نقل قول چند سطری از شاملو و نزار قبانی» در این باب نیز، هم به دلیل این است که این بزرگان دو نماینده نواندیشی در عرصه نقد و شعر به شمار می‌روند، هم اینکه بیش از این سخن دیگری در این مورد خاص نداشته‌اند تا بیش از آن «دوسطر» بیاورم، هم اینکه نیازی به تفصیلی بیش از آنچه که آورده‌ام نبود، هم اینکه نیاوردن آنها تبیین مطلب را ناتمام می‌گذاشت، و مهمتر از همه هم اینکه اگر چنین مباحثی بیش از آنچه که هست بسط و تفصیل می‌یافت، حجم کتاب را به دو برابر آن افزایش می‌داد و آنگاه تحمل آن برای کسانی چون آقای دهقانی که نصف حجم کنونی کتاب را زاید می‌دانند واقعا کشنده می‌شد.

۶- انکار دیگر آقای دهقانی بر سر موضوع «نقد اقتصادی» است، و اینکه این موضوع یک موضوع «اختراعی» است، و در صورت درست بودن «چه نسبتی دارد با آن دو بیت شهید بلخی»... اما اختراعی بودن آن را من خود اذعان کرده‌ام و اساساً نمی‌دانم چرا اختراعی در این باب باید اینگونه با بهت و تردید نگریسته شود؟ آیا فقط به این دلیل که آن را یک آدم گمنامی پیش آورده است؟ یا اینکه اساساً نفس اختراع و ابتکار خطاست؟ و یا در این زمینه خاص نادرست است چون درواقع نوعی فضولی کردن در کار از ما برتران است؟ مگر یکایک دیدگاه‌های نقادی اول اختراع و سپس نامگذاری نشده

است؟ و مگر در جایی که از نقد اجتماعی و نقد اخلاقی و نقد سیاسی و... سخن می‌گویند، سخن گفتن از نقد اقتصادی شگفتی هم دارد؟... ارتباط این دیدگاه در این کتاب هم تنها با آن دو بیت شهید بلخی نیست، و حتی ارتباط اصلی آن با آن دو بیت نیست و با ابیات و عبارات دیگر و یا همین دو بیت هم همان اندازه ارتباط دارد که مباحث دیگر با ابیات و عبارات دیگر! یعنی مباحثی که در این فصل آمده است، شیوه تلقی قدما را از تأثیر اقتصاد و معیشت و وضعیت مالی - از فقر و ثروت - بر ادبیات و شعر نشان می‌دهد و همه اینها را به تفصیل در آن مبحث آورده‌ام، و اگر چنین مباحثی را نقد اقتصادی نخوانیم، چه باید بخوانیم؟! اما اگر در آن دو بیت شهید «دانش» را غیر از «شعر» بدانیم، ناشی از ناآشنایی ما با زبان و تعبیرات قدماست! و تحمیل آنچه امروز هست بر آنچه که در گذشته بوده است! ظاهراً آقای دهقانی این نکته را نیز ندانسته است که شعر نیز در زبان قدما، بویژه شاعران، نوعی دانش بوده است در زمره دانش‌های دیگر، و حتی گاه برتر از آنها! و وقتی که شاعران از فضل و دانش خود سخن می‌گفته‌اند مرادشان همان شعر و هنر خود بوده است! و این نکته از مقایسه دو بیت زیر از حافظ به روشنی برمی‌آید:

هنر بی عیب هرمان نیست لیکن

زمن محروم‌تر کجا سائلی بود؟

•

فلک به مردم نادان دهد زمام مراد

تو اهل فضلی و دانش همین گناهت بس

و یا روشن‌تر از آن در این دو بیت از ظهیر قاریابی

آمده است که شعر فارسی و شعر عربی را دو نوع دانش می‌داند:

رُکن‌های سریر دانش من

همچو ارکان عالم است چهار

تازی و پارسی و حکمت و شرع

این دو اشعار دارم آن دو شعار

و موارد بسیار دیگر در شعر شاعران؛ و بدیهی است که تعبیر قدما در این باب بسیار متفاوت از آن چیزی است که امروزه رواج دارد، تا جایی که گاهی هم علوم و دانش‌های دقیق را در ذیل انواع ادب و ادبیات آورده‌اند؛ و از این جمله است تعبیر حسن بن سهل از ادب که طی آن پزشکی و هندسه‌دانی را در کنار پهلوانی و چوگان‌بازی و... از آداب دهگانه می‌داند و یا تقسیم‌بندی اخوان‌الصفا از این مقوله که حتی حساب آیین تجارت و معاملات را نیز ادب می‌خوانند^(۱) و...

۷- منتقد ما با انتساب برخی از نقل قول‌های کتاب به مؤلف آن، «داوری‌ها و اظهارنظرهای مرا ناستوار و بی‌پشتوانه» خوانده است، و اینکه به استناد یک جمله از بهار و چند عبارت تمثیلی از اخوان به این دو بزرگ ایراد گرفته شده است! و من می‌خواهم به عرض ایشان برسانم که نه این سخن از من است و نه نادرست و بی‌پشتوانه است و نه آن همه بحث‌های عمیق و پرنکته بهار و اخوان را نادیده گرفته است! به این دلایل که:

الف: نقل گوشه‌ای از سخن کسی همیشه به معنی نقد یا انکار آن سخن نیست، و در این مورد هم انکاری در میان نبوده است!

ب: نقد و انکار گوشه‌هایی از سخن یک نویسنده به معنی انکار همه آراء و اندیشه‌ها و جوانب دیگر کار او نیست!

ج: استناد به یک نمونه و یا بعدی از اندیشه کسی، نیاز به بررسی و یا نقل سخنان دیگر او در زمینه‌های دیگر ندارد!

د: این اظهار نظر و داوری - که البته فقط نوعی روایت و نقل قول است و به غلط داوری خوانده شده - هیچ ناستوار و بی‌پشتوانه نیست! سخنی است در زمینه جامعه‌شناسی نقد و شعر از کسی که هم جامعه‌شناس بوده است و هم شعرشناس^(۲) و هم نخستین ترجمه در زمینه نقد شعر از اوست!

۸- اما در باب اینکه چرا «یونان قرن چهارم و سوم قبل از میلاد شعر به معنی واقعی کلمه ندارد» نیز باید به عرض برسانم که:

الف: این سخن نیز قسمتی از همان نقل قول مورد اشاره است و باز هم از سر شتابزدگی به من نسبت داده شده است

ب: مقایسه آنچه که به نام شعر در یونان بوده با آنچه که در دنیای ما جریان دارد، و یا در طی قرون گذشته در زبان فارسی وجود داشته است، چنین تردیدی را برطرف خواهد کرد.

ج: این نکته هم که چرا در این مورد خاص به سراغ تاریخ تمدن شریعتی رفته‌ام، علاوه بر نکته‌هایی که در بند پیشین درباره شریعتی آوردم، باید بگویم که من برخلاف ادبای رسمی در این کار هیچ بند و قید خاصی بر دست و پای خود نزده‌ام تا تنها به سراغ کتاب‌های رسمی بروم، هر نکته مناسبی را از هر متفکری که بیابم از آوردن آن دریغ نمی‌ورزم، حتی اگر شنیدن نام او برای اهل دعوی دشوار و تحمل نکردنی باشد.

د: جناب دهقانی نگران کتاب خواندن من نباشند، من نیز به هر حال در حد فرصت و فراغت خود کتاب خوانده‌ام، و بویژه کتاب‌هایی را که ایشان گمان می‌کنند تنها خودشان خوانده‌اند، دو دهه پیش از این دیده‌ام.

۹- اما شگفت‌ترین قسمت استدلال‌های آقای دهقانی این است که چون صاحب قابوس‌نامه گفته است که: «اندر نامه پارسی سجع ناخوش آید، اگر نگویی بهتر باشد...» پس من نیز باید به توصیه این امیر زیاری قرن پنجم عمل می‌کردم، و تنها سجوی را که در این کتاب سیصد و پنجاه صفحه‌ای آمده است، نمی‌آوردم!! شیوه روایت این توصیه قابوس‌نامه از سوی آقای دهقانی تردیدهایی را در باب آشنایی ایشان با ادبیات و متون کلاسیک فارسی پیش می‌آورد که من این بار دیگر نمی‌توانم از ذکر آنها خودداری کنم. آن تردیدها از این قرار است:

الف: گویا آقای دهقانی نمی‌داند که قابوس‌نامه در قرن پنجم هجری تألیف شده است!

ب: و اگر بدانند لابد نمی‌داند که گلستان در قرن هفتم هجری نوشته شده است!

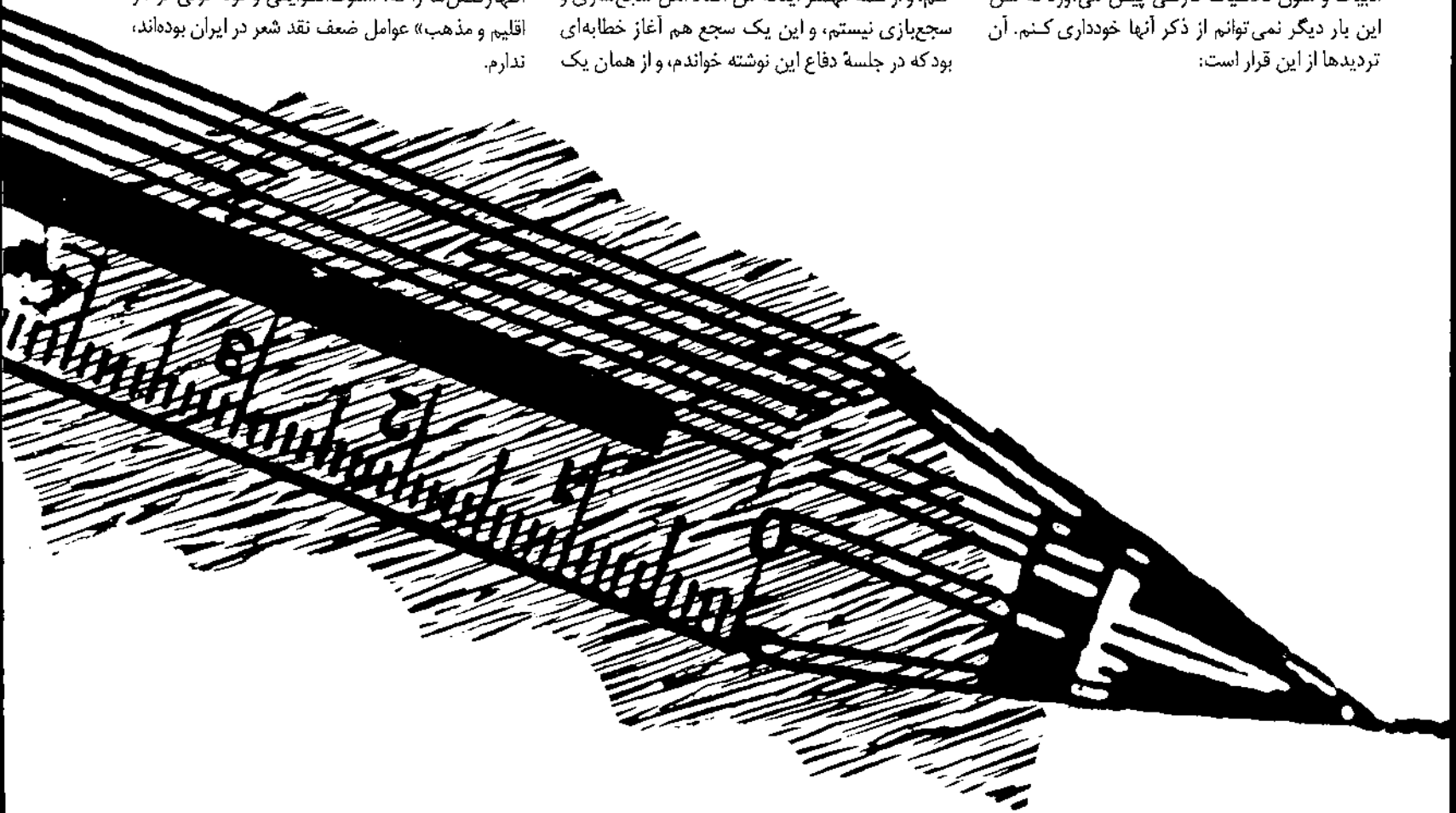
ج: و اگر هر دو مورد یاد شده را بدانند، این نکته را نمی‌داند که گلستان سراسر سجع است، و از قضا به دلیل اشتغال بر همین سجع شاعرانه و هنری است که برترین نثر کلاسیک فارسی است، و در نتیجه در همان قرن هفتم رأی صاحب قابوس‌نامه را در باب سجع باطل کرده است. او نشان داده است که: «اندر نامه پارسی سجع، بسیار هم خوش می‌آید!» و چنانچه سعدی نیز به توصیه آن امیر زیاری اعتنایی می‌کرد، و یا خود مثل او - و یا مانند آقای دهقانی - می‌اندیشید هم ذوق خود را تباه می‌کرد و هم ادبیات فارسی را از این برگ زرین خود تهی می‌گذاشت! پس به صرف توصیه یک نویسنده غیرحرفه‌ای نمی‌توان دست از آوردن سجع کشید!

د: و با این وصف چنین کسی، بی‌تردید، نمی‌داند که کتاب‌هایی مانند کلیله و دمنه، مرزبان‌نامه و... نیز که پس از قابوس‌نامه تألیف شده‌اند، سرشار از سجع و سخن‌بندی هستند، و اگر سلیقه مؤلف قابوس‌نامه را معیار کار قرار دهیم، همه این کتاب‌ها به خطا رفته‌اند! و حتی اگر در این باب بنا را بر آوردن یک سجع در یک کتاب قرار دهیم، آنگاه شاید هیچ کتابی در زبان فارسی از این نقص اکتشاف شده به دست آقای دهقانی برکنار نماند!... اما از همه اینها که بگذریم می‌رسیم به این که نه صاحب قابوس‌نامه یک نویسنده حرفه‌ای است که سخن او در عرصه نویسندگی یک حجت تلقی شود، نه این عرصه، عرصه توصیه و تحکم و تقلید است! نه من پیش کسی تعهد سپرده‌ام که از این امیر زیاری تقلید کنم! و از همه مهمتر اینکه من اصلاً اهل سجع‌سازی و سجع‌بازی نیستیم، و این یک سجع هم آغاز خطابه‌ای بود که در جلسه دفاع این نوشته خواندم، و از همان یک

بار سجع‌بندی هم استعفاء می‌کنم! اما اهل فن می‌دانند که این گونه خرده‌گیری‌ها هرچه باشد نقد و نکته‌بینی نیست، نام دیگری دارد که باز هم از ذکر آن می‌گذرم.

۱۰- منتقد محترم برای تکمیل این پروژه نقد به برخی از تعبیرات و اصطلاحات من نیز، از جمله آوردن «زندگی گاه توده‌ها» در برابر «اجتماع» انگشت انتقاد نهاده است که داورى در باب آن هم بر دوش خواننده است و آنها حق دارند که در این باب یا بر ذوق من بخندند و یا بر سلیقه این منتقد! اما گمان می‌رود که چون استخراج غلط‌های املائی و چاپی این کتاب به فراموشی سپرده شده، پروژه آقای دهقانی پروژه کاملی از آب درنیامده است!

۱۱- و سخن آخر اینکه نقادی دو وسیله اساسی لازم دارد: اول مایه نقد و دوم ادب نقد. در باب مایه و تخصص آقای دهقانی من جز آنچه که در این مقاله ایشان دیده‌ام و گوشه‌هایی از آن را نشان دادم، چیز دیگری نمی‌دانم. اما بی‌تردید آوردن تعبیراتی مانند «نقل قول چند سطر»، «بی‌معنی»، «ترکیبات ناخوشایند» و اینکه «خواننده به یافتن هیچ نکته یا نکاتی در این کتاب چندان امیدوار نباشد» و مانند آنها، برای تخطئه و تحقیر کار دیگران، آن هم به اتکای ذوق و مایه خود، دور از ادب و رسم نقادی علمی است. و مجله «کتاب ماه» اگر بخواهد مجله وزینی در عرصه نقادی بماند نیاز به نوعی ویراستار ادبی هم پیدا می‌کند تا ادب و نزاکت ناقدان تازه‌کار را ویرایش کند، و نگذارد که چنین مجله‌ای - خدای ناکرده - در آینده عرصه گستاخی و گسیختگی شود... دیگر از آخرین بند نوشته آقای دهقانی که همه بافته‌های او را پنبه کرده است - و این نشان می‌دهد که کار او تا چه حد اندیشیده بوده است! - حرفی نمی‌زنم و نیز فرصت پرداختن به این اظهار فضل‌ها را که: «ملوک الطوائفی و گونه‌گونی نژاد و اقلیم و مذهب» عوامل ضعف نقد شعر در ایران بوده‌اند، ندارم.

● اخبار اهل قلم

● کنگره 'فرخی یزدی'

کنگره میرزا محمد فرخی یزدی روزنامه‌نویس و شاعر توانای ملی و سیاسی ایران اسفندماه سال جاری در یزد برگزار می‌شود. این مجمع با هدف بررسی نقش و

فرخی یزدی

جایگاه فرخی یزدی در شعر و ادبیات ایران و بیان چهره سیاسی و استبدادستیزی او برای مردم به ویژه جوانان و نوجوانان برگزار می‌شود.

● داستانهای از چهار گوشه 'قرن'

کتاب حاضر مجموعه داستان‌هایی از نویسندگان جهان با ترجمه احمد میرعلایی است که قبلاً در مجلات و جُنگهای ادبی به چاپ رسیده است و به زودی به همت نشر فردا منتشر می‌شود. وجه بارز این مجموعه گوناگونی سبک‌ها و نگاههاست و بجز ادگار آلن پو که قرن نوزدهمی است دیگر نویسندگان این مجموعه همه قرن بیستمی هستند یا شاید بتوان گفت نیمه اول قرن

بیستمی و از این رو این مجموعه «داستان‌هایی از چهار گوشه قرن» نام گرفته است. داستان‌های این مجموعه بدین شرح است. ۱- زوال خاندان آش / ادگار آلن پو ۲- موشها / رنتسوروسسو ۳- براس / کی کی تووچیا ۴- تالپا / خوان رولفو ۵- فروسیا / آندره‌ای پلاتونوف ۶- مردی که لاک‌پشت‌های آبی گوشتخوار... / ادموند ویلسون ۷- جای کوچکی حوالی خیابان اج ویر / گراهام گرین ۸- ارزان در ماه اوت / گراهام گرین ۹- وقتی زمستان شروع شد / الیو ویتورینی ۱۰- چلیک معجزه / برنارد مالامود ۱۱- خشم خداوند / برنارد مالامود ۱۲- طوق طلا / ای. ام. فارستر ۱۳- یاندا / آیزاک باشویس سینگر ۱۴- مسابقه کژدمها / دانیل اسپاس هاندلر.

● دومین کنگره بررسی تأثیر امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی بر ادبیات معاصر

گروه ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبائی با همکاری مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) «دومین کنگره بررسی تأثیر امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی بر ادبیات معاصر» را در بهمن‌ماه ۱۳۷۸ برگزار می‌کند. علاقه‌مندان می‌توانند مقاله‌های خود را در یکی از زمینه‌های ذیل به دبیرخانه کنگره واقع در دانشگاه علامه طباطبائی ارسال کنند:

الف- بررسی جنبه‌های مختلف ادبی آثار امام خمینی (ره)

۱- موضوعات مطرح شده در آثار ادبی امام (ره) از قبیل مقابله با دین‌ستیزی، ترویج ظلم‌ستیزی، استکبارستیزی، احیای دین و...

۲- بررسی سبک و زبان آثار ادبی امام (ره)

۳- نقد و تحلیل شعر امام (ره)

ب- تأثیر امام و انقلاب اسلامی در ادبیات معاصر

۱- پیدایش و رواج درون‌مایه‌های جدید در داستان مثل درون‌مایه‌های جنگی، اجتماعی، عرفانی و...

- ۲- مقایسه ادبیات داستانی پیش و پس از انقلاب اسلامی
- ۳- بررسی شخصیت‌های داستانی در داستان‌های پس از انقلاب اسلامی
- ۴- شخصیت زن در داستان‌های پس از انقلاب اسلامی
- ۵- بومی‌شدن ادبیات داستانی پس از انقلاب اسلامی
- ۶- بررسی نمایشنامه‌نویسی پس از انقلاب اسلامی و تحلیل صورت و معنای آن
- ۷- تحول سبکی در ادبیات انقلاب اسلامی
- ۸- تحول زبانی در ادبیات انقلاب اسلامی
- ۹- جلوه‌های سبک‌های مختلف ادبی در ادبیات انقلاب اسلامی

- ۱۰- رابطه موضوعات مختلف با قالب‌های ادبی
- ۱۱- تحلیل طنز در دوره پس از انقلاب اسلامی
- ۱۲- مقایسه صورت‌ها و قالب‌های شعری پیش و پس از انقلاب اسلامی
- ۱۳- تحول نقد ادبی در دوره انقلاب و پس از آن
- ۱۴- نقد و تحلیل ادبیات کودک و نوجوان پس از انقلاب اسلامی

- ۱۵- دورنما و موانع ادبیات انقلاب اسلامی
- ۱۶- نقد و تحلیل ادبیات انقلاب اسلامی
- ۱۷- بررسی پایگاه اجتماعی و عقیدتی شاعران و نویسندگان پیش و پس از انقلاب اسلامی
- ۱۸- درون‌مایه‌های ادبی

● مسائل عمومی ادبیات داستانی ایران (دهه‌های ۶۰ و ۷۰)

داستان‌نویسی ایران پس از انقلاب اسلامی فراز و فرودهای بسیاری را پشت سر گذاشته است. پیشکسوتان ادبیات داستانی در مجموعه حاضر با طرح مسائل عمده‌ای که داستان‌نویسان در طی دو دهه پس از انقلاب اسلامی با آن روبرو بوده‌اند به بررسی آنها پرداخته‌اند. عناوین موضوعاتی که در این مجموعه

جاوید، مهدی حمیدی، خانلری، دهخدا و... فراهم کرده و بزودی با عنوان «لحظه چو گم شد» به همت انتشارات کتابسرا منتشر می‌شود. این گزیده که با تاملی در زندگی شاعران، موقعیت تحصیلی، شغلی و اجتماعی پی گرفته می‌شود به شکوفا شدن ذوق ادبی و اولین شعری که شاعران این مجموعه سروده‌اند اشاره می‌شود.

● نامه پارسی

دوازدهمین شماره «نامه پارسی» (بهار ۱۳۷۸) فصلنامه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی منتشر شد. مقالات این شماره بدین ترتیب است: ضرب‌المثل‌ها و اصطلاح‌های فارسی رایج در هند / یونس جعفری؛ زبان «دری» / ابوالقاسم آذریان بروجنی؛ خیام و جامی در شبه‌قاره هند / سیدکمال حاج سیدجواد؛ حدیث شمس تبریزی در مثنوی / پروین دخت مشهور؛ منوچهر دامغانی، شاعر طبیعت / کیوان لؤلؤیی؛ دیوان فارسی نعیم فراشری / وحید فرمند؛ چند رباعی / لقمان بایمت اف؛ و چند گزارش و گفت و گو و کتابشناسی.

● موسوی گرمارودی در تاجیکستان

سیدعلی موسوی گرمارودی راین فرهنگ ایران در تاجیکستان که به تازگی به این سمت منصوب شده است فعالیت‌های خود را با تشکیل محفل ادبی رودکی آغاز کرده است. محفل ادبی و نقد و بررسی شعر پارسی تاجیکی، با استقبال از جشن هزار و یکصد سالگی سامانیان، در دوشنبه پایتخت تاجیکستان برگزار شد. در این محفل که شعرای نامدار تاجیک حضور داشتند، موسوی گرمارودی پیرامون یگانگی و اشتراک فرهنگی عمیق دو ملت سخنرانی و شعرخوانی کرد. پس از سخنرانی و شعرخوانی گرمارودی که با استقبال حاضران روبه‌رو شد، عسگر حکیم رئیس کانون نویسندگان

مورد بحث و گفتگو قرار گرفته است عبارتند از: ادبیات داستانی در فراسوی ترجمه، داستان نقد و نقد داستان، داستان از منظر الهام، خم و چم‌های داستان معاصر، ادبیات داستانی پس از جنگ در آلمان و ایران، واقعیت و بازآفرینی آن در داستان، داستان پویا- داستان شکلیا، از گذشته تا هنوز داستان، از مردم نوشتن - برای مردم نوشتن، انسان به اضافه فردا، قرار گرفتن بر لبه داستان‌نویسی جهان و...

گفت و شنونده‌های تفصیلی آقایان هوشنگ گلشیری، عبدالعلی دستغیب، سیدحسن حسینی، مهدی زمانیان، محمدعلی سپانلو، علی اصغر شیرزادی، منصور کوشان، ابوتراب خسروی، شاپور جورکش، شهریار مندنی‌پور، یوسفعلی میرشکاک، اسدالله امرایی و... در این مجموعه گرد آمده است. گفت و شنودها و تنظیم آنها به توسط شاهرخ تندرو صالح انجام پذیرفته و نشر کویر آن را منتشر می‌کند.

● جان معنی

جان معنی اثر جدیدی از محمد مهیار است که درباره زندگی و شعر کمال‌الدین اسماعیل بوده و به زودی به همت نشر باورداران منتشر می‌شود. کمال‌الدین اسماعیل از شعرای برجسته قرن هفتم است که شعر او در ادب فارسی جایگاه والایی دارد.

● لحظه چو گم شد

انتخاب شعر از غزل‌سرایان معاصر یا متقدم از دیرباز رواج داشته و صاحبان ذوق بنا به سلیقه خود اشعاری را انتخاب و به چاپ رسانیده‌اند و خوانندگان، هم بهره فکری برده و هم در وقتشان صرفه جوئی شده است.

فرشته سیفی گزیده‌ای از اشعار غزل‌سرایان معاصر همچون رعدی آذرخشی، ابتهاج، اخوان ثالث، امیری فیروزکوهی، ایرج میرزا، بهار، پژمان، توللی، هاشم

تاجیکستان در تأیید سخنان راین فرهنگ جمهوری اسلامی ایران مطالبی بیان داشت. آنگاه استادان شعر و ادب تاجیک نیز با سخنرانی‌ها و شعرخوانی‌های خود به رونق این محفل که با نام «محفل رودکی» برگزار شد، افزودند.

موسوی گرمارودی

قرار است این محفل که با همکاری راینی فرهنگی کشورمان در تاجیکستان و کانون نویسندگان تاجیکستان برگزار شد، هر ماه ادامه داشته باشد.

● علی قیصری در کتاب ماه

دکتر علی قیصری، متخصص تاریخ اندیشه و جامعه‌شناسی معرفت که هم‌اکنون استاد دانشگاه «سن‌دیه‌گو» ایالت کالیفرنیاست در روز سه‌شنبه ۱۹ مرداد ماه سالجاری در جلسه هیأت تحریریه کتاب‌ماه ادبیات و فلسفه شرکت کرد و درباره اثر جدید خود با عنوان «ایدئولوژی و مسئله تجدد در روشنفکران ایران» بحث و گفت و گو کرد. این کتاب که تز دکترای قیصری در دانشگاه آکسفورد زیر نظر شادروان دکتر

● اخبار اهل قلم

حمید عنایت و با عنوان شکل بندی ایدئولوژی در روشنفکران ایران بوده، تحلیل جامعی از گفتمانهای روشنفکری ایران از آغاز دوره تجددخواهی و مشروطه است. نویسنده در این کتاب کوشیده تا با ژرفکاوی در اندیشه ها و نوشته های روشنفکران ایرانی تا به امروز، دورنمایی از تحولات اندیشگی و سیاسی - اجتماعی ایران را به بحث بگذارد. دکتر قیصری در این کتاب به بررسی گفتمانهای روشنفکری ایرانی و تقسیم بندی آنها بر بنیان جامعه شناسی معرفت پرداخته است. از جنبه های مهم این کتاب، عینیت یابی و پی جویی اندیشه های روشنفکری ایرانی در حوزه های سیاست و

علی قسبی

ادبیات است. نویسنده با تحلیل گفتمان های روشنفکری، بر این نظر است که گفتمان روشنفکری ایران بر پایه ایدئولوژی اندیشی و تغییرات سیاسی مبتنی بوده و اندک روشنفکرانی بوده اند که با اندیشه در بنیانهای نظری و فلسفی (غرب و ایران اسلامی) به ژرف اندیشی در تحولات اجتماعی، سیاسی و فکری حاصل از برخورد با غرب، پرداخته باشند. علی قیصری پیش از این، بخشی از ترجمه کتاب بنیاد مابعدالطبیعه اخلاق امانوئل کانت را به فارسی برگردانده بود. نزدیک به دوسوم این کتاب مهم در فلسفه اخلاق که درواقع

پیش آمدی بر نقد خرد عملی کانت است، توسط شادروان حمید عنایت به فارسی برگردانده شده بود که متأسفانه پس از درگذشت استاد ناتمام ماند و قیصری یک سوم باقیمانده آن را به فارسی برگرداند. این کتاب در سال ۱۳۶۹ توسط انتشارات خوارزمی به بازار نشر عرضه شد. از قیصری، مجموعه مقالاتی درباره پدیدارشناسی، «ماکس شلر» در انتشارات خوارزمی زیر چاپ است.

● کلمبا

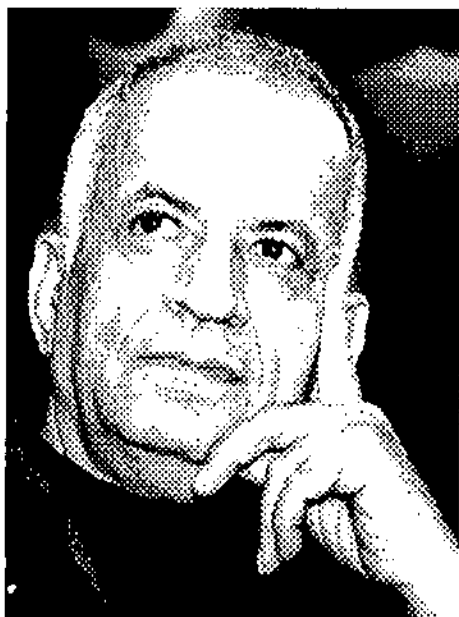
کلمبا اثر پروسپر مریمه و ترجمه ضیاءالدین دهشیری تجدید چاپ می شود. داستان کلمبا ماجرای قتل پدری است که فرزندش بخونخواهی و انتقام برخاسته و بقصاص، دو فرزند قاتل را می کشد. این داستان ره آورد سفری است از جزیره کرس که نویسنده آن هنگام اقامت در آن جزیره از میزبان خود شنوده است. در این کتاب تحلیلی دقیق درباره قصاص و انتقام دیده می شود، در سراسر کتاب شرحی از وضع معماری، هنر، موقع طبیعی، آداب و رسوم و روحیه مردم جزیره به چشم می خورد، داستان بنام خواهر یکی از میزبانان نویسنده در جزیره کرس موسوم به کلمبا است و هم اوست که آتش انتقام و خونخواهی پدر مقتول خویش را در دل برادر جوان که قصد قصاص نداشته برمی افروزد و مردم جزیره و دوستانش نیز این آتش را دامن می زنند و سرانجام به هلاک دو پسر قاتل داستان پایان می یابد. چاپ اول کلمبا در ۱۳۵۱ توسط پنگاه ترجمه و نشر کتاب منتشر شد و چاپ دوم آن به زودی به همت انتشارات علمی و فرهنگی منتشر خواهد شد.

● رئیس جدید انجمن آثار و مفاخر فرهنگی

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی طی حکمی دکتر مهدی محقق را به سمت رئیس هیأت مدیره انجمن

آثار و مفاخر فرهنگی منصوب کرد. در حکم انتصاب وی آمده است: با توجه به سوابق ارزنده جنابالی در عرصه فعالیت های علمی و فرهنگی و براساس بند ۲ سومین مصوبه جلسه مورخ هجدهم مرداد ماه هیأت امضاء محترم انجمن آثار و مفاخر فرهنگی حضرت عالی را به عضویت و ریاست هیأت مدیره این انجمن منصوب می نمایم.

مهدی محقق متولد ۱۳۰۸ مشهد است. وی تحصیلات حوزوی خود را تا مرحله اجتهاد ادامه داد و در سال ۱۳۳۷ در رشته الهیات و معارف اسلامی در مقطع دکتری فارغ التحصیل شد و پس از آن دکترای زبان و ادبیات فارسی را از دانشگاه تهران دریافت کرد. محقق در ۱۳۳۹ به دانشیاری دانشگاه تهران و پس از آن به استادی آن دانشگاه برگزیده شد، وی در سال ۱۳۴۲ به مدت ۲ سال استاد دانشگاه زبان های شرقی دانشگاه لندن بود و پس از آن مدت سه سال سمت استادی دانشگاه مک گیل کانادا را بر عهده داشت. مهدی محقق همچنین مدتی سمت مدیر عاملی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی را عهده دار بود. وی عضو فرهنگستان زبان عرب قاهره، دمشق و اردن و عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی

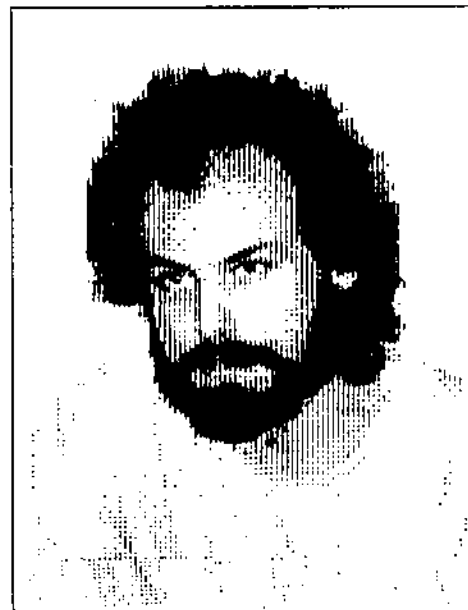

مهدی محقق

جمهوری اسلامی ایران است و تاکنون بیش از ۵۰ عنوان کتاب تألیف، ترجمه و تصحیح کرده و یکصد و پنجاه مقاله از وی در جهان منتشر شده است. رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی یکی از هدف‌های مهم این انجمن را تجلیل از دانشمندان و علما در زمان حیاتشان و نیز بزرگداشت مقام علمی دانشمندان فقید می‌داند.

● جذابیت عشق

رمان جذابیت عشق نوشته تورج زاهدی بزودی به همت انتشارات فردوس منتشر می‌شود. این رمان، درباره زندگی روشنفکران معاصر ایران است. از آنجا که روشنفکران، همیشه پرتنش و جنجال‌برانگیز بوده‌اند، این رمان نیز از دو عنصر تنش و جنجال بهره برده است و در قالب یک داستان پرکشش و جذاب به رشته تحریر درآمده است. «جذابیت عشق» همچون آینه‌ای زندگی روشنفکران را بی‌هیچ قضاوتی در معرض دید خواننده قرار می‌دهد. پیش‌بینی می‌شود که انتشار این رمان بحث‌انگیز شود.

● از نگاه نسل سوم

پژوهش داستان در مطبوعات پس از انقلاب اسلامی با عنوان «از نگاه نسل سوم» منتشر می‌شود. نشریات و مجلات ادبی نخستین محل ظهور جدی داستان‌نویسان جوان کشور به شمار می‌آیند. از دیگر سو آوردگاه اصلی اندیشه‌های ادبی، پیشکسوتان این حرفه و هنر نیز مجله‌های ادبی است. غالب نام‌های آشنای عرصه داستان‌نویسی کشور با چاپ چند داستان در ماهنامه‌ها و فصلنامه‌های ادبی کار خود را آغاز کرده‌اند. سبک‌های ادبی و سخنان نو در وادی داستان ایرانی نیز اولین بار لابلای سطور این مجلات ظهور کرده‌اند. پس بیراهه نیست اگر بگوییم با مطالعه دقیق آثار داستانی چاپ شده در چنین مجلاتی می‌توان تا حدودی وضعیت آتی داستان‌نویسی و داستان‌نویسان کشور را پیش‌بینی کرد.

فقدان پژوهش‌های ادبیات داستانی نقیصه‌ای است که در ادبیات معاصر به وضوح قابل مشاهده است. از نگاه نسل سوم به بررسی آماری حضور داستان جوانان داستان‌نویس ایران در دو دهه پس از انقلاب اسلامی اختصاص دارد.

شاهرخ تندرو صالح این پژوهش را به انجام رسانده و آماده انتشار است.

● کارنامه ناتمام

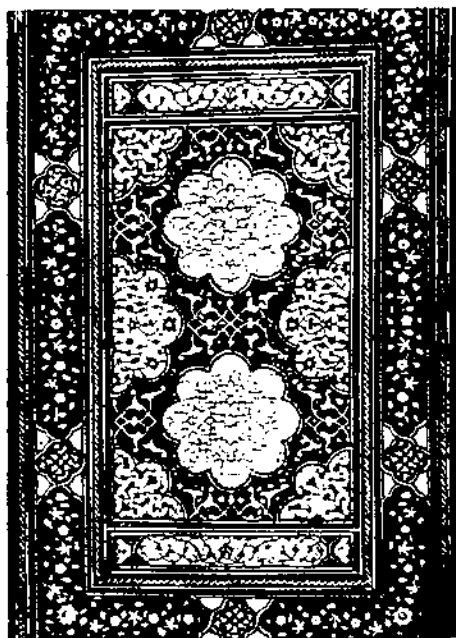
کتاب حاضر حاصل چند جلسه گفتگو با شاهرخ مسکوب است که علی بنوعزیزی انجام داده است و نظرات مسکوب را درباره چند موضوع مهم همچون تفاوت بین فرهنگ ایران و غرب، وضع کنونی فرهنگ ما در قبال غرب و پدیده تجدد، نقش روشنفکران در سیاست در طی دهه‌های بعد از جنگ جهانی دوم، فعالیت سیاسی و حزبی او و پایه‌های فرهنگی هویت ملی ایرانی به ویژه در رابطه با زبان و ادب فارسی را جویا شده است. مصاحبه با شاهرخ مسکوب، هم به خاطر جایگاه ویژه او در جرگه نویسندگان و منتقدان ادبی معاصر و هم به عنوان نمونه بارزی از زندگی و روحیات و برداشت‌های آن گروه از روشنفکران که در

دهه‌های ۱۳۴۰ و ۱۳۵۰ در ایران شهرت یافتند، اهمیت دارد.

کارنامه ناتمام را انتشارات نیلوفر منتشر می‌کند.

● همایش شعر ابوفراس الحمدانی

همایش شعر «ابوفراس الحمدانی» شاعر اهل بیت و عزت و جهاد در راه اسلام، در سوریه برگزار شد. در این همایش که شعرا، نویسندگان و ناقدان ادبی جهان عرب حضور داشتند، ۵ تن از شاعران، سروده‌های خود را قرائت کردند. از ادیبان جهان عرب که در این بزرگداشت

حضور داشتند، می‌توان به «محمد منذر لطفی» (رئیس اتحادیه نویسندگان عرب در استان حماه سوریه)، «مصطفی عکرمه» (شاعر معروف عرب و عضو اتحادیه نویسندگان)، «شیخ میثم خفاجی» و «ابوجواد خفاجی» (از شعرای عراق مقیم سوریه) اشاره کرد. این همایش به همت دانشکده ادبیات و علوم انسانی دمشق و رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ترتیب یافته بود.

فن نگارش و بیان، و
مجموعه‌های ادبی

۸۰۸

۱- آیین نگارش مکاتبات اداری:
با افزوده‌ها، تحقیق و تدوین
جدید.

کازم امینی - تهران: مرکز آموزش
مدیریت دولتی - ۲۱۶ ص. - جلد
ششم - رحلی (شمیز) - ۸۷۰۰ ریال
- چاپ هشتم / ۳۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۵۱۷-۰۵-۶

چاپ اول

۲- ادبیات داستانی: ساختار، صدا
و معنی.

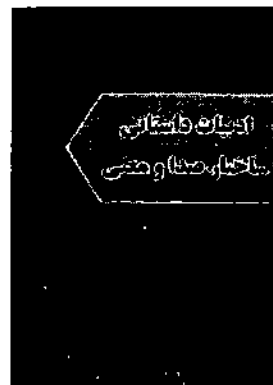
لورانس پراین: مترجم: حسن
سلیمانی، فهمیه اسماعیل‌زاده -
تهران: رهنما - ۱۶۸ ص. - رقی
(شمیز) - ۱۶۰۰ ریال - چاپ اول /
۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Literature: structure, sound,
and sense

شابک:

۹۶۴-۶۰۵۴-۹۲-۷

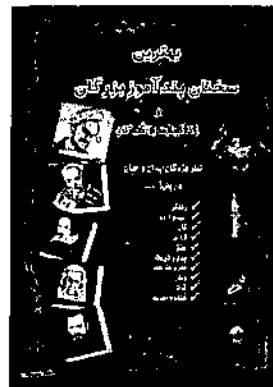

کتاب ترجمه‌ای است از قسمت
نخستین هر بخش از کتاب اصلی که
در واقع به جنبه‌های تئوریک ادبیات
داستانی، عناصر و مفاهیم آن مربوط
می‌شود. در انتهای اثر، گنجینه‌ای از
متداول‌ترین اصطلاحات و واژگان
ادبی مورد نیاز دانشجویان، به همراه
ترجمه فارسی، فراهم آمده است.
مخاطبان، این مباحث را در کتاب پی
می‌گیرند: «طرح داستان»،
«مضمون»، «زاویه دید»، «معیار
ارزشیابی»، «احساس و طنز»،
«سمبل و کنایه»، «شخصیت»،
«خیال‌پردازی» و «ادبیات تفریحی و
ادبیات تحلیلی».

چاپ اول

۳- بهترین سخنان پندآموز
بزرگان و زندگینامه، احوال و آثار
آنان.
گردآورنده: بابک سلیمی نیکنام -

تهران: سما - ۲۶۴ ص. - رقی
(شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۹۰۴۴۴-۸-۸

مطالب کتاب به دو بخش تقسیم
می‌شود. در بخش نخست سخنانی از
بزرگان علمی، ادبی، مذهبی، تاریخی
و نظایر آن به چاپ رسیده است.
برخی از این سخنان شامل
ضرب‌المثل‌های کشورهای گوناگون
است. سخنان یاد شده در قالب
موضوعاتی چون «زندگی»، «امید و
آرزو»، «کار و عمل»، «آزادی»،
«عشق»، «وطن»، «مرگ»، «زن»،
«سکوت»، «عدل و انصاف»،
«آزادواج» و همانند آن گردآوری شده
است. در بخش دوم کتاب، برخی
شخصیت‌هایی که جملاتی از آنان
نقل شده، به گونه‌ای مختصر معرفی
می‌شوند. برای نمونه به چند جمله
کتاب اشاره می‌کنیم: «از آرزوهای دور
و دراز دوری کن تا روح‌ت دچار
خستگی و ملالت نگردد و لرت»، «اگر
ملتی چیزی را بر آزادی ترجیح بدهد
در حقیقت همه چیز را از دست داده/
سامرست موأم»، «وقتی که جیب
خالی می‌گردد تازه دل پر می‌شود/
ویکتور هوگو»، «عوام ثروتمندان را
محترم می‌دارند و خواص دانشمندان
را/ افلاطون»، «موسیقی تراوش فکر و
اندیشه است که بر قلب می‌نشیند/
بتهوون»، «کتاب غذای روح بشر
است/ حضرت علی(ع)»، «بدون
حکومت می‌شود زندگی کرد ولی بدون
کتاب و مطبوعات هرگز/ ابراهام
لینکلن»، «با طبیعت زیستن عین
خوشبختی است/ تولستوی» و
«خوشی‌ها شادی و آرامش خاطر به
وجود نمی‌آورند بلکه این پیروزی‌ها
هستند که شادکننده دل و
آرامش‌دهنده خاطر هستند/ امرسن».

چاپ اول

۴- در حاشیه‌ی قرن: مجموعه
شعر.
به اهتمام: زرین رحیم‌بخش -
تهران: مه - ۶۷۶ ص. - جلد اول -
رقعی (گالینگور) - (دوره) ۵۸۰۰۰
ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
In the margin of the century (a
collection of poetry)
شابک: ۹۶۴-۹۲۲۰۳-۰۵-۵

در جلد نخست کتاب، این اشعار - به
صورت مجموعه - به چشم می‌خورد:
«اوراق لاژورد/ هرمز علی‌پور»، «چند
پرنده مانده به مرگ/ بهزاد
خواجات»، «باران تمام این سال‌ها/
م.روان‌شید»، «این گریه عزیز/ علی
عبدالرضایی»، «بی‌حضور تو/ خلیل
شیخلو»، «ساعتی می‌ریزد از سال‌ها/
زرین رحیم‌بخش» و «ردی از سواد
گریه‌ها/ حسین کوشامش». اشعار یاد
شده جملگی در قالب نو سروده
شده‌اند. برای نمونه، قطعه «چند قرن
دیگر...» از بهزاد خواجات: چند قرن
دیگر باید بچرخد/ مثلث رها شده در
باد/ تا درد، در شقیقه تو/ طبل آبی‌اش
را بکوبد/ درختان - آموزگاران خسته
- آرام می‌نشینند/ و ماه فقیر اندوه
نقره‌ای‌اش را/ از پوست مات زمین،
پس می‌گیرد/ شاید از یاد برده‌ایم/ که
این جا پایی که می‌سوزد/ از همان
زوج جوانی است/ که روبه‌روی هم
ایستاده‌اند/ و می‌موتانند گریستند...
جلد دوم کتاب، ترجمه‌ای است از سه
مجموعه شعر که عبارت‌اند از: «اکنون
میان دو هیچ/ فریدریش ویلهلم
نیچه، ترجمه علی عبداللّهی»،
«تساوی و وارونه سکوت/ یانیس
ریتسوس، ترجمه علی عبداللّهی» و
«آخرین باری که گریستم/ کریس د
پرگ، ترجمه سامان ضیایی». در
ابتدای این جلد، مطالبی در باب
احوال و آثار نیچه به چاپ رسیده
است. ترجمه قطعه «روز طنین
می‌افکند، سروده نیچه» چنین است:
یک روز طنین می‌افکند،/ اینک
بختیاری و نورا/ دور است نیمروز./
چندگاه مانده/ کی ماه و ستارگان،/
باد و بلوغ می‌رسند/ زین بیش غفلت
نمی‌ورزم،/ راست به کردار میوه‌ای/ که
بادی، از درخت/ می‌کنندش.

چاپ اول

۵- در حاشیه‌ی قرن: مجموعه
شعر.
به اهتمام: زرین رحیم‌بخش -

تهران: مه - ۶۶۲ ص. - جلد دوم -
رقعی (گالینگور) - (دوره) ۵۸۰۰۰
ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه
عنوان به لاتین:

In the margin of the century (a
collection of poetry)
شابک: ۹۶۴-۹۲۲۰۳-۱-۳

عرب زبان و نگارش فارسی.
حسن احمدی‌کیوی... (و دیگران) -
تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب
علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) -
۱۸۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰
ریال - چاپ چهاردهم / ۶۰۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
Persian language and writing
شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۰۱۶-۳

۷- فرهنگ کامل نامه‌نگاری و
بازرگانی: فارسی - انگلیسی و
انگلیسی - فارسی.
احمدحسین مدیری - تهران: امیر
کبیر - ۸۸۰ ص. - رقی (گالینگور) -
۳۶۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۱۵۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
A complete dictionary of letter
- writing & commercial terms
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۱۶۱-۹

A-Writing research papers:
a complete guide.
James D. Lester - تهران: رهنما -
۴۰۲ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰
ریال - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه.

۹-Writing research papers:
a complete guide.
James D. Lester - تهران: رهنما -
۴۰۲ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰
ریال - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه.

واژه‌نامه‌ها و
دائرةالمعارفها

۸۱۶/۳

چاپ اول

۱۰- دانشنامه ادب فارسی: ادب
فارسی در افغانستان.
زیر نظر: حسن انوشه - تهران: وزارت
فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان
چاپ و انتشارات - ۱۱۹۸ ص. - جلد
سوم - رحلی (گالینگور) - چاپ اول
/ ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

An encyclopedia of persian
literature: persian literature ..
شابک: ۹۶۴-۴۲۲-۱۴۱-۹

جلد سوم از «دانشنامه ادب فارسی»
که تحت عنوان «ادب فارسی در
افغانستان» به طبع رسیده مشتمل
است بر معرفی اشخاص برجسته
افغانستان اعم از شعر، ادب،

حکومتگران و نظایر آن، همچنین معرفی آثار و کتب متعلق به قوم افغان که براساس حروف الفبای فارسی تنظیم شده است. در انتهای این اثر، گزیده کتاب‌شناسی به چاپ رسیده است.

۱۱- فرهنگ لغات و اصطلاحات مهم ادبی انگلیسی به فارسی. گردآورنده: ناهید اکبری - تهران: بشیر علم و ادب - ۱۶۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۶۰۰ ریال - ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: The important literary of words and expression dictionary شابک: ۹۶۴-۶۸۱۸-۰۶-۴

معانی و بیان

۱۲- فرهنگ تلمیحات (اشارات اساطیری، داستانی، تاریخی، مذهبی در ادبیات فارسی). سیروس شمیسا - تهران: فردوس - ۶۶۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۱۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۰۲۱-۳

بررسی و تمرین

چاپ اول

۱۳- آزمونها و مفاهیم طبقه‌بندی شده ادبیات فارسی (۱ و ۲) پیش‌دانشگاهی و کنکور نظام جدید (علوم انسانی). حسن ذوالفقاری، محمد غلام - تهران: منشور دانش - ۳۰۴ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۳۰-۶۴-۳

چاپ اول

۱۴- آزمونها و مفاهیم طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی (۵) و

پیش‌دانشگاهی (۱ و ۲) کنکور نظام جدید. حسن ذوالفقاری، محمد غلام - تهران: منشور دانش - ۲۸۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۳۰-۷۲-۴

چاپ اول

۱۵- آموزش گام به گام ادبیات فارسی (۴) سال دوم نظام جدید. نادر پورخانی، احمد پورعلی - تهران: آزمون - ۱۴۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۱-۵۴۸-۴

چاپ اول

۱۶- ادب آزمون: پرسشهای چهارگزینه‌ای ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی محمدحسین الماسی‌نیا - اصفهان: ارکان - ۱۴۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۹۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۲۷-۳۶-۸

چاپ اول

۱۷- ادب آزمون: پرسشهای چهارگزینه‌ای ادبیات فارسی کلاس‌های اول تا سوم دبیرستانها و هنرستانها متون و نگارش محمدحسین الماسی‌نیا - اصفهان: ارکان - ۱۶۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۷۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۲۷-۳۵-X

چاپ اول

۱۸- ادبیات فارسی. حسین دهنوی - قم: ظفر - ۳۲۰ ص. - وزیری (مقایی) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

۱۹- ادبیات فارسی: قابل استفاده چهارم دبیرستان. حسین اندیشه - تهران: علوم و فنون - ۱۸۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۳۰۰ ریال - چاپ ششم / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۳۴-۳۰-۰

چاپ اول

۲۰- پرسشهای ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی. بهراد انجمنی - تهران: بقاء - ۳۴۴ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال.

- چاپ اول / ۸۵۰۰ نسخه.

چاپ اول

۲۱- خودآموز گام به گام زبان و ادبیات فارسی (۲) [عمومی] دوره پیش‌دانشگاهی. حسن لاجوردی - تهران: آزمون - ۲۶۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۶۱-۵۰۳-۴

مجموعه‌ها و جنگها

۲۲- دفتر سبز سخن: گلچینی از ادب فارسی. به اهتمام: حسین آقاجینی ... او دیگران - اصفهان: هشت بهشت - ۲۶۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۶۴۸-۶-۹

تاریخ، توصیف، نقد و بررسی

۲۳- تاریخ ادبیات ایران: خلاصه جلد چهارم تاریخ ادبیات در ایران از پایان قرن هشتم تا اوایل قرن دهم هجری. ذبیح‌الله صفا: گردآورنده: محمد ترابی - تهران: فردوس - ۲۵۶ ص. - جلد سوم - وزیری (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۲۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۲۵-۴

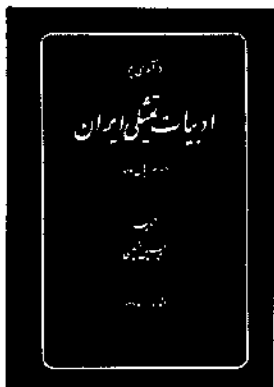
دوره‌های خاص ادبی

۲۴- داستان ادبیات و سرگذشت اجتماع. شاه رخ مسکوب - تهران: فرزاد روز - ۲۴۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۱-۰۱۰-۳

چاپ اول

۲۵- درآمدی بر ادبیات تمثیلی ایران ۱- مرزبان‌نامه. امیرحسین تسلیمی - تهران: سرواد - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Introduction to allegoric literature of iran

شابک: ۹۶۴-۹۱۹۰۴-۲-۲ مجموعه حاضر متشکل از سه بخش است: «کلیات»، «تمثیلات» و «نتیجه». بخش کلیات، مطالبی است درباره مرزبان‌نامه و تمثیلات آن، تعریف تمثیل و انواع آن، طبقه‌بندی

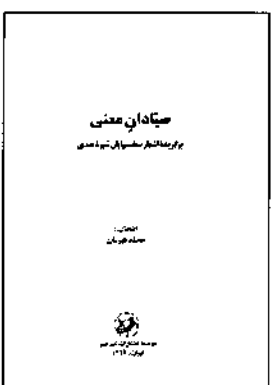

قصه‌ها، موتیف و تم، و معانی رمزی. در بخش دوم، از هر نه باب مرزبان‌نامه، یک یا چند داستان تمثیلی انتخاب شده که در آغاز خلاصه‌ای از آن به طبع می‌رسد؛ سپس به نوع تمثیل آن اشاره شده، سرانجام پیام یا «تم» داستان به دست داده می‌شود. در بخش انتهایی (نتیجه) ابتدا عناوین تمامی داستان‌های مرزبان‌نامه به صورت «کدگذاری» مشخص می‌شود، آن گاه جدول بسامد «موتیف»‌ها همراه با نموداری از آن، عرضه می‌گردد.

مجموعه‌ها و جنگهای شعر

چاپ اول

۲۶- صیادان معنی: برگزیده اشعار سخنسرایان شیوه هندی. گردآورنده: محمد قهرمان - تهران: امیر کبیر - ۱۰۲۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۵۰۰-۲

«صیادان معنی» منتخبی است از سروده ۵۴ شاعر سبک هندی که براساس تاریخ فوت شاعران تدوین شده است. قبل از اشعار، هر یک از سخنوران، به گونه‌ای مختصر معرفی و مآخذ آن اشعار به دست داده شده است. برای نمونه غزلی از «غنی کشمیری» در پی درج می‌شود: یار در

بزم آمد و ما از حیا برخاستیم / چون نگین تا نقش ما بنشست ما برخاستیم / دست می‌بایست شست از آبروی خوشستن / ما ز خوان اهل دولت نداشتا برخاستیم / یارها با سایه سنجیدیم خود را در وقار / او ز تمکین بر زمین بنشست و ما برخاستیم / بی‌قراری‌ها تماشا کن که مانند سپند / گرم تا در بزم او کردیم جا، برخاستیم / کس پی تعظیم ما از اهل مجلس برخاست / بهر پاس عزت آخر خود ز جا برخاستیم / نیست ما را قوت بی‌تکیه استادن غنی / نقش دیواریم همچون سایه تا برخاستیم.

۲۷- گل و بلبل: گزیده ۱۲ قرن شعر ایران به زبان آلمانی. مقدمه: عبدالحسین زرین‌کوب: مترجم: یسوان دخت پیرایش - تهران: فرهنگسرا (یساولی) - ۱۱۲ ص. - خشتی (گالینگور) - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Gol-o-holbol (rosen und die nachtigall)

شابک: ۹۶۴-۳۰۶-۰۱۹-۵

گلستان غنیر

مجموعه‌ای به‌دراوند - تهران: پیام آزادی - ۱۴۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۰۲-۲۲۴-۲

چاپ اول

۲۹- مشاعر: شمواترین اشعار و تک بیتها از ۱۲۰۰ شاعر. به اهتمام: حسین خرمی - قم: خرم - ۴۰۰ ص. - رقی (شمیز) - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۸۲-۳۳-X

در این مجموعه، اشعار و تک بیت‌هایی از ۱۲۰۰ شاعر - به صورت الفبایی - به منظور مشاعره گردآوری شده است. در پایان کتاب فهرست اسامی شاعران و فهرست موضوعی اشعار درج گردیده است.

اشعار مذهبی،
عرفانی، اخلاقی

۸۵۷/۵

چاپ اول

۳۰. سروش شهادت: مجموعه تسبیح و مراثیه‌های جدید عاشورایی: همراه با نوار سبک نوحه‌ها. گردآورنده: حسن باقری، جعفر رسول‌زاده. - قم: عصر ظهور. - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۸۱۲-۰۴-X

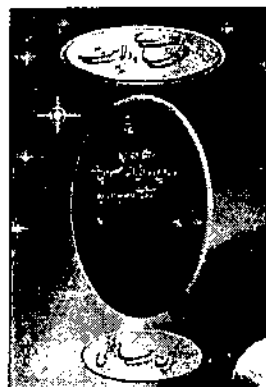

کتاب، مجموعه‌ای است از نوحه‌ها و مراثیه‌ها که همراه با نوار کاست عرضه شده است. مراثیه چلچراغ از «شفق» از جمله این سروده‌هاست: تشنگان معرفت دل بر تو بستند یا حسین / هر کجا هستند مشتاق تو هستند یا حسین / این خداجویان عاشق با دل شب زنده‌دار / روز پیکار و شرف پرچم به دستند یا حسین / گر شود روی زمین از خونشان نیلوفر / زیر بار منت عهد استند یا حسین / گر بسوزند از غمت صد بار و خاکستر شوند / باز هم پروانه شمع تو هستند یا حسین / سخت‌تر از سرو در عشق ایستادند این گروه / سرخ‌روتر از شفق در خون نشستند یا حسین...

چاپ اول

۳۱. گل‌های ولایت: مجموعه شعر در مدائح و مراثی ائمه معصومین (ع) و شهدای واقعه جانسوز کربلا. شاعر: محسن حافظی. - قم: حقوق اسلامی. - ۲۰۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۷۱۸-۰۰۰

کتاب مجموعه‌ای است از اشعار در مدح و رثای ائمه معصومین (ع) و شهدای کربلا که از آن جمله است: ای چراغ بزم عرفان، یا امیرالمومنین / وی فروغ عشق و ایمان یا امیرالمومنین /... توتیای دیده ما،

خاک پای قبرت / ای فدای تو سر و جان، یا امیرالمومنین / من ز اوصاف چه گویم، ز آن که حق مدح ترا کرده در آیات قرآن، یا امیرالمومنین / اسوه تقوا و ایمان، آیت صدق و صفا / بحر دین را در غلطان، یا امیرالمومنین / نقطه پرگار هستی، محور کون و مکان / منبع فیاض رحمان، یا امیرالمومنین /...

چاپ اول

۳۲. آئینه داران نور: شامل مدایح و مراثی چهارده معصوم (ع) همراه با اشعار عاشورانی. شاعر: ابوالفضل آسمانی. - قم: مجمع ذخائر اسلامی. - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Mirror-holders of light... شابک: ۹۶۴-۶۷۶۷-۱۱-۷

در این مجموعه اشعاری در مدح و رثای ائمه معصوم (ع) گردآمده است. عناوین برخی اشعار به این قرار است: توحید، آفتاب عدل، گل نور، مرآت حق، آفتاب درخشان، آئینه نور، کشته عدالت، آئینه خدا، گل سرخ، حبیب کربلا، طبل عزاء، لیل‌القدر، عبدالصالح و آفتاب عصمت، رباعی ذیل به مناسبت میلاد حضرت ابوالفضل (ع) سروده شده است: ای سرخوش باده ولا یا عباس / ای معنی غیرت و وفا یا عباس / ای عارف عشق ای ملکوت ایثار / ای چشم و چراغ شهدا یا

عباس.

چاپ اول

۳۳. ارمغان اهل بیت (ع) شامل: غزلیات - مدایح مراثی و نوحه‌های سینه‌زنی و زنجیرزنی. شاعر: سراینده نیشابوری. - تهران: جهان‌آرا. - ۲۶۸ ص. - رقی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۶۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۴۰-۳۷-۱

مجموعه حاضر شامل سروده‌هایی مذهبی است در باب زندگی و مبارزات ائمه اطهار (ع) که در پنج بخش سامان یافته است: «غزلیات»، «مدایح»، «مراثی»، «سفرنامه»، «نوحه‌های سینه‌زنی و زنجیرزنی». در بخش‌هایی از کتاب اشعاری عرفانی و پندآموز به چشم می‌خورد. «کتاب»، «امام هوشیار»، «اخلاص»، «آرزوی دل»، «گرگ و میش»، «گرمی بازار»، «قدرت ایمان» و «پرچمدار صلح» برخی عناوین کتاب را تشکیل می‌دهند.

۳۴. بر بال فرشتگان: مجموعه نوحه‌های محرم و صفر. ای-جاء: مجمع عاشقان حضرت محسن. - ۶۴ ص. - جیبی (شمیز). - ۱۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

۳۵. بهار اشک: فصل‌نامه عاشورایی: نوحه‌های محرم و صفر ۱۳۷۸ شمسی - ۱۴۲۰ قمری همراه با نوار سبک نوحه‌ها. به اهتمام: حسن باقری. - قم: حق بین. - ۲۱۶ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۰۸-۰۷-۹

«بهار اشک» مجموعه‌ای از سروده‌های چند شاعر معاصر درباره حوادث ماه محرم و صفر است، از جمله: «حج ناتمام / حاج علی انسانی»، «فلک نجات / مرتضی طاهری»، «آرزو / غلامرضا سازگار»،

«سجاده اشک / هاشم وفایی»، «سوره‌های غم / محمد نجیمی»، «نی‌نوا / محسن حسینی».

چاپ اول

۳۶. تجلی عشق. شاعر: فضل‌الله دوروش. - تهران: فضل‌الله دوروش. - ۳۶۸ ص. - وزیری (شمیز). - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: The manifestation of love

شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۲۲۹-۹

«تجلی عشق» مجموعه اشعاری است که در شش قسمت به نظم درآمده است: «قدوس الکلام - اشعار عرفانی»، «محرم و الحرام - مراثی»، «قلوب الکلام - سروده‌های مختلف»، «تحسین الصفات - یادواره و یادبودها»، «عشاق الکلام - داستان پری‌رخ و روشندل» و «ندامت الکلام - داستان اندرز رویا». داستان «پری‌رخ و روشندل» چنین آغاز می‌شود: به شهری در خیال افسون‌گری بود / بالای عقل و ایمان دختری بود / شاید خامه را وصفی ز قدش / که سروی را فزون‌تر بود حدش / از آن نقامت صنوبر هم خجل بود / کز آن هر عاشقی آزرده دل بود / خرامیدن چو کبکان همجو آهو / که بر پا کرده بود از آن هیاهو...

چاپ اول

۳۷. تحفه الابرار (در رثاء ائمه

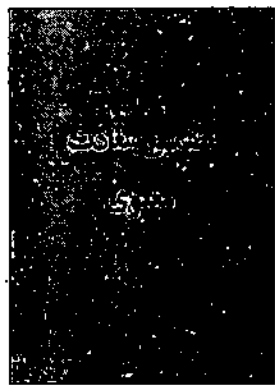
اطهار (ع) و کیوتران خونین بال). ابراهیم بابایی آملی. - قم: دارالتقلین. - ۹۶ ص. - رقی (شمیز). - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۸۲۳-۰۴-۱

«تحفه‌الابرار» مجموعه اشعاری است در باب مبدا، معاد، مناقب و رثای اهل بیت (ع)، فضایل علمای دین و اخلاق و تربیت اسلامی. پارامی اشعار نیز با مضامین وعظ و اندرز به نظم درآمده است. سراینده در مقدمه کتاب درباره شعر «ناب»، دنیای شاعرانه، فطری بودن شعر و اصطلاحات شعری توضیحاتی به دست می‌دهد. توجه به شاعران تازی‌گوی و آوردن نمونه‌ای از سروده‌های آنان از دیگر مباحث مقدمه است. در این دفتر علت و انگیزه سرودن هر شعر در بالای آن درج شده است. شعرهای حاضر در قالب‌های مختلف عروضی ذیل این عناوین گردآمده‌اند: «آوای توحید»، «کعبه جان»، «خیمه سوخته»، «معرفت نفس»، «گوهر تقوی»، «چراغ هدایت» و چند سروده دیگر.

چاپ اول

۳۸. تضمین سعادت معنوی. محمدتقی محمدنیایکی. - [امل]: محمدتقی محمدنیایکی. - ۱۱۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

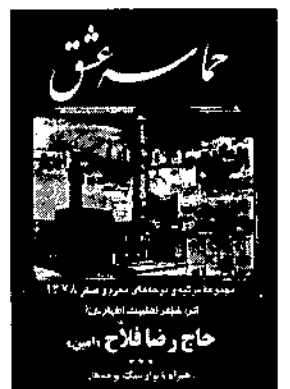

کتاب، مجموعه‌ای است از اشعار مذهبی با موضوعاتی چون: «متوسل به مالک روز جزا»، «دعای هفتاد و

یک «آمین»، «اشعار بدون نقطه در توحید باری تعالی»، «اشعار بدون نقطه در مدح حضرت رسول اکرم (ص)»، «اشعار بدون نقطه در مدح مولای متقیان علی (ع)». در پایان هر شعر، واژگان دشوار معنی شده است. در شعر «توبه نامه عمومی» آمده است: سخن را می‌کنم آغاز نامت / پناهنده شوم اندر سرايت / الها شرم دارم من ز رویت / چه با شرمندگی آیم به سویت / کنم من زمره ذکر و ثنات / دو چشم تر، تن لرزان و عسرت / الست عهدی نمودم در کنارت / شکستم عهد خود را با جهالت / کنون دارم ز کردارت شکایت / کنم توبه که بودم در ضلالت /...

چاپ اول

۳۹- حماسه عشق. رضا فلاح - قم: انجمن نغمه‌سرایان کوثر - ۲۲ ص. - جیبی (شمیز) - ۱۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

در این کتابچه، چندین مرثیه و نوحه گرد آمده که از آن جمله است: «بهار عاشقی»: کربلا در کربلا معنا شود / عشق با اینار جان احیا شود / کربلا یعنی صفای روح و جان / کربلا یعنی بهشت جاودان / کربلا یعنی تمام هست ما / کعبه دل جنت در دست ما / کربلا را با بلا تفسیر هاست / صفحه دل را قلم شمشیر هاست / کربلا مهد خروش و غیرت است / آب و خاکش غرق داغ و محنت است / کربلا گلزاری از احساس هاست / کربلا سرشار عطر یاس هاست / کربلا بسوی شقایق می‌دهد / کربلا پیغام عاشق می‌دهد / کربلا ملک و دیار عاشقی است / روز عاشورا بهار عاشقی است /...

چاپ اول

۴۰- خوشه اشک: سوگنامه اهل بیت (ع) مجموعه نوحه‌ها و مرثیه‌های جدید و عاشورایی. گردآورنده: جعفر رسول زاده - قم: عصر ظهور - ۲۵۶ ص. - جیبی (شمیز) - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

«خوشه اشک» مجموعه‌ای است از نوحه‌ها، مرثیه‌ها و اشعاری مذهبی که اغلب برای واقعه عاشورا سروده شده است. در مقدمه کتاب این موضوعات جمع آمده است: «انقلاب مقدس عاشورا»، «درس‌های عاشورا»، «پاسداری از حریم عاشورا» و «نقش مداحان و نغمه‌سرایان». سروده‌های این مجموعه عبارت‌اند از: «چهارده پیشوا / محمد موحدیان»، «غم آل عباس / عباس خوش عمل»، «چهره نیلی / محمود تاروی»، «مرغ شب / جعفر رسول زاده»، «احسان / ابوالفضل آسمانی».

چاپ اول

۴۱- در آغوش زخم: مجموعه نوحه‌های عاشورایی. به اهتمام: قاسم قلی‌پور؛ شاعر: محمود تاروی - تهران: ساریان، پیام ملت - ۲۵۶ ص. - جیبی (شمیز) - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۶۵۷۱-۰۱-۸ شابک:

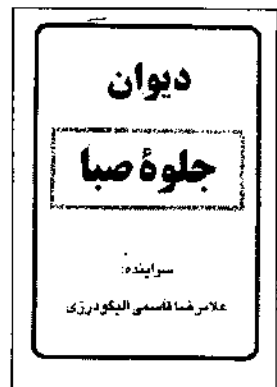

اثر حاضر مجموعه نوحه‌های عاشورایی است که ذیل هجده بخش به نظم درآمده است. در مقدمه، شیوه‌های خاص نوحه‌سرایی و معنای واژه‌های «مقتل» و «نوحه» درج شده است. عنوان تعدادی از این سروده‌های مذهبی عبارت‌اند از: «فصل غم»، «پروانه حق»، «عطر گلگون»، «گوه‌افشان»، «حاصل هجران»، «شمع سوزان»، «گهواره خون»، «گلاب اشک» و «قافله درد».

۴۲- در مدایح و مراثی حضرت معصومین (ع) گلشن ولایت، یا، سروده‌های هنرور. شاعر: علی هنرور؛ ویراستار: علی‌اصغر یوشیان - مشهد: رستگار - ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۹۶۴-۹۰۹۷۸-۶-۴ شابک:

چاپ اول

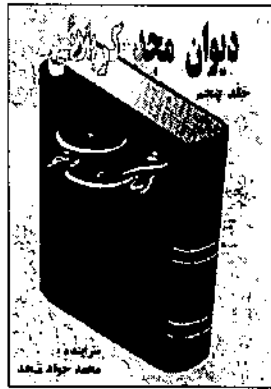
۴۳- دیوان جلوه صبا. شاعر: غلامرضا قاسمی الیگودری - شهرکرد: ایل - ۲۱۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

دیوان حاضر، حاوی اشعاری است که در قالب‌های مختلف ذیل چهار بخش نظام یافته است: «اشعار آزاد در قالب‌های مختلف»، «مثنوی عرفان»، «اشعار مذهبی» و «اشعار متفرقه». موضوع برخی سروده‌ها بدین قرار است: «هواوی اشتیاق»، «فریاد رهایی»، «باغ خاطره»، «ناله دل»، «آزادی»، «عبدل الهی»، «زورق شکسته» و «دختر چوپان». شهریار با امیران سپاه / گشت عازم جانب نخبیرگاه / او گذشت از کوه و صحرا و دمن / از میان لاله‌ها و یاسمن / دختری را دید ز اهل روستا / بر فراز آن قنات پر بها /...

چاپ اول

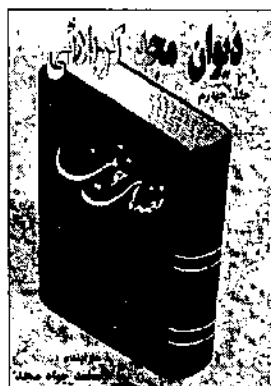
۴۴- دیوان مجد کربلایی: اشک و خون. محمدجواد مجد - یزد: لاله کویر - ۱۹۲ ص. - جلد پنجم - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۴۵۸-۴-۲ «اشک و خون» عنوان پنجمین جلد از مجموعه اشعار «مجد کربلایی» است که طی سه فصل درباره مصایب و مدایح اهل بیت (ع) و به خصوص وقایع عاشورای حسینی به نظم درآمده است. سروده‌های حاضر در قالب غزل، رباعی، قطعه و دوبیتی، ذیل این عناوین دیده می‌شود:

«طوایف کعبه»، «مقام نیک»، «رنگین کمان»، «فصل خزان»، «رمز وفا»، «فصل دیدار»، «شهره شهر»، «مجرم» و چند شعر مذهبی دیگر. احادیثی از رسول اکرم (ص) و امامان معصوم (ع) زینت بخش صفحات کتاب است. در بخش انتهایی کتاب «نوحه‌های سینه‌زنی» که به سبک و شیوه خاصی خوانده می‌شوند، درج شده است.

چاپ اول

۴۵- دیوان مجد کربلایی: نغمه‌های خونین. محمدجواد مجد - یزد: لاله کویر - ۱۸۴ ص. - جلد چهارم - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۴۵۸-۳-۴

چهارمین جلد از دیوان «مجد کربلایی» به اشعاری مذهبی در باب وقایع نهضت امام حسین (ع) و یاران ایشان، همچنین نعت و رثای امامان معصوم اختصاص دارد. این سروده‌ها ذیل سه فصل تنظیم یافته است: «غزلیات»، «رباعی، قطعه و دوبیتی»، «نوحه‌های سینه‌زنی». گفتنی است سراینده کتاب خود را با احادیثی از ائمه اطهار (ع) مزین کرده است. عنوان برخی شعرها عبارت‌اند از: «آتش خشم»، «کنج ویرانه»، «کوکب عزت»، «محبوب مادر»، «نوا دلشین»، «محرر اسرار»، «پیر زمان» و «انتظار».

۴۶- ساقی نامه. به اهتمام: عباس موسوی مطلق؛ شاعر: احمد نجفی - قم: حضرت بقیه‌الله (عج) - ۴۸ ص. - رقی (شمیز) - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

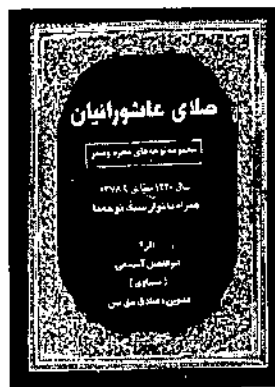

کتاب در سه بخش تنظیم شده است: بخش اول به اشعاری با استعارات و تشبیهاتی چون می، جام، ساقی، میکده و مطرب اختصاص دارد. اشعار بخش دوم در مدح و منقبت پیامبر اکرم (ص) است. در بخش سوم، شرح و توضیح برخی اصطلاحات و واژه‌ها به ترتیب الفبا گردآمده است.

۴۷- شمیم ولایت: در مدایح و مراثی چهارده معصوم (ع) و نوحه‌های سینه‌زنی و زنجیرزنی. مهدی بامشکی - مشهد: رستگار - ۲۷۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۹۷۸-۰-۵

چاپ اول

۴۸- صلاای عاشورائیان: مجموعه نوحه‌های محرم و صفر سال ۱۳۷۰ مطابق با ۱۳۷۸ همراه با نوار سبک نوحه‌ها. تدوین: صادق حقیقین؛ شاعر: ابوالفضل آسمانی - قم: حق بین - ۴۰ ص. - جیبی (شمیز) - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۰۸-۰۸-۷

«صلای عاشورائیان» مجموعه توحه‌های ماه محرم و صفر است که با نوار کاست سبک خواندن توحه‌ها فراهم آمده است. «محرر خورشید»، «گواه عشق»، «هفتاد و دو یاس»، «ابر رحمت»، «راز شهادت» و چند شعر مذهبی دیگر، عناوین کتاب را تشکیل می‌دهند.

۴۹- گلهای رسالت: مدایح و مراثی چهارده معصوم (ع) و توحه‌های سینه‌زنی و زنجیرزنی. گردآورنده: مهدی باشکی. مشهد: رستگار. - ۲۷۰ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۹۷۸-۵-۶

چاپ اول

۵۰- گلهای محمدی (ص) ابا عبدالله (ع)، حضرت حسین بن علی (ع) سرور و سالار شهیدان جهان کربلا: مجموعه اشعار.

شاعر: مهدی ایزدی‌دهکردی. - اصفهان: گلهای محمدی (ص). - ۱۳۶ ص. - جلد چهارم. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۲۱۵-۲-۳

«گل‌های محمدی» اشعاری است مذهبی (اغلب در مدح و رثای چهارده معصوم. شعر «سوره مبارکه توحید» این گونه به نظم کشیده شده است: به نام خداوند هر دو جهان / خداوند بخشنده مهربان / یگو ای پیمبر (ص) خدایت یک است / هر آنکس که منکر شود مشرک است / خدایت بر خلق گیتی صمد / جهانی بر او دست حاجت برد / خدا را نزاده‌ست کس در زمان / نزاید خدا هیچ کس این بدان / خدا بی‌مثال است و مانند و جفت / نشاید حقیقت به کنجی نهفت /»

۱- گلهای نبوت: مدایح و مراثی چهارده معصوم (ع).

شاعر: علی هنروز؛ ویراستار: علی اصغر یونسیان. - مشهد: رستگار. - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۹۰۹۷۸-۲-۷

چاپ اول

۵۲- یادمان استاد حبیب چایچیان «حسان».

شیراز: ستاد برگزاری مراسم شب شعر عاشورا. - ۶۴ ص. - رقی (شمیز). - چاپ اول.

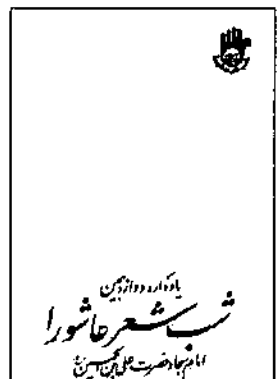

«ستاد برگزاری شب شعر عاشورا» کتاب حاضر را به منظور تجلیل از «حاج حبیب چایچیان» متخلص به «حسان» منتشر کرده است. کتاب مشکل از دو بخش است: «از حسان می‌گویند» و «حسان می‌گوید». بخش نخست شامل نوشته‌هایی است در مدح حسان. در بخش دوم نیز اشعاری از حسان و گفته‌هایی از وی نقل شده است.

چاپ اول

۵۳- یادواره دوازدهمین مراسم شب شعر عاشورا: ویژه امام سجاد حضرت علی بن الحسین (ع).

شیراز: ستاد برگزاری مراسم شب شعر عاشورا. - ۱۶۸ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول.

در مجموعه حاضر، اشعاری چند از شعرای معاصر در توصیف قیام امام حسین (ع) فراهم آمده است. کتاب شامل مقدمه‌ای در باب «یادواره دوازدهمین شب شعر عاشورا» است.

همچنین نوشتاری تحت عنوان «زخم‌های تو را نمی‌توان شمرد» از «محمدرضا سنگری» در شرح عاشورا به طبع رسیده است. «دست‌ها در خاک» سروده «فاطمه احمدی» از جمله این اشعار است: دست‌ها در خاک / تغشیل دل‌ها در چشمه‌های اشک / تو / امتداد همه چشم‌های حیران / دشت / در چشمانت به خون نشست / گونه تب‌آلود / تو را به آتش عشق کشاند / از تمام آب‌های سرد گریختی / اما / گرمای ولایت را چشیدی / ...

۵۴- گل‌های احمدی: شامل دعای توسل با ترجمه منظوم به سبک نوحه‌خوانی.

شاعر: محمداسماعیل ناطق؛ خطاط: کیوان مصباحی. - تهران: دنیای هنر. - ۶۲ ص. - جیبی (شمیز). - ۱۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۰۵۷-۱-۴

شعر فارسی قرن ۴ ق.

چاپ اول

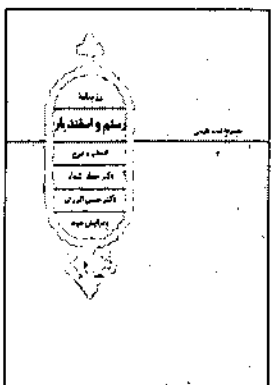
۵۵- رزم‌نامه رستم و اسفندیار از شاهنامه فردوسی.

ابوالقاسم فردوسی: گردآورنده: جعفر شعار، حسن انوری. - تهران: پیوند معاصر. - ۲۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Epic story of rostam and esfandiyar

شابک: ۹۶۴-۹۲۰۸۸-۹-۵

داستان «رستم و اسفندیار» در این کتاب همراه با شرح و توضیح ابیات به چاپ رسیده است. در مقدمه کتاب، نکاتی درباره زندگی فردوسی و شاهنامه فراهم آمده، سپس در بخش دیگر کتاب، دیدگاه‌های برخی صاحب‌نظران و شاهنامه پژوهان روایت شده است.

۶- شاهنامه فردوسی.

ابوالقاسم فردوسی: مقدمه: سیاوش آگاه؛ مصحح: ژول مول. - تهران: مهتاب. - ۵۵۲ ص. - جلد اول. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۵۸۰۰۰ ریال. - ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۶۲۰-۸۴-۳

۵۷- شاهنامه فردوسی.

ابوالقاسم فردوسی: مقدمه: سیاوش آگاه؛ مصحح: ژول مول. - تهران: مهتاب. - ۵۵۰ ص. - جلد دوم. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۵۸۰۰۰ ریال. - ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۶۲۰-۸۵-۱

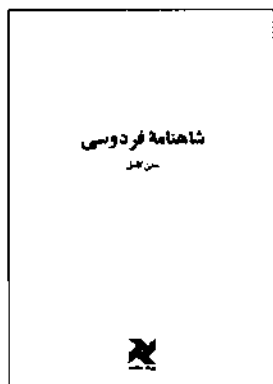
۵۸- شاهنامه فردوسی.

ابوالقاسم فردوسی: مقدمه: سیاوش آگاه؛ مصحح: ژول مول. - تهران: مهتاب. - ۵۱۴ ص. - جلد سوم. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۵۸۰۰۰ ریال. - ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۶۲۰-۸۶-X

چاپ اول

۵۹- شاهنامه فردوسی: متن کامل.

ابوالقاسم فردوسی. - تهران: پیوند معاصر. - ۱۲۷۶ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۰۸۸-۸-۷

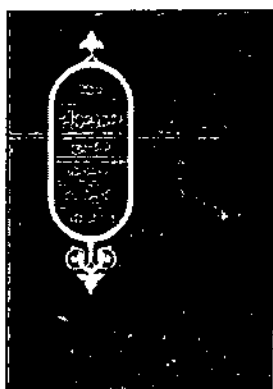
در این کتاب، متن اصلی شاهنامه فردوسی - چاپ مسکو - بدون حواشی، ملحقات، پاورقی‌ها و پیوست‌ها به چاپ رسیده است. گفتمانی است شاهنامه اثر سترگ فردوسی که در بحر متقارب سروده شده، متعلق به اواخر قرن چهارم هجری و شامل روایات اساطیری، پهلوانی و تاریخی ایران از عهد کیومرث تا پایان روزگار یزدگرد سوم ساسانی است.

چاپ اول

۶۰- غم‌نامه رستم و سهراب از شاهنامه فردوسی.

گردآورنده: جعفر شعار، حسن انوری. - تهران: پیوند معاصر. - ۲۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ

اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۰۸۸-۰۰-۱

این کتاب ویرایش دوم «غم‌نامه رستم و سهراب» از «مجموعه آثار ادب فارسی» است که در آن علاوه بر متن رستم و سهراب - براساس چاپ مسکو - واژه‌ها، اصطلاحات و تعبیرهای دشوار معنی شده و به پاره‌ای نکته‌های دستوری نیز توجه گردیده است. در پیش‌گفتار کتاب این مطالب به طبع رسیده است: «فردوسی کیست؟»، «شاهنامه سرایی»، «فردوسی و محمود»، «موضوع شاهنامه» و «شمار ابیات شاهنامه». در بخشی از کتاب نیز ذیل عنوان «دیدگاه‌ها» به برخی دیدگاه‌های صاحب‌نظران در باب شاهنامه، به ویژه داستان «رستم و سهراب» اشاره شده است.

چاپ اول

۶۱- فردوسی (رمان تاریخی). ساتم الزاده: ویراستار: بهمن حمیدی. - تهران: سروش. - ۴۶۸ ص. - رقی (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Ferdowsi (a historical novel)

شابک: ۹۶۴-۴۳۵-۳۱۴-۵

کتاب حاضر رمانی است تاریخی از زندگی «فردوسی» که با این عناوین تدوین یافته است: «شاعر ناکام»، «در بغداد»، «سفر»، «حسد»، «شاعر و شاه»، «یک نگاه» و موضوعاتی از

این دست. در زمان حاضر، نویسنده گزارشی از حیات اجتماعی و فرهنگی «فردوسی» شاعر بزرگ ایران به دست می‌دهد. در واقع آن چه در این کتاب آمده، بخشی از رخدادهای واقعی است که در زندگی استاد فرزانه توس رخ نموده است. در این داستان، با فرهنگ و تمدن ایرانی و سیمای بیش از هزار سال تاریخ و سرگذشت مردم ایران آشنا می‌شویم. گفتنی است این اثر از زبان تاجیکی به فارسی برگردانده شده و در پایان معانی برخی واژه‌های تاجیکی به فارسی آمده است.

شعر فارسی قرن ۵ ق.

۸۵۱/۲۲

۶۲ دیوان حکیم فرخی سیستانی: با مقدمه و حواشی و تعلیقات و فهرست اعلام و لغات و مقابله نسخ معتبر.

به اهتمام: محمد دبیرسیاقی؛ شاعر: علی بن جلولوغ فرخی سیستانی - - تهران: زوار. - ۵۸۰ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۱۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۱-۷۲-۸

چاپ اول

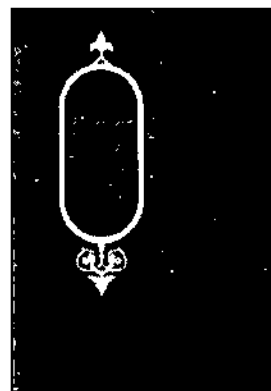
۶۳ رباعیات خیام نیشابوری: متن درست و کامل رباعیات خیام با مقابله نسخه تصحیح شده مرحوم محمدعلی فروغی.

شاعر: عمر بن ابراهیم خیام؛ مقدمه: حسین الهی قمشه‌ای؛ خطاط: اسماعیل نژادفردلرستانی - - تهران: مهتاب، علمی. - ۱۰۰ ص. - جیبی (سلفون). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۶۲-۷۷-۰

چاپ اول

۶۴ گزیده اشعار ناصر خسرو. گردآورنده: جعفر شعار، حسن انوری - - تهران: پیوند معاصر. - ۲۷۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۸۸۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۰۸۸-۷-۹

گزیده «اشعار ناصر خسرو» از مجموعه آثار «ادب فارسی» به شرح و انتخاب برخی اشعار ناصر خسرو اختصاص یافته است. این گزیده با مقدمه‌ای در شرح حال، عقاید، آثار و عناصر ویژگی‌های شعری سراینده آغاز می‌شود؛ افزون بر آن، گردآورنده شیوه انتخاب و تدوین گزیده را شرح می‌دهد. برخی موضوعات مطرح شده در مقدمه بدین قرار است: «قرآن و ناصر خسرو»، «خط خدا»، «فلسفه»، «تاویل»، «محتوای شعر ناصر».

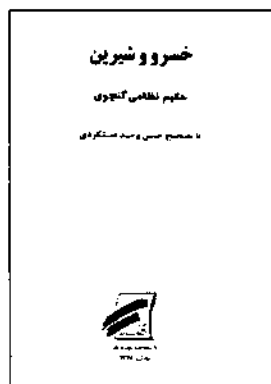
«تضادها»، «اخلاق»، «وصف طبیعت»، «دفاع، برهان گویی و سته‌پندگی، پرخاشگری». در بخشی از کتاب با عنوان «دیدگاه‌ها»، نوشته‌هایی از صاحب‌نظران و پژوهشگران درباره «ناصر خسرو» و شعر او درج شده است.

شعر فارسی قرن ۶ ق.

۸۵۱/۲۳

چاپ اول

۶۵ خسرو و شیرین. الیاس بن یوسف نظامی؛ مصحح: حسن وحید دستگردی - - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۴۲۸ ص. - وزیری (گالینگور). - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۷۱-۳۴۷-۸

عاشقانه «خسرو و شیرین» سروده نظامی گنجوی، اینک با تصحیح «وحید دستگردی» به طبع رسیده است. ذیل هر صفحه، شرح و توضیح ابیات آمده است. ابیات نخستین کتاب مشتمل است بر «در توحید باری»، «در استدلال نظر و توفیق شناخت»، «آمزش خواستن»، «در نعت رسول اکرم (ص)»، «در سابقه نظم کتاب»، «در ستایش طغرل ارسلان» و نظایر آن.

۶۶ دیوان افضل‌الدین بدیل بن علی نجار خاقانی شروانی. بدیل بن علی خاقانی؛ مصحح: ضیاءالدین سجادی - - تهران: زوار. - ۱۱۶۸ ص. - وزیری (گالینگور). - ۴۴۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۱-۰۶۲-۹

۶۷ کلیات خمسة نظامی (مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، اسکندرنامه اقبالنامه).

الیاس بن یوسف نظامی - - تهران: علم. - ۷۸۸ ص. - جلد اول. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۵۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۸۹-۳۲-۷

۶۸ کلیات خمسة نظامی (مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، اسکندرنامه اقبالنامه).

الیاس بن محمد نظامی - - تهران: علم. - ۸۰۴ ص. - جلد دوم. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۵۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۸۹-۳۲-۷

چاپ اول

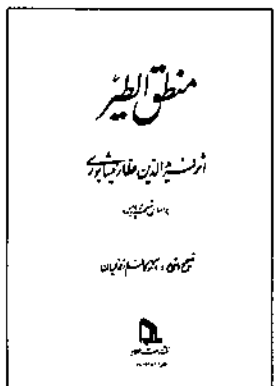
۶۹ گنجنامه حکمت. تدوین: پروین ثروتیان؛ ویراستار: رحمان مشتاق مهر - - تبریز: آیدین. - ۳۵۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۶۸۹-۸-۷

تدوین حاضر، فرهنگی است موضوعی درباره اشعار حکیم نظامی گنجوی. در این مجموعه، ابیات مربوط به حکمت، فلسفه، اخلاق و عرفان حکیم نظامی به ترتیب حروف الفبایی نظام یافته، همچنین سخنان ناب و گزیده و ابیات حکمت‌آمیز و پندها و شواهد شعری پنج گنج استخراج شده است. در پاره‌ای موارد نیز، یک موضوع یا یک معنا با ترکیبات و کنایات گوناگون ستجیده و با بیانی شاعرانه عرضه شده است.

۷۰ منطق الطیر بر اساس نسخه پاریس. محمد بن ابراهیم عطار؛ مصحح: کاظم دزفولیان - - تهران: طلایه. - ۶۱۶ ص. - وزیری (گالینگور). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۴۵۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Mantegh-o-tair شابک: ۹۶۴-۵۶۲۳-۶۲-۶

چاپ اول

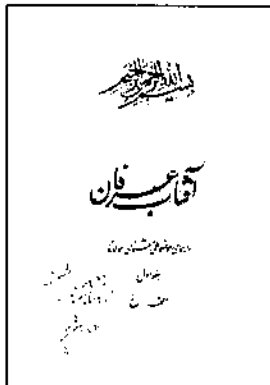
«منطق الطیر» یکی از آثار منظوم عرفانی، تمثیلی و رمزی ادب فارسی است که در قالب مثنوی و در بحر رمل به نظم درآمده است. کتاب حاضر براساس نسخه پاریس ذیل «۴۶۴۷» بیت سامان یافته است. مصحح در پیش‌گفتار نسخه‌های چاپی و تصحیح شده «منطق الطیر» را معرفی می‌نماید. در اثر حاضر شرح احوال، افکار و آثار «شیخ فریدالدین عطار نیشابوری» ذیل این عناوین به چشم می‌خورد: «زندگانی»، «جهان‌بینی عطار»، «عرفان عطار»، «ترتیب زمانی آثار عطار» و «داستان شیخ عطار». در پاورقی معانی برخی واژه‌های دشوار درج شده و در پایان کتاب شرح و توضیح ابیات به همراه کشف الابیات «منطق الطیر» آمده است.

شعر فارسی قرن ۷ ق

۸۵۱/۳۱

چاپ اول

۷۱ آفتاب عرفان: راهنمای موضوعی مثنوی مولانا. یوسف ابراهیمیان‌املی - - امل: یوسف ابراهیمیان‌املی. - ۵۹۶ ص. - جلد اول. - وزیری (گالینگور). - ۲۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه. «آفتاب عرفان» راهنمای موضوعی مثنوی مولانا است که با این عناوین تدوین یافته است: «آتش»، «ابلیس»، «احسان»، «خلاص»، «بعثت»، «ترحم»، «حکمت» و موضوعاتی از این دست. جلد اول این

کتاب که هم اکنون در دست است حرف «الف» تا «خ» را در برمی‌گیرد. ابیات مثنوی که در متن کتاب آمده برگرفته از نسخه تصحیح شده «نیکلسون» است. از طرفی ابیاتی که در پاورقی نشانی آن ذکر نشده مربوط به نسخه تصحیح شده علامه محمدتقی جعفری و آقای رضائی است.

چاپ اول

۷۲ بوستان. مصحح: بن عبدالله سعدی؛ مصحح: محمدعلی فروغی؛ خطاط: اسماعیل نژادفردلرستانی - - تهران: مهتاب، علمی. - ۳۱۴ ص. - جیبی (سلفون). - ۳۹۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۶۲-۷۶-۲

۷۳ تفسیر و نقد و تحلیل مثنوی جلال الدین محمد بلخی: قسمت اول - دفتر ششم. محمدتقی جعفری - - تهران: اسلامی. - ۷۱۲ ص. - جلد یازدهم. - وزیری (گالینگور). - چاپ یازدهم / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۱۹-۱۹-۶

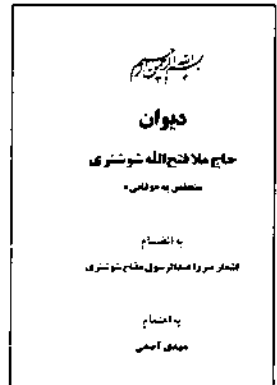
۷۴ تفسیر و نقد و تحلیل مثنوی جلال الدین محمد بلخی: قسمت دوم - دفتر ششم. محمدتقی جعفری - - تهران: اسلامی. - ۶۹۲ ص. - جلد چهاردهم. - وزیری (گالینگور). - چاپ یازدهم / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۱۹-۱۲-۶

۷۵ جاذبات الهیه: منتخبات کلیات شمس‌الدین تبریزی با مقدمه و حواشی مفیده و تصحیح غزلیات.

جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی؛ گردآورنده: اسدالله ایزدگشسب؛ مقدمه: باستانی یاریزی؛ ویراستار: ابوالحسن پروین پریشان‌زاده، کوروش منصوری - - تهران: حقیقت. - ۵۵۸ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

انضمام اشعار میرزا عبدالرسول
مداح شوشتری.
به اهتمام: مهدی آصفی - تهران:
جمهوری - ۲۱۴ ص. - وزیری
(گالینگور) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ
اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۸۵-۷-۴

چاپ اول

دیوان حاضر حاوی سروده‌های «حاج ملا فتح‌الله شوشتری» است به انضمام اشعار «میرزا عبدالرسول مداح شوشتری». سروده‌های این دیوان که بر مبنای مصرع اول تنظیم شده در قالب قصیده، مسمط، مثنوی، غزل، رباعی و قطعه به نظم درآمده است. برای نمونه در این کتاب می‌خوانیم: «کسی گوی سعادت از میان برد» که در عالم غم بیچارگان خورد/ تکلف گر نباشد خوش توان زیست/ تعلق گر نباشد خوش توان مرد/ مشو ایمن ز کید نفس بی‌یاد/ بدان هرگز چنان دشمن چنین خرد...

شعر فارسی قرن ۱۴

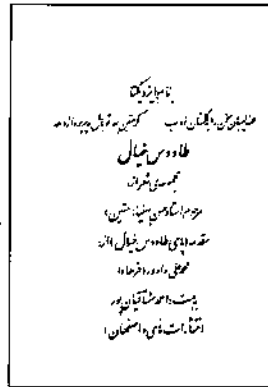
۸۵۱/۶

چاپ اول

۱۱۴- دیوان پروین اعتصامی.
پروین اعتصامی: مقدمه: محمدتقی بهار: خطاط: عبدالملکی تویسرکانی. - تهران: میلاد - ۴۴۸ ص. - جیبی (سلفون) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۶۱-۳۲-۸

چاپ اول

۱۱۵- طاووس خیال.
به اهتمام: احمد مشتاقیان پور: شاعر: بهنیا (متین) حسن: مقدمه: محمدعلی دادور. - اصفهان: نامی - ۵۰۶ ص. - وزیری (گالینگور) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۵۶۵-۸-۰
«طاووس خیال» مجموعه‌ای است از

اشعار حسن بهنیا (متین) که با مقدمه محمدعلی دادور (فرهاد) در باب احوال شاعر و سروده‌های او، به طبع رسیده است. «صبح خندان» از جمله غزل‌های این سراینده است: پر نیامد از وصال دوست یکدم کام ما / با غم اندوه هجران گشت طی ایام ما / ساقی قسمت می و صلی به جام ما نریخت / شد ز خون دل لبالب ساغر ما جام ما / سادگی بین بوسه می خواهد دل از یاری که نیست / هیچ حاضر گوش او تا بشود پیغام ما / شد هوس از دل برون چون عشق در دل خیمه زد / سوخت این آتش همه اندیشه‌های خام ما / هیچ کس ز آمد شد خود در جهان آگه نشد / طی به حسرت گشت از آغاز تا انجام ما / از ریاضت نفس سرکش را اگر کردیم رام / می‌شود در زیر ران یک ران گردون رام ما...

شعر فارسی (از سال ۱۳۲۰)

۸۵۱/۶۲

چاپ اول

۱۱۶- آبابی شاعر بزرگ قزاق.
محمد شاداکام. - گنبدکاووس: مختمقلی فراغی. - ۲۸ ص. - جیبی (مقوایی) - ۱۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Aay the great poet of kazak
شابک: ۹۶۴-۵۶۳۲-۰۰-۵

جزوه حاضر شامل مطالبی است

درباره «آبابی قونیاغ» که به مناسبت بزرگداشت صد و پنجاهمین سالگرد وی فراهم آمده است. متن حاضر در واقع مقدمه‌ای است بر ترجمه مجموعه آثار «آبابی» که منظومه‌ها و نوشته‌های او را در برمی‌گیرد. «ابراهیم» معروف به «آبابی» شاعر بزرگ قزاق در سال ۱۸۴۵ در منطقه «سمپلاکینسک» قزاقستان متولد شد. وی در ده سالگی اولین شعر هزل خود را با عنوان «آمدن تا بیینم کیست اشتردوان» می‌سراید. «آبابی» سپس در مدرسه دینی قریه به تحصیل می‌پردازد. او در این اثنا با زبان و ادبیات روسی آشنا می‌گردد. «آبابی» منظومه‌های شعرای بزرگی چون «پوشکین» را به زبان قزاقی ترجمه کرده است. اینک نمونه‌ای از شعر «آبابی»: الله گفتن چه آسان / راه خدا دهان نیست / جز شور و شوق پاکان / حد رب جهان نیست / در عقل نگنجد اله / زبان کوتاه است از بیان / بر هستیش هست گواه / هر آنچه هست در جهان...

۱۱۷- آزاده.

شاعر: محمدحسین معیری - تهران: زوار. - ۲۸۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۰۱۰-۳۹-۶

چاپ اول

۱۱۸- آوازهای آپادانا: مجموعه شعر جوان مرودشت.
تهران: اهل قلم. - ۶۸ ص. - رقمی (شمیز) - ۳۷۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۸-۳۱-۵

غزل‌های این مجموعه، سروده جمعی از جوانان «مرودشت» است که عبارت‌اند از: «زهرا بخشی»، «معصومه بذرافشان»، «دلبر بیگی‌پور»، «محمدعلی پور شیخ علی»، «آمنه پیشقدم»، «سید حامد حسینی»، «شهدخت روستا فارسی»، «رضا زارعی»، «فخرالدین زارعی نژاد»، «حسین شبانپور»، «سکینه شفیعی»، «مسجبتی صادقی»،

«غلام حسین فارسی»، «محمدرضا کاووسی»، «مولود کشتکار»، «علی مسرادی»، «منصوره معینی»، «حجت‌الله نظریان»، «سحر نگهبانی» و «داوود همتی». برای نمونه «گنجشک‌ها» سروده محمدعلی پورشیخ علی: برف را بر شانه بردن عادت گنجشک‌هاست / بی‌پناهی کنج ایوان غربت گنجشک‌هاست / چکمه سنگین سرما بر تن پرواز ماند / از پیریدن تسا رهسای حسرت گنجشک‌هاست / شعله فانوس‌های عابران خورشید نیست / مثل یک خورشید ماندن غسیرت گنجشک‌هاست / عقده در عقده گره خورده است چون آتشفشان / یک جهان فریاد کردن لکن گنجشک‌هاست / سنگ می‌بارد، پناهی نیست در بیداد زخم / نقش سبزه روی پرها زیست گنجشک‌هاست...

۱۱۹- آینه در آینه (برگزیده شعر).
گردآورنده: محمدرضا شفیعی کدکنی: شاعر: هوشنگ ابتهاج - تهران: نشر چشمه. - ۲۲۲ ص. - رقمی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۹۴-۲۱-۴

چاپ اول

۱۲۰- باران نگاه.
شاعر: کاظم واعظ زاده. - قم: همسایه. - ۷۲ ص. - رقمی (شمیز) - ۲۲۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Barane neghah
شابک: ۹۶۴-۶۱۹۹-۵۹-۲

دقتر حاضر حاوی سروده‌هایی است که به شیوه آزاد نگارش یافته است. «رویا»، «نگاه»، «افسانه»، «غریبه»، «هدیه»، «فاصله»، «حادثه‌ی سبز»، «رنگ خواب» و «بی‌نشان» از جمله عناوین کتاب هستند. برای نمونه «همای شیطین» را در پی می‌آوریم: در این سیاهی و سردی / که هیچ کس حتی با خویش مهربان

نیست / برگ‌های احساس / یک به یک زرد می‌شوند / چرا باید از خواب بیدار شوند / که زیبا می‌رقصند با شیطین / مردمان سرایا زرد شهرمان / برخیز / برخیز / این جا حتی خواب، خیانت می‌کند.

چاپ اول

۱۲۱- بانو...
شاعر: شهرام دققی. - تهران: بوعلی. - ۵۶ ص. - رقمی (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۵۳-۰۸-۲

«بانو» اشعاری است نو با عناوینی از این قبیل: «رد پای عشق»، «زمین را دوست دارم»، «رقص رویا»، «وطن»، «بانو»، «گمشده»، «کوچه»، «زندگی جاریست»، «قصه دلدادگی» و «در میان ابرها»: در میان ابرهای سپید / چه زیباست تصور چهره رویایی تو / آنگاه که با روحی خسته از غربت / در زیر آسمان آبی چشم بر کرانه / در میان قصه‌های خود پرواز می‌کنی / و به یاد می‌آوری که همیشه و محو بوده‌ای / چه زیباست تصور چهره رویایی تو / آسمان پر از ترانه است امشب و ستارگان پر فروغ / و تنها کلون در خانه است که بی‌صدا می‌ماند...

چاپ اول

۱۲۲- بر مدار منقلب تندر (مجموعه شعر) ۱۳۶۸ - ۱۳۷۰.
شاعر: محمد هاشمی فرد. - قم: همسایه. - ۱۶۰ ص. - رقمی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۹۹-۶۷-۴

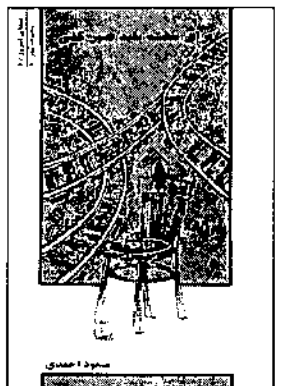
در این دفتر، سروده‌هایی به سبک آزاد با عناوینی از این دست جمع آمده است: «نیایش»، «بازگشت»، «تیرنگ»، «ساقه‌های آواز»، «قلمرو آبی»، «آبشارهای تریتم»، «سکوت»، «احساس ساحل» و «آزخش». قطعه‌ای از شعر «در قلمرو دریا»: آسمان زلال بود / با امر محتوم «کن» / ابری شر / باران بی‌تاب زمین را

فرگرفت/ ما، قطره‌های بصیر باران /
ما به جانب دریا / سپری می‌شویم
همواره /...

چاپ اول

۱۲۳- برای بنفشه باید صبر کنی
(شعرهای آذر ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۷).
شاعر: مسعود احمدی. - تهران:
همراه. - ۱۴۰ ص. - رقی (شمیز). -
۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
You must wait for the violet
شابک: ۹۶۴-۶۳۱۹-۱۴-۹

«برای بنفشه باید صبر کنی»
مجموعه‌ای است متشکل از دو بخش
که در بخش نخست، اشعاری نو
از «مسعود احمدی» به چاپ رسیده، از
آن جمله است: راستی چرا:
نمی‌دانم / چرا فکر می‌کنم در غروب
بارانی می‌آیی یا در شبی برفی / چتر و
تسرس را در گوشه اتاق می‌گذاری،
داودی‌ها را در گلدان / و لبخند زنان
می‌نشینن که بگوئی / تو را از صدایت
می‌شناسم، این‌ها را از سکوتشان /
تلفن چه خاصیت‌ها که ندارد /
ساعتی بعد / رو به رویم نشست / و
نگاهت را از لبه فنجان بر نمی‌داری، و
نمی‌گذاری تا بفهمم که به فکر
رفتنی / راستی / چرا نه باران می‌آید،
نه برف؟ در بخش دوم کتاب، نوشتاری
تحت عنوان «ما اکنون، فردا و فردای
ادبیات» تدوین شده که تبیینی است
از سیر کنونی و مقصد آتی ادبیات به

ویژه شعر ایران. نگارنده در ابتدای
این بخش، تحلیلی سیاسی برگرفته
از مقتضیات اقتصادی - اجتماعی
جهان امروزی به دست داده است.

چاپ اول

۱۲۴- به نرمی باران: جشن‌نامه
فریدون مشیری.
به اهتمام: علی دهباشی. - تهران:
شهاب ثاقب، سخن. - ۸۲۰ ص. -
وزیری (گالینگور). - ۳۹۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Tender as rain
شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۹۲-۴

کتاب حاضر جشن‌نامه «فریدون
مشیری» است که در ده بخش تنظیم
شده است: «خاطراتی از فریدون
مشیری»، «تقد و بررسی آثار او»،
«گفتگوها»، «سروده‌هایی برای
مشیری»، «مقالات مشیری»، «گزیده
اشعار»، «ترجمه اشعار فریدون
مشیری به زبان انگلیسی و فرانسه»،
«کتابشناسی کتاب‌ها و مقالات
فریدون مشیری / ناهید حبیبی آزاد»،
«آثار و ترانه‌های فریدون مشیری /
علی هاشمی» و «عکس‌ها و اسناد».
نخستین بخش‌های کتاب شامل
مقالاتی با این عناوین است: «در
ملازمت شاعر / مهدی فلاح»؛
«همسایه خورشید / سیروس
مشقی»؛ «خاطراتی از مشیری /
محمدرضا شجریان»؛ «آیا اجازه
دارم؟ / سیمین بهبهانی»؛ «مجموعه
شعر ابر / سیروس آموزگار». در بخش
گزیده اشعار، این سروده‌ها به چشم
می‌خورد: «رقص مار»، «کوچ»،
«همراه»، «آتش پنهان»، «پارسی» و
چند شعر دیگر.

چاپ اول

۱۲۵- بیایید دست‌هایمان را به هم
بپیچیم (مجموعه اشعار).
شاعر: هوشیار سجادی. - تهران:
کیومرث. - ۶۴ ص. - رقی (شمیز). -
۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰
نسخه.

شابک:

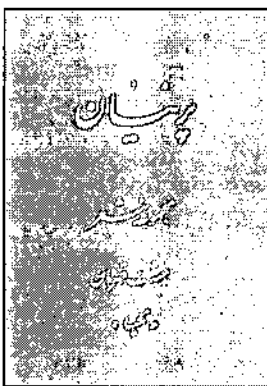
۹۶۴-۶۲۶۶-۱۴-۲

در مجموعه حاضر اشعاری در قالب
آزاد به نظم درآمده است که عناوین
برخی عبارت‌اند از: «آشتی»، «زمان
گمشده»، «عاشقانه»، «سرود سبز»،
«پایان خستگی»، «ماه»، «هستی»،
«رویش»، «شهرزاد» و «دماوند»؛
زبان بسته / به نگاهی که لب‌خند
می‌زند سرد / این منم که در نگاه خود
می‌شکنم / کوهی از سنگ، آبشاری از
یخ / جای پای و یایی در راه / این جا
منم و این سنگ بزرگ خاموش /
دماوند / قله غم‌هایم که بر فراز آن
ایستاده‌ام /...

چاپ اول

۱۲۶- پرنیان: مجموعه شعر.
شاعر: عشرت قهرمان. - [بی‌جا]:
پاندا. - ۱۰۶ ص. - رقی (شمیز). -
۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰
نسخه.

«پرنیان» عنوان مجموعه شعری
است که در قالب غزل و رباعی به طبع
رسیده است. نمونه‌ای از سروده‌های
حاضر این گونه است: رندان سبو
بیارید غوغا کنید غوغا / بهر بهار
چشنی بریا کنید بریا / کار جهان فریب
است درست از درستی / ما را درین
میانه تنها کنید تنها / پی‌خورد چه گوید
هان گوش‌دار فرزند / سجاده و سبو را
یکجا کنید یکجا /...

۱۲۷- پنج کتاب (مجموعه اشعار
فروغ).

به اهتمام: رویا خسرونجدی. - تهران:
شقایق. - ۲۵۸ ص. - رقی (سلفون). -
۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۴۲-۶۳-۴

چاپ اول

مجموعه حاضر حاوی پنج دفتر شعر
«فروغ فرخ‌زاد» است که عناوین آنها
عبارت‌اند از: «اسیر»، «دیوار»،
«عصیان»، «تولدی دیگر» و «ایمان
بیایوریم به آغاز فصل سرد». گردآورنده
در پیش‌گفتار به شرح حال مختصری
از «فروغ» اشاره نموده است. «ناشنا»،
«بلور دریا»، «پنج‌جره»، «گذران»،
«شعر سفر»، «پرسش»، «فتح باغ»،
«وهم سبز»، «مرداب» و «تنهایی»
برخی عناوین کتاب را تشکیل
می‌دهند.

چاپ اول

۱۲۸- چه بیماری قشنگی ست
چند: مجموعه شعر سال‌های ۷۷-
۷۵.
شاعر: حسن موذن‌زاده. - مشهد:
محقق. - ۱۳۲ ص. - رقی (شمیز). -
۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۰۰-۱۱-۵

دفتر حاضر شامل اشعاری است که در
قالب آزاد به نظم درآمده است.
سراینده در مقدمه کتاب تعریفی از
شعر و جایگاه آن در هنر و ادبیات به

دست می‌دهد. نمونه‌ای از آن چه در
این کتاب به طبع رسیده است:
«تشنه»، «مالیخویا»، «کفر
سرگردان»، «دل نمک»، «مردان
نومید»، «گل اندام»، «به زندان»،
«فرط‌شراب» و «ساعت دیدار»؛ مرا بر
پیکری به خاک کشیدند / که در
انتهای شانه‌هایش صد مرد به آزادی /
یله بود / و سرود سوزناک فراموشی در
زیر پای جوخه / چه غریبانه نواخته
می‌شد / وقتی که سربازان به انتهای
حوصله رسیدند /...

چاپ اول

۱۲۹- حدیث دل.
شاعر: زهرا ادیب: مقدمه: داریوش
صبور. - تهران: تکامل. - ۱۳۶ ص. -
رقی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ
اول / ۵۰۰۰ نسخه.

«حدیث دل»، مجموعه‌ای از غزل و
مثنوی و چند رباعی است برای نمونه:
«منت ساقی»: بگذار که در می‌کده
جانانه بمانیم / از دست غم عشق تو
دیوانه بمانیم / تا هست به میخانه مرا
منت ساقی / ما مست از آن پاده و
پیمانه بمانیم / چون خانه خرابی من
از روز ازل بود / اینک به همه عمر به
ویرانه بمانیم / باید بگذشت و گذر کرد
به افسوس / تا بار دیگر واله و بیگانه
بمانیم / چون سوخت دل ما به غم
عشق به دنیا / ما بی‌دل بی‌عشق به
میخانه بمانیم / بگذار که در مکتب
عشق تو به دوران / جاوید چو لیلی به
هر افسانه بمانیم.

چاپ اول

۱۳۰- خرابات مغان «مجموعه
غزلیات».
شاعر: احمد خرسند. - تهران: توسعه
علوم. - ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز). -
۵۸۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
The public house of moghan
شابک: ۹۶۴-۹۰۸۶۰-۲-۱

در مجموعه غزلیات حاضر، نخست
زندگینامه کوتاهی از «احمد خرسند»

شابک: ۹۶۴-۹۰۷-۶-۲

۷۶- سر نی: نقد و شرح تحلیلی و تطبیقی مثنوی.
عبدالحسین زرین کوب - تهران: علمی - ۶۱۲ ص. - جلد اول - وزیری (گالینگور) - (دوره) ۶۵۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۲۲۰۰ نسخه.

۷۷- سر نی: نقد و شرح تحلیلی و تطبیقی مثنوی.
عبدالحسین زرین کوب - تهران: علمی - ۵۶۲ ص. - جلد دوم - وزیری (گالینگور) - (دوره) ۶۵۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۲۲۰۰ نسخه.

چاپ اول

۷۸- شرح مثنوی معنوی (اشارات و ولوی).
عماد اردبیلی: به اهتمام: احمد خوشنویس - تهران: روزنه - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۶۷-۵۴-۲

کتاب، در حقیقت، تفسیر، حواشی و تعلیقاتی است بر بعضی ابیات و نکات مشکل مثنوی مولوی که به ترتیب شش دفتر مثنوی فراهم آمده است. نگارنده در بخشی از تفسیر بیت نخست مثنوی می‌نویسد: «و نی که جسم معنوی و قلب است قریب با ذات ندارد که از جدایی شکایت کند، بلکه با زبانی امکانی و نیستی به جهت جدا شدن از عالم ملکوت با از دم روح اضافی (و نفخت فیه من روحی) یعنی از جدایی عالم، آن دم که از عالم الست ارواح و مویطن اصلی نفس ناطقه است در زندان جسم عنصری شکایت‌ها و ناله‌ها می‌کند که بلکه از این جسم خلاص شده با عالم ازل و مویطن اصلی خود (که در آنجا با عالم بسیط حضوری شناسایی پیدا کرده بود) اتصال پیدا کند...»

۷۹- شرح مثنوی معنوی مولوی.
رینولدالین نیکلسون: مقدمه: جلال‌الدین آشتیانی: مترجم: حسن لاهوتی: ویراستار: بهاء‌الدین خرمشاهی - تهران: شرکت انتشارات

علمی و فرهنگی. - ۷۰۲ ص. - جلد اول - وزیری (شمیز) - (دوره) ۷۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
A commentary on the mathnawi of jalaluddin rumi
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۳۵-X

۸۰- شرح مثنوی معنوی مولوی.
رینولدالین نیکلسون: مقدمه: جلال‌الدین آشتیانی: مترجم: حسن لاهوتی: ویراستار: بهاء‌الدین خرمشاهی - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۴۴۰ ص. - جلد دوم - وزیری (شمیز) - (دوره) ۷۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
A commentary on the mathnawi of jalaluddin rumi
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۳۶-A

۸۱- شرح مثنوی معنوی مولوی.
رینولدالین نیکلسون: مقدمه: جلال‌الدین آشتیانی: مترجم: حسن لاهوتی: ویراستار: بهاء‌الدین خرمشاهی - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۳۹۰ ص. - جلد سوم - وزیری (شمیز) - (دوره) ۷۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
A commentary on the mathnawi of jalaluddin rumi
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۳۷-۶

۸۲- شرح مثنوی معنوی مولوی.
رینولدالین نیکلسون: مقدمه: جلال‌الدین آشتیانی: مترجم: حسن لاهوتی: ویراستار: بهاء‌الدین خرمشاهی - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۳۱۸ ص. - جلد چهارم - وزیری (شمیز) - (دوره) ۷۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
A commentary on the mathnawi of jalaluddin rumi
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۳۸-۴

۸۳- شرح مثنوی معنوی مولوی.
رینولدالین نیکلسون: مقدمه: جلال‌الدین آشتیانی: مترجم: حسن لاهوتی: ویراستار: بهاء‌الدین خرمشاهی - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۲۷۸ ص. - جلد پنجم - وزیری (شمیز) - (دوره) ۷۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
A commentary on the mathnawi of jalaluddin rumi
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۳۹-۲

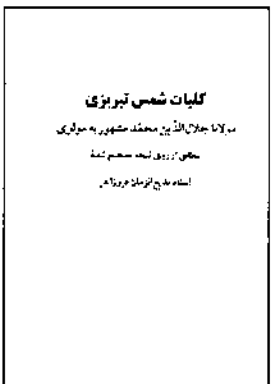
۸۴- شرح مثنوی معنوی مولوی.
رینولدالین نیکلسون: مقدمه: جلال‌الدین آشتیانی: مترجم: حسن لاهوتی: ویراستار: بهاء‌الدین خرمشاهی - تهران: شرکت انتشارات

۸۴- شرح مثنوی معنوی مولوی.
رینولدالین نیکلسون: مقدمه: جلال‌الدین آشتیانی: مترجم: حسن لاهوتی: ویراستار: بهاء‌الدین خرمشاهی - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۴۶۶ ص. - جلد ششم - وزیری (شمیز) - (دوره) ۷۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
A commentary on the mathnawi of jalaluddin rumi
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۴۰-۶

۸۵- کلیات دیوان شمس تبریزی شامل: غزلیات، قصاید، رباعیات و فرهنگنامه مشتمل بر کلیه ابیات شمس...
جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی: مصحح: محمد عباسی - تهران: صلوح - ۱۵۷۴ ص. - وزیری (گالینگور) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ نهم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۰۳-۰۴-۹

چاپ اول

۸۶- کلیات شمس تبریزی.
جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی: مقدمه: محمد حسن فروزانفر - تهران: نغمه - ۱۱۷۲ ص. - وزیری (گالینگور) - ۲۸۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۷۸-۰۷-۶

اثر حاضر با عنوان «کلیات شمس تبریزی» براساس نسخه تصحیح شده استاد «فروزانفر» تدوین یافته است. در مقدمه، شرح حال مولانا طبق تذکرة‌های مختلف فارسی آمده است. کتاب شامل قصاید، غزلیات، مقطعات فارسی و عربی و مملعات است که به ترتیب حروف الفبای فارسی تنظیم شده‌اند. بخش پایانی کتاب، به فرهنگ نوادر لغات، تغییرات و مصطلحات اشعار اختصاص دارد.

چاپ اول

۸۷- کلیات شمس تبریزی: مطابق

از روی نسخه تصحیح شده استاد بدیع الزمان فروزانفر.
جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی - تهران: مهتاب - ۱۱۷۴ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۸۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۶۲-۸۸-۶

«کلیات شمس تبریزی» مشتمل است بر غزلیات و قصاید، ترجیعات و رباعیات مولوی که براساس نسخه استاد «بدیع الزمان فروزانفر» به چاپ رسیده است. مقدمه کتاب شرح مختصری است از احوال و آثار مولانا. فهرست الفبایی اشعار در ابتدای کتاب، همچنین فرهنگ لغات در انتهای آن آمده است.

۸۸- متن کامل و اصیل مثنوی معنوی: با فهرستهای اعلام و آیات و قصص مثنوی مطابق با نسخه مشهور و معتبر...
جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی: مقدمه: مهدی آذریزدی - تهران: پژوهش - ۱۲۸۲ ص. - وزیری (گالینگور) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۲۴-۲۶-۶

چاپ اول

۸۹- مثنوی معنوی.
جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی: به اهتمام: رینولدالین نیکلسون: مقدمه: محمد حسن فروزانفر - تهران: ثالث.

۱۱۶۸ ص. - وزیری (گالینگور) -

۷۷۰۰ ریال - چاپ اول / ۷۷۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۰۴-۵۵-۳
مجموعه شش دفتر مثنوی در این کتاب، یکجا به چاپ رسیده است. کتاب با مقدمه‌ای از استاد «بدیع الزمان فروزانفر» آغاز شده و در صفحات پایانی آن، فهرست حکایات و قصص فراهم آمده است.

چاپ اول

۹۰- منتخب دیوان شمس تبریزی: از روی نسخه تصحیح شده بدیع الزمان فروزانفر.
جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی: به اهتمام: محمد رضا افشاری: مصحح: محمد حسن فروزانفر - تهران: کتاب درنا - ۱۹۶ ص. - جیبی (سلفون) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۰۵-۳۲-۷

چاپ اول

۹۱- منتخب مثنوی معنوی (از روی نسخه رینولد نیکلسون).
جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی: به اهتمام: محمد رضا افشاری - تهران: کتاب درنا - ۱۹۶ ص. - جیبی (سلفون) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۰۵-۳۱-۹

شعر فارسی قرن ۸ ق

چاپ اول

۹۲- حافظ در روانکاوی.
شاهرخ علیم‌رادیان - تهران: اورنج - ۱۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۷۶۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۱۴۱-۰۰۰

فصل نخست کتاب در واقع مقدمه‌ای است که نویسنده به تفصیل از روان‌شناسی به مثابه یک علم و روش

تحلیل در ادبیات، یاد کرده تصریح می‌کند: «ادبیات محصول فعل و انفعالات روحی انسان است، لاجرم زبان ادبی و قلم مانند دیگر هنرها توسط افرادی خلق می‌شوند که به انرژی خلاق در ضمیر ناخودآگاه خویش دست یافته‌اند...» منتقد با اعتقاد به این اصل که محیط اجتماعی و عکس العمل متقابل فرد با شرایط مادی، معیشتی و عاطفی، سازنده اصلی شخصیت او است، به تحلیل شرایط اجتماعی‌ای می‌پردازد که در آن خلاقیت هنری بارور شده است. در مباحث بدی کتاب، زندگی و شعر حافظ از دیدگاه روانکاوی ارزیابی می‌شود که عبارت‌اند از: «فصل دوم: حافظ در روانکاوی، نقد روانکاوانه یک غزل، و جهان عینی و خواجه شیراز»؛ «فصل سوم: مسئله روان شناختی، کودکی حافظ، مازلو و نیازهای فیزیولوژیک، بیوفراقی خواجه، و شرایط اجتماعی عصر حافظ»؛ «فصل چهارم: نوروفیزیولوژی و عرفان، و مقوله تطبیق حافظ و روانکاوی»؛ «فصل پنجم: مرد کامل حافظ، حافظ و آیات قرآن، در انتظار ناجی بودن، و حافظ و اخلاق عملی»؛ «فصل ششم: لسان الغیب و مخالفین»، نویسنده در بخشی از کتاب خاطر نشان می‌کند: «عشق برای حافظ نه تنها هدف و نیروی محرکه زندگی انسان است، آن چنان که در روانکاوی «لیبدو» نامیده می‌شود، بلکه جوهر هستی است و در قاموس طبیعت وجود دارد و مشاهده و کشف جلوه‌های آن در جهان هستی بالاترین لذت است. در نگارش روانکاوانه در دیوان حافظ، برای درک حقیقت عشق و عاطفه همان مسیر دشواری را باید پیمود که در روانکاوی برای نیل به رشد و تعالی شخصیت باید طی کرد...».

۹۳- دلبری برگزیده‌ام (تحقیقی درباره مهنودیت و انسان کامل در اشعار حافظ).

مجتبی معظمی - تهران: آبا، ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز)، ۴۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۵۶۱۰-۸۰-X

چاپ اول

۹۴- دیوان اشعار: براساس نسخه علامه قزوینی به انضمام مقابله با دیگر نسخ معتبر دیوان حافظ و مقدمه شمس‌الدین محمد حافظ: به اهتمام: صفر صادق‌نژاد: مصحح: محمد قزوینی - تهران: پیوند معاصر - ۴۲۸ ص. - وزیری (گالینگور)، ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۹۲۰۸۸-۶-۰

۹۵- دیوان حافظ.

شمس‌الدین محمد حافظ: مصحح:

محمد قزوینی، قاسم غنی - تهران: شقایق - ۳۷۲ ص. - وزیری (سلفون)، ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۵۵۴۲-۵۷-X

۹۶- دیوان حافظ.

شمس‌الدین محمد حافظ: مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی - تهران: ابنوس - ۲۲۶ ص. - جیبی (سلفون)، ۴۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۶۳۳۴-۰۹-۱

چاپ اول

۹۷- دیوان حافظ.

شمس‌الدین محمد حافظ: مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی: خطاط: صادق‌رضا ریحان - تهران: مهرزاد - ۴۴۲ ص. - جیبی (سلفون)، ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۹۱۴۴۸-۴-۶

چاپ اول

۹۸- دیوان حافظ.

شمس‌الدین محمد حافظ: مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی: خطاط: صادق‌رضا ریحان - تهران: مهرزاد - ۴۴۰ ص. - جیبی (سلفون)، ۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۹۱۴۴۸-۵-۴

۹۹- دیوان حافظ.

شمس‌الدین محمد حافظ: مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی - تهران: شقایق - ۴۳۴ ص. - جیبی (سلفون)، ۷۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۵۵۴۲-۵۹-۶

چاپ اول

۱۰۰- دیوان حافظ شیرازی.

شمس‌الدین محمد حافظ: ویراستار: رضا کاکایی‌دهکردی: خطاط: عبدالملکی توپسرکانی - تهران: میلاد - ۲۸۴ ص. - جیبی (سلفون)، ۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۶۲۶۱-۳۴-۵

چاپ اول

۱۰۱- دیوان حافظ شیرازی.

شمس‌الدین محمد حافظ - تهران: هاد - ۴۸۴ ص. - جیبی (گالینگور)، ۸۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۵۵۲۶-۴۱-۳

۱۰۲- دیوان حافظ شیرازی. شمس‌الدین محمد حافظ: مقدمه:

چاپ اول

مرتضی مطهری: مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی: خطاط: فاتح عزت‌پور - تهران: احتشام - ۴۳۶ ص. - وزیری (گالینگور)، ۱۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۶۵۸۹-۰۳-۰

۱۰۳- دیوان حافظ: از نسخه

محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی. شمس‌الدین محمد حافظ: مقدمه: پژمان بختیاری: مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی: خطاط: امیر فلسفی - تهران: پیک فرهنگ - ۴۴۴ ص. - وزیری (گالینگور)، ۲۳۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۶۱۸۸-۱۵-X

۱۰۴- دیوان خواجه شمس‌الدین

محمد حافظ شیرازی: با مقابله از نسخه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی.

مقدمه: کیومرث کیوان: خطاط: حسین خسروی - تهران: جواهری - ۳۹۲ ص. - وزیری (گالینگور)، ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۹۰۱۰۲-۴-۶

۱۰۵- دیوان غزلیات مولانا

شمس‌الدین محمد حافظ: مقدمه: خواجه حافظ شیرازی با معنی واژه‌ها و شرح ابیات و ذکر وزن و بحر غزلیات... به اهتمام: خلیل خطیبه‌هر - تهران: صفی علی‌شاه - ۷۷۰ ص. - وزیری (گالینگور)، ۲۴۰۰۰ ریال - چاپ بیست و سوم / ۳۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۵۶۲۶-۱۸-۸

۱۰۶- شرح غزلیات حافظ: شرح غزلیات ۳۳۱ تا ۴۹۱.

حسینعلی هروی: به اهتمام: زهرا شادمان - تهران: تنویر، نشر نو - ۶۶۲ ص. - جلد سوم - وزیری (گالینگور)، ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۲۲۰۰ نسخه - عنوان به لاتین: A commentary on the ghazals of hafiz - شابک: ۹۶۴-۹۰۱۴۱-۶-۰

۱۰۷- شرح غزلیات حافظ: شرح غزلیات ۱۶۱ تا ۳۳۰.

حسینعلی هروی: به اهتمام: زهرا شادمان - تهران: تنویر، نشر نو - ۶۷۶ ص. - جلد دوم - وزیری (گالینگور)، ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۲۲۰۰ نسخه - عنوان به لاتین: A commentary on the ghazals of hafiz - شابک: ۹۶۴-۹۰۱۴۱-۵-۲

۱۰۸- شرح غزلیات حافظ:

فهرس. حسینعلی هروی: به اهتمام: زهرا شادمان - تهران: تنویر، نشر نو - ۱۹۲ ص. - جلد چهارم - وزیری (گالینگور)، ۱۲۰۰۰۰ (دوره) - ریال - چاپ پنجم / ۲۲۰۰ نسخه - عنوان به لاتین: A commentary on the ghazals of hafiz - شابک: ۹۶۴-۹۰۱۴۱-۷-۹

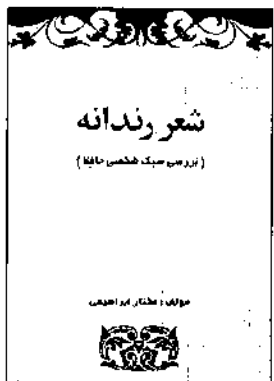
۱۰۹- شرح غزلیات حافظ: مقدمه

و شرح غزلیات ۱ تا ۱۶۰. حسینعلی هروی: به اهتمام: زهرا شادمان - تهران: تنویر، نشر نو - ۷۵۴ ص. - جلد اول - وزیری (گالینگور)، ۱۲۰۰۰۰ (دوره) - ریال - چاپ پنجم / ۲۲۰۰ نسخه - عنوان به لاتین: A commentary on the ghazals of hafiz - شابک: ۹۶۴-۹۰۱۴۱-۴-۴

چاپ اول

۱۱۰- شعر زندانه (بررسی سبک شخصی حافظ).

مختار ابراهیمی - اصفهان: مولانا، ۳۳۶ ص. - وزیری (شمیز)، ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۶۳۶۷-۱۷-۸

در اثر حاضر، ویژگی‌های سبک حافظ با این مختصات شرح و بررسی می‌شود: بررسی سبک دوره‌های شعر فارسی: بررسی شعر حافظ از حیث آشنایی زبانی، خداشناسی، انسان‌شناسی، جبر و اختیار و نظایر آن؛ عناصر تشخیص سبک شامل: عناصر زبانی، واژگان مرکب، یار عاطفی واژگان، و ساختار نحوی؛ عناصر آوایی و موسیقایی از قبیل: وزن، قافیه، ردیف، آرایه‌های لفظی بدیع و همانند آن؛ عناصر بیانی شامل: ایهام، تضاد، پارادوکس، اسلوب معادله، ایجاز و اطناب؛ عناصر ریختاری سبک (ذکر قالب‌های شعر)؛ عناصر خیالی سبک شامل انواع تشبیه، انواع استعاره، کنایه و ایجاز؛ و بررسی عناصر اجتماعی در سبک

۱۱۲- مفاتیح‌الاعجاز فی شرح گلشن‌راز. - حمیدین یحیی لاهیجی: مصحح: محمدرضا بزرگر، عفت (خالقی) کرباسی - تهران: زوار - ۹۲۲ ص. - وزیری (گالینگور)، ۳۲۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۴۰۱۰-۷۲-۶

۱۱۳- دیوان فارسی قرن ۱۳ و ۱۲

۱۱۳- دیوان حاج ملافتح‌الله شوشتری متخلص به «وقایی» به

حافظ (حضور طبقات اجتماعی) که مشتمل است بر: بافت عالمانه - عارفان، بافت اشرافی، بافت ساجدانه، بافت کاروانی و بافت زراعتی. در پایان کتاب، برخی پسمندهای سبک شعری حافظ به چاپ رسیده است. در کتاب نمودارهایی به منظور نشان دادن پسماند مورد نظر، فراهم آمده است.

چاپ اول

۱۱۱- شوق مستی گزیده‌ای از: کلیات سلمان ساوجی.

به اهتمام: مجیدرضا کتابدار: شاعر: سلمان‌بن محمد سلمان ساوجی - قزوین: طبع - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز)، ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه - شابک: ۹۶۴-۶۲۲۸-۱۶-X

دفتر حاضر، گزیده‌ای از کلیات «سلمان ساوجی» شاعر قرن ششم هجری است. کتاب این بخش‌ها را در بر دارد: «مقدمه»، «زندگینامه»، «قصاید»، «غزلیات»، «قطعات»، «ترجیعات»، «ترکیبات»، «رباعیات» و «فراقنامه». در بخش «زندگینامه» به این موضوعات اشارتی شده است: «خانواده سلمان»، «بخشی از ممدوحان سلمان»، «قرآن و حدیث در دیوان سلمان ساوجی»، «پیروان سلمان»، «سلمان و شعرای معاصر او» و «ویژگی‌های تاریخی اشعار سلمان ساوجی».

۱۱۲- مفاتیح‌الاعجاز فی شرح گلشن‌راز.

۱۱۳- دیوان فارسی قرن ۱۳ و ۱۲

۱۱۳- دیوان فارسی قرن ۱۳ و ۱۲

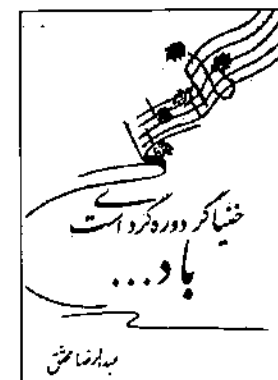
۱۱۳- دیوان حاج ملافتح‌الله شوشتری متخلص به «وقایی» به

به قلم «فخرالدین سورتیچی» آمده است، سپس سروده‌های شاعر با عناوینی از این قبیل به چاپ رسیده است: «ساز خنیاگر»، «قصه‌های گیسو»، «آشفته‌تر از مجنون»، «گل پیراهن»، «پر قو»، «نهانخانه دل»، «فروغ شهاب»، «نسیم کوی عشق»، «تیر نگاه»، «دانه خال»، «عفو گناه» و «صبح درخشان»: تو را همچون بهاران آفرینند/ مرا چون ابر نیسان آفرینند/ تو را چون دیده رخشنده صبح/ مرا چون شام هجران آفرینند/ مرا کمرگشته تاریکی شب/ تو را مهر فروزان آفرینند/ دو صد مجنون صفت رفتند در خاک/ مرا از خاک ایشان آفرینند/ مرا ابرق خون‌آلوده دامن/ تو را چون جام رخشان آفرینند...

چاپ اول

۱۳۱- خنیاگر دوره گردی است باد... از میان شعرهای (۶۶-۷۴). شاعر: عبدالرضا محقق - تهران: سپیده سحر - ۹۶ ص. - رقی (شمیز) - ۳۸۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۱۹۴-۰۰۴

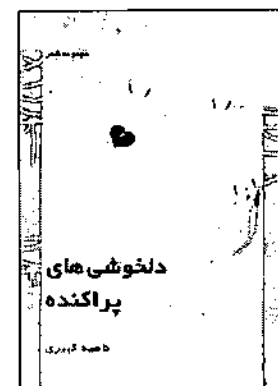

مجموعه حاضر حاوی اشعاری است که بیشتر در قالب شعر نو عرضه شده است. اشعاری همچون: «مثل شکفتن و گفتن»، «سرودی برای باد»، «غزل حیرانی»، «در آبگینه پاییز»، «غزل چلچله‌ها»، «همسنگ با کوهساران»، «غزل شکوه» و «خمشانه»: یا مرگ زیستم/ آن شب که بچ پچه‌های باد/

از احتضار برگ خبر می‌داد/ ابر سیاه انبوه/ ابر شبانه‌ترین اندوه/ آفاق را به سوگ فرا می‌خواند/ پلک دریچه به هم خورد/ در کوچه زمزمه‌ای پیچید/ و نآودان گریست/ گلدانی از بنفشه کنارم بود/ داغ هزار خاطره در دل/ برگی نه/ قطره اشکی بود/ پنداری/ کز چشم شاخه فرو افتاد/ آن شب که باد به فریاد/ از مرگ برگ خبر داد/ من هم گریستم!...

چاپ اول

۱۳۲- دلخوشی‌های پراکنده: مجموعه شعر. تألیف کبیری - شیراز: نوید - ۱۲۴ ص. - رقی (شمیز) - ۴۹۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۷-۹۹-۰

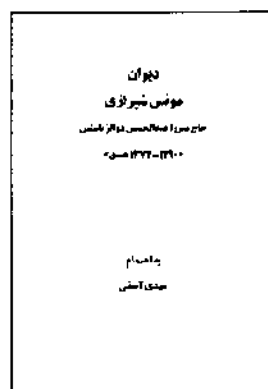

مجموعه حاضر، سروده‌هایی است در قالب آزاد با عناوینی چون: «خلیج تنها نیست»، «اسم شب»، «دریچه»، «عشق‌های برفی»، «باغ نعا»، «سرخ و سیاه»، «خیابان» و «جغرافیای درد»: شب می‌بارد/ از گستره‌های بی‌پایان/ از خشونت شهر/ از برهوت بیابان/ ما را/ کدام تصور از حضور روز/ از تملک سپیده مصلوب/ در تلنبار گنگ اندیشه‌ها/ هرگز آیا روشن کرده است/ ما با هجای کهنه‌ای از گوشه کور یک تاریخ/ مسئله داریم...

۱۳۳- دیوان خروس لاری: اشعار طنز. شاعر: ابوالقاسم حالت - تهران: سنایی - ۵۷۲ ص. - وزیری (سلفون) - ۱۹۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۹۰-۷۰-۱

چاپ اول

۱۳۴- دیوان مونس شیرازی: عبدالحسین ذوالریاستین: به اهتمام: مهدی آصفی - تهران: جمهوری - ۱۵۴ ص. - وزیری (گالینگور) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۳۸۵-۸-۲

دیوان حاضر حاوی سروده‌های «مونس شیرازی» است که شرح احوال وی در مقدمه آمده است. اشعار این دفتر به «غزلیات»، «قصیده‌ها»، «مسمطها» و «دوستانه‌ها» تقسیم می‌گردد. در میان سروده‌های حاضر تضمینی از غزل‌های حافظ، شمس تبریزی، سعدی، حاج ملاهادی سبزواری و باباکوهی دیده می‌شود. اینک نمونه‌ای از شعر او: یا نهادیم چو در دایره درویشی/ سر نیاریم به کس از پی کم یا بیشی/ برگزیدیم ز هر کیش چو درویشی را/ نماییم به کس دشمنی و بدکشی/ تا به سر منزل مقصد دو قدم بیش نبود/ ترک بیگانگی از مردم و ترک خویشی...

چاپ اول

۱۳۵- رخت‌های دلتستگی: مجموعه شعر. شاعر: جمیله جلیل‌زاده - تهران: ثالث - ۵۲ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۰۴-۵۳-۷

مجموعه شعر حاضر حاوی اشعار نو است که برخی از عناوین آن را ذکر می‌کنیم: «مسیر خاکستری زمان را»، «فصل تنهایی»، «بنفش و خاطره»، «نیلوفر آبی»، «سپیدار»، «حوصله بنفشه»، «کوچه‌های بی‌چراغ»، «چه فرقی می‌کند»، «تکرار واقعه» و «حق حق صبح»: بی‌گمان/ تا تنهایی رفته‌ای/ و من/ بی که بگویم بی‌تاب/

می‌تکاتیم از گوشه چشمانت/ با خواب‌های هزار گونه می‌بینمت/ تا حق حق صبح/ راهی نمانده است...

۱۳۶- زیبای جاودانه: منتخب ده دفتر شعر: تشنه توفان، گناه دریا، ابرو، کوچه بهار را باور کن، از خاموشی.... شاعر: فریدون مشیری - تهران: سخن - ۴۳۶ ص. - رقی (کالینگور) - ۲۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۱۶-۹

چاپ اول

۱۳۷- سپیده در باغ‌های اردی بهشت: مجموعه شعر. شاعر: علیرضا کرمی - تهران: هیرمند - ۱۵۲ ص. - رقی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۲۱-۲۱-۱

اشعار نو و چند غزل، نیز نوشتاری با عنوان «رویای شعر» از «علی‌رضا کرمی» در این کتاب جمع آمده است. در شعر «طلوع» می‌خوانیم: از مشرق خواب‌هایمان/ کدم طلوع می‌کند/ و قلب‌ها در آسمان شعله‌ور/ عشق و شراب/ به نام سپیده می‌خندند/ مردان با کلام سبز حلاج/ در رقص زبانه‌های آتش/ خاکستر می‌شوند/ و خرم‌آباد/ شهر تاک و کهکشان/ با تپش قلب کودکان/ تا همیشه عبور پایدار می‌نماید.

چاپ اول

۱۳۸- سراب آرزوها: دفتر شعر. شاعر: بدایق (اشکان) رسول - خرم‌آباد: [بی‌نا] - ۹۴ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. «سراب آرزوها» حاوی اشعاری در قالب غزل و مثنوی است که با عناوینی از این دست به رشته نظم کشیده شده است: «گذر»، «دوست دارم»، «شهره ابرار»، «در بستر طاهای»، «نامهربان»، «تنها ستاره» و «معلم»:

تو ای روشنگر راه هدایت/ تمام ملک عالم خاک پایت/ کمال منتظری از روی ایسزد/ بنوشان بر همه لطف خدایت/ در این دوران بی‌روح و لطافت/ ندارد جز تو کس چشم درایت/ گستی از دلم بند اسارات/ گشودی نور حق تا بی‌نهایت/ تو گفتی رازهای آفرینش/ برای همدلان آشنایت/ فروزان مشعلی از ملک احمد/ درخت معرفت در هر ندایت/ به پای آن همه رنج و ملامت/ هزاران بار باید جان فدایت/...

چاپ اول

۱۳۹- سرود عشق: غلامعلی توکلی: به اهتمام: مهدی خیراندیش - شیراز: نوید - ۲۸۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۰۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۷-۸۵-۰

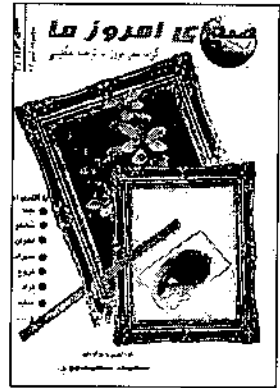
دفتر حاضر حاوی اشعاری است که در پنج بخش به نظم درآمده است: «غزل‌ها»، «برگزیده غزلیات و ابیات»، «رباعیات»، «دوبیتی‌ها» و «قصیده». در بخش پایانی سروده‌هایی در قالب مثنوی، ترکیب‌بند، مخمس و غزل‌هایی با تضمین از شعر «حافظ» و «صائب تبریزی» به چشم می‌خورد. عنوان برخی شعرها بدین قرار است: «طلوع طبع»، «راز دهر»، «گوهر مقصود»، «تبغ محبت»، «خاک میکده»، «جفای چرخ»، «گل مراد» و «از من مخواه»: خواهم کنون به گوشه خلوت

مکان کنم / خود را رها ز فتنه آخر
زمان کنم / کو آن حقیقتی که شود
چاره ساز ما / تا چاره‌ای به چاره درد
نهان کنم / گفتم چو ناکسان زمان
رنگ عوض کنم / نبود سرشت من که
چنین یا چنان کنم /...

گردآورنده: سعید سعیدپور - تهران:
همراه - ۳۲۰ ص. - رقی (شمیز) -
۱۴۲۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰
نسخه.

عنوان به لاتین:
Our voice today: modern
iranian poetry rendered into...
شابک: ۹۶۴-۶۳۱۹-۱۲-۲

چاپ اول

در مجموعه حاضر، اشعاری از شاعران
معاصر، به همراه ترجمه انگلیسی در
صفحه مقابل، به چاپ رسیده است. در
کتاب، سروده‌هایی از این شاعران
انتخاب گردیده است: نیما یوشیج،
احمد شاملو، هوشنگ ابتهاج (سایه)،
سایوش کسرائی، مهدی اخوان ثالث،
سهراب سپهری، نادر نادرپور، منوچهر
آتش، یدالله رویایی، فروغ فرخزاد،
م. آزاد، فرخ تمیمی، میمنت
میرصادقی، اسماعیل خوبی، شفیعی
کدکنی، احمد رضا احمدی و مسعود
احمدی. برای نمونه شعر «احساس»
از «سایه» و ترجمه آن: بستم / صدف
خالی یک تنهایی است / و تو چون
مروارید / گردن اویز کسان دیگری...
MY bed is the blank shell of
solitude. And like a pearl you
deck other Peoples neck...

چاپ اول

۱۴۴- عشق یعنی خود نبودن او
شدن: سومین مجموعه شعر.
محمدکاظم سالمی - تهران: راوک -
۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰
ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۵۳۴-۳-۸

این کتاب سومین دفتر شعر
«محمدکاظم سالمی» است که در
قالب‌های مختلف عروضی و آزاد به
طبع رسیده است. «شبنم»، «سرو
بلند»، «سوگند»، «الهام»، «خون
باز»، «گذر عمر»، «محراب» و
چند شعر دیگر عناوین کتاب را
تشکیل می‌دهند. «پیکرتراش»
عنوان یکی از شعرهای این دفتر
است: سنگ سختی / در میان دست
آن پیکرتراش پیر / می‌چرخید / تیشه

۱۴۰- سفرنامه بهاران: نقد و
تحلیل اشعار دکتر شفیعی کدکنی.
به اهتمام: حبیب‌الله عباسی -
تهران: روزگار - ۴۳۲ ص. - رقی
(شمیز) - ۱۷۵۰۰ ریال - چاپ دوم /
۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۷۵-۴۲-۵

چاپ اول

۱۴۱- شوباد: مجموعه اشعار
برادران دانشور.
شاعر: عبدالرضا دانشور، عبدالحمید
دانشور - کرمان: مرکز کرمان شناسی.
۱۹۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۸۰۰
ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۷-۱۳-۹

«شوباد» مجموعه اشعار «عبدالحمید و
عبدالرضا دانشور» است که در دو دفتر
فراهم آمده است: «اشک مجنون» و
«شعر من کهنوج». اشعار حاضر در
قالب مثنوی، غزل و رباعی با این
عناوین سامان یافته است: «غروب»،
«چشم مهتاب»، «صبح آرزو»، «شام
یلدا»، «سبزه‌های سرخ»، «آی مردم» و
«نی‌زن»: نی بزن نی‌زن تو نی از
نایزن / در نوا هوو بزن یا ساز عشق
لابزن / یا چو کوه بیستون لب بر لب
فرهاد نه / یا چو مجنون باش و نی از
بهر آن لیلای بزن / من ریا را دیده‌ام،
رقص ریا را دیده‌ام / خالی از رنگ و
ریا نی‌زن، بزن حالا بزن /...

۱۴۲- شهر شعر بهار: زندگی و
بهترین اشعار ملک‌الشعراء بهار.
تدوین: محمدعلی سیانلو - تهران:
علم - ۴۴۸ ص. - رقی (شمیز) -
۱۶۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۴۴۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۰۵-۰۷۱-۱

۱۴۳- صدای امروز ما: گزیده شعر
معاصر فارسی با ترجمه انگلیسی.

آذریون - ۶۴ ص. - رقی (شمیز) -
۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۸۳۶-۰۳-۸

«عمو سیامک» مجموعه اشعاری
است در قالب نو که برخی عناوین آن
عبارت‌اند از: «گل سرخ»، «آسان
تنها»، «بگذار»، «ستاره‌ها»، «بخاطر
تو»، «زمین پیر»، «شقایق»،
«چشم‌ها در حسرت»، «دستان
آسمانی»، «مدار خاکستری»، «با من
بیا» و «پرواز»: من احتیاج به
بال‌هایی برای پرواز / هوایی برای
نفس کشیدن / و قلبی برای دوست
داشتن دارم / من می‌خواهم که بنامم /
برای تو، برای او، برای هم / تو
می‌خوانی چون دلت گرفته است / و
من می‌خواهم سرود دلتنگی‌های تو
را / پس بیا با هم بودن را تجربه کنیم /
بیا /...

چاپ اول

۱۴۷- غریب آشنا.
شاعر: مرتضی اکبری - تهران:
مرتضی اکبری - ۸۰ ص. - رقی
(شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول /
۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۲۵۰-۴

در مجموعه حاضر، اشعاری ساده به
طبع رسیده که از آن جمله به
شعر «کودکی» اشاره می‌شود: با پرسه
تو رویاها / می‌رم به سوی ابتدا /
سال‌های دور کودکی / روزهای خالی از
گناه / آسمون ابری شهر / لباس‌های

چاپ اول

۱۴۶- عمو سیامک.
شاعر: سعید سنجر - تهران:

خیس و گلی / روزهای بادبادک بازی /
رو پشت بوم کاغذی / برف بازی تو
کوچه‌ها / آدم برفی‌های جیون /
دماغشون هویج بود و / گردو به جای
چشمایشون /...

چاپ اول

۱۴۸- گزیده ادبیات معاصر:
مجموعه شعر.
شاعر: نصراله مردانی - تهران: کتاب
نیستان - ۱۰۴ ص. - رقی (شمیز) -
۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۵۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
Contemporary iranian
literature selected poems
شابک: ۹۶۴-۶۸۸۲-۰۵-۶

یازدهمین شماره از مجموعه شعر
«گزیده ادبیات معاصر»، حاوی
سروده‌هایی از «نصرالله مردانی»
است. این سروده‌ها مشتمل است بر:
۳۱ غزل، ۴ قصیده، ۴ مثنوی و چند
رباعی و دوبیتی. در غزل «اشک
تماشایی» می‌خوانیم: ای که دیدی به
عیان اشک تماشایی من / ترسم این
سیل برد مردم بینایی من / گفته بودی
بزنم نقش تو بر لوح خیال / تا خیالت
چه کند با دل سودایی من / خواب
گیسوی تو دیدم که چو یلداست بلند /
روشن از کوکب چشمت شب یلدایی
من / اگر چه هستی همه دام است چه
بیم است مرا / نشود صید کسی آهوی
صحرائی من / سینه‌ام زخمی فریاد
شد از شوق حضور / شور عشقت به سر
آورد شکیبایی من /...

چاپ اول

۱۴۹- گزیده ادبیات معاصر:
مجموعه شعر.
شاعر: سلمان هراتی - تهران: کتاب
نیستان - ۹۸ ص. - رقی (شمیز) -
۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۵۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
Contemporary iranian
literature: selected poems
شابک: ۹۶۴-۶۸۸۲-۲۲-۶

دومین شماره مجموعه شعر از سلسله کتاب‌های «گزیده ادبیات معاصر»، حاوی اشعاری از زنده یاد «سلمان هراتی» است. این اشعار بیشتر در قالب نو فراهم آمده است. شاعر قطعه «بهار» را چنین سروده است: بهار آمد از کوه انبوه / شکفتن شد آغاز / دریا که من چون زمستان سردی / به پایان رسیدم.

۱۵۰- گزیده اشعار.
حمید مصدق - تهران: مروارید - ۲۵۶ ص. - رقی (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۳۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۲۶-۴۰-۰

۱۵۱- گزیده اشعار.
شاعر: قیصر امین پور - تهران: مروارید - ۱۷۲ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۲۶-۶۵-۶

۱۵۲- لحظه‌های رنگین.
شاعر: احمد ده‌بزرگی - تهران: سبز آرنک - ۱۱۲ ص. - رقی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۸۳-۰۲-۵

در کتاب، ابیاتی به وزن ترانه (دوبیتی) به چاپ رسیده است. هر صفحه شامل دو بیت است که هر بیت در ابتدا و انتهای آن گرد گردیده و در اواسط

صفحه نیز همان ابیات با خطی شکسته به طبع رسیده است. برخی از دوبیتی‌ها بدین قرار است: «فضای باغ کم کم سوسنی شد / به چشم موج شبنم سوسنی شد / گل آتش چو شد خاکستری پوش / ز ماتم روی مریم سوسنی شد»؛ «حصار رنگ و بو را بشکن ای دل / طلسم چارسو را بشکن ای دل / اگر چشم یقینت گشته روشن / چراغ آرزو را بشکن ای دل».

چاپ اول

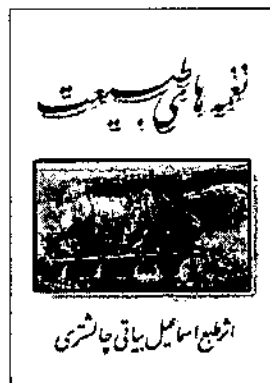
۱۵۳- نسیم دلگشا (شعرهای شیروزی).
یدالله طارمی - شیراز: نوید - ۱۶۴ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۷-۷۴-۵

«نسیم دلگشا» مجموعه‌ای از شعرهای محلی شیروزی است که در قالب‌های عروضی به نظم درآمده است. در این دفتر، برگردان فارسی واژه‌های هر شعر در مقابل آن درج شده است. عناوین برخی سروده‌ها بدین قرار است: «افطار»، «حواست هس»، «شیروزیه»، «دل من»، «محبت» و «قرص ماه شب چاره».

چاپ اول

۱۵۴- نغمه‌های طبیعت.
شاعر: اسماعیل بیاتی‌چالستری - فرخ‌شهر: جهان‌بین - ۲۰۸ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۸۰-۰۵-۹
بخش نخست کتاب، شامل حکایاتی است که در قالب مثنوی سروده شده است. «خس و بلبل» از جمله این حکایات است: من خسی بودم به کویی بی‌نشان / در سکوت و بی‌کس و بی‌هم زبان / روزی آمد بلبل از راه دور / در نشاط و خرمی و در سرور / تا بماندم از وجودش در شکفت / پرزنان آمد به منقارم گرفت / ... همنشین آن گل زیبا شدم / آشیان مرغ خوش آوا شدم / بلبلک از عشق گل‌های بهار / نغمه‌ها بر لب ز مستی بقرار / ... شد

فضای باغ جولانگاه باد / تا بر آرد آه ما را از نهاد / باد پاییزی به کوی ما وزید / دست غارت جامه گل را درید / بلبل آذفته دژ / ز اینجا پرید / تیر هجران سینه زارم درید / یک و تنها و بی‌کس مانده‌ام / چون خسی بودم همان خس صانده‌ام / بخش دوم کتاب، شامل غزلیات و بخش انتهایی نیز مشتمل بر رباعیات شاعر است.

۱۵۵- هزاره دوم آهوی کوهی: پنج دفتر شعر: سرثیه‌های بسرو کاشمر، خطی زدنکی، عزل برای گل آفتابگردان
شاعر: محمدرضا شفیعی کدکنی - تهران: سخن - ۵۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۴۳-۶

چاپ اول

۱۵۶- یاس‌های تشنه لب: مجموعه شعر عاشورایی.
به اهتمام: قاسم قلی‌پور؛ شاعر: محمود تازی - تهران: ساربان، پیام ملت - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۵۷۱-۰۱-۸

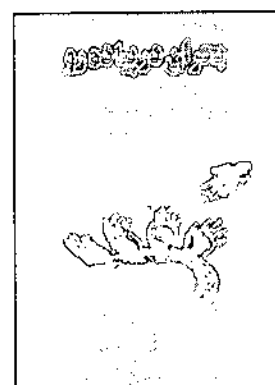
دفتر حاضر مجموعه اشعاری است که درباره واقعه کربلا و پیامدهای آن به نظم درآمده است. در مقدمه، توضیحاتی در زمینه شناخت شعر و ارکان آن دیده می‌شود. سروده‌های

این مجموعه در قالب غزل، مثنوی، رباعی و دوبیتی ذیل این عناوین نظام یافته است: «گلشن اندوه»، «غربت شقایق»، «پائیز بهار»، «یاس پرپر»، «جام لا»، «گوهر ناب»، «طفل آزاده» و چند شعر دیگر.

۱۵۷- شاعران امروز.
به اهتمام: محمد ع. زارع - تهران: رود - ۴۸۴ ص. - وزیری (گالینگور) - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۵۷۷-۳۰-۰

نمایشنامه فارسی (از سال ۱۳۲۰)
۸۷/۴۲

۱۵۸- بحران در پیاده‌رو [نمایشنامه].
اسماعیل همتی - تهران: سبزرنگ - ۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۸۳-۰۳-۳

کتاب نمایش‌نامه‌ای است طنزآمیز درباره گداهای شهر و همایش آنان برای ساختن تشکیلاتی که در آن تحقیر نشوند، دارای اعتبار باشند و درآمد کافی کسب کنند، و دغدغه‌ای برای از دست دادن شغلشان نداشته باشند. در این مناظره به نوعی قشرهای مختلف جامعه نقد و بررسی شده‌اند.

چاپ اول

۱۵۹- داستانی پر آب چشم (روایت رزم رستم و سهراب).
طرحی برای نمایش.
اسماعیل همتی - تهران: سبزرنگ - ۶۴ ص. - رقی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۸۳-۰۴-۱

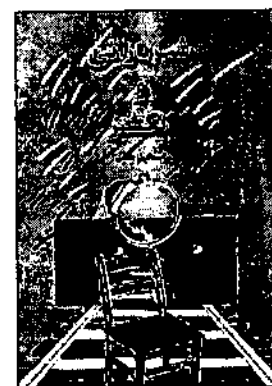
نمایش‌نامه حاضر که به گونه نقالی فراهم آمده این گونه آغاز می‌شود: «زنان و مردانی نشسته در میدانگاه، منتظر آغاز نقل‌اند... راوی (نقال)

اسباب نقل فراهم می‌کند... رستم و سهراب، لباس نقش پوشیده آماده‌اند... ضربگیر نشسته در جایگاهش که سردستی آن را مهیا کرده و زنگی از آن آویخته... راوی با اشاره به ضربگیر شروع نقل را اعلام می‌کند... کنون رزم سهراب و رستم شنو / دگرها شنیدستی، این هم شنو / یکی داستان است پر آب چشم / دل نازک از رستم آید به خشم... همان طور که می‌دانی: بین کاووس (شاه ایران) و افراسیاب (شاه توران) سال‌ها بود که جنگ بود و جنگ بود و جنگ؛ جنگ از پی جنگ، اما سخت‌ترین جنگشان جنگی بود که سرکرده سپاه ایران رستم بود؛ و سرکرده سپاه توران، سهراب. آن، پسر بود و این نسی‌دانست، و این پسر بود و آن نسی‌دانست، و آنانی هم که می‌دانستند، سفارش شده بودند که میاداد بر زبان بیاورند. باری، جنگ آغاز شده بود...

چاپ اول

۱۶۰- شب بارانی و انگشتر (دو نمایشنامه).
اسماعیل همتی - تهران: سبزرنگ - ۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۳۲۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۸۳-۰۷-۶

«شب بارانی» و «انگشتر» نام دو نمایش‌نامه است که در این کتاب به طبع رسیده است. «شب بارانی» نمایش‌نامه‌ای است دارای مضمونی

یکی از دوستان «جواد» نامه‌ای را روی میزکار او پیدا می‌کند و...

۱۶۷- از عشق تا ابدیت.

فریدون اذیب‌نمائی - تهران: -
چکاوک - ۴۵۰ ص. - رقی (سلفون).
۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم /
۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۰۴۳-۰۷-۰

چاپ اول

۱۶۸- استرالیایی خوشبخت.

بیژن زیبایی - تهران: راوند - ۴۴۶
ص. - رقی (شمیز) - ۱۸۹۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

The lucky australian

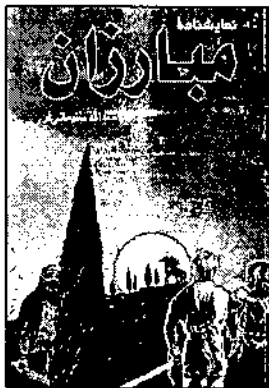
شابک: ۹۶۴-۵۶۲۸-۰۱-۶

«استرالیایی خوشبخت» داستان مرد تنهایی است که از موطنش شوروی فراری شده و در استرالیا اقامت گزیده است. «جانانان» با تغییر ملیت خود با مشکلات متعددی روبه‌رو می‌شود و بیش از همه فضا، فرهنگ و محیط به گونه‌ای دهشت‌آور روح او را آزرده می‌سازد. با این همه جانانان انسانی است که در جست و جوی عشق و محبت است. او عاشق دختری یونانی الاصل می‌شود و...

چاپ اول

۱۶۹- الیمه با غمهای جدایی

«کوهیار» را وسوسه می‌کند تا «مازیار» را نابود کند. او برای عملی ساختن نقشه خود «کیاتوش» یکی از زیردستانش را احضار می‌کند و...

داستان فارسی (از)
سال ۱۳۲۰

۱۳۳۶۲

چاپ اول

۱۶۶- آن روزها آن سالها:
مجموعه ۷ داستان.

محمدحسین عباسپور تمیجانی - تهران: چوگان - ۱۰۸ ص. - رقی (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۶۸۲-۱۵-۰

کتاب، مجموعه‌ای است از هفت داستان کوتاه با مضامین اجتماعی: «شکست‌ناپذیر»، «زندگی همین است»، «دعوت به زندگی»، «موقتی که آن دو تبه را گرفتیم»، «جاده زندگی»، «نامه پدری به دخترش» و «آن روزها، آن سالها». این داستان بیانگر گوشه‌ای از زندگی رزمنده‌ای است که بارها در جبهه‌های جنگ، مبارزه کرده است. «جواد» تحول‌دار شرکت است و نسبت به دیگران حقوق ناچیزی دریافت می‌کند. او مرد جوانی است که همه همکارانش دیانت و نیکوکاری وی را تحسین می‌کنند. «جواد» شخص قاننی است و تنها مسئله‌ای که او را می‌آزارد ظاهربینی و نادانی برخی انسان‌هاست. روزی

می‌شود. اشکوری دکتر تیمارستان است و آقای قناعت - رئیس تیمارستان - به عزرائیل معروف است و دستیارش «والفقاری» (ذلفی) است. نرگس و سیاوش، دو بیمار روانی هستند که دکتر قصد دارد این دو را از طریق خاطره درمانی معالجه کند. رئیس تیمارستان با او مخالفت می‌کند، زیرا منافش به خطر می‌افتد و...

چاپ اول

۱۶۴- لاله‌های واژگون.

نقی بلالی دهکردی - شهرکرد: جهانگرد - ۱۸۴ ص. - رقی (شمیز).
۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

A collection of plays upsid tulips

شابک: ۹۶۴-۹۱۵۹۱-۰۰-X

کتاب حاضر شامل سه نمایش‌نامه با این عناوین است: «لاله‌های واژگون»، «آینه‌ای در اتاق زرد» و «سال نو». این نمایش‌نامه، مناظره‌ای تمثیلی است بین سال قدیم و سال نو، که بیانگر نگرش‌های ذهنی متفاوت بین قدیم و نوست.

چاپ اول

۱۶۵- نمایشنامه میارزان.

اسدالله سلیمانی فر - اصفهان: یکتا. - ۵۶ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Mobarezan

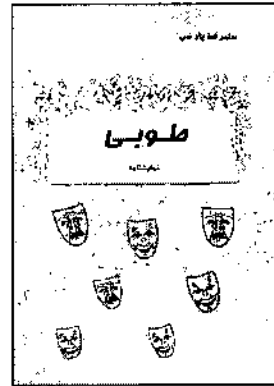
شابک: ۹۶۴-۹۰۲۵۲-۱-۹
صحنه نمایش تصویری است از قصر فرماندهی «مازیار» فرزند «قارن» و سالن مخصوص شورای سرکردگان و امیران طبرستان. در وسط صحنه کرسی مخصوص جلوس «مازیار» قرار دارد. «کوهیار» در کنار تخت برادرش «مازیار» ایستاده است. ندایی به گوش «کوهیار» می‌رسد و او را به دشمنی با برادر فرا می‌خواند. فکر کسب قدرت و جانشینی برادر

هنگام درمی‌یابد که...

چاپ اول

۱۶۲- طوبی.

علیرضا پارسی - تهران: نسیم شمال - ۶۸ ص. - رقی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شخصیت‌های نمایش‌نامه عبارت‌اند از: «طوبی»، «گل خانم»، «گل نساء»، «اسکندر» و چند تن دیگر. صحنه نمایش، خانه‌ای روستایی را نمایان می‌سازد. «گل خانم» در گوشه‌ای از ایوان نشسته و دخترش «طوبی» مشغول جاجیم بافی است. مادر خطاب به دخترش می‌گوید، به حرف‌های پدرش اعتراض نکنند. قرار است «طوبی» مطابق خواست پدرش با «اسکندر» ازدواج کند. او مردی است ثروتمند و مسن که پدر «طوبی» به دلیل فقر مادی راضی به ازدواج دخترش با وی شده است. «طوبی» در ظاهر اعتراضی نمی‌کند، اما...

چاپ اول

۱۶۳- عشق آباد.

داود میرباقری - تهران: آویده. - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۲۶۲-۰۰-۷

این نمایش‌نامه طنزآمیز از زبان دیوانه‌ها در یک تیمارستان روایت

اجتماعی که زندگی زن و شوهر جوانی را به تصویر می‌کشد. در این نمایش، حوادث بسیار معمولی آنان را به واقعیت‌های درونی زندگی و رابطه‌شان آگاه می‌کند. صحنه نمایش، اتاق کوچکی است که با وسایل ساده و ابتدایی تزئین شده است. زن وارد صحنه شده، ضمن مرتب کردن اتاق با خود صحبت می‌کند. او از فرارسیدن شب و نبودن همسرش در خانه نگران است. زن مضطرب به در و پنجره نگاه می‌کند. مدتی می‌گذرد و همسرش وارد می‌شود. او در کارخانه کار می‌کند و علت دیر آمدنش را برای همسرش توضیح می‌دهد. آن دو به بحث درباره فعالیت‌های روزانه خود می‌پردازند تا این که...

چاپ اول

۱۶۱- صداهای کوچه نرگس‌ها (پنج فیلمنامه داستانی).

اسماعیل همتی - تهران: چوگان. - ۱۵۲ ص. - رقی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۸۲-۰۸-۸

در مجموعه حاضر پنج فیلم‌نامه داستانی با این عناوین گردآمده است: «خرمن‌ها نباید بوسوند!»، «برادر ارجمند»، «دوربین امانتی»، «صداهای کوچه نرگس‌ها»، «بر چشم بد لعنت». «خرمن‌ها نباید بوسوند» عنوان اولین فیلم‌نامه کتاب حاضر است که «سالار»، «سهراب»، «جعفر»، «مادر» و چند نفر دیگر بازیگر آن هستند. دهقانان در زمین‌هایشان که پایین دست روستا است مشغول کارند. بعضی‌ها با گاوآهن در حال کوبیدن ساقه‌ها و خوشه‌ها هستند و عده‌ای دسته‌های درو شده را در کنار زمین پشته می‌کنند. «سهراب» پسر چهارده ساله و پدرش «سالار» روی زمینشان مشغول درو با داس و دستکاله‌اند. آنان دسته‌های درو شده را در جای جای زمین می‌گذارند و به سرعت پیش می‌روند. در پی آنان «مادر» و خواهر کوچکش دسته‌ها را نزدیک جوی آب می‌آورند و به خرمنشان می‌افزایند. «سهراب» به سرعت کار پدر در این

(داستان واقعی از مبارزات دردی قلیج خان و خان جنید).
هادی خرمالی - تهران: مکتومقلی فراغی - ۱۰۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۸۳۲-۴-۸
این کتاب بیانگر داستانی واقعی است از مبارزات «دردی قلیج خان» و «جنیدخان» که وقایع آن مربوط به مناطقی از آسیای مرکزی و ترکمن صحرای ایران است که حدود هشتاد سال پیش به وقوع پیوسته است.

چاپ اول

۱۷۰- ایستگاه آبشار.
پرویز دوانی - تهران: روزنه کار - ۲۳۲ ص. - رقی (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۲۸-۰۳-۰

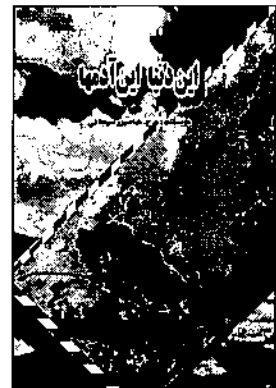

«ایستگاه آبشار» خاطرات دوران نوجوانی نویسنده است که با این عناوین آن را به رشته تحریر درآورده است: «چرخ خیاطی»، «ماجرای عاشقانه»، «گیتی»، «طلا»، «نیوکا»، «دختر جنگل»، «خواب آفاقا» و موضوعاتی از این قبیل. نویسنده در بخشی از خاطرات خود می‌گوید: «اسمش طلعت بود، ولی طلا صدایش می‌کردند. آخرش هم نفهمیدیم چطور توی خانه ما پیدا شد. مادر یک دفعه گفت آخر خط ۲۸، شاگرد شوهرها داشتند سر به سرش می‌گذاشتند، دعوایشان کرده «طلا» را با خودش آورده بود. یک دفعه گفت پدرش پیش «محمد حسین خان» این‌ها کار می‌کرده، دربان بانک بوده، مرده بود، دو تا دختر داشته، یکی‌اش شوهر کرده، یکی‌اش همین طلعت است. من عصر یک روز که برگشتم خانه، دیدم توی اتاق دور تا دور زن‌ها نشسته‌اند. آن وسط دختری آواز محلی می‌خواند. مادرم خواست بفرستد پیش دخترخاله‌اش که...»

چاپ اول

۱۷۱- این دنیا و این آدمها:

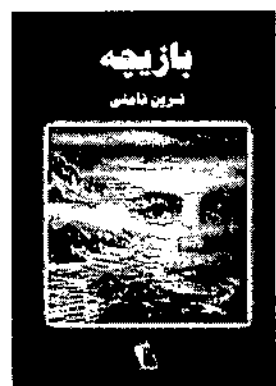
مجموعه ۱۶ داستان.
محمدحسین عباسپور تمیجانی - تهران: سیرازنگ - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۸۳-۰۸-۴

کتاب حاضر مجموعه‌ای است از شانزده داستان کوتاه که برخی از آنها بدین قرارند: «غصه مردم دنیا»، «در آن لحظه»، «مرد گریان»، «یک لحظه غفلت» و «این دنیا، این آدمها». این داستان، مروری است بر خاطرات دو دوست که در نهایت به جدایی ختم می‌شود. «هرمز» و «رحیم» دوستان قدیمی یکدیگرند. از طرفی راوی داستان با «رحیم» سابقه آشنایی دارد. هنگامی که «رحیم» خاطرات گذشته خود و «هرمز» را بیان می‌کند، راوی نیز در آن جا حضور دارد. «رحیم» ضمن برشمردن خصلت‌های پسندیده «هرمز» از برخی خصلت‌های اخلاقی «راوی» خرده می‌گیرد و...

چاپ اول

۱۷۲- بازیچه.
نسرین ثامن - تهران: چکاوک - ۳۳۰ ص. - رقی (سلفون) - ۱۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۷۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۴۳-۰۴-۶

در این رمان، نویسنده سرگذشت پسری به نام «فرهاد» را به تصویر کشیده است. «فرهاد» که در یک کارخانه پارچه‌بافی کار می‌کند به

همراه دوستش «شهریار» در خانه‌ای کوچک اقامت دارد. روزی «فرهاد» در بازگشت به خانه با «بهرز» آشنا می‌شود. «بهرز» ضمن معرفی خود به «فرهاد»، سعی می‌کند با او طرح دوستی بریزد. آن دو مدتی با هم گفت و گو می‌کنند تا این که «فرهاد»، «بهرز» را به منزلش دعوت می‌کند. «بهرز» به «فرهاد» قول مساعدت مالی می‌دهد و به این ترتیب «فرهاد» را مجذب خویش می‌سازد. هنگام صبح «شهریار» پس از بیدار شدن از خواب، متوجه می‌شود که «بهرز» رفته و تمام لوازم منزل را با خود برده است. او «فرهاد» را از خواب بیدار می‌کند، اما...

۱۷۳- بامداد خمار.
فغانه حاج سیدجواد - تهران: پیکان - ۴۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ نوزدهم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۲۹-۸۵-۹

چاپ اول

۱۷۴- بوف بیمار.
علی جلال‌لو: ویراستار: نورعلی خواجوند - تهران: یادواره اسدی - ۲۲۲ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۵۸۳-۵-۴

کتاب حاضر حاوی سیزده داستان بلند و کوتاه است که «بوف بیمار» از جمله این داستان‌هاست. نویسنده در این داستان از بوف کور الهام گرفته و از برخی عنوان‌های نمادین بوف کور همچون «لکاته» استفاده کرده است. داستان از زبان یک راوی آغاز می‌شود. کسی که در بین خواب و بیداری، برای اولین بار دختری را با قیافه معصوم، اندام کشیده، چهره مهتابی، چشمان درشت و میشی می‌بیند که به او می‌گوید «تو را از تنهایی خواهم رها کنید». راوی فردی است که در دخمه‌ای کنار قبرستان بیرون شهر زندگی می‌کند. او احساس می‌کند بیمار است. یک روز دختری را که در رویا دیده بود در اداره می‌بیند. دختر از او می‌پرسد «اتفاق استخدام

کجاست؟». او عاشق دختر است، ولی باور دارد که عشق او با دیگران فرق دارد، زیرا...

۱۷۵- پریزاد.
عیسی غریبی‌کلپیر - تهران: آبا - ۴۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Parizad
شابک: ۹۶۴-۵۶۱۰-۹۳-۱

۱۷۶- پریزاد.
عیسی غریبی‌کلپیر - تهران: آبا - ۴۲۰ ص. - رقی (سلفون) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Parizad
شابک: ۹۶۴-۵۶۱۰-۹۳-۱

۱۷۷- تلکه‌گیر.
احمد محقی - تهران: پیام عدالت - ۱۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۴۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۷۹۷-۴۱-X

۱۷۸- تنها با تو.
مریم (امینی) جعفری - تهران: پل - ۲۹۲ ص. - رقی (سلفون) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۸۹۶-۶-۱

چاپ اول

۱۷۹- توپ‌چنار.
انسیه شاه‌حسینی - تهران: فرهنگ و سینما - ۲۵۲ ص. - رقی (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۱۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Toup tchenar
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۲۷-۱-۹

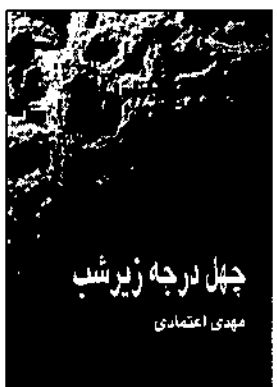
«توپ‌چنار» داستان زندگی دختری است که برای تدریس عازم روستایی دور از شهر می‌شود. «فرزانه» شخصیت اصلی داستان است که در شهر «بجنور» با پدر و مادرش زندگی می‌کند. او به منظور تأمین بخشی از مخارج خانواده، آموزگاری نهضت سواد آمسوزی را می‌پذیرد و به

روستای «توپ‌چنار» می‌رود. مردم روستا با مشکلات گوناگونی مواجه‌اند که همین امر مانع تحصیل فرزندانشان می‌شود. از این رو «فرزانه» علاوه بر تدریس نقش مشاور و مددکار را ایفا می‌کند. او ضمن صحبت با خانواده‌های روستایی، زمینه تحصیل فرزندان آنها را فراهم می‌آورد.

۱۸۰- جامه به خوناب: نوشته سالهای ۶۲ تا ۶۵.
رضا جولائی - تهران: جویا - ۲۰۰ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۹۲-۳۰-۶

چاپ اول

۱۸۱- چهل درجه زیر شب.
مهدی اعتمادی - تهران: زریاب - ۳۱۲ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۳۳۹-۶۲-X

مطالب آغازین رمان مربوط به تخلیه یک شرکت تجاری است که در آن، منشی شرکت، با چشمانی اشک‌آلود ناگزیر آن جا را ترک می‌کند و مدیرعامل نیز بعد از خروج کارمندان و تسویه حساب، در دفتر خاطرات خود چنین می‌نویسد: «سرانجام همه چیز همان طور که انتظار داشتم گذشت، مسخره است... آدم باید یک عمر زحمت بکشد تا چیزی را بسازد و یک روز وقت صرف می‌کند تا همه چیز را نابود کند... از کودکی زحمت کشیدم یادم نیست در چه خانواده‌ای متولد شدم. ظاهراً تولد من مسئله مهمی نبوده، چون پدر و مادر به تنهایی یا با همکاری یکدیگر در سپیده یک صبح سرد و یرفی مرا در کهنه‌ای پیچیده و جلو یک مسجد گذاشته و رفتند و...»

۱۸۲- حرم دل.
فهمیه رحیمی - تهران: چکاوک - ۳۴۶ ص. - رقی (سلفون) - ۱۳۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۴۳-۵۰-X

۱۸۳- خلوت شبهای تنهایی.

فیهمه رحیمی - تهران: چکاوک - ۳۲۶ ص. - رقی (سلفون) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۴۰۰۰ نسخه عنوان به لاتین: Solitude in lonely nights شابک: ۹۶۴-۶۰۴۳-۰۰-۳

چاپ اول

۱۸۴- خوابهای داوود. شاهرخ تندرو صالح - تهران: پور - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۹۰۸۳۱-۱-۱

داستان با خاطرات مردی به نام «داود» شکل می‌گیرد. او همواره معتقد است خواب‌هایش او را اسیر خود ساخته‌اند. پدر داود سنگ‌تراش و مادرش خانه‌دار بود. آنها در خانه‌ای چوبی که یادگار اجداد پدرش بود زندگی می‌کردند. «داود» پدر خود را مسبب همه بدبختی‌هایش می‌دانست. سال‌ها می‌گذرد و او با مشت‌ی خرافات که زاینده ذهن بزرگترهایش بود، بزرگ می‌شود. «داود» با مرگ خواهرش «مهوش» دچار افسردگی می‌گردد. مدتی بعد «داود» نزد «عزیزآهنگر» مشغول کار می‌شود. در آن جا رفتار خشن پیرمرد آهنگر و زندگی تاثیر ناخوشایندی در روحیه «داود» می‌گذارد تا جایی که ...

چاپ اول

۱۸۵- در ایستگاه بعدی: مجموعه داستان. مرضیه محمدپور: ویراستار: مسعود احمدی - تهران: همراه - ۱۰۴ ص. - رقی (شمیز) - ۳۹۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه عنوان به لاتین: In the next station شابک: ۹۶۴-۶۳۱۹-۱۳-۰

چاپ اول

۱۸۶- دل شکسته‌ها.

مرجان محمدحسن - تهران: آقایی - ۷۲ ص. - رقی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۹۰۳۱۰-۱-۴

«دل شکسته‌ها» مجموعه‌ای است حاوی پنج داستان کوتاه با عناوین: «درخت خانه ما»، «دل شکسته‌ها»، «زمستان عمر»، «خسته و بیزار» و «انتظار». داستان اخیر از زبان دختری است که سومین فرزند خانواده است. مادرش قبل از به دنیا آمدن او در انتظار همسرش بود. تا او را به بیمارستان برد و به ملاقاتش بیاید. راوی در داستان دل شکسته‌ها، این انتظار را به تصویر می‌کشد. بدین ترتیب، او قبل از تولد، گویی در انتظار بود. و هم اکنون نیز در مرز ۲۱ سالگی در انتظار پسر است که وضعیت او را دریابد و دوستش بدارد...

۱۸۷- زارا.

محمد قاضی - تهران: ثالث - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۳۲۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۶۴۰۴-۷۰-۷

چاپ اول

۱۸۸- سوداگران مرگ. عباسعلی شیکاهی شستری - تهران: دارالقلم - ۱۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول. شابک: ۹۶۴-۹۲۰۳۴-۰۰-۰

«سوداگران مرگ» مجموعه‌ای است شامل سه داستان که با این عناوین به

طبع رسیده است: «قمارباز»، «محبت خاله خرسه» و «روزهای خوشی» که نخستین داستان این مجموعه است. در داستان اخیر، «پروین»، «مژگان» و «هنگامه» به طور اتفاقی در شروع اولین روز درس با هم دوست می‌شوند. با سپری شدن دوران دبیرستان «مژگان» به‌رغم خواست خود با «احمد» پسر یکی از دوستان پدرش ازدواج می‌کند. «هنگامه» با سعی و کوشش بسیار وارد دانشگاه می‌شود. او در آخرین سال تحصیلیش با جوانی به نام «بهروز» ازدواج می‌کند. «بهروز» وکیل دادگستری و برادر یکی از دوستان «هنگامه» است. «بهروز» ضمن ابراز علاقه نسبت به «هنگامه» از او تقاضای ازدواج می‌نماید. سرانجام با توافق هر دو خانواده آنها با هم ازدواج می‌کنند. اما پروین که دختری ساده و در عین حال مغرور بود، سرنوشتی جدا از دوستانش پیدا می‌کند که در ادامه داستان می‌خوانیم.

۱۸۹- سه ناکلف.

احمد محقی - تهران: پیام عدالت - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۴۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۵۹۷۷-۴۲-۸

۱۹۰- سه‌شنبه بازار (مجموعه داستان).

علی ناصری - تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه - ۶۴ ص. - رقی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۴۳۶-۶۳۰-۱

۱۹۱- شب سراب.

ناهدی پژواک - تهران: البرز - ۵۸۲ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۳۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۱۵۸-۲

چاپ اول

۱۹۲- عشق مقدس. حسینقلی مستعان - تهران: جهان‌آرا - ۱۴۴ ص. - رقی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۶۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۹۲۰۳۴-۱-۲

چاپ اول

۱۹۳- عشق همچون عشق. ایرج بقائی: ویراستار: غلامحسین صفاری پاریزی - تهران: ارگ - ۲۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۹۲۱۹۲-۰-۶ داستان حاضر روایتی است عاشقانه که در پنج فصل به طبع رسیده است: «عشق»، «خدا»، «مدینه فاضله»،

«دنیای پس از مرگ» و «سانجا»، «وفا» قهرمان اصلی داستان که شصت و چهار سال دارد در ویلایی نزدیکی شهر چالوس روزگار می‌گذراند. از آن جا که او به همسرش بسیار علاقه‌مند است گمان می‌کند اگر روزی همسرش بمیرد او نیز در اندک زمانی خواهد مرد. «وفا» شاعر است و با یک فیلسوف خیالی که ساخته و پرداخته ذهنش است مشورت می‌کند. یک روز وقتی همسر «وفا» برای خرید از خانه خارج می‌شود، «وفا» با فیلسوف خیالی خود به گذشته‌ها سیر می‌کند. او بیست و شش سال پیش، با دین «مینو» دل باخته او می‌شود. «وفا» در آن زمان وضعیت مالی خوبی نداشت، از طرفی یازده سال از «مینو» بزرگ‌تر بود، از همین روی، سعی می‌کند دخترک را فراموش کند، اما...

۱۹۴- فریاد.

افسانه حسینی‌پور - تهران: مشکوه - ۱۴۸ ص. - رقی (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۶۱۵۶-۱۵-۰

چاپ اول

۱۹۵- گزیده ادبیات معاصر: مجموعه داستان. طاهره آید - تهران: کتاب نیستان - ۱۰۸ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۶۸۸۲-۱۵-۳

این شماره از مجموعه داستان «گزیده

ادبیات معاصر» شامل ده داستان کوتاه از خاتم «طاهره آید» است که با این عناوین منتشر شده است: «آتش بسیار معرکه»، «دود و آویلا»، «وقت عزاداری»، «اصغرآقا»، «به رنگ خاکستر»، «کلاغ‌های شوم»، «تمام لحظه‌های نادیه» و «شاخه شکسته». در داستان نخست، گوشه‌ای از زندگی عوام به تصویر کشیده شده است. «همدم خانم» خیاط محله به سبب حقارت‌های درونی، با عادت پلید غیبت کردن، همواره سبب نزاع و چنجال همسایگان می‌شود و بدین ترتیب، آتش تبار و اختلاف را در میان آنان دامن می‌زند.

۱۹۶- گزیده داستان‌های کوتاه صادق چوبک. گردآورنده: روح‌الله مهدی پورعمرانی - تهران: روزگار - ۱۷۶ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۶۶۷۵-۳۳-۶

چاپ اول

۱۹۷- ماجرا. ملیحه صحرانیان - شیراز: قلم فرزاتگان - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز) - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۹۱۷۲۱-۰-۶

داستان، ماجرای زندگی دختری را نمایان می‌سازد که با صبر و استقامت مشکلات زیادی را پشت سر می‌گذارد. «نازنین» قهرمان اصلی داستان است. او به همراه خانواده‌اش در روستای «رحمت آباد» زندگی می‌کند. «نازنین» با مرگ مادر مسئولیت زندگی را عهده‌دار شده، از ادامه تحصیل باز می‌ماند. او به سبب علاقه شدیدی که به درس خواندن دارد، پس از اتمام کارهایش همچنان به مطالعه ادامه می‌دهد. مدتی بعد «نازنین» با وساطت دوستش «فاطمه» با معلم دهکده آشنا می‌گردد. «مهدی محبتی» معلم روستا، به‌رغم علاقه به «نازنین» مجبور است برای ادامه تحصیل روستا را ترک کند. یک سال بعد کدخدای ده «نازنین» را برای پرسش «احمد» خواستگاری می‌کند.

وقوع زلزله در شب عروسی باعث مرگ «احمد» می‌شود. «مهدی» که دوره تحصیلات پزشکی خود را به پایان رسانده، برای کمک به زلزله‌زدگان به «رحمت آباد» می‌آید و...

چاپ اول

۱۹۸- مجموعه داستان صعود، یا، فردا هم روز دیگری است: ۱- صعود یا فردا هم روز دیگری است ۲- جاده باریک ... فرزانه نصرتی - اصفهان: المپیک ورزش - ۱۰۲ ص. - رقی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

کتاب حاوی سه داستان کوتاه با این عناوین است: «صعود یا فردا هم روزی دیگر است»، «جاده باریک خاکی» و «دختری از کوی نخل». «صعود یا فردا هم روزی دیگر است» داستان زندگی دو دوست است به نام «جواد» و «سعید». آن دو فرزندان خانواده‌های فقیری هستند که برای امرار معاش مجبورند کار کنند. آنان در همان دوره نوجوانی به کارهایی از قبیل ماشین‌شویی و دستفروشی روی می‌آورند، تا این که حضور مردی به نام «کوروش» سبب تغییر وضعیت زندگی‌شان می‌شود و...

چاپ اول

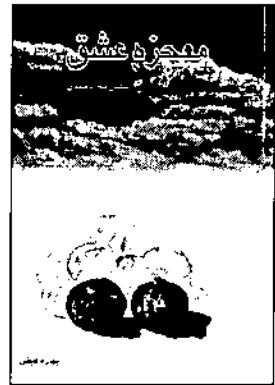
۱۹۹- مجموعه داستانهای: دخترم حرف بزن و همسایه‌ها بیدارند، قطره باران، انتظار. هادی خرمالی - تهران: احسان - ۶۴ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۶-۶۷-۶ در مجموعه حاضر چهار داستان کوتاه را با این عناوین می‌خوانیم: «همسایه‌ها بیدارند»، «قطره باران»، «انتظار» و «دخترم حرف بزن». این داستان روایت کوتاهی است از زندگی زنی به نام «شهین». او با مردی به نام «احمد» ازدواج کرده که وضعیت مالی خوبی دارد. یک روز «ریحانه»

دوست «شهین» به خانه آنها می‌رود و با ناباوری درمی‌یابد که «شهین» قصد خودکشی دارد. با یادآوری روزهای خوش گذشته «شهین» را از این کار منصرف می‌سازد. «ریحانه» پس از آرام نمودن «شهین» علت خودکشی را از او جویا می‌شود. «شهین» نیز پس از ابراز ناراضایی از سرنوشت خود حقایق را بیان می‌کند.

چاپ اول

۲۰۰- معجزه عشق (مجموعه داستان). بهاره فیض‌جویندگان - تهران: موفی - ۱۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۷۹۴-۴-۵

کتاب، مجموعه‌ای است از دوازده داستان کوتاه که با این عناوین به چاپ رسیده است: «معجزه عشق»، «در آندوه تنهایی»، «ماه شب تار»، «اگر تو آن گم کرده‌ام باشی»، «سوی ما آید صداها را نداد»، «دنیا»، «روایت کسربلا»، «عروسک‌های سوخته»، «واکسی»، «چشم آبی» و «انتظار». در داستان اخیر، انتظار زنی به تصویر کشیده شده که همسر او هشت سال قبل در جنگ مفقود شده و اینک روزگار مشقت‌باری را با تنها دخترش - سارا - سپری می‌کند. او مشغول تمام کردن یک قالی است که آن را به نیت بازگشت همسرش، نذر حرم امام رضا (ع) کرده است. سرانجام او در یک

شب درازنای، قالی را تمام می‌کند و...

چاپ اول

۲۰۱- من و هایدگر: مجموعه داستان. طاهره علوی - تهران: همراه - ۱۱۰ ص. - رقی (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۳۱۹-۱۶-۵

کتاب متشکل از پنج داستان کوتاه است: «من و هایدگر»، «جای سبز»، «پشت همه حرف‌ها»، «تفاهم» و «عصر پنج‌شنبه» داستان نخست، زندگی زوج جوانی است که مدعی روشنفکری‌اند. «سهراب» البته با دوستان خود، زندگی شادی را سپری می‌کند، اما «ترانه» از این وضع دل خسته است. او از این که همسرش با دیگران، به ویژه زنان و دختران رفتاری مهربانانه دارد، رنج می‌کشد و با وضعیتی پریشان زندگی تکراری خود را می‌گذراند. ترانه یک بار سهراب را که در آستانه رفتن به میهمانی است مورد خطاب قرار می‌دهد: «موضوع صحبت امشب‌تان چیست: ریکور؟ نمی‌دانم؛ موضوعی مشخص نشده. - بیچاره هایدگر! دورانش سرآمد. به هر کس دورانی دارد. دوران من و هایدگر با هم تمام شد و با هم از چشم تو افتادیم...»

۲۰۲- مهمان مامان (داستان بلند).

هوشنگ مرادی‌کرمانی - تهران: نشر نی - ۹۶ ص. - رقی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۱۲-۲۴۴-۱

چاپ اول

۲۰۳- میرزا. بزرگ علوی - تهران: آذر - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۶۶۶-۴-۰ کتاب، مجموعه‌ای است از داستان‌های کوتاه شامل: «آب»، «احسن القصص»، «دریدر»، «یکه و

تنها»، «وبا» و «میرزا». ماجرای اصلی داستان اخیر از زبان یک روزنامه‌نگار ترسو، بی‌سواد و پولدار روایت می‌شود و به گونه‌ای رنگ «اعتراف» پیدا می‌کند. جهان‌دیده - راوی داستان - پس از چند برخورد با «میرزا» آشنا می‌شود. میرزا ایرانی آواره‌ای است که زندگی خود را وقف امیدوار ساختن مهاجران سیاسی کرده است. جهان‌دیده یک بار تصمیم می‌گیرد اسراری از سرنوشت خود را برای میرزا نقل کند و از او برای یافتن پدر نابختریش - مهری - کمک بگیرد و...

چاپ اول

۲۰۴- نظیره و برگ گل. نورالله بختیاری: ویراستار: ارمغان جزایری - تهران: البرز - ۲۳۲ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۲۰۰-۷

اثر حاضر داستانی است تاریخی درباره زندگی یکی از پادشاهان ساسانی. در این کتاب روایت عاشقانه «شاپور اول» با «نظیره» دختر زیبای عرب بازگو شده است. «نظیره» دختر «ساترون» عرب، پادشاه «الحضر» بود. او با چهره‌ای دل‌فرب در سراسر کشورهای عرب به زیبایی شهرت داشت. پدر او با ساسانیان در نبرد بود، از طرفی برج‌های مستحکم شهر مانع از نفوذ لشکریان پارس می‌گشت. «نظیره»

که «شاپور» را یکی از دشمنان سرسخت پدرش می‌دانست تا قبل از دیدن پادشاه ساسانی از او متفر بود. او آرزو می‌کرد با هر سلاحی که در اختیار داشته باشد «شاپور» را نابود کند. «نظیره» پس از دیدن «شاپور اول» دل‌باخته او گشت و ناگزیر راز خود را با ندیمه خود در میان نهاد و از وی خواست تا پیغام عاشقانه‌اش را به «شاپور» برساند. «نظیره» در پیغامش از شاه‌خواسته بود تا با او ازدواج کند و در مقابل، طلسم شکست شهر را دریافت کند. شاه ساسانی پیشنهاد او را پذیرفت، اما...

چاپ اول

۲۰۵- ورق پاره‌های زندان. بزرگ علوی - تهران: آذر - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۶۶۶-۵-۹

«ورق پاره‌های زندان» متشکل از پنج داستان کوتاه است: «پادنگ»، «انتظار»، «عفو عمومی»، «رقص مرگ» و «ستاره دنباله‌دار». در داستان اخیر، «ایرج» روشنفکری ضد استبداد است و به قول نویسنده «مثل همه مردم گوسفند نیست!» ایرج مقاطعه‌کار از این که رقیش - وکیل مجلس - مقاطعه را برده، عصبانی است. او از حکومت رضاشاه به دلایلی از این دست راضی نیست، اما به مردم نیز کینه می‌ورزد.

چاپ اول

۲۰۶- هدایت و سپهری. بهرام مقدادی - تهران: هاشمی - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۹۷۵-۳-۲ «هدایت و سپهری» عنوان کتابی است که ذیل چهار فصل در زمینه ادبیات معاصر و نقد ادبی فراهم آمده است: «بوف کور و خشم و هیاهو»، «همسانی درونمایه‌های بوف کور و سه قطره خون»، «بوف کور: نگاهی دیگر (سخنی درباره جهان‌بینی

۲۱۴- خنده درمانی (لطیفه‌های خنده‌دار). گردآورنده: مختار نعیم‌پاک - تهران: جیبی (شمیز) - ۲۰۴ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۲۸۱-۰-۲

چاپ اول

کتاب، مجموعه‌ای است از طنزهای گوناگون که با عنوانی خاص به چاپ رسیده‌اند. در «داستان دیوانگان» می‌خوانیم: «دو دیوانه با یک دیگر صحبت می‌کردند. یکی از آنها گفت: من چون گوشت گاو می‌خورم به اندازه یک گاو نر قدرت دارم! دومی گفت: عجیب است! من با وجود آن که چهل سال است ماهی می‌خورم هنوز شنا بلد نیستم».

۲۱۵- داستان شیرین ملانصرالدین: شامل حکایات شیرین و دلپذیر. به اهتمام: حمید عبدی فرد - تهران: دژ - ۹۴ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۰۸۶-۹-۱

۲۱۶- قصه‌های نصرالدین. گردآورنده: ابراهیم نبوی - تهران: روزنه - ۱۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۴۹۵۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۷۶-۷۶-۳

۲۱۷- مجموعه لطیفه‌های ملانصرالدین: حاوی شیرین‌ترین حکایتهای خنده‌آور. گردآورنده: عباس رحیمی - تهران: رجی - ۱۶۰ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۱۰۰-۳-۳

طنز و هجو و هزل (از سال ۱۳۲۰)

۲۱۸- تهرانجلس: مجموعه داستان کوتاه طنز.

آمده‌اند: «نگاهی به تاریخ»، «چند حرف درباره شناخت»، «هنر و ادبیات»، «سه مقاله درباره دستور زبان»، «دیدار از روستاها» و «نیشخندها و ریشخندها». عنوان برخی مقاله‌ها بدین قرار است: «شناخت جهان»، «ادبیات کودکان»، «نسخه خوشبختی»، «دستور زبان کنونی آذربایجان» و «همراه باریکه آب».

۲۱۲- مقالات.

حسین الهی‌قشهای - تهران: روزنه - ۴۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۷۶-۰۲-X

چاپ اول

۲۱۳- همه حق دارند: گزیده لطیفه‌های ملانصرالدین: به ضمیمه هشت تابلوی رنگی از بهزاد غریب‌پور.

بازنویسی: منوچهر کریم‌زاده - تهران: طرح نو - ۳۱۶ ص. - رقی (گالینگور) - ۱۸۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

All (people are right: selections of anecdotes of molla...) شابک: ۹۶۴-۵۶۲۵-۶۸-۸

در کتاب حاضر نگارنده، نخست شخصیت ملانصرالدین و آوازه او را در کشورهای مختلف ارزیابی کرده است، سپس مفاهیمی چون بذله، ریشخند، شوخی، طعنه، کنایه، طنز، لطیفه، هجو و هزل را توضیح داده است. قسمت اعظم کتاب حاوی لطیفه‌هایی است که با این عناوین دسته‌بندی شده‌اند: آرزوها، انتقام‌جویی‌ها، بذل و بخشش‌ها، بهانه‌جویی‌ها، تحلیل‌ها، تعارف‌ها، چاره‌جویی‌ها، حاضر جوابی‌ها، حماقت‌ها، دلسوزی‌ها، دور اندیشی‌ها، رک‌گویی‌ها، زرنگی‌ها، شجاعت‌ها، شکرگزاری‌ها، قضاوت‌ها، موعظه‌ها، مهمان‌نوازی‌ها و واقع‌بینی‌های ملانصرالدین.

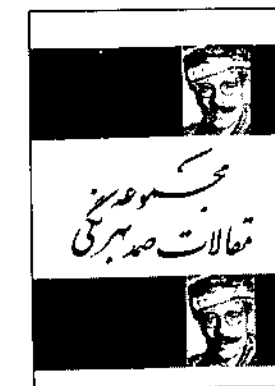
- رقی (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۸۳۱-۵-۴

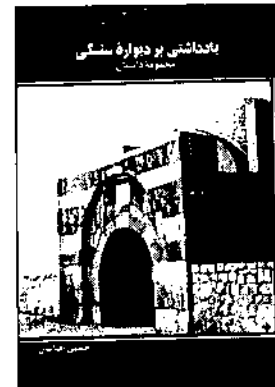
«سایه دوست» گزینه مقالاتی است در زمینه نقد هنری، نوشته‌های اجتماعی و فرهنگی، همچنین طنز مطبوعاتی، قصه و روایت. این مقاله‌ها در نشریاتی چون: کیهان، اطلاعات، دنیای سخن، آدینه و پیام امروز در سال‌های گذشته به طبع رسیده است. در کتاب سی و نه مقاله از نویسنده جمع آمده که برخی از آنها عبارت‌اند از: «آدم‌های مبهم»، «شاید آخرین دیدار»، «در باب آزادی»، «سیاست فرهنگی»، «آندوه شاعرانه»، «در پایتخت کویر» و «معاصر بودن». نویسنده تصریح می‌کند «شهادت من در آثارم ناظر بر محور اساسی فکرم: فرهنگ مردم ایران است با تاکید همیشگی بر فرهنگ - مردم - ایران. در این حوزه و بر این محور اندیشیده و نوشته‌ام».

چاپ اول

۲۱۱- مجموعه مقاله‌ها. صمد بهرنگی - تهران: افراسیاب - ۲۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۹۶۵-۰۰-۱

کتاب حاضر حاوی مجموعه مقاله‌ها و یادداشت‌های پراکنده «صمد بهرنگی» است که در روزنامه‌ها و مجله‌های مختلف منتشر شده است. این مقاله‌ها با این مضامین فراهم

همان روز، وقتی پسرش از خواب بیدار می‌شود خاتون را در خانه نمی‌بیند. او به دنبال مادرش از خانه خارج می‌شود و «خاتون» را در حالی پیدا می‌کند که...

چاپ اول

۲۰۹- یلدای رنج. محمدحسین امیربختیار - مشهد: نیکا - ۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۸۲۶-۱۹-۰

نویسنده در «یلدای رنج» زندگی پوری نقاش را روایت می‌کند که پدرش با نقاشی کردن او مخالف است. پدر هر بار با شکستن تابلوهای نقاشی پسر سعی می‌کند او را از این کار باز دارد. یک روز پدر با عصبانیت تابلوهای او را می‌شکند و به نارنجستان پرتاب می‌کند. پسرک در پی جمع‌آوری آنها وارد حیاط می‌شود. در این هنگام...

مقاله‌های فارسی (از سال ۱۳۲۰)

چاپ اول

۲۱۰- سایه دست: مجموعه مقالات. جواد مجابی - تهران: پور - ۳۶۸ ص.

هدایت در «بوف کور» و «نقدی بر شعر سهراب سپهری»، مولف در فصل‌های نخستین کتاب با توجه به نظریه‌های «یونگ» و «تی.اس.الیوت» مطالبی را در زمینه ادبیات تطبیقی و نقش «وجدان ناخودآگاه» همگانی، در پیدآمدن اثر هنری بیان می‌کند. وی هدف اصلی خود را نشان دادن عظمت «بوف کور» به مثابه شاهکار قصه‌نویسی معاصر ایران اعلام می‌دارد. بخش پایانی کتاب، مروری است بر «هشت کتاب» و بیان فلسفه و جهان بینی سپهری در این اشعار. در این بخش تصریح شده که «هر چند سپهری مدتی در «عرفان هندی» سیر کرد به حقیقت دست نیافت و در این جست و جوی پی‌گیر ناکام ماند». در شعر «سپهری» این نکته دایم به ما القا می‌شود که «انسان در دسترسی به اسرار ناتوان است، زیرا حقیقت غایب است و هر نوع ارتباطی با آن غیرممکن».

۲۰۷- ۸ دقیقه تا برهوت.

مهدی اعتمادی - تهران: زرپاب - ۳۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۳۳۹-۳۴-۴

چاپ اول

۲۰۸- یادداشتی بر دیواره سنگی (مجموعه داستان کوتاه). حسین اقبالیان - تهران: زوفا - ۷۲ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

A note on a stony wall

شابک: ۹۶۴-۹۱۹۱۶-۲-۳
در این کتاب، شانزده داستان کوتاه ذیل این عناوین فراهم آمده است: «ساراز»، «مرگ بشفقه»، «ورود ممنوع»، «سفر سربی»، «اجنبی»، «کاکاو»، «تنفس نقره‌ای»، «سیاه باز» و «یادداشتی بر دیواره سنگی». این داستان درباره پیرزنی است به نام «خاتون» که سال‌ها در زمینه تئاتر فعالیت نموده است. او با یگانه پسرش زندگی می‌کند. «خاتون» یک شب در خواب می‌بیند که مرده است. صبح

یدرم به من گفت:...

ابراهیم نبوی - تهران: روزنه - ۱۲۶
ص. - رقی (شمیز) - ۳۹۵۰ ریال -
چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۷۶-۵۹-۳

۲۱۹- راپورت‌های یومیه و تذکرها.

ابراهیم نبوی - تهران: روزنه - ۲۸۸
ص. - رقی (شمیز) - ۶۹۵۰ ریال -
چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۷۶-۷۳-۹

۲۲۰- ستون پنجم.

ابراهیم نبوی - تهران: روزنه - ۲۲۴
ص. - رقی (شمیز) - ۸۹۵۰ ریال -
چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۷۶-۸۶-۰

نوشته‌های گوناگون
فارسی (از سال ۱۳۲۰)

چاپ اول

۲۲۱- به یاد آن روزها (زندگی نامه).

راشد بهار - مشهد: محقق - ۱۹۲
ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال -
چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۰۰-۱۰-۷

نوشتار حاضر حاوی تجربه‌ها و پیش‌آمدهای زندگی «راشد بهار» نویسنده کتاب است. نگارنده به منظور مرور خاطرات گذشته خود و آشنایی مخاطبان با روش زندگی، محیط زیست و روابط اجتماعی دوران گذشته کشور، کتاب را با عنوانی از این دست به طبع می‌رساند: «بازدید از شیراز»، «سفر تیریز برای مسابقات ورزشی»، «نخستین سفر زندگی»، «ته قالی»، «داستان دیدن خضر پیامبر» و «اولین روز دبستان». در این کتاب تصویری مرتبط با موضوع هر قسمت آمده است. در قسمت «نخستین روز دبستان» می‌خوانیم: «در شهر مشهد زندگی می‌کردیم. من آنجا به دنیا آمده‌ام. پدرم روزنامه‌نویس و در شهر مشهد سرشناس بود. کمتر وقت داشت با من و برادرانم بگذرانم. من هنوز شش سالم تمام نشده بود. یک روز

نثر ادبی قرن ۷ ق

چاپ اول

۲۲۲- گلستان.
مصلح بن عبدالله سعدی: مصحح: محمدعلی فروغی: خطاط: اسماعیل نژادفردلستانی - تهران: مهتاب - ۲۰۴ ص. - جیبی (سلفون) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۶۲-۷۵-۴

ادبیات محلی

چاپ اول

۲۲۳- دار میخک.
شاعر: محمد رستمی - [بی‌جا] گوران - ۹۶ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول.

کتاب مجموعه‌ای است از اشعار کردی با عنوانی از این دست: «دایه»، «من و تو»، «هاواری دل»، «که زال»، «یاسای سروشت»، «مندالی دل»، «چاو»، «چل چرا»، و «به لکه زیرینه». در انتهای کتاب چند شعر به زبان فارسی و تصاویری از سراینده و دیگران به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۲۲۴- شیراز از گل بهترو.
شاعر: بیژن سمندر - شیراز: نوید - ۱۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۵۷-۸۲-۶
کتاب متضمن دو دفتر است. نخست اشعاری به لهجه شیرازی، دوم، تفسیر واژه‌ها و اصطلاحات، یکی از دوبیتی‌های کتاب با عنوان «ته لهجه شیرازی» این گونه به نظم کشیده شده است: تو، تو شیرازی، تکتازی داری / مٹ شاهین بلن پروازی داری / فدوی عرق که سی سال دوری از

شهر / هنو، ته لهجه شیرازی داری! در لابه‌لای کتاب تصاویری رنگی از شهر شیراز، آثار تاریخی و پناهای آن به چاپ رسیده است.

۲۲۵- گوزومده بیر دوداق دویغو.
[بی‌جا]: رهیافت - ۱۱۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۴۸۰۰ ریال - ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۲۰۸-۰۰-۲

۲۲۶- مزگینی.
محمد رضانی - [سقز]: انتشارات سقز - ۱۳۶ ص. - رقی (شمیز) - ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Glad tidings: a collection of short stories
شابک: ۹۶۴-۶۷۲۰-۰۸-۰

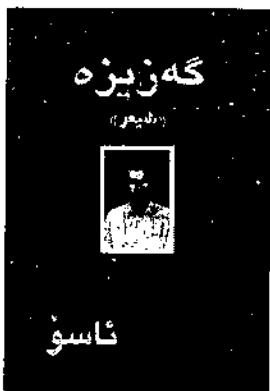
چاپ اول

۲۲۷- هه‌لیه رکی گور.
شاعر: کوروش احمدی - [سنندج]: ژیار - ۵۴ ص. - رقی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Wolf's dance
شابک: ۹۶۴-۹۱۶۳۸-۶-۷

شعر کردی

چاپ اول

۲۲۸- گه‌زیزه «شیعر».
محمدسعید نجاری - تهران: محمدسعید نجاری - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز) - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
در این مجموعه، اشعاری چند به زبان کردی به طبع رسیده است. ابتدای کتاب شامل مقدمه‌ای از سراینده و چند شعر به زبان فارسی است. عناوین برخی سروده‌ها عبارت‌اند از: «شیعر»، «بونی به هار»، «که زیزه»، «ترس»، «به هاری ۶۶» و «باییز». در انتهای کتاب، چند دوبیتی تحت

عنوان «له میژه» به چاپ رسیده است.

چاپ اول

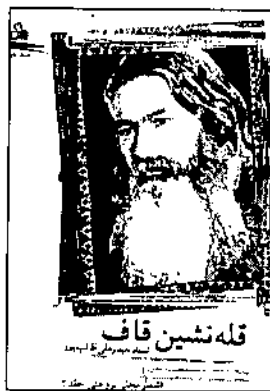
۲۲۹- گولی شوران (له شوین چاره نووسیکی ون) رومان.
غنا نهایی - [سقز]: انتشارات سقز - ۱۸۴ ص. - رقی (شمیز) - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Goli shoran (novlet)
شابک: ۹۶۴-۶۷۲۰-۰۷-۲

گولی شوران، رمانی است به زبان کردی که در آن نویسنده کوشیده است برخی مختصات و سنن کردها را به تصویر بکشد.

چاپ اول

۲۳۰- قله‌نشین قاف.
حیدرعلی طالب‌پور - تهران: گفتمان خلاق - ۲۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۸۲۵-۰۳-۴
در جلد دوم از مجموعه «قله‌نشین قاف» اشعاری با لهجه «بروجنی» گردآمده است. در مقدمه کتاب شرح

احوال سراینده و یادداشتی درباره لهجه بروجنی به طبع رسیده است. پاورقی‌های کتاب نیز به معنی فارسی برخی واژه‌ها اختصاص دارد.

تاریخ و نقد ادبی

۲۳۱- درباره ادبیات و نقد ادبی: شامل مطالبی درباره آرایشهای ادبی، انواع ادبی، ادبیات کهن و معاصر ایران، خسرو فرشیدورد - تهران: امیرکبیر - ۳۹۶ ص. - جلد اول - وزیری (شمیز) - (دوره) ۲۵۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۵۱۳-۴

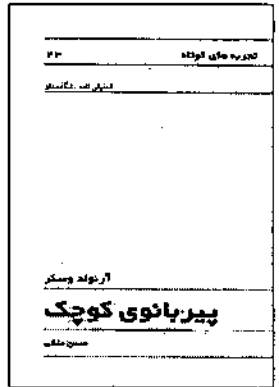
۲۳۲- درباره ادبیات و نقد ادبی: شامل مطالبی درباره بلاغت، سخنوری، سبک‌شناسی، ادبیات تطبیقی و تعبیرات... خسرو فرشیدورد - تهران: امیرکبیر - ۱۳۹۴ ص. - جلد دوم - وزیری (شمیز) - (دوره) ۲۵۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۵۲۱-۵

نمایشنامه

چاپ اول

۲۳۳- پیر بانوی کوچک.
آرنولد وسکر: مترجم: حسن ملکی - تهران: تجربه - ۲۴ ص. - پالتویی (شمیز) - ۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Little old lady
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۱-۶۲-۰
کتاب حاضر، چهل و سومین شماره از سلسله آثار «تجربه‌های کوتاه» است که به نمایش‌نامه‌ای انگلیسی اختصاص دارد. صحنه نمایش واگنی از یک قطار زیرزمینی را نشان می‌دهد. «سام» و «تریسی» رو به راهروی ترن کنار هم نشسته‌اند. «تریسی» سعی دارد از روی یادداشتی، اطلاعات عمومی «سام» را بسنجد. آن دو مدتی درباره پایتخت

کشورها بحث می‌کنند تا این که «پیربانوی کوچک» نیز به آنان می‌پیوندد. او پیرزنی باسواد است که اطلاعات عمومی خوبی دارد و می‌تواند به بیشتر پرسش‌های «تریسی» پاسخ دهد. گفت و گوی آنان ادامه می‌یابد تا این که «جینس» وارد می‌شود و...

داستان

چاپ اول

۲۳۴- آخرین پدر خوانده.

ماريو پوزو: مترجم: فیروز اسفندیاری. - تهران: علم. - ۵۸۸ ص. - رقمی (سلفون). - ۲۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: The last don شابک: ۹۶۴-۴۰۵-۰۵۷-۶

این کتاب، در واقع دنباله رمان «پدرخوانده» است که در آن نوجوانی به نام «دون ویتوریو» به سبب به قتل رساندن پدر و مادرش ناگزیر در نیویورک رحل اقامت می‌افکند، به تدریج بالغ می‌شود و یک گروه مافیایی را تشکیل می‌دهد و سرانجام در یکی از درگیری‌ها پسر بزرگش کشته می‌شود و بدین ترتیب زندگی او نیز با مرگ خاتمه می‌یابد، ولی فرزند کوچکش جای او را می‌گیرد و... اما رمان حاضر این گونه آغاز می‌شود: «روز یکشنبه نخل یک سال پس از جنگ بزرگ علیه خاندان «سنتیدیو»

«دون دومینیکو کلریکو» در جشن تعمید نوه و خواهرزاده‌اش مهم‌ترین تصمیم عمر خود را گرفت. او «الفرد گرونولت» صاحب هتل «زانادو» در لاس‌وگاس و «دیوید ردفلو» معمار امپراتوری عظیم مواد مخدر در آمریکا را به همراه سران بزرگ‌ترین خانواده‌های مافیایی آمریکا، که همه با او دمخور و شریک بودند به این جشن دعوت کرده بود. پر صلابت‌ترین رئیس مافیا در سراسر آمریکا، دون کلریکو به ظاهر تصمیم داشت از اریکه قدرت خود به زیر آید. زمان آن رسیده بود که نقش دیگری بازی کند. هم چنان که قدرت عریان خطرناک است، دور شدن از قدرت نیز در نفس خود می‌تواند خطرآفرین باشد. دون کلریکو باید این کار را با مهارتی خوش آهنگ، موزون و آزادمنشانه انجام دهد و برای این کار مقر حکومت خودش را برگزیده بود.

چاپ اول

۲۳۵- آماندا.

فیلیس آیام ویتنی: مترجم: نفیسه معتفک: ویراستار: حمیده رستمی. - تهران: لیوسا. - ۳۸۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: The turquoise mask شابک: ۹۶۴-۵۶۳۴-۰۴-۰

آماندا

فیلیس آیام ویتنی

این رمان روایتگر سرگذشت دختری است که برای کشف علت مرگ مادرش ماجراهایی را پشت سر می‌گذارد. «آماندا آستین» قهرمان اصلی داستان است. او در «سانتافلی» متولد شده، پس از مرگ مادر به همراه پدرش «ویلیام» راهی شرق می‌شود. «آماندا» به این ترتیب دوره کودکی را در خانه «عمه بناتریس» سپری می‌سازد. او بارها از چگونگی مرگ و زندگی مادرش از پدر سوال می‌کند ولی اغلب با خشم او مواجه می‌شود. «ویلیام» همیشه از همسرش با عنوان «شرور» یاد می‌کرد و همین سبب گردید تا دخترک نسبت به مرگ مادرش مشکوک شود. «آماندا» دریافته بود که در مرگ مادرش

حقیقتی تلخ و ترسناک وجود دارد که پدرش مایل نیست در این باره چیزی به او بگوید، اما با مرگ «ویلیام» «آماندا» نامه‌ای از پدر بزرگش «خوان کوردوا» دریافت می‌کند...

چاپ اول

۲۳۶- داستان پلیسی قتل روی دریاچه. مینیون گود ابرهارت: مترجم: کاظم اسماعیلی. - تهران: جاودان خرد. - ۳۱۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۵-۴۸-۳

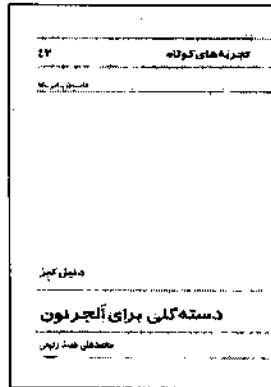

ماجرای اصلی داستان بدین صورت است که شبی تاریک و مه‌آلود، روی دریاچه‌ای کوچک که اطراف آن خانه‌های ییلاقی ساخته شده، زن جوانی به قتل می‌رسد. او با آن که ازدواج کرده بود رابطه‌ای عاشقانه با مردی دیگر برقرار می‌سازد و سرانجام به گونه‌ای رموز گشته می‌شود. در این میان، برخی آشنایان، دوستان و حتی همسر او در مظان اتهام قرار می‌گیرند و در نهایت کارآگاهی زیرک وارد صحنه می‌شود و پس از تحقیقاتی گسترده و پیچیده، قاتل را که یکی از اطرافیان مقتول است شناسایی می‌کند.

چاپ اول

۲۳۷- دسته گلی برای الجرنون. دانیل کایز: مترجم: محمدعلی حمیدرفیعی. - تهران: تجربه. - ۴۸ ص. - پالتویی (مقوایی). - ۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Flowers for algeron

شابک: ۹۶۴-۶۴۸۱-۶۱-۲ کتاب حاضر یکی دیگر از سلسله آثار «تجربه‌های کوتاه» است که در آن وضعیت بیماری و نحوه درمان مردی به نام «چارلی» به تصویر کشیده می‌شود. پزشکان معالج چارلی پس از انجام آزمایش‌های لازم، تصمیم می‌گیرند او را جراحی کنند. «آشترانوس» یکی از پزشکان چارلی

از او می‌خواهد تا هر چه از گذشته خود می‌داند بر روی برگه‌ای یادداشت کند. اما او از روش کار پزشکان نازا می‌کند، از این رو با آنان همکاری نمی‌کند. سرانجام دکتر «آشترانوس» در طی مراحل درمان درمی‌یابد...

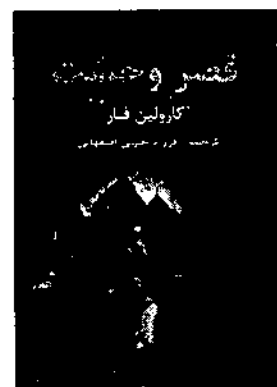
۲۳۸- دو کارآگاه در شهر The Naked city =

استرلینگ سیلیفانت: مترجم: محمدحسین عباسپور تمیجانی. - تهران: ملاتک. - ۲۱۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۷۹۱-۶-۵

چاپ اول

۲۳۹- قصر وحشت. کسارولین فار: مترجم: فرزاد حبیبی اصفهانی. - تهران: پیوسته. - ۲۷۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: The Castle of terror

شابک: ۹۶۴-۹۲۰۰۱-۰۰-X

رمان، سرگذشت دختری است به نام «مگان». پدر او مرد ثروتمندی است و در مزرعه «زندوئیک» اسب‌های اصیل را برای شرکت در مسابقه پرورش می‌دهد. او پس از مرگ همسرش با دختری جوان به نام «سونیا» ازدواج می‌کند. چند سال بعد پدر «مگان» می‌میرد و «سونیا» تمام اموال او را تصاحب می‌نماید. «مگان» که خود را

از دارایی پدرش محروم می‌بیند، برای پیدا کردن کار نزد «آدام لستر» می‌رود. او مردی است متمول و در عین حال یکی از دوستان قدیمی پدر «مگان» به شمار می‌آید. «مگان» در طی سفر با پسری به نام «شین» آشنا می‌شود و به طور اتفاقی درمی‌یابد که «شین» برادرزاده «لستر» است. «مگان» مدتی برای «آدام لستر» کار می‌کند تا این که یکی از دوستان «آدام» به نام «کنت پیترو» سبب تغییر وضع زندگی آنان می‌گردد. «کنت» مردی است مرموز و میلیونی. او از «آدام»، «مگان» و «شین» و چند تن از دوستان دیگرش دعوت می‌کند تا به قصر باشکوه او بروند. «مگان» و «شین» بعد از ورود به قصر، در زیر زمین آن مجموعه‌ای از ابزارهای شکنجه قرون وسطایی را مشاهده می‌کنند؛ از این رو...

چاپ اول

۲۴۰- ماهیگیر بزرگ: رمان تاریخی. لویدکاسل داگلاس: مترجم: داریوش ادیب. - تهران: آینه آثار. - ۶۳۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: The big fisherman

شابک: ۹۶۴-۹۰۱۷۰-۲-X

«ماهیگیر بزرگ» رمانی است افسانه‌ای و تاریخی که در بخشی از آن، شاهزاده خانمی عرب به نام «آرنون» نقش آفرینی می‌کند. «آرنون» به قصد انتقام از بی‌مهری پدر - «آرتاس» - به «یهودیه» می‌رود. از طرفی شمعون پسر «یونا» (ماهیگیر و قهرمان اصلی داستان) در برخورد با آرنون، سپس ارتباط با پیامبر عصر، یعنی عیسی مسیح، چنان تحت تأثیر قرار می‌گیرد که به «صخره ایمان» (پطرس) بدل می‌شود و خود نیز در خدمت به هموعان دمی از پا نمی‌نشیند. در حالی که او پیش از این جوانی سبزه‌جو و عاصی بود و همواره به مقدمات مذهبی توهین روا می‌داشت، با این همه شمعون، با قلبی شکسته، آماده پذیرش ایمان به خدای یکتا بود و...

۲۴۱- نوید بهشت.

جیمز ردفیلد؛ مترجم: فتانه خواجه - تهران: ما - ۲۴۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

The celestine prophecy: an adventure

شابک: ۹۶۴-۵۵۱۰-۳۷-۶

چاپ اول

این کتاب داستانی است عرفانی از حقایق خیالی که برخی عناوین آن بدین قرار است: «لحظه‌های طلوتی»، «جنگ قدرت»، «پیام عرفانی»، «فرهنگ نوظهور» و «اخلاق و رفتار میان اشخاص». اصل داستان بدین قرار است: در جنگل‌های «پرو» دست نوشته‌ای قدیمی کشف و در آن ۹ نگرش حکیمانه درباره زندگی مشاهده می‌شود، اما مدتی بعد این دست نوشته مفقود می‌گردد و چون عده‌ای از مردم مغرب زمین از موجودیت آن آگاه بودند، دولت «پرو» درصدد است تا اسرار موجود در کتاب به دست دیگران نینفتد و... در اولین مقله کتاب حقیقت بیش نخست پی می‌بریم که عبارت است از این که در زندگی ما وقایعی به تناوب و اغلب عجیب اتفاق می‌افتد که اگر به آن دقت کنیم ما را به سرنوشت حقیقی مان راهنمایی می‌کند.

چاپ اول

۲۴۲- وصیت.

جان گریشام؛ مترجم: ناهید تبریزی - تهران: هامان - ۵۲۶ ص. - رقی (شمیز) - ۲۰۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Testament

شابک: ۹۶۴-۹۲۲۱۸-۰۸-۸

مخاطبان، داستان حاضر را این گونه پی می‌گیرند: «اکنون به آخرین روز و یا شاید حتی به آخرین ساعت زندگی‌ام رسیده‌ام. پیرمردی هستم

تنها و بی‌یار، بیمار و دردمند و خسته از

زندگی. آماده‌ام که به دنیایی دیگر قدم بگذارم که باید از این دنیا بهتر باشد. من مالک آسمان‌خراش شیشه‌ای هستم که در آن نشسته‌ام. نود و هفت درصد از سهام شرکتی که در این آسمان‌خراش قرار دارد، زمین اطراف آن، به وسعت نیم مایل از سه جهت، دو هزار کارمندی که در شرکت به کار مشغول‌اند و بیست هزار نفری که در اینجا کار نمی‌کنند همه و همه به من تعلق دارند... سه سال پیش هم وصیت‌نامه دیگری تنظیم کردم و تمام اموال را به بیش از یکصد موسسه خیریه بخشیدم، اما...».

شعر انگلیسی

۲۴۳- غزل‌های عاشقانه ویلیام شکسپیر. مترجم: تقی تفضلی - تهران: ویدا - ۲۱۲ ص. - رقی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

۲۴۴- criticism and an sonnets: with new literary The Updated bibliography.

William Shakespeare مقدمه: W.H. Auden ویراستار: William Burto - تهران: مولوی - ۲۵۶ ص. - پالتویی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

نمایشنامه انگلیسی

۲۴۵- مرد سوم. گراهام گرین؛ مترجم: عباس اکبری - تهران: برگ - ۱۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۲۴۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۱۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

The third man

شابک: ۹۶۴-۳۷۱-۰۲۳-۱

داستان انگلیسی

چاپ اول

۲۴۶- اتفاق بعد از شام.

آگاتا (میلر) کریستی؛ مترجم: محمدحسین عباسپور تمیجانی - تهران: سبزرنگ - ۳۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Cards on the table

شابک: ۹۶۴-۹۱۷۶۸-۸-۸

«اتفاق بعد از شام» یک داستان پلیسی است که در اصل با نام «ورق‌های روی میز» (Cards on the Table) نوشته شده است. ماجرای داستان مربوط به قتلی است که هنگام بازی «برج» رخ داده است. خانم «لایمر»، «میس مردیت»، «سرگرد دسپارد» و دکتر «رابرتز» متهم به قتل هستند، در حالی که هیچ گونه نشانه‌ای، برای اتهام آنان موجود نیست. اما سرانجام «یوآرو» یا زیرکی و درایت خاص و براساس امتیاز بازیگران، قاتل را معرفی می‌کند.

چاپ اول

۲۴۷- جود گمنام.

تامس هاردی؛ مترجم: فریدون زاهدی - تهران: گل مریم - ۶۰۴ ص. - رقی (گالینگور) - ۱۹۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Jude the obscure

شابک: ۹۶۴-۹۱۹۵۵-۰۵-۵

«جود گمنام» داستان زن و مردی متاهل است که همسران خود را ترک کرده با یک دیگر زندگی می‌کنند. «جود» شخصیت اصلی داستان دوران کودکی را با سختی و بدون پدر و مادر به سر برده است. او به معلم خود آقای «فیلتسون» علاقه‌مند می‌شود، اما، فیلتسون نیز با ترک روستا «جود» را تنها می‌گذارد. «جود» که تحت سرپرستی عمه پدرش قرار دارد، به

جود گمنام

تامس هاردی

ترجمه: فریدون زاهدی

دلیل بدرفتاری‌های پیرزن از خانه فرار می‌کند و در کارگاه سنگ‌تراشی مشغول کار می‌شود. اینک «جود» نوزده بهار را پشت سر گذارده و یگانه آرزویش آموختن متون کلاسیک «یونان» و «روم» و ترجمه آنهاست. او در راه رسیدن به هدف خود مصرا نه تلاش می‌کند. در این هنگام آشنایی او با دختری به نام «آرابلا» مسیر زندگی‌اش را تغییر می‌دهد. او طی دوستی با «آرابلا» ناگزیر به ازدواج با او می‌شود. چند سال بعد «آرابلا» با خیانت به «جود» او را رها می‌کند و در پی آن، «جود» به سلک راهبان در می‌آید. او در این مرحله، به دختر عمه‌اش «سو» دل می‌بازد و تمام اهدافش را به دست قهراموشی می‌سپارد. اما «سو» همسر آقای «فیلتسون»، معلم سابق «جود» است. با این همه «سو» با یک برنامه از پیش تعیین شده از خانه می‌گریزد و زندگی جدیدی را با «جود» آغاز می‌کند. به این ترتیب آرزوهای «جود» که همانا تخصص در مدارج دانشگاهی و رسیدن به عالی‌ترین مراحل رهبانیت و روحانیت بود، توسط دو زن خوار و پست شمرده می‌شود و...

۲۴۸- دراکولا.

برام استوکر؛ مترجم: جمشید اسکندانی - تهران: ثالث - ۷۰۴ ص. - جلد اول - رقی (گالینگور) - (دوره) ۳۹۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۶۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۵۶۶-۱۰-۱۰

۲۴۹- دراکولا.

برام استوکر؛ مترجم: جمشید اسکندانی - تهران: ثالث - ۶۹۴ ص. - جلد دوم - رقی (گالینگور) - (دوره) ۳۹۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۶۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۵۶۶-۲-۹

۲۵۰- غرور و تعصب.

جین اوستین؛ مترجم: شمس‌الملوک مصاحب - تهران: جامی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی - ۴۶۴ ص. - رقی (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۶۲۰-۱۶-۳

۲۵۱- غزالی در بغداد.

ادوارد توماس؛ مترجم: ذبیح‌الله منصوری - تهران: زرین - ۶۰۶ ص. - جلد اول - وزیری (گالینگور) - (دوره) ۵۰۰۰۰ ریال - چاپ دوازدهم / ۳۳۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۱۷۹-۴

۲۵۲- غزالی در بغداد.

ادوارد توماس؛ مترجم: ذبیح‌الله منصوری - تهران: زرین - ۵۰۶ ص. - جلد دوم - وزیری (گالینگور) - (دوره) ۵۰۰۰۰ ریال - چاپ دوازدهم / ۳۳۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۱۸۰-۸

چاپ اول

۲۵۳- کاشف.

ویلیام سامرست موم؛ مترجم: پروانه دادبخش - تهران: جاودان خرد - ۲۹۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۲۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

The explorer

شابک: ۹۶۴-۵۹۵۵-۴۹-۱

کاشف

ویلیام سامرست موم

در رمان حاضر که ذیل بیست و یک فصل سامان یافته با داستان زندگی دختری به نام «لوسی» آشنا می‌شویم. او یکی از اعضای خانواده «الرتن‌ها» است. اجداد او سالیان متمادی در «هملینزپریلو» یکی از املاک بزرگ انگلستان زندگی می‌کردند. پدر «لوسی»، «فرد الرتن» آخرین بازمانده این خاندان، با خوش‌گذرانی‌های خود سبب نابودی آرتیه خانوادگی می‌شود. «لوسی» در پانزده سالگی با مرگ مادر، ناگزیر سرپرستی برادرش «جرج» را بر عهده می‌گیرد و با باقی‌مانده دارایی پدر «جرج» را به مدرسه می‌فرستد. این در حالی است که پدرش در یک قمار آخرین دارایی خود را از دست می‌دهد. «لوسی» از ورشکستگی پدر بی‌خبر است تا این که...

۲۵۴- کشف‌های ماهیگیر.

موریس وست؛ مترجم: فریدون منصوبی - تهران: امیرکبیر، شرکت

AY

شخصیت‌ها شکل گرفته است: «عمو»، «دختر جوان»، «سربازان آلمانی» و «ورنر فون ابرناک». محل اتفاق داستان یکی از روستاهای بزرگ فرانسه است. اولین صحنه نمایش، اتاقی را نشان می‌دهد که با قفسه‌های چوبی پوشیده شده است. صدای مارشی خشن و تند از بیرون اتاق به گوش می‌رسد. «عمو» و «دختر جوان» وارد شده، از پنجره نظاره‌گر شادی و پای‌کوبی آلمانی‌ها می‌شوند. نازی‌ها با تصرف دهکده وارد منازل روستاییان می‌شوند و دو تن از آنان وارد خانه «عمو» شده، در آن جا اقامت می‌کنند. نویسنده در صحنه‌های بعدی مبارزات مردم فرانسه با سربازان آلمانی را به تصویر می‌کشد.

۲۶۵- زن سی‌ساله.
انوره دو بالزاک: مترجم: ادوارد ژوزف. - تهران: جامی. - ۲۲۰ ص. - رقی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۲۰-۲۰-۱

۲۶۶- مردی با کبوتر.
رومن گاری: مترجم: لیلی گلستان. - تهران: ابسی. - ۱۲۴ ص. - رقی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
L'homme à la colombe: roman
شابک: ۹۶۴-۹۰۶۶۴-۷-۰

نمایش ایتالیایی

۲۶۷- شاعر.
دارو نیکودمی: مترجم: حسن ملکی. - تهران: تجربه. - ۴۰ ص. - پالتویی (شمیز). - ۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
The poet
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۱-۰۴-۲

داستان اسپانیایی

۲۶۸- استاد شیشه‌ای.
میکل سروانتس: مترجم: عبدالله کوثری. - تهران: تجربه. - ۴۰ ص. - پالتویی (شمیز). - ۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

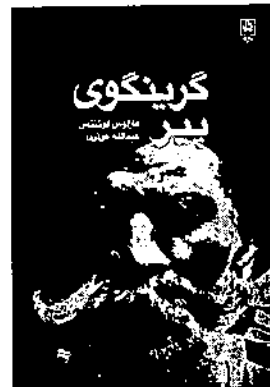
عنوان به لاتین:
The glass graduate
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۱-۱۵-۹

چاپ اول

۲۶۹- گرینگوی پیر.
کارلوس فونتنس: مترجم: عبدالله کوثری. - تهران: طرح نو. - ۲۱۲ ص. - رقی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. -

چاپ اول / ۳۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

The old ganggo
شابک: ۹۶۴-۵۶۲۵-۷۸-۵

مضمون این رمان انقلاب مکزیک است که طی آن، «فونتنس» زندگی و سرنوشت سه شخصیت اصلی رمان را به تصویر می‌کشد. یکی از این افراد «امبروز بی‌یرس» نویسنده سرشناس آمریکایی است که در سال ۱۹۱۳ به مکزیک می‌رود تا در انقلاب شرکت کند. مرحله نخست انقلاب که در واقع می‌توان آن را جنگ استقلال نامید در دهه ۱۸۲۰ به نتیجه رسید و مکزیک از قید استعمار اسپانیا رهایی یافت. بعد از استقلال تلاش این کشور نو پا برای تثبیت نهادهای دولتی مدرن آغاز شد و در کنار آن مسئله مالکیت زمین، به صورت مشکلی عمده بروز کرد. در سال ۱۸۷۰ م «بنیتو خوارس» رئیس جمهور آزادی‌خواه مکزیک با توطئه «پورفیریو دیاس» سرنگون شد و «دیاس» حکومت استبدادی خود را در این کشور پی ریخت. «امبروز» در این هنگام در مکزیک به سر می‌برد. دیری نمی‌گذرد که رد او در آشوب انقلاب گم می‌شود و دیگر هیچ‌کس از سرنوشت او خبری نمی‌شود، اما نویسنده در ادامه رمان، گزارشی تخیلی از سرنوشت «امبروز» به دست می‌دهد.

ادبیات زبانهای هند و اروپای شرقی و سلتی

چاپ اول

۲۷۰- بخاطر آبرو، یا، هگاز بی‌گناه (به زبان ارمنی).
آساطور هارطونیان. - تهران: تألیفی. - ۷۰ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۹-۱۳-۸
کتاب به زبان ارمنی به طبع رسیده و ماجرای آن به گونه خاطرات، شرح زندگی خانواده‌ای روستایی است که به‌رغم نیکوکاری، سرانجام با تهمتی

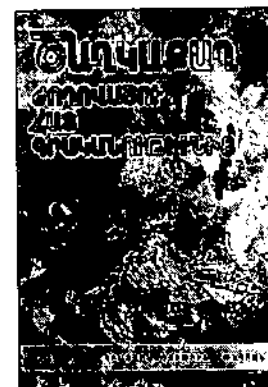

ناروا رویه‌رو شده از آن مکان به دیاری دیگر مهاجرت می‌کنند و...

چاپ اول

۲۷۱- گلچینی از ادبیات نظم و نثر ارمنی.
گردآورنده: میناس هوسپیان. - تهران: تألیفی. - ۵۲۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۹-۱۰-۳

کتاب، برگزیده‌ای است از ادبیات نظم و نثر ارمنی. آثار یاد شده به همراه شرح مختصری از گویندگان و تصاویر آنان به چاپ رسیده است.

۲۷۲- مرشد و مارگریتا.

میخائیل آفاناسویچ بولگاکوف: مترجم: عباس میلانی. - تهران: تنویر، نشر نو. - ۴۵۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۹۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۳۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
The master and margarita
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۰۹-۴-۸

ادبیات زبانهای افریقایی - آسیایی (حامی و سامی)

۲۷۳- پیامبر.
جبران خلیل جبران: مترجم: حسین الهی‌قمشه‌ای. - تهران: روزنه. - ۱۹۰ ص. - خشتی (شمیز). - ۱۴۵۰۰ ریال.

چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۷۶-۲۴-۸

چاپ اول

۲۷۴- تواسیح المحبین.
صابر شوشتری. - قم: دارالشقلین. - ۱۴۴ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

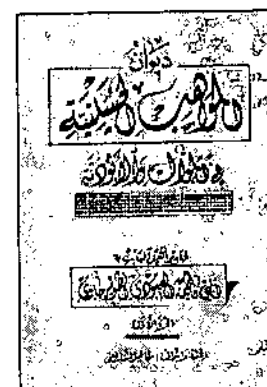
شابک: ۹۶۴-۶۸۱۳-۹-۲

این کتاب شامل تخیسی عربی بر قصیده تائناک «عبدالباقی فاروقی» است که فضایل بسیاری از پیامبر اکرم (ص) را در ادبیات خود جای داده است. از دیگر مطالب کتاب منظومه «حدیث الکساء» یا نزول آیه «تطهیر» و قصایدی درباره امام حسین (ع) است. «تواسیح» نیز در کتاب دیده می‌شود که بیشتر آنها به صورت نوار کاست عرضه شده است. سراینده ذیل مقدمه به این مضامین اشاره می‌کند: مفهوم واژه «تواسیح» «شعر موشح چیست»، «تخمیس چیست»، «تأثیر تواسیح در نفوس» و «تطهیر چیست». فهرست برخی سُروده‌ها عبارت‌اند از: «ضوء الحسین»، «یا مالک الملک»، «یا الهی»، «هام قلبی»، «فاطمه»، «بشری لنا» و «لا تفرحونی».

چاپ اول

۲۷۵- دیوان المصاوب الحسینیه فی الموال و الابوذیه.

قم: شریف‌الرضی. - ۱۲۸ ص. - جلد اول. - وزیری (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

سروده‌های کتاب در دو بخش «الموال» و «الابوذیه» به زبان عربی به نظم درآمده است. این اشعار اغلب در وصف بزرگان دین - عمدتاً در مدح یا رثای چهارده معصوم - سروده شده که برخی عناوین آن چنین است: «فی رسول‌الله»، «فی الامام‌علی»، «فی ام‌البینین»، «فی الحسن‌المجتبی»، «هلالیه»، «فی یوم عاشورا»، «فی الفزل»، «فی السیدالخوئی»، «فی السیدالخمین» و «اخوانیات».

۲۷۶- سرنوشت دو خواهر.
بنت‌الهدی صدر: مترجم: مرتضی تقوی. - قم: حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی. - ۷۲ ص. - رقی (شمیز). - ۱۸۰۰ ریال. - چاپ نهم / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۷۰-۰۵۱-۱

۲۷۷- مجموعه داستانهای بهلول عاقل شامل: حکایات شیرین و پند و اندرز.

گردآورنده: محمود متدین. - تهران: جیبی. - ۲۲۴ ص. - جیبی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۵۰۰۰ نسخه.

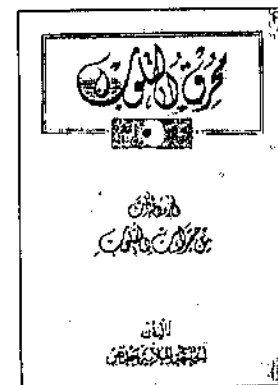
شابک: ۹۶۴-۹۰۷۵۴-۴-۵

چاپ اول

۲۷۸- محرق القلوب: من حجران القلوب.

قم: مکتبه الحیدریه. - ۱۸۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۳۹۰-۳۵-۸

«محرَق القلوب» مجموعه اشعاری است در رثای امام حسین (ع) و یاران او که به زبان عربی به نظم کشیده شده است. در ابتدای کتاب، دو شعر با عنوان «نوحیه لقاطعه المعصومه» و «نوحیه موسی ابن جعفر» آمده است. پاره‌ای از سروده‌های کتاب بدین شرح است: «نوحیه للعلیه»، «نوحیه المسلم»، «نعمی لا ولاد مسلم»، «نوحیه للعباس»، «نوحیه للناقم».

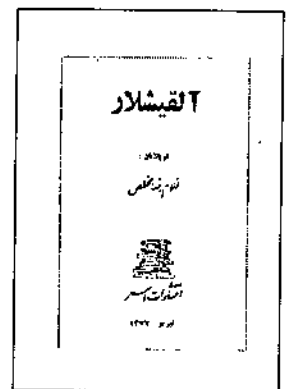
«نوحیه علی اکبر»، «نوحیه عبدالله الرضیع»، «نوحیه للحسین» و «نوحیه لاربعین الحسین». در انتهای کتاب نیز چند نوحه برای پیامبر اکرم (ص)، فاطمه زهرا (س)، امام علی (ع) و امام سجاده (ع) به طبع رسیده است.

ادبیات زبانهای اوارال - آلتایی، سیبریایی قدیم و ...

چاپ اول

۲۷۹- آفتابشار.

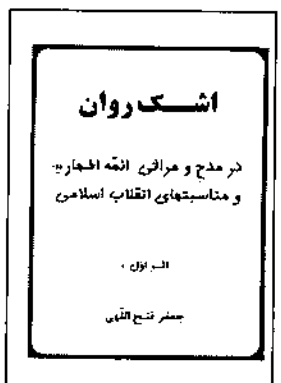
غلامرضا مخلص - تبریز: اسمر - ۳۲ ص. - جیبی (مقوایی) - ۹۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

جزوه حاضر حاوی اشعاری است فولکلوریک به زبان آذربایجانی که ذیل عنوان «آفتابشار» به طبع رسیده است. این سروده با مضمون تبریک، تحسین، تشویق، دعا و ثنا به نظم درآمده است.

چاپ اول

۲۸۰- اشک روان: در مدح و مراثی انتم اظهار (ع) و مناسبتهای انقلاب اسلامی. شاعر: جعفر فتح اللهی - تهران: احمدی - ۳۵۲ ص. - جیبی (گالینگور) - ۱۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۹۷-۰۱-۶

«اشک روان» اشعاری است به زبان ترکی که در مدح و مراثی چهارده معصوم به نظم درآمده است. «در ولادت حضرت پیامبر اکرم (ص)»، «شخصیت امیرالمؤمنان امام علی (ع)»، «ماه مبارک رمضان و شهادت امیرالمؤمنین (ع)»، «احوال حضرت زهرا (س)»، «احوال حضرت امام حسن المجتبی (ع)»، «زبان حال شاعر و ارزش حسینی بودن»، «منظره شب عاشورا در خیمه گاه اهل بیت» و عناوینی از این قبیل در مجموعه حاضر به طبع رسیده است.

چاپ اول

۲۸۱- روستای ما (دهکده‌ای در آناتولی). محمود ماکال: مترجم: رضا انزلی نژاد، علی اکبر دیانت - تبریز: آیدین - ۱۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول. شابک: ۹۶۴-۵۵۹۲-۰۳-X

«روستای ما» داستان زندگی مردمان دهکده‌ای در «آناتولی» است. «ماکال» نویسنده کتاب راوی داستان است و این اثر محصول دوره‌ای از زندگی او در روستاست. او با نمایاندن گوشه‌ای از رنج‌ها و محرومیت‌های مردمان دهکده «دمیرچی»، الگویی از زندگی میلیون‌ها روستایی فراموش شده را به تصویر می‌کشد. مطالب کتاب ذیل این عناوین تنظیم شده است: «آسیاب»، «مزرعه»، «کبریت»، «مادر»، «بدترین مصیبت‌ها»، «یک دهکده دیگر» و موضوعاتی از این قبیل. با فرارسیدن زمستان و نبودن سوخت برای گرم کردن خانه‌ها عده‌ای از مردم با دشواری‌هایی مواجه شدند. نداشتن لباس مناسب و آذوقه کافی سبب مرگ و میر تعدادی از بچه‌های روستا شد. «ماکال» که خود یکی از کودکان رنج دیده روستا بود می‌گوید: «با سوزاندن کتاب‌ها و دفترهایمان خود را گرم می‌کردیم تا این که زمستان سپری شد و بهار فرارسید. با شروع فصل کشت و کار مردم کم‌کم اندوه گذشته را فراموش می‌کردند، اما این بار نیز با مشکلات

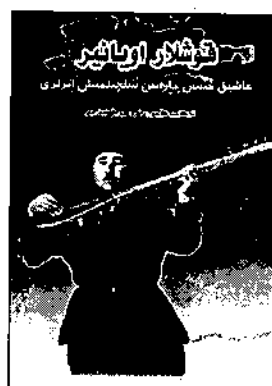
جدیدی روبه‌رو شدند». «ماکال» علاقه شدیدی به مطالعه داشت، از این رو با اتمام تحصیلاتش آموزگار شد. او در روستایی که پرورش یافته بود شروع به تدریس کرد، اما هنوز مدتی نگذشته بود که...

۲۸۲- شرح حیدرپایا به سلام (سلام بر حیدرپایا) شاهکار ادبی به زبان ترکی آفری. محمدحسین شهریار: به اهتمام: توحید معبود - تهران: مشکوه - ۱۷۸ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۵۶-۰۲-۹

۲۸۳- قاتلی سحر: شعر مجموعه‌سی. صالح عاصم کفاش - تهران: بهکام - ۱۴۴ ص. - رقی (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

۲۸۴- قوشلار اوپانیو... شاعر: حسین جاوان - تبریز: شانلی - ۱۰۸ ص. - رقی (شمیز) - ۳۷۵۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۱۲۱-۱-۶

دفتر حاضر حاوی سروده‌هایی است که در چهار بخش به زبان ترکی فراهم آمده است: «گرایی لار»، «قوشلار»، «خمس لر» و «دیوانی لر» و عنوان برخی شعرهای کتاب بدین قرار است: «اولماز»، «دونیادا»، «تبریز»، «سنین»، «اولماسین»، «محبتی»، «بیله سن» و «جیرانی».

چاپ اول

۲۸۵- منشور عاشورا گلچینی از اشعار شعری اهل بیت اظهار (ع). علی اکبر صدرالدینی - تبریز: منشور - ۵۱۶ ص. - جیبی (گالینگور) - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۱۵-۰۶-۹

گلچینی از اشعار شعری اهل بیت (ع) با این عناوین در دفتر حاضر، گردآمده

است: «حضرت محمد (ص) / شهریار: «شرح حال حضرت زهرا (ع) / حیدر خوندل: «پسران حضرت مسلم (ع) / عبدالرحیم شاهنگ: «کوی حسین (ع) / علی نظمی تبریزی: «مقام عشق / خازن».

ادبیات زبانهای چینی و تبتی و زبانهای جنوبشرقی آسیا

چاپ اول

۲۸۶- سرگذشت آکیو. شون او: مترجم: جلال بایرام - تهران: نیلوفر - ۵۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۴۸-۰۷۹-۱

«سرگذشت آکیو» مجموعه‌ای است از داستان‌های کوتاه که آن را «لوشون (Lu, Hsun)» نویسنده برجسته چین به رشته تحریر درآورده است. برخی داستان‌های کتاب بدین قرارند: «یادداشت‌های روزانه یک دیوانه»، «هیاهوی بسیار برای هیچ»، «در پیاله فروشی»، «خانواده خوشبخت»، «پرواز به ماه»، «مهیار سیلاب»، «رهگذر»، «گدایان»، «یادبادک»، «پارس سگ»، «پس از مرگ» و «سرگذشت آکیو» نویسنده در داستان اخیر زندگی مرد ساده و بینوایی را به تصویر می‌کشد که از زندگی خانوادگی محروم است. او حجره‌ای در «معبد خدای نگهبان» دارد و شب‌ها در آن

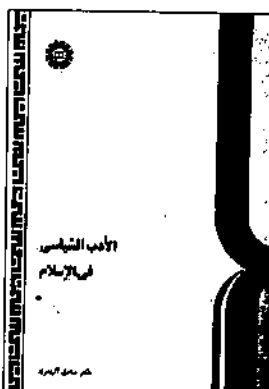
جا پس از فراغت از کار می‌آید. اما بعدها با نظری که به خدمتکار «جناب چانو» داشت، از چشم دیگران افتاد و بیکار شد و گاه به ناگزیر دست به سرقت زد. سرانجام بعد از استقرار انقلابیون در شهر، او را به جرم برهم زدن امنیت به زندان افکندند و... مترجم در مقدمه کتاب خاطر نشان می‌کند: «لوشون در اثر ماندگار خود «سرگذشت آکیو» تصویر درخشانی از روح خاموش ملت چین به دست می‌دهد: سرکوب هزاران ساله آنها. وی در داستان نشان می‌دهد که مهم‌ترین عامل شکست هر ملت، خورگفتن به خودفریبی است».

ادبیات زبانهای بومی امریکای شمالی

چاپ اول

۲۸۷- الادب السیاسی فی الاسلام.

صادق آئینه‌وند - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) - ۱۰۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Political literature in islam. شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۰۲۴-۴

مجموعه حاضر برای درس «ادب سیاسی در اسلام» به منظور تدریس در دانشگاه‌ها در نظر گرفته شده و در دو بخش تدوین گردیده است: ۱- بخش دروس (شامل تعریف ادب سیاسی، احزاب سیاسی، اهداف و اغراض هر یک)، ۲- بخش متون (شامل متون گزیده در دو بخش شعر و نثر) در بخش اخیر تسلسل زمانی و تاریخی رعایت گردیده است. در هر بخش از کتاب سعی شده اصطلاحات، واژه‌ها و تعابیر سیاسی و ادبی معنی شود.

نمایه عنوان

The sonnets: with new literary

criticism and an bibliography
Updated ۲۴۴
Writing research papers: a complete guide ۸-۹
آبای شاعر بزرگ قزاق ۱۱۶
آخرین پدر خوانده ۲۳۴
آزاده ۱۱۷
آزمونها و مفاهیم طبقه‌بندی شده ادبیات فارسی (۱ و ۲) پیش‌دانشگاهی و کنکور نظام جدید (علوم انسانی) ۱۳
آزمونها و مفاهیم طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی (۵) و پیش‌دانشگاهی (۱ و ۲) کنکور نظام جدید ۱۴
آفتاب عرفان: راهنمای موضوعی مثنوی مولانا ۷۱
آفتابشمار ۲۷۹
آماندا ۲۳۵
آموزش گام به گام ادبیات فارسی (۴) سال دوم نظام جدید ۱۵
آن روزها آن سالها: مجموعه ۷ داستان ۱۶۶
آوازه‌های آه‌آهانا: مجموعه شعر جوان مرودشت ۱۱۸
آینه در آینه (برگزیده شعر) ۱۱۹
آیین نگارش مکاتبات اداری: با افزودها، تحقیق و تدوین جدید ۱
آینه‌داران نور: شامل مدایح و مراثی چهارده معصوم (ع) همراه با اشعار عاشورانی ۳۲
اتفاق بعد از شام ۲۴۶
ادب آزمون: پرسشهای چهارگزینه‌ای ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی ... ۱۶
ادب آزمون: پرسشهای چهارگزینه‌ای ادبیات فارسی کلاس‌های اول تا سوم دبیرستانها و هنرستانها ستون و نگارش ... ۱۷
الادب السیاسی فی الاسلام ۲۸۷
ادبیات داستانی: ساختار، صدا و معنی ۲
ادبیات فارسی ۱۸
ادبیات فارسی: قابل استفاده چهارم دبیرستان ۱۹
ارمغان اهل بیت (ع) شامل: غزلیات - مدایح مرثی و نوحه‌های سینه‌زنی و زنجیرزنی ۲۳
از عشق تا ابدیت ۱۶۷
استاد شیشه‌ای ۲۶۸
استرالیایی خوشبخت ۱۶۸
اشک روان: در مدح و مراثی ائمه اطهار (ع) و مناسبتهای انقلاب اسلامی ۲۸۰
الیمه با غمهای جدایی (داستان واقعی از مبارزات دردی‌قلیچ‌خان و خان جنید) ۱۶۹
اهانت به تماشگر ۲۵۸
ایستگاه آشپز ۱۷۰
این دنیا و این آدمها: مجموعه ۱۶ داستان ۱۷۱
باران نگاه ۱۲۰
بازریچه ۱۷۲
بامداد خمار ۱۷۳
بانو... ۱۲۱
بحران در پیادمر و انباشنامه ۱۵۸
بخاطر آبرو، یا، هکاز بی‌گناه (به زبان ازمنی) ۲۷۰

بر بال فرشتگان: مجموعه نوحه‌های محرم و صفر ۳۴
بر مدار منقلب تندر (مجموعه شعر) ۱۳۶۸ - ۱۳۷۰
برای بنفشه باید صبر کنی (شعرهای آذر ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۷) ۱۲۳
بوستان ۷۲
بوف بیمار ۱۷۴
به نرسمی باران: جشن‌نامه فریدون مشیری ۱۲۴
به یاد آن روزها (زندگی نامه) ۲۲۱
بهار اشک: فصل‌نامه عاشورایی: نوحه‌های محرم و صفر ۱۳۷۸
شمسی - ۱۴۲۰ قمری همراه با نوار سبک نوحه‌ها ۳۵
بهترین سخنان پندآموز بزرگان و زندگینامه، احوال و آثار آنان ۳
بیابید دستهایمان را به هم باقیم (مجموعه اشعار) ۱۲۵
پرسشهای ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی ۲۰
پریشان: مجموعه شعر ۱۲۶
پریراد ۱۷۵-۱۷۶
پنج کتاب (مجموعه اشعار قیروغ) ۱۲۷
پیامبر ۲۷۳
پیر بانوی کوچک ۲۳۳
تاریخ ادبیات ایران: خلاصه جلد چهارم تاریخ ادبیات در ایران از پایان قرن هشتم تا اوایل قرن دهم هجری ۲۳
تجلی عشق ۲۶
تحفه الابزار (در رثاء ائمه اطهار (ع) و کبوتران خونین بال) ۲۷
تضمین سعادت معنوی ۲۸
تفسیر و نقد و تحلیل مثنوی جلال الدین محمد بلخی: قسمت اول - دفتر ششم ۷۳
تفسیر و نقد و تحلیل مثنوی جلال الدین محمد بلخی: قسمت دوم - دفتر ششم ۷۴
تلکه‌گیر ۱۷۷
تنها با تو ۱۷۸
تواشیح‌المحبین ۲۷۴
توپنچار ۱۷۹
تونو کروگر ۲۵۹
تهرانجلس: مجموعه داستان کوتاه طنز ۲۱۸
جامه به خواب: نوشته سالهای ۶۲ تا ۶۵ ۱۸۰
جذبات الهیه: منتخبات کلیات شمس‌الدین تبریزی با مقدمه و حواشی مفیده و تصحیح غزلیات ۷۵
جود گمنام ۲۴۷
چه بیماری قشنگی ست جغد: مجموعه شعر سال‌های ۷۷ - ۷۵ ۱۲۸
چهل درجه زیر شب ۱۸۱
حافظ در روانکاوی ۹۲
حدیث دل ۱۲۹
حرم دل ۱۸۲
حماسه عشق ۳۹
خاموشی دریا ۲۴۴
خرابات مغان "مجموعه غزلیات" ۱۳۰
خسرو و شیرین ۶۵

خلوت شبهای تنهایی ۱۸۳
خننده درمانی (لطیفه‌های خنده‌دار) ۲۱۴
خیناگر دوره‌گردی است باد... از میان شعرهای (۶۶-۷۴) ۱۳۱
خوابای داوود ۱۸۴
خودآموز گام به گام زبان و ادبیات فارسی (۲) (عمومی) دوره پیش‌دانشگاهی ۲۱
خوشه اشک: سوگنامه اهل بیت (ع) مجموعه نوحه‌ها و مرثیه‌های جدید و عاشورایی ۴۰
دار میخک ۲۲۳
داستان ادبیات و سرگذشت اجتماع داستان پلیسی قتل روی دریاچه ۲۴
داستان شیرین ملاتصرالدین: شامل حکایات شیرین و دلپذیر ۲۱۵
داستانی پر آب چشم (روایت رزم رستم و سهراب): طرحی برای نمایش ۱۵۹
دانشنامه ادب فارسی: ادب فارسی در افغانستان ۱۰
در آغوش زخم: مجموعه نوحه‌های عاشورایی ۴۱
در ایستگاه بعدی: مجموعه داستان در حاشیه‌ی قرن: مجموعه شعر در مدایح و مراثی حضرت معصومین (ع) گلشن ولایت، یا، سروده‌های هنرور ۴۲
درآمدی بر ادبیات تمثیلی ایران -۱ مرزبان‌نامه ۲۵
دراکولا ۲۴۸-۲۴۹
درباره ادبیات و نقد ادبی: شامل مطالبی درباره آرایشهای ادبی، انواع ادبی، ادبیات کهن و معاصر ایران ۲۳۱
درباره ادبیات و نقد ادبی: شامل مطالبی درباره بلاغت، سخنوری، سبک‌شناسی، ادبیات تطبیقی و تعبیرات... ۲۳۲
دره وحشت ۲۶۰
دسته کلی برای الجرنون ۲۳۷
دفتر سبز سخن: گلچینی از ادب فارسی ۲۲
دل شکسته‌ها ۱۸۶
دلبری برگزیده‌ها (تحقیقی درباره مهدویت و انسان کامل در اشعار حافظ) ۹۳
دلخوشی‌های پراکنده: مجموعه شعر ۱۳۲
دو کارآگاه در شهر The Naked city = ۲۳۸
دیوان اشعار: براساس نسخه علامه قزوینی به انضمام مقابله با دیگر نسخ معتبر دیوان حافظ و مقدمه ... ۹۴
دیوان افضل‌الدین بدیل بن علی نچار خاقانی شروانی ۶۶
دیوان پروین اعتصامی ۱۱۴
دیوان جلوه صبا ۴۳
دیوان حاج ملافتح‌الله شوشتری متخلص به "وفایی" به انضمام

اشعار میرزا عبدالرسول مداح شوشتری ۱۱۳
دیوان حافظ ۹۵-۹۶-۹۷-۹۸-۹۹
دیوان حافظ شیرازی ۱۰۰-۱۰۱-۱۰۲
دیوان حافظ: از نسخه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی ۱۰۳
دیوان حکیم فرخی سیستانی: با مقدمه و حواشی و تعلیقات و فهرست اعلام و لغات و مقابله نسخ معتبر ۶۲
دیوان خروس لاری: اشعار طنز ۱۳۳
دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی: با مقابله از نسخه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی ۱۰۴
دیوان غزلیات مولانا شمس‌الدین محمد خواجه حافظ شیرازی با معنی و اوزانها و شرح ابیات و ذکر وزن و بحر غزلها... ۱۰۵
دیوان مجد کربلایی: اشک و خون ۴۴
دیوان مجد کربلایی: نغمه‌های خونین ۴۵
دیوان المواهب الحسینیة فی الموال و الابوذية ۲۷۵
دیوان مونس شیرازی ۱۳۴
راپورت‌های یومیه و تذکرها ۲۱۹
رباعیات خیام نیشابوری: متن درست و کامل رباعیات خیام با مقابله نسخه تصحیح شده مرحوم محمدعلی فروغی ۶۳
رخت‌های دلتنگی: مجموعه‌ی شعر ۱۳۵
رزمنامه رستم و اسفندیار از شاهنامه فردوسی ۵۵
روستای ما (دهکده‌ای در آناتولی) ۲۸۱
زارا ۱۸۷
زبان و نگارش فارسی ۶
زن سی‌ساله ۲۶۵
زیبای جاودانه: منتخب ده دفتر شعر: تشنه توفان، گناه‌درا، آبرو، کوچه بهار را باور کن، از خاموشی ... ۱۳۶
ساقی‌نامه ۴۶
سایه دست: مجموعه مقالات ۲۱۰
سپیده در باغ‌های اردی بهشت: مجموعه شعر ۱۳۷
ستون پنجم ۲۲۰
سر نی: نقد و شرح تحلیلی و تطبیقی مثنوی ۷۶-۷۷
سراب آرزوها: دفتر شعر ۱۲۸
سرگذشت آکیو ۲۸۶
سرنوشت دو خواهر ۲۷۶
سرود عشق ۱۳۹
سروش شهادت: مجموعه نوحه و مرثیه‌های جدید عاشورایی: همراه با نوار سبک نوحه‌ها ۳۰
سفر به سوی شرق ۲۶۱
سفرنامه یاران: نقد و تحلیل اشعار دکتر شفیعی کدکنی ۱۴۰
سوداگران مرگ ۱۸۸
سه ناخلف ۱۸۹
سه‌شنبه بازار (مجموعه داستان) ۱۹۰
سپیدارتا ۲۶۲
شاعر ۲۶۷

شاعران امروز ۱۵۷
شاهنامه فردوسی ۵۶-۵۷-۵۸
شاهنامه فردوسی: متن کامل ۵۹
شب بارانسی و انگشتر (دو نمایشنامه) ۱۶۰
شب سراب ۱۹۱
شرح حیدربابایه سلام (سلام بر حیدربابا) شاهکار ادبی به زبان ترکی آذری ۲۸۲
شرح غزلیات حافظ: شرح غزلیات ۳۳۱ تا ۴۹۱ ۱۰۶
شرح غزلیات حافظ: شرح غزلیات ۱۶۱ تا ۳۳۰ ۱۰۷
شرح غزلیات حافظ: فهارس ۱۰۸
شرح غزلیات حافظ: مقدمه و شرح غزلیات ۱ تا ۱۶۰ ۱۰۹
شرح مثنوی معنوی (اشارات ولوی) ۷۸
شرح مثنوی معنوی مولوی ۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴
شعر زندانه (بررسی سبک شخصی حافظ) ۱۱۰
شمیم ولایت: در مدایح و مراثی چهارده معصوم (ع) و نوحه‌های سینه‌زنی و زنجیرزنی ۴۷
شوباد: مجموعه اشعار برادران دانشور ۱۴۱
شوق مستی گزیده‌ای از: کلیات سلمان ساوجی ۱۱۱
شهر شعر بهار: زندگی و بهترین اشعار ملک‌الشعراء بهار ۱۴۲
شیراز از گل بهترو ۲۲۴
صداهای کوچه نرگس‌ها (پنج فیلمنامه داستانی) ۱۶۱
صدای امروز ما: گزیده شعر معاصر فارسی با ترجمه انگلیسی ۱۴۳
صلای عاشورانیان: مجموعه نوحه‌های محرم و صفر سال ۱۴۲۰ مطابق با ۱۳۷۸ همراه با نوار سبک نوحه‌ها ۴۸
صیادان معنی: برگزیده اشعار سخنرایان شیوه‌های ۲۶
طاووس خیال ۱۱۵
طوبی ۱۶۲
عشق مقدس ۱۹۲
عشق همچون عشق ۱۹۳
عشق یعنی خود نبودن او شدن: سومین مجموعه شعر ۱۴۴
عشق آباد ۱۶۳
عطش در طاقچه‌های آبادی (مجموعه شعر) ۱۳۷۱ - ۱۳۷۷ ۱۴۵
عمو سیامک ۱۴۶
غرور و تعصب ۲۵۰
غریب آشنا ۱۴۷
غزالی در بغداد ۲۵۱-۲۵۲
غزل‌های عاشقانه ویلیام شکسپیر ۲۴۳
غننامه رستم و سهراب از شاهنامه فردوسی ۶۰
فرهنگ (زمان تاریخی) ۶۱
فرهنگ تلمیحات (اشارات اساطیری، داستانی، تاریخی، مذهبی در ادبیات فارسی) ۱۲
فرهنگ کامل نامه‌نگاری و بازرگانی: فارسی - انگلیسی و انگلیسی - فارسی ۷

فرهنگ لغات و اصطلاحات مهم ادبی
انگلیسی به فارسی ۱۱
فریاد ۱۹۴
قائلی سحر: شعر مجموعه‌سی ۲۸۳
قصر وحشت ۲۳۹
قصه‌های نصرالدین ۲۱۶
قله‌نشین قاف ۲۳۰
قوشلار اویانیر ... ۲۸۴
کاشف ۲۵۲
کفشهای ماهیگیر ۲۵۴
کلیات خسته نظامی (مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، اسکندرنامه اقبالنامه) ۶۷-۶۸
کلیات دیوان شمس تبریزی شامل: غزلیات، قصاید، رباعیات و فرهنگنامه مشتمل بر کلیه ابیات شمس ... ۸۵
کلیات شمس تبریزی ۸۶
کلیات شمس تبریزی: مطابق از روی نسخه تصحیح شده استاد بدیع الزمان فروزانفر ۸۷
گرتروید ۲۶۳
گرینگوی پیر ۲۶۹
گزیده ادبیات معاصر: مجموعه داستان ۱۹۵
گزیده ادبیات معاصر: مجموعه شعر ۱۴۹-۱۴۸
گزیده اشعار ناصر خسرو ۶۴
گزیده داستان‌های کوتاه صادق چوبک ۱۹۶
گزیده اشعار ۱۵۱-۱۵۰
گل و بلبل: گزیده ۱۲ قرن شعر ایران به زبان آلمانی ۲۷
گلبنگ غدير ۲۸
گلچینی از ادبیات نظم و نثر ارمنی ۲۷۱
گلستان ۲۲۲
گل‌های احمدی: شامل دعای توسل با ترجمه منظوم به سبک نوحه‌خوانی ۵۴
گل‌های رسالت: مدایح و مرثی‌های چهارده معصوم (ع) و نوحه‌های سینه‌زنی و زنجیرزنی ۴۹
گل‌های محمدی (ص) ابا عبدالله (ع)، حضرت حسین بن علی (ع) سرور و سالار شهیدان جهان کربلا: مجموعه اشعار ۵۰
گل‌های نبوت: مدایح و مرثی‌های چهارده معصوم (ع) ۵۱
گل‌های ولایت: مجموعه شعر در مدایح و مرثی‌های ائمه معصومین (ع) و شهدای واقعه جانشوز کربلا ۳۱
گنجنامه حکمت ۶۹
گوزمده بیر دوداق دویغو ۲۲۵
گولی شوران (له شوین چاره نووسیکی وین) رومان ۲۲۹
گم‌زیده "شیر" ۲۲۸
لا‌های وازگون ۱۶۴
لحظه‌های رنگین ۱۵۲
ماجرا ۱۹۷
ماد ۲۵۵
ماه‌گیر بزرگ: رمان تاریخی ۲۴۰
متن کامل و اصل مثنوی معنوی: با فهرستهای اعلام و آیات و قصص مثنوی مطابق با نسخه مشهور و

معتبر ... ۸۸
مثنوی معنوی ۸۹
مجموعه داستان صعود، یا، فردا هم روز دیگری است: ۱- صعود یا فردا هم روز دیگری است ۲- جاده باریک ... ۱۹۸
مجموعه داستانهای پهلول عاقل شامل: حکایات شیرین و پند و اندرز ۲۷۷
مجموعه داستانهای: دخترم حرف بزن و همسایه‌ها بیدارند، قطره باران، انتظار ۱۹۹
مجموعه لطیفه‌های ملانصرالدین: حاوی شیرین‌ترین حکایتهای خنده‌آور ۲۱۷
مجموعه مقاله‌ها ۲۱۱
محرق القلوب: من حجران القلوب ۲۷۸
مرد سوم ۲۴۵
مردی با کبوتر ۲۶۶
مردی که پنجشنبه بود ۲۵۶
مرشد و مارگریتا ۲۷۲
مزگینی ۲۲۶
مشاعره: شیواترین اشعار و تک بیتها از ۱۲۰۰ شاعر ۲۹
معجزه عشق (مجموعه داستان) ۲۰۰
مفاتیح‌الاعجاز فی شرح گلشن‌راز احمدی، کوروش ۲۲۷
نحمدی، مسعود ۱۲۳-۱۸۵
احمدی، گیوی، حسن ۶
ادیب، داریوش ۲۴۰
ادیب، زهرا ۱۲۹
ادیب‌یغما، فریدون ۱۶۷
اردبیلی، عماد ۷۸
استوگر، برام ۲۴۸-۲۴۹
اسفندیاری، فیروز ۲۳۴
اسکندانی، جمشید ۲۴۸-۲۴۹
اسماعیل‌زاده، فهمیه ۲۳۶
اعتمادی، پروین ۱۱۴
اعتدای، مهدی ۱۸۱-۲۰۷
اقتشاری، محمدرضا ۹۰-۹۱
اقبالیان، حسین ۲۰۸
اکبری، عباس ۲۴۵-۲۵۷
اکبری، مرتضی ۱۴۷
اکبری، ناهید ۱۱
الغزاده، ساتم ۶۱
الماسی‌نیا، محمدحسین ۱۶-۱۷
الهی‌قشما، حسین ۶۳-۲۱۲-۲۷۳
امیربختیار، محمدحسین ۲۰۹
امین‌پور، قیصر ۱۵۱
امینی، کاظم ۱
انجمنی، بهرام ۲۰
اندیشه، حسین ۱۹
انزایی‌نژاد، رضا ۲۸۱
انوری، حسن ۵۵-۶۰-۶۴
انوشه، حسن ۱۰
اوستین، جین ۲۵۰
آید، طاهره ۱۹۵
آیزدگوش، اسدالله ۷۵
ایزدی‌دهکردی، مهدی ۵۰
بابایی‌آملی، ابراهیم ۳۷
باستانی‌پاریزی ۷۵
باقری، حسن ۳۰-۳۵
بالزاک، انوره‌دو ۲۶۵
بامشکی، مهدی ۴۷-۴۹

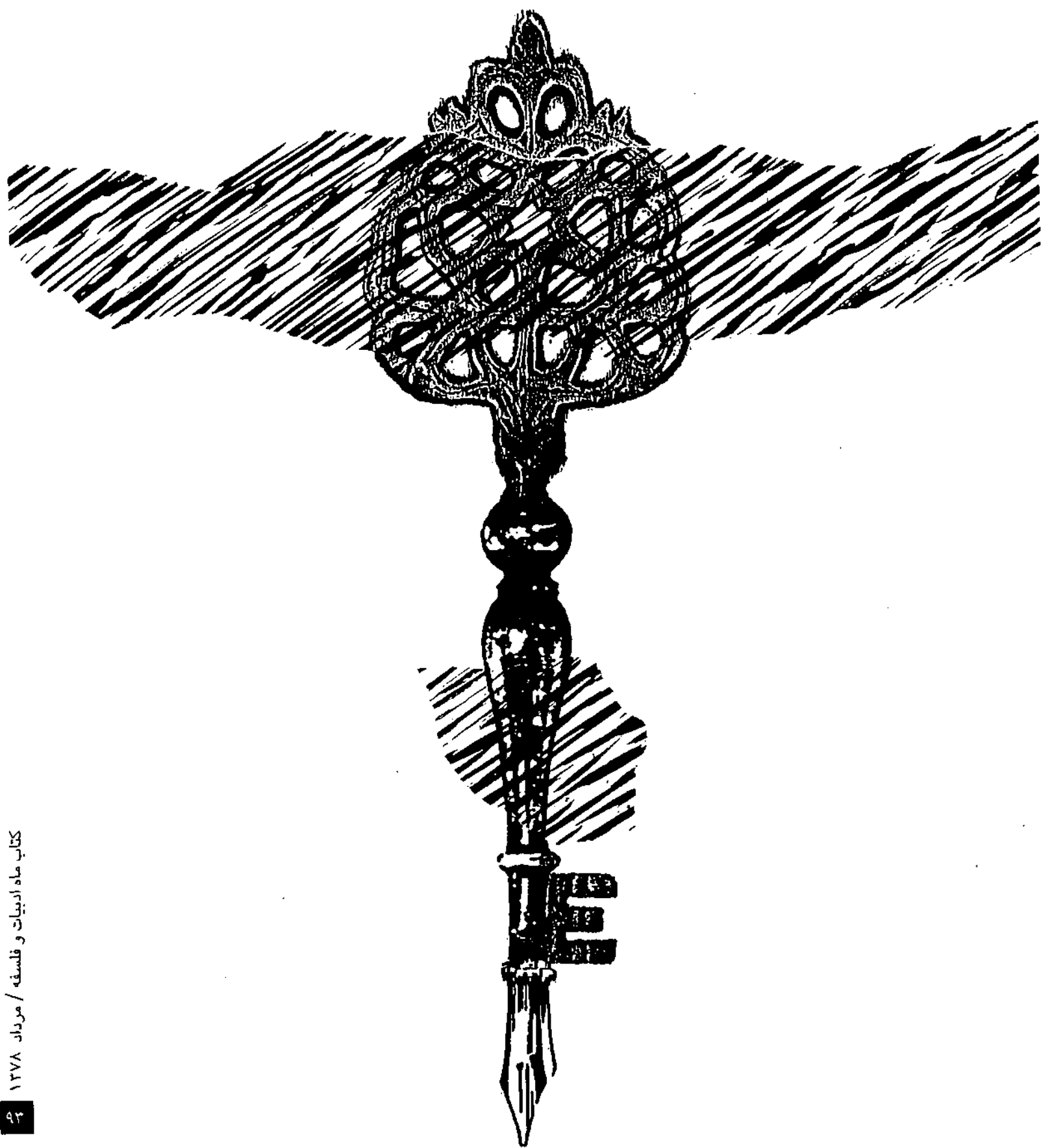
یادواره دولزدهمین مراسم شب شعر عاشورا: ویژه امام سجاد حضرت علی بن الحسین (ع) ۵۳
یاس‌های تشنه لب: مجموعه شعر عاشورایی ۱۵۶
یلدای رنج ۲۰۹
نمایه پدیدآور
Auden, W.H. ۲۴۴
Burto, William ۲۴۴
Lester, James D. ۸-۹
Shakespeare, William ۲۴۴
آینه‌وند، صادق ۲۸۷
آذربیدی، مهدی ۸۸
آسمانی، ابوالفضل ۲۲-۴۸
آشتیانی، جلال‌الدین ۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴
أصفی، مهدی ۱۱۳-۱۳۴
آق‌حسینی، حسین ۲۲
آگاه، سیاوش ۵۶-۵۷-۵۸
ابتهاج، هوشنگ ۱۱۹
ابراهیمی، مختار ۱۱۰
ابراهیمیان‌آملی، یوسف ۷۱
ابرهاردت، مینیون‌گود ۲۳۶
احمدی، کوروش ۲۲۷
احمدی، مسعود ۱۲۳-۱۸۵
احمدی‌گیوی، حسن ۶
ادیب، داریوش ۲۴۰
ادیب، زهرا ۱۲۹
ادیب‌یغما، فریدون ۱۶۷
اردبیلی، عماد ۷۸
استوگر، برام ۲۴۸-۲۴۹
اسفندیاری، فیروز ۲۳۴
اسکندانی، جمشید ۲۴۸-۲۴۹
اسماعیل‌زاده، فهمیه ۲۳۶
اعتمادی، پروین ۱۱۴
اعتدای، مهدی ۱۸۱-۲۰۷
اقتشاری، محمدرضا ۹۰-۹۱
اقبالیان، حسین ۲۰۸
اکبری، عباس ۲۴۵-۲۵۷
اکبری، مرتضی ۱۴۷
اکبری، ناهید ۱۱
الغزاده، ساتم ۶۱
الماسی‌نیا، محمدحسین ۱۶-۱۷
الهی‌قشما، حسین ۶۳-۲۱۲-۲۷۳
امیربختیار، محمدحسین ۲۰۹
امین‌پور، قیصر ۱۵۱
امینی، کاظم ۱
انجمنی، بهرام ۲۰
اندیشه، حسین ۱۹
انزایی‌نژاد، رضا ۲۸۱
انوری، حسن ۵۵-۶۰-۶۴
انوشه، حسن ۱۰
اوستین، جین ۲۵۰
آید، طاهره ۱۹۵
آیزدگوش، اسدالله ۷۵
ایزدی‌دهکردی، مهدی ۵۰
بابایی‌آملی، ابراهیم ۳۷
باستانی‌پاریزی ۷۵
باقری، حسن ۳۰-۳۵
بالزاک، انوره‌دو ۲۶۵
بامشکی، مهدی ۴۷-۴۹
یادواره دولزدهمین مراسم شب شعر عاشورا: ویژه امام سجاد حضرت علی بن الحسین (ع) ۵۳
یاس‌های تشنه لب: مجموعه شعر عاشورایی ۱۵۶
یلدای رنج ۲۰۹

بایرام، جلال ۲۸۶
بختیاری، پژمان ۱۰۳
بختیاری، نورالله ۲۰۴
بدای‌اشکان، رسول ۱۲۸
برزگر، محمدرضا ۱۱۲
بقائی، ایرج ۱۹۳
بلالی‌دهکردی، نقی ۱۶۴
بولگاکوف، میخائیل آفاناسویچ ۲۷۲
بهار، راشد ۲۲۱
بهار، محمدتقی ۱۱۴
بهداروند، محمدمهدی ۲۸
بهرنگی، صمد ۲۱۱
بهینا(متین)، حسن ۱۱۵
بیاتی‌چالستر، اسماعیل ۱۵۴
پارسی، علیرضا ۱۶۲
پارین، لورانس ۲
پروین‌پرشان‌زاده، ابوالحسن ۷۵
پژواک، ناهید ۱۹۱
پورخانی، نادر ۱۵
پورعلی، احمد ۱۵
پوزو، ماریو ۲۳۴
پیرایش، پوران‌دخت ۲۷
پینتر، هارولد ۲۵۷
تاری، محمود ۴۱-۱۵۶
تبریزی، ناهید ۲۴۲
ترابی، محمد ۲۳
تسلیمی، امیرحسین ۲۵
تفضلی، تقی ۲۴۲
تقوی، مرتضی ۲۷۶
تندرو صالح، شاهرخ ۱۸۴
توکلی، غلامعلی ۱۳۹
توماس، ادوارد ۲۵۱-۲۵۲
تویسرکانی، عبدالملکی ۱۰۰-۱۱۴
ثامنی، نسرین ۱۷۲
ثروتیان، پروین ۶۹
جاوان، حسین ۲۸۴
جبران، جبران‌خلیل ۲۷۳
جزایری، ارمان ۲۰۴
جمغری، محمدتقی ۷۳-۷۴
جمغری، مریم(امینی) ۱۷۸
جلال‌لو، علی ۱۷۴
جلیل‌زاده، جمیله ۱۳۵
جولانی، رضا ۱۸۰
چسترتن، گیلبرت‌کیث ۲۵۶
حاج‌سیدجواد، فتانه ۱۷۳
حافظ، شمس‌الدین محمد ۹۴-۹۵-۹۶-۹۷-۹۸-۹۹-۱۰۰
حافظی، محسن ۱۰۱-۱۰۲-۱۰۳
حالت، ابوالقاسم ۳۱
حبیبی‌اصغری، فرزاد ۱۳۳
حداد، علی‌اصغر ۲۳۹
حسینی‌پور، افسانه ۲۵۸
حق‌بین، صادق ۱۹۴
حمیدرفیعی، محمدعلی ۳۸
حمیدی، بهمن ۲۳۷
خاقانی، بدیل‌بن‌علی ۶۱
خرسند، احمد ۶۶
خرمالی، هادی ۱۳۰
خرم‌شاهی، بهاء‌الدین ۱۶۹-۱۹۹
خرمی، حسین ۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴
خسرونجدی، رویا ۲۹
خسروی، حسین ۱۲۷
خطیب‌رهبر، خلیل ۱۰۴
خطیب‌رهبر، خلیل ۱۰۵

خواجوند، نورعلی ۱۷۴
خواجه، فتانه ۲۴۱
خوشنویس، احمد ۷۸
خیام، عمر بن ابراهیم ۶۳
خیراندیش، مهدی ۱۲۹
دادبخش، پروانه ۲۵۲
دادور، محمدعلی ۱۱۵
داریوش، پرویز ۲۶۲
داگلاس، لویدکاسل ۲۳۰
دانشور، عبدالحمید ۱۴۱
دانشور، عبدالرضا ۱۴۱
دبیرسیاقی، محمد ۶۲
دزفولیان، کاظم ۷۰
دستگردی، حسن‌وحید ۶۵
دقوقی، شهرام ۱۲۱
دقیقی، مژده ۲۶۰
دوانی، پرویز ۱۷۰
دوروش، فضل‌الله ۳۶
دوموری، دفتی ۲۵۵
دویل، آرتورکانن ۲۶۰
ده‌بزرگی، احد ۱۵۲
دهباشی، علی ۱۲۴
دهنوی، حسین ۱۸
دیانت، علی‌اکبر ۲۸۱
ذوالریاستین، عبدالحسین ۱۲۴
ذوالفقاری، حسن ۱۳-۱۳
رحیم‌بخش، زرین ۴-۵
رحیمی، عباس ۲۱۷
رحیمی، فهیمه ۱۸۲-۱۸۳
ردفیلد، جیمز ۲۴۱
رستمی، حمیده ۲۲۵
رستمی، محمد ۲۲۳
رسول‌زاده، جعفر ۳۰-۴۰
رضانی، محمد ۲۲۶
ریحان، صادق‌رضا ۹۷-۹۸
زاهدی، فریدون ۲۴۷
زرین‌کوب، عبدالحسین ۲۷-۷۶-۷۷
زیبایی، بیژن ۱۶۸
ژورف، ادوارد ۲۶۵
سالمی، محمدکاظم ۱۴۴
سامرست‌موام، ویلیام ۲۵۳
سپانلو، محمدعلی ۱۴۲
سجادی، ضیاء‌الدین ۶۶
سجادی، هوشیار ۱۲۵
سروانتس، میگل‌د ۲۶۸
سعدی، مصطفی‌بن‌عبدالله ۷۲-۲۲۲
سعیدپور، سعید ۱۴۳
سلمان‌ساوجی، سلمان‌بن‌محمد ۱۱۱
سلیمانی، حسن ۲
سلیمانی‌فر، اسدالله ۱۶۵
سلیمی‌نیک‌نام، بابک ۳
سندر، بیژن ۲۲۴
سنجری، سعید ۱۴۶
سیدحسینی، رضا ۲۵۹
سیلیفانت، استرلینگ ۲۳۸
شاداکام، محمد ۱۱۶
شادمان، زهرا ۱۰۶-۱۰۷
شاه‌حسینی، انسیه ۱۰۸-۱۰۹
شیگامی‌شیرتی، عباسعلی ۱۷۹
شرفیان، عبدالحسین ۱۸۸
شعار، جعفر ۲۶۱-۲۶۳
شفیعی‌کدکنی، محمدرضا ۵۵-۶۰-۶۴
شیرازی، حسین ۱۱۹-۱۵۵

۳	سما: تهران	۱۰۶-۱۰۷-۱۰۸	توسعه: تهران	۲۴۷	هاردی، تامس	۸۲-۸۳-۸۴	شکیباپور، عزت‌الله	۲۵۵	شکیباپور، عزت‌الله
۱۳۲	سنایی: تهران	۱۰۹-۲۷۲	تنها: تهران	۲۷۰	هارطونیان، آساطور	۱۱۲	شمیسا، سیروس	۱۲	شمیسا، سیروس
۲۸۴	شانلی: تبریز	۲۱۴	توسعه علوم: تهران	۱۳۲-۱۴۵	هاشمی فرد، محمد	۲۸۶	شوشتری، صابر	۲۷۴	شوشتری، صابر
	شرکت انتشارات علمی و فرهنگی: تهران	۱۲۰	ثالث: تهران	۲۵۸	هاننکه، پتر	۲۸۱	شهریار، محمدحسین	۲۸۲	شهریار، محمدحسین
۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴	تهران	۸۹-۱۳۵-۱۸۷	جامی: تهران	۱۴۹	هراتی، سلمان	۲۵۹	صادق نژاد، صفر	۹۴	صادق نژاد، صفر
۲۵۰	شرکت سهامی کتابهای جیبی: تهران	۲۴۸-۲۴۹	جاودان خرد: تهران	۱۰۶-۱۰۷	هروی، حسینعلی	۲۷۷	صبور، داریوش	۱۲۹	صبور، داریوش
۲۵۴	شریف‌الرضی: قم	۲۵۰-۲۵۵	جمهوری: تهران	۱۰۸-۱۰۹	حسه، هرامان	۲۱۰	صحرانیان، ملیحه	۱۹۷	صحرانیان، ملیحه
۹۵-۹۹-۱۲۷	شقایق: تهران	۲۳۶-۲۵۳	جواهری: تهران	۲۶۱-۲۶۲-۲۶۳	همتی، اسماعیل	۴۴-۴۵	صدر، بنت‌الهدی	۲۷۶	صدر، بنت‌الهدی
۱۲۴	شهاب ثاقب: تهران	۱۱۳-۱۳۴	جویا: تهران	۱۵۸-۱۵۹	هنرور، علی	۱۳۱	صدرالدینی، علی‌اکبر	۲۸۵	صدرالدینی، علی‌اکبر
۱۰۵	صفی‌علیشاه: تهران	۱۰۴	جهان‌آرا: تهران	۱۶۰-۱۶۱	هوسپیان، میناس	۱۷۷-۱۸۹	صفاء، ذبیح‌الله	۲۳	صفاء، ذبیح‌الله
۲۱۳-۲۶۹	طرح نو: تهران	۱۸۰	جهان‌بین: فرخ‌شهر	۴۲-۵۱	یوشیان، علی‌اصغر	۱۸۵	صفاری‌پاریزی، غلامحسین	۱۹۳	صفاری‌پاریزی، غلامحسین
۷۰	طلایه: تهران	۳۳-۱۹۲	جهانگرد: شهرکرد	۲۷۱	یونسین، علی‌اصغر	۱۸۶	طارمی، یدالله	۱۵۳	طارمی، یدالله
۸۵	طلوع: تهران	۱۶۴	چکاوک: تهران	۴۲	یونسین، علی‌اصغر	۳۸	طالب‌پور، حیدرعلی	۲۳۰	طالب‌پور، حیدرعلی
۱۱۱	طه: قزوین	۱۶۷-۱۷۲-۱۸۲	چوگان: تهران	۵۱		۲۷۹	طباطبایی، حسینعلی	۲۶۴	طباطبایی، حسینعلی
۱۸	ظفر: قم	۱۸۳	حضرت بقیه‌الله (عج): قم			۷	ع.زارع، محمد	۱۵۷	ع.زارع، محمد
۳۰-۴۰	عصر ظهور: قم	۱۶۱-۱۶۶-۲۵۶	حق بین: قم			۲۰۲	عاصم کفاش، صالح	۲۸۳	عاصم کفاش، صالح
۶۷-۶۸-۱۴۲-۲۳۴	علم: تهران	۴۶	حقوق اسلامی: قم	۹۳-۱۷۵-۱۷۶		۱۴۸	عباس‌پور تمیجانی، محمدحسین		عباس‌پور تمیجانی، محمدحسین
۷۶-۷۷	علمی: تهران	۳۵-۴۸	حقیقت: تهران	۹۶	آب: تهران	۱۹۲	عباسی، حبیب‌الله	۱۴۰	عباسی، حبیب‌الله
۶۳-۷۲	علوم و فنون: تهران	۲۱	حوزه علمیه قم: قم	۲۶۶	آبنوس: تهران	۲۴	عباسی، محمد	۸۵	عباسی، محمد
۱۹	فردوس: تهران	۷۵	خرم: قم	۲۰۳-۲۰۵	آبی: تهران	۱۱۵	عبدی‌فرد، حمید	۲۱۵	عبدی‌فرد، حمید
۲۴	فرهنگ و سینما: تهران	۲۷۶	دارالقلین: قم	۱۴۶	آذر: تهران	۱۳۶	عزت‌پور، فاتح	۱۰۲	عزت‌پور، فاتح
۱۷۹	فرهنگسرا (یساولی): تهران	۶۵	دارالقلم: تهران	۱۵-۲۱	آذریون: تهران	۲۵۰	عطاری، محمدبن‌ابراهیم	۷۰	عطاری، محمدبن‌ابراهیم
۳۶	فضل‌الله دوروش: تهران	۲۹	دژ: تهران	۱۶۳	آزمون: تهران	۵۴	علوی، بزرگ	۲۰۳-۲۰۵	علوی، بزرگ
۱۹۷	قلم‌فرزندگان: شیراز	۳۷-۲۷۴	دفتر انتشارات اسلامی: قم	۶۹-۲۸۱	آویزه: تهران	۱۵۰	علوی، طاهره	۲۰۱	علوی، طاهره
۹۰-۹۱	کتاب درنا: تهران	۱۸۸	دنیای هنر: تهران	۲۴۰	آیدین: تبریز	۱۰۲	علیرمادیان، شاهرخ	۹۲	علیرمادیان، شاهرخ
	کتاب نیستان: تهران	۲۱۵	راوک: تهران	۱۰۲	آینه آثار: تهران	۲۸۲	غریبی‌کلپیر، عیسی	۱۷۵-۱۷۶	غریبی‌کلپیر، عیسی
۱۴۸-۱۴۹-۱۹۵	کیومرث: تهران	۲۷۶	راوند: تهران	۱۹۹	احتشام: تهران	۲۳۵	غلام، محمد	۱۳-۱۴	غلام، محمد
۱۲۵	گفتمان خلاق: تهران	۱۴۴	رجبی: تهران	۲۸۰	احسان: تهران	۹۳	غنی، قاسم	۹۵-۹۶-۹۷-۹۸	غنی، قاسم
۲۳۷-۲۵۵	گل‌مریم: تهران	۱۶۸	رستگار: مشهد	۱۹۳	احمدی: تهران	۱۱۷	فار، کارولین	۹۹-۱۰۲-۱۰۳	فار، کارولین
	گل‌های محمدی (ص): اصفهان	۲۱۷-۲۷۷	روز: تهران	۲۶۱-۲۶۲-۲۶۳	ارکان: اصفهان	۲۰۶	فتح‌اللهی، جعفر	۲۸۰	فتح‌اللهی، جعفر
۵۰	گوران: [بی‌جا]	۱۵۷	روزگار: تهران	۷۳-۷۴	اساطیر: تهران	۲۳۳-۲۶۷	فرخی‌سیستانی، علی‌بن‌جولوغ	۶۲	فرخی‌سیستانی، علی‌بن‌جولوغ
۲۲۲	لاله کویر: یزد	۱۴۰-۱۹۶	روزنه: تهران	۲۷۹	اسمر: تبریز	۲۵۴	فردوسی، ابوالقاسم		فردوسی، ابوالقاسم
۴۴-۴۵	لیوسا: تهران	۷۸-۲۱۲-۲۱۶-۲۱۸	روزنه کار: تهران	۲۱۱	افراسیاب: تهران	۷۵	فرشیدورد، خسرو	۵۵-۵۶-۵۷-۵۸-۵۹	فرشیدورد، خسرو
۲۴۱	ما: تهران	۲۱۹-۲۲۰-۲۷۳	رهنما: تهران	۱۸۶	افاقی: تهران	۱۲۸	فرزادفر، محمدحسن	۲۴۱-۲۴۲	فرزادفر، محمدحسن
۳۲	مجمع ذخائر اسلامی: قم	۱۷۰	رهیافت: [بی‌جا]	۱۹۱-۲۰۴	البرز: تهران	۵۶-۵۷-۵۸	فروغی، محمدعلی	۷۲-۲۲۲	فروغی، محمدعلی
	مجمع عاشقان حضرت محسن	۲-۸-۹	زریاب: تهران	۱۹۸	المنینک ورزش: اصفهان	۵۶-۵۷-۵۸	فلاح، رضا	۲۹	فلاح، رضا
۳۴	[بی‌جا]	۲۲۵	زرین: تهران	۷-۲۶-۲۳۱-۲۳۲	امیرکبیر: تهران	۹۱-۹۰-۸۹-۸۸-۸۷-۸۶-۸۵-۷۵	فلسفی، امیر	۱۰۳	فلسفی، امیر
۱۲۸-۲۲۱	محقق: مشهد	۱۸۱-۲۰۷	زوزا: تهران	۲۵۴	انتشارات سقز: [سقز]	۱۹۶	فوقتنس، کارلوس	۲۶۹	فوقتنس، کارلوس
۲۸	محمدتقی محمدی‌نیایی: [آمل]	۲۵۱-۲۵۲	ژار: [استدج]	۲۲۶-۲۲۹	انجمن نغمه‌سرایان کوثر: قم	۱۶۳	فیض‌جویندگان، بهاره	۲۰۰	فیض‌جویندگان، بهاره
۲۲۸	محمدسعید نجاری: تهران	۶۲-۶۶-۱۱۲-۱۱۷	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه: تهران	۳۹	اورنج: تهران	۲۷۲	قاسمی‌الیکودری، غلامرضا	۴۳	قاسمی‌الیکودری، غلامرضا
	مختومقلی فسراغی: گنبدکاوه	۲۰۸	سازمان تبلیغات اسلامی: تهران	۹۲	اهل قلم: تهران	۱۹۰	قاسی، محمد	۱۸۷	قاسی، محمد
۱۴۷	مرتضی اکبری: تهران	۲۲۷	سازمان چاپ و انتشارات: تهران	۱۱۸	ایل: شهرکرد	۵۴	قزوینی، محمد	۹۴-۹۵-۹۶-۹۷	قزوینی، محمد
	مرکز آموزش مدیریت دولتی: تهران	۴۱-۱۵۶	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۴۳	برگ: تهران	۲۱۶-۲۱۸-۲۱۹-۲۲۰	قلی‌پور، قاسم	۹۸-۹۹-۱۰۲-۱۰۳	قلی‌پور، قاسم
۱۴۱	مرکز کرمان شناسی: کرمان	۲۰۸	سازمان تبلیغات اسلامی: تهران	۲۴۵-۲۵۷	بشیر علم و ادب: تهران	۲۲۸	قهرمان، عشرت	۱۲۶	قهرمان، عشرت
۱۵۰-۱۵۱	مروارید: تهران	۱۹۰	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۱۱	بقاء: تهران	۴۶	قهرمان، محمد	۲۶	قهرمان، محمد
۱۹۴-۲۸۲	مشکوه: تهران	۱۷۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۲۰	بوعلی: تهران	۲۵۶	کاکایی‌دهکردی، رضا	۱۰۰	کاکایی‌دهکردی، رضا
۲۷۸	مکتبه الحیدریه: قم	۱۵۲	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۱۲۱	پهنگام: تهران	۲۵۶	کایز، دانیل	۲۳۷	کایز، دانیل
۲۴۸	ملانک: تهران	۱۵۸-۱۵۹	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۲۸۳	پاندا: [بی‌جا]	۶۳-۷۲-۲۲۲	کبیری، ناهید	۱۳۲	کبیری، ناهید
۲۸۵	منشور: تبریز	۱۶۰-۲۴۶	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۱۲۶	پژوهش: تهران	۱۹۸	کتابدار، مجیدرضا	۱۱۱	کتابدار، مجیدرضا
۱۳-۱۴	منشور دانش: تهران	۱۳۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۸۸	پژوهش: تهران	۶۸	کرباسی، غفث (خالقی)	۱۱۲	کرباسی، غفث (خالقی)
۲۰۰	موفق: تهران	۱۷۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۱۷۸	پژوهش: تهران	۶۵-۶۷	کرمی، علیرضا	۱۲۷	کرمی، علیرضا
۱۱۰	مولانا: اصفهان	۱۵۲	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۲۸	پیام آزادی: تهران	۲۶۴	کریمی‌زاده، متوجهر	۲۴۶	کریمی‌زاده، متوجهر
۲۴۴	مولوی: تهران	۱۵۸-۱۵۹	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۱۷۷-۱۸۹	پیام عدالت: تهران	۲۲۹	کوفری، عبدالله	۲۱۳	کوفری، عبدالله
۴-۵	مه: تهران	۱۶۰-۲۴۶	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۴۱-۱۵۶	پیام ملت: تهران	۳۳	کیوان، کیومرث	۲۶۸-۲۶۹	کیوان، کیومرث
۵۶-۵۷-۵۸	مهناب: تهران	۱۳۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۱۰۳	پیک فرهنگ: تهران	۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴-۸۹	گاری، رومن	۲۶۶	گاری، رومن
۶۳-۷۲-۸۷-۲۲۲	مهرزاد: تهران	۱۳۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۱۷۳	پیکان: تهران	۲۶۷	گریشام، جان	۲۴۲	گریشام، جان
۹۲-۹۸	میلاد: تهران	۱۳۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۲۳۹	پیوسته: تهران	۱۲۰	گرین، گراهام	۲۴۵	گرین، گراهام
۱۰۰-۱۱۴	میلاد: تهران	۱۳۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۲۴۴	پژوهش: تهران	۲۵۴	گلستان، لیلی	۲۶۶	گلستان، لیلی
				۲۴۴	تجزیه: تهران	۲۳۳	لاچوردی، حسن	۲۱	لاچوردی، حسن
				۲۴۴	تکامل: تهران	۲۳۵	لاهوتی، حسن	۷۹-۸۰-۸۱	لاهوتی، حسن

۱۲۰-۱۲۲-۱۴۵	همسایه: قم	۲۰۶-۲۵۹	هاشمی: تهران	۲۸۶	نیلوفر: تهران	۱۰۸-۱۰۹-۲۷۲	۲۷۰-۲۷۱	ناثیری: تهران
۱۳۷	هیرمند: تهران	۲۴۲	هامان: تهران		وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: تهران	۲۰۲	۱۱۵	نامی: اصفهان
۱۷۴	یادواره اسدی: تهران	۲۶۰	هرمس: تهران	۱۰		۸۶	۱۶۲	نسیم شمال: تهران
۱۶۵	یکتا: اصفهان	۲۲	هشت بهشت: اصفهان	۲۴۳	ویدا: تهران	۱۳۲-۱۳۹-۱۵۳-۲۲۴	۱۱۹	نشر چشمه: تهران
۷۱	یوسف ابراهیمیان آملی: آمل	۱۲۳-۱۴۳-۱۸۵-۲۰۱	همراه: تهران	۱۰۱	هاد: تهران	۲۰۹	۱۰۶-۱۰۷	نشر نو: تهران

خانه کتاب ایران
کتاب ماه
زبان

فهرست کتابهای منتشر شده تیرماه سال ۱۳۷۸

زبانهای ایرانی

۱- آموزش گام به گام زبان فارسی (۱) سال اول نظام جدید. حسن لاجودی. - تهران: آزمون. - ۸۰ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۲۹۲-۲

چاپ اول

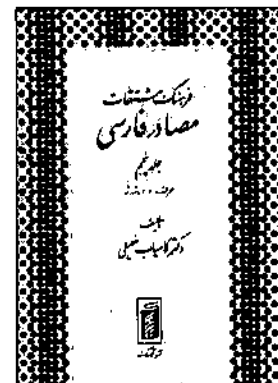
۲- آموزش گام به گام زبان فارسی (۴) سال دوم نظام جدید. نادر پورخانی. - تهران: آزمون. - ۱۹۶ ص. - رقی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۵۶۷-۰

۳- فرهنگ جامع (فارسی به فارسی) شامل اصطلاحات روز با شواهد شعری. عبدالحمید سیاح. - تهران: اسلام. - ۸۶۸ ص. - وزیری (گالینگور). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۸۴۳-۱۷-۰

۴- فرهنگ عمید: شامل واژه‌های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی. حسن عمید. - تهران: امیرکبیر. - ۱۲۶۰ ص. - رقی (گالینگور). - ۳۲۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰-۱۳۱-۷

چاپ اول

۵- فرهنگ مشتقات مصادر فارسی. کامیاب خلیلی: ویراستار: مهیار خلیلی. - تهران: کارنگ. - ۳۲۸ ص. - جلد پنجم. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۳-۰۳-۵

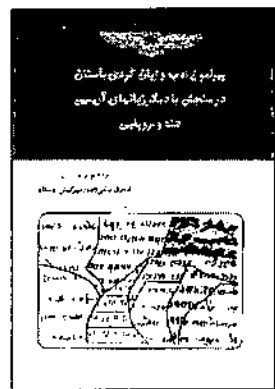

جلد پنجم «فرهنگ مشتقات مصادر

فارسی» شامل مصدراهایی است که با حروف «د»، «ر» و «ژ» آغاز می‌شوند. در کتاب ابتدا نموداری از مصدرها همراه با معانی و اشتقاقیات گوناگون آن به چاپ می‌رسد و در پی آن، کاربرد مختلف هر یک از مشتقات مصدر در کتاب‌ها، زبان و گویش‌های ایرانی درج می‌گردد.

چاپ اول

۶- در پیرامون ادب و زبان کردی باستان. فاروق صفی‌زاده. - [سقز]: سقز. - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

تحقیق حاضر حاوی مطالبی است درباره ادب و زبان کردی باستان در سنجش با دیگر زبان‌های آریایی و هند و اروپایی. در دیپاچه به مباحثی در باب نوشته‌های پیش از اسلام از جمله نوشته‌های «مانوی»، «زردشتی» و «پهلوی» و سیر تحول آنان اشاره شده است. «پیدایش نویسه و نگارش در ایران»، «زبان کردی باستان و زبان کردی نوین» از دیگر مطالب این کتاب است. در این پژوهش به گویش‌های مختلف زبان کردی و نحوه پیدایش آنان از جمله: «گورانی»، «پراچی» و «کرمانجی میانه» نیز اشارتی رفته است. در صفحات بعدی کتاب چند واژه کهن «سوریانی - ایرانی»، همراه با همانندی این واژگان در گویش تنازی و پارسی، ضمیمه شده است.

واژه‌نامه‌های زبان انگلیسی

چاپ اول

۷- فرهنگ بردیا: انگلیسی - فارسی جیبی. مهرداد آگنج: به اهتمام: نوشین رضائی. - تهران: بردیا. - ۲۵۰ ص. - جیبی (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Pocket english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۹۱۸۳۴-۰۰-X

چاپ اول

۸- فرهنگ دانش فارسی به انگلیسی (یا تلفظ فارسی). مهری ریاحی، زهرا ریاحی. - تهران: ایمان. - ۳۲۰ ص. - جیبی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۶۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۸۲۰-۰۲-۶

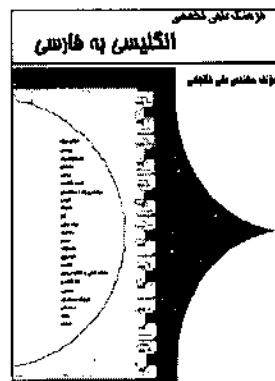
۹- فرهنگ دانش کوچک انگلیسی به فارسی (یا تلفظ فارسی). مهری ریاحی، زهرا ریاحی. - تهران: ایمان. - ۴۷۰ ص. - جیبی (شمیز). - ۴۸۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Danesh pronouncing english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۹۰۷۶۷-۵-۱

۱۰- فرهنگ سینا: انگلیسی - فارسی. ایی‌جا: واقفی. - ۵۷۴ ص. - جیبی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۳۸۰-۳-۳-X

چاپ اول

۱۱- فرهنگ علمی تخصصی انگلیسی به فارسی. علی خانجانی. - تهران: زکات علم. - ۳۳۸ ص. - وزیری (شمیز). - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۵۳-۳۸-۸

واژه‌نامه حاضر حاوی ۵۰۰۰ واژه و اصطلاح تخصصی مربوط به علوم مختلف است، از جمله: «مهندسی برق»، «فیزیک»، «شیمی»، «مکانیک»، «نقشه‌برداری»، «موسیقی»، «زمین‌شناسی» و «ریاضی». این واژه‌نامه به ترتیب الفبای انگلیسی نظام یافته و در مقابل هر مدخل آن، یک یا چند

معادل فارسی و در پارهای موارد شرح کوتاهی از واژه آمده است.

چاپ اول

۱۲- فرهنگ فشرده انگلیسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی. محمدرضا جعفری. - تهران: حکایت. - ۸۰۰ ص. - جلد اول. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۵۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Concise english - english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۹۰۹۴۳-۷-۷

چاپ اول

۱۳- فرهنگ فشرده انگلیسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی. محمدرضا جعفری. - تهران: حکایت. - ۷۵۴ ص. - جلد دوم. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۵۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Concise english - english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۹۰۹۴۳-۸-۵

۱۴- فرهنگ معاصر انگلیسی - فارسی یک جلدی. سلیمان حبیب. - تهران: فرهنگ معاصر. - ۱۱۱۰ ص. - رقی (گالینگور). - ۳۳۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم. عنوان به لاتین:

Farhang moaser one-volume english persian dictionary شابک: ۹۶۴-۵۵۴۵-۱۲-۹

۱۵- فرهنگ همراه پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی. منوچهر آریان‌پورکاشانی. - تهران: جهان‌رایانه. - ۹۹۶ ص. - جیبی (سلفون). - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The aryanpur progressive english شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۶-۷

۱۶- فرهنگ همسفر پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی. منوچهر آریان‌پورکاشانی. - تهران: جهان‌رایانه. - ۵۳۶ ص. - جیبی (سلفون). - (دوره) ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The aryanpur progressive english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۷-۵

۱۷- فرهنگ یکجلدی پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی.

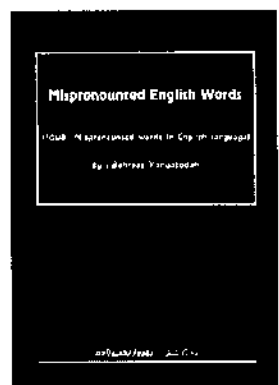
منوچهر آریانپور کاشانی، با همکاری:
بهرام دلگشایی - تهران: جهان
رایانه. - ۱۷۱۶ ص. - وزیری
(گالینگور). - چاپ چهارم / ۵۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:

The aryanpur progressive
english - persian dictionary ...
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۱-۶

چاپ اول

۱۸- واژه‌های انگلیسی که
نا درست تلفظ می‌شوند.
بهروز یحیی زاده - گنبد قابو: حاجی
طلائی. - ۷۷ ص. - رقی (شمیز). -
۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:

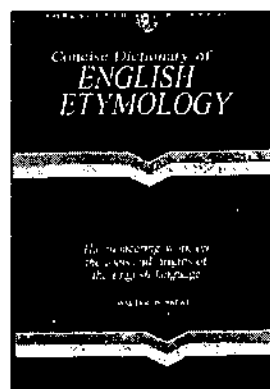
Mispronounced words 1008
english mispronounced
words in ...
شابک: ۹۶۴-۶۱۶۰-۱۳-۱

در این مجموعه، واژه‌های
انگلیسی‌ای که دارای حروف غیر
ملفوظ هستند، به ترتیب حروف
الفبای انگلیسی به چاپ رسیده است.
معادل فارسی این واژه‌ها و تلفظ
صحیح آنها در مقابل هر یک ذکر شده
است. در ابتدای کتاب این مطالب به
چشم می‌خورد: «توضیحی درباره
صداها و جایگاه فراگویی آنها»؛
«جدول مصوت‌ها و صامت‌های
انگلیسی»؛ «راهنمای الفبای
فونتیک».

چاپ اول

۱۹-The concise dictionary
of english etymology.
Walter W. Skeat. تهران: رهنما.
۶۴۸ ص. - رقی (شمیز). - ۸۰۰۰
ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
فرهنگ فشرده اتمولوژی
(ریشه‌شناسی)، کتابی است که در آن
سمی شده به گونه مختصر، پیشینه و
ریشه واژه‌های انگلیسی به دست داده
شود و وجه تسمیه برخی واژگان نیز

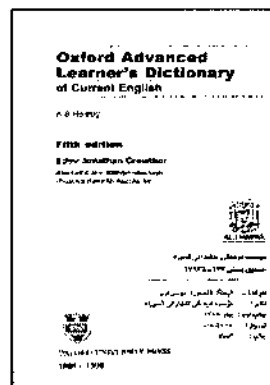

ذکر گردد. در ابتدای کتاب فهرست
علامه و در انتهای آن، فهرست
پیشوندها و فهرست برخی ریشه‌های
واژگان آریایی به چاپ رسیده است.

۲۰-Longman dictionary of
contemporary english.
کرج: ساریان. - رقی (شمیز).

چاپ اول

۲۱- learner's dictionary current
of Oxford advanced english.
Albert Sydney Hornby
ویراستار: Jonathan Crowther.
تهران: الحورا. - ۱۴۴۴ ص. - رقی
(گالینگور). - ۳۸۰۰۰ ریال. - چاپ
اول / ۵۰۰۰ نسخه.

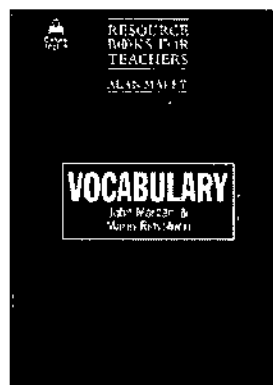
فرهنگ حاضر، شامل واژگان و
عبارات پیشرفته انگلیسی است که در
ابتدای آن فهرست نشانه‌ها و علائم
به چاپ رسیده است. هر سرواژه، با
معانی متعدد، نکات دستوری و
مثال‌های گوناگون همراه شده است.

۲۲-Oxford elementary
learner's dictionary.
ویراستار: Angeal Crawley.
تهران: مهر. - ۴۳۲ ص. - رقی
(شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم
/ ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۴۲-۰۰-۱

۲۳-Resource books for
teachers: vocabulary.

Mario Rinvoluti, John
Morgan: ویراستار: Alan Maley
تهران: مولوی. - ۱۳۶ ص. - وزیری
(شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

این کتاب، منبعی است برای معلمان
زبان انگلیسی به شمار می‌آید که طی
آن شیوه‌های گوناگون آموزش واژگان،
فراهم گردیده است. تمرین‌های
مختلف کتاب برای سطوح ابتدای،
متوسطه و پیشرفته در نظر گرفته شده
و براساس آن، متن‌های مناسب برای
آموزش واژگان انتخاب گردیده است.

دستور زبان انگلیسی

۲۴-آزمون زبان و گرامر انگلیسی:
برای استفاده دانشجویان،
دانش‌آزموزان و ...
جواد عسکری. - تهران: عطایی. -
۵۳۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۷۰۰۰
ریال. - چاپ چهارم و یکم / ۳۳۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۱۳-۰۱۶-۹

۲۵- تست‌های تفکیکی زبان
انگلیسی سالهای اول، دوم و سوم
نظام جدید متوسطه و انگلیسی
(۱) و (۲) دوره ...
جعفر قائمی. - مشهد: صیانت. - ۳۵۲
ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال.
- چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۰۹۶-۰۰-۹

۲۶- خودآموز گام به گام زبان
انگلیسی (۲) دوره
پیش‌دانشگاهی.
حمید مفیدی. - تهران: آزمون. - ۲۳۲
ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. -
چاپ هفتم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۱۷-۶۳-۱

۲۷- دستور زبان کامل انگلیسی
دوره پیش‌دانشگاهی (۱) و (۲).
مریم‌بانو رزازیان. - تهران: مبتکران.
۲۵۲ ص. - جیبی (شمیز). - ۴۰۰۰
ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۸۶-۰۲۸-۴
۲۸- راهنمای گام به گام زبان
انگلیسی (۱) دوره
پیش‌دانشگاهی.
منصور احمدی. - تهران: آزمون. -
۲۹۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰
ریال. - چاپ سوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۱۱۵-۲

۲۹- قواعد ساختار جمله در زبان
انگلیسی.
رابرت کروین: مترجم: امیرعلی راسترو
- تهران: رهنما. - ۵۸۴ ص. - وزیری
(شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ سوم
/ ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
English sentence structure
شابک: ۹۶۴-۶۰۵۶-۴۰-۴

چاپ اول

۳۰- کتاب کار زبان انگلیسی
پیش‌دانشگاهی.
مریم‌بانو رزازیان، بهروز کلاتری،
ایرج بیگلر. - تهران: مجد. - ۱۱۲
ص. - جلد دوم. - وزیری (شمیز). -
۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۵۳-۴۴-۵

۳۱- گرامر جامع زبان انگلیسی.
مریم‌بانو رزازیان. - تهران: مبتکران.
- ۳۸۴ ص. - جیبی (شمیز). - ۴۰۰۰
ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۹۳-۶۱-X

چاپ اول

۳۲- گرامر زبان انگلیسی.
عباس محمودی. - تهران: سفیر
صبح. - ۲۶۴ ص. - وزیری (شمیز). -
۸۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۹۵-۱-۹

۳۳- نمونه سوالات زبان انگلیسی
گنجینه سال سوم راهنمایی.
تهیه و تنظیم: حسین عباسی نسب. -
تهران: حسین عباسی نسب. - ۶۲
ص. - وزیری (شمیز). - ۲۲۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۰۹۷-۸

کاربرد زبان انگلیسی

۳۴- انگلیسی در سفر
On Trip = مکالمات و
اصطلاحات روزمره انگلیسی با
ترجمه فارسی و تلفظ ...
حسن اشرف‌الکتابی. - تهران:
استاندارد. - ۲۵۴ ص. - جیبی (شمیز).

۴۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
English on trip
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۵-۰۱-۹

۳۵- انگلیسی در سفر: مکالمات و
اصطلاحات روزمره انگلیسی با
ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها با
الفبای فارسی.

حسن اشرف‌الکتابی. - تهران:
استاندارد. - ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز).
- ۸۰۰۰ ریال. - چاپ یازدهم /
۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
English on trip
شابک: ۹۶۴-۹۱۴۴-۰۷-۲

چاپ اول

۳۶- برنامه‌ریزی نوین: آموزش
خلاق زبان از طریق بازی‌های
آموزشی برای: سه‌گروه‌ها،
آموزشگاهها و موسسه‌های زبان.
شاپور جروش. - شیراز: راهگشا. -
۲۰۰ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۲۰۰۰
ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
New planning for teaching
english creatively ...
شابک: ۹۶۴-۶۴۴۴-۲۷-X

۳۷- ترجمه زبان انگلیسی عمومی
(دانشگاه پیام نور).
مترجم: محمدجواد حجازی. - قم:
حقوق اسلامی. - ۳۳۶ ص. - وزیری
(شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ
چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۷۱۸-۱-۹

۳۸- راهنمای ری‌دینگ انگلیش
برای دانشجویان دانشگاه: شامل
ترجمه کلیه دروس و واژه‌نامه برای
هر درس ...
محمدنقی مقصودی. - تهران: رهنما.
- ۲۰۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۵۰۰
ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۵۴-۲۶-۹

چاپ اول

۳۹- راهنمای ری‌دینگ انگلیش
برای دانشجویان دانشگاهها
همراه واژه‌نامه با وجه دستوری و
حل تمرینات.
مترجم: الهام عرفانی. - تهران: بهزاد.
- ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰
ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Reading english for university
students
شابک: ۹۶۴-۵۹۵۹-۳۵-۷

۴۰- راهنمای کامل
Reading کامل

زبانسرا. ۸۰ ص. - رحلی (شمیز).
۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰
نسخه.

چاپ اول

۵۴- New american streamline
departures.

- Peter Viney, Bernard Hartley
تهران: رهنما. ۸۶ ص. - وزیر
(شمیز). ۱۶۰۰ ریال. - چاپ اول /
۱۰۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

۵۵- New headway english
course: intermediate
student's book.

- John Soars, Liz Soars
تهران: زانوسرا. ۱۶۰ ص. - رحلی (شمیز).
۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰
نسخه.

چاپ اول

۵۶- Peterson's TOEFL
grammar flash: the quick
way to build grammar
power.

- Milada Broukal
تهران: رهنما. ۲۱۶ ص. - رقیعی (شمیز).
۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

در این کتاب مهارت‌ها و فنون گرامری
در زبان انگلیسی همراه با تمرینات و
پرسش‌های چهار گزینه‌ای آموزش
داده می‌شود.

چاپ اول

۵۷- Phonology: an
introduction to basic
concepts.

- Roger Lass
تهران: رهنما. ۲۸۴ ص. - وزیر
(شمیز). ۵۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

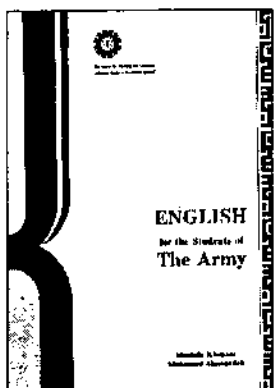
در این کتاب، ضمن به دست دادن
تعاریف آواشناسی (واج‌شناسی)

۴۹-English for the students
of the army.

Mahmood Alaezadeh, Mostafa
Khaksar
تهران: سازمان مطالعه و
تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها
(سمت). ۱۸۸ ص. - جلد سوم.
وزیری (شمیز). ۴۰۰۰ ریال. - چاپ
اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به فارسی:
انگلیسی برای دانشجویان رشته
علوم و فنون نظامی
شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۳۳۴-۰

چاپ اول

کتاب، منبع اصلی درس زبان
تخصصی برای دانشجویان رشته
علوم و فنون نظامی در مقطع
کارشناسی است که در ۱۶ بخش
مباحث عمده دفاعی و نظامی را در
برمی‌گیرد. هر بخش از کتاب با
تمرینات و پرسش‌های گوناگون متن
همراه شده است.

۵۱-Essential grammar in
use: a self-study reference
and practice book for
elementary students of ...

تهران: رهنما. ۲۰۴ ص. - وزیر
(شمیز). ۳۵۰۰ ریال. - چاپ دوم /
۱۰۰۰۰ نسخه.

۵۱- Follow me.

تهران: زبان آموز. ۲۷۰ ص. - وزیر
(شمیز). ۷۵۰۰ ریال. -
نسخه.

چاپ اول

۵۲-Headway: intermediate
workbook new english
course.

- John Soars, Liz Soars
زبانسرا. ۸۰ ص. - رحلی (شمیز).
۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰
نسخه.

۵۳- Headway: workbook
elementary.

- John Soars, Liz Soars

فرهنگستان زبان. ۱۸۰ ص. - جلد
اول. - وزیر (شمیز). ۱۱۰۰۰ ریال.
- چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۷۵-۱-۸

چاپ اول

۴۶- یاد بگیرید به انگلیسی
صحبت کنید.

جان رومیژر، مارتین رایس، کارلز
برونو: مترجم: ع. توکل. - تهران:
فرهنگستان زبان. ۲۵۶ ص. - جلد
دوم. - وزیر (شمیز). ۱۰۰۰۰ ریال.
- چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۷۵-۲-۶

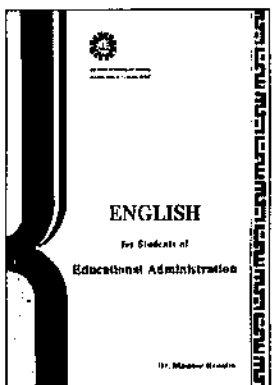
۴۷-English for Computer
Science.

Norma D. Mullen, P. Charles
Brown. - تهران: پرهام. ۲۴۲ ص.
- وزیر (شمیز). ۶۸۰۰ ریال. -
چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

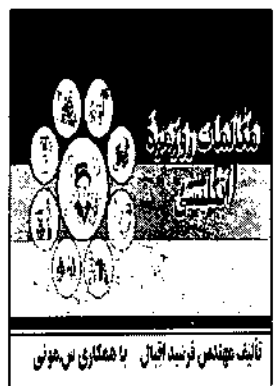
چاپ اول

۴۸-the students of educational
English for administration.

Mansur Koosha
تهران: سازمان
مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی
دانشگاه‌ها (سمت). ۱۱۶ ص. -
وزیری (شمیز). ۳۰۰۰ ریال. - چاپ
اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی:
انگلیسی برای دانشجویان رشته
مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی
شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۳۴۸-۰

این کتاب برای درس زبان تخصصی
دانشجویان رشته «مدیریت و
برنامه‌ریزی آموزشی» در مقطع
کارشناسی تدوین شده است. مدیریت
آموزشی و ویژگی‌های منحصر به فرد
آن، اهداف نظام آموزشی مدیریت،
تغییرات در مدیریت آموزشی، طرح‌ها
و شیوه‌های اداره کردن، و مباحثی از
این دست، محتوای کتاب را تشکیل
می‌دهد. بخش‌های ده‌گانه کتاب با
تمرینات و پرسش‌های متعدد چهار
گزینه‌ای همراه است.

واژگان با رسم الخط فارسی به چاپ
رسیده است.

چاپ اول

۴۴- مکالمات روزمره انگلیسی.
فرشید اقبال، با همکاری: س. مونی.
تهران: اقبال. ۱۹۶ ص. - پالتویی
(سلفون). ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

English phrase book
شابک: ۹۶۴-۴۰۶-۲۳۱-۰۰

در این کتابچه، ۶۵ موضوع برای
فرآگیری زبان انگلیسی، به منظور
مکالمه طی اقامت در کشورهای
انگلیسی زبان، آموزش داده می‌شود.
در هر درس معانی فارسی و تلفظ
واژگان و جملات فراهم آمده است.
«الفبای زبان انگلیسی»، «سلام و
تعارفات»، «زمان»، «در جست و جوی
راه»، «فروگاه»، «آشنا شدن»،
«کشورها و ملیتها»، «هوا»،
«مشاغل»، «جایای دیدنی»،
«تقاضای ویزا»، و «روزنامه‌فروشی و
کتاب‌فروشی» از جمله موضوعات این
کتاب هستند.

چاپ اول

۴۵- یاد بگیرید به انگلیسی
صحبت کنید.
جان رومیژر، مارتین رایس، کارلز
برونو: مترجم: ع. توکل. - تهران:

through reading
عمومی برای دانشجویان دانشگاه.
عبدالحامید حاجیان. - همدان:
دانشجو. ۲۵۲ ص. - وزیر (شمیز).
۶۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰
نسخه.

عنوان به لاتین:
A comprehensive guide to
reading through reading ...
شابک: ۹۶۴-۹۰۵۳۴-۲-۵

چاپ اول

۴۱- زبان انگلیسی تخصصی
روابط عمومی و ارتباطات: ویژه
مدیران، کارشناسان، دانشجویان
و ...

علی میرسعیدقاسی، هوشنگ
عباس‌زاده. - تهران: علوم نوین. -
۱۹۲ ص. - وزیر (شمیز). ۶۵۰۰
ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
English language for public
relations persons
شابک: ۹۶۴-۶۱۳۲-۱۷-۷

چاپ اول

۴۲- زبان تخصصی شیمی:
شیمی آلی، بیوشیمی، شیمی
دارویی: واژه‌نامه تخصصی شیمی
با ۲۱۱۰ لغت انگلیسی به ...
مینو دبیری. - تهران: جهان نو. ۲۶۴
ص. - وزیر (شمیز). ۹۵۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Scientific english for chemistry
students
شابک: ۹۶۴-۶۵۱۵-۱۰-X

چاپ اول

۴۳- مکالمات روزمره انگلیسی.
فرشید اقبال، با همکاری: س. مونی. -
تهران: اقبال. ۲۵۶ ص. - بیاضی
(شمیز). ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
English phrase book
شابک: ۹۶۴-۴۰۶-۰۴۴-X
در کتاب سعی شده کلمات و عبارات
لازم به منظور استفاده در کشورهای
انگلیسی زبان، فراهم آید. موضوعات
مندرج در کتاب، در ۶۵ قسمت تنظیم
شده که برخی از آنها بدین قرار است:
«سلام و تعارفات»، «زمان»، «علایم
عمومی و تابلوهای راهنمایی»،
«فروگاه»، «در هتل»، «آشنا شدن»،
«مشاغل»، «جایای دیدنی»،
«تقاضای ویزا»، «روزنامه‌فروشی و
کتاب‌فروشی»، «با اتوبوس و ترن» و
«ورزش». در کتاب، علاوه بر معانی
فارسی، تلفظ انگلیسی جملات و

شیوا رزاقی - تهران: آبشار - ۱۷۸ ص - وزیری (شمیز) - ۲۸۰۰ ریال -

چاپ اول

چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۹۱۴۹۳-۴-۱

۷۴- خودآموز و راهنمای عربی سوم راهنمایی: مشتمل بر: ترجمه کامل متن به زبان روان و ساده... سعید فتحی - تهران: آبشار - ۱۸۴ ص - وزیری (شمیز) - ۵۶۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۴-۰۰۰-X

چاپ اول

۷۵- صرف سوالی عباسعلی دلوری - تهران: نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، انتشارات عقیدتی سیاسی - ۲۴۸ ص - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۲۹۷-۱۳-۷

در کتاب طی ۴۴ درس، یک دوره صرف عربی به شیوه «پرسش و پاسخ آموزش» داده می‌شود. در پایان هر درس، خلاصه درس، چند تمرین و پرسش‌های چهار گزینه‌ای فراهم آمده است.

۷۶- صرف و نحو عربی

عباس ماهیار - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) - ۱۸۰ ص - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: Abbas mahyar arabic grammar

شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۳۵۲-۹

۷۷- عربی (۱) سال اول دبیرستان شامل: آموزش کامل کتاب، حل تمرینات و تستهای تفکیکی با پاسخ تشریحی، حجت‌الله گنجی - تهران: منشور دانش - ۱۷۶ ص - وزیری (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ ششم / ۱۰۰۰۰ نسخه

français شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۵۷۰-۷

کاربرد زبان فرانسوی معیار

۶۷- فرانسه در سفر français = en voyage: مکالمات و اصطلاحات روزمره فرانسه با ترجمه فارسی و تلفظ... به اهتمام: حسن اشرف‌الکتابی، مینا اشرف‌الکتابی، مترجم: مریم اشرف‌الکتابی - تهران: استاندارد - ۲۲۴ ص - رقیعی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۵-۰۶-X

کاربرد زبان ایتالیایی معیار

۶۸- ایتالیایی در ۷ روز، شرلی بالدین، سارا بوس، مترجم: نادر محمدزاده - تهران: رهنما - ۱۶۸ ص - وزیری (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - ۲۰۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: Italian in a week

شابک: ۹۶۴-۶۰۵۴-۸۳-۸

زبان عربی

چاپ اول

۶۹- آشنایی با قواعد زبان عربی: نحو مختصر، یا، اصول ترکیب، ابوالفضل فخرالاسلام - قم: اعتصام - ۹۶ ص - وزیری (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه

۷۰- آموزش گام به گام عربی (۳) سال سوم نظام جدید، مجید نوری - تهران: آزمون - ۲۴۸ ص - وزیری (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ دوازدهم / ۱۰۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۱۱۹-۵

۷۱- تجزیه و ترکیب پایه اول، قم: حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت - ۴۸ ص - رقیعی (شمیز) - ۱۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه

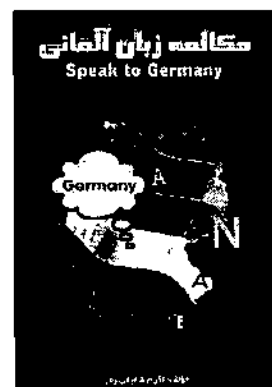
۷۲- ترجمه و راهنمای مبادی العربیه، یا، کاملترین صرف و نحو عربی، رشید شرتونی، مترجم: محمدجواد شریعت - تهران: اساطیر - ۱۴۴ ص - جلد اول - وزیری (شمیز) - ۲۴۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۵۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۳۳۱-۰۰۸-۶

۷۳- خودآموز و راهنمای عربی دوم راهنمایی،

کاربرد زبان آلمانی معیار

چاپ اول

۶۴- مکالمه زبان آلمانی، اکرم شفیع‌پور - تهران: زکات علم - ۵۹۲ ص - وزیری (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۷۵۳-۳۹-۶

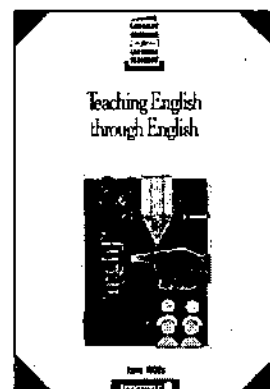
ترجمه حاضر، برگرفته از کتاب «Deutsche Sprachlehre für Ausländer»، با هدف آموزش زبان آلمانی برای خارجی‌ها به طبع رسیده است. در ابتدای کتاب القای آلمانی، حروف صدادار و بی‌صدا آموزش داده می‌شود. در انتهای آن نیز نکاتی چند درباره دستور زبان، لغت‌نامه، مکالمات روزمره و قلم پذیرش برای دانشگاه‌های آلمان به چاپ رسیده است. کتاب با شرح و توضیح گرامری و تمرینات گوناگون مربوط به آن همراه بوده معانی فارسی هر یک از عبارات و واژگان، همچنین پاسخ تمرینات را در بردارد.

واژه‌نامه‌های زبان فرانسوی

۶۵- فرهنگ کامل جدید فارسی - فرانسه، مرتضی معلم - تهران: امیر کبیر - ۱۲۸۶ ص - جلد اول - رقیعی (گالینگور) - (دوره) ۷۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۱۵۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: Nouveau dictionnaire: persian - français

شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۵۱۹-۳

۶۶- فرهنگ کامل جدید فارسی - فرانسه، مرتضی معلم - تهران: امیر کبیر - ۱۵۲۰ ص - جلد دوم - رقیعی (گالینگور) - (دوره) ۷۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۱۵۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: Nouveau dictionnaire persan -

دستوری، درک مطلب و نظایر آن فراهم می‌آید.

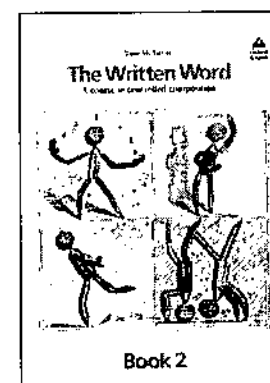
۶۲- Testing language skills from theory to practice.

Parviz Birjandi, Abdoljavad Jafarpur, Hossein Farhady - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) - ۲۳۲ ص - وزیری (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۷۰۰۰ نسخه
عنوان به فارسی: آزمون در زبان انگلیسی: نظریه‌ها و کاربردها
شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۱۱۱-۹

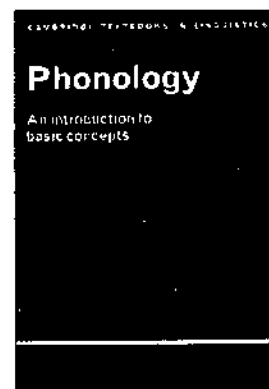
چاپ اول

۶۳- The written workbook 2: a course in controlled composition.

Tom Mearthur - تهران: مولوی - ۱۷۶ ص - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول

این کتاب، راهنمایی است برای نوشتن که مولف طی هفت بخش ابتدا متن‌های برگزیده و ساده‌ای را به طبع می‌رساند، سپس فراگیران، علاوه بر قرائت متن، تمرینات گوناگونی را در زمینه نگارش پی می‌گیرند و بدین ترتیب، سطح خود را از نظر انتخاب صحیح واژگان و عبارات بهبود می‌بخشند. کتاب حاضر جلد دوم از این مجموعه است که همراه با تصاویری چند به طبع رسیده است.

مختصات گوناگون این علم تشریح می‌شود. اثر حاضر در واقع بازنمود کلی آواها، و معرفی مفاهیم یک زبان است که به زبان انگلیسی شرح و بررسی شده است.

۵۸- Reading for general english.

Parideh Pourgive - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) - ۱۲۰ ص - وزیری (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه
عنوان به فارسی: خواندن متن انگلیسی عمومی
شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۳۱۰-۳

چاپ اول

۵۹- Resource books for teachers: conversation.

Lois Arthur, Rob Nalaseo ویراستار: Alan Maley - تهران: مولوی - ۱۶۰ ص - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه

۶۰- Scientific english for chemistry students.

A. Noghimi ویراستار: Susan Chahramani - تهران: دانشگاه امام حسین (ع) - ۲۴۸ ص - وزیری (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۹۶۴-۴۵۲-۰۳۹-۴

چاپ اول

۶۱- Teaching english through english.

Jane Willis - تهران: مولوی - ۱۹۲ ص - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه
«آموزش انگلیسی از طریق انگلیسی» مبحث اصلی این کتاب است که در هفت بخش کلی تدوین شده و طی آن نکات مختلف زبان انگلیسی آموزش داده می‌شود. هر بخش از کتاب، ابتدا با یک متن آغاز می‌گردد، آن گاه تمرین‌های گوناگون

شابک: ۹۶۴-۶۴۳۰-۱۵-۵

۷۸- فرهنگ جدید عربی - فارسی: ترجمه «منجد الطلاب» بضمیمه فرآند الابد.

مترجم: محمد بندریکی - تهران: اسلامی - ۸۷۶ ص. - رحلی (گالینگور) - ۴۲۵۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۹۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۱۹-۰۲-۱

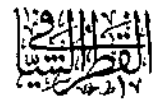
۷۹- فرهنگ دانش آموز (عربی بفارسی - فارسی به عربی).

احمد سیاح: مصحح: عبدالحمید سیاح - تهران: اسلام - ۸۰۴ ص. - جیبی (گالینگور) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۸۴۳-۰۸-۱

چاپ اول

۸۰- القطر الشافی.

محمدحسین اشکنانی - قم: محمدحسین اشکنانی - ۳۷۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۳۰۰-۰۶۷-۶

مکتب ایتام
چاپخانه و انتشارات

تلفن: ۸۱۲۲۲۲۲

پلاک: ۱۰۰

در نوشتار حاضر که به زبان عربی سامان یافته، مخاطبان با قواعد صرف و نحو این زبان آشنا می‌شوند. برخی مباحث کتاب عبارت‌اند از: «الاسم»، «الفعل»، «الحرف»، «الاعراب التقویری»، «النواسخ»، «الافعال»، «الحال»، «التوابع»، «حروف الجر» و «المفعول».

۸۱- گام به گام با آموزش و حل عربی (۱) سال اول نظام جدید متوسطه.

تهیه کننده: غلامرضا مهدوی یوسفی - تبریز: خورش - ۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۵۳۶-۲-X

۸۲- گام به گام با آموزش و حل عربی (۳) سال سوم نظام جدید متوسطه برای کلیه رشته‌ها.

تهیه کننده: غلامرضا مهدوی یوسفی - تبریز: خورش - ۱۶۸ ص. - وزیری

(شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۵۳۶-۲-X

۸۳- گام به گام با آموزش و حل عربی ۲ و ۱ دوره پیش دانشگاهی (رشته علوم انسانی).

تهیه کننده: اعظم میراب - تبریز: خورش - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۳۵-۱۹-۵

۸۴- لغت‌نامه، یا، فرهنگ یزوی جامع نوین سیاح: ترجمه المنجد (با اضافات) عربی به فارسی.

لوئیس معلوف: مقدمه: حسن حسن‌زاده‌املی، محمدتقی جعفری تبریزی: مترجم: احمد سیاح - تهران: اسلام - ۱۱۵۴ ص. - جلد اول - وزیری (گالینگور) - (دوره) ۷۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

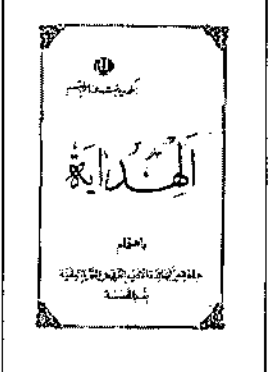
۸۵- لغت‌نامه، یا، فرهنگ یزوی جامع نوین سیاح: ترجمه المنجد (با اضافات) عربی به فارسی.

لوئیس معلوف: مقدمه: محمدتقی جعفری تبریزی، حسن حسن‌زاده‌املی: مترجم: احمد سیاح - تهران: اسلام - ۱۲۱۹ ص. - جلد دوم - وزیری (گالینگور) - (دوره) ۷۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

۸۶- الهدایه.

قم: حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت - ۲۶۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

«الهدایه» یکی از کتب درسی حوزه‌های علمیه است که به مقوله نحو عربی اختصاص دارد. مطالب کتاب ذیل سه قسمت نظام یافته است: «فی الاسم»، «فی الفعل» و «فی الحرف». عنوان برخی مباحث عبارت‌اند از: «المافی»، «المضارع المنصوب»، «حروف المصدر»، «التنوين»، «المنصرف»، «اسماء الافعال»، «المتنی» و «الحال».

زبانهای اوارال آسیایی، سبیریایی و دراویدی

۸۷- ترکی استانبولی در سفر Yolculukt Istanbul

turkcesi : مکالمات و اصطلاحات روزمره ترکی استانبولی یا ...
تهیه و تنظیم: شعبان آزادی کناری
و دیگران: به اهتمام: حسن اشرف‌الکتابی، مینا اشرف‌الکتابی - تهران: استاندارد - ۲۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Yolculukta istanbul turkcesi
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۵-۰۲-۷

نمایه عنوان

The concise dictionary of english etymology	۱۹
English for Computer Science	۴۷
English for the students of educational administration	۴۸
English for the students the of army	۴۹
Essential grammar in use: a self-study reference practice and students of book for elementary	۵۰
Follow me	۵۱
Headway: intermediate workbook new english course	۵۲
Headway: workbook elementary	۵۳
Longman dictionary of contemporary english	۲۰
New american streamline departures	۵۴
New headway english course: intermediate student's book	۵۵
Oxford advanced learner's dictionary of current english	۲۱
Oxford elementary learner's dictionary	۲۲
Peterson's TOEFL grammar flash: the quick way to build grammar power	۵۶
Phonology: an introduction to basic concepts	۵۷
Reading for general english	۵۸
Resource books for teachers: conversation	۵۹
Resource books for teachers: vocabulary	۲۳
Scientific english for chemistry students	۶۰
Teaching english through english	۶۱
Testing language skills from	

theory to practice ۶۲
The written workbook 2: a course in controlled composition ۶۳

آزمون زبان و گرامر انگلیسی: برای استفاده دانشجویان، دانش‌آموزان و ... ۲۴

آشنایی با قواعد زبان عربی: نحو مختصر، یا، اصول ترکیب ۶۹
آموزش گام به گام زبان فارسی (۱) سال اول نظام جدید ۱
آموزش گام به گام زبان فارسی (۴) سال دوم نظام جدید ۲
آموزش گام به گام عربی (۳) سال سوم نظام جدید ۷۰
(انگلیسی در سفر = English On Trip): مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ ... ۲۴

انگلیسی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها یا الفبای فارسی ۲۵

ایتالیایی در ۷ روز ۶۸
برنامه‌ریزی نوین: آموزش خلاق زبان از طریق بازی‌های آموزشی برای: مهدکودک‌ها، آموزشگاه‌ها و موسسه‌های زبان ۳۶

تجزیه و ترکیب پایه اول ۷۱
ترجمه زبان انگلیسی عمومی (دانشگاه پیام نور) ۲۷
ترجمه و راهنمای مبادی‌العربی، یا، کاملترین صرف و نحو عربی ۷۲

ترکی استانبولی در سفر Yolculukt Istanbul : مکالمات و اصطلاحات روزمره ترکی استانبولی یا ... ۸۷

تستهای تفکیکی زبان انگلیسی سلهای اول، دوم و سوم نظام جدید متوسطه و انگلیسی (۱) و (۲) دوره ... ۲۵

خودآموز گام به گام زبان انگلیسی (۲) دوره پیش‌دانشگاهی ۲۶
خودآموز و راهنمای عربی دوم راهنمایی ۷۳

خودآموز و راهنمای عربی سوم راهنمایی: مشتمل بر: ترجمه کامل متون به زبان روان و ساده ... ۷۴
در پیرامون ادب و زبان کردی باستان ۶

دستور زبان کامل انگلیسی دوره پیش‌دانشگاهی (۱) و (۲) ۲۷
راهنمای ریدینگ انگلیش برای دانشجویان دانشگاه: شامل ترجمه کلیه دروس و واژه‌نامه برای هر درس ... ۳۸

راهنمای ریدینگ انگلیش برای دانشجویان دانشگاه‌ها همراه واژه‌نامه با وجه دستوری و حل تمرینات ۳۹
راهنمای کامل Reading through reading انگلیسی عمومی برای دانشجویان دانشگاه ۴۰

راهنمای گام به گام زبان انگلیسی (۱) دوره پیش‌دانشگاهی ۲۸
زبان انگلیسی تخصصی روابط

عمومی و ارتباطات: ویژه مدیران، کارشناسان، دانشجویان و ... ۴۱
زبان تخصصی شیمی: شیمی‌الی، بیوشیمی، شیمی دارویی: واژه‌نامه تخصصی شیمی با ۲۱۱۰ لغت انگلیسی به ... ۴۲

صرف سوالی ۷۵
صرف و نحو عربی ۷۶

عربی (۱) سال اول دبیرستان شامل: آموزش کامل کتاب، حل تمرینات و تستهای تفکیکی با پاسخ تشریحی ۷۷

فرانسه در سفر Le francais en voyage = مکالمات و اصطلاحات روزمره فرانسه با ترجمه فارسی و تلفظ ... ۶۷

فرهنگ بریدی: انگلیسی - فارسی جیبی ۷

فرهنگ جامع (فارسی بفارسی) شامل اصطلاحات روز با شواهد شعری ۳
فرهنگ جدید عربی - فارسی: ترجمه «منجد الطلاب» بضمیمه فرآند الابد ۷۸

فرهنگ دانش فارسی به انگلیسی (با تلفظ فارسی) ۸

فرهنگ دانش کوچک انگلیسی به فارسی (با تلفظ فارسی) ۹

فرهنگ دانش آموز (عربی بفارسی - فارسی به عربی) ۷۹

فرهنگ سینا: انگلیسی - فارسی ۱۰

فرهنگ علمی تخصصی انگلیسی به فارسی ۱۱

فرهنگ عمید: شامل واژه‌های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی ۴

فرهنگ فشرده انگلیسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی ۱۲-۱۳

فرهنگ کامل جدید فارسی - فرانسه ۶۵-۶۶

فرهنگ مشتقات مصادر فارسی ۵

فرهنگ معاصر انگلیسی - فارسی یک جلدی ۱۴

فرهنگ همراه پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی ۱۵

فرهنگ همسفر پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی ۱۶

فرهنگ یک‌جلدی پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی ۱۷

القطر الشافی ۸۰

قواعد ساختار جمله در زبان انگلیسی ۲۹

کتاب کار زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی ۳۰

گام به گام با آموزش و حل عربی (۱) سال اول نظام جدید متوسطه ۸۱

گام به گام با آموزش و حل عربی (۳) سال سوم نظام جدید متوسطه برای کلیه رشته‌ها ۸۲

گام به گام با آموزش و حل عربی ۲ و ۱ دوره پیش‌دانشگاهی (رشته علوم انسانی) ۸۳

گرامر جامع زبان انگلیسی ۳۱

گرامر زبان انگلیسی ۳۲

لغت‌نامه، یا، فرهنگ بزرگ جامع نوین سیاح: ترجمه المنجد (با

اضافات) عربی به فارسی ۸۴-۸۵
مکالمات روزمره انگلیسی ۴۳-۴۴
مکالمه زبان آلمانی ۶۴
نمونه سوالات زبان انگلیسی
"گنجینه" سال سوم راهنمایی ۳۳
واژه‌های انگلیسی که نادرست تلفظ
می‌شوند ۱۸
الهدایه ۸۶
یاد بگیرید به انگلیسی صحبت کنید
۴۵-۴۶

۴۷ Mullen, Norma D.
۵۹ Nalasco, Rob
۶۰ Noghini, A.
۵۸ Pourgive, Farideh
۲۳ Rinvolucr, Mario
۱۹ Skeat, Walter W.
۵۲-۵۳-۵۵ Soars, John
۵۲-۵۳-۵۵ Soars, Liz
۵۴ Viney, Peter
۶۱ Willis, Jane

حسن زاده‌آملی، حسن ۸۴-۸۵
حجیم، سلیمان ۱۴
خانجانی، علی ۱۱
خلیلی، کامیاب ۵
خلیلی، مهیار ۵
دبیری، مینو ۴۲
دلاوری، عباسعلی ۷۵
دلگشایی، باهمکاری: بهرام ۱۷
راسترو، امیرعلی ۲۹
رایس، مارتین ۴۵-۴۶
رزازیان، مریم‌بانو ۲۷-۳۰-۳۱
رزاقی، شیوا ۷۳
رمضانی، نوشین ۷

محمودی، عباس ۳۲
معلم، مرتضی ۶۵-۶۶
معلوف، لویس ۸۴-۸۵
مفیدی، حمید ۲۶
مقصودی، محمدتقی ۳۸
مونی، باهمکاری: س. ۴۳-۴۴
مهدوی یوسفی، غلامرضا ۸۱-۸۲
میراب، اعظم ۸۳
میرسعیدقاسمی، علی ۴۱
نوری، مجید ۷۰
یحیی‌زاده، بهروز ۱۸

حاجی طلایی: گنبدقابو ۱۸
حسین عباسی‌نسب: تهران ۳۳
حقوق اسلامی: قم ۳۷
حکایت: تهران ۱۲-۱۳
حوزه علمیه قم: قم ۷۱-۸۶
خبروش: تبریز ۸۱-۸۲-۸۳
دانشجو: همدان ۴۰
دانشگاه امام حسین (ع): تهران ۶۰
راهگشا: شیراز ۳۶
رهتما: تهران ۱۹-۲۹-۳۸-۵۰
۵۴-۵۶-۵۷-۶۸
زبان آموز: تهران ۵۱
زبانسرا: تهران ۵۲-۵۳-۵۵
زکات علم: تهران ۱۱-۶۴
ساربان: کرج ۲۰

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم
انسانی دانشگاه‌ها (سمت):
تهران ۴۸-۴۹-۵۸-۶۲-۷۶
سفیر صبح: تهران ۳۲
سفر: [سفر] ۶
صیانت: مشهد ۲۵
عطایی: تهران ۲۴
علوم نوین: تهران ۴۱
فرهنگ معاصر: تهران ۱۴
فرهنگستان زبان: تهران ۴۵-۴۶
کارنگ: تهران ۵
مبتکران: تهران ۲۷-۳۱
مجد: تهران ۳۰
محمدحسین اشکنانی: قم ۸۰
مرکز مدیریت: قم ۷۱-۸۶
منشور دانش: تهران ۷۷
مولوی: تهران ۲۳-۵۹-۶۱-۶۳
مهر: تهران ۲۲
نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی
ایران: تهران ۷۵
واقفی: [ای جا] ۱۰

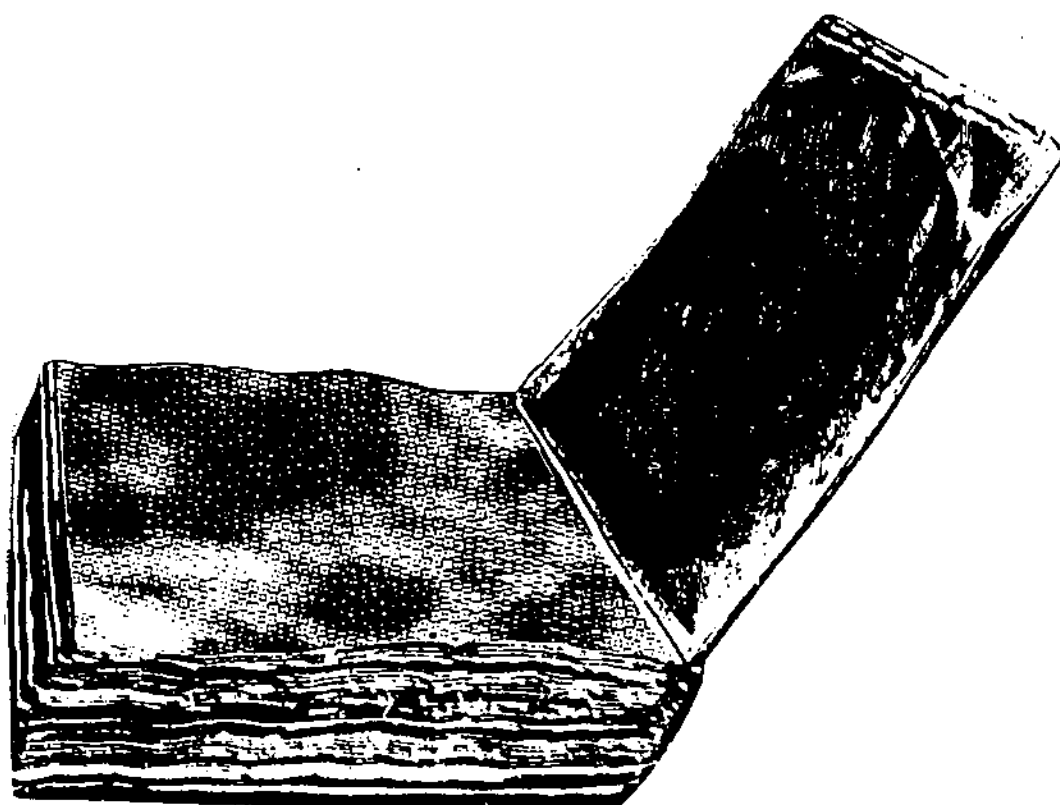
نمایه ناشر

آبشار: تهران ۷۳-۷۴
آزمون: تهران ۱-۲-۲۶-۲۸-۷۰
اساطیر: تهران ۷۲
استاندارد: تهران ۳۴-۳۵-۶۷-۸۷
اسلام: تهران ۳-۷۹-۸۴-۸۵
اسلامی: تهران ۷۸
اعتصام: قم ۶۹
اقبال: تهران ۴۳-۴۴
الخورا: تهران ۲۱
امیرکبیر: تهران ۴-۶۵-۶۶
انتشارات عقیدتی سیاسی: تهران ۷۵
ایمان: تهران ۸-۹
بردیا: تهران ۷
بهزاد: تهران ۳۹
پرهام: تهران ۴۷
جهان رایانه: تهران ۱۶-۱۷
جهان نو: تهران ۴۲
جهان رایانه: تهران ۱۵

نمایه پدیدآور

آریان پورکاشانی، منوچهر ۱۵
آریانپورکاشانی، منوچهر ۱۶-۱۷
آزادی‌کناری، شعبان ۸۷
آگنج، مهرداد ۷
احمدی، منصور ۲۸
اشرف‌الکتابی، حسن ۳۴-۳۵-۶۷-۸۷
اشرف‌الکتابی، مریم ۶۷
اشرف‌الکتابی، میتا ۶۷-۸۷
اشکنانی، محمدحسین ۸۰
اقبال، فرشید ۴۳-۴۴
بالدوین، شرلی ۶۸
برونو، کارلز ۴۵-۴۶
بندرریگی، محمد ۷۸
بوس، سارا ۶۸
بیگلر، ایرج ۳۰
پورخانی، نادر ۲
توکل، ع. ۴۵-۴۶
تکم‌رضا، محمدرضا ۱۲-۱۳
جعفری تبریزی، محمدتقی ۸۴-۸۵
جورکش، شاپور ۳۶
حاجیان، عبدالحمید ۴۰
حجازی، محمدجواد ۳۷

Alacezadeh, Mahmood ۴۹
Arthur, Lois ۵۹
Birjandi, Parviz ۶۲
Broukal, Milada ۵۶
Brown, P. Charles ۴۷
Chahramani, Susan ۶۰
Crawley, Angeal ۲۲
Crowther, Jonathan ۲۱
Farhady, Hossein ۶۲
Hartley, Bernard ۵۴
Hornby, Albert sydney ۲۱
Jafarpur, Abdoljavad ۶۲
Khaksar, Mostafa ۴۹
Koosha, Mansur ۴۸
Lass, Roger ۵۷
Maley, Alan ۲۳-۵۹
Mearthur, Tom ۶۳
Morgan, John ۲۳

آموزش و پژوهش در
فلسفه

۱- پرسشهای چهارگزینه‌ای طبقه‌بندی شده فلسفه دوره پیش‌دانشگاهی «با پاسخ تشریحی».

تهیه و تنظیم: مژده کوهی - تهران: گل‌واژه - ۴۴ ص. - رحلی (کاغذی) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۸۲-۰۶۶-۵

مابعدالطبیعه (حکمت
نظری)

چاپ اول

۲- مابعدالطبیعه. ارسطو؛ مترجم: محمدحسن لطفی تبریزی - تهران: طرح نو - ۵۸۴ ص. - رقی (گالینگور) - ۳۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۲۵-۴۵-۹

این نوشته، کوششی است برای ترجمه «مابعدالطبیعه» ارسطو که با استفاده از هفت ترجمه و تفسیر مابعدالطبیعه به رشته تحریر درآمده است. مهمترین این منابع، ترجمه آلمانی «هرمان بونیتز H. Bonitz» است که اساس کار قرار گرفته و از ترجمه‌های دیگر برای مقابله استفاده شده است. ارسطو در کتاب خود در باب این موضوعات بحث می‌کند: «وجود»، «واقعیت»، «جوهر»، «زمان و مکان»، «علت و معلول»، «غایت ماده»، «قوه و فعلیت»، «مبدأ»، «عرض»، «علت اصلی پیدایش جهان و انسان»، «مرگ» و مقولاتی از این دست. ارسطو ضمن شرح مباحث یاد شده نظریات فیلسوفان پیشین را نقد می‌کند.

معرفت‌شناسی (نظریه
شناخت)

چاپ اول

۳- معرفت‌شناسی. حسن معلمی - تهران: اندیشه جوان - ۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۱۰-۲۱-۸

مؤلف کتاب بر آن است با بهره‌گیری از فلسفه اسلامی به شبهات پراکنده از فلسفه غرب در خصوص «معرفت» پاسخ گوید. کتاب با نقد و ارزیابی استدلال شک‌گرایان آغاز می‌شود؛ سپس مؤلف به منظور به دست دادن معیار درستی یا نادرستی یقین‌ها، انواع مبادی و کیفیت پیدایش علوم حصولی و حضوری، نیز انواع قضایا و تصدیقات را شرح و بررسی می‌کند.

انسان (نوع بشر)

چاپ اول

۴- سیری به دنیای درون. منصوره لیبینی رانکوهی؛ ویراستار: مجتبی مولوی - تهران: امیر مستعان - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۲۱۸-۷-۶

مؤلف ضمن بیان تأثیر متقابل جسم و روح بر یکدیگر با ذکر شواهد متعدد نشان می‌دهد که چگونه سلامتی یا بیماری هر یک بر دیگری اثر می‌گذارد؛ به عبارت دیگر سلامت جسم متأثر از روح و سلامت روح متأثر از جسم است. «حفظ تعادل و توازن روحی و جسمی»، «تأثیر زندگی صنعتی بر انسان»، «شیوه برخورد با مسائل و مشکلات روحی»، «ارتباط با آفریدگار»، «نقش تنذیه در سلامتی جسمی و روحی»، «رهایی از اضطراب» و «کارکرد سیستم‌های جسمی» از مباحث کتاب به شمار

می‌آید.

فنون علوم غریبه برای
حصول کامیابی و سعادت

۵- چهار اثر از فلورانس اسکاول شین: بازی زندگی و راه این بازی، کلام تو عصای معجزه‌گر تو است

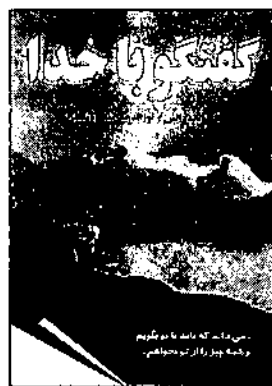
فلورانس اسکاول شین؛ مترجم: گیتی خورشید - تهران: کتابسرا - ۳۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ سیزدهم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۰۶-۰۳-۴

پیرا روانشناسی و علوم
غریبه

چاپ اول

۶- گفتگو با خدا. نیل دونالد والش؛ مترجم: توراندخت (مالکی) تمدن - تهران: دایره - ۶۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۲۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Conversation with god

شابک: ۹۶۴-۶۸۳۹-۰۴-۵

به‌زعم مؤلف، این نوشتار پاسخی است به پرسش‌هایی درباره: زندگی، عشق، هدفمندی، مردم و رابطه‌ها، خیر و شر، احساس گناه، بخشش و

رستگاری، راه بهشت و راه جهنم، قدرت، پول، ازدواج، طلاق، کار، سلامتی و نظایر آن. عناوین برخی فصل‌های کتاب بدین قرار است: «خدا هرگز درهای رحمت را به روی بنده‌اش نمی‌بندد»، «خداوند را چگونه می‌توان توصیف کرد»، «تثلیث مقدس»، «کوششی در جهت یادگیری نکنید»، «کل عالم در فرمان خداوند است» و «عشق واقعی قید و شرط نمی‌شناسد». مطالب یاد شده با مثال‌ها و خاطراتی متناسب با آن همراه است.

روایاها و رازوارها

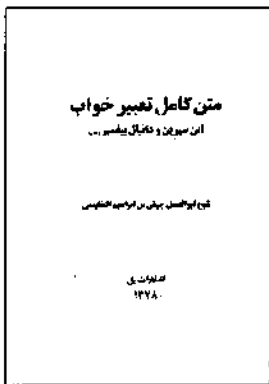
۱۲۵

۷- تعبیر خواب (خواب و رویا). به اهتمام: محمود نوری؛ ویراستار: منیژه امیریان - تهران: علی - ۲۵۸ ص. - جیبی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۵۷۰-۱۱-۸

۸- تعبیر خواب ابن سیرین - امام‌جعفر صادق (ع) - دانیال پیغمبر...: بانضمام محرم‌نامه، نوروزنامه، در بیان...: حبیب‌بن‌ابراهیم تغلیسی؛ به اهتمام: پرویز بابایی، ندا یاور - تهران: نمونه - ۵۷۲ ص. - وزیری (سلفون) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۴۰-۱۰-۰

چاپ اول

۹- متن کامل تعبیر خواب ابن سیرین و دانیال پیغمبر (ص). حبیب‌بن‌ابراهیم تغلیسی - تهران: پل - ۴۳۶ ص. - وزیری (گالینگور) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۸۹۶-۵-۳

کتاب، متن کامل تعبیر خواب و خوابگزاری ابن سیرین و دانیال نبی است که مدخل‌های آن به ترتیب حروف الفبای فارسی مرتب شده است. صفحات پایانی کتاب به فهرست الفبایی مدخل‌ها اختصاص

۱۰- متن کامل تعبیر خواب محمدابن سیرین و دانیال پیغمبر (ص). حبش بن ابراهیم تقلبی - تهران: کتاب درنا - ۲۲۴ ص. - وزیری (گالینگور) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۰۵-۲۰-۵

روانشناسی

۱۱- روان شناسی عمومی. حمزه گنجی - تهران: بعثت - ۳۹۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: General psychology شابک: ۹۶۴-۶۰۶۷-۰۸-۵

چاپ اول

۱۲- مفاهیم و پرسشهای چهارگزینه ای گام به گام روانشناسی دوره پیش دانشگاهی تهیه کننده: لیلا صفاد - تهران: آزمون - ۱۰۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۵۶۵-۴

ادراک حسی، حرکت، هیجانها و سائقها

۱۳- آزمون پیشرفته ادراکی - بنیابی فراستیک «تشخیص و درمان». ماریان فراستیک، ولتی لقاو، جان ویتلسی؛ مترجم: مصطفی تبریزی، معصومه موسوی - تهران: فراوان - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۳۵-۰۰-۵

روانشناسی ناخودآگاه و دگرگونی حالت ضمیر

۱۴- پژوهشی در روانشناسی هیپنوتیزم. صمد ولزاده، علی اکبر محمدزاده - تبریز: تلاش - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۷۵-۵۲-۲۰

۱۵- تعبیر خواب و بیماریهای روانی. زیگموند فروید؛ مترجم: ایرج پوربایر - تهران: آسیا - ۴۶۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.

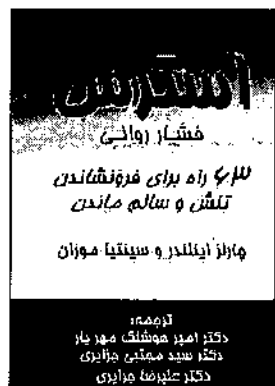
عنوان به لاتین:

Interpretation of dreams شابک: ۹۶۴-۹۰۶۷۹-۸-۱

روانشناسی افتراقی و روانشناسی رشد

چاپ اول

۱۶- استرس: ۶۳ راه مقابله با تنش و سالم ماندن. چارلز ایلندر، سینتیا موران؛ مترجم: امیر هوشنگ مهریار، مجتبی جزایری، علیرضا جزایری - تهران: حکایت - ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز) - ۵۷۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: ways to relieve tension and stay Stress: ۶۳ healthy شابک: ۹۶۴-۶۹۲۹-۰۰-۱

در این کتاب، نخست مقولاتی چون «فشار روانی و علل آن»، «واکنش ناشی از فشار روانی» و «تأثیر فشار روانی بر ذهن و جسم» تشریح می شود. سپس مؤلف به منظور پیش گیری از استرس و تسکین آن رهنمودها و توصیه های بسیار این عنوان به دست می دهد: «سبک زندگی»، «نحوه بهره وری از زمان»، «تغذیه و رژیم غذایی»، «مصرف مواد معدنی و گیاهان دارویی». در پایان این مباحث «تمرین های ورزشی» برای مقابله با استرس گنجانده شده است. در پایان مخاطبان با شیوه های طبی و غیرطبی درمان فشار روانی آشنا می شوند.

۱۷- اگر فرزند دختر دارید... جامعه شناسی و روان شناسی شکل گیری شخصیت در دخترها. النا جانینی بلوتی؛ مترجم: محمدجعفر پوینده - تهران: نشر نی - ۲۲۴ ص. - رقی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Du cote des petites filles شابک: ۹۶۴-۳۱۲-۳۴۶-۴

۱۸- بلوغ و دگرگونی های آن (آنچه یک پدر و مادر باید در مورد پسر نوجوان خود بدانند). فرزانه صمدی - تهران: ایران نگین - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۷۸۴-۱-۴

چاپ اول

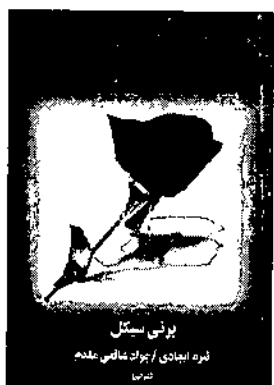

بلوغ و دگرگونی های روحی و جسمی حاصل از آن، مقوله ای است که در این نوشتار طی ده فصل از دیدگاه روان شناسی بررسی و تبیین می شود. مباحث کتاب عبارتند از: «تعاریف نوجوانی بلوغ، انواع بلوغ»، «رشد و تغییرات جسمی در نوجوانان»، «حالات روانی و عاطفی در نوجوانان»، «اثرات مذهب و اخلاقیات در رفتار نوجوانان و زندگی اجتماعی»، «توسعه و توانایی های ذهنی در نوجوانان»، «علاقه، نیازها و مسائل نوجوانان»، «دوستی در نوجوانان»، «تربیت جنسی نوجوانان»، «تربیت نوجوانان» و «چکیده ای از خصوصیات جسمی و روحی نوجوانان از نظر «گزل»».

چاپ اول

۱۹- راهنمای زندگی، عشق و تندرستی. برنی سیگل؛ مترجم: نیره ایجادی، جواد شافعی مقدم، ویراستار: ارمغان جزایری - تهران: البرز - ۲۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۰۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: How to live between office visits: a guide to life, love ... شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۱۸۳-۳

مؤلف با بررسی و شرح دو مقوله «عشق» و «تندرستی» رهنمودهایی در چگونگی دستیابی به زندگی مطلوب به دست می دهد. به زعم مؤلف «تندرستی، خوشبختی و برخورداری از مواهب زندگی، تنها با اندیشیدن و عشق ورزی ما به هستی، به حقیقت می پیوند و آنچه منجر به نویدی، افسردگی و دل سردی می گردد، چیزی

جز اندیشه ها، باورها و نگرش های ناسالم و نادرست ما نیست... پس باید به کشف ضمیر باطن و جوهره واقعی خویش نایل آییم... چون زیربنای بسیاری از ناراحتی های جسمی و روانی در آنها نهفته است. برخی مباحث کتاب از این قرار است: «ما کامل نیستیم»، «نخست قلبتان را التیام بخشید»، «روز نو»، «سفری به ظلمت کده خویش»، «گوش دادن شفاف بخش است»، «تغییر روش آموزشی پزشکان»، «نقش زندگی معنوی در تندرستی» و «تماس با لیه مرگ». در پایان کتاب زندگی نامه مؤلف به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۲۰- رموز دستیابی به آرامش. پل ویلسون؛ مترجم: قاطمه کنارسری - تهران: جامه - ۱۵۸ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: The little book of calm شابک: ۹۶۴-۵۶۴۱-۰۵-۵

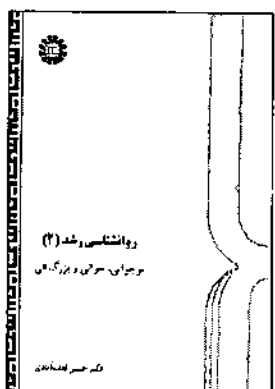

مؤلف، توصیه ها و رهنمودهایی در چگونگی کسب آرامش و کنترل فشارهای روانی به دست می دهد. نمونه ای از آن به این شرح است: «بخند، همه عضلات اصلی صورت را آرام مکن، به علاوه زنجیره ای از واکنش های عصبی را کنار می زنی و موجب می شود که احساس لذت بخش داشته باشی»، «همان قدر که شنونده

شما از کلام دل نشین و مهرآمیز شاد می شود، شما نیز که گوینده اید شاد می شوید».

چاپ اول

۲۱- روان شناسی رشد (۲) نوجوانی، جوانی و بزرگسالی. حسین لطف آبادی - تهران: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه - ۲۸۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۲۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Developmental psychology (2): adolescence youth and ... شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۳۴۱-۲

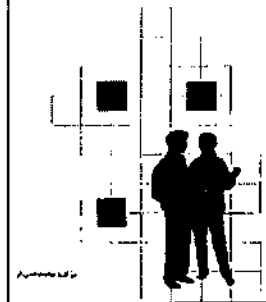
در این کتاب ضمن تحلیل و بررسی نظریه های مختلف روان شناسی رشد، این نتیجه به دست داده می شود: «تفاوت زندگی هر فرد اعم از سطح و طبقه اجتماعی، تاریخ و ملیت، نظام ارزشی فرهنگ و خرده فرهنگ و سبک زندگی باعث تغییر در چگونگی رشد در هر دوره از زندگی اوست». مباحث کتاب به ترتیب عبارتند از: «مرور کوتاهی بر مباحث اساسی در مطالعه روان شناسی رشد و نوجوانی»، «نظریه های رشد در دوره نوجوانی»، «نوجوانی یعنی دوره فرایندهای رشدی انتقال از کودکی به استقلال و مسئولیت پذیری جوانی و ویژگی های فرد در سنین ۱۲ تا ۲۰ سالگی»، «اختلال ها و ناسازگاری های نوجوانی و چگونگی تشخیص و شیوه های مشخص درمان آنها»، «سال های جوانی»، «میان سالی، پختگی و پیری».

چاپ اول

۲۲- روشهای هدایت رفتاری نوجوانان و جوانان. محمد قمی فر - تهران: رویان - ۲۳۲ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۳۴۴-۶-۸

شرح مراحل مختلف رشد و خصوصیات رفتاری نوجوانان با

روشهای هدایت رفتاری نوجوانان و جوانان

توصیه‌هایی برای هدایت رفتاری آنان، مبحثی است که مخاطبان در شش فصل با این عناوین آن را مطالعه می‌کنند: «بلوغ یا نوجوانی و تاریخچه مختصر از مطالعات»، «خصوصیات جسمانی و حرکتی دوره نوجوانی»، «توصیه‌ها در چگونگی برخورد با خصوصیات مختلف»، «اختلالات عاطفی و هیجانی در جوانان و نوجوانان»، «اختلالات منش در جوانان و نوجوانان» و «شخصیت‌های پسیکوپاتیک» و دانشجویان رشته‌های روان‌شناسی مخاطبان کتاب به شمار می‌آیند.

چاپ اول

۲۳- کودک خود را بشناسیم: مراحل رشد کودکان: از تولد تا پنج سالگی.

مری داروتی شریدان؛ مترجم: ماندانا سلحشور - تهران: واژه آرا، ۱۰۴ ص. - رقی (شمیز)، ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Children's developmental progress from birth to five years شابک: ۹۶۴-۶۴۹۸-۲۳-X

کودک خود را بشناسیم

«شناخت مراحل رشد کودکان از زمان تولد تا ۵ سالگی» مقوله اصلی کتاب است که در دو فصل کلی سامان یافته است. در فصل اول، مراحل و خصوصیات دوره‌های یک ماهگی تا ۵ سالگی به تفکیک تشریح شده و در فصل دوم روند رشد کودک از جنبه‌های

بینایی، شنوایی، زبان، گویایی و روابط اجتماعی تحلیل شده است. در پایان کتاب دو تست به منظور شناخت اختلالات بینایی و اختلالات شنوایی برای یک سال اول زندگی کودک به طبع رسیده است.

روانشناسی عملی

۱۵۸

چاپ اول

۲۴- آرامش در محیط کار. پل ویلسون؛ مترجم: فاطمه کنارگری - تهران: چاه، ۱۶۲ ص. - جیبی (شمیز)، ۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: The little book of calm at work

شابک: ۹۶۴-۵۶۴۱-۰۴-۷

در جزوه حاضر بیش از ۱۰۰ دستورالعمل و توصیه برای کاهش و کنترل فشار روانی و رسیدن به آرامش و آسایش درونی، عرضه شده است. برای نمونه: «اگر می‌خواهید آرام باشید، هرگز به جلسه‌ای نروید، مگر آن که از نتیجه آن جلسه کاملاً آگاه باشید»، «زندگی و کار هر چه پیچیده‌تر شود، گرایش به اضطراب و فشارهای عصبی بیش‌تر می‌شود».

۲۵- برندگان هرگز نمی‌ترسند: دل به دریا بزنیم. مارکو ویکتور هسن؛ مترجم: وحید افضل‌راد - تهران: نیریز، ۲۶۴ ص. - رقی (شمیز)، ۱۱۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Dave to win

شابک: ۹۶۴-۹۱۵۳۸-۸-۸

۲۶- به سوی کامیابی (نیروی بیگوان).

آنتونی رابینز؛ مترجم: مهدی مجردزاده کرمانی - تهران: راه بین، ۳۲۰ ص. - جلد اول - وزیر (شمیز)، ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ نوزدهم / ۶۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Unlimited power: the new

science of personal achievement
شابک: ۹۶۴-۶۲۷۶-۰۱-۶

۲۷- به سوی کامیابی: دیدار با سرنوشته.

آنتونی رابینز؛ مترجم: مهدی مجردزاده کرمانی - تهران: راه بین، ۲۶۴ ص. - جلد سوم - وزیر (شمیز)، ۹۵۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Awaken the gao within

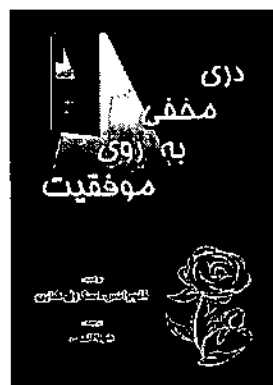
شابک: ۹۶۴-۶۲۷۶-۰۳-۲

چاپ اول

۲۸- دری مخفی به روی موفقیت. فلورانس اسکاول شین؛ مترجم: شهلا الممی؛ ویراستار: ایرج همدانی - تهران: الممی، ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز)، ۵۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: La port secrete menant a la reussite

شابک: ۹۶۴-۹۱۸۴۹-۲-۹

مؤلف با استناد به تورات و انجیل همچنین نقل چند داستان کوشیده است شیوه‌های کسب موفقیت و پیروزی در زندگی را به دست دهد. مباحث کتاب حول این موضوعات مطرح شده است: تفکر مذهبی، توجه به قانون‌های معنوی، تلقینات مثبت، توکل به خدا، دعا و نیایش، و نظایر آن.

۲۹- راز شاد زیستن. اندرو ماتیوز؛ مترجم: وحید افضل‌راد - تهران: نسل نو اندیش، ۱۵۲ ص. - وزیر (شمیز)، ۶۰۰۰ ریال - چاپ شانزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Being happy

شابک: ۹۶۴-۹۱۵۳۸-۱-۰

چاپ اول

۳۰- رمز جوان ماندن. دیپک چوپرا؛ مترجم: خاطره

تخویل‌داری یکتا - تهران: ابجد، ۳۱۶ ص. - وزیر (شمیز)، ۱۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Ageless body timeless mind

شابک: ۹۶۴-۶۴۱۷-۰۶-X

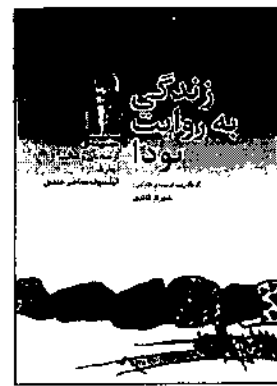

«دیپاک چوپرا» با تکیه بر اصول زیست‌شناسی، روان‌شناسی، پزشکی، تغذیه، ورزش خاطر نشان می‌کند با لا رفتن سن و تغییرات ظاهری، مانند پیدایش چین و چروک و سفید شدن موها نشانه پیری نیست بلکه تغییر حالت‌های طبیعی است. وی بر خورداری از توان، انرژی، عشق و قدرت را مفهوم واقعی «جوانی» ذکر نموده و تجربه، دانایی و درایت را نشانه پیری و مفهوم آن بر می‌شمارد. افزون بر آن، ذیل مباحثی به مخاطب می‌آموزد که چگونه فرایند پیری را با کمک ارتباط جسم و روح می‌توان تغییر داد.

چاپ اول

۳۱- زندگی به روایت بودا «مجموعه‌ای از سخنان و تعالیم آچاریا، فیلسوف هندی». گورو آچاریا؛ مترجم: شهرام قانلی - تهران: آویژه، ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز)، ۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۵۲-۰۵-۰

در این اثر پاره‌ای از سخنان و تعالیم آچاریا (فیلسوف هندی) با موضوعاتی از این دست، گردآمده است: «معنی،

مفهوم و نتایج عشق»، «عشق بودایی»، «جایگزین کردن معنویت به جای نفس در دل»، «مراقبه»، «تمرکز»، «سیر و سلوک»، «هنر زندگی کردن»، «کارکرد ذهن و مغز»، «رهایی از قید و بند نفس»، «آمال و آرزوهای انسان» و «آزادی واقعی». کتاب دارای پنج سخن یا فصل است که عبارت‌اند از: ۱- خدا عشق است ۲- یا جای نفس است یا جای معنویت ۳- راهی جز به درون نیست ۴- نوری باشید پیش پای وجودتان ۵- یک دست بی صدا نیست: بشنوید.

چاپ اول

۳۲- غذای روح زنان: رخدادهایی شگفت‌انگیز از دنیای درون و بیرون.

چک کنفیلد ... [و دیگران]؛ مقدمه: حسن ادیب‌زاده؛ مترجم: عباس چینی، نگار ادیب‌زاده - تهران: البرز، ۲۵۲ ص. - رقی (شمیز)، ۱۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Chicken soup for the woman's soul: stories of open the.

شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۲۰-۴-X

آن چه در این مجموع گردآمده داستان‌های واقعی، تجربیات، خاطرات و احساسات مختلف زنان است که طی آن زوایای عاطفی، روابط اجتماعی انسان‌ها - خصوصاً زنان - همچنین روابط ناسازگار و خشونت‌آمیز آنان بررسی شده است. کتاب با این مباحث سامان یافته است: «درباره عشق»، «درباره رفتار و عزت نفس»، «درباره غلبه بر مشکلات و موانع»، «درباره زناشویی»، «درباره مادر شدن»، «درباره لحظه‌های استثنایی»، «درباره زندگی کردن با رویای خویش»، «درباره سالخوردگی»، «درباره خرد برتر» و «درباره همه انسان‌ها».

چاپ اول

۳۳- کامیابی با تجربیات خردمندان.

محمدحسن آجیگل - تهران:
رایسان فیلم - ۱۷۶ ص. - بیاضی
(شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول /
۵۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Happy life with wisely mase
شابک: ۹۶۴-۹۲۲۳۱-۰-X

این کتاب شامل ۸۸۸ دستورالعمل کوتاه تک خطی است که مؤلف با پژوهش در آثار و گفتار بزرگان به گردآوری و تدوین آن اهتمام ورزیده است. برخی از این دستورالعمل‌ها عبارت‌اند از: «اطلاع از روش‌های موفق فروش کالا یا خدمات مورد نظر»، «آن کس که به نفس خویش اعتماد دارد، اعتماد دیگران را هم برمی‌انگیزد»، «عادت کنید که حرفتان را بزنید»، «برای توفیق در دوست‌یابی خوش‌زبان و گشاده‌دست باشید» و «از هم اکنون تصمیم بگیرید که روزانه حداقل سی دقیقه خلوت‌گزینی با خود داشته باشید».

چاپ اول

۳۴- معجزه باورها (بنویسیم و باور کنیم).
حمیدرضا غلامرزاری، مریم جمالی؛
ویراستار: مرتضی فرشادجو - تهران:
نوبهار، پدیده فکر - ۴۸ ص. - رقی
(شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول /
۳۳۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
The miracle of beliefs (let's write & believe)
شابک: ۹۶۴-۹۱۷۸۱-۶-۳

در مجموعه حاضر پیام‌ها و تلقین‌های مثبت در قالب جملات و عبارات کوتاه گرد آمده که از آن جمله است: «با تمرکز بر روی هدف‌هایم آنها را به دست می‌آورم»، «در زندگی لیاقت بهترین‌ها را دارم»، «اعتماد و محبت را از خودم آغاز می‌کنم»، «توان انجام کارهای بزرگ را دارم»، «عشق و محبت را نثار خانواده‌ام می‌کنم» و «هر روز، روز تکامل من است».

چاپ اول

۳۵- نقش قدرت، یا، راهی به سوی کامیابی.
جی.اچ. برنان؛ مترجم: خداداد بخشی، کامران برجسته - تهران: سبزانگ - ۱۴۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۸۳-۰-۹

در این کتاب منظور از «نقش قدرت» چیرگی بر محدودیت‌های ذهنی و محیطی است. بر این اساس مؤلف معتقد است که این محدودیت‌ها اغلب ساخته ذهن بشرند و واقعیت عینی ندارند. او در کتاب توضیح می‌دهد که چگونه می‌توان با قدرت اراده بر تجسم‌های ذهنی، تلقینات و تصورات فائق آمد و به موفقیت و کامیابی دست یافت. مباحث کتاب در دو بخش گردآمده است. بخش اول با عنوان «آشنایی با نمایش قدرت» درباره شیوه‌های عمومی کسب موفقیت در زندگی خصوصی و زندگی عمومی است. در بخش دوم با عنوان «اصول نمایش قدرت» شیوه‌های کسب موفقیت در ارتباط با موقعیت‌های شغلی عرضه می‌شود.

۳۶- هفت ویژگی از انسان‌های بسیار اثربخش.
استیون کاوی؛ مترجم: خداداد بخشی؛ ویراستار: سعید آقایان - تهران: تورنگ - ۴۶۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
habits of highly effective
The 7 people

شابک: ۹۶۴-۹۱۷۷۶-۰-۴
منطق

۳۷- مذکره المنطق.
عبدالهادی فضلی - قم: فقه - ۱۸۴ ص. - وزیری (شمیز) - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۰۹-۰-۱-۹

اخلاق (فلسفه اخلاقی)

چاپ اول

۳۸- اخلاق نیکوماخوس.
ارسطو؛ مترجم: محمدحسن لطفی تبریزی - تهران: طرح نو - ۴۱۴ ص. - رقی (گالینگور) - ۲۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۲۵-۶۹-۶

«اخلاق نیکوماخوس» نوشتاری است منظم و منسجم در تشریح فلسفه اخلاق که ارسطو آن را به نام یکی از شاگردانش به نام «نیکوماخوس» پدید آورده است. گفتنی است بسیاری اندیشمندان و متفکران مسلمان، آثار خود را متأثر از نوشتار حاضر به رشته تحریر درآورده‌اند که از آن جمله می‌توان به نوشته‌های ابن ندیم و اخلاق ناصری خواجه نصیرالدین طوسی اشاره کرد. مترجم در ترجمه این کتاب از متون آلمانی «اخلاق نیکوماخوس» به قلم «فرانتس دیرل مایر» (۱۹۸۲ م) و «اولوف گیگن» (۱۹۹۸ م) همچنین ترجمه انگلیسی «ودراس» (۱۹۶۳ م) برای مقابله سود جسته است. بخش‌های اصلی کتاب عبارت‌اند از: «درباره نیکبختی»، «درباره فضیلت»، «فضایل اخلاقی: شجاعت، خوشبختی‌داری»، «فضایل اخلاقی: گشاده‌دستی، بزرگواری، بزرگمنشی، شکیبایی، درست‌کاری و نزاکت»، «فضایل اخلاقی: عدل و انصاف»، «فضایل عقلی: شناخت علمی، توانایی عملی (فن و هنر)، حکمت عملی، عقل شهودی، حکمت نظری»، «پرهیزکاری و ناپرهیزکاری، لذت و

درد»، «درباره دوستی» و «درباره لذت و نیکبختی». در پایان کتاب فهرست اعلام و اصطلاحات به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۳۹- اخلاق هنجاری.
علی شیروانی - تهران: اندیشه جوان - ۶۴ ص. - پالتویی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

نوشتار حاضر به بررسی مهم‌ترین مکتب‌های «اخلاق هنجاری» اختصاص دارد. مؤلف برای این منظور نخست به دو نظریه «غایت‌انگاران» و «وظیفه‌گروانه» اشاره می‌کند؛ سپس شاخه‌های هر یک از این دو دسته را برمی‌شمارد و در پی آن اندیشمندان اخلاقی هر شاخه مانند سقراط، افلاطون، ارسطو، روسو، نیچه، اسپنسر و دیگران را معرفی می‌کند. وی از این طریق بر آن است به مخاطب نشان دهد که چگونه نقاط قوت و ضعف مکتب‌ها را پراساس بهترین دیدگاه و نظریه ارزیابی کند.

چاپ اول

۴۰- تسخیر خوشبختی.
برتراند راسل؛ مترجم: مهدی قراچه‌داغی؛ ویراستار: شهلا ارزنگ - تهران: ذهن آویز - ۱۷۶ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
The conquest of happiness
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۶۹-۰-۶
«برتراند راسل» در این کتاب، طی دو بخش کلی: «موجبات ناخشنودی» و «موجبات خوشبختی» به موضوع تصحیح شناخت انسان و به کارگیری درست ذهن به صورت‌های کاربردی اشاره می‌کند. راسل خوشبخت نبودن را بیشتر ناشی از برداشت اشتباه از عالم هستی می‌داند. او در اثر حاضر بر آن است ریشه‌های خوشبختی و ناخشنودی را بررسی کرده این نتایج

را به دست دهد: «خوشبختی زیبنده شخصیتی است که به خود و به عالم هستی علاقه‌مند است، خوشبختی ارزانی کسی است که با جریان زندگی شنا می‌کند». مباحث دیگر کتاب عبارت‌اند از: «دلایل بدبختی»، «رقابت»، «افسردگی»، «احساس گناه»، «محبت»، «خانواده» و «تلاش»، «تسلیم و رضا».

نظامها و مکاتب اخلاقی

چاپ اول

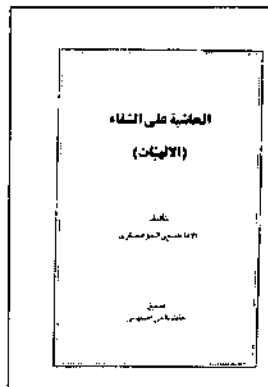
۴۱- خودخواهی و خودبزرگی بینی.
محمد نوح؛ مترجم: عبدالله الیاسی - سمنج: انتشارات کردستان - ۳۲ ص. - جیبی (شمیز) - ۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۵۴۶-۳۹-۰

فلسفه شرق

چاپ اول

۴۲- الحاشیه علی الشفاء (الاهیات).
حسین بن محمد محقق خوانساری - قم: دبیرخانه کنگره آقا حسین خوانساری - ۸۱۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Hashiyatu ilahiyat al-shifa
«حسین خوانساری» در این اثر، آرای سه تن از گزارش‌نویسان و حاشیه‌نویسان کتاب «شفاء» را بررسی نموده که عبارت‌اند از: «غیاث‌الدین منصور دشتکی»، «میرداماد» و «ملاصدرا». وی در این حاشیه برخی شبهات و اشکالات مربوط به ابن‌سینا را پاسخ می‌گوید و در صدد توجیه و صحت کلام او برمی‌آید، اما گاه نیز به ستیزه یا شیخ برخاسته و مطالب و عبارت‌های وی را نقد کرده است. تصحیح اثر حاضر

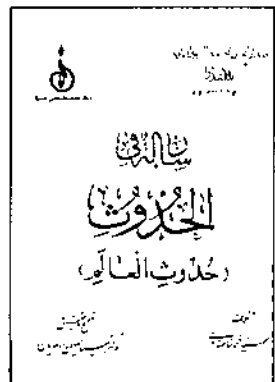
۱- نسخه کتابخانه آستان قدس رضوی (نزدیک به عصر مؤلف): ۲. نسخه کتابخانه آستان قدس رضوی (سال ۱۱۰۵): ۳. نسخه آستان قدس رضوی (سال ۱۱۲۲): ۴. نسخه کتابخانه ملی (عصر مؤلف): ۵. نسخه کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سال ۱۳۲۵). این حاشیه به مقاله‌های اول تا پایان مقاله هشتم کتاب شفا پرداخته است. این کتاب به زبان عربی منتشر شده است.

چاپ اول

۴۳- رساله فی الحدوث (حدوث العالم). محمد بن ابراهیم صدرالدین شیرازی؛ زیر نظر: محمد خامنه‌ای؛ مصحح: حسین موسویان. - تهران: بنیاد حکمت اسلامی صدر. - ۴۳۲ ص. - وزیری (گالینگور). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Risalah fi al-huduth (huduth al-alam)

رساله حاضر در باب هستی‌شناسی یعنی حدوث العالم یا پیدایش جهان به رشته تحریر درآمده است. مصحح کتاب، برای تصحیح متن رساله حاضر، از هفت نسخه به این شرح سود جست است. نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی (سال ۱۰۸۳ م)، نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (سال نامعلوم)، نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (سال ۱۳۰۱ م)، نسخه کتابخانه ملی (پایل قرن کتابخانه نجفی مرعشی (اوایل قرن ۱۲ هـ)، نسخه کتابخانه نجفی مرعشی (تاریخ نامعلوم) و نسخه کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران (بین سال‌های ۱۰۵۷ تا ۱۰۶۸ م). مصحح در مقدمه کتاب تصریح می‌کند: «تسلاش و اهتمام صدرالمتهلین بر آن است تا در یک ترکیب متعالی، تصویری از حدوث جهان بدست دهد که از سویی با گفته‌های نخستین فیلسوفان و آورده‌های وحیانی ادیان سازگار و همخوان بنماید، و از سوی دیگر، از کژی‌های ظاهراندیشی متکلمان و تاویل‌گرایی فیلسوفان متأخر برکنار باشد. صدر معتقد است که همه ادیان الهی و حکمای پیشین بر حدوث عالم اتفاق دارند، و مراد آنها از «حدوث» نیز «حدوث زمانی» است. و اساساً حدوث را بدون زمان نمی‌توان فهمید». در تحلیل آراء و نظرات ملاصدرا این نکته اساسی را باید در نظر داشت که وی علاوه بر یک فیلسوف، عارف و دیندار نیز بوده است. کتاب حاضر شامل سه مقدمه از صدرالمتهلین در مسئله «حدوث عالم» تشریح می‌شود. سپس تصویری از هفت نسخه خطی یاد شده را به دست می‌دهد و سرانجام متن عربی «حدوث العالم» را به طبع می‌رساند. در پایان کتاب فهرست‌های مختلف به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۴۴- سخن دل «کارماسایناس». سوامی ساتیاناندا ساراسواتی؛ مترجم: جلال موسوی نسب. - تهران: فراوان. - ۳۳۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۳۵-۰۶-۴

این کتاب شامل دستورالعمل‌ها و تمرین‌های «تاتریک بودایی» برای پاک‌سازی جسم و روان است که براساس کتاب «کارماسایناس» نوشته «سوامی ساتیاناندا ساراسواتی» در دو بخش نگارش یافته است. سنت

قدیمی، کارما، نشاط زندگی، عدم وابستگی، سیستم تزکیه، سادانا، و رژیم غذایی از مباحث بخش اول کتاب است. برخی مباحث بخش دوم عبارت‌اند از: حرکت روحی، داستان ببر و گوسفند، کثرت حرکات یوگا، تسوفا ساماسکارا، رسوم قدیمی ریشی‌ها، عشق چیست؟، درک تعادل، و استحاله درون. گفتمانی است تمرین‌ها و دستورالعمل‌های یاد شده، نشأت گرفته از ورزش یوگاست.

چاپ اول

۴۵- سه سنت فلسفی: گزاشی از فلسفه‌های هندی، چینی و یهودی. نینیان اسمارت، وینگزای جان، شلومو پیئیز؛ مترجم: ابوالفضل محمودی. - قم: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز انتشارات. - ۲۰۴ ص. - رقی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Se sonnat-e falsafi
شابک: ۹۶۴-۴۲۴-۵۲۹-۳

نوشتار حاضر، ترجمه سه مقاله «فلسفه هندی»، «فلسفه چینی» و «فلسفه یهودی» برگرفته از «دائرة المعارف فلسفی» پل ادواردز است که هر یک از سوی یکی از متخصصان به رشته تحریر درآمده است. هر یک از این مقالات بیانگر تفسیری است که سه مکتب یاد شده از انسان و جهان و راز هستی به دست می‌دهد. کتاب با مقدمه مفصلی درباره ویژگی‌های کلی فلسفه هندی و فلسفه چینی همراه است.

چاپ اول

۴۶- شرح حال و آرای فلسفی ملاصدرا. جلال‌الدین آشتیانی. - قم: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز انتشارات. - ۲۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Sharh-e hal va ara-ye falsafi-ye

«صدرالمتهلین شیرازی» (ملاصدرا) از فیلسوفان بزرگ، اسلامی و بنیانگذار حکمت متعالیه است. «سید جلال‌الدین آشتیانی» در این کتاب به اختصار، آراء و نظریات ملاصدرا را شرح و ارزیابی می‌کند که از آن جمله است: «اصالت وجود و اعتباریت ماهیت»، «حرکت در جوهر»، «معاد جسمانی و تجرد خیال»، «اتحاد عاقل و معقول و تحقیق در حقیقت علم»، «اتحاد نفس با عقل فعال و کیفیت ادراک کلیات»، «علم حق تعالی»، «مثل افلاطونی و ارباب انواع». در ابتدای کتاب شرح حال ملاصدرا آمده و در انتهای آن فهرست آثار ملاصدرا، نامه ملاصدرا به میرداماد و فهرست اعلام، کتب و اصطلاحات به طبع رسیده است.

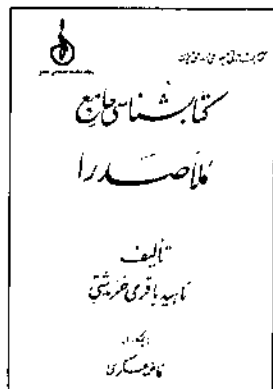
۴۷- (فلسفه): اصول فلسفه و روش رئالیسم. مرتضی مطهری. - تهران: صدرا. - ۱۱۰۴ ص. - جلد دوم. - وزیری (گالینگور). - ۲۳۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۰۰-۰۶-۵

چاپ اول

۴۸- کتابشناسی جامع ملاصدرا. ناهید باقری خرم‌دشتی، باهمکاری: فاطمه عسکری. - تهران: بنیاد حکمت اسلامی صدر، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. - ۵۱۶ ص. - وزیری (گالینگور). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

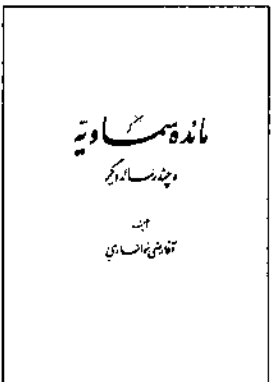
Bibliography of mulla sadra
کتابشناسی حاضر به منظور شناسایی و فهرست آثار «ملاصدرا» همچنین شرح، ترجمه و حاشیه کتاب‌های وی در دو بخش کلی تنظیم شده است: «بخش نسخه‌های خطی» و «بخش نسخه‌های چاپی». در بخش اول - که مشتمل است بر موضوع ادبیات، تفسیر، حدیث، عرفان و اخلاق، فلسفه، کلام، منطق و متفرقات - فهرست نسخه‌های خطی

بیشتر کتاب‌خانه‌های جهان گردآوری شده است. در این قسمت ذیل هر نسخه، اطلاعاتی نظیر تاریخ نگارش، موضوع‌های فرعی کتاب، شرح مختصری از کتاب و نسخه‌های دیگری که از روی آن نگارش شده درج گردیده است. روش تنظیم اطلاعات بخش دوم بر مبنای اصول کتابشناسی‌های معمول امروزی است که طی آن، فهرست این منابع منتشر شده است: آثار چاپ افست و سربی ملاصدرا، کتب چاپ سنگی، پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترا درباره ملاصدرا در ایران، کتبی که به تمامی درباره ملاصدراست، کتبی که بخشی از آن درباره ملاصدراست، مقالاتی که در نشریات مختلف درباره ملاصدرا به طبع رسیده و تالیفات خارجی به زبان‌های خارجی. ابتدای کتاب، مقدمه‌ای است درباره نحوه تنظیم و تالیف آن و در انتها نیز نمایه عمومی (اعلام)، نمایه عمومی انگلیسی و فهرست منابع و ماخذ به چاپ رسیده است.

چاپ اول

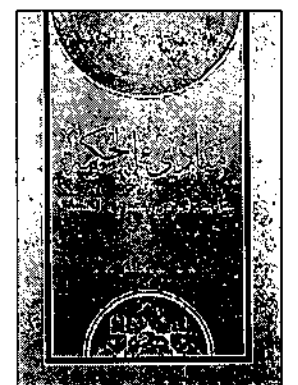
۴۹- مائده سماویه و چند رساله دیگر. به اهتمام: رضا استادی، علی‌اکبر زمانی‌نژاد. - قم: دبیرخانه کنگره آقا حسین خوانساری. - ۴۲۸ ص. - وزیری (گالینگور). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

کتاب حاضر شامل چهار رساله از «رضی خوانساری» است که با این عناوین به طبع رسیده است: «سائده سماویه»، «آداب صلا»، «شرح حدیث بیضه» و «نیت صادق»، کتاب اول شامل پنج فصل است: «در ذکر حیوانات»، «در ذکر غیر حیوان از ماکولات و مشروبات»، «در بیان احکام مضطربین به اکل محرّمات»، «در ذکر آداب تناول طعام و آشامیدن شراب» و «در ذکر فضیلت بعضی از مطعومات و حبوبات و مسبوها و سبزی‌ها». کتاب دوم درباره آداب نماز است که براساس حدیث «حماد» شرح شده است. کتاب سوم، شرح و پاسخ پرسشی است که از امام صادق (ع) با این عنوان سوال شده است: «آیا خداوند می‌تواند جهان را در یک تخم‌مرغ قرار دهد؟». کتاب چهارم به احکام نیت اختصاص دارد و شامل این مباحث است: «معنی نیت»، «تفسیر قربت»، «بعضی اخبار در باب نیت»، «وقت نیت» و «وجوب استدامت حکم نیت».

چاپ اول

۵۰ مبادی الحکمه بین هدی الوهی و تصورات الفلسفه. محمدتقی مدرسی. - تهران: دارمحبی الحسین (ع). - ۲۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۴۸-۰۰-۹

در کتاب، موضوع «علم و حکمت»، به زبان عربی و با این مباحث تشریح می‌شود: «علم کلام»، «تاریخ فلسفه»، «علم شعاع عقل»، «حدود علم»، «عقل و قرآن با سرچشمه‌ای مشترک»، «منابع فلسفه اسلامی»، «تجلی اراده خداوند»، «بین قضاء و قدر»، «بین جبر و اختیار»، «حقیقت وجود»، «نظریه وحدت وجود» و «چگونگی شناخت خداوند».

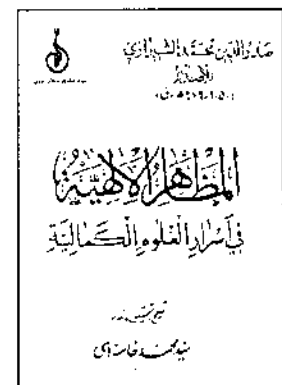
۱۵ مجموعه رسائل فلسفی صدرالمجاهلین: مشتمل بر آثار ناشناخته و چاپ نشده محمدبن ابراهیم صدرالدین شیرازی:

مصحح: حامد ناجی اصفهانی. - تهران: حکمت. - ۶۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: The complete philosophical treatises of sadr a-din ... شابک: ۹۶۴-۵۶۱۶-۵۲-۲

چاپ اول

۲۵ المظاهر الالهیه فی اسرار العلوم الکمالیه. محمدبن ابراهیم صدرالدین شیرازی: مصحح: محمد خامنه‌ای. - تهران: بنیاد حکمت اسلامی صدرا. - ۵۱۰ ص. - وزیری (گالینگور). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

اثر حاضر از ملامصدرا با استفاده از هفت نسخه تصحیح شده است: نسخه شخصی فیض کاشانی (۱۱۰۶ هـ)، نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (۱۰۹۴ هـ)، نسخه کتابخانه آستان قدس رضوی (۱۰۹۹ هـ)، نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (۱۱۷۷ هـ)، نسخه کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران (۱۲۷۴ هـ)، نسخه آستان قدس رضوی (۱۲۶۴ هـ) و نسخه چاپی آشتیانی (۱۲۴۰ هـ). کتاب مشکل از دو بخش است. بخش اول مقدمه‌ای است مفصل از مصحح درباره سیر حکمت پیش از اسلام، یونان باستان، سیر حکمت پس از اسلام همراه با توضیحی درباره نسخه‌های متعدد این کتاب. در پایان این بخش تصویری از هفت نسخه یاد شده ضمیمه گردیده است. این مقدمه به زبان فارسی است و حجم آن تقریباً دو برابر متن اصلی است. بخش دوم به متن عربی کتاب (المظاهر الالهیه فی اسرارالعلوم الکمالیه) اختصاص دارد که عنوان فن (بخش) اول و دوم آن به این قرار است: «فی الاشارة الى معرفة المبدأ الاقصى والفايه القصوى و افعاله المرتبه» و «فی المباحث المتعلقة بالمعاد». ملامصدرا در این کتاب، مقولات انسان‌شناسی، خداشناسی و

معادشناسی را تبیین می‌کند.

۳۳ نقدی بر تهافت الفلاسفه غزالی.

جلال‌الدین آشتیانی. - قم: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز انتشارات. - ۵۵۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Naqdi bar tahafot-ol-falasafa-ye ghazali شابک: ۹۶۴-۴۲۴-۵۴۷-۴

چاپ اول

نویسنده در این اثر، کتاب «تهافت الفلاسفه» نوشته امام محمد غزالی را

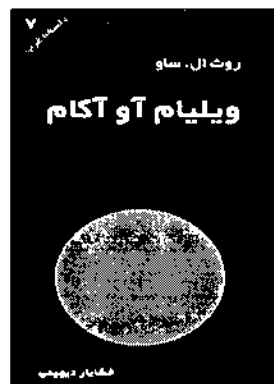

نقد و ارزیابی کرده است. غزالی در این کتاب درصدد برآمد تا آرا و افکار فلاسفه هم عصر و پیش از خود - همچون ابن‌سینا و فارابی - را بررسی کرده سستی اندیشه‌های آنها را بیان نماید. نگارش خاص غزالی به فلسفه سبب گردید برخی علما از فلسفه گریزان شوند اما از طرفی موجب ظهور اندیشه‌های جدیدی نظیر ابن‌رشد با کتاب «تهافت التهافت» شد. آشتیانی در این کتاب با نقد و رد برخی نظریات غزالی، تصریح می‌کند: «غزالی به جان و عمق فلسفه راه نیافته و اوهامی به هم بافته و با آنها جنگیده است. اگر نزد استادی زبردست فلسفه می‌خواند و اشعری‌گری خود را به کناری می‌نهاد، به عمق فلسفه می‌رسید و آن‌گاه چنین اشتباهی از او رخ نمی‌داد». برخی از عناوین کتاب بدین قرار است: «بیان غزالی در توحید الهی و نقد آن»، «ملاصدرا و حکمت یونان»، «اراده حق و نحوه تعلق آن»، «گفتاری در علم حق سبحانه»، «نقدی کوتاه بر گفتار فخر رازی در حدوث فیض»، «بحث و تحقیق در نحوه تاثیر واجب»، «نقدی بر تهافت‌نویسی‌ها بر ضد فلاسفه»، «تحقیق در توحید افعالی و مسئله قدر»، «تحقیق پیرامون عقل و احکام آن در احادیث»، «تحقیق در حشر» و «بحث در اثبات مبدأ وجود».

فلسفه غرب در قرون وسطی

چاپ اول

۴۵ ویلیام او آکام. روت ساو: مترجم: خشایار دیهیمی. - تهران: کوچک. - ۸۸ ص. - جلد هفتم. - پالتویی (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: William of ockham شابک: ۹۶۴-۵۵۸۹-۰۷-X

هفتمین شماره از مجموعه «فلسفه غرب» شرحی است بر اندیشه‌های فلسفی «ویلیام او آکام». آکام در اواخر قرن سیزده در «گیلفورد» به دنیا آمد. او تحصیلات خود را در اکسفورد گذراند و پس از مدتی در همان مکان به تدریس فلسفه مشغول شد و در شمار «فرقه فرانسیسیان» بود و به همین سبب کلیسا وی را در زندان محبوس کرد. «آکام» بعد از فرار از زندان تحت حمایت امپراتوری «لویی» یا «اریا» قرار گرفت. او سال‌های بعدی زندگی خود را صرف نوشتن سلسله جزوه‌هایی علیه پاپ کرد که مهمترین این جزوه‌ها: «هشت سوال درباره قدرت و شان پاپ و گفت و گو میان مرشد و مرید درباره قدرت امپراتوری و پاپ‌ها» بود. «فلسفه طبیعی»، «سوماتوتیوس لوگی‌کای» و «طوبیقا» از جمله نوشته‌های دیگر وی است. آکام نومینالیست (نام‌گرا) بود و بر برتری و پیشینگی فرد در مقولاتی چون هستی، موضوع شناخت، سرچشمه اصول اخلاقی و قدرت سیاسی اصرار می‌ورزید. آموزه‌های منطقی او شامل گزارشی از معنا و حقیقت، مطابق با تفکر «نام‌گرایی» او بود. آکام در زبان، منطقی، ریاضیات، هستی‌شناسی و اخلاق نیز نظریه‌هایی ابراز داشته است.

فلسفه معاصر غرب

۵۵ درسهایی کوچک در باب

مقولاتی بزرگ: به ضمیمه گفتگوی کشیش یسوعی پ. کوستیلویا لشک کولاکوفسکی.

لشک کولاکوفسکی: مترجم: روشن وزیری؛ ویراستار: احمد بروجردی. - تهران: طرح نو. - ۱۱۶ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۳۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Mini wykłady madi sprawach شابک: ۹۶۴-۵۶۲۵-۶۳-۷

چاپ اول

کتاب با شرح اجمالی زندگی، فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی، علمی، «کولاکوفسکی» (فیلسوف و متکلم لهستانی) آغاز می‌شود؛ سپس مجموعه‌ای از درس‌های کوتاه نامبرده عرضه می‌گردد. وی در این درس‌ها با نگاهی فلسفی این مباحث را شرح و تفسیر می‌کند: «قدرت»، «شهرت»، «برابری»، «تزویر»، «تساهل»، «سفر»، «فضیلت»، «مسئولیت اجتماعی»، «خیانت بزرگ»، «خشونت»، «آزادی»، «تجمل» و «ملاست».

۶۵ مردان اندیشه: پدیدآورندگان فلسفه معاصر. برایان مکی: مترجم: عزت‌الله فولادوند. - تهران: طرح نو. - ۵۰۰ ص. - رقی (شمیز). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Men of ideas: some creators of contemporary philosophy

شابک: ۹۶۴-۵۶۲۵-۷۰-X این کتاب در برگزیده ۱۶ گفت و گو با چهره‌های فلسفی معاصر است که طی آن مخاطبان با مهم‌ترین مفاهیم فلسفه معاصر آشنا می‌شوند. نام هر یک از اشخاص و موضوع مورد بحث بدین شرح است: «مقدمه‌ای بر فلسفه / آیزایا برلین»، «فلسفه مارکسیستی / چارلز تیلر»، «مارکوزه و مکتب فرانکفورت / هربرت مارکوزه»، «هایدگر و فلسفه جدید اصالت وجود / ویلیام برت»، «دو فلسفه ویتگنس / آنتونی کوئین تن»، «پوزیتیویسم منطقی و میراث آن / ا.ج.ایر»، «افسون

فلسفه تحلیل زبان / برنارد ویلیامز؛
«فلسفه اخلاق / رم. هر»؛
«اندیشه‌های کوآین / وو. کوآین»؛
«فلسفه زبان / جان سرل»؛
«اندیشه‌های چومسکی / نسوم
چومسکی»؛ «فلسفه علم / هیلری
پاتنام»؛ «فلسفه و سیاست / راند
دورکین»؛ «فلسفه و ادبیات / ایریس
مرداک»؛ «متن اجتماعی فلسفه /
ارنست گلنر» و «نظری عمومی به
فلسفه در غرب / آلن مونت فیوره».

بریتانیا

۱۹۲

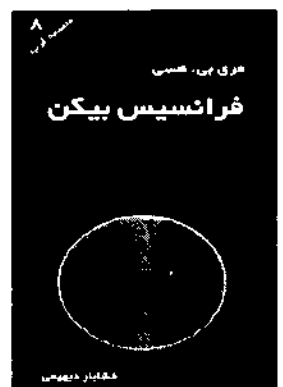
چاپ اول

۱۷ فرانسس بیکن.

مری هسی؛ مترجم: خشایار دیهیمی.
- تهران: کوچک. - ۶۴ ص. - جلد
هشتم. - پالتویی (شمیز). - ۲۵۰۰
ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Francis Bacon

شابک: ۹۶۴-۵۵۸۹-۰۸-۸

هشتمین شماره از مجموعه فلسفی
غرب به معرفی «فرانسس بیکن»
اختصاص دارد. «فرانسس بیکن در
سال ۱۵۶۱ م به دنیا آمد و بیشتر عمر
خود را در دربار سپری نمود. در سن
سیزده سالگی وارد کالج کیمبریج شد و
در آن جا از فلسفه ارسطویی نوعی
دلزدگی پیدا کرد که تا پایان عمر
همچنان از این فلسفه بیزار بود. بیکن
در سال ۱۶۲۱ م پس از آن که به

اتهام رشوه، محکوم شد از دربار و از
زندگی سیاسی بیرون رانده شد. او در
سال‌های یازدهستگی همه اوقات خود
را صرف نوشتن کرد، اما در این زمان
نیز توانست طرحی را که برای علم
جدید درانداخته بود به پایان برساند.
او در ۱۶۲۶ درگذشت».

چاپ اول

۵۸ هابز.

فلو؛ مترجم: خشایار دیهیمی؛
ویراستار: بابک محقق. - تهران:
کوچک. - ۸۸ ص. - جلد نهم. -
پالتویی (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ
اول / ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Hobbes

شابک: ۹۶۴-۵۵۸۹-۰۹-۶

نهمین شماره از «مجموعه فلسفه
غرب» شرحی است بر احوال و
آثار «تاماس هابز» یکی از فیلسوفان
مغرب زمین. در این کتاب می‌خوانیم:
«تاماس هابز در سال ۱۵۸۸ به دنیا
آمد او در آموزش‌های کلاسیک آن قدر
پیشرفت داشت که توانست پیش از
آن که به سن چهارده سالگی
برسد «مذاهب اتوریبیوس» را از یونانی
به لاتین برگرداند، آن هم به صورت
موزون... یگانه کار ادبی او ترجمه
تاریخ جنگ بلوینوزی اثر توکیدیدس
بود... او در سن چهل سالگی با آثار
اقلیدس آشنا شد و این آشنایی عشق
هندسه را در دل او انداخت... هابز در
سال ۱۶۳۶ سفری زیارتی به ایتالیا
کرد تا با گالیله که محاورات او در سال
۱۶۳۲ انتشار یافته بود دیدار کند. در
۱۶۵۵ کتاب «در باره جسم» او انتشار
یافت و آتش جدل طولانی و بی‌پایان
را با دو تن از ریاضی‌دانان سرآمد آن
عصر شعله‌ور کرد. او تا دم مرگش در
نود و یک سالگی در ۱۶۷۹ همچنان
به نوشتن و انتشار آثارش ادامه داد».

آلمان و اتریش

۱۹۳

۵۹ درسهای فلسفه اخلاق.
ایمانوئل کانت؛ مترجم: منوچهر
صانعی‌دربیدی. - تهران: نقش و

نگار. - ۳۴۴ ص. - رقی (شمیز). -
۱۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
Eine vorlesung uber ethik
شابک: ۹۶۴-۵۵۸۹-۰۶-۹

چاپ اول

کتاب حاضر متشکل از دو بخش
است. در بخش اول، نخست کانت
فلسفه نظری را از فلسفه عملی
تفکیک کرده، حدود هر یک را تعیین
می‌کند؛ سپس با اشاره به مقوله «خیر
اعلا» به منزله غایت حکمت عملی
آن را در آرای کلیان، رواقسیان،
اپیکوریان و فلسفه مسیحی بررسی و
ارزیابی می‌کند. تبیین اصول کلی
اخلاق و تفسیر اصول عقلی، نوع
دوستی و خیرخواهی آخرین مبحث
این بخش به شمار می‌آید. در بخش
دوم پس از ذکر مقدماتی از دین
طبیعی سخن به میان می‌آید و در پی
آن این مباحث مطرح می‌شود: تکلیف
انسان نسبت به ذات خود، تکلیف
انسان نسبت به دیگران، تکلیف
انسان نسبت به موجودات دیگر و
تکلیف انسان نسبت به طبقات
خاص.

چاپ اول

۶۰ نیچه.

ژیل دولوز؛ مترجم: پرویز همایون پور.
- تهران: گفتار. - ۱۵۶ ص. - رقی
(شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول /
۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Nietzsche

شابک: ۹۶۴-۵۵۷۰-۵۰-۶
«ژیل دولوز»، فیلسوف و نیچه‌شناس
فرانسوی، پس از انتشار کتاب «نیچه و
فلسفه»، به نگارش کتاب حاضر همت
گماشت. این کتاب برای تاکید بر
مهمترین مفاهیم و دریافت‌های
نیچه به رشته تحریر درآمده، و هدف
اصلی «نگارنده» از انتشار آن رفع
کژفهمی‌ها و تعابیر نادرست درباره
اندیشه و زندگی نیچه عنوان شده
است. کتاب شامل این مباحث است:

«زندگی»، «فلسفه»، «فرهنگ»
شخصیت‌های نیچه، «آثار» و
«متن‌های منتخب از آثار نیچه» که
عبارت‌اند از: «فیلسوف کیست؟»،
«دیونیزوس فیلسوف»، «نیروها و
خواست قدرت»، «از هیچ‌انگاری تا
تبدیل سرشت»، «پازگشت ابدی» و
«نتیجه‌گیری جئون». در کتاب
تصریح شده: «نیچه تاریخ فلسفه را
تاریخ طولانی فرمانبرداری‌های
انسان، و دلایلی برای توجیه این
«فرمانبرداری‌ها می‌داند» و فیلسوفان،
از سقراط تا بیروان هگل، را مسئول
انحطاط فلسفه می‌انگارد... نیچه
خود را «فیلسوف زندگی» می‌خواند و
شیفته فیلسوفانی است که برخلاف
فیلسوفان گذشته، به «حقایق خود»
عشق نورزند و هرگونه «جزمیت» را
مردود شمارند. وی با مسیحیت و
کلیسا سخت می‌ستیزد، زیرا معتقد
است که مسیحیت به نفی زندگی
برمی‌خیزد. نیچه از زوشنپهاور، که اراده
یا خواست زندگی را منشاء بنیادین
هستی و انگیزه‌ای کور می‌داند، فراتر
می‌رود و می‌گوید، جایی که «زندگی
نیاشد»، اراده نیز وجود ندارد.

۱۶ یورگن هابرماس نقد در حوزه
عمومی: مجادلات فلسفی
هابرماس با پوپری‌ها، گادامر،
لومان، لیوتار، ...

رابرت هالوب؛ مترجم: حسین بشیریه
.. تهران: نشر نی. - ۲۸۸ ص. - رقی
(شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم /
۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Jurgen habermas: critic in the
public sphere
شابک: ۹۶۴-۳۱۲۸-۲۲۸-X

نمایه عنوان

آرامش در محیط کار
آزمون پیشرفته آدارکی - بینایی
فراسیگ «تشخیص و درمان» ۱۳
اخلاق نیکوماخوس ۳۸
اخلاق هنجاری ۳۹
استرس: راه مقابله با تنش و سالم
ماندن ۱۶
اگر فرزند دختر دارید... جامعه‌شناسی و

روان‌شناسی شکل‌گیری شخصیت
در دخترها ۱۷
برندگان هرگز نمی‌ترسند: دل به دریا
بزنیم ۲۵
بلوغ و دگرگونی‌های آن (آنچه یک پدر
و مادر باید در مورد پسر نوجوان خود
بداند) ۱۸
به سوی کامیابی (نیروی بیکران) ۲۶
به سوی کامیابی: دیدار با
سرنوشت ۲۷
پرسشهای چهارگزینه‌ای طبقه‌بندی
شده فلسفه دوره پیش‌دانشگاهی «با
پاسخ تشریحی» ۱
پژوهشی در روانشناسی هیپنوتیزم ۱۴
تسخیر خوشبختی ۴۰
تعبیر خواب (خواب و رویا) ۷
تعبیر خواب ابن سیرین - امام جعفر
صادق (ع) - دانیال پیغمبر...
بانضمام محرم‌نامه، نوروزنامه، در
بیان... ۸
تعبیر خواب و بیماری‌های روانی ۱۵
چهار اثر از فلورانس اسکاول شین:
بازی زندگی و راه این بازی، کلام تو
عصای معجزه‌گر تو است ... ۵
الحاشیه علی الشفاء (الالهیات) ۴۲
خودخواهی و خودبزرگ بینی ۴۱
درسهای فلسفه اخلاق ۵۹
درسهایی کوچک در باب مقولاتی
بزرگ: به ضمیمه گفتگوی کشیش
یسوعی پ. کسوستیلوبا لشک
کولاکوفسکی ۵۵
دری مخفی به روی موفقیت ۲۸
راز شاد زیستن ۲۹
راه‌نمای زندگی، عشق و
تندرستی ۱۹
رساله فی الحدوث (حدوث العالم) ۴۳
رمز جوان ماندن ۳۰
رموز دستیابی به آرامش ۲۰
روان‌شناسی رشد (۲) نوجوانی، جوانی
و بزرگسالی ۲۱
روان‌شناسی عمومی ۱۱
روشهای هدایت رفتاری نوجوانان و
جوانان ۲۲
زندگی به روایت بودا «مجموعه‌ای از
سخنان و تعالیم آچاریا، فیلسوف
هندی» ۳۱
سخن دل «کارماسیناس» ۴۴
سه سنت فلسفی: گزارشی از
فلسفه‌های هندی، چینی و یهودی ۴۵
سیری به دنیای درون ۴
شرح حال و آرای فلسفی ملاصدرا ۴۶
غذای روح زنان: رخدادهایی
شگفت‌انگیز از دنیای درون و
بیرون ۳۲
فرانسس بیکن ۵۷
(فلسفه): اصول فلسفه و روش رئالیسم
۴۷
کامیابی با تجربیات خردمندانه ۳۳
کتابشناسی جامع ملاصدرا ۴۸
کودک خود را بشناسیم: مراحل رشد
کودکان: از تولد تا پنج‌سالگی ۲۳
گفتگو با خدا ۶
مانده سماویه و چند رساله دیگر ۴۹
مابعدالطبیعه ۲
مبادی الحکمه بین هدی الوحی و
تصورات الفلسفه ۵۰